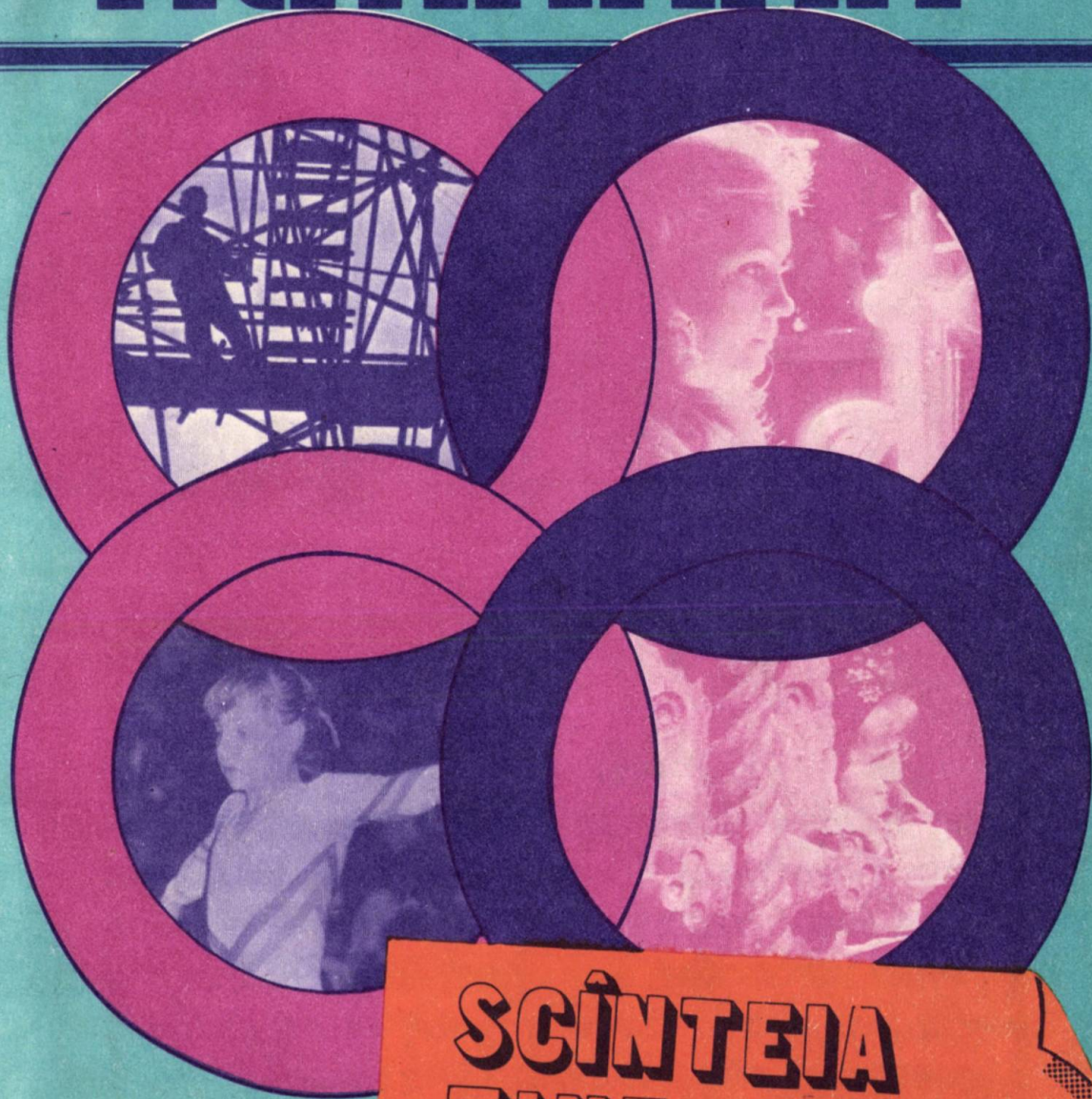

545619

ALMANAH

2022 JUN

93324

SCÎNTEIA TINERETULUI

*„În ce mă privește, doresc să asigur
partidul și întregul nostru popor, să asi-
gur Comitetul Central, că și în viitor voi
face totul pentru a contribui la creșterea
forței și activității partidului nostru, a
gîndirii sale revoluționare creatoare,
pentru a asigura înfăptuirea neabătută a
tuturor obiectivelor privind crearea con-
dițiunilor pentru victoria socialismului și
trecerea în edificarea comunismului în
patria noastră!”*

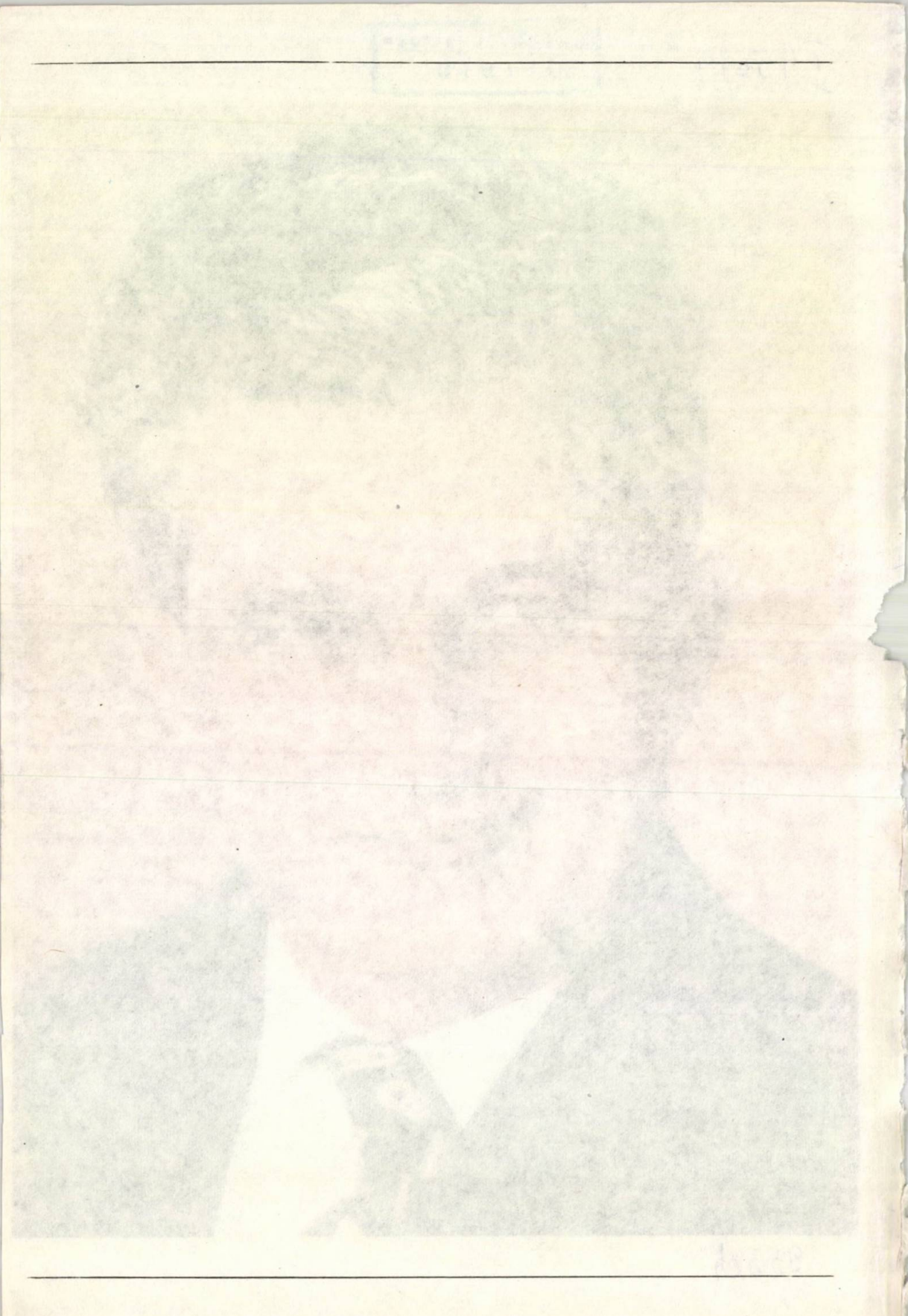
NICOLAE CEAUȘESCU

I 45619

BIBLIOTECA „ASTRA“
SIBIU

93324

EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU

epoca de aur a glorioasei noastre istorii

Istoria — marea carte a ființei și conștiinței noastre naționale — a înscris cu litere de aur și pentru totdeauna nepieritoare fapte de eroism și vitejie prin care masele, singurele făuritoare ale acestei istorii, au apărat și întărit, nu o dată cu prețul vieții chiar, cauza libertății, integrității și suveranității patriei, idealurile de muncă pașnică, de dreptate și adevăr. Dincolo de toate vicisitudinile cu care s-au confruntat, oamenii acestor locuri, au știut că nimic nu este mai de preț decât țara și neamul ei, că nu există lucru mai sfânt decât a lucra pentru binele și fericirea neamului, pentru gloria și înflorirea străbunei noastre Români. Această credință nestrămutată în menirea poporului nostru, în triumful cauzei sale drepte le-a dat forță și demnitate, i-a ajutat să transmită, din generație în generație, ca o nestinsă și limpede flamură, acele trăsături care alcătuiesc configurația morală a spiritualității noastre și asigură României un loc demn, de frunte, în rîndul popoarelor lumii.

Avem astăzi, în evul socialist al țării, bucuria și mîndria de a vedea împlinite tocmai aceste străbune și mereu tot mai tinere idealuri și năzuinți.

Dintotdeauna, în istorie și pentru istorie, epocile de glorie au beneficiat de contribuția decisivă a unor personalități de excepție care și-au pus peceta inconfundabilă a geniului, a gândului și faptei lor asupra înseși destinelor naționale și sociale ale celor din rîndul cărora s-au ridicat și ale căror aspirații și interese vitale le-au slujit cu eroism și devotament.

O asemenea personalitate de geniu — menită să exprime în cel mai înalt grad cele mai alese calități și virtuți ale oamenilor acestor locuri — este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Atunci, în acel neuitat iulie 1965, cînd la Congresul al IX-lea al partidului, într-un singur gînd și o singură voință poporul îl alegea în fruntea destinului partidului și țării pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, se înfăptuia o magistrală opțiune istorică care avea să ridice România pe cele mai înalte culmi de civilizație și progres, să inaugureze, astfel, cea mai glorioasă și minunată epocă din istoria noastră multimilenară, epocă pe care o numim, cu mîndrie și bucurie, „Epoca Nicolae Ceaușescu”.

O STRATEGIE AMPLĂ, CUPRINZĂTOARE ȘI VIZIONARĂ A DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ȚĂRII

Prin ea însăși, legitatea intimă a dezvoltării noastre istorice necesită în mod imperios momentul unui salt calitativ în acel an 1965. Anii revoluției și construcției socialiste aduseseră cu ei, grație muncii eroice a maselor, organizate și conduse de partid, impresionante acumulări cantitative care cereau în mod firesc și necesar trecerea României într-o nouă etapă de dezvoltare economico-socială.

Iar Congresul al IX-lea al PCR a marcat tocmai acest moment. Examinând într-un spirit de înaltă exigență și principialitate drumul parcurs, aplicând în mod creator adevărurile fundamentale ale concepției despre lume și viață ale clasei muncitoare la condițiile concrete ale României, forumul comunistilor români din iulie 1965 a elaborat, din inițiativa și cu decisiva contribuție a tova-

rășului Nicolae Ceaușescu, o viziune unitară și armonioasă, profund științifică și consecvent revoluționară privind obiectivele și sarcinile de strictă actualitate, dar și de largă perspectivă care să asigure progresul mai accelerat al patriei și, pe această bază, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului nostru popor.

În anii care au urmat acestui eveniment de cardinală semnificație au fost fundamentate o seamă de teze și concepte care cuprind toate laturile creației materiale și spirituale a maselor, aflate acum într-o strânsă, indestructibilă unitate dialectică. Realizarea unei proporții raționale, judicioase, între dezvoltarea industriei și a agriculturii, asigurarea unui cadru larg, stimulator de participare a întregului popor, în forme specifice, la organizarea și conducerea întregii vieți politice, economice și sociale, stabilirea unei concordante optime între nivelul de dezvoltare al existenței sociale și cel al conștiinței sociale, pentru a ne referi doar la câteva exemple, vin să probeze în chip deosebit de convingător tocmai justetea și caracterul absolut logic al strategiei definite la Congresul al IX-lea și care, pe parcurs, s-a îmbogățit cu dimensiuni, determinații și sensuri noi, tocmai pe baza în-

țelegerii juste, corecte a sensului evolutiv al societății românești, ca și a fenomenelor, proceselor și tendințelor ce definesc lumea contemporană.

Avîndu-și o viziune de o impresionantă forță teoretică și practică în întreaga operă și activitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, toate aceste teze și idei se constituie, deopotrivă, într-un magistral instrument de descifrare a realității, dar și de transformare a ei creatoare, dovedindu-se astfel ceea ce, cu o memorabilă formulare a lui Marx, se poate numi a fi o veritabilă „călăuză în acțiune”.

Din perspectiva radicalelor mutații care au avut loc în întreaga viață a societății românești putem să spunem că practica a confirmat pe deplin justetea acestor orientări programatice, care, în momentul de față, au o dimensiune de excepție în hotărârile Congresului al XIII-lea al PCR și căroră, fără îndoială, Conferința Națională a partidului care va avea loc în curînd le va adăuga elemente decisive, capabile să asigure mersul ferm, victorios al României pe calea socialismului și comunismului.

DEPLINĂ ÎNCREDERE ÎN INEPUIZABILA FORȚĂ CREATOARE A POPORULUI

Dacă privim cu atenție drumul de muncă și luptă pe care l-am străbătut în toți acești ani înțelegem și mai bine că nimic nu avem de-a gata, nu ne-a picat din cer; dimpotrivă, a fost nevoie de sacrificii, au trebuit învinse obstacole și greutăți, s-au săvîrșit și unele greșeli. Dar elementul esențial, definitoriu îl reprezintă tocmai deplină încredere a întregului popor în politica internă și externă a partidului și statului nostru, politică al cărei viziionar strateg și exponent este tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Putem să spunem cu deplină mîndrie că la scara de conștiință și de fapt a țării există un unanim, impecabil consens, o conștiință extrem de clară a faptului că, în actuala etapă, procesul revoluționar din patria noastră este departe de a se fi încheiat; mai mult, el cunoaște o etapă superioară, impune, pentru noi toți, exigențe morale și politice cu totul aparte.

Nu este un secret pentru nimeni că atunci cînd se aflau în stadiu de dezbateră, pe masa de lucru a țării, documentele Congresului al IX-lea al PCR s-au ivit și unele voci — ce-i drept singulare — care, cu un scepticism de circumstanță, se îndoiau că asemenea proiecte ambițioase ar putea fi realizate întocmai. O gândire comodă, închistată în scheme abstracte și în prejudecăți socotite pînă atunci ca infailibile, ignora însă un lucru pe care partidul nostru și genialul său secretar general îl înțeleseseră întru totul: adevăratul factor al progresului, condiția magistrală a devenirii noastre constau tocmai în stimularea largă a gândirii și acțiunii novatoare a întregului popor.

Este un fapt de domeniu evidenței acela că eminentul conducător al partidului și statului nostru are ca o caracteristică a întregii sale activități consultarea largă, deschisă, directă cu poporul, cu toate categoriile de creatori ai avuției noastre naționale. Din inițiativa și cu aportul permanent al tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost elaborat și este promovat cu maximă consecvență și

vigoare un sistem instituționalizat al democrației muncitorești, revoluționare, cea mai avansată formă de organizare și conducere democratică pe care a cunoscut-o vreodată România. Se dovedește astfel, prin argumentul de netăgăduit al faptei, că eroica noastră clasă muncitoare, într-o strînsă, idestructibilă legătură cu țărănimea, intelectualitatea, cu celelalte categorii sociale, știe să organizeze și să conducă destinele țării, mai bine decît au făcut-o vreodată vechile clase exploatare. Mai mult, se dovedește ce înseamnă în realitate forța revoluționară a unității noastre socialiste, ce poate să realizeze un popor care a devenit, odată pentru totdeauna, adevăratul și singurul stăpin al destinului sale.

În acest amplu, clocotitor efort de muncă și luptă revoluționară, tineretul, Uniunea Tineretului Comunist, se regăsesc cu cinste și dirzenie, mereu în primele rînduri, acolo unde este mai greu, unde interesele fundamentale ale poporului o cer, făcînd din faptele lor eroice adevăratul și superbul certificat al identității, dovada cea mai frumoasă că tînăra generație știe să dea, cu adevărat, răspunsul sincer și direct la înalta investiție de încredere de a reprezenta o puternică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste.

O SOCIETATE A UMANISMULUI PLENAR

Trăim și făurim o societate în care, așa cum în repetate rînduri ne-a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul reprezintă figura centrală, iar umanismul socialist se constituie într-un înalt principiu al întregii vieți politice și sociale.

Paralel cu dezvoltarea economică impetuoasă, cu perfecționarea organizării și conducerii vieții politice, economice și sociale, orînduirea noastră afirmă, cu forță și trăinicie, un nou umanism, atît în planul teoriei, cît și în cel al practicii revoluționare. În mod sistematic, în întreaga operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu revine această idee cu valoare de axiomă potrivit căreia umanismul socialist nu reprezintă o simplă abstracție, un proiect cît de ambițios, sau o expresie a unei voințe subiective, ci, dimpotrivă, o condiție și o componentă de bază a procesului istoric de dezvoltare ascendentă pe care îl cunoaște societatea românească.

În acest sens au fost elaborate, din inițiativa și cu decisiva contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu, Programul ideologic al partidului, Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, magistralele corpusuri ale umanismului revoluționar în acțiune, documente de impresionantă perspectivă istorică ce se adresează în primul rînd tineretului, aflat la vîrsta în care își definește și își afirmă valorile și opțiunile fundamentale, rațiunile cele mai înalte ale modului său de a fi.

Așa cum a subliniat și în magistrala sa expunere la cel de-al III-lea Congres al educației politice și culturii socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, munca rămîne cel mai ferm și supremul argument al forței și trăiniciei convingerilor moral-politice înaintate, spațiul cel mai cuprinzător și fericit de afirmare liberă și deplină a personalității umane, o înaltă școală a caracterelor.

În același timp se cuvine să insistăm și asupra unui alt adevăr pe care experiența noastră istorică ni l-a relevat pe deplin și anume că umanismul socialist nu poate fi despărțit de afirmarea nestăvilă a spiritului revoluționar în toate sectoarele și domeniile de activitate.

A fi revoluționar, astăzi, înseamnă a-ți însuși temeinic concepția cea mai înaintată despre lume și viață — materialismul dialectic și istoric, socialismul științific — cu ajutorul căreia poți înțelege sensul și legitățile lumii și poți acționa în direcția lor și în spiritul lor pentru a transforma realitatea înconjurătoare și pe tine însuși.

A fi revoluționar înseamnă a cunoaște temeinic și a aplica neabătut politica internă și externă a partidului și statului nostru, a face totul pentru înfăptuirea ei, a-ți consacra întreaga energie și pricepere binelui și fericirii poporului, înfloririi multilaterale a patriei străbune, apărării marilor cuceriri revoluționare ale oamenilor muncii, sporirii zestrei de valori materiale și spirituale a neamului.

A fi revoluționar înseamnă a cunoaște și a aplica în practică tot ceea ce au creat mai valoros știința și cultura românească și universală, a pune marile cuceriri ale revoluției tehnico-științifice contemporane exclusiv în slujba cauzei vieții, colaborării, înțelegerii între popoare, a păcii și progresului umanității.

A fi revoluționar înseamnă a lupta cu hotărâre împotriva a tot ceea ce este vechi și perimat, și nu mai corespunde imperativelor dezvoltării, a respinge orice rămașigă din gândirea și practica vechilor clase exploatare, orice încercare a cercurilor reacționare contemporane de a reinvia funestele manifestări de rasism, șovinism, ură și neîncredere între popoare.

Sînt, toate acestea, principii și norme de înaltă valoare care își găsesc permanent expresia în viața și munca noastră de zi cu zi, exigențele supreme ale umanismului revoluționar tradus, prin noi și pentru noi, în faptă cotidiană.

SUPREMĂ ÎNTRUCHIPARE A MARILOR NOASTRE IDEALURI ȘI VIRTUȚI

Cu cele mai alese și nobile sentimente și gânduri, cu mindria izbînzilor obținute, cu certitudinea marilor noastre opțiuni de viitor ne raportăm la noua realitate a țării în această epocă pe care o așezăm, odată pentru totdeauna, sub emblema tutelară a epocii de aur — „Epoca Nicolae Ceaușescu”.

Bogat este bilanțul țării și al oamenilor săi, bilanț în care și noi, tineretul, ne-am pus și ne punem permanent semnătura de onoare și prestigiu. Minunate sînt perspectivele care se deschid în fața noastră și care vor asigura într-o perioadă tot mai apropiată trecerea României într-un stadiu nou, superior, de dezvoltare economică și socială.

Avem cu ce să ne mindrim și avem pentru ce să ne consacram toată forța noastră de muncă și luptă împlinirii idealurilor sacre, cauzei nobile a socialismului, progresului și păcii.

Dar, mai cu seamă, avem în fruntea destinelor noastre un partid puternic și unit, tînăr ca anotimpul în care s-a născut, un partid al cutezanței și clarviziunii, uriașă și inepuizabilă forță politică națională care reprezintă centrul vital al întregii noastre societăți. Vigoreea și tinerețea partidului sînt date de legătura sa indestructibilă cu masele, ale căror interese și vreri le exprimă și le promovează cu neștirbită demnitate și consecvență.

Dar, înainte de orice, avem în fruntea partidului și a țării pe titanul întemeietor și conducător de țară nouă, pe legendarul erou între eroii neamului, pe neasemuitul patriot și neînfriecat revoluționar care este tovarășul Nicolae Ceaușescu. O țară întreagă, un întreg popor își omagiază într-o impecabilă unitate pe marele conducător, îi aduc prinosul de dragoste și recunoștință, avînd încredințarea că numai sub conducerea sa înțeleaptă și vitează vom putea să urcăm spre zările luminoase ale socialismului și comunismului, să dăruim României viitorul de aur pe care i l-au visat și i l-au dorit atît de fierbinte străbunii.

Și cu acest prilej solemn, sărbătoresc, aducem prinosul nostru de stimă și recunoștință tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, eminent om politic și savant de renume mondial, a cărei operă îmbogățește în chip strălucit tezaurul de valori ale spiritualității naționale și universale și de a cărei prodigioasă activitate se leagă renașterea și înflorirea învățămîntului, culturii și științei românești, ale căror valori sînt consacrate numai și numai cauzei păcii, colaborării și prieteniei între popoare.

Mindri și fericim de a avea în fruntea muncii și luptei noastre revoluționare titanica personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu — simbolul suprem al tineretului noastre revoluționare, a tot ceea ce sîntem și vrem să dovedim — ne angajăm cu clocotitorul nostru dinamism, cu fierbintele nostru patriotism revoluționar, cu setea noastră nesecată de a cunoaște și a munci mai mult și mai bine, să nu precupețim nici un efort, să ne dedicăm a însușirii noastre vamă înfăptuirii cu succes a Programului istoric de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism, a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al PCR, a orientărilor care le va adopta Conferința Națională a partidului — toate acestea constituind însuși programul nostru de muncă și de viață, de gîndire și acțiune patriotică, revoluționară.

Avem privilegiul de a ști că la cîrma destinelor noastre se află cel mai bun dintre cei mai buni comuniști, neasemuitul fiu al partidului și poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și aceasta ne dă tăria și certitudinea izbînzilor de azi, ca și a victoriilor de mîine.

Fericele acele generații care pot fi contemporane și făuritoare ale unei asemenea epoci de glorie. Cuvintele îndemn ale mult stimulatului și iubitului nostru conducător, cel mai drag și înțelept prieten și îndrumător al tinerelor generații — „Să urce națiunea spre comunism în zbor!” — ne înflăcărează, ne îmbărbătează, ne însuflețesc, ne dau forța și demnitatea apartenenței la cel mai glorios timp din întreaga noastră istorie națională și socială, ne sînt cuvinte-legămînt sub însemnele limpezi și înalte ale devenirii noastre în marea devenire a țării înseși.

ȘERBAN CIONOF

**Tovarășul Nicolae Ceaușescu,
tovarășa Elena Ceaușescu-
grijă părintească, statornică
pentru înflorirea științei, culturii
și învățămîntului românesc**

Erou între eroii neamului, simbol suprem al tinereții noastre revoluționare

În ianuarie 1988 partidul, țara, întregul nostru popor aniversează, cu profunde sentimente de dragoste și respect, ziua de naștere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, omagiind totodată, îndelungata activitate revoluționară, desfășurată continuu, cu strălucire, pentru progresul multilateral al patriei, pentru socialism, pentru pace.

De-a lungul istoriei noastre multimilenare din rîndul maselor populare s-au ridicat mari personalități, eroi care, în vremea lor, au intruchipat cele mai înalte aspirații și idealuri ale poporului român, s-au situat în fruntea luptei pentru dreptate și libertate socială și națională, pentru unitatea, independența și prosperitatea patriei. Cu litere de aur se înscrie în marea carte a istoriei naționale numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, a cărui personalitate întruchipează virtuți de conducător comunist, de revoluționar și patriot înflăcărat, militant de frunte al mișcării comuniste și muncitorești, neobosit luptător pentru triumful idealurilor de independență și libertate, de progres social, colaborare și pace în lume, devenind un simbol viu al celor mai nobile năzuințe ale națiunii noastre socialiste. Pilduitoarea biografie revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu, lupta sa eroică, dăruirea fără seamăn cu care a acționat în asprele condiții ale ilegalității, împotriva exploatării și nedreptății, pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului, a independenței și suveranității patriei, se împletesc cu însăși viața și lupta partidului comunist, cu înseși destinele clasei noastre muncitoare.

VOCAȚIA UNUI DESTIN EROIC

Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a născut la 26 ianuarie 1918, în Scornicești — străveche așezare românească din județul Olt, atestată documentar încă din anul 1577 — în familia numeroasă a țăranilor săraci Alexandra și Andruța Ceaușescu. Ajuns pe băncile școlii primare din satul natal a manifestat un deosebit interes pentru învățătură, evidențiindu-se ca un elev sîrguincios, înzestrat cu o memorie excepțională. Aici s-a bucurat de grija și atenția învățătorilor săi, de dragostea colegilor de clasă. Dar seriozitatea și aptitudinile pentru învățătură nu erau suficiente pentru a-i asigura continuarea studiilor; din cauza condițiilor grele de viață s-a văzut nevoit să interzică școala, să părăsească locurile natale, pornind spre oraș în căutare de lucru.

La vîrsta de numai 11 ani tovarășul Nicolae Ceaușescu pleacă la București pentru a învăța meserie și a-și câștiga singur existența, purtînd în suflet suferința milioanei de țărani exploatați, revolta lor împotriva unui regim nedrept, speranța lor de mai bine. Era anul 1929, an ce marca începutul unei lungi și grele crize economice, care a afectat dureros condițiile de trai ale oamenilor muncii, pe fundalul căreia s-au desfășurat, în

Capitală și în întreaga țară, mari bătălii muncitorești, numeroase acțiuni ale maselor populare exploatare.

Întîrind în rîndurile clasei muncitoare, muncind din greu ca ucenic în diverse ateliere, întîlnește și aici inechitatea socială, mizeria și nedreptatea. Revolta împotriva acestei stări de lucruri i-a îndreptat pașii spre mișcarea muncitorească revoluționară, căreia i s-a alăturat trup și suflet, alegînd un drum de luptă pe care s-au afirmat marile sale calități umane și revoluționare. „Ca fiu de țăran — își amintește tovarășul Nicolae Ceaușescu —, am cunoscut asuprirea moșierilor, iar apoi, începînd de la 11 ani, exploatarea capitalistă. Încă în 1930, în vîrstă de 12 ani, participam de acum activ la viața și lupta tineretului sindical revoluționar. Erau ani de criză economică, de intensificare a exploatării. În aceste împrejurări mișcarea revoluționară cunoaște un puternic avînt. Partidul Comunist, Uniunea Tineretului Comunist, alte organizații revoluționare și democratice se ridicau cu hotărîre la luptă pentru apărarea intereselor maselor de oameni ai muncii, împotriva reacțiunii și fascismului, pentru democrație și pace. Aceste împrejurări în care am intrat în mișcarea revoluționară sindicală, iar apoi, în 1933, în Uniunea Tineretului Comunist — dată ce marchează și calitatea de membru al partidului — au pus o

puternică amprentă asupra vieții și activității mele revoluționare și politice”.

Aflat în vîltoarea evenimentelor revoluționare în timpul eroicelor lupte ale muncitorilor metalurgiști, mineri, textiliști, petroliști și, ciferiști din anii 1930—1933, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a făcut repede remarcat prin modul de organizare a acțiunilor revoluționare, prin patriotismul și devotamentul său fierbinte față de cauza clasei muncitoare și a poporului român, identificîndu-se întru totul cu lupta Partidului Comunist Român.

O confirmare a stimei și încrederii de care se bucura tînărul militant comunist printre muncitorii bucureșteni o constituie desemnarea sa de către conducerea P.C.R. ca delegat al tineretului democrat din București la Conferința luptătorilor antifasciști din România din iunie 1933. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales, ca reprezentant al Uniunii Tineretului Comunist, în conducerea Comitetului Național Antifascist — una dintre cele mai însemnate organizații prin intermediul căreia partidul mobiliza forțele democratice ale națiunii într-un larg front antifascist care să stăvilească ascensiunea cercurilor de extremă dreaptă încurajate de venirea lui Hitler la putere în Germania. Tînărul militant comunist aducea cu sine în acest organism spiritul patriotic și democratic al muncitorilor tineri, hotărîrea lor de a lupta energic împotriva pericolului fascist și revizionist, pentru salvaguardarea suveranității și integrității teritoriale a patriei, pentru pace și înțelegere între popoare. Evocînd participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința de constituire a Comitetului Național Antifascist, Petre Constantinescu-Iași scria: „Un tînăr cu părul negru, cu trupul firav — un copil cuminte, liniștit și cuvințios, fără să se ploconească în fața nimănui dintre noi, dîtai bărbați în toată firea, bătrîni pentru el, profesori universitari — ni s-a prezentat în calitatea în care a fost trimis. I s-a dat apoi cuvîntul și a vorbit cu hotărîrea care pornea din sinceritatea sa, din convingerea justetei tezei pe care o susținea, din însuși crezul său, căruia, se vedea lesne, i se dăruise”.

Drumul luptei revoluționare cunoaște, alături de numeroase și luminoase momente de izbîndă, și multe persecuții, arestări, represii, procese, ani grei de temniță pentru cei mai buni fii ai clasei muncitoare. Pentru revoluționarul Nicolae Ceaușescu, anul 1933 a fost și anul primei arestări, preludiu al unei îndelungate și permanente prigoane. Motivul arestării de la 23 noiembrie 1933: „incitare la grevă”, răspîndirea de afișe „împotriva ordinii de stat”, cum se menționa în nota prin care a fost înaintat Parchetului Tribunalului Ilfov.

În cursul anului 1934, manifestîndu-se activ în conducerea Comitetului Național Antifascist, militantul comunist Nicolae Ceaușescu a fost arestat în repetate rînduri și înaintat spre a fi judecat Tribunalului Militar al Corpului II Armată, fiind acuzat de activitate revoluționară printre muncitori. Atitudinea sa în confruntarea cu organele represive ale regimului, dîrzenia, demnitatea cu care a răspuns acuzațiilor aduse, a determinat Partidul Comunist Român să-i încredineze noi sarcini. În vara anului 1934, cînd Tribunalul Militar din Craiova judeca procesul conducătorilor luptelor muncitorimii române din ianuarie-februarie 1933, pe adresa Corpului I Armată din această localitate au fost trimise, pe diverse căi, proteste pîrînd peste 10.000 de semnături. Printre cei desemnați cu stringerea semnăturilor, cu înmînarea liste-

lor de protest se afla și tovarășul Nicolae Ceaușescu. La 27 iunie 1934, în împrejurimile Tribunalului Militar Craiova, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost arestat, asupra sa găsindu-se „15 liste de subscripție, un protest al Cercului cultural „George Coșbuc” din București, două proteste ale șomerilor din sectorul I Galben și 3 Albastru, un protest al muncitorilor din cartierele municipiului București, un protest al chelnerilor de la restaurantul Elisée, un protest al muncitorilor din fabrica „Industria Bumbacului” și alte două proteste, toate acoperite cu numeroase semnături, precum și un memoriu de protest al Comitetului Regional Antifascist din Cluj în care figurează numele unui număr de 200 persoane, intelectuali și muncitori”. Interogat de poliție, militantul comunist Nicolae Ceaușescu nu s-a lăsat intimidat, a declarat fără reținere că venise la Craiova ca unul ce participase la stringerea de semnături pe memoriile de protest și de solidaritate pe care le aducea cu sine, pentru „a face declarații în favoarea acuzaților”, arătînd că „muncitorimea se solidarizează cu ei”, fiind, „în acest scop delegat de către organizațiile muncitorești din Capitală”. Autoritățile de la Craiova aveau să alerteze organele Ministerului de Interne printr-o notă adresată Prefecturii de Poliție din București: „Vă semnalăm, în vederea luării măsurilor de rigoare, pe comunistul Nicolae Ceaușescu, care făcîndu-se vinovat de adunarea de adeziuni de solidaritate a muncitorilor cu ciferiștii condamnați în procesul de rebeliune a fost deferit Parchetului Tribunalului din Craiova și apoi pus în libertate, după care s-a întors în Capitală”.

Lațul arestărilor continuă: la 26 august 1934 a fost judecat din nou de Consiliul de Război al Corpului II Armată pentru difuzarea de „Manifeste revoluționare și pentru acțiuni împotriva statului”; apoi, la 20 septembrie 1934, în timpul unei ședințe a Comitetului Național Antifascist, ținută la sediul din strada Foișor nr. 9 din București, cînd, pretextînd că întrunirea se ținea fără autorizația prealabilă a Prefecturii de Poliție, organele represive au devastat sediul și au arestat pe participanți. După ce i-au trecut în fișă calificativul „agitator comunist”, autoritățile polițienești au dispus „expulzarea comunistului Nicolae Ceaușescu” și trimiterea lui „la urmă”, sub escortă, pînă în satul natal. Tînărul militant al partidului nu s-a împăcat cu regimul de domiciliu forțat; în scurt timp revine în București și se încadrează cu aceeași energie și devotament în activitatea revoluționară, activînd neobosit pe linia organizării și mobilizării tineretului.

EXEMPLARE VIRTUȚI DE CONDUCĂTOR ȘI ORGANIZATOR AL LUPTEI REVOLUȚIONARE

În anii 1935—1936 Partidul Comunist Român i-a încredințat tovarășului Nicolae Ceaușescu sarcini de mare răspundere în conducerea Uniunii Tineretului Comunist. În calitate de instructor al U.T.C., tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost o prezență activă în tot cursul anului 1935 în mișcarea de tineret din București și din județele Argeș, Prahova, Dimbovița, Mehedinți și Vîlcea. Era prezent cu statul și cu fața, pretutindeni unde nevoile partidului erau mai mari, organiza, mobiliza și pregătea pentru luptă cadre noi de tineri comuniști și militanți antifasciști. Prin activitatea sa de îndrumare a organiza-

ției U.T.C. din județul Mehedinți a contribuit decisiv la antrenarea tineretului în campania electorală pentru alegerile parlamentare parțiale din acest județ, campanie în care forțele democratice antifasciste unite au dobândit în februarie 1936 o victorie de prestigiu național. În ședințele conspirative, tovarășul Nicolae Ceaușescu accentua necesitatea realizării unității de acțiune muncitorești și antifasciste, importanța imbinării muncii ilegale cu folosirea posibilităților legale oferite de activitatea organizațiilor de masă și cu caracter cultural existente în diferite zone.

În anul 1935, tovarășul Nicolae Ceaușescu îndeplinește funcțiile de secretar al organizației U.T.C. din București, secretar al Comitetului Regional Oltenia al U.T.C. și secretar al Comitetului Regional Prahova al U.T.C. Deplasările repetate la Craiova, Drobeta-Turnu Severin, Râmnicu Vilcea, Pitești, Ploiești, Tîrgoviște ș.a. i-au asigurat un contact permanent cu masele de tineri muncitori, țărani, intelectuali, studenți, elevi și militari, cu organele locale de conducere ale U.T.C. și ale altor organizații de masă democratice și progresiste. „Ceaușescu — scria ziarul „Arena” din 11 iunie 1936 — ia răsuși printre primii la munca de organizare a tineretului /.../ în dorința de un trai mai bun, de lumină, de cultură, de progres, de pace. Fiu de țăran, ieșit din popor, acest tinerel intrat în viață la o vîrstă fragedă, începe să știe că trebuie să vrea. Și își revendică mereu ale lui vreri. Ieri la București, la Craiova, apoi la Ploiești și în Valea Prahovei, în căutare și efectuare de lucru își spune tovarășilor de muncă ale lui și ale lor dureri, ale lui și ale lor dorinți”. Pretutindeni, prin curajul, dirzenia și abnegația militantului comunist se organizau noi celule U.T.C., se iniția și se desfășura o susținută și rodnică activitate politică, de propagandă și cultură.

Desfășurînd o importantă activitate organizatorică, participînd neobosit la ampla muncă politică și cultu-

ral-educativă desfășurată de Partidul Comunist Român, militantul comunist Nicolae Ceaușescu și-a cucerit un înalt prestigiu în rîndurile tineretului, dar, în același timp, a atras asupra sa permanenta supraveghere și urmărire din partea organelor represive. Astfel, în seara zilei de 15 ianuarie 1936, în comuna Ulmi din județul Dimbovița, în timpul unei ședințe ilegale a organizației tinerilor comunisti și antifascisti din localitate, este arestat comunistul Nicolae Ceaușescu, fiind deferit Consiliului de Război al Corpului V Armată din Brașov pentru a fi judecat.

Pentru stabilirea identității tovarășului Nicolae Ceaușescu autoritățile locale apelează la Poliția Capitalei. Nota prefecturii Poliției din București adresată Consiliului de Război Brașov reprezintă o sinteză a activității revoluționare desfășurate de tînărul militant comunist: „Nicolae Ceaușescu, fiul lui Andruța și Alexandra Ceaușescu, plugari din comuna Scornicești — Olt, figurează în cazierul Direcției Generale a Poliției ca unul ce militază în mișcarea comunistă încă de la vîrsta de 14 ani, fiind arestat și judecat în mai multe rînduri, după cum urmează: În anul 1933, cu adresa nr. 109592 a fost înaintat Parchetului Tribunalului Ilfov, pentru acte de sabotaj și îndemn la grevă, făcute printre lucrători: judecat și achitat. În cursul lunii iunie 1934, a fost arestat de către Consiliul de Război al Corpului I Armată Craiova, avînd asupra sa 22 de liste de subscripție și proteste semnate de membrii organizațiilor comuniste din București, venit la Craiova, pentru a face declarații favorabile ceferiștilor implicați în rebeliunea de la Atelierele „Grița” și fiind înaintat cu acte de anchetă Parchetului Tribunalului Dolj; Afacerea a fost clasată și lăsat în libertate; În anul 1934 a fost arestat de Prefectura Municipiului București și înaintat Consiliului de Război al Corpului II Armată, pentru răspîndirea de manifeste revoluționare, comuniste și acțiuni împotriva regimului”.

Atitudinea revoluționară a militantului comunist Nicolae Ceaușescu în timpul desfășurării procesului de la Brașov a atras atenția presei democratice a vremii, mai-iunie 1936.

Procesul, desfășurat la Brașov în zilele de 27 mai — 5 iunie 1936, judecat de Tribunalul Militar al Consiliului de Război al Corpului V Armată, a fost precedat de o perioadă de aproape 5 luni de anchetă, în care anchetatorii au căutat nu numai să găsească formulări și temeuri juridice pentru așa-zisele capete de acuzare, dar și să zdruncine fermitatea și credința tinerilor comuniști și antifasciști arestați în justitea și izbînda cauzei lor.

În ziua de 27 mai 1936, la orele 9 dimineata, a început „procesul celor 21 de comuniști din Dimbovița și Valea Prahovei, acuzați că au împrăștiat manifeste și broșuri subversive printre muncitorii din regiunile petrolifere din Valea Prahovei și județul Dimbovița”. În apărarea celor implicați în proces, alături de avocați cunoscuți ca apărători ai luptătorilor comuniști și antifasciști și în alte procese, s-au prezentat și numeroși martori, dovadă a amplei mișcări de solidaritate ce s-a dezvoltat în sprijinul militanților arestați și judecați pentru acțiunea lor revoluționară, expresie a stării de spirit antifasciste și antirăzboinice ce stăpînea opinia publică. Ziarele epocii — „Universul”, „Arena”, „Cuvîntul liber”, „Dimineata”, „Zorile”, „Gazeta Transilvaniei”, „Deșteptarea”, „Kronstadter Zeitung”, „Currentul” ș.a. — aduc emoționante mărturii ale atenției cu care întreaga societate românească urmărea procesul de la Brașov, lupta tinerilor revoluționari implicați în el. Semnificativ este și faptul că în timpul demonstrațiilor antifasciste și antirăzboinice de la 31 mai 1936 din București și numeroase ale localității, printre lozincile care, prin activitatea P.C.R., au fost exprimate de participanți s-au aflat și cele privind stingerea proceselor militanților revoluționari antifasciști.

Din Ordonanța definitivă prezentată în fața Tribunalului Militar reiese că tinerii comuniști erau acuzați pentru că „au lucrat atît în oraș, cit și în afară de oraș, insistînd mai mult printre lucrătorii și meseriașii de la defecite întreprinderi”, unde „propaganda lor comunistă a prins rădăcini”. Potrivit Ordonanței, cei arestați se făceau vinovați de „apartenență la organizații politice comuniste interzise de lege”, „participarea la întruniri ilegale”, „arborarea de steaguri roșii”. Printre broșurile descoperite cu prilejul arestărilor și perchezițiilor erau menționate: „Trăiască 1 Mai”, „Fapte eroice”, „Calea spre socialism”, „Economia politică”.

După acuzațiile generale, ordonanța de trimitere în judecată enumera faptele concrete ce priveau pe fiecare dintre revoluționarii aduși în fața instanței judiciare. Astfel, paragrafele 19—25 se refereau la tovarășul Nicolae Ceaușescu, principalul acuzat, care, în calitate de conducător al Regionalei U.T.C. Prahova, a avut rolul determinant în amplificarea activității celulelor U.T.C. și a secțiilor locale ale altor organizații de masă existente în centrele muncitorești din această zonă. Ordonanța definitivă din aprilie 1936, specificînd trimiterea în judecată a comunistului Nicolae Ceaușescu pentru „a) Deținerea de mijloace de provocare la comiterea de infracțiuni calificate crime sau delict; b) Participarea la asociații secrete”, preciza apoi care erau aceste delict: „19. Acuzatul Nicolae Ceaușescu, din București, strada Vasile Lascăr nr. 3 este culpabil de infracțiune la Legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni contra liniștei publice, prin aceea că în ziua de 15 ianuarie 1936, cu bună știință și intenție frauduloasă a păstrat asupra sa broșuri clandestine incendiare, broșuri găsite cu ocazia

percheziției ce i s-a făcut la Ulmi, județul Dimbovița, și care le păstra în vederea răspîndirii în public /.../ 23. Acuzatul susnumit este culpabil de faptul de participare la acțiuni secrete, prin aceea că făcînd parte din Uniunea Tineretului Comunist, cu intenție culpabilă și bună știință, în scopul de a eluda dispozițiile legii, a participat la consfătuiri secrete /.../ în cursul lunii ianuarie 1936, cu care ocazie s-au recrutat noi aderenți în scopul de a înființa noi nuclee comuniste, fapte prevăzute și penat de articolele 13.14, aliniatul a, b și 17 din Legea apărării ordinii de stat”.

În timpul dezbaterilor procesului „inculpatul Ceaușescu declară că a discutat despre Comitetele de luptă pentru ieftinirea traiului înființate la București /.../, inculpatul explică apoi ce urmăreau „Frontul Popular” și „Blocul Democratic”.

Cu prestigiul cîștigat în rîndurile tineretului, ale masei muncitoare, cu experiența și maturitatea revoluționară, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut rolul hotărîtor în orientarea politică a procesului, în transformarea lui într-o tribună de afirmare a obiectivelor politice ale partidului comunist de demascare a oricărei samavolnicii, de apărare a libertății de acțiune pentru toate forțele ce se pronunțau pentru democrație, împotriva pericolului fascismului și războiului. Era foarte mult ca în fața instanței ce hotăra asupra libertății lor, acuzații să aibe curajul să afirme scopurile urmărite de Frontul Popular Antifascist și Blocul pentru Apărarea Libertăților Democratice. Și era nu numai un act de curaj ci și un mijloc de a se face cunoscute și auzite țelurile partidului comunist, care, acționînd în ilegalitate, a găsit în acele condiții căile și formele potrivite pentru a fi prezent în viața social-politică a României, pentru a colabora cu alte partide și grupări politice în vederea înfăptuirii aspirațiilor comune de pace, democrație și independență.

Intransigența și principialitatea manifestate de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la începutul procesului, rolul său hotărîtor în orientarea politică a celor 21 de tineri implicați în proces, au determinat completul de judecată să caute a-l înlătura de la dezbateri, sperînd astfel să demobilizeze grupul de militanți comuniști și antifasciști aflat în boxa acuzaților. Prilejul s-a ivit în ședința din 30 mai 1936, cînd unul dintre acuzați, învinuit de „ultra” adus judecătorilor, a fost condamnat la 15 zile închisoare și evacuat din sala de dezbateri. În momentul pronunțării pedepsei, tovarășul Nicolae Ceaușescu — se arată în procesul verbal încheiat cu acest prilej — prin cuvintele „Atunci noi ne solidarizăm toți cu el” și sculîndu-se în picioare a incitat pe ceilalți acuzați să-l urmeze, gesticulînd și aducînd astfel ofense președintelui instanței prin cuvinte și atitudine ireverențioasă. Pe baza celor mai de sus încheiem prezentul proces verbal și aplicarea art. 114 C.J.M. în ceea ce privește pe acuzatul Ceaușescu”. Nemulțumirea exprimată față de hotărîrea completului de judecată au determinat Consiliul de Război, ca, acuzîndu-l de „ultra” adus instanței, să-l condamne imediat la 6 luni închisoare, ceea ce însemna excluderea înflăcăratului militant comunist din sala de judecată. Sub titlul „Judecarea lui Ceaușescu”, ziarul „Universul” din 1 iunie 1936, relatează pe larg „judecata”: „Consiliul intră în deliberare, spre a hotărî asupra incidentului ridicat de apărare, relativ la martorii propuși și îi admite în unanimitate. Se începe judecarea lui Ceaușescu. D. Comisar Regal redă actul de acuzare a lui

Ceaușescu, care s-a solidarizat și revoltat, indemnind pe tovarășii din boxă să se solidarizeze cu ei, ofensând în același timp instanța și judecata. Sînt acuzați martorii. D. Comisar Regal cere maximum de pedeapsă. Apărarea spune că acuzații au săvîrșit acea scenă, fără să aibă intenția de a jigni pe nimeni. Cere o pedeapsă minimă și cu circumstanțe atenuante. Acuzatul Ceaușescu declară că a avut acea atitudine, fiind nemulțumit de felul cum răspundea martorul acuzației și spre a determina Consiliul să le dea voie să pună cît mai multe întrebări martorilor acuzației /.../. Consiliul intră în deliberare spre a hotărî asupra pedepsei lui Ceaușescu și aduce o sentință prin care-l condamnă, în unanimitate, la 6 luni închisoare.

Atitudine exemplară a tovarășului Nicolae Ceaușescu a înrîurit profund comportamentul întregului grup de tineri luptători comuniști și antifasciști implicați în proces, întărindu-le hotărîrea de a rezista pînă la capăt, ajutîndu-i să înțeleagă că în proces erau implicați nu doar niște oameni, ci un ideal mai înalt, idealul pentru care milita partidul comunist, făcîndu-i să aștepte astfel în ei nebanuite surse de tărie, de rezistență. În zilele următoare, în repetate rînduri, martorii apărării au cerut să fie adus în instanță comunistul Nicolae Ceaușescu „care a fost condamnat în timpul dezbaterilor”.

La 5 iunie 1936, după citirea celor 154 capete de acuzare reținute împotriva militanților judecați și după o deliberare de aproape 5 ore, Consiliul de Război a pronunțat verdictul de condamnare. Sentința totaliza 14 ani de închisoare, 28 000 lei amendă și 45 de ani interdicție politică. Cea mai grea dintre pedepse a fost dată celui mai tînăr dintre acuzați — tovarășului Nicolae Ceaușescu: „2 ani închisoare, 2000 lei amendă și obligația de a nu părăsi timp de 1 an domiciliul părinților după eliberare”. La acestea se adăugau cele 6 luni la care fusese condamnat încă în timpul desfășurării procesului.

Procesul comuniștilor și antifasciștilor de la Brașov, prin fermitatea și principialitatea, prin atitudinea curajoasă cu care tinerii militanți, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-au afirmat crezul revoluționar și înaltul patriotism, grija deosebită pentru soarta independenței țării, s-a constituit într-un eveniment de referință în mișcarea forțelor democratice, patriotice din deceniul al patrulea al secolului nostru.

Conform sentinței, la 15 august 1936, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost întemnițat în Penitenciarul special Doftana. Lupta revoluționară, viața în colectivul din închisoare au constituit — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — „o înaltă școală de pregătire politică ideologică, de educare și formare în spiritul principiilor eticii și echității socialiste și comuniste. Activității revoluționare, comuniștii, puneau mai presus de orice interesele maselor populare, lupta împotriva asupritorilor; ei renunțau la tot, împărțind de multe ori între ei ultima bucată de pîine, dar ținînd sus steagul luptei revoluționare”.

ÎN NUMELE INTERESELOR VITALE ALE PATRIEI ȘI POPORULUI

Detenția tovarășului Nicolae Ceaușescu în închisoarea Doftana coincide cu perioada celui mai aspru regim din

întreaga istorie a acestui penitenciar, cînd militanții comuniști și antifasciști întemnițați erau privați de prevederile regimului politic, supuși la restricții severe. Era perioada cînd autoritățile începuseră să concentreze la Doftana pe toți militanții comuniști, cu dorința declarată de a-i distruge fizic și moral, urmîrind să înăbușe astfel mișcarea revoluționară românească, lupta partidului comunist. Dar revoluționarii comuniști și antifasciști întemnițați au făcut să eșueze asemenea încercări, transformînd Doftana într-o adevărată universitate de educație politică, de formare a luptătorilor revoluționari devotați poporului, cauzei socialismului, libertății și păcii.

În aceste condiții, tînărul militant comunist Nicolae Ceaușescu s-a integrat din primul moment în viața colectivului de deținuți politici, primind și asumîndu-și sarcini deosebite în lupta pentru condiții mai bune, împotriva represiei, a practicilor samavolnice folosite de administrație, pentru recucerirea regimului politic. În acest sens, un raport al gardienilor adresat comandantului penitenciarului Doftana consemnează că: „în dimineața zilei de 20 februarie 1937, pe la orele 8, deținutul Ceaușescu Nicolae a început să strige la adresa Dv., și pe noi făcîndu-ne călăi și bătuși spunînd că nu știm ce facem”. Pe marginea acestui raport comandantul a ordonat ca deținutul să fie „scos la raport” și apoi „izolat”.

La scurtă vreme după întemnițarea la Doftana, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost desemnat în funcția de secretar al organizației de partid a secției „G dos”, unde era încarcerat, fiind apreciat de tovarășii săi ca „un om curajos, matur și dirz”, care „ducea la bun sfîrșit și cu promptitudine sarcinile ce i se încredințau”. În această calitate, făcea parte din Comitetul Celulei de partid din Doftana, contribuind la organizarea legăturilor conspirative ce stăteau la baza activității de partid și de colectiv în general, a învățămîntului politic și a numeroase acțiuni de luptă împotriva persecuțiilor la care erau supuși comuniștii și antifasciștii întemnițați, cum au fost corurile de protest colectiv, care au impresionat populația din împrejurimi, determinînd numeroase luări de atitudine în sprijinul deținuților politici. Evocînd paginile de solidaritate militantă, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Ca unul care am stat cîțiva ani la Doftana îmi amintesc de sprijinul pe care noi, deținuții comuniști, l-am simțit întotdeauna din partea muncitorilor și cetățenilor din Cîmpina, așa cum l-am simțit din partea întregii clase muncitoare și a tuturor forțelor democratice, progresiste din România”.

O dovadă a tăriei colectivului comuniștilor din închisoarea Doftana, în fruntea căruia se situa, prin activitatea sa, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost recucerirea regimului politic în aprilie 1938.

Anii de temniță petrecuți la Doftana nu i-au înfrînt voința de luptă. La 8 decembrie 1938, tovarășul Nicolae Ceaușescu este eliberat din închisoarea Doftana și, în ciuda restricțiilor impuse de autorități, revine în București, pășind spre noi confruntări pe arena luptei democratice și antifasciste, cu entuziasmul și abnegația revoluționarului călît în școala aspră a Doftanei.

Apreciîndu-i dirzenia, experiența, prestigiul în rîndurile muncitorilor, conducerea Partidului Comunist Român i-a încredințat sarcini de mare răspundere în îndrumarea activității organizațiilor profesionale muncitorești și a celor revoluționare de tineret, precum și în mișcarea antifascistă. Aceste sarcini se integrau organic în politica

generală promovată de partidul comunist în acea perioadă: realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare și mobilizarea, în jurul acesteia, a tuturor forțelor democratice, progresiste, în vederea combaterii pericolului fascist, pentru salvagardarea independenței și integrității teritoriale a României. În condițiile când regimul de dictatură regală, instaurat în februarie 1938, desființase sindicatele, înlocuindu-le prin sistemul breslelor, frontul unic muncitoresc nu se putea înfăptui decît prin intensificarea activității comuniștilor în interiorul breslelor profesionale — singurul cadru organizatoric admis pentru muncitori. P.C.R. s-a orientat spre promovarea unei propagande cu pronunțat caracter patriotic și revoluționar în acțiunile cercurilor culturale organizate pe lângă bresle. În această activitate s-a remarcat tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărui convingere era că „tineretul nu poate să se mărginească numai la o activitate culturală și sportivă”, că era necesar „de a intensifica acțiunea de propagandă printre muncitori, pentru organizarea lor, pentru educarea morală și patriotică a maselor de muncitori”.

MEREU ÎN FRUNTEA MASELOR POPULARE

Orientarea antifascistă fermă a militantului comunist Nicolae Ceaușescu, calitățile politice și organizatorice, de atîtea ori dovedite, au determinat desemnarea sa în Comisia constituită din militanți comuniști și socialiști

în vederea organizării manifestațiilor politice prilejuite de sărbătorirea zilei de 1 Mai 1939. Aceste manifestări erau puse sub semnul luptei pentru realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, a Frontului Popular Antifascist, al luptei pentru apărarea suveranității naționale, amenințate de politica agresivă a blocului statelor fasciste revizioniste. Încredințarea unei asemenea misiuni era expresia recunoașterii și prețuirii meritelor tovarășului Nicolae Ceaușescu, a capacității de a mobiliza și convinge masele, a puterii de muncă și elanului tineresc, revoluționar — calități pe care evenimentele de la 1 Mai 1939 aveau să le confirme în mod strălucit.

Marile demonstrații patriotice, antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939 s-au desfășurat în condiții interne și internaționale complexe, ce purtau amprenta gravelor consecințe pe care le-au avut pentru România anexarea Austriei de către Germania hitleristă în martie 1938, acordul de la München din septembrie 1938 și cîmpirea Cehoslovaciei la 15 martie 1939 — acte care au împins trupele hitleriste pînă la granițele României și au determinat intensificarea, fără precedent, a presiunilor exercitate asupra țării noastre de către statele fasciste, revizioniste. Demonstrațiile de la 1 Mai 1939 reprezentau răspunsul ferm al poporului român, expresia hotărîrii tuturor forțelor patriotice, în frunte cu partidul comunist, de a apăra la nevoie cu arma în mînă suveranitatea și integritatea teritorială a patriei. Însuflețiti de îndemnul tovarășului Nicolae Ceaușescu, tinerii comuniști au dinamizat manifestația, pe cei peste

Tovarășul Nicolae Ceaușescu,
organizator al marii demonstrații patriotice, antifasciste
și antirăzboinice de la 1 Mai 1939.

Tovarășa Elena Petrescu (Ceaușescu)
a avut o contribuție însemnată în organizarea
acțiunilor antifasciste și antirăzboinice din anul 1939.

20 000 de muncitori, intelectuali, funcționari, studenți și alte categorii sociale, care au demonstrat la 1 Mai 1939 pe străzile Bucureștiului, scandînd lozinci antifasciste și antirăzboinice: „Vrem România liberă și independentă!”, „Vrem respectarea granițelor!”, „Jos fascismul!”, „Jos războiul!”, „Trăiască integritatea teritorială a României!”, „Trăiască Frontul Popular Antifascist!”. În in-

voluționare. Îl regăsim, între 26 iunie și 20 iulie 1939, între cursanții primei școli superioare de partid, organizată ilegal de Secretariatul C.C. al P.C.R. la Ploiești, ale cărei cursuri, prin tematica abordată, au jucat un rol important în pregătirea politică și ideologică a cadrelor partidului și ale mișcării revoluționare de tineret. Îl regăsim la serbarea cîmpenească din 13 august 1939 din

La 1 Mai 1939, peste 20.000 de muncitori au demonstrat pe străzile Capitalei împotriva fascismului și războiului, pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială ale României.

cheierea demonstrației, participanții au depus coroane de flori la Mormîntul Eroului Necunoscut, ca un simbol al prețuirii celor ce și-au jertfit viața pentru unitatea și independența patriei, dar și al hotărîrii de a lupta pentru apărarea ei. Manifestațiile au continuat în după-amiaza aceleiași zile pe Stadionul Muncitoresc și în pădurile din jurul Capitalei, în cadrul serbărilor cîmpenești, unde au avut loc noi acțiuni de mobilizare a maselor la lupta antifascistă și antirăzboinică. O asiduă muncă politică în rîndurile muncitorilor prezenți pe Stadionul Muncii a desfășurat tovarășul Nicolae Ceaușescu, contribuind în mod esențial la transformarea acestor acțiuni în manifestări sub lozincă comunistă „Trăiască Frontul Popular Antifascist”, așa cum este consemnat într-un document din 2 mai 1939.

Deși era mereu în atenția organelor represive, luptătorul comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu avea să fie în continuare prezent în primele rînduri ale mișcării re-

Parcul Veseliei. În vederea pregătirii serbării s-a constituit o comisie specială, în fruntea căreia s-au aflat comuniștii Nicolae Ceaușescu și Elena Petrescu (Ceaușescu). Serbarea a constituit o manifestare a solidarității tinerilor muncitori cu militanții revoluționari aflați în închisori, dar și a împotrivirii lor fascismului și revizionismului, a atașamentului față de salvagardarea suveranității naționale a țării. La sfîrșitul serbării — consemnează o notă informativă — „comunistul Nicolae Ceaușescu” a folosit acțiunile organizate drept „prilej pentru a manifesta și a lansa lozinci comuniste”.

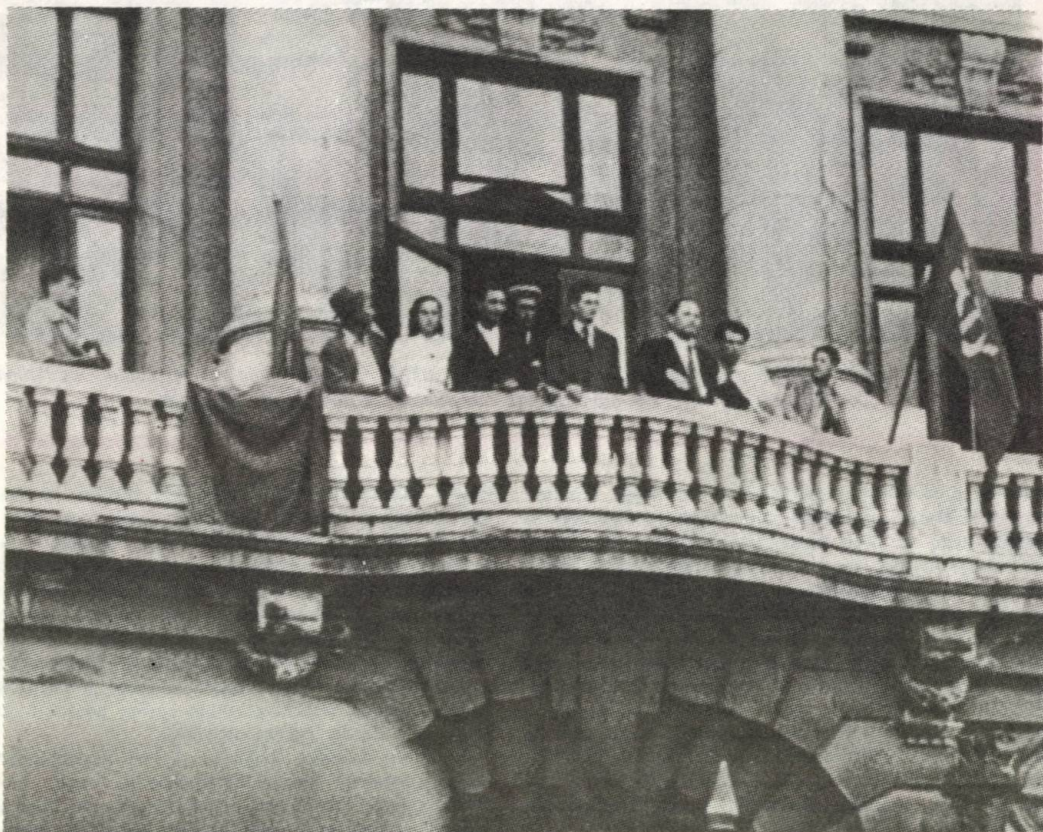
O sarcină de mare răspundere a fost încredințată militantului comunist Nicolae Ceaușescu în direcția reorganizării Uniunii Tineretului Comunist care pe baza unor indicații eronate venite din exterior, fusese desființată în anul 1937. Conferința P.C.R. din februarie 1939, apreciînd dizolvarea organizației tinerilor comuniști români drept „o gravă greșeală politică”, a hotărît reorganizarea

U.T.C., constituind în acest scop o Comisie Centrală, secundată de comisii locale la nivelul orașelor, sectoarelor și fabricilor. Desemnarea tovarășului Nicolae Ceaușescu în Comisia Centrală și în fruntea Comisiei locale București ținea seama atât de experiența sa organizatorică, cât și de poziția sa principală, pe care o afirmase încă din anii detenției la Doftana, apreciind lucid gravitatea măsurii de dizolvare a U.T.C. pentru destinele luptei tineretului din țara noastră. În Comisia locală București erau reprezentanți responsabili comisiilor din sectoarele Capitalei, între care și tinăra comunistă Elena Petrescu (Ceaușescu) din partea sectorului II Negru. În vara anului 1939, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu s-au desfășurat în București și în alte localități ale țării numeroase ședințe și consfătuiri ale comisiilor locale care au condus treptat la reorganizarea U.T.C. În decembrie 1939, a avut loc la București Conferința Națională a U.T.C., la care participau tineri comuniști din întreaga țară. Conferința a dezbătut raportul privind reorganizarea U.T.C., prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, a adoptat un plan de acțiune și a ales C.C. al U.T.C. Apreciind activitatea desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în mișcarea comunistă, rolul său activ, permanent în procesul de reorganizare a U.T.C., Conferința l-a ales în Secretariatul Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist.

Contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu în organizarea și desfășurarea acțiunilor revoluționare din anul 1939 i-a atras din partea autorităților noi persecuții, arestări și anchete. La 27 mai 1939, este din nou arestat în urma ordinului emis de Prefectura Poliției Capitalei. În timpul anchetei, deosebit de dure, autoritățile nu au reușit să-i dovedească vinovăția, fiind nevoite să-l pună în libertate. Însă, la 22 august 1939, este condamnat, în contumacie, prin sentința nr. 2696 a Tribunalului Militar al Corpului II Armată București, la o pedeapsă grea: 3 ani închisoare, 3 ani interdicție politică, 20 000 lei amendă și 5 000 lei cheltuieli de judecată.

Timp de aproape 1 an tovarășul Nicolae Ceaușescu a activat într-o conspirativitate totală. Este arestat la 23 iulie 1940 și întemnițat la Văcărești, de unde, la 1 august 1940, este transferat la închisoarea Jilava pentru a executa pedeapsa la care fusese condamnat în contumacie.

Bogata experiență de luptă dobândită de tovarășul Nicolae Ceaușescu în perioada petrecută la Doftana va fi valorificată în cele 18 luni de detenție de la Jilava, atât pe planul confruntării directe cu organele represive, cât, mai ales, în direcția intensificării activității organizației de partid din închisoare, pentru lărgirea contactelor și legăturilor cu mișcarea muncitorească și antifascistă din afară. La începutul anului 1942, autoritățile regimului de

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu la mitingul din Piața Universității, organizat în cinstea victoriei forțelor insurecționale naționale, București, 30 august 1944.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în timpul unui miting organizat de Partidul Comunist Român, București, 31. august 1944.

dictatură militaro-fascistă, în vederea dezorganizării colectivelor de deținuți comuniști, au luat măsura dispersării militanților de frunte ai Partidului Comunist Român și mutarea lor dintr-o închisoare în alta. Drept urmare, în februarie 1942, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost transferat în penitenciarul Caransebeș, până la expirarea pedepsei.

La începutul lunii august 1943, tovarășul Nicolae Ceaușescu, executând cei trei ani de închisoare la care a fost condamnat, este transferat din nou la închisoarea Văcărești, în vederea eliberării. Însă, în loc să fie pus în libertate, este internat în Lagărul de Internați Politici de la Tîrgu Jiu, prin ordinul Ministerului Afacerilor Interne, nr. 31050, din 9 august 1943, cu motivația: „comunist notoriu”.

În lagăr, în conducerea celei de partid și a organizației de colectiv, desfășoară o neobosită muncă politică și organizatorică pentru dezvoltarea legăturilor între conducerea partidului din afară și organizația de partid din lagăr, în vederea definitivării orientărilor partidului în organizarea și desfășurarea mișcării de rezistență antifascistă și antihitleristă a poporului român, pentru pregătirea marelui act istoric de la 23 August 1944.

Eliberat din lagăr la 4 august 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a integrat luptei poporului român, condusă

de P.C.R., pentru răsturnarea regimului antonescian, scoaterea României din războiul hitlerist, pentru restabilirea regimului democrat-constituțional și redobîndirea independenței țării.

PENTRU VIITORUL FERICIT AL ÎNTREGULUI POPOR, AL ROMÂNIEI

Victoria revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă din august 1944 a inaugurat o etapă nouă în istoria țării, a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii.

Acum, cînd totul trebuia clădit sau reclădit, cînd rănile războiului trebuiau vindecate, acum cînd lupta pentru dezvoltarea democratică a țării se împletea cu lupta împotriva foametei, speculei și sabotajului, tovarășul Nicolae Ceaușescu îndeplinește numeroase funcții de mare răspundere, activînd în sectoare care cereau calități deosebite.

Marti 3 Octombrie 1944

Cuvântarea tov. Ceaușescu la întrunirea Studenților Democrați

Patrie, Tineret! Ve aștepta salvarea din luptă pentru democrație, ve aștepta salvarea din luptă pentru democrație, ve aștepta salvarea din luptă pentru democrație...

23 August a deschis drumul studenților pentru a participa, cu energia și încrederea la luptă pentru eliberarea națională de sub jugul dictaturii germane.

Tineretul român trebuie să participe cu toată forța sa, în momentul just, pe care îl dăruiește pentru eliberarea Ardealului de Nord, Albului de Amonte, României și Armatei Reșe din belșug, să dea contribuția sa în luptă pentru zdrobirea armatei germane hitleriste. Studenții din România alăturându-se luptei pe care o dăuă să poporul român, trebuie să lupte pentru revendicările imediate ale sale pentru o democrație reală a Universității.

Acei care au servit cu onoare alături de Hitler și cu suferință în război de răz și cotropire, contra popoarelor liberare ale Uniunii Sovietice, însoară și astăzi să pună piedici în calea dreptății noastre, ei stau mai departe în albia naționalismului. În Universități, elementele legionare și profasciste unesc și astăzi împotriva intereselor studențiești. Ei trebuie să fie demascți, ținuți și arestați. Studenții trebuie să fie conștienți de menirea sa în împrejurările actuale. Ea să-și unească toate forțele pentru câștigarea revendicărilor sale și pentru a sprijini lupta forțelor democratice.

Studenții de la Medicină au obținut un succes important, prin înălțarea din fruntea Asociației lor a comitetului Legionar. Dar ei nu dau dovadă de o slăbiciune inadmisibilă, lăsând pe legionari să pătrundă din nou în clinică și să pună mâna pe clinicile la-culului.

Cu sprijinul general patriotic, legionarii au fost izgoniți din nou. Aceasta arată însă cât de periculoasă este situația unor democrați, care pretind că legionarii nu mai prezintă nici un pericol și deci nu trebuie să ne ocupăm de ei.

Avem mai arăd că nu e suficient să câștigăm lupta, trebuie să ținem în mână și să apărăm ce am câștigat.

Voi să obțineți unele succese, aveți datoria să luptați pentru a câștiga toate revendicările voastre. Puteți face aceasta numai prin unirea și lupta noastră.

Tineretul muncitoresc va asigura de tot sprijinul său, în lupta începută pentru revendicările voastre și pentru democratizarea vieții Universitare.

Prieten, tovarăș, proiectul de platformă propus de Comitetul Central al Partidului Comunist, tuturor organiza-

țiilor, să se manifeste, voi aștepta să le dați tot sprijinul pentru ca această platformă să devină o realitate. Multe dintre voi vor să fie de muncitori, țărani și din alte categorii sociale, dar să fiți locuitori și alături de dictatura legionarilor și a cîinii la Antonescu. Lupta noastră trebuie să fie eliberare de luptă lor. Lupta alături de toate forțele patriotice din țară, tradiții de muncă legionar și Antonescu vor ține să lupte împotriva atărilor noștri de totdeauna. Urmare: Serviciu, Armă și America, împotriva intereselor țării și a intereselor noastre.

Unirea Tineretului Comunist e o gară de studenți, români și țărani, care se unesc și muncă. Studenții Români să facă din Universități și Facultăți, adevărate focare de cultură și știință.

Decum voi trebuie să fiți în albia poporului, trebuie să nu uitați că poporul și tineretul așteaptă de la voi să

TOV. CEAUȘESCU

dați totul pentru ridicarea nivelului cultural și lichidarea analfabetismului în România.

Realizarea năzuințelor voastre o veți face nu așteptând să facă alții pentru voi, ci lucrând voi singuri de zoră noastră. Statul trebuie să dea tot sprijinul la recăderea omului și facultăților, să scutească de taxe pe studenții săraci, să crească condițiile de trai pentru toți studenții. Țara are nevoie de muncă și profesori, ingineri și de tot felul de oameni de știință pentru reforme, trebuie să fie alături pentru din Universitatea noastră să lase astfel de oameni.

Trebuie dăuă muncă de educație a întregii studenții și spirit democrației anti fasciste.

Pentru a duce cu succes această muncă trebuie să muncim pentru toți, pentru studenții în fruntea de democrație națională.

Se aude voci că nu ne putem alina cu legionarii; noi înțelegem că muncim pentru a face întreg tineretul să

Imediat după 23 August 1944, activitatea P.C.R. s-a concentrat în direcția organizării pe baze legale a secțiunilor sale din întreaga țară, precum și a organizațiilor de masă aflate sub conducerea sa. Conducerea organizației comuniste de tineret a fost încredințată unui grup de militanți, în fruntea căruia s-a aflat tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist. În această calitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a contribuit plenar la mobilizarea tineretului în susținerea luptei antifasciste a armatei române, pentru asigurarea evoluției ascendente a României pe calea democrației, pentru înfăptuirea unor reforme structurale în viața economică și politică a țării.

Rolul tineretului, sarcinile acestuia în noua etapă a luptei revoluționare au fost clar formulate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în articolul „Tineretul, viitorul poporului”, publicat în primul număr legal al ziarului „Știința” din 21 septembrie 1944: „Tineretul este viitorul unui popor, spre el își îndreaptă speranța toți oamenii de știință și politici. Cu energia și entuziasmul său, tineretul este o forță creatoare care, pusă în serviciul științei și progresului, poate da un ajutor prețios pentru dezvoltarea economică, socială, politică și științifică a poporului. Dar pentru ca tineretul să poată contribui la dezvoltarea patriei sale, are el însuși nevoie la început de o îndrumare justă, progresistă. El trebuie să fie educat și învățat să-și iubească poporul, să învețe din trecutul glorios al strămoșilor săi”.

Sarcinile imediate ale tineretului român în lupta pentru înfăptuirea obiectivelor etapei democratice a revoluției au fost relevate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în interviul acordat ziarului „Luptătorul bănețean” din 18 decembrie 1944: „Sarcina principală a U.T.C.-ului, în momentul de față, este mobilizarea întregului tineret la lupta pentru zdrobirea fascismului. Aceasta înseamnă că tinerii comuniști trebuie să fie cei mai buni muncitori pentru mărirea producției de război /.../ Tinerii comuniști trebuie să mobilizeze întreg tineretul, alături de Frontul Național Democrat, pentru ca până la primăvară reforma agrară să devină o realitate /.../ Realizarea tuturor năzuințelor tineretului se poate face numai prin aplicarea platformei Frontului Național Democrat. Numai un guvern al Frontului Național Democrat va fi în stare să ajute cu adevărat tineretul în rezolvarea planurilor sale /.../”.

Calea principală pentru transpunerea în practică a acestor deziderate o reprezenta făurirea Frontului Unic al Tineretului. Argumentând acest imperativ, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta într-un articol publicat în ziarul „Știința” din 22 septembrie 1944: „În vederea ducerii cu succes a luptei comune este necesar să eliminăm tot ceea ce ne-ar putea despărți. O colaborare loială, pe baza platformei Frontului Unic, este o sarcină primordială. Realizând prin munca noastră de zi cu zi sarcinile comune, vom putea face din tineretul muncitor conducătorul luptei întregului tineret”. Aceași orientare a fost prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în numeroase articole publicate în presa comunistă și democratică — multe dintre acestea fiind tipărite în paginile ziarului „Știința tineretului” al cărui prim număr a apărut la 5 noiembrie 1944 —, precum și în cuvântările ținute în fața maselor de tineri muncitori, țărani, intelectuali, studenți, elevi, militari.

În paginile presei comuniste, democratice din toamna anului 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu definea sarcinile imediate și de perspectivă ale tineretului în lupta pentru construirea unei vieți noi, libere în România.

Cuvintele mobilizatoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu adresate tineretului din fabrici, de pe ogoare, din școli și facultăți, din unitățile militare, exemplul său personal au contribuit la antrenarea întregului tineret la înfăptuirea liniei politice a Partidului Comunist Român. Brigăzile de muncă patriotică de pe șantierelor de reconstrucție au constituit o adevărată școală de educație prin muncă și pentru muncă a tineretului, au dovedit entuziasmul cu care tinerii mobilizați de comuniști și uteciști, s-au înrolat în marea operă de edificare a noii societăți în România.

Prin consecvența revoluționară și eficiența întregii activități din această perioadă, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a impus nu numai drept conducătorul legitim al organizației comuniste de tineret, ci și ca un cadru de nădejde al Partidului Comunist Român. Conferința Națională a partidului din octombrie 1945 l-a ales pe tovarășul Nicolae Ceaușescu membru în C.C. al P.C.R. În anii 1946—1947, tovarășul Nicolae Ceaușescu a îndeplinit funcțiile de secretar ale regionalelor de partid Dobrogea și Oltenia.

O contribuție hotărâtoare a adus tovarășul Nicolae Ceaușescu la mobilizarea maselor populare în campania electorală din 1946, pentru asigurarea victoriei forțelor democratice ce acționau unite sub conducerea P.C.R. Candidând pe listele Blocului Partidelor Democratice din județul Olt, tovarășul Nicolae Ceaușescu a participat la un mare număr de mitinguri electorale, convingând masele largi de muncitori, țărani, intelectuali de justetea politicii partidului. „Noi, comuniștii — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la mitingul electoral de la Craiova din 24 iulie 1946 — dorim ca din Oltenia lui Tudor Vladimirescu sărăcită și inapoiată până acum datorită jafului moșieresc, să facem o Oltenie bogată, cu o industrie și o agricultură puternice. Noi dorim ca din Oltenia, ceta-

tea banilor și a opresiunii, să facem o cetate a muncii, a culturii și științei”. La 19 noiembrie 1946, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales deputat în primul parlament democrat al țării, contribuind și în această calitate la transformările democrat-revoluționare petrecute în România, care au creat condițiile necesare cuceririi puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare și celelalte forțe progresiste ale societății românești, trecerii la înfăptuirea revoluției socialiste.

În anii 1948—1965, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îndeplinind importante sarcini pe linie de partid și de stat, și-a pus întreaga experiență, înaltele sale virtuți de conducător și organizator în slujba elaborării și înfăptuirii programului de dezvoltare socialistă a României. Evocând anii încărcăți de tumultul revoluționar al devenirii socialiste a țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: „În toate împrejurările am acționat pentru îndeplinirea sarcinilor puse de partid, atât în conducerea Uniunii Tineretului Comunist, în activitatea de partid în București, în conducerea regionalelor de partid Constanța și Oltenia, la Ministerul Agriculturii, la Ministerul Apărării Naționale, ca membru al conducerii superioare a partidului, îndeplinindu-mi neabătut sarcinile încredințate”.

CÎRMACIUL ÎNCERCAT ȘI ÎNTELEPT AL DEVENIRII NOASTRE COMUNISTE

Comunistul neînfricat și patriotul înflăcărat, care s-a afirmat prin activitatea revoluționară, plină de abnegație pentru progresul și prosperitatea României, slujind devotat idealurile și năzuințele poporului român spre o viață liberă și demnă, a fost ales în anul 1965 în fruntea Partidului Comunist Român. În dezvoltarea socialistă a

Tovarășul Nicolae Ceaușescu vorbind la un miting al tineretului, 1946.

României, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, din iulie 1965, s-a înscris în paginile istoriei naționale ca un eveniment major, generator de profunde înnoiri, de mărețe și rodnice înfăptuiri. Amplele transformări revoluționare petrecute în România după Congresul al IX-lea al partidului se constituie într-o nouă și strălucită epocă istorică — „Epoca Nicolae Ceaușescu”.

Cei 22 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al P.C.R. au ilustrat, prin impresionante realizări în dezvoltarea forțelor de producție, în perfecționarea relațiilor sociale, în creșterea avuției naționale, a nivelului de trai material și spiritual al poporului forța și vigoarea creatoare a națiunii române, cutezanța și încrederea sa în viitorul socialist și comunist al patriei, într-un climat de largă deschidere spre nou și progres multilateral. Ei pun în lumină valoarea determinantă a aportului tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea și aplicarea strategiei și tacticii partidului, la orientarea de principiu a politicii sale interne și externe.

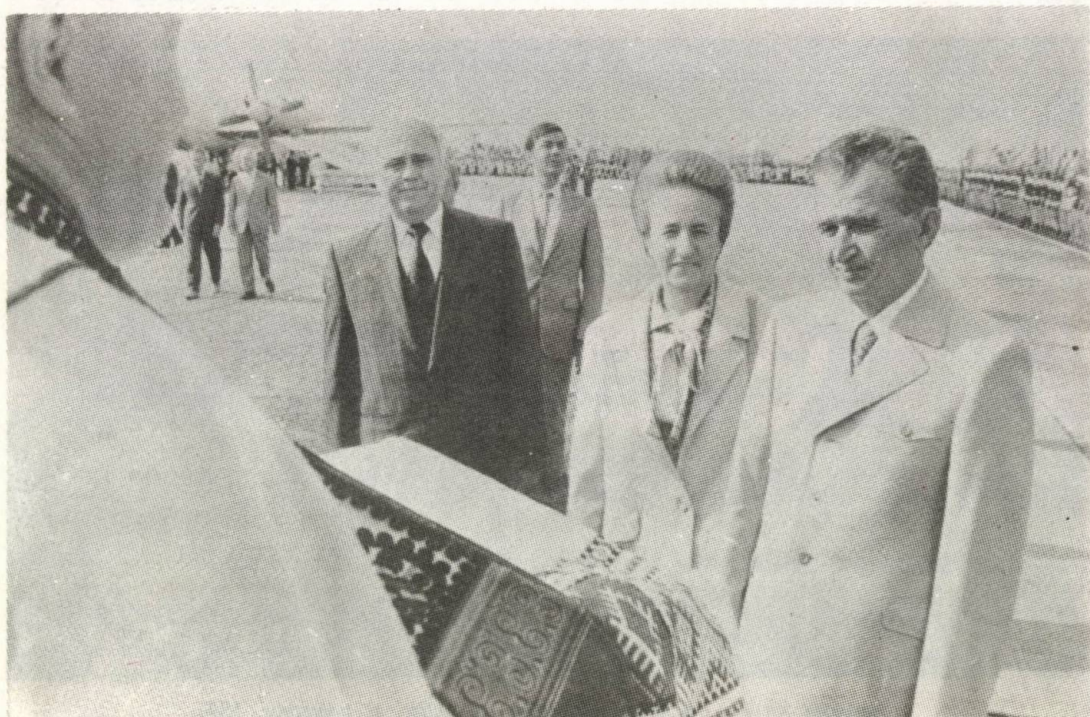
Toate aceste mari realizări, precum și programele adoptate pentru dezvoltarea viitoare a țării, pentru înălțarea ei pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație sînt indisolubil legate de prodigioasa activitate teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care, regind într-o viziune unitară și științifică întregul proces de edificare a socialismului, a deschis orizonturi noi măreței opere constructive ce se desfășoară în România. „Am adoptat — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea al partidului — un program mareț, de mare perspectivă privind dezvoltarea economico-socială. El reprezintă năzuința și voința partidului nostru. Aceste prevederi de dezvoltare a patriei noastre pînă în anul 2000 se bazează pe puternica forță materială pe care am realizat-o, pe creșterea nivelului tehnic, științific,

profesional al clasei muncitoare, al țărânimii, al intelectualității. Avem o călăuză sigură și aceasta este socialismul științific, materialismul dialectic și istoric. Programul partidului nostru. Avem un partid care știe să învingă greutățile și sîntem convinși că întregul popor va merge înainte, sub conducerea comuniștilor, spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație”.

Marile succese obținute de România socialistă în toate domeniile se bucură de sincere și meritorii aprecieri pe plan internațional. Politica externă de colaborare, înțelegere și cooperare cu toate statele lumii, de apărare a păcii, independenței și libertății popoarelor contribuie la sporirea prestigiului țării și poporului nostru în întreaga lume. Activitatea multilaterală desfășurată de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane i-a creat un deosebit prestigiu internațional. Înalte distincții internaționale, lucrări apărute în diferite țări, consacrate personalității președintelui României socialiste, ilustrează stîmă și aprecierea de care se bucură în conștiința popoarelor de pretutindeni, ca om al păcii și mesager al unui popor cu vocație constructivă.

Cel mai înalt omagiu pe care poporul român îl aduce conducătorului său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, cu prilejul sărbătoririi zilei sale de naștere și a îndelungatei activități revoluționare îl reprezintă înfăptuirea neabătută a Programului partidului de edificare a societății socialiste multilaterale dezvoltate în România, a împlinirii mărețelor obiective puse în fața sa de Congresul al XIII-lea al partidului și de Conferința Națională a Partidului Comunist Român.

IOAN DON

Generația Epocii Nicolae Ceaușescu generația marilor împliniri revoluționare

Într-un singur gând și într-o singură voință, tinăra generație, întregul nostru popor au sărbătorit 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist și 40 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România — evenimente de o excepțională însemnătate în viața comuniștilor, a întregii națiuni.

A fost, acest impresionant moment aniversativ, un nou și strălucit prilej de a ne afirma sentimentele noastre de cea mai aleasă recunoștință și admirație, față de gloriosul nostru Partid Comunist Român, de a ne în-tări legământul de gând și faptă că sintem ferm hotărâți să facem totul, să nu precupețim nici un efort, spre a urma în chip neabătut glorioasa pildă de muncă și luptă a celui mai iubit dintre cei mai iubiți fii ai poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel care pentru noi reprezintă simbolul suprem al tinereții revoluționare, a tot ceea ce sintem și vrem să înfăptuim.

Și cu acest prilej ne-am făcut un titlu de mândrie și cinste din a aduce un respectuos și emoționant omagiu tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, eminent om politic și savant de renume mondial, care și-a legat deplin și definitiv numele de măreața cauză a socialismului, păcii și progresului și care are o contribuție decisivă la elaborarea și înfăptuirea politicii partidului și statului nostru, la îmbogățirea patrimoniului spiritual al României și umanității, la promovarea fermă, susținută a marilor cuceriri ale științei și cunoașterii umane în slujba păcii, cauzei vieții.

Dobîndesc, în acest context o puternică, inconfundabilă rezonanță aceste cuvinte cu valoare de simbol pe care le datorăm tovarășului Nicolae Ceaușescu „Aș dori să exprim convingerea că Uniunea Tineretului Comunist, celelalte organizații revoluționare ale tineretului, întreaga generație tinăra se va dovedi și în viitor la înălțimea spiritului și răspunderii revoluționare, îndeplinind neabătut, cu entuziasm, sarcinile ce-i vor reveni în toate domeniile de activitate, participând astfel cu întreaga forță, cu elan tineresc la înfăptuirea Programului partidului, la ridicarea nivelului de civilizație al patriei, la întărirea independenței și suveranității României! Acționînd astfel, întregul tineret, tinăra generație de astăzi va putea spune mine că întotdeauna a urmat spiritul de luptă și de sacrificiu, spiritul revoluționar al înaintașilor și al partidului, că și-a făcut datoria față de patrie — și va putea să ceară urmașilor și urmașilor lor, generațiilor viitoare să nu uite niciodată că mai presus de toate sint patria, bunăstarea poporului, independența României!”

PARTIDUL — CĂLĂUZITORUL NOSTRU STRĂLUCIT SPRE CELE MAI ÎNALTE CULMI DE CIVILIZAȚIE ȘI PROGRES

Din perspectiva uriașei experiențe revoluționare pe care am acumulat-o în toți acești 65 de ani care au trecut de la crearea de către partid a Uniunii Tineretului Comunist, putem afirma cu deplină temei că, numai acționînd sub conducerea și îndrumarea Partidului Comunist Român, tinăra generație, organizațiile sale își pot îndeplini cu succes misiunea istorică ce le-a fost încredințată. De altfel, tovarășul Nicolae Ceaușescu a formulat, în aceste cuvinte memorabile, un adevărat și strălucit program de muncă și de viață al întregului nostru tineret: „Vă vorbesc ca unul care mi-am început activitatea în

rîndul tineretului comunist. Întreaga experiență, de mai bine de 50 de ani, a activității în rîndul tineretului, al U.T.C.-ului și în partid demonstrează că numai și numai sub conducerea partidului, numai și numai urmînd neabătut politica partidului în toate domeniile, organizația revoluționară a tineretului, tineretul, își poate asigura un viitor fericit, poate juca rolul hotărîtor în întreaga dezvoltare economico-socială, în înflorirea patriei, în victoria comunismului! Urmați, deci, întotdeauna partidul, el fiind forța conducătoare a națiunii, el asigurînd poporului nostru viitorul liber, demn, viitorul de aur — comunismul!”

Așa a fost — așa va fi! Tot ceea ce am înfăptuit, tot ceea ce înfăptuim, tot ceea ce putem și trebuie să înfăptuim se leagă nemijlocit de conducerea și îndrumarea permanentă a partidului, care își exercită cu înaltă cinste și răspundere mandatul de glorie de a reprezenta forța politică națională, centrul vital al întregii noastre societăți.

Acest adevăr emblematic a dobândit o neasmuită demnitate și măreție în epoca istorică inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R., din inițiativa și sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. În toți acești ani tineretul a fost investit și se manifestă ca o puternică, autentică forță socială, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste. Este meritul de geniu al tovarășului Nicolae Ceaușescu acela de a fi fundamentat și de a promova o concepție profund științifică și consecvent revoluționară

care ține seama tocmai de elementele noi, superioare, de datele fundamentale ale tineretului, așa încât el, tineretul, se manifestă permanent ca purtător și promotor al noului în toate domeniile vieții politice, economice și sociale. Tocmai prin aceste elemente calitative tineretul poate și trebuie să-și spună cuvântul în marile forumuri ale democrației noastre muncitorești, revoluționare, având ferma convingere că numai și numai urmînd neabătut partidul își înfăptuiește opțiunile sale esențiale.

PROGRAMUL PARTIDULUI — PROGRAMUL DE MUNCĂ ȘI VIAȚĂ AL ÎNTREGULUI TINERET

Actuala etapă istorică cuprinde și exprimă opțiuni esențiale pentru munca și lupta întregii noastre națiuni. O știm cu toții, o simțim cu toții, de munca și de abnegația noastră depind înseși fericirea și progresul țării, victoria cauzei nobile a socialismului și comunismului. Dar, în egală măsură, mai știm că nimic nu ne-a venit de-a gata, nimic nu ne-a picat din cer. Au trebuit învinse obstacole și greutăți, au trebuit biruite neajunsuri și lipuri; dar tot ceea ce am făcut, tot ceea ce facem, se leagă permanent de încrederea deplină, nestrămutată în in cauza partidului, cauza întregului popor, în triumful nobilelor idealuri patriotice și revoluționare pe care le intruchipează în cel mai înalt grad personalitatea de geniu a tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Cu cel mai ales respect, cu cea mai vibrantă emoție ne reamintim aceste cuvinte-îndemn ale marelui erou și ctitor de țară nouă: „Faceți totul, dragi prieteni tineri și copii, pentru a folosi minunatele condiții de viață, muncă și învățatură pe care vi le asigură societatea socialistă, pentru a vă însuși cele mai temeinice și mai noi cunoștințe, din toate domeniile! Pregătiți-vă pentru muncă și viață, pentru a fi prezenți întotdeauna acolo unde poporul, patria o cere!

Pregătiți-vă să fiți demni urmași și continuatori ai înaintașilor voștri! Învățați să prețuiți și să respectați trecutul și pe înaintași, să prețuiți și să respectați pe părinții voștri! Învățați pentru a fi demni constructori ai socialismului și comunismului, pentru a asigura ridicarea necontenită a României pe noi trepte de progres și civilizație, pentru a fi gata oricând să apărați independența și suveranitatea patriei, viața liberă și demnă a poporului!”.

În acest cadru este necesar să subliniem că istoricele hotăriri ale Congresului al XIII-lea, Programul partidului sint în măsură să solicite și să mobilizeze în cel mai înalt grad potențialul creator al tineretului nostru care are astfel convingerea că își poate valorifica la maximum romantismul revoluționar, fierbintele patriotism, numai și numai în slujba țelurilor supreme ale partidului și țării, ale idealurilor înscrise pe stindardul de luptă al celor care nu au cunoscut și nu cunosc altă misiune mai nobilă decât slujirea fără preget a marilor noastre aspirații naționale și sociale.

Prin obiectivele sale temerare, Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, obiective ce își găsesc o magistrală confirmare în sarcinile de largă perspectivă stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R., sint de natură să pună în valoare tocmai entuziasmul, tinerețea, capacitatea creatoare a virstei noastre. O virstă încredințată deplin și definitiv par-

tidului și țării, o vîrstă a muncii entuziaste, o vîrstă a competenței, angajării și responsabilității.

Și, oare, ce poate fi mai frumos decît să te numești, prin gîndul și munca ta, contemporan și făuritor al „Epo-cii Nicolae Ceaușescu”? Iar răspunsul îl dau, mai mult decît orice, faptele.

„DIN ADÎNCUL INIMII — PARTIDUL, CEAUȘESCU, TINERII!”

Trăim, muncim, învățăm, năzuim acum, ca niciodată, într-un ev aprins, ev căruia, cu vorba de neuitat a poetu-lui, se cuvine să îi dăm a-nsuflirii noastre vamă. Tot ceea ce avem mai bun și mai frumos, tot ceea ce ne este mai drept și mai adevărat, tot ceea ce ne definește și ne exprimă îi sînt încredințate lui, acestui timp de glo-rie și mîndrie. Un timp așezat ireversibil sub semnul fap-tei creatoare, al muncii neistovite pentru țară. Care timp este, prin noi și pentru noi, un timp al creației, al pere-nității.

Ne este, întru aceasta, simbol suprem și neabătut che-ză tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel de al cărui gînd și a cărui faptă se leagă toate marile noastre înfăptuiri, deschiderile temerare spre un viitor pe care, dintotdea-una, străbunii noștri i le-au dorit României să le fie cu adevărat de aur.

Reprezintă, în acest sens, cea mai minunată și înaltă che-zășie a înfăptuirii supremelor noastre aspirații și vo-cații creatoare prezența la cîrma destinului partidului și țării a tovarășului Nicolae Ceaușescu, patriotul și revolu-ționarul care întručujează cele mai alese și minunate calități morale și politice ale clasei muncitoare, ale în-tregului nostru popor. Se înscrie cu litere de aur în hro-nicul muncii și luptei tineretului, al activității organiza-țiilor sale revoluționare, participarea celui mai iubit fiu al partidului și poporului la momentele esențiale, de refe-rință din biografia noastră. Cu fiecare prilej, tovarășul

Nicolae Ceaușescu ne-a adresat și ne adresează îndem-nuri pline de căldură și înțelepciune, ne orientează acti-vitatea actuală și de perspectivă, ne îmbărbătează și ne îndrumă. Niciodată ca pînă acum tînăra generație nu a avut șansa istorică de a avea un asemenea strălucit exemplu, neobosit îndrumător cum avem noi în personali-tatea de geniu a legendarului erou de țară nouă — tova-rășul Nicolae Ceaușescu.

Mindri, demni și fericiți că putem și trebuie să acțio-năm pentru a împlini, prin munca și vrerea noastră, li-beră, unită și demnă, noul destin al unei României, mai mîndre și mai demne cum n-a fost ea niciodată, noi, ti-năra generație, asemenea întregului nostru popor, acțio-năm într-o indestructibilă unitate pentru ca marile pro-grame de dezvoltare economico-socială elaborate de Congresul al XIII-lea al partidului, indicațiile și orienta-riile tovarășului Nicolae Ceaușescu să devină, prin vrerea și prin fapta noastră, realități elocvente.

Strălucitul bilanț muncitoresc cu care vrem, putem și trebuie să întîmpinăm Conferința Națională a partidului reprezintă omagiul nostru cel mai înalt adus celui pentru care nu există țel mai înalt și ideal mai luminos decît slujirea fără preget a cauzei partidului și țării, ridicarea României socialiste pe noi și tot mai luminoase culmi de civilizație și progres, triumful deplin al idealurilor păcii și colaborării între popoare.

Iată de ce supremul nostru omagiu acum, în preajma Conferinței Naționale a partidului, îl reprezintă hotărîrea de a face totul, de a nu precupeți nici un efort pentru gloria și măreția străbunei României, dovedindu-ne, în orice împrejurare, demni de a ne regăsi sub însemnele generoase ale acestor cuvinte cu valoare de emblemă tu-telară: „Din adîncul inimii — Partidul, Ceaușescu, tine-rii!”

Așa sîntem, așa rămînem în istorie și prin istorie noi, tînăra generație a epocii de aur a patriei!

PETRE OLTEANU

România Socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu

o politică externă
deplin confirmată de viață,
consacrată triumfului rațiunii,
al colaborării și păcii în lume

Făuritor de nouă istorie în propria țară, președintele Nicolae Ceaușescu a adus României prestigiul celui care, prin gândire și faptă, a dat operei mondiale de pace unul din marile impulsuri creatoare, prefigurând structuri și principii noi de relații între state, motivând conceptual și contribuind practic la afirmarea în viața internațională a unei dinamici revoluționare capabile să mobilizeze toate resursele de înnoire pașnică ale națiunilor într-un unic sens istoric. Prin această operă, tovarășul Nicolae Ceaușescu a intrat în conștiința națiunii nu doar prin consacrarea dreptului firesc, dar de atâtea ori negat, la trăirea liberă a propriei istorii, ci și prin dreptul la fel de firesc de a participa la istoria lumii.

O privire asupra marilor momente de politică externă ale României socialiste în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea — cea mai bogată în împliniri din întreaga istorie a țării, epocă indestructibil legată de activitatea neobosită, desfășurată cu clarviziune și profund spirit creator, cu pasiune revoluționară și patriotism înflăcărat, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii — oferă, înainte de toate, conștiința evoluției naționale în siguranță, o evoluție întemeiată pe continuitate de acțiune, în contextul unei lumi contradictorii, marcată puternic de tensiune și instabilitate. Într-o asemenea lume, care solicită responsabilități deosebite celor chemați să conducă destinele națiunilor, președintele Nicolae Ceaușescu se distinge prin extraordinara capacitate de a lua opțiuni decisive, în baza unei viziuni de verificată anticipație istorică, exemplu de strălucită sinteză între exigențele naționale și cele internaționale. Această corelare logică între politica internă și externă desfășurată de partidul și statul nostru pune în valoare marile virtuți ale analizei științifice, clarviziunea inițiativei, cea limpede stabilire a priorităților de acțiune, în funcție de cerințele etapelor corespunzătoare în dezvoltarea țării, cit și de necesitățile prezente sau viitoare, izvorite din schimbările ce pot interveni în planul realităților mondiale. Pe această bază, România, sub impulsul hotărâtor al concepției președintelui Nicolae Ceaușescu, și-a definit coordonatele de orientare și conținutul pozițiilor și activității sale internaționale, atât în raporturile cu alte state, cit și în participarea la dezbaterea și soluționarea problemelor complexe care confruntă omenirea. Spiritul deschis conlucrării și acțiunea concretă, curajoasă, deseori de pionierat, își au originea în conceptul revoluționar despre rolul României în lume. Este unul din marile merite ale tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi conectat țara, prin toate acțiunile sale, la opera de pace și colaborare, câștigându-și, în același timp, stima și considerația întregii lumi ca promotor al unei concepții novatoare și profund principale asupra organizării democratice a vieții internaționale pornind de la dreptul statelor suverane, fără deosebire de orînduire socială, mărime sau pondere economic-militară, de a-și decide, libere și independente, calea dezvoltării, de a participa, pe bază de egalitate, la soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane.

PRINCIPIALITATE, REALISM ȘI CONSECVENȚĂ ÎN ABORDAREA PROBLEMELOR INTERNAȚIONALE

Sub conducerea Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, politica externă de pace, independență și colaborare a țării noastre se distinge prin consecvența practică și principială arătată în promovarea unei noi abordări a problemelor internaționale, a unui mod de a acționa și gândi corespunzător imperativelor acute ale epocii. În condițiile instabilității accentuate din ultimii ani a vieții internaționale, sînt cu atât mai remarcabile stabilitatea legăturilor de colaborare întreținute de România cu celelalte state, dinamica intensificării și adîncirii sferelor de conlucrare cu toate statele lumii, întregul sistem de relații promovat de România fiind exemplar prin calitatea cadrului său politico-principial, întemeiat pe respectarea riguroasă a normelor noi de raporturi interstatale — independența și suveranitatea națională, egalitatea în drepturi, neamestecul în treburile interne, renunțarea la forță și la amenințarea cu forță, respectul și avantajul reciproc. Este un fapt unanim recunoscut că, promovînd o asemenea politică, România, președintele ei, s-au situat cu hotărîre în apărarea noilor principii, cerînd aplicarea lor strictă, ori de cîte ori într-o parte sau alta a lumii aceste norme au fost încălcate sau ori de cîte ori unui popor i-au fost negate drepturile legitime.

Sub conducerea nemijlocită a președintelui țării, dezvoltarea continuă a legăturilor de prietenie, solidaritate și colaborare multilaterală cu toate statele socialiste, intensificarea considerabilă a relațiilor cu țările în curs de dezvoltare și nealiniate, promovarea consecventă, în spiritul coexistenței pașnice, a cooperării cu celelalte state, fără deosebire de orînduire socială, au conferit României o poziție cu valoare de exemplu în ansamblul vieții politice mondiale. Ca momente de o deosebită importanță ale acestei largi deschideri planetare — relații diplomatice și economice cu 155 state ale lumii — se înscrie impresionantul număr de întîlniri și contacte avute de șeful statului român, pe pămîntul patriei sau peste hotare, de-a lungul unor itinerare istorice, întreprinse împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu. Cu aceeași consecvență și principialitate a acționat secretarul general al partidului — dînd o nouă viziune asupra solidarității internaționale — pentru dezvoltarea continuă a relațiilor de prietenie și colaborare cu toate forțele revoluționare, democratice ale lumii contemporane, militînd pentru întărirea conlucrării lor, pentru acțiunea unită și convergentă a popoarelor.

Consecvența și fermitatea cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a pronunțat și se pronunță pentru înfăptuirea dreptului sacru al fiecărui popor la existență independentă și suverană, la dezvoltare de sine stătătoare, se constituie într-unul din izvoarele fundamentale ale imensului prestigiu de care se bucură pe toate meridianele conducătorul partidului și statului nostru. Concepția secretarului general al partidului, președintele Republicii, privind dreptul imprescriptibil și intangibil al fiecărui popor de a hotări liber asupra căilor și dezvoltării sale interne, de a urma o orientare externă conformă propriilor interese, se înscrie ca o contribuție remarcabilă la afirmarea unui curs înnoitor în arena mondială. Manifestîndu-și, în toate împrejurările, solidaritatea militantă și sprijinul multilateral față de cauza neafîrnării, în lupta împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonia-

lismului, a rasismului și apartheidului, a tuturor formelor de dominație și exploatare, președintele Nicolae Ceaușescu și-a dobîndit renumele de unul din apărătorii cei mai fermi ai acestei cauze. Cu aceeași fermitate, șeful statului român se pronunță pentru soluționarea politică, pe calea negocierilor, a tuturor problemelor care confruntă umanitatea, concepție întemeiată pe convingerea că există probleme care să nu poată fi reglementate prin tratative, dacă se pornește de la dreptul fiecărui popor de a se dezvolta liber și independent, de la interesele generale ale păcii și securității. Cronica evenimentelor petrecute în ultimele două decenii a consemnat și va consemna în continuare eforturile stăruitoare ale președintelui României pentru soluționarea pe cale pașnică a conflictelor din Orientul Mijlociu, din Africa, Asia, America Centrală și din alte regiuni ale lumii, această activitate fiind imbinată permanent cu luările de poziție ferme împotriva oricăror acte de agresivitate și practici ale politicii de forță.

O atenție deosebită acordă țara noastră problemei lichidării subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice mondiale, în viziunea de largă cuprindere a președintelui României noua ordine înglobînd atît cerințe de ordin politic, cît și economic, cum sînt democratizarea vieții internaționale, dreptul fiecărui popor de a dispune liber de bogățiile naționale, dezvoltarea unor schimburi economice libere de orice fel de îngrădiri și restricții, statornicirea unui raport echitabil între prețurile materiilor prime și cele ale produselor finite, asigurarea accesului larg al tuturor statelor la cuceririle științei și tehnicii moderne, soluționarea problemei împovăratore a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Numeroasele inițiative, propuneri și demersuri ale țării noastre în această direcție, contribuie la fundamentarea și cristalizarea conceptului de nouă ordine, se înscriu ca una din cele mai importante acțiuni politice internaționale ale perioadei istorice deschise de Congresul al IX-lea al partidului.

PACEA — OBIECTIV FUNDAMENTAL

Numele președintelui României a intrat demult și definitiv în conștiința lumii prin recunoașterea și aprecierea operei sale de pace. Deschisă viitorului și permanenței înnoiri revoluționare, opera de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu a consacrat în lume un mod original de a gândi și acționa, eliberat de prejudecăți, nesupus diferitelor conjuncturi de moment, mobilizînd energiile creatoare ale maselor în numele idealului suprem: asigurarea la existență liberă și demnă, în condiții de pace. Este marele merit al președintelui României de a fi arătat că oprirea cursei înarmărilor, înfăptuirea unor pași efectivi pe calea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, salvagardarea păcii, reprezintă problema fundamentală a lumii contemporane.

În viziunea partidului și statului nostru, a președintelui Nicolae Ceaușescu, pacea este o realitate complexă, globală. Conștiință de multitudinea problemelor care își așteaptă o soluționare nouă, constructivă, în acord cu aspirațiile și cu voința popoarelor, România a desfășurat, pe durata întregului interval care a trecut de la Congresul al IX-lea o acțiune consecventă, dinamică, menită să asigure dreptul fundamental al popoarelor la viață. „Pînă nu este prea tîrziu, — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu

în Raportul la Congresul al XIII-lea al partidului — să acționăm pentru salvarea omenirii de la catastrofa nucleară, de la distrugere! Să apărăm dreptul suprem al națiunilor, al oamenilor la existență, la libertate și independență, la viață și pace!" România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu s-a impus în conștiința popoarelor prin neobositul spirit de inițiativă, de înaltă responsabilitate, prin perseverența cu care au militat și militează pentru înlăturarea primejdiei nucleare, pentru făurirea unei lumi a păcii. Permanent, șeful statului român a arătat că existența armelor nucleare, sporirea și perfecționarea lor continuă au schimbat radical problema războiului în zilele noastre, atrăgând atenția asupra faptului că o eventuală conflagrație s-ar transforma într-un cataclism nuclear autodistrugător. De aici insistența cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu relevă necesitatea unirii eforturilor celor mai largi forțe iubitoare de pace pentru a curma evoluția periculoasă a evenimentelor și a deschide perspectiva înlăturării războaielor, a transformării uriașelor resurse înghițite în prezent de aberanta cursă a înarmărilor, în resurse ale dezvoltării și progresului. „Interdependența strânsă care există între dezvoltare și dezarmare — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Mesajul adresat celei de-a VII-a Sesiuni a Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD-VII) — pune tot mai puternic în evidență faptul că o condiție esențială a soluționării pozitive a gravelor probleme economice mondiale o constituie oprirea hotărâtă a cursei înarmărilor și trecerea la măsuri concrete de dezarmare, de reducere a cheltuielilor militare. Trebuie făcut totul pentru eliminarea și lichidarea totală a armelor nucleare, a oricăror arme de distrugere în masă, pentru făurirea unei lumi fără arme și fără războaie, a unei lumi a păcii și colaborării pe planeta noastră”.

Totodată, fundamentind o strategie multidimensională a dezarmării, care să dea impulsul necesar pentru demararea întregului proces, tovarășul Nicolae Ceaușescu se pronunță pentru activizarea forurilor de negocieri în problemele dezarmării, oprirea cursei înarmărilor și trece-

rea neîntârziată la reducerea armamentelor nucleare și convenționale, pentru eliminarea rachetelor cu rază medie din Europa și, apoi, a tuturor armelor nucleare de pe continent. Valoarea politică și morală a programului românesc de dezarmare, a exemplului practic pe care îl oferă permanent, impresionantul edificiu al relațiilor externe ale României de astăzi, i-au adus numeroși prieteni în întreaga lume, iar președintelui Nicolae Ceaușescu numele de „Erou al păcii”. Făcând dovada vie a responsabilității sale înalte față de acest imperativ arzător al epocii, România a confirmat din nou autenticul umanism al demersurilor sale pe arena mondială, reducând unilateral armamentele, efectivele și cheltuielile militare cu 5 la sută, decizie sprijinită unanim de întregul popor român, în cadrul istoricului referendum de la 23 noiembrie 1986 — inițiativă de larg răsunet internațional.

Departate de a epuiza gama deosebit de bogată a problemelor mondiale în rezolvarea cărorora efortul distinct al României socialiste întrunește o largă apreciere internațională, se cuvine a sublinia încrederea țării noastre, a președintelui ei, în viitor, în realizarea unei lumi mai drepte și mai bune. Este meritul incontestabil al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi pus în lumină faptul că evoluțiilor negative din viața internațională li se opune orientarea, tot mai puternică, spre afirmarea unei politici noi, care să asigure dezvoltarea în pace a popoarelor. Politică nouă, ce-și găsește în întregul ansamblu al demersurilor românești de politică externă o susținută azeziune și acțiune practică.

RODICA ȚEPEȘ

ȘTIINȚA LA ORIZONTUL ANILOR 2000

În mod cert nu se mai știe cine și când a acreditat ideea că trăim în secolul vitezei. Reflecția respectivă surprindea un adevăr care devenea pe zi ce trece, am putea spune, mai luminos. Și asta pentru că noi și noi creații ale inteligenței omenеști veneau să susțină această afirmație. Ne deplasăm înfinit mai repede, nu numai pe pământ, dar și în aer ori pe apă. Am străpuns și străpungem tot mai adînc în cosmosul, dar și în străfundul oceanelor. Omul de știință a pătruns de asemenea tot mai profund în tărîmul vieții interioare a materiei, a organismului uman, a descoperit sinteza unor substanțe vitale pentru însăși existența vieții. Savantul contemporan a obținut și rezultate care-i permit să fie optimist în privința asigurării într-un viitor apropiat a sănătății și a creșterii speranței de viață a speciei umane, și nu în ultimul rînd, datele la care s-a ajuns ne dau și nouă speranța că, nu peste mult timp, vor fi soluționate și alte chestiuni, precum asigurarea necesarului de energie și hrană pentru o populație în continuă creștere.

Și majoritatea acestora, apărute într-un interval foarte recent, dar mai ales într-o cadență vertiginosă. Este o situație care te face să te întrebi dacă timpul se poate comprima, pentru că ceva asemănător se petrece sub ochii noștri, cînd secole întregi sau decenii se comprimă în cîțiva ani. Am ajuns azi, spun specialiștii, ca volumul de cunoștințe științifice ale omenirii să se dubleze la fiecare 10 ani, după ce, nu cu mult timp în urmă aceasta se petrecea la 15 ani.

Spre ce anume ne îndreptăm deci? Desigur, căutăm în anumite direcții ca obiectiv precis, dar alte descoperiri se vor ivi probabil în mod neașteptat, așa cum istoria științei deține numeroase exemple. Marelui nostru savant, Henri Coandă, spunea cu umor, în legătură cu acest fapt: „Viitorul științei? Închipuiți-vă că vă aflați într-o barcă pe postul trăgătorului la rame. Ceea ce aveți înaintea este prezentul cunoașterii. Cu fiecare bătaie a vislelor pătrundem în viitor, care devine de îndată prezent; și așa mai departe”. Evident tot ilustrul nostru inventator aducea cuvenita corecție, arătînd că totuși, investigația riguroasă este aceea care a avut aportul hotărîtor la realizarea edificiului științei, acel parfum al hazardului vînd parcă să probeze că nimic nu este întîmplător. Oamenii de știință nu primesc întotdeauna în mod direct, ca să zicem așa, comanda de a rezolva o problemă ori alta. Aparent, nu există o legătură directă, vizibilă, între nevoile practice și cercetările științifice. Totuși această relație există. Pentru că, oricît de îndepărtate unele de altele ar fi căile urmate de diferite domenii ale științei, ele depind totuși, în mod indirect, una de alta. Această interdependență este și ea de natură să contribuie la creșterea potențialului științei contemporane, întîrîndu-i acesteia încrederea de a aborda noi și noi domenii în cercetarea lumii în care trăim.

Într-un fel, mai în glumă, mai în serios spus, fiecare sector al științei se pregătește intens pentru întîlnirea cu anul 2000. Unele creații sînt deja previzibile, altele vor fi, inevitabil, adevărate surprize. Dar despre toate acestea, în relatările care urmează, aparținînd unor cunoscute personalități ale vieții științifice românești.

MECANICĂ

acad. RADU P. VOINEA,
președintele Academiei R.S. România :

„O ȘTIINȚĂ VECHIE,
DAR NU INVECHITĂ”

Au trecut 300 de ani de cînd a apărut prima ediție a celebrului lucrări „Philosophiæ naturalis principia mathematica” (Principiile matematice ale filosofiei naturale) în care Isaac Newton (1642—1727) a expus noțiunile fundamentale și legile mecanicii și a enunțat totodată legea atracției universale. Puține teorii științifice s-au impus cu atîta autoritate. Ea a fost verificată și la scară cosmică, reușindu-se să se explice mișcările planetelor în jurul

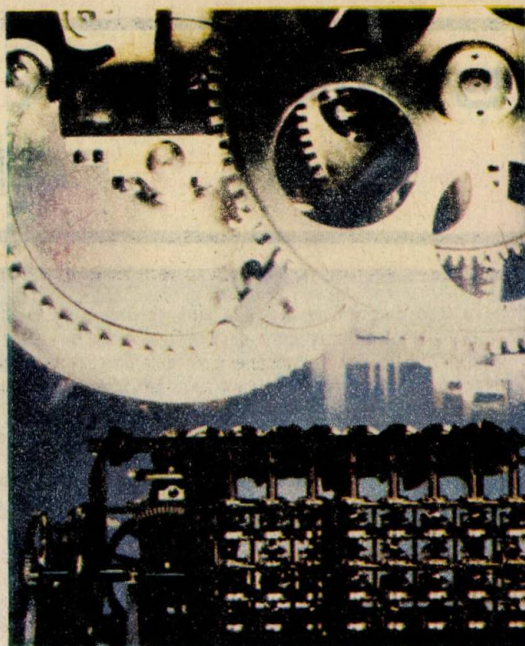
Soarelui și a Lunii în jurul Pămîntului (ca și al altor sate-liți, ca de exemplu sateliții lui Jupiter). Mai mult decît atît, teoria lui Newton a permis descoperirea prin calcul de către Leverrier a planetei Neptun, care a putut fi apoi observată. Matematicienii celebri ca Euler, Lagrange, Laplace, Poisson, Hamilton și alții au dus, am putea spune, teoria lui Newton pînă aproape de perfecțiune. Laplace chiar a elaborat o adevărată concepție filosofică potrivit căreia întreaga mișcare din univers este mecanică sau reductibilă la mișcarea mecanică. Această concepție, cunoscută sub numele de **mechanism** sau determinism dinamic afirmă că dacă s-ar cunoaște la un moment dat pozițiile și vitezele tuturor particulelor din univers, precum și forțele ce acționează asupra lor, se poate prevedea cu exactitate mișcarea lor în viitor. Teoria lui Newton îmbrăca astfel veșmintele unui neîndurător fatalism. Întregul univers apărea deci ca un imens mecanism, în care fiecare roțiță, fiecare pîrghie execută mișcări predeterminate. Se părea că diferitele capitole ale fizicii trebuiau să stabi-

lească modul cum pot fi determinate forțele ce acționează asupra particulelor materiale, după care mecanicii îi revenea rolul să studieze mișcarea acestor particule sub acțiunea forțelor.

Către sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru o serie de fenomene din domeniul electromagnetismului și al opticii au infirmat noțiunile de spațiu și de timp și legile lui Newton. Teoria relativității elaborată de Albert Einstein (1879—1955) a arătat că în natură există o viteză limită, aceea de propagare a undelor electromagnetice și a luminii în vid și că legile mecanicii clasice nu mai sînt adevărate atunci cînd o particulă se mișcă cu o viteză comparabilă cu această viteză limită. Teoria cuantelor elaborată de Max Planck (1858—1947) a arătat că legile mecanicii clasice nu sînt adevărate nici în cazul mișcării particulelor elementare (electron, proton, neutron etc...). Aceste două teorii, deși contraziceau mecanica clasică, așa cum o fundamentase Newton și îi limitau în modul acesta cîmpul ei de aplicații, conțineau legile mecanicii clasice ca un caz limită pentru cazul cînd vitezele particulelor erau neglijabile în raport cu viteza luminii în vid și cînd corpurile ce se mișcă sînt alcătuite dintr-un număr suficient de mare de particule elementare (corpuri macroscopice). În plus, mecanica newtoniană a fost extinsă de la sistemele de corpuri rigide la corpuri deformabile (solide, lichide și gaze), iar unele capitole de mecanică s-au dezvoltat atît de mult datorită nevoilor practice, încît au devenit astăzi adevărate capitole de mecanică aplicată. Fără a avea pretenția de a fi exhaustiv, am să enumerăm cîteva asemenea discipline: elasticitatea, viscoelasticitatea, plasticitatea, termoelasticitatea, mecanica barelor drepte și curbe, mecanica membranelor, mecanica plăcilor plane și curbe, stabilitatea elastică, vibrațiile barelor și plăcilor, propagarea undelor, mecanica solurilor, prelucrarea mecanică a materialelor, oboseala materialelor, rupea materialelor, statica structurilor de bare, teoria mecanismelor, rezistența materialelor, organe de mașini, reologie, biomecanică etc. și nu am enunțat decît discipline din mecanica solidului. Firește la acestea trebuie adăugate un mare număr de discipline din mecanica fluidelor (lichide și gaze). Am putea spune deci că mecanica newtoniană poate fi considerată astăzi o știință **veche**, dar nu **învechită**.

În prezent mecanica teoretică și mecanica aplicată sînt chemate să colaboreze cu toate celelalte științe ale naturii și îndeosebi cu electronica, automatică și informatică. Acestea din urmă au evoluat spectaculos în ultimii zece de ani. Multe din instalațiile, utilajele și componentele considerate moderne acum cîteva zeci de ani în urmă s-au uzat moral repede. Să ne gîndim la Electrical Numerical Integrator and Computer (ENIAC) realizat între 1943—1945, avînd circa 20.000 de tuburi electronice, tipic pentru generația I, înlocuit după 1948 cînd s-a inventat tranzistorul cu calculatorul de generația a doua, pentru ca, zece ani mai tîrziu, cînd au apărut circuitele integrate ce reuneau pe aceeași plachetă de siliciu mai multe tranzistoare să fie introduse calculatoarele electronice de generația a treia. Folosirea unor circuite integrate pe scară largă și foarte largă permite astăzi utilizarea unor calculatoare de generația a patra, printre care și microprocesorul, iar în anul 1990 este așteptat calculatorul de generația a cincea, care va folosi din plin inteligența artificială.

Progresele realizate în electronică au permis de-a lungul timpului să fie înlocuite tot mai mult mecanismele

complicate cu roți dințate și pirghii, cel puțin parțial cu dispozitive electronice. Au putut fi astfel evitate neajunsurile care se datoresc frecărilor ori inerției corpurilor în mișcare. Elementele mecanice însă nu au putut și nu vor putea fi complet înlăturate. Să considerăm de exemplu un robot evoluat. El este un produs complex la care pot fi puse în evidență patru funcții de bază: percepția, comunicarea, decizia și acțiunea. La realizarea acestor funcțiuni contribuie domenii științifice și tehnice diferite și anume: **mechanica**, utilizată în realizarea funcției de acțiune (prin manipulatorul robotului) și parțial în funcția de percepție (prin senzorii de forță și cuplu și senzorii tactili), **electronica și automatică** utilizate în realizarea funcției de acțiune (prin sistemul de acționare, comanda mișcării etc.) și a celei de percepție (prin sistemul senzorial) precum și **informatica**, în realizarea funcțiilor de percepție, comunicare și decizie. Așa cum rezultă din aceste considerațiuni foarte generale, un produs complex, cum este robotul, oferă un cîmp larg de colaborare între specialiștii din domeniile enunțate mai sus, deoarece este ușor de înțeles că perfecționarea unui asemenea produs, în sensul găsirii unor posibilități de optimizare, implică soluționarea interfețelor dintre structurile ce-l alcătuiesc. Asistăm astfel la o îmbinare între mecanică și informatică, la realizarea unei simbioze pe care, împreună cu profesorul Mihai Drăgănescu, am numit-o **informecanică**.

Multe alte aspecte atestă o foarte strînsă legătură între mecanică, electronică, automatică și informatică. Mă gîndesc și la proiectarea asistată de calculator a structurii mecanice de manipulare, a organelor de prehensiune și a celei robotizate, care vor constitui nu peste multă vreme, coordonate firești ale ingineriei. Importanța mecanicii în tehnica modernă rezidă și în faptul că structura mecanicii este în ultimă instanță **executantul**, după ce, în prealabil, informația a fost percepută, comunicată, prelucrată, după ce s-a luat decizia și s-a dat comanda și exe-

cutantul trebuie să îndeplinească această comandă în condiții optime. Pentru aceasta este necesar ca partea mecanică, mecanismul robotului să fie conceput și realizat ireproșabil. Acest deziderat se realizează numai prin cunoașterea și aplicarea corectă a legilor mecanice, a unor legi

considerate de mulți a fi niște legi simple. Aplicarea lor în practică dovedește însă că ele doar „par simple”. Aprofundarea mecanicii, cu toate dezvoltările ei moderne, rămâne deci una dintre cheile succesului în tehnica modernă.

Este unanim recunoscut că începuturile civilizației industriale se datoresc mecanicii. Să ne gândim numai la revoluția industrială de la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru. Practic, orice mașinărie mai mult sau mai puțin modernă are la bază principii mecanice. Desigur, odată cu evoluția cunoștințelor științifico-tehnice, mecanica s-a adaptat, sau mai bine zis a fost adaptată noilor cerințe. Au apărut ca atare termeni noi, definind domenii noi, precum mecanica fină, mecatronica sau electronomecanica. Miniaturizare deci, dar și reducerea numărului de piese în mișcare. Nu într-atît însă, încît să se renunțe la principiile acestei științe. Chiar în cazul celor mai perfecționate calculatoare electronice. O știință veche așadar, care își făurește o nouă tradiție.

FIZICĂ

Prof. dr. GEORGE C. MOISIL

„UN DOMENIU ÎN CARE NE PUNEM SPERANȚELE”

Și pentru fizicieni, mileniul al treilea semnifică speranța împlinirii unor visuri mai vechi sau mai noi și, bineînțeles, și ivirea unor surprize. Deci lecția secolului al XX-lea ne-a arătat că tocmai cele trei mari surprize ale fizicii moderne — teoria relativității, mecanica cuantică și fizica nucleară — au constituit evenimentele hotărâtoare pentru reformularea radicală a fizicii și cele ce urmează se vor limita numai la înțelegerea viitorului, ca un fiu legitim al prezentului. Astfel, ne așteptăm ca recente succese obținute în cercetările care urmăresc controlul proceselor de fuziune nucleară să aducă un suflu proaspăt în fizica nucleară. Uriașele perspective, azi mult mai apropiate, de a putea potoli, în sfârșit, pe termen lung, foamea energetică a unei populații care se apropie de șase miliarde, vor determina nu numai focalizarea interesului unor grupuri importante de fizicieni către problemele fuziunii nucleare, dar vor atrage și finanțarea necesară finalizării acestor cercetări. Alături de aceste preocupări de imediată semnificație practică, fizicienii nădăjduiesc ca în secolul care se apropie să poată realiza și sintetiza nucleele supergrele. Teorii bine argumentate arată că în timp ce nucleele grele cunoscute sau sintetizate în prezent sînt instabile, în schimb printre nucleele — încă necunoscute cu număr atomic cuprins între 108 și 126, pot exista nuclee stabile cu un număr foarte mare de nucleoni, chiar de ordinul miilor, între aceste formațiuni exotice situîndu-se și nucleele gigante de formă totoidală. Ce reacții nucleare s-ar putea oare produce cu astfel de nuclee și, mai ales, la ce bilanțuri energetice ne-am putea aștepta de la aceste reacții, iată o fascinantă întrebare pusă viitorului mileniu.

Dar nu numai energetica așteaptă progresele fizicii. Se știe că, încă de pe acum, fizica a creat instrumente de mare finețe, capabile să stabilească cu o precizie tot mai înaintată structura microscopică a materialelor. În special noul microscop cu baleiaj, cu efect tunel permite să se observe direct fiecare atom care intră în constituția diverselor materiale. Viitoare dispozitive și metode de inves-

tigare a structurii intime a materiei vor permite să se precizeze rolul jucat de fiecare atom și de fiecare defect structural la determinarea proprietății materialelor. În acest chip, devine posibilă proiectarea unor materiale, în prezent necunoscute, care să poată îmbina în mod surprinzător toate proprietățile dorite. Mai ales posibilitatea obținerii unor aliaje supraconductoare, chiar la temperatura obișnuită, va impune revizuirea radicală a tuturor tehnologiilor existente, realizîndu-se un salt uriaș, poate cel mai spectacular, din întreaga istorie a tehnicii. Nici cea mai avîntată fantezie a creatorilor de s.f. nu ar fi capabilă să ne zăgrăvească tabloul pe care civilizația umană îl va prezenta în aceste noi condiții.

Să coborîm însă și mai adînc, în lumea microscopică, pînă la nivelul particulelor elementare. Între visurile, cu cea mai mare șansă de realizare, se numără construirea chiar în primul deceniu al mileniului viitor a unor acceleratoare de 10 teraelectronvolți, iar ulterior chiar și a acestora de 100 teraelectronvolți. Ca să ne dăm seama ce înseamnă aceste valori este suficient să spunem că o particulă la ieșirea dintr-un accelerator de 100 teraelectronvolți are o energie de un milion de ori mai mare decît energia cinetică medie a unui fragment produs la fisiunea unui nucleu de uraniu. Fizicienii sînt interesați în construirea acestor acceleratoare gigantice, deoarece la astfel de energii se va putea verifica validitatea actualelor teorii care încearcă unificarea celor patru mari tipuri ale interacțiunii cunoscute: gravitice, electromagnetice, slabe (responsabile de exemplu de emisia radiației beta) și tari (de tipul interacțiunilor dintre nucleoni). Dacă unificarea interacțiunilor electromagnetice cu cele slabe este azi un fapt împlinit iar teoria unificării acestora așteaptă încă verificările experimentale, în schimb teoria supragravitației care urmează să unifice toate tipurile de interacțiuni, teorie încă în curs de elaborare, nu va putea fi verificată decît la uriașele energii produse de acceleratoarele viitorului.

Fizica energiilor foarte înalte nu interesează numai lumea microscopică, dar și astrofizica, deoarece în zilele noastre între lumea particulelor elementare și Univers este o legătură mult mai strînsă decît se bănuia la începutul acestui veac. Observatoarele care urmează a fi instalate pe sateliți, sau stații interplanetare, vor putea extinde observațiile pe distanțe tot mai mari decît în prezent și pe domenii ale spectrului undelor electromagnetice care nu sînt accesibile observației din cauza absorbției în atmosferă. Mai ales, se așteaptă ca analiza semnalelor cosmice din domeniul radiațiilor X, să ne dea informații interesante despre misterioasele găuri negre, acele

aglomerări de substanță, cu o masă atât de mare încât exercită o forță de atracție gravitică uriașă.

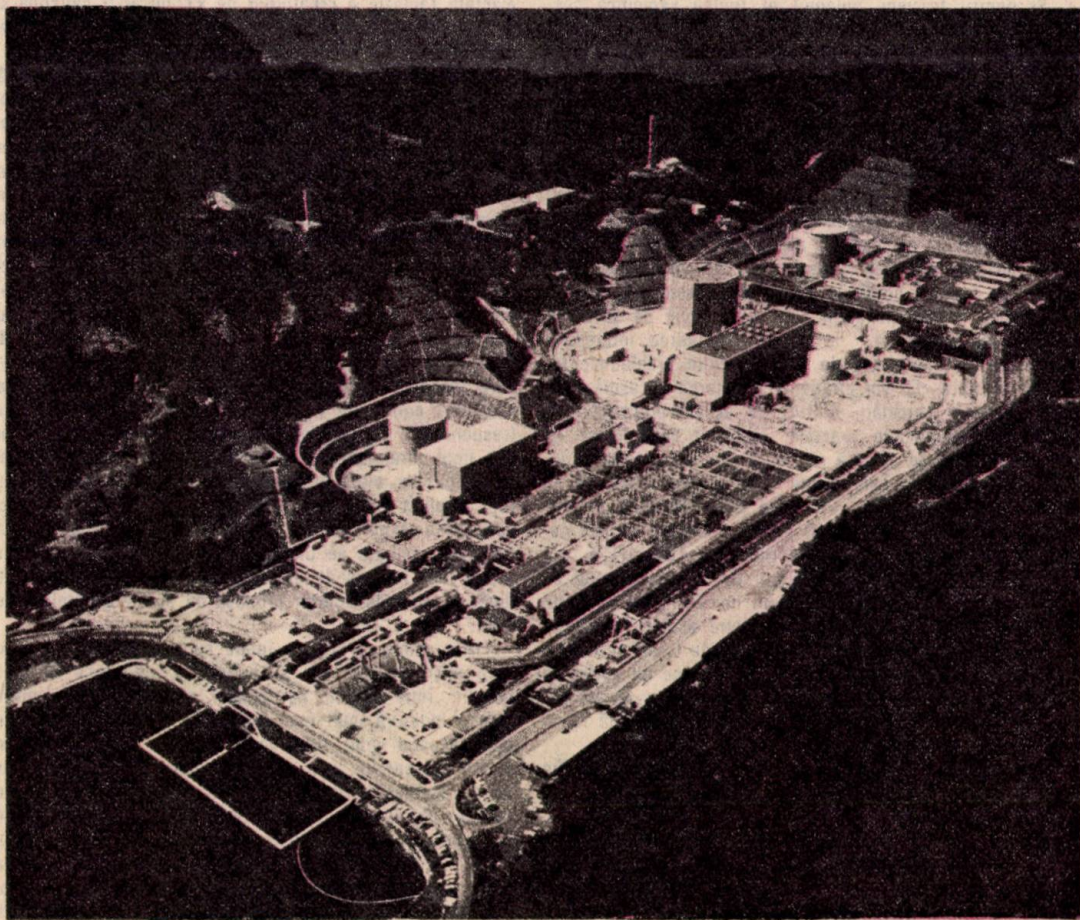
Și dacă sintem atât de încrezători în bogăția noilor informații pe care le vom câpăta despre aștrii situați la miliarde ani lumină de noi, de ce să nu nutrim puțină nădejde și privitor la cunoașterea mai detaliată a structurii scoarței pămîntești, cel puțin pînă la adîncimi de cîteva sute de kilometri!

Nucleul atomic, particulele elementare, cuarcurile și în general constituanții materiei, care nu pot fi sesizați, de simțurile noastre, ci doar de ochii minții, vor fi și în mileniul viitor protagoniștii fizicii pe scena noului. Și totuși, fizica macroscopică, fizica obiectelor lumii noastre înconjurătoare, pe care o vedem cu ochii, o auzim cu urechile, și o pipăim cu degetele și-a spus oare ultimul cuvînt? Un capitol nou al fizicii macroscopice și anume studiul proceselor ireversibile nelineare ale sistemelor deschise și care se desfășoară în condiții mult îndepărtate de cele de echilibru, de abia a fost abordat în anii care au urmat celui de al doilea război mondial. Termodinamica acestor procese indică o proprietate uluitoare a sistemelor care le efectează și anume autoorganizarea lor spontană. Un puternic instrument matematic, recent creat — este vorba de așa numita teorie a catastrofelor — a permis încă de pe acum deschiderea unui nou drum în cunoașterea știin-

țifică. Se pare că în cadrul noilor idei, în viitor fizica, chimia și biologia, vor fuziona într-o singură știință, care va îmbrățișa într-o concepție unitară înțelegerea lumii începînd cu cristalele reci și mute, urmînd reacțiile chimice și procesele biologice și terminînd, de ce nu, cu viața socială.

Atît din punct de vedere teoretic, cît și practic, fizica a fost și rămîne un domeniu de vîrf al științei. O statistică recentă arată că cei mai mulți oameni de știință în activitate la ora actuală sînt fizicieni, după cum ei dețin și primul loc ca număr de premii Nobel acordate. De-a lungul istoriei, fizica ne-a dezvăluit prețioase informații despre lumea materiei și legile mișcării acesteia ne-a introdus în tainele infinitului mic dar și în ale celui cosmic. Am pătruns datorită fizicii într-unele din secretele mediului în care trăim pentru a încerca să ni-l apropiem cît mai mult, am ajuns să creăm undele de lumină și reacțiile nucleare dirijate. Evident, față de cîte probleme mai avem de rezolvat și ne gîndim bunăoară numai la energie și protecția mediului, misiunea fizicii abia începe.

(În imagine, instalațiile centralei atomoelectrice japoneze Tsugura).

CHIMIE-FIZICĂ

prof. dr. doc. V.E.M. SAHINI

„ÎN PERSPECTIVA ÎNCEPUTULUI DE MILENIU”

Chimia fizică, disciplina care studiază substanțele și transformările chimice ale acestora cu ajutorul metodelor experimentale și teoretice ale fizicii, s-a dezvoltat în mod spectaculos în cursul secolului nostru. Bazele acestei discipline au fost puse în cea de a doua jumătate a secolului XVIII, iar constituirea ei, prin precizarea obiectului de studiu și a metodelor de cercetare, prin organizarea catedrelor și laboratoarelor de profil în universități, a institutelor de cercetare, prin apariția publicațiilor periodice specializate etc. a avut loc pe parcursul ultimelor decenii ale secolului XIX și la începutul celui de-al XX-lea. Procesul cunoașterii științifice în acest domeniu, în continuă lărgire și adâncire, a condus, între altele, la definirea unor subdomenii ale chimiei fizice ca discipline cu relativă autonomie precum electrochimia, fotochimia, magnetochimia, radiochimia, chimia cuantică, chimia fizică a sistemelor disperse (coloizilor) și macromoleculelor etc. În ansamblu, apariția și dezvoltarea chimiei fizice a avut loc atât ca rezultat al logicii interne a procesului cunoașterii științifice în acest domeniu de graniță între fizică și chimie, două discipline ale științelor naturii caracterizate printr-un dinamism remarcabil, cât și în urma unor diverse și uneori dificile probleme formulate de tehnologia și ingineria chimică, de practica industrială din diferite alte ramuri ale tehnicii, ale medicinei, agriculturii etc.

Examinarea dinamicii acestui proces în continuă accelerare, mai cu seamă în ultimii ani, în condițiile actualei revoluții științifice și tehnice, relevă faptul că, în perspectiva următoarelor decenii, aceasta se va accentua atât pe liniile „tradiționale” ale chimiei fizice (structura moleculară și legătura chimică, teoria cineticostatistică a stărilor de agregare și cinetica chimică, termodinamica chimică și termochimia) cât și în unele direcții mai particulare. Dintre acestea sînt de reținut cele legate de chimia fizică biologică, de chimia fizică a transformărilor chimice în câmp de radiații, de studiul aspectelor fizico-chimice ale problemelor energetice, în mod special a energiei nucleare și a surselor neconvenționale de energie, cât și în urma unor diverse și uneori dificile probleme formulate de tehnologia și ingineria chimică, de practica industrială din diferite alte ramuri ale tehnicii, ale medicinei, agriculturii etc.

Examinarea dinamicii acestui proces în continuă accelerare mai cu seamă în ultimii ani, în condițiile actualei revoluții științifice și tehnice, relevă faptul că, în perspectiva următoarelor decenii, aceasta se va accentua (prin utilizarea mai largă a unor realizări ale fizicii experimentale precum spectrometria sau surse laser, diferite tehnici de rezonanță magnetică etc. cât și a celor din fizica teoretică, anumite capitole din mecanica cuantică, electromagnetism, mecanica statistică, termodinamica), atât pe liniile „tradiționale” ale chimiei fizice (structura moleculară și legătura chimică, teoria cineticostatistică a stărilor de agregare și cinetica chimică, termodinamica chimică și termochimia) cât și în unele direcții mai particulare. Din-

tre acestea sînt de reținut cele legate de chimia fizică biologică, de chimia fizică a transformărilor chimice în câmp de radiații, de studiul aspectelor fizico-chimice ale problemelor energetice, în mod special a energiei nucleare și a surselor neconvenționale de energie, de cercetările destinate tehnicii medicale, electronicii și microelectronicii, industriei aerospațiale etc.

Este probabil că vor continua și se vor amplifica mult, fructuoasele aplicații în chimia fizică ale metodelor de utilizare a calculatoarelor electronice și a rezultatelor unor capitole ale matematicii precum calculul vectorial, tensorial, matricial, teoria grupurilor și a grafurilor etc. Este probabil că perioada care va urma anului 2000 să aducă atât dezvoltarea masivă a chimiei fizice cât și să sporească aportul său în cercetarea științifică din alte domenii și mai cu seamă în tehnologie și inginerie.

CIBERNETICĂ

prof. dr. EDMOND NICOLAU:

„LA ORIZONT — O LUME A CALCULATOARELOR”

Cum principala unealtă a ciberneticianului este calculatorul electronic, orice prognoză asupra viitorului ciberneticii trebuie să plece de la o evaluare a performanțelor pe care le va avea, în viitor, calculatorul.

O primă certitudine este aceea a unor calculatoare de dimensiuni fizice tot mai mici, care vor consuma din ce în ce mai puțin, dar care vor avea dimensiuni informaționale tot mai puternice. Dacă azi dispunem de supercalculatoare capabile să efectueze un miliard de operații pe secundă, este de așteptat ca viitoarele supercalculatoare, la începutul mileniului III, să fie capabile de viteze de circa o mie de miliarde de operații pe secundă. Aceasta presupune o tehnologie nouă și modificări profunde în însăși structura sistemelor de calcul. Unele semne pozitive există de pe acum. Astfel, în momentul de față elementul de bază al calculatoarelor este așa numita **poartă logică**, dispozitiv electronic cu numai două stări: acestea sînt celula de bază, „cărămida” cu care se construiește edificiul calculatorului. Esențial pentru rapiditatea calculatorului este timpul de tranziție a porții dintr-o stare în alta. La dispozitivele cu galiiu-arsen sau galiiu-aluminiu-arsen actuale, această tranziție se produce în doar câteva **pico-se-cunde**, adică de câteva milioane de secundă. Dar la orizont se profilează tranzistorul optic, capabil să efectueze această tranziție într-un timp de încă o mie de ori mai mic, ajungîndu-se deci la limita teoretică a electronicii, acolo unde conceptul de electron, ca particulă elementară cedează pasul conceptului de foton. Milionimea de miliardime de secundă, se numește **femtosecundă** și este de așteptat ca viitoarele calculatoare să lucreze în acest domeniu al frecvențelor, situație la limita dintre spectrul semnalelor radio și spectrul radiațiilor infraroșii, la frecvențe de milioane de milioane de cicluri pe secundă. Cercetările sînt avansate, spre exemplu și în domeniul sistemelor optice de comutație, domeniu în care și specialiștii noștri au prezentat unele din rezultatele obținute în comunicații care au fost apreciate la mai multe congrese internaționale de prestigiu.

Dar, principalul pas înainte va sta în noua arhitectură a calculatoarelor ca și în inteligența artificială pe care o vor încorpora. Este posibil ca urmînd calea pe care a evoluat materia vie, viitoarele calculatoare să se apropie de arhitectura creierului uman. Deși nu știm încă totul despre modul în care creierul stochează și prelucerează informația și în această direcție s-au realizat progrese importante. După cum se știe, ciberneticienii români au adus contribuții importante în neurocibernetică — știința interpretării cibernetice a activității sistemelor nervoase la ființe vii și în special la om. În momentul de față, noua disciplină a **științelor neurale** — care studiază tocmai modul în care funcționează sistemul nervos — se află în plin avînt. Este de așteptat ca progrese realizate în acest domeniu nou să se răsfrîngă și asupra tehnicii de calcul. Unele semne au și apărut. Să amintim, mai întîi, de așa numitele **sisteme expert**. Este vorba de sisteme de calcul în memoria cărora se introduce toată informația referitoare la un domeniu — să spunem la geologia zăcămintelor de petrol sau la geometria euclidiană plană. Atunci cînd, de exemplu, se pune problema dacă într-o anumită zonă de pe glob există sau nu petrol — se dau calculatorului datele geologice specifice acestei zone; acestea, cu ajutorul unor reguli de deducție — așa numitele **reguli de inferență** — stabilește dacă în zona respectivă există petrol și unde trebuie el căutat. Pînă în prezent, s-au realizat sisteme expert pentru anumite sectoare ale activității medicale, pentru geologie, matematică etc. Pe viitor, fără îndoială, diversitatea acestor sisteme se va extinde mult și ele vor fi tot mai utile omului

Dar iată-ne ajuși în plin domeniu al **inteligenței artificiale**, deoarece un astfel de sistem expert, pentru domeniul său este mai „expert” decît specialistul uman mediu. Pe viitor astfel de sisteme vor fi larg răspîndite în sectoarele de proiectare, cercetare și montaj. Ne referim la proiectarea asistată de calculator, la cercetarea asistată de calculator și la manufacturarea asistată de calculator. Toate aceste sectoare vor deveni operaționale într-un interval de doar cîțiva ani. Ideea proiectării asistate de calculator nu este nouă, dar progresele realizate recent de tehnica de calcul au dat un nou avînt acestui sector esențial al activității tehnice contemporane. Să presupunem că un inginer are de proiectat o anumită mașină. El primește tema de proiectare și pe baza regulilor pe care le cunoaște aplică anumite formule de dimensionare. Apoi

pune pe planșetă punctele și liniile calculate. Trasează apoi alte linii, în conformitate cu experiența sa și tot așa merge mai departe. Dar toate aceste etape pot fi făcute de calculator. Cu unele diferențe — în avantajul calculatorului care calculează mai exact, trasează mai exact, nu obosește, nu se plictisește etc. Astăzi tehnica modernă nu se mai mulțumește doar cu rezultatele foarte aproximative ale trecutului. Pînă nu demult, tocmai pentru a evita neajunsurile ce decurg din cunoașterea inexactă, aproximativă, a fenomenelor, mașinile ca și imobilele se construiau supradimensionate — ceea ce le făcea și mai grele, și mai scumpe, și mai puțin eficiente. Astăzi, cunoașterea fenomenelor a progresat mult și dimensionarea se poate face mult mai exact — e drept, cu prețul rezolvării unor probleme matematice dificile. Dar calculatorul poate rezolva foarte ușor astfel de probleme. Deci el devine tot mai mult indispensabil proiectantului. Cu avantajul suplimentar că o dată un program de proiect pus la punct, el poate fi aplicat ori de cîte ori e nevoie, fără a mai învăța din nou pe cineva cum să treacă prin toate etapele. Iar rezultatul proiectării nu se mai traduce printr-o planșă ci printr-o bandă magnetică, ce conține un program de execuție. Dacă, de exemplu, era vorba de o anumită piesă ce se obține prin prelucrări pe mașini-unelte, mai înainte proiectantul dimensiona piesa, tehnologii specifică procesul de prelucrare, se desenau planșe, acestea se copiau la ozalid, copiile se dădeau apoi lucrătorilor care executau piesa pe mașini-unelte. Azi, toate aceste etape au început a fi ocolite. Computerul calculează totul — dimensiunile ca și procesele de prelucrare, stabilește uneltele cu care se prelucerează și totul e pus sub forma unor instrucțiuni înregistrate pe o bandă magnetică ce se introduce în calculatorul ce conduce mașinile dintr-o linie de tehnologie flexibilă. Se obțin astfel automat, proiectul ca și piesele care, tot automat se assemblează, de către alte mașini specializate, conduse tot cibernetic. E vorba de roboții cu viziune (adică cu camere de televiziune), cu simț tactil, cu inteligență încorporată pentru a ști ce să facă cu piesele necorespunzătoare ce se pot ivi în fluxul tehnologic etc. Controlul se face și el, desigur, tot automat.

Cercetarea științifică beneficiază și ea din plin de automatizarea unor activități: pe măsură ce anumite legități sînt descoperite, se pot stabili algoritmi pentru utilizarea lor. Astfel, în trecut, datele științifice se obțineau numai prin manipularea instrumentelor de măsură de către oameni calificați. Azi, ele se obțin în numeroase cazuri de la instalații automatizate — cum de exemplu e cazul sondelor cosmice.

Dar cercetarea științifică automatizată în parte începe să se întîlnească și în unele domenii de vîrf. Se fac deja studii asupra virusilor cu instalații automate și, mai mult, vom ajunge în situația în care vaccinurile se vor sintetiza în instalații chimice. Putem schița următorul program de cercetare. Automat, se efectuează studii privind forma virusilor dintr-o anumită categorie. De exemplu, se știe că pentru așa numita „răceală”, la om intervin 100 de virusi. Nu e posibil să fabricăm un vaccin care simultan să fie eficient cu o sută de adversari și nici nu putem administra omului o sută de vaccinuri diferite. Dar putem căuta să identificăm ce este comun la cît mai mulți dintre acești virusi ai răcelii, fabricînd apoi sintetic un pseudo-vaccin, adică o macromoleculă care să ne dea o imunitate față de un număr de agenți patogeni ai răcelii. Exemplul a fost luat pentru o reacțiune inofensivă — dar ne putem

astepta ca, în curînd să fie stăpînite afecţiuni cu mult mai grave. Omenirea a trecut din stadiul de observare a bolilor şi a naturii în general, la acela în care modifică natura şi realitatea în sensul dorit. Iar cibernetica, prin automatizarea unor munci grele şi de rutină eliberează puterile creatoare ale omului spre a-i da adevăratele sale dimensiuni demiurgice: omul, stăpîn al lumii actuale şi creator al unei noi lumi — mai bune şi mai drepte.

După cum pe bună dreptate apreciază specialiştii, cea mai importantă realizare între creaţiile tehnico-ştiinţifice ale societăţii moderne o constituie apariţia calculatorului electronic. Acest instrument, a cărui apariţie avea să se dovedească pe drept cuvînt decisivă pentru dezvoltarea ulterioară a umanităţii este concretizarea sintezei celor mai valoroase ştiinţe — matematica şi logica, fizica, electronica şi mecanica fină, biologia şi bionica etc. — sînză ce a condus, practic, la materializarea acelei mult visate forme superioare de organizare a materiei, formă intermediară între materia inertă şi cea vie, care îndeplineşte funcţii considerate în trecut ca atribute exclusive ale creierului omenesc. Evoluţia acestor maşini inteligente a fost şi ea pe măsură. Concomitent cu miniaturizarea circuitelor electronice şi evident, a aparatului respective a evoluat spectaculos şi nivelul performanţelor. Pătrundînd în toate domeniile de activitate ale societăţii, calculatorul ne apropie de momentul în care aceste maşini vor fi produse cu astfel de maşini, automate şi cibernetice.

GENETICĂ

dr. CONSTANTIN MAXIMILIAN:

„UN COPIL TERIBIL AL CUNOAŞTERII MODERNE”

Nimeni nu mai are curajul să anticipeze marile descoperiri ale anilor următori. Cu atît mai puţin, performanţele deceniilor viitoare. Pentru că totul este incredibil. Străpunerile ştiinţifice se succed într-un ritm neobişnuit... sau obişnuit pentru aceşti ani. Şi totuşi sîntem obligaţi să prevedem ceea ce se poate prevedea. Din necesitate

Genetica generează şi mai ales va genera întrebări necunoscute cu consecinţe politice, sociale şi morale imprevizibile. Sistemele noastre de valori vor fi redimensionate. Vom privi omul din alte unghiuri. Şi vom avea o perspectivă fascinantă a propriei noastre istorii animale. Enorm, pentru o ştiinţă care abia s-a desprins din preistorie. În anul 2000, genetica va avea vîrsta de un secol. Să ne oprim în cele ce urmează la cîteva dintre performanţele aşteptate.

Vor fi dezlegate ultimele necunoscute ale organizării universului genetic. Ştim mult despre structura genelor, dar nu ştim aproape nimic despre reglarea activităţii lor. Dacă vom înţelege de ce genele încep să funcţioneze într-o ordine definită, conform programului speciei, de ce în fiecare ţesut şi organ sînt active anumite gene, toate celelalte fiind blocate, vom putea înţelege tainele vieţii. Va fi posibil controlul embriogenezei. Nu este deloc exclus ca prin desincronizarea orarului embriologic să apară specii noi. Mereu mai multe fapte sugerează că în microcosmosul ereditar al tuturor speciilor există gene particulare care reglează diferenţierea embrionară-morfogene. Descoperirea nu a fost niciodată anticipată, deşi părea foarte probabilă. Ele sînt implicate şi în geneza unor tulburări genetice. Clonarea acestor gene ar putea marca începutul unei noi revoluţii în genetică. Ecurile ei se vor auzi în întreaga biologie — şi în zootehnie şi în agricultură.

Pînă la sfîrşitul secolului vor fi localizate cele mai multe dintre genele umane şi multe dintre genele maimuţelor — nu numai ale lor fireşte. Deocamdată a fost precizată doar poziţia cîtorva sute. Atunci se va şti ce înseamnă variabilitatea umană. Şi vom fi uimiţi. Se poate presupune că în toate populaţiile umane există milioane de variante genice. Ele explică întreaga diversitate umană, fiecare genă, sau oricum majoritatea genelor există în multiple forme, fiecare inducînd o mică particularitate biochimică. Localizarea genelor va avea imense consecinţe teoretice şi practice. Va fi posibil diagnosticul tuturor tulburărilor genetice — chiar de la începutul vieţii intrauterine. Se va putea anticipa evoluţia lor şi se va putea fixa un tratament specific. Biologia va compara apoi genele speciilor şi va desluşi meandrele evoluţiei. Vom privi altfel destinul propriei noastre specii. Vom înţelege cum am devenit o specie înţeleaptă şi ce s-ar fi întîmplat dacă nu ar fi survenit o singură remaniere cromozomială, nu are importanţă cînd, de-a lungul istoriei hominidelor. De fapt, prin cîte gene ne deosebim de cimpanzei, ...dar şi de vulturi... sau de iarbă. Întrebări pentru anii care vin. Răspunsurile vor transforma întreaga gîndire biologică.

Speranţele noastre sînt legate de ingineria genetică. Ea înseamnă controlul vieţii; a tot ceea ce înseamnă viaţă. Din clipa fecundaţiei pînă în cea a dispariţiei; dacă nu cumva genetica anilor apropiaţi va impune verificarea structurii genetice a celulelor germinale mature — a spermatozoizilor şi a ovulelor — pentru a evita orice eroare genetică. Perspectiva este încărcată de primejdii încă neclare. Dar certe. Şi vreau să credem, evitabile. Dacă vom înţelege că toţi sîntem rezultatul unor evenimente unice şi nerepetabile. Dacă vom înţelege că sîntem cea mai fascinantă aventură din univers.

În viitorul mai mult sau mai puţin îndepărtat vom manipula microcosmosul genetic, vom înlocui genele anormale, vom elimina genele uzate şi le vom înlocui cu gene noi, sintetizate artificial, vom transfera în celule cromozomi mai mult sau mai puţin diferenţiaţi de cei creaţi

prin selecția naturală. Obsesiile acestui secol vor dispărea. Va dispărea cancerul, care este o tulburare genetică, deși nu este întotdeauna ereditară, în accepțiunea strictă a termenului. Vor dispărea psihozele și demențele senile și ultimele infecții dacă nu vor apărea altele, spontan sau create prin inginerie genetică. (Nu cumva sindromul de imunodeficiență cistigată — SIDA — este produsul laboratoarelor de genetică?). Nimeni nu va opri genetica să experimenteze gene noi care nu au fost supuse niciodată judecății selecției naturale. Sperind ca noile gene să amplifice potențialul adaptativ al populațiilor umane. Poate spre sfârșitul veacului vor fi controlate genele implicate în dezvoltarea bătrâneții și a morții: se presupune, cu un coeficient relativ mare de probabilitate, că longevitatea este condiționată genetic. Toți biologii se întreabă însă care vor fi consecințele sociale și morale ale prelungirii vieții. Care ar fi beneficiile comunității dacă speranța de viață va crește considerabil? Și apoi... va reuși oare vreodată medicina să amelioreze potențialul genetic al tuturor? În ipoteza în care nu va putea, cine și pe ce criterii selecționează candidații la „nemurire”. Întrebările sînt poate premature dar nu sînt absurde. Las întrebarea fără răspuns. În fața ei ne oprim descumpăniți.

Controlul creierului se va înscrie de asemenea printre cele mai tulburătoare realități ale veacului XXI. Știm acum că viața noastră psihică, cu toate drumurile ei ciudate este în mare măsură produsul eredității — al eredității și al mediului, firește. Zeci sau sute de molecule sintetizate în creier condiționează în fiecare moment reacțiile noastre comportamentale. În afara creierului nu există nimic. Nici bucuria, nici tristețea, nici foamea și nici durerea... Nu sînt numai ale noastre. Mesaje bizare brăzdează planeta. Fluturii își cheamă partenerii prin semnale chimice — feromoni — furnicile își marchează drumul — multe mamifere își delimitează teritoriul... Fără aceste semnale — și de emisie și de recepție — viața ar fi rămas un vis. Manipularea creierului ridică alte întrebări la care nu avem răspunsuri — vom ameliora oare memoria? Vom șterge oare amintirile dureroase și vom introduce în locul lor speranțe? Unde se va opri controlul? Ce se va întâmpla dacă nu peste mult timp creierul va fi conectat de o mașină de calcul?

Mă întorc însă la câteva perspective apropiate. Toate posibile.

Genetica va cerceta începuturile istoriei individuale. Va studia structura embrionilor și îi va elimina pe cei anormali dacă defectul nu va putea fi corectat — pentru a înțelege semnificația acestei performanțe este suficient să reamintesc că 5 la sută dintre toți nou-născuții au o tulburare genetică oarecare. Va urmări apoi permanent evoluția genetică a fiecărui copil pentru a descoperi apariția anomaliilor condiționate genetic.

În anii care vin, congelarea embrionilor va deveni o tehnică de rutină — dacă vor fi depășite barierele psihologice actuale. Embrionii congelați pot fi conservați indefinit. Apoi pot fi decongelați și își reiau dezvoltarea dacă sînt transferați în mediul lor natural. În acest fel, o mamă poate avea oricînd un copil. Mai mult... un embrion poate fi secționat și fiecare segment evoluează independent. Din rațiuni diverse, mama poate cere păstrarea uneia dintre jumătățile embrionului — pentru mai tirziu — nu are importanță pentru cînd. Deocamdată congelarea embrionilor a fost interzisă în Marea Britanie. Din prudență.

S-a vorbit despre predeterminarea sexului și despre clonarea umană, fecundarea în laborator este o metodă de rutină iar mamele — surogat au început să fie acceptate ca o realitate. Se pot creiona nenumărate alte scenarii apropiate sau extrem de îndepărtate, posibile sau aparent imposibile — aparent numai imposibile. Nimic nu mai poate împiedica drumul geneticii în „imposibil”. Un drum spre cea mai bună dintre lumile imaginației noastre.

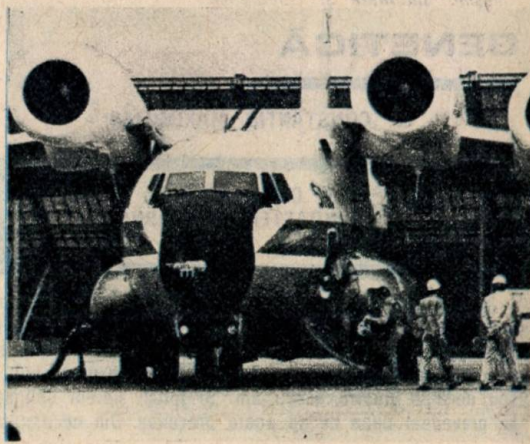
AERONAUTICĂ

conf. dr. ing. FLORIN ZĂGĂNESCU:

„ZBORUL, DE LA VISUL DINTĂI LA REALITATEA VIITORULUI”

Printre „propulsoarele” tehnicii contemporane, aeronautica, mai precis tehnica aerospațială, deține, alături de industria nucleară, robotică și electronică, unul din locurile de frunte; în adevăr, cerințele de fiabilitate, profesionalism industrial, performanțe tehnologice etc constituie adevărate motoare de propulsie pentru alte domenii ale oricărei economii naționale. Atunci cînd, aceste cerințe fiind îndeplinite, se mai dispune și de condițiile puse la dispoziție de o societate avansată, atunci tehnica și știința aerospațială ating cele mai elevate performanțe.

Fără îndoială, avionul finului de mileniu va fi un aparat care va face apel la cele mai noi tehnologii. Pînă nu de mult prin cuvîntul tehnologie se avea în vedere, în principal, sumumul de operații efectuate în producție nemijlocit. În prezent această concepție este total depășită, mai ales în aeronautică și tehnica spațială. Dărmarea vechii concepții a fost făcută de... tehnica de calcul. După ce a cucerit poziții inexpugnabile în cercetare, calculatorul este în prezent, cel puțin în domeniul aerospațial, auxiliarul de neînlocuit în proiectare și, de puțin timp, și în fabricație. Cerințele care au impus calculatorul? Pentru a face tehnica respectivă, de la concepție, mai fiabilă, mai sigură funcțional, mai ușoară, mai puțin poluantă, mai puțin consumatoare de combustibil, mai performantă, mai eficientă... Avionul sfîrșitului de mileniu va beneficia, în mod sigur, de performanțele obținute în: aerodinamică

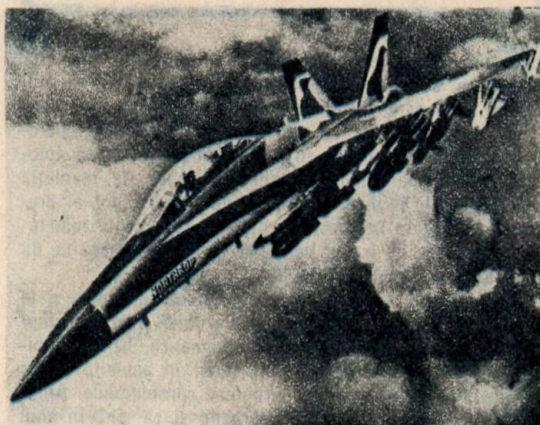
(aripa și profilele supracritice, controlul stratului limită și al turbulenței pe aripă și organele de comandă etc); electronică aviatică (acel „avionics” atît de răspîndit prin prospecte... ce are în vedere calculatoare care asigură comenzile aeronavei în timp real, temperaturi ridicate în turbine, etc); materiale (compozitele pe bază de fibre de carbon, de bor, de sticlă reduc cu peste 20 la sută greutatea aeronavei); propulsia reactivă (turboreactoare cu dublu flux, cu grad de diluție ridicat, temperaturi ridicate în turbine răcite, difuzoare cu geometrie variabilă, control cu calculator al ciclului termodinamic etc); echipamente (radar aeropurtat, sisteme de aterizare/decolare pe orice timp, cu microunde); tehnică de dirijare (supraveghere a traficului aerian din sateliți specializați); instalații aeroportuare moderne, adaptate unor eventuale schimbări ale combustibililor obișnuiți (hidrogen în loc de petrol...). Există opinia, printre constructorii de avioane, că va trebui să se ajungă în viitorul foarte apropiat, la lansarea nu de avioane noi, ci de „familii noi de aeronave”: airbusturi de tip „aripă zburătoare”, avioane hipersonice cu geometrie variabilă, avioane supersonice cu decolare/aterizare vertical, aeronave transatmosferice etc.

Pentru avionul de transport al anului 2000 părerile sînt foarte controversate. Mai întîi, partizanii soluției „Concorde”, apreciind că tehnologiile avionului supersonic de pasageri sînt acum bine stăpînite, consideră că un „super-Concorde” nu poate pune probleme, nici din punct de vedere al zgomotului, nici al poluărilor, aspecte cunoscute ca extrem de dificile pentru aeronavele de pasageri. Ca urmare, o aeronavă supersonică de pasageri (500—600), avînd motoare puternice dar silențioase și nepoluante este perfect realizabilă. Sisteme sofisticate dar fiabile de hipersustentație vor asigura, pentru această clasă de „super-Concorde”-uri, folosirea actualelor aeroporturi.

Constructorii de motoare britanici considera ca vor avea pînă la finele deceniului 1990—2000 un motor hibrid, combinație între turboreactorul superputernic și un motor statoreactor hipersonic (sau chiar un motor rachetă cu propergoli lichizi), cu care vor echipa supertransportorul hipersonic transatmosferic HOTOL! Acest avion al viitorului, va decola folosind un tren de aterizare/decolare auxiliar, va atinge viteze supersonice cu ajutorul motoarelor turboreactoare, după care, folosind motorul statoreactor (sau rachetă), va reuși să depășească limitele atmosferei, evoluînd un timp pe o orbită circumterestră, pentru a reveni din cosmos conform unei tehnici similare celei a navei spațiale actuale, cu avantajul că motoarele aeroreactive cu care este dotat, îi permit reluarea manevrelor de aterizare la necesitate. Specialiștii germani, adepți și ei ai avionului transatmosferic, consideră însă că motoarele combinate pun probleme prea dificile pentru a putea fi soluționate în timp util. Ca urmare, au inițiat proiectul unui avion format din două... avioane (!), unul deasupra celuilalt (similar primelor încercări ale navetelor urcate pe spatelul unui Boeing 747). Avionul purtător, cu motoare aeroreactive (numai!) ridică avionul de pasageri purtat la cca 30 000 metri și la o viteză supersonică, revenind la sol după desprinderea sarcinii utile. La rîndul lui, dotat cu motoare-rachetă, avionul purtat (denumit, pare-se Horus!), va ajunge pe orbită circumterestră, transportînd în numai cîteva ore peste 300 pasageri, la depărtați intercontinentale...

În ce privește avioanele militare ale sfîrșitului de mileniu, există și aici o dispută, de această dată între con-

ceptul de avion polivalent supersonic, dotat cu acel „control activ” electronizat și computerizat al comenzilor aeronavei, microprocesoare, radiolocate etc și partizanii avioanelor specializate (atac la sol, interzicerea accesului în spațiul aerian propriu, interceptare, bombardament strategic etc). Recent a apărut și avionul invizibil pentru undele radar-ului, acel atît de puțin cunoscut „Stealth” (care în traducere nemijlocită înseamnă „pe furiș!”), probabil vopsit cu o soluție de ferită, similară celei folosite de specialiștii japonezi pentru a face invizibil pentru undele radio un... pod, care încurca transmisiile TV într-un cartier al orașului Tokio! Oricare dintre concepții va deveni prioritară, nu se va renunța la armamentul reactiv ambarcat, deși aceasta va impune repartizarea majorității sarcinilor de pilotaj și comandă a acțiunilor de zbor către echipamentele computerizate de comandă; de pe acum se pot menționa aparatele Mirage—2000 și 4000 B—10, F—15, F—16, F—18, MiG—25 etc la care automatica de zbor este extrem de sofisticată.

Piața pentru aeronavele utilitare, inclusiv computerele (avioane reactive mici pentru afaceri), avioanele-școală, de sport, turism etc este în continuă creștere, aici economicitatea și fiabilitatea fiind tendințele de perspectivă predominante; în ce privește motoarele avioanelor pentru finele de mileniu, în acest domeniu se anunță tot mai pregnant necesitatea ca acestea să fie controlate de un procesor și să facă parte dintr-o „familie” care să cuprindă și reprezentanți pentru cerințele marinei și ale energiei terestre.

Evoluția previzibilă a aeronauticii mondiale, pe coordonatele „Fiabilitate, viteză, altitudine” tot mai ridicate, se cere să fie dirijată cît mai mult pentru cerințele unei omeniri pașnice, dornice efectiv de schimburi comerciale, culturale, științifice, de progres tehnic și științific nemijlocit pus în slujba unei planete pe care să fie excluse războaiele nimicitoare.

Aeronautica s-a născut și a crescut sub ochii noștri. Visul omului de a zbura nu numai că s-a realizat, dar a atins și performanțe, ieri de neimaginat. De la aparate simple la care structura era din lemn și propulsia asigurată prin elice s-a ajuns la învelișul metalic și la motoarele cu reacție, s-a avansat apoi către depășirea vitezei sunetului și la ridicarea aparatelor pînă la înălțimi de cîteva zeci de mii de metri. Performanțele au mai în-

semnat totodată creșterea autonomiei de zbor a capacității de transport (număr de pasageri — pentru care s-au asigurat tot felul de comodități — tonajul de mărfuri în cazul aparatelor specializate), aparatură perfecționată de navigație, ce asigură zborul de noapte și în condiții meteorologice dificile. Realitățile de fiecare zi dovedesc că este unul dintre domeniile cele mai active în planul aportului de noutăți de mare valoare și a căror penetrare către practică are loc deosebit de rapid.

ISTORIE-ARHEOLOGIE

acad. EMIL CONDURACHI:

„UN DOMENIU UMANIST ÎȘI CÎȘTIGA LOCUL PE CARE ÎL MERITĂ CU ADEVĂRAT”

Într-un anumit sens, cercetătorii din domeniul științelor umanistice au avut și mai au poate iluzia că sfîrșitul acestui secol este destul de îndepărtat. Această spre deosebire de cercetătorii din domeniul fizicii, chimiei, biologiei, care nu numai că au început mai demult să folosească cele mai moderne tehnici, impuse de revoluția tehnico-științifică, dîndu-și seama de ritmul rapid al progreselor realizate în acest sens și de ceea ce le mai rămîne de făcut în scurta perioadă ce îi mai desparte de data fatidică: anul 2000.

Este adevărat că și în domeniul cercetării istorice și al arheologiei, mai ales al acesteia din urmă, aplicarea unor metode științifice din domeniul matematicii, fizicii și chimiei a început mai demult, ba chiar, în anumite cazuri le-a ajutat la realizarea unor progrese considerabile. Afirm că e vorba de progrese considerabile și că pînă în anul 2000 istoricii și arheologii vor face în mod curent apel la cele mai moderne metode ale cunoașterii pentru a nu rămîne în urmă față de rezultatele extraordinare obținute pe alte tărîmuri de pe urma revoluției tehnico-științifice.

Totuși istoricii și arheologii obligați să-și îndrepte atenția cu precădere asupra unor izvoare scrise — documente din arhive, manuscrise și texte antice sau medievale, precum și materiale în special din domeniul arheologiei — au făcut un loc poate prea mic încă unor domenii noi de cercetare istorică și arheologică. Oricum, rezultatele obținute sînt prea importante și prea vizibil legate de aplicarea noilor metode de cercetare pentru a se pretinde — ceea ce ar fi fals — că ei ar fi bătut pasul pe loc în ultimii ani. În arheologie, mai ales, datorită unor excelente forme de colaborare cu specialiști din domeniul aerofotogrametriei și al electrotehnicii, dar mai ales în cazul miilor și miilor de documente arheologice din ceramică sau metal s-a ajuns la previzări științifice foarte prețioase și la lărgirea orizontului unor asemenea cercetări pînă la limite altădată nebănuite. Aceasta este și direcția absolut necesară care permite cercetătorilor din domeniile istoriei și arheologiei să recupereze măcar o parte din timpul

pierdut de pe urma folosirii unor metode anacronice sau de rutină.

Organizarea bibliotecilor pe temeiul calculatorului electronic și al folosirii microfilmelor asigură îmbunătățirea extraordinară a calității documentației, va permite de asemenea să fie depășite metodele convenționale de pînă acum. Aș vrea să subliniez faptul că la noi în țară prin sprijinul Consiliului Culturii și Educației Socialiste a fost creat la Muzeul Național de Istorie un laborator de aerofotogrametrie, condus cu deosebită pricepere de arheologul Alexe Simion Ștefan. Rezultatele obținute de pe urma folosirii metodelor fizicii și chimiei moderne au dus la rezultate spectaculoase, mai ales în privința analizei documentelor arheologice, nu numai a anumitor pișe, fie ele cît de interesante și frumoase, ci și a unor mari complexe — sate, orașe, necropole — care pot oferi o viziune științifică mult mai clară asupra evoluției unor tehnici într-o anumită etapă. Cîteva sate neolitice — Năbăsești, Ticulești, Ostrov — au fost astfel dezvelite în întregime. Fotografiera din avion, în anumite ore ale zilei permite arheologului să vadă înainte de a pune mina pe lopată, limitele unor așezări sau necropole, drumurile care le legau între ele și, în ordinea cantitativă a așezărilor și locuitorilor respectivi, densitatea lor. Uneori chiar semnificația variată a unor așezări în raport cu altele.

Cu ajutorul calculatoarelor s-au obținut rezultate foarte interesante pe baza studierii unui mare număr de documente arheologice dintr-o anumită zonă sau perioadă. Prin această metodă, de pildă, au fost studiate peste 30 000 de inscripții romane ce vorbesc despre veteranii armatelor imperiale, despre soțiile și copiii lor. Centrul matematic de la Nisa (Franța) a obținut rezultate deosebit de însemnate, cu privire la familiile acestor veterani și a rolului lor în romanizarea unor provincii romane. În Anglia și în Elveția, au luat un mare avînt cercetările asupra ceramicii preistorice sau antice, care se prezintă de obicei sub forme a mii și mii de fragmente.

Arsenalul metodelor fizico-chimice și matematice din acest domeniu este foarte variat, studiile chimice și spectrografice. Acestea au dat rezultate excelente mai ales în ceea ce privește ceramica foarte fină. Toate aceste metode moderne vor aduce evident în domeniul științei istorice noi și noi date care să clarifice o dată în plus ceea ce este clar deja. Sînt sigur că înainte chiar de anul 2000 se va fi terminat cu utilizarea istoriei ca armă politică, se vor fi sfîrșit denigrările care nu fac cinste nici unui om de știință. Acum mai bine de zece ani a avut loc și în țara noastră la Mamaia, din inițiativa regretatului matematician Grigore Moisil, un colocvii matematico-arheologic cu privire la inscripțiile și la ceramicile descoperite prin săpăturile românești. Prilej cu care a fost subliniată importanța acestor investigații. Afirm deci că istoricii și arheologii noștri trebuie să depună toate eforturile și întreaga lor inteligență pentru ca, în colaborare strînsă și permanentă cu cercetătorii din alte domenii, să ajungă ca în anul 2000, știința istorică și arheologia românească să realizeze nu numai importante progrese, dar și să contribuie la creșterea prestigiului științei românești în acest domeniu.

Anchetă realizată de ALEXANDRU STROE

Știința la orizontul anilor 2000

Oameni

ORIZONTAL: 1) Oameni — Sud-Sud-Est. 2) Un om care îți stă în gît! — Un om în toată firea. 3) Mic om... mare — Poetă română (1878—1954); autoarea poeziei **Venea un om pe drum** 4) Lipsite de omenie — Cel articulat reprezintă un atribut în exclusivitate omenesc. 5) A lenevi. — Compozitor român contemporan, autor al oratorului-fantezie **Constelația omului** 6) Fratele lui Tibișir — Un om în alb. 7) Loc de desfășurare pentru **Omul care trece prin zid** sau pentru **Omul din Rio** — Ocrotitoarele artelor. 8) Bătut în cap — Un om și jumătate! — Preot musulman. 9) Critică defectele morale ale oamenilor — Poartă oamenii pe drumuri (abr.). 10) Noroi — Placă de piatră — Vene! 11) Mamifer asemănător cu leul — Multime de oameni în mers — Neagație. 12) Infimele fragmente ale materiei, dispunînd de o forță imensă, cucerită și dirijată de către om — Un om sobru.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	E	T	A	T	E	N	I	●	S	S	E
2	O	M	U	S	O	R	●	M	A	T	U	R
3	P	I	T	I	C	●	F	A	R	A	G	O
4	I	N	U	M	A	N	●	G	R	A	M	U
5	L	E	N	I	●	O	L	A	H	●	R	●
6	●	S	●	L	I	R	●	M	E	N	I	C
7	E	C	R	A	N	●	N	U	Z	E	●	E
8	C	U	I	●	O	M	●	I	M	A	N	●
9	H	●	B	A	T	●	A	R	A	●	O	N
10	I	M	●	A	L	A	●	V	N	●	A	●
11	P	U	M	A	●	A	L	A	●	I	N	U
12	A	T	O	M	I	●	A	U	S	T	E	R

VERTICAL: 1) Omul cu pantaloni scurți — Oameni în grup. 2) Autorul versurilor: „Voi sunteți urmașii Romei? Niște răi și niște femei/ I-e rușine omenirii să vă zică vouă oamenii!” (**Scrisoarea III**) — Oameni care tac (sing.). 3) Iarba dracului și a... oamenilor — Se ține de comedii — Un om sucit! 4) A-și însuși cunoștințe sau idei — Un om, inițial fără pereche. 5) A mărunți — Infinitiv pentru **Omul amfibie**. 6) Simbolul erbiului — Plafon mobil pentru **Omu** și pentru **Babele** — Atribut al sufletului uman. 7) Mod — Clasicul final pentru oameni, derivînd dintr-o întimplare cu animale. 8) Mamă (arh.) — Acum (mold.) — Simbolul aurului. 9) Mare poet român, autor al ciclului de versuri **Cîntare omului** — Spectacol nocturn. 10) Un om printre stele... — Om rău (fig.). 11) Oameni mici — Fragment de viață — Face din om neom! 12) Om între oameni — Omul cu mirtoaga!

Dicționar: **LENI, IMAN, IMA, AMU**

TÎNĂRA FAMILIE

La început, ea și el sînt două entități, două personalități distincte care hotărăsc, pe baza sentimentelor reciproce de dragoste, de respect, de prețuire, de admirație, să întemeieze o familie. Este primul pas. Sigur că armonia se bazează, în principal, pe sentimente. Dar, s-a verificat, sentimentele nu înseamnă totul. Mai mult chiar, alte „mici nimicuri mari” vin să consolideze chiar sentimentele, să le dea profunzime și durabilitate, să țină treaz zîmbetul, buna dispoziție, înțelegerea familială. Și, în acest context, nu este lipsit de interes să amintim ambianța, mediul în care trăiește tînăra familie, starea de ordine, de curățenie. Marile mici secrete ale gospodăriei, ale căsniciei se învață, fie prin proprie experiență, fie din experiența altora adaptată la personalitatea proprie. În toate trebuie să primeze bunul simț, înțelegerea, respectul, încrederea în cel de alături.

Viața în doi este o școală în care profesori și elevi sînt aceiași — soții. Ulterior, cînd vin copiii pe lume, părinții continuă să învețe învățîndu-și, în același timp, copiii. Atunci, problemele sporesc ca număr, dar și zilele sînt mai luminoase, mai rodnice, și satisfacțiile sînt mai mari și mai numeroase. Grija mamei pentru aspectul și curățenia locuinței sînt mai evidente, grija ambilor părinți pentru folosirea unui limbaj cît mai elevat este crescută; gesturile se cenzurează cu mai multă atenție, selectîndu-se numai acele gesturi care îi pot folosi copilului, care pot conduce la o educație frumoasă, sănătoasă.

Viața în doi trebuie să fie încă de la început asumată cu răspundere, cu conștiința trăinicieii în timp.

Tînăra familie este o construcție nouă, frumoasă, în care stîlpii sînt la fel de importanți, la fel de solicitați, o construcție la temelia căreia se pun dragoste, multă dragoste, inteligență, educație. Viața în doi este o floare care dă rod păstrîndu-și prospețimea, vigoarea, gingașia. Ea este ocrotită și se ocrotește în fiecare zi, cu fiecare gest frumos, amabil, respectuos.

NE MUTĂM ÎN CASĂ NOUA

Sigur, nu este obligatoriu să ne mutăm într-un nou apartament pentru a face din locuința noastră un spațiu armonios, confortabil și funcțional. Dar putem crea senzația de nou, ținînd seama de cîteva sfaturi care nu contravin nici unei personalități, nici unui gust estetic.

În primul rînd vom alege pentru zugrăvit o culoare caldă, senină care creează impresia de spațios, de larg. Nu vom încărca pereții cu linii, șipci, flori și florițe care încarcă inutil încăperea.

Vom alege mobile în acord cu dimensiunile camerelor, avînd grijă ca ele să fie funcționale, ușor de întreținut și în armonie cu scopul destinat fiecărei încăperi. Este necesar ca în cameră să ne rămînă spațiu pentru a circula pentru a ne desfășura în bune condiții activitatea. Așezarea mobilei trebuie să țină seama de cerințele ordinii, ale

echilibrului. Covoarele, perdelele, sursele de iluminat le vom alege în armonie, atît de dimensiune, design cît și culoare dominantă, apreciînd și timpul pe care ni-l putem permite pentru asigurarea unei permanente ordini, a unei permanente curățenii de pahar.

Vom evita încărcarea mobilei cu bibelouri — obositoare la privit și greu de întreținut —, vom evita acoperirea pereților cu fel și fel de obiecte „artistice”. Un tablou de valoare este suficient pentru o cameră. Eventual, din cînd în cînd el va fi schimbat, spre deliciul ochiului.

După ce ne-am aranjat locuința vom acorda o susținută atenție curățeniei, igienei, atît prin activități zilnice, cît și prin binecunoscutele „curățenii generale.” Nu insistăm! Fiecare gospodină știe cît de plăcută și cît de sănătoasă este o locuință curată. De fapt, prin rîndurile de față nu vrem decît să atragem atenția asupra unei probleme care oricum stă pe agenda de lucru a fiecărei gospodine, la loc de cinste.

SFATURI PRACTICE

● Petele de păcură de pe orice fel de țesătură se scot ușor prin frecarea locului pătat cu gălbenuș de ou crud. Apoi spălăm cu apă caldă.

● Petele de rugină de pe lenjerie dispar ușor dacă introducem partea de țesătură pătată în zeamă de lămiie fierbinte.

● Sticlele de ulei se curăță ușor dacă le spălăm cu zahăr proaspăt de cafea, prin agitare. Apoi clătim sticla cu apă caldă.

● Durerea produsă de înțepături viespei dispare imediat după frecare

rea locului cu o bucată de ceapă tăiată proaspăt.

● Perile de haine se curăță prin înmuierea părului în gălbenuș de ou crud. După uscarea, părul se freacă bine, procedeu prin care înlăturăm odată cu resturile de ou și murdăria pătrunsă în perie. Este contraindicată curățirea perilor de haine prin introducerea lor în apă, deoarece astfel părul devine moale, ceea ce împiedică perierea hainelor.

● O ceapă pusă în carcasa unei păsări tăiate păstrează carnea nealterată de pe o zi pe alta.

● Insistați în limpezirea rufelor!

Fibra țesăturii trebuie să se debaraseze de orice urmă de săpun, altfel se îngălbenesc la călcat. După primul limpezit puneți rufele în apă cu decolorant (apă oxigenată). 100 g pentru 5 litri de apă. După aceea treceți rufele prin alte 2—3 ape de limpezit. În ultima puneți albăstreală care neutralizează urmele de săpun. Stoaiceți rufele după fiecare limpezire. De preferință cînd le întindeți nu le mai stoaiceți. ● Spălați separat rufele copilului și nu folosiți apă oxigenată la limpezit. ● Tot separat spălați rufele persoanelor bolnave, puneți în apa de limpezit apă oxige-

nată care este și antiseptică.

● Secretul rufelor impecabil călcare constă în umezirea acestora înainte de călcat. Țesăturile din bum-bac umeziți-le chiar cu câteva ore înainte, rulați-le și lăsați-le învelite în prosoape mari. Lenjeria fină se calcă uscat, dar folosind o cîrpă specială. Nu călcați niciodată un obiect cu motive în relief pe față. Confecțiile din catifea țineți-le deasupra unui vas cu apă ce fierbe sau în camera de baie aburită apoi călcați-le fără să le așezați pe masă ci trecînd fierul ușor pe dosul lor, ținîndu-le suspendate.

● În caz că geamurile n-au fost curățate mai mult timp de praf și sînt îmbîcsite, este indicat să fie spălate cu săpun și apă caldă, în care se toarnă puțin amoniac, apoi limpezite cu apă curată. Se pot spăla și cu o cîrpă înmuiată într-un amestec cu apă și spirit denaturat.

● Urmele lăsate de muște pe geamuri sau oglinzi se pot înlătura frecîndu-le cu un tampon de pînză umezită în oțet concentrat. La urmă se șterge geamul cu hîrtie de ziar.

● Petele de vin roșu sau de suc de fructe se curăță cu apă rece amestecată cu puțin amoniac.

● Petele de cafea, ceai sau cacao se înlătură frecînd locul murdar cu un tampon înmuiat într-un amestec de glicerină și apă călduță (o lin-

guriță de glicerină la 0,5 litri de apă).

● Petele de apă de pe lemnul lustruit se îndepărtează frecîndu-le cu petrol, în care s-a dizolvat în prealabil sare fină. Se lasă să se usuce, apoi cu o flanelă moale se îndepărtează cristalele minusculă de sare rămase pe suprafața lemnului.

● Petele de sirop sau de băuturi dulci se șterg cu zațul de cafea, apoi se lustruiește locul respectiv cu esență de terebentină și ulei de în proporții egale.

● Mobila sau ușile vopsite în alb se spală ușor cu apă călduță în care s-a dizolvat amoniac (30 ml amoniac la 1 l de apă).

● Oglinzile se curăță ușor cu apă amestecată cu amoniac (1 linguriță de amoniac la 0,5 l apă) sau cu un tampon de tifon înmuiat în alcool medicinal.

● Petele de grăsime sau urmele de muște se înlătură spălînd locul cu cretă amestecată cu alcool albastru sau cu naftalină.

● Cojile de roșii nu se aruncă ci se usucă la umbră și se păstrează în săculeți de tifon. Iarna, supă și ghiveciul vor avea un gust bun prin introducerea unui pumn de coji uscate.

● Florile din vază care au început să se veștejească își revin prin înmuierea cozilor (în proporție de 2/3) în apă fiartă, unde le ținem pînă con-

statăm o înviorare. Apoi le îndepăr-tăm o parte din cozi și punem florile în vază cu apă rece.

● Plantele din apartament vor avea un aspect mai frumos și vor părea mai viguroase dacă le veți șterge din timp în timp cu un burete înmuiat într-un amestec de apă cu lapte sau bere.

● Dunga de grăsime de la gulerul hainei se scoate prin frecare cu un amestec de 1/4 amoniac și 3/4 apă.

● Petele de transpirație abundentă se curăță: de pe țesăturile lavabile: se freacă cu puțin oțet sau se spală cu apă caldă, dînd apoi cu puțină benzină; pe lină: se șterg ușor cu un amestec din 3 părți eter, 3 părți alcool și 1 parte amoniac; pe mătase: se întinde o pastă de bicarbonat de sodiu și apă, care — după ce s-a uscat — se șterge cu o perie moale.

● Mirosul de ceapă se înlătură de pe cuțite frecîndu-le cu sare.

● Atunci cînd prăjiți carne sau cartofi adăugați uleiului din tigaie puțină sare. Împiedică uleiul să stropească.

● Pentru a vedea dacă drojdia de bere mai poate fi întrebuințată (dacă mai crește), luați o bucăciică mică și introduceți-o într-un pahar cu apă rece. În caz că se duce la fund nu mai este bună.

ÎNTEBUIŢĂRILE APEI ÎN GOSPODĂRIE

APA CALDĂ ● Mirosul de humă și ulei care rămîne în camera proaspăt zugrăvită dispare dacă lăsați peste noapte un vas mare cu apă clocotită în care ați așezat paie de orez sau de ovăz ● Ficatul se curăță mai bine de piele dacă îl ținem un minut în apă fierbinte. ● Ibricul de cafea se curăță ușor fierbind în el apă curată în care am pus o felie de lămîie ● Dacă frunzele de salată s-au ofilit, le cufundăm puțin în apă caldă. Ele își recapătă prospețimea ● O pasăre care fierbe greu trebuie scoasă — după circa 20 de minute de la fierbere — din supă și pusă în alt vas, cu apă rece. Va fi ținută în acest vas 3—4 minute, după care se va continua fierberea în primul vas ● Piatra depusă pe vasele în care se fierbe apa se îndepărtează astfel: fierbeți în vasele respective apă în care ați adăugat o linguriță de amoniac. Repetați operația pînă cînd piatra se dizolvă ● Roșiile folosite la ciorbe le curățați ușor de piele dacă le veți ține 2—3 minute într-un vas cu apă clocotită ● Puneți un cubuleț de unt și o lingură de sare în apa în care fierbeți paste de făinoase. Nu se va mai forma spumă, iar paste de nu se vor mai lipi ● Gitul sticlei — în dreptul dopului — se înfășoară cu o cîrpă înmuiată în apă fierbinte. După 3 minute dilatația s-a produs și dopul se scoate ușor. ● Gustul pătrunjelului de-

vine mai puternic dacă înainte de întrebuințare îl spălați cu apă caldă. ● Reduceți aburii din baie lăsînd să curgă mai întîi apa rece, apoi apa caldă ● Evitați condensarea aburilor pe pereții sau mobilele date cu ulei; ele vor rezista mai bine.

APA RECE ● Conopida va rămîne albă, frumoasă, dacă înainte de a o pune la fiert o veți ține zece minute în apă rece și sărată. În apa de fierbere adăugați jumătate linguriță de oțet ● Fructele sau ouăle înghețate își recapătă valoarea alimentară dacă se pun într-un vas cu apă rece, în care s-au adăugat 1—2 lingurițe cu sare. Se țin astfel pînă se dezgheață ● Mirosul de pe sticle se scoate ușor cu lapte de var sau făină de muștar amestecată cu apă rece. ● Pentru a conserva lămîile proaspete, timp de mai multe săptămîni, puneți-le într-o cană de gresie umplută cu apă rece, pe care o veți schimba zilnic ● Usturoiul, spre a fi digerat mai ușor, trebuie să stea, înainte de a fi întrebuințat, timp de două ore în apă rece ● Perdelele de la ferestrele bucătăriei se spală de obicei mai greu. Ca să ne ușurăm munca le înmuiem seara în apă rece cu sare și le lăsăm pînă a doua zi ● Apă rece fără gheață: punem sticla într-un vas cu nisip. Presărăm sare cu cristale mari peste nisip, aproximativ jumătate de kilogram. Turnăm apoi peste nisip apa pînă la îmbibarea lui. După o jumătate de oră, apa din sticlă se răcește ● După ce

curățăm cartofii, e bine să-i trecem printr-un jet de apă rece. Vor fierbe mai ușor și nu se vor mai sfărâma. ● Vasele în care ați avut dulceață, ouă crude, cocă sau mîncăruri de pește de spală mai întii cu apă rece și apoi cu apă caldă. ● Dacă ați fiert pastele făinoase prea mult, stingeți focul și turnați în vas un pahar cu apă foarte rece. Scurtați ușor cratița. Scurgeți-le bine.

APA SĂRATĂ. ● Petele de ciocolată se scot cu apă foarte sărată. ● O perie nouă de haine sau de ghetre tre-

buie ținută înainte de întrebuițare în apă sărată (două linguri de sare la o jumătate litru de apă) timp de 10 minute. ● Pentru ca halatele și prosoapele plușate să se păstreze pufoase, după spălat ele trebuie ținute tot în apă cu sare și să nu fie călcate. ● Cratița, oala sau tigia de care s-a prins mîncarea se curăță mai ușor dacă se procedează astfel: se pun în vas apă rece și o linguriță sau două de sare de bucătărie. Se lasă să dea un clocot și apoi se pot curăța cu ușurință.

AVEM OASPEȚI

● Cînd ne sosesc oaspeții, la ora stabilită, îi întîmpinăm cu zîmbetul pe buze, le întindem mîna, schimbăm cîteva vorbe amabile.

● Dacă avem mai mulți musafiri care nu se cunosc între ei, avem grijă să le facem imediat prezentările pentru a evita situațiile neplăcute.

● Trebuie să lăsăm musafirii să respire înainte de a le servi ceva pentru a nu le da senzația că ne grăbim să-i vedem plecați.

● În timp ce mîncă nu vom adresa musafirilor un potop de întrebări. Abia la sfîrșit vom încinge conversația.

● La rîndul lor, nici invitații nu vor pleca imediat ce au stat la masă.

● Dacă noi sîntem invitați, nu vom întîrzia niciodată peste ora indicată de gazdă, mai ales dacă sîntem invitați la masă.

● Un buchet de flori, o cutie de bomboane sau un alt mic dar reprezintă o atenție față de gazdă.

● În timpul conversației generale nu ridicăm tonul, nu contrazicem cu vehemență, nu vorbim în șoaptă cu persoana alăturată, nu întrerupem pe cei ce vorbesc, nu luăm vorba din gură, nu facem confidențe.

● În fața unui bufet cu gustări nu ne oprim prea mult timp.

● Vom avea grijă să-i servim pe ceilalți, mai mult decît pe noi înșine făcînd, în același timp, și gazdei un serviciu care nu are timp să se ocupe de fiecare în parte.

● Nu ne ridicăm să plecăm în timp ce gazda vorbește sau nu întrerupem prin plecare o conversație.

● La plecare ne luăm rămas bun întii de la gazdă, apoi de la restul persoanelor prezente. Dacă numărul musafirilor este mai mare, nu sîntem obligați să dăm mîna cu fiecare în parte. Un salut general și amabil este suficient.

● Să nu prelungim vizita; faptul acesta ar putea deranja gazda.

VOPSIȚI LA DOMICILIU!

● Vreți să obțineți superbe fire de lînă galbenă? Pentru 1 kilogram de fire albe sînt necesare 6 kg tulpini înflorite de rostopască, 25 de litri de apă caldă, 150 g de sare de bucătărie. Plantele tăiate de la suprafața pămîntului se clătesc de praf și se introduc într-un săculeț de pînză. Într-un vas mare, fără pete de rugină, din tablă zincată sau smălțuită, în care am pus apa și sarea, se introduce săculețul. Apoi, se fierbe în clocote mici 2 ore. Se scoate săculețul și se introduc scurile de lînă — legate cît mai larg, se înmoaie bine în apă și, fără să se stoarcă

se introduc în soluția de vopsit. După o oră și 15 minute de fierbere în clocote mici se obține cea mai frumoasă nuanță de galben. Dacă doriți o nuanță mai închisă e suficient să adăugați în baia de vopsit 4 litri de soluție în care a fiert trei ore 1 kg de coajă de stejar. Dacă se dublează cantitatea de soluție din coaja de stejar se obține maro.

● Un gri argintiu, nuanțe de roșu ciclamen patinat se obțin din foi de varză roșie (resturi ce se aruncă într-o gospodărie). Soluția se pregătește ca la rostopască. Cantitatea mai mare sau mai mică de frunze precum și durata de fierbere dau nuanțe mai închise sau mai deschise.

● La Los Angeles, un individ și-a asigurat țigările contra incendiului. Apoi, firește, le-a fumat. După aceea a cerut despăgubiri societății de asigurare, care i le-a plătit pe loc. Dar, tot pe loc, societatea a depus plîngere împotriva lui, acuzîndu-l că a dat foc cu premeditare unor bunuri asigurate.

● Un actor recomandă unui coleg bolnav să apeleze la un doctor, pe care-l considera foarte bun. După un timp își întîlnește colegul și-l întrebă:

— Ei, ai fost la doctorul la care te-am trimis?

— Desigur, chiar în aceeași zi. Și i-am spus că tu mi l-ai recomandat!

— Și ce ți-a spus cînd a auzit asta?

— Să-i achit consultația înainte...

● Discuție între socru și ginere:

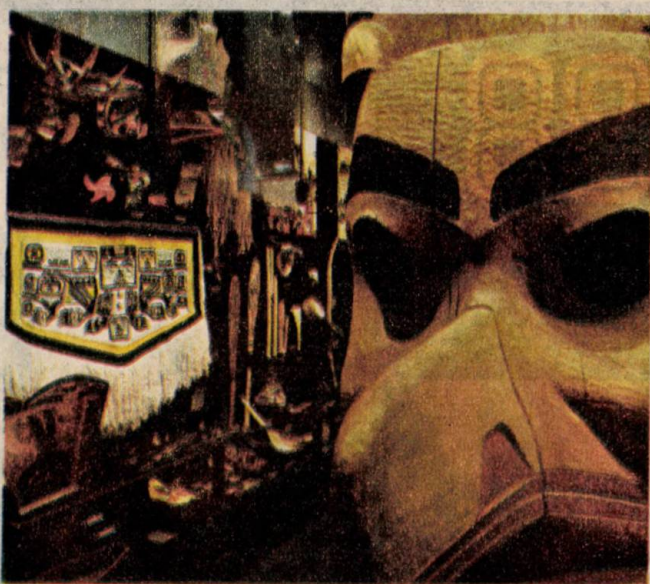
— Și dacă n-o să vă înțelegeți?

— N-aveți nici o grijă, sînt om serios! Eu v-o iau, eu v-o aduc!

Fapt divers pe mapamond

„Penny Black” este una dintre cele mai fascinante creații din lumea florilor. Violeta neagră este rezultatul unei munci de ani de zile a cunoscutului botanist dr. David Barker și a soției sale Barbara. Violeta neagră are petalele mult mai mari decât cele obișnuite, prezintă o culoare compactă și trebuie privită într-o lumină foarte puternică pentru a i se distinge nuanțele de galben. Ea prezintă și un avantaj deosebit: înfloarește tot timpul anului.

Un interesant muzeu se află organizat în orașul nipon Osaka. Muzeul național de etnologie a fost conceput, din punct de vedere al dimensiunii construcției, de către unul dintre cei mai celebri arhitecți contemporani – Kurokawa Kisho. Amenajarea muzeului la care au participat mai multe organizații științifice dar și numeroși savanți, a fost distinsă cu premiul „Mainichi Geijutsu” pentru „armonia dintre cadrul arhitectural și expunerea muzeografică”. Muzeul național de etnologie de la Osaka reunește numeroase obiecte reprezentative pentru arii geografice, pentru dezvoltarea culturală a Oceaniei, Americii, Europei, Africii, Asiei, precum și o secție de muzică și una de lingvistică. În cadrul expozițiilor sînt prezentate peste 6 000 de exponate, 60 000 aflîndu-se în rezervă. Doriința organizatorilor este ca patrimoniul colecțiilor să ajungă, în viitorul apropiat, la peste 200 000 de exponate. Muzeul național de etnologie din Osaka, care este dotat cu numeroase tehnici moderne cum ar fi ordinatorul și videoteca, reprezintă un pas important, făcut pentru cunoașterea culturii umane.

MEDICUL STOMATOLOG va veni, mai nou, cu ciocanul! De fapt este un ciocănel nu mai mare decît un pix. Cu acest aparat se poate preîntîmpina orice imbolnăvire a alveolei dentare, el dînd informații despre soliditatea dinților.

Se fixează pe dinte, iar la apăsarea pe buton un virf metalic începe să ciocănească dintele. Un micro-computer încorporat măsoară rezistența pe care dintele o opune virfului metalic și compară măsurătorile cu datele stocate în computer. Regula este: cu cît un dinte stă mai bine în alveola lui, cu atît lovitura virfului metalic este mai tare amortizată. O componentă a aparatului „spune” cu voce tare cifrele respective. Datorită noii metode, medicii stomatologi pot descoperi imbolnăvirii ale alveolelor dentare înainte ca acestea să poată fi văzute la radiografie.

Această descoperire la care o echipă de cercetători din Tübingen și Karlsruhe a lucrat doisprezece ani, se va numi „Ciocănitorea din Tübingen”.

NOUL CEAS ATOMIC care a fost pus în funcțiune la Centrul de fizică tehnică al institutului din Braunschweig arată ora exactă cu o precizie de a 300 000-a parte dintr-o milionime de secundă. El a dublat precizia față de cel mai exact ceas existent în lume; asta înseamnă, cu alte cuvinte, că în decurs de un milion de ani el poate merge cu cel mult o secundă înainte. „Măsurătorul timpului” din Braunschweig, care se orientează după oscilații din domeniul atomic, dă ora exactă oficială în R.F.G. În mod practic el folosește la așa-numita scală a timpului planetar, indispensabilă rețelelor de informații, precum și măsurătorilor Pămîntului care sînt făcute de la mare distanță cu radiotelescoapele.

ADESEA, BOLILE DE RINICHI sînt descoperite prea tîrziu. Firma „Hestia Pharma” (R.F.G.) a elaborat un bandaj-test care poate detecta orice tulburare în funcționarea întregului aparat urinar. Prezența leucocitelor, a nitritului sau a albuminei în urină declanșează o reacție chimică în bandajul-test, care își schimbă culoarea. Testul nu înlocuiește, bineînțeles, diagnosticul medical, ci are doar rolul de a îi preveni pe pacienți.

În linia modei feminine '87—'88 sînt propuse elemente ale mișcării artistice ce marchează sfîrșitul secolului XIX, începutul secolului XX, sub denumirea de „Art Nouveau” (Stilul 1900), care este în multe cazuri tratat ca un stil exclusiv decorativ, datorită caracterului pregnant ornamental și preocupării pentru linie și culoare. Sinteza stilistică pe care o propune Moda '87—'88 se bazează pe raționalitatea funcțională, pe confort. Astfel silueta propusă, este simplă, cu talia accentuată, linia șoldurilor este marcată prin fuste tip lălea, cu minecile mai înguste, umerii ușor accentuați. Lungimile variază de la jumătatea gambei pînă sub genunchi. La pantaloni întîlnim influențe masculine și bascuri simple de sub care pornesc grupaje de pliuri. Sînt de subliniat jocurile asimetrice ale materialelor; asocierea suprafețelor fronsate cu suprafețe liniștite, înfășurările și desenul materialelor, unde decorația este mai ales liniară, plină de exuberanță luncind spre abstractizare. În centrul atenției este propusă o siluetă elegantă; silueta Y, realizată prin efecte de înfășurare cu umerii ușor accentuați, cu talia dreaptă și grupaje de pliuri cu puține detalii. În moda pentru tineret salopeta ocupă un loc foarte important cu detaliile tehnice, fermoarele metalice, aplicațiile cauciucate. În ceea ce privește croiala găsim multe tăieturi, tighele pe față, iar desenul se bazează pe armonia semnelor grafice și suprafețelor de culoare.

Pentru îmbrăcămîntea masculină care nu are modificări radicale se propune o linie simplă, lejeră, confortabilă. Sacoul și costumul au linia de trapez răsturnat, umerii largi, reverele alungite și puțin lățite, cu clapele înguste.

A doua variantă este mai strînsă pe corp (apropiată în dreptul taliei) pantalonul are maximă lejeritate de solduri (bufanți), este larg sus, strîmt la bază (19—20 cm) iar manșeta este între 2,5—3,5 cm

CRISTIAN BĂDESCU

1988

Probleme de logică distractivă

1. CAREU CU NUMERE

Cuvintele încrucișate sînt nelipsite din reviste și almanahuri, numerele încrucișate sînt mult mai puțin frecvente, iar atunci cînd asemenea careuri apar, ele se bazează mai mult pe cunoștințe de cultură generală decît pe logică. Figura 1 prezintă un asemenea careu a cărui rezolvare trebuie făcută pe o cale pur logică, matematică dacă vreți, dar la nivelul cunoștințelor de clasa a cincea.

Unele dintre definițiile celor 15 numere cu cel puțin două cifre din careu se referă la „cărțile pe care le am acum pe masă”; una singură dintre acestea este o carte de versuri. Alte indicații: soluția careului este unică; ne aflăm, desigur, în anul 1988; numerele care nu sînt definite explicit rezultă din celelalte condiții; numerele încep cu cifre semnificative, nu cu zero.

Fig. 1.

Orizontal:

1. Fără definiție.
3. Fără definiție.

1	2		3	4
5		6		
	7		8	
9			10	
		11		
12				

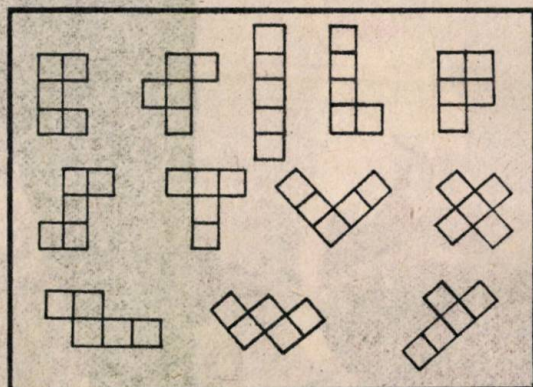
5. Numărul paginilor din cartea de versuri.
7. Suma numerelor de la 2 vertical și 12 orizontal.
9. Vîrsta autorului cărții de versuri la data publicării acesteia.
10. Fără definiție.
11. Numărul anilor trecuți de la publicarea cărții de versuri.
12. Anul în care a fost publicată cartea de versuri.

Vertical:

1. Cubul numărului de cărți pe care le am pe masă.
2. Anul în care s-a născut autorul cărții de versuri.
4. Produsul dintre 1 vertical și 9 vertical.
6. Cel mai mare număr care poate fi pus aici.
8. Anul morții autorului cărții de versuri.
9. Pătratul sumei cifrelor de la 2 vertical.
11. Suma cifrelor de pe prima linie a careului.

2. DOUĂ PROBLEME PENTAMINO

Pentamino este un joc foarte cunoscut, constînd din 12 piese, toate figurile care pot fi formate cu cîte 5 pătrate unitare și care pot fi parcurse în întregime de o tură de șah prin mutări regulamentare (pătratele sînt alipite pe laturi, nu numai în colțuri). Aceste piese sînt prezentate în figura 2.

Suprafața lor totală este de 60 de pătrate. Se știe de mult că orice dreptunghi 3×20 , 4×15 , 5×12 , 6×10 poate fi realizat cu piesele Pentamino. Să considerăm însă dreptunghiurile imediat mai mari ca suprafață, 7×9 și 8×8 . Pot fi ele realizate, bineînțeles, primul cu trei pătrate neocupate iar al doilea cu patru pătrate neacoperite? Desigur, ar trebui discutate separat diferitele poziții ale pătratelor neocupate. Aici vă propunem doar construcțiile în care rămîn libere dreptunghiuri centrale, 3×1 , respectiv, 2×2 .

3. CINCI PROBLEME DE R. SMULLYAN

Ele apar în capitolul 3 al unei cărți a matematicianului R. Smullyan care a fost (re)publicată în limba franceză cu titlul „Le livre qui rend fou”. Pentru a corespunde probabil acestui titlu amenințător și altfel decît prin dificultatea „încurcăturilor de mințe” pe care le conține, cartea include și un capitol care-și plasează problemele tocmai într-un azil de nebuni. Chiar dacă peisajul nu este cel mai poetic cu putință, problemele formulate de Smullyan me-

rită a fi degustate, vă veți convinge imediat de acest lucru.

Să precizăm însă condițiile concrete din stabilimentul cu pricina. Nu există decât medici și pacienți. Alți medicii cit și pacienții pot să fie sănătoși sau efectiv nebuni. Indivizii sănătoși raționează corect și fac diferența dintre adevăr și fals. Nebunii — medici sau pacienți — cred totdeauna falsă o afirmație adevărată și invers. Și unii și alții sînt sinceri, ceea ce cred aceeași afirmă.

Iată cele cinci probleme.

I. Stăm de vorbă cu două persoane, A și B:

- Spune-mi, A, ce crezi tu despre B?
- Doctorul B este unul dintre medicii noștri.
- Dar tu ce crezi, B, A este pacient sau medic?
- Pacient, desigur.

Arătați că în azil există fie un doctor nebun, fie un pacient sănătos.

II. Intrăm în azil și întâlnim un individ care ne spune o frază din care rezultă că el este un doctor nebun. Care este acea frază?

III. Îl întrebăm pe un individ dacă el este pacient sau medic și ne răspunde „pacient”. Ce puteți spune despre el?

IV. Îl întrebăm pe un individ:

— Crezi că tu ești un pacient?

El răspunde:

— Da, eu cred că chiar asta cred.

Vi se pare totul normal în acest azil?

V. Patru persoane, A, B, C și D, afirmă următoarele: A:B și C sînt amîndoi nebuni, sau amîndoi sănătoși. B:A și D sînt sau amîndoi nebuni, sau amîndoi sănătoși. C:D și cu mine nu sîntem amîndoi medici.

Demonstrați că în azil există fie pacienți sănătoși, fie medici nebuni.

4. DOUĂ GLUME CIFRATE

Textele care urmează nu sînt altceva decît două anecdote apărute în almanahul de anul trecut. Prima dintre ele este cifrată conform unui procedeu simplu: înlocuirea fiecărei litere cu o literă aflată în alfabet la o anumită distanță de ea, aceeași de fiecare dată. Și în cea de a doua glumă cifrarea s-a făcut prin înlocuirea sistematică a literelor, de data aceasta fără a păstra însă o „deplasare” constantă în alfabet.

I. — CPZFA OPHOŞDMO, IM TKŞHLZ UPOLD RNTHZ LDZ Z IMBDOŢŞ RA ŢLAKO BZL CDR OPHM BPISLD...

— BŢL ZSZ ? R-Z ZOŢBZŞ CD AATŞTPZ ?...

— MŢ, LA BZŢŞA OD LHMD.

II. — AT BRCŢXO VCT H LTCŢHVMO MOŢAEXO RM VMEG 1960?

— FOCFVX ŢVE ZTPUT?

5. MASTERMIND

Acesta este unul dintre cele mai interesante jocuri logice (cel puțin pentru amatorii de raționamente „serioase”) și el s-a bucurat de un succes deosebit. (Există câteva modele diferite și în magazinele noastre.) Pentru cei care nu-l cunosc, precizez că jocul constă dintr-un suport care are la un capăt o mică ascunzătoare și în rest o serie de șiruri de orificii aliniate. În ascunzătoare, unul dintre jucători așază 4 ciupercuțe colorate (roșu = R, negru = N, galben = G, portocaliu = P, verde = V, albastru = A). Celălalt jucător așază în fața ascunzătorii, în șir, alte patru ciupercuțe, în intenția de a le „ghici” pe cele ascunse. Pentru fiecare ciupercuță ascunsă care a fost

ghicită corect, culoarea plus locul, primul jucător așază în dreptul propunerii adversarului cu cuișor alb (a). Dacă se ghicește numai culoarea, nu și locul, se așază un cuișor negru (n). Interesează deci nu care ciupercuțe fac ghiciri corecte, ci care ciupercuțe ascunse sînt corect ghicite. (De exemplu, dacă au fost ascunse patru ciupercuțe roșii, iar partenerul a propus R A A A, răspunsul celui care a ascuns va fi a n n n, cu mențiunea că locul pe care este așezat a nu este relevant, se putea răspunde la fel de bine în oricare altă ordine.) Se continuă astfel cu serii de cîte patru ciupercuțe pînă la deducerea completă a celor ascunse. (În școli se practică un joc similar, cu cifre, numit „Centrate”). Rolurile se inversează apoi; cel care a dedus mai repede configurația ascunsă de adversar cîștigă partida.

Problemele pe care vi le propunem vă cer să deduceți combinația ascunsă, știind că au fost făcuți o serie de pași în încercarea de găsire a ei.

Prima problemă:

- 1) R N G P n n
- 2) N G A V a n
- 3) V A N R n n n n

A doua problemă:

- 1) A N P R a a n n
- 2) P G V R a n n
- 3) R N P V a n
- 4) G V A R n n n n

6. DRUMUL LUI FĂT-FRUMOS

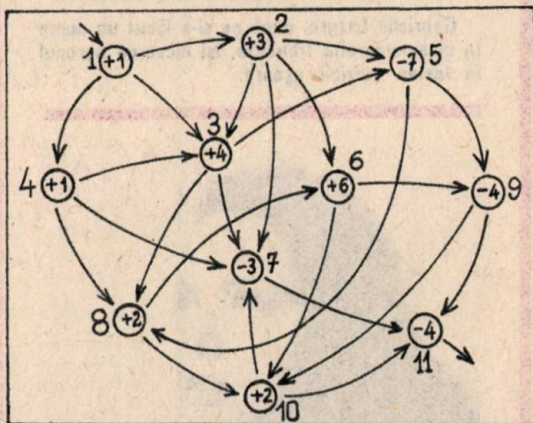
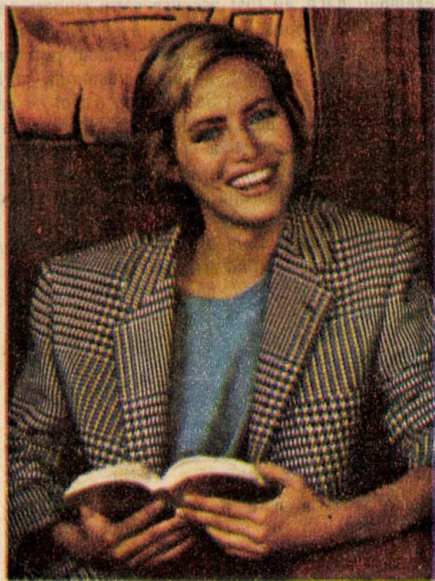

Figura 3 reprezintă harta drumurilor care pot duce de la castelul lui Făt-Frumos (cercul 1) la palatul Zmeului (cercul 11) (în povestea noastră, toate drumurile sînt cu sens unic...). Calul lui Făt-Frumos are la plecare, normal, o viață. În încercările prin care trec eroii (în locurile marcate cu cercuri în figură), calul pierde sau cîștigă vieți; viețile pierdute sînt indicate prin numere negative, cele cîștigate sînt indicate prin numere pozitive. Puteți redescoperi drumul lui Făt-Frumos, știind că în nici un moment calul său nu a rămas fără nici o viață, iar în palatul Zmeului el a intrat cu 4 vieți (pe care le-a pierdut apoi în lupta care a urmat)?

GHEORGHE PĂUN

(Răspunsurile în paginile 214—215)

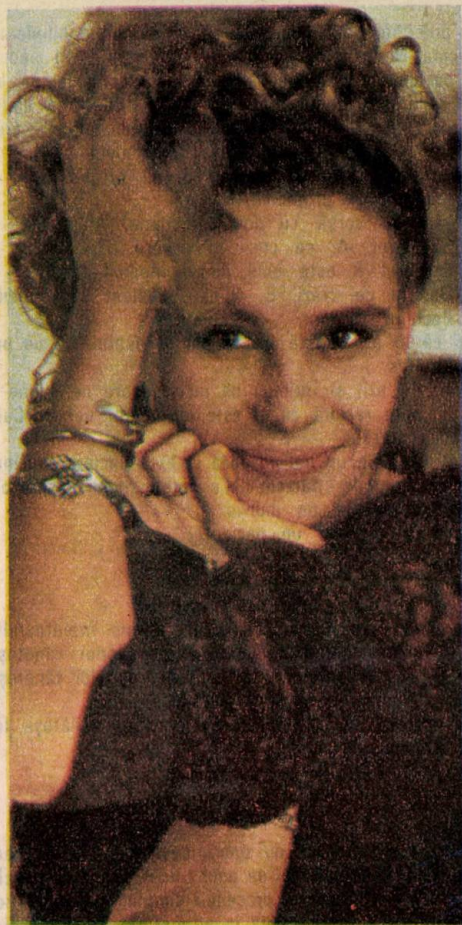
Mozaic cinematografic

Gabrielle Lazure, după ce și-a făcut un nume în cinematografia franceză, își încearcă norocul în lumea muzicii ușoare.

Ornella Muti preferă numele de Maman Muti, deoarece „el este cel mai frumos titlu pentru o femeie”. Actrița italiană, mamă a trei copii, s-a bucurat de aprecieri elogioase la Festivalul de la Cannes pentru rolul din „Cronica unei morți anunțate”, realizat de Francesco Rosi, după romanul scris în 1981 de Gabriel Garcia Marquez.

Marie-Thérèse Relin, fiica Mariei Schell, a debutat în filmul „Quo vadis”, avându-l ca partener pe Klaus Maria Brandauer.

Undeva, cîndva... Jane Seymour.

Cea mai interesantă amintire de călătorie

Formula însemnărilor de călătorie este — ca de altfel și aceea a corespondenței (scrisorilor) dintre oameni iluștri, sau a însemnărilor din jurnale — cea mai fidelă structurii intime a personalității semnate, fie că este scriitor, artist plastic, cineast, muzician...

Acesta a fost gândul care ne-a îndemnat să apelăm la memoria și pana celor ce-și vor dezvălui un fragment de suflet, în pagina anume rezervată din almanahul nostru. Sint, până la urmă, aceste rinduri, oricât de lapidare sau de detaliate (ne gândim aici la amplul fragment oferit de prozatorul George Bălăiță care, incitat de ancheta Almanahului nostru a început lucrul la o carte consacrată amintirilor sale de călătorie) o mărturie a ceea ce este semnatarul lor și a locului pe care acesta îl ocupă în timpul cultural pe care-l slujește.

DIANA NEDELCU

ION BRAD

POVARA UNEI HOTĂRÎRI

Îl cunoscusem pe Constantin Tsatsos, fostul președinte al Republicii Elene, înainte de-a accede la magistratura supremă.

Filosoful, poetul, moralistul își dăduseră mâna în ființa lui delicată, plină de o energie nebănuită, care dădea și dimensiunea omului politic de multă vreme activ. După căderea dictaturii coloneilor, în primul guvern Caramanlis, postul de ministru al culturii și științelor îi revenise, în mod foarte firesc, lui Constantin Tsatsos. Și printre primele lui griji fusese și aceea de a institui, întâia oară în Grecia, pensii pentru scriitorii cei mai importanți. Era mîndru de acest act, îl prezenta, pe bună dreptate, ca pe o mare izbîndă a culturii într-o țară a comerțului și navi-gației.

Dintre multele, foarte multele discuții avute, timp de peste nouă ani, cit am fost ambasador în Grecia, cu strălucitul om de cultură, una m-a impresionat în mod deosebit și n-o voi uita niciodată. Sint zece ani de-atunci. Îi traduceam cartea **Aforisme și cugetări**, verificam, din cînd în cînd, anumite culturi mai tainice ale gîndurilor sale, transpuse, de obicei, cu o claritate apolinică. În ziua aceea, în biroul său, încărcat de cărți rare, de la palatul prezidențial, l-am găsit parcă abătut. Am îndrăznit să-l întreb dacă nu era prea obosit, știind că are 78 de ani și că muncește mult, obligat, printre altele, la tot felul de protocoale, care nu-i plăceau. Dar nu-i ghicisem bine starea de spirit. Era mai mult trist decît obosit. „Știi, mi-a spus, cele mai grele zile, sau numai clipe din viața mea de președinte, sint acelea în care trebuie să decid asupra apelului făcut de cei condamnați la pedepse maxime pentru omucidere”.

Am tăcut, surprins de turnura discuției. Observînd jena mea, filosoful umanist, extraordinar de lucid și de sensibil, a continuat: „Mi-e milă de ei, pentru că știu bine că nu numai temperamentul violent, dezechilibrul sufletesc, alcoolul, gelozia și alte defecte omenești îi împing la

crimă, dar și incultura. Iar pentru incultura lor sintem și noi vinovați...”

Nu vreau să reproduc mai departe celelalte gînduri ale sale în legătură cu ceasul nenorocit al crimelor și clipele deciziei de diminuare a pedepselor ce li se cuvin, după toate legile morale ale statelor.

Oare avea sau nu deplină dreptate filozoful culturii cînd își reproșa lipsa de cultură a celor care-și ucid semepii?

Ca individ, cred că nu! Ca reprezentant suprem al statului, da!

Și în timp ce căutam să-i surprind privirile ascunse sub ochelarii cu lentile groase, îmi venea în minte unul din aforismele sale atît de percutante: „Pentru multe fapte s-ar putea să fiu elogiât după moartea mea, nu însă și pentru acelea care într-adevăr ar merita să fie elogiate”.

Oare, printre acestea, cite să fi fost comutările pedepsei cu moartea?

VALENTIN SILVESTRU

ERA ÎN FINLANDA...

Cu mai mulți ani în urmă.

În marele oraș Tampere.

Fiind eu poftit acolo, la al doilea Congres mondial al criticilor teatrali (după acela de constituire, ce avusese loc la Paris).

Anunțat, de organizatori, în preziua deschiderii, că primarul orașului ne roagă să ieșim în fața hotelului cu un ceas mai devreme decît ora notată în program.

Găsindu-mă, la 9 dimineața, alături de ceilalți delegați și invitați, din 14 țări europene, americane și africane, sub un cer de un albastru ireal, cum ar fi spus Bлага, într-o dispoziție sărbătorească.

Primarul ne-a salutat cu respect, invitîndu-ne politicișii să ne așezăm în șir, în ordinea țărilor noastre, după alfabeta finlandez, și să binevoim a-l urma.

Pe el, și pe toți consilierii săi municipali.

În fruntea convoiului a apărut o fanfară de 100 copii, în strălucitoare costume naționale.

Iar în urma noastră, orașeni, mulțime, și ei în straie festive.

Aveam de străbătut, pînă la Sala Congreselor, cam un kilometru de bulevard foarte larg, pietruit cu rocă albă și mărginit de arbori înalți și zvelți, semănînd fie cu plopul, fie cu mestecenii. Ori poate erau chiar plopul și mestecenii.

Dar printre acești arbori și printre stîlpul iluminatului public se înfipseră catarge și mai înalte, din lemn alb, proaspăt eliberat de coajă.

Pentru fiecare țară reprezentată la acel Congres se puseseră cite un asemenea catarg.

Și convoiul se oprea la fiecare.

Primarul adresa, într-un portavoce, cîteva cuvinte de salut poporului din acea țară, fanfara cînta imnul acelei țări și unul din reprezentanți (căci erau: cinci francezi, trei bulgari, șapte polonezi, opt germani, zece suedezi — și așa mai departe) era rugat să-și ridice steagul național pe catarg.

A venit și rîndul meu.

Primarul a rostit, cu vibrație, un cuvînt despre România, numind-o țară a talentelor, a muncii și a păcii.

Mi-a adresat invitația — pronunțîndu-mi corect numele — să ies din rînd și să mă apropiu de locul cuvenit.

Două fete chipeșe și îmbujorate mi-au pus în brațe stindardul patriei. L-am strîns la piept și apoi l-am sărutat. Și toată omenirea aceea a aplaudat spontan. Căci altcineva nu făcuse pînă atunci gestul. L-am desfăcut, l-am prins în inelele pregătite și am început să-l înalț. Încet.

Fanfara cînta din toate alămurile ei scînteietoare — din cele o sută de trompete, piculine, saxitrombe, flaute, celeste — imnul țării mele. Iar eu mă uitam la steag, cum filfia, ca o pasăre uriașă, pe cerul străin, desfășurîndu-și culorile atît de vii pe azurii intens al însoritei dimineți finlandeze.

Cei mai mulți auzeau pentru prima oară numele meu. Nu știau mai nimic despre mine. Și nu despre mine era vorba. Dar eu reprezentam acolo — cum s-a spus apoi la Congres — „una din cele mai puternice mișcări teatrale din lumea de azi.” Și, în numele ei, datorită ei, aveam cîinstea de „a ridica drapelul pe cel mai înalt catarg”, — cum se zice, adesea, pe drept cuvînt, la noi, despre oamenii de cultură fizică avînd performanțe și recorduri. Dar sînt multe împrejurări în care și oamenii de cultură spirituală fac să se vadă, bine și departe, culorile nației, înălțîndu-le pe cel mai înalt catarg.

Am avut parte de o asemenea clipă. N-o uit cît voi trăi. Și nici după aceea, devreme ce, iată, o fixez în cerneală, — care conservă mai sigur decît bronzul și mai durabil decît marmura.

IOSIF SAVA

ALIEVA ÎN VEACUL TRECUT

Keyserling spunea mi se pare că drumul spre sufletul nostru trece prin jurul globului... Și atunci, normal, orice contact cu istoria, cu geografia, cu „chipurile” unui loc rămîn cele mai frumoase amintiri...

Schimbînd condeiul cu microfonul cu claviatura necesară unor ansambluri bucureștene am avut cîțiva ani bucuria înțelegerii, cutreierînd lumea, adunînd, în tezaurile amintirii, clipe din cele mai frumoase... La Trivoli căutînd umbra lui Liszt la Villa d'Este... Reluînd drumul lui Chopin de la Varșovia la Paris. „Recompunînd” ultimele zile ale lui Enescu prin casele de pe Sena... Reiterînd drumul la Mozart din decembrie 1791 de la Stephansdom la Groapa comună de la Zentralfriedhof... Reamintindu-mi în Gara Geneva drumurile lui Lipatti spre marile centre de cultură ale Europei unde colaborea cu Karajan, Galliera, Kaskil... Drumurile prin lume...

Am avut bucuria să ascult de multe ori, în anii din urmă, muzica românească departe de pămîntul țării...

Am văzut la Paris, în sala de concert de la Centrul Georges Pompidou, mii de oameni aplaudînd noi creații românești integrate în spectacolul de poliempie condus de Mihai Brediceanu. În marea sală a Filarmonicii din Leningrad, la Berlin în Sala de concert de la Muzeului de istorie, la Nemjeia în Olanda, în Sala Bilgaria din Sofia, în Elveția la Weinfeld, am trăit entuziasmul a mii de iubitori de muzică ce ascultau, sub bagheta lui Ludovic Baci, vechi comori ale muzicii transilvănene... La Bonn la cîteva sute de metri de locul de naștere al lui Beethoven, la Roma, la Santa Sabina, la Beijing la Pagoda Roșie, la Praga la Rudolfinum, pe țărmul Pacificului, l-am văzut pe Iosif Conta, ridicînd mii de oameni în picioare, tîlmăcind pagini de Enescu, Paul Constantinescu, Rogalski, Ion Dumitrescu. Clipe de neuitat am petrecut la Bayreuth. Nicăieri glasurile muzicii nu mi s-au părut mai adînci, mai în acord cu locurile, timpurile istoriei ca în centenara citadelă a artei wagneriene.

La Cremona în vechile ateliere ale lutierilor am încercat să deslușesc vraja viorilor lui Stradivarius.

Cele mai frumoase amintiri din călătorii peste hotare?

Să reiau o însemnare notată în 1972 într-o zi de vară pe drumurile Loarei spre sudul Franței...

În zori am pornit spre inima Franței, pe șoseaua spre Châteauroux, Chartres. Au rămas departe dealurile, văile, am intrat într-o cîmpie ce prevestește toamne încărcate cu tristețe... Mă bucur că mă așteaptă cîrînd Nohantul lui George Sand. Duc cu mine paginile Letiei lui André Maurois. Spre amiază, pe șosele, cîteva plăci avertizoare: „Am intrat în perimetrul George Sand”.

Pășesc pe aleile parcului, amuțit în fața mormîntului lui George Sand, în fața băncilor pe care s-au odihnit Balzac, Delacroix, Flaubert, Liszt, Chopin, Turgheniev. Deschid prima pagină a reconstruirii lui Maurios: „Gîndiți-vă că ea a fost inspiratoarea lui Chopin și a lui Musset, că Delacroix avea un atelier la ea acasă, că Balzac venea la prietena Sand să-i ceară subiectul uneia din cele mai frumoase cărți ale lui, **Beatrice**; că Flaubert îi spunea „scumpe maestre” și că a plîns cînd a aflat știrea morții ei. Că Dostoevski vedea în ea un scriitor aproape unic, prin vigoarea spirituală și a talentului și veți înțelege de ce am dorit să studiez o femeie care a fost, într-o bună parte a vieții ei, o forță spirituală”. Și peste cîteva momente documentele muzeului, ale casei renumite în veac pentru ospitalitatea ei, îmi mărturiseau ce imensă forță a avut femeia care a atras la Nohant marile spirite ale veacului... Găsești aici și camera lui Liszt și a Mariei d'Agoût și tacîmul lui Delacroix și teatrul de păpuși cu care George Sand își distra oaspeții și pupitrul scriitoarei... Mă opresc în camera lui Chopin.

În cele șapte veri petrecute la Nohant, Chopin a daruit istoriei zeci de opusuri. Pentru Chopin „Castelul Nohant” a fost un loc ideal de creație. În preajma mării sale dragoste, Chopin găsea liniștea, puterea... Aici a sunat pentru prima oară dramatica sonată în si bemol minor. Aici au fost încheiate *Imprompt-ul* în fa diez minor, *Scherzoul* în mi major, două balade, *Barcarola*... Chopin compunea și Sand asculta în camera alăturată. „Stau de vorbă cu Chopin ceasuri întregi, scria în vara anului 1842 Delacroix unui prieten. Îl iubesc tare mult. Este un om de o rară distincție. E cel mai autentic artist pe care l-am întâlnit”.

Acorduri, frânturi din muzica lui Chopin îmi copleșesc gândurile. Privesc camera lui Chopin și mă cred aievea în veacul trecut.

Prin preajmă găsesc o veche claviatură. Cu pianistica mea înăspriță din lipsă de studiu cînt valsul în do diez. Chipuri din toate țările lumii căutînd locurile lui Chopin se apropie de claviatură...

Minute în șir văd în jurul meu pe Balzac, Delacroix, Turgheniev, George Sănd...

Cine spunea: muzica aduce visul?

MARIN CONSTANTIN

„CORUL MADRIGAL — ROBINSONADĂ UNICĂ!”

Sînt născut sub zodia Peștilor, nu mă pot opri la o singură amintire. Amintirea, oricare ar fi ea, este strîns legată de corul „Madrigal”, cor născut din experiența mea acumulată în cei 25 de ani de directorat și dirijat în „Ansamblul U.T.C.”

Și, fiindcă nu știm niciodată cît trecut e în prezentul

pe care-l trăim, și, fiindcă, dacă ești un căutător, poți găsi ușor noi fațete, mă opresc asupra unei amintiri, dintr-un noiembrie 1966 la Paris. Concertam într-o sală cu atmosferă studentească. În finalul concertului aveam „Sirba” de Gh. Danga, piesă ce impunea o virtuozitate specială, deci contactul dirijorului cu corul nu putea fi nici o secundă întrerupt. La jumătatea piesei s-a produs o pană de curent. În acea clipă, dacă nu ne-am fi păstrat calmul, dacă n-am fi avut resurse de încredere unii în alții, nu știu ce s-ar fi întîmplat. Cum spuneam, muzica era o avalanșă, un continuu crescendo. Cu toate că nu mă vedeau, toți madrigaliștii mă simțeau! Nimeni n-a greșit nimic și finalul nu numai că a fost salvat, dar s-a desfășurat de parcă nimic nu s-a petrecut. Am fost bisiși. Avînd toate motivele să nu răspundem la bis, ar fi fost simplu să refuzăm, dar n-am făcut-o. La jumătatea piesei oferite ca bis, s-a aprins lumina. Am fost țintuiți de emoție cînd am descoperit că toți coriștii se țineau strîns de mînă, ca niște copii, umăr strîns lîngă umăr, să se simtă mai bine, să nu trădeze cu nimic actul artistic pe care-l oficialam împreună. La rîndul ei, sala scruta întunericul, nemiloasă, să surprindă neadevărul, dacă el ar fi existat. Eu simt privirea sălii arzîndu-mi ceafa și i-am simțit-o atunci mai intens ca altădată, parcă.

Am fost bisiși o jumătate de oră. Era superba recunoaștere și apreciere tinerească a lucrului făcut cu evlavie.

Altădată, într-un 1969, întreprindeam un turneu de 37 de concerte în S.U.A. De felul cum se va desfășura primul concert, de presa ce o va avea depindea soarta turneului nostru. Am propus impresarului, la cererea sa, două variante de concert. Au apărut, firesc, două cataloage cu informațiile respective, conform variantei propuse. Se fixează, cum era normal, una din variante. Dintr-o greșeală de organizare, o parte din publicul care se afla în sală primește o variantă, iar celălalt cealaltă variantă. De

parcă ar fi fost să concertăm simultan, în aceeași sală, cele două variante. Noi nu știam nimic de încurcătura produsă. De-a lungul concertului aplauzele nu mai conțineau, bisurile la fel. Când credeam că în sfârșit am terminat, vedem o parte din public în picioare, cerind vehement respectarea programului! Până ni s-a explicat despre ce este vorba, noi, care eram oricum epuizați, asistam ca în transă la acest vacarm.

Inutil să intru în amănunte. A început un al doilea concert, cu același public, fiindcă nimeni n-a vrut să părăsească sala (cei ce-și consumaseră concertul plătit ar fi putut pleca, mă gîndeam). Noi eram vlăguși, dar nimeni nu putea ghici asta. Ne susțineam unii pe alții cu privirea! O privire anume, într-un moment de cumpănă, face cît tot aurul din lume, să știi. Ziarele scriau cu titluri mari: „Corul Madrigal — Robinsonadă unică!”.

Sau, un 1968 în Spania, la „Palacio de la Musica”. După 3 zile și 3 nopți de călătorie cu trenul, deloc favorizați, ajungem la Barcelona în jurul orei 3 după amiază. Știam că avem concert a doua zi. Odată sosiți, nu mică

ne e consternarea cînd aflăm că vom concerta peste trei ore! La ora 16 am plecat la hotel. Nu știm cînd ne-am spălat, ne-am bărbierit, ne-am luat costumele (o parte). Peste tot erau afișele cu concertul de la ora 18 oferit de corul „Madrigal”. Ne-am simțit ca atunci cînd ești obligat să-ți folosești resursele pe care ar trebui să le ai în fața morții. Cum vă spuneam, de presa de la primul concert depinde tot ce va urma în acel turneu.

Am fost aplauzați 25 de minute neîntrerupt. A doua zi, ziarele scriau toate pe prima pagină: „Madrigal — Cantando como los Angeles”.

Cred în această foarte specială legătură dintre noi, cei din „Madrigal”, în foarte speciala legătură dintre oamenii care au ceva să-și spună, să spună și să facă. Într-un 1969, cînd eu zăceam bolnav în S.U.A., la București mama mea s-a îmbolnăvit în aceeași zi cu mine și a spus celor din casă că mă simte acolo, departe, bolnav.

Cred în contaminarea luminoasă, benefică, dintre spiritele nalte, cred în forța tinereții și în posibilitățile ei inepuizabile de a transforma răul în bine!

DIN BURSIER „HERDER” — ASISTENT UNIC AL LUI CLAUDIO ABBADO

— cu ION MARIN, prin telefon din Viena —

Există un moment în care timpul îl hotărăște deopotrivă pe cel care să-l servească și pe cel care să-i fie martor. Și vine el, alesul, și „...trezind cu pleoapa somnoroasă gîde/ al timpului atît de rar sedus”... (nicicînd mai potrivit loc pentru a-ți aminti versurile lui Mircea Dinescu), ne face fericiti alegeți la ceasul mărturisirii... A fost hotărît ION MARIN, un tînăr dirijor, cu alură de poet romantic, în vîrstă de numai 26 de ani și „Simfonia a V-a” de Șostakovič (amintiri-vă că Șostakovič avea 30 de ani cînd a scris-o!) și era sala de concerte a Radioteleviziunii, plină pînă la refuz, aplaudind frenetic, era o mare de flori și o lumină ce picura straniu de strălucitor din mii de candelabre nevăzute. Și timpul a fost sedus. Au rămas mărturie, pe banda de magnetofon, cuvintele-impresii ale unora dintre cei mai chemați, să salute acest eveniment unic: Valentin Silvestru, Răzvan Teodorescu, Andrei Pleșu... Și a mai fost o seară sub semnul harului acestui tînăr. O seară de noiembrie a anului 1986, în aceeași sală de concerte a Radioteleviziunii, la fel de neîncăpătoare... De această dată, însă, amețitoarele acorduri ale „Simfoniei fantastice” de Berlioz. Pentru acest concert, ce s-a transformat într-un ceremonial al spiritului, ne venise Ion Marin de la Viena, unde se află și în momentul în care se

scriu aceste rînduri, ca drept și fericit beneficiar al bursei „Herder”. Posesorul premiului „Herder”, maestrul Anatol Vieru, a știut ce face propunîndu-l pe Ion Marin bursier, la Viena.

Astăzi, cînd scriu, — 8 iulie 1987 — Ion Marin împlinește 27 de ani. Stau de vorbă cu maestrul Marin Constantin și depănăm amintiri din călătoriile în străinătate ale corului „Madrigal”. Vorbim și ne ascundem fiecare emoția legată de telefonul pe care-l așteptăm de la Ion. Vreau să-i spun „La mulți ani” și să-l rog...

...dar telefonul sună și totul se leagă, în afara oricăror calcule. „Cea mai interesantă amintire? Într-adevăr, a și devenit amintire momentul în care am reușit să transform bursa Herder într-o rampă de lansare pentru școala românească de dirijorat. N-a fost ușor. Știi că eu nu pot trăi fără să am prietenii lîngă mine, mai ales la bucurii. Aici, însă, totul e auster, e computerizat, am permanent senzația că mă aflu în cabina unei nave spațiale, într-un exercițiu preliminar proiectării în Cosmos... A fost înfrîmător de greu să-i oblig pe cei de aici să țină în mod serios cont de prezența mea și să vadă în ea participare, nu doar observație. Opera de Stat din Viena este pentru un tînăr dirijor ceea ce este pentru un tenis-

man Wimbledon-ul: proba de foc a profesionalismului. Într-o zi, maestrul Claudio Abbado hotărăște să plecăm lîngă Salzburg, într-un fel de cantonament, pentru a repeta cu orchestra de tineret de pe lîngă Opera de Stat din Viena, în vederea concertului ce urma să fie dat la Budapesta. Era aprilie 1987. Nu voi uita niciodată această zi cumplită, în care, cred, am îmbătrînit cu 10 ani, atît de tensionat am fost. Piesa de rezistență: „Simfonia 1” de Mahler. Repetau, iar mie îmi ardeau palmele de poftă. Deodată, Claudio Abbado mi se adresează: „Ion, ce-am zis eu că voi prezenta la bis?” „Dansurile slave” de Dvorjak”. „Le știți?” „Le știu”. „Fă-mi, te rog, 1 și 6 să mi le mai reamintesc”. Așa am repetat cu orchestra tot concertul. La sfîrșit, Claudio Abbado nu mie mi s-a adresat, ci orchestrei: „Da, d-lor, asta este, asta este!”. Orchestra m-a aplaudat, lucru aproape de neconcepție pentru obiceiurile „casei”. Vedeam, auzeam, dar nu puteam crede. La o săptămînă Claudio Abbado mi-a propus să-i fiu asistent. Unic asistent! Ce n-ași fi dat să vă puteți bucura cu mine, mi-e dor de voi toți.

Dar pînă-n octombrie nu mai e mult. Deocămdată, închin, cu gîndul că sînteți aici, cu mine, o cupă de șampanie și vă dăruiesc de ziua mea toate succesele mele de aici și cele 48 de repetiții la Opera Wozzek. Vă îmbrățișez și vă iubesc. Așteptați-mă cu dorul pe care-l am eu în fiecare gînd pentru voi...”

Cea mai frumoasă amintire? Hmm!... Încerc să derulez filmul amintirii făcând efortul de a identifica secvența care se apropie cel mai mult de ceea ce mi se cere prin anchetă... Și îmi dau seama, cu surprindere, că țighește la suprafață din straturile memoriei nu imaginea frumoasă, ci cea... insolită. O imagine ale cărei personaje principale sînt animalele; nu cele ale grădinii zoologice, ci animalele... artificiale, rod nefericit al civilizației citadine, biete ființe care și-au pierdut pe nesimțite atributele speciei devenind, cu timpul, simple anexe decorative ale stăpînilor lor.

Piața Domului din Köln. Privirile mi se fixează hipnotizate pe ogivele înegrite ale impunătorului, terifiantului edificiu gotic. Sînt readus, însă, rapid la realitate de un mieunat. Prin fața mea o tînră cu părul sîrmos, de un roșu arămiu, amintind — nu numai prin culoare — capătul unui cablu electric alcătuit din zeci de sîrmuțe de cupru, o tînră deci (sau poate un tînr!) plimbă nonșalant în lesă o... pisică. Ascultător, animalul pășește indiferent la zarva din jur, mieunînd stîns din cînd în cînd. Lesa de piele galbenă, strînge ușor pieptul și grumazul fostei feline care se strecoară timid printre picioarele sutelor de turiști. Coadă se tirăște ușor pe pava, capul alunecă în jos, tras parcă de o greutate invizibilă, dar e readus imediat la linia de plutire, printr-o smucitură sigură a personajului cu conductorii electrici în creștet. Cuțul straniu trece prin fața Domului în indiferența generală. Un mieunat pierdut. Și atît... Nici nu îndrăznesc să mă gîndesc cum ar mai reacționa animalul în fața unui șoarece autentic.

Piața de flori din Haga. Animație generală ca în oricare asemenea loc de pe mapamond. Strigăte-reclamă, interpelări, invitații însoțite de gesturi largi, persuasive; bineînțeleș, flori multicolore și parfumate care au dus fama olandezilor în cele patru vînturi. M-aș plimba ore întregi printre stelajele ingenios aranjate, așa cum am întîrziat în celebra Floriada de lîngă Amsterdam, un veritabil muzeu în aer liber al florilor, întins pe mai multe sute de hectare. Sînt însă smuls din reverie de o imagine insolită pentru locul în care mă aflu: la marginea pieței, într-un sector special amenajat, se vînd colivii. Pînă aici nimic neobișnuit; imaginați-vă însă că plimbîndu-vă printre ele, v-ați simți un nou Gulliver, trecînd rînd pe rînd din țara piticilor în cea a uriașilor și invers. În această lume a caselor pentru înaripate se puteau găsi cele mai curioase forme și modele, pentru cele mai bizare gusturi, de la banele colivii care atîrnă și prin locuințele noastre (pentru cîntețoi sau canari, mesageri ai luncilor și pădurilor, care caută să aline cu ciripiturile lor nostalgia citadinilor după viață în aer liber), pînă la construcții metalice grandioase în care și un om ar fi încăput cu ușurință. „Colivii pentru papagali” — mi se explică cu promptitudine. „Papagali pigmei și papagali uriași” — îmi dau eu cu părerea. Neștiința într-ale zoologiei îmi este însă imediat sancționată. Papagalii sînt cam unii și aceiași; diferite sînt încăperile care vor primi colivile și pe chirișii lor colorați. O asemenea construcție — și îmi este arătată o veritabilă volieră — va fi găzduită (nu-i așa?) de o casă... pe măsură.

Și, adaug eu în gînd, cu un proprietar avînd o pungă pe măsura unei astfel de investiții. Papagalul (sau poate papagalii) vor avea la dispoziție un apartament (din sîrmă) cu dotările necesare unei vieți „civilizate”: loc pentru baie, pentru masă, spații de joacă, perchoire, perdele (pentru a putea adormi seara ferți de lumină), ba chiar și o oglindă (probabil pentru papagalițele mai... cochete). Pasărea a devenit astfel una din piesele cele mai importante ale mobilierului din „living”, un etalon al „standingului”, un sine-qua-non al „bon-tonului”.

De fapt, îmi dau seama că în cele din urmă pasărea nici nu mai contează; importantă este colivia, mărimea ei, „acareturile”. Pasărea se poate ascunde după perdele, sau poate dispăre, sau poate fi înlocuită cu un mușaj, cu o pasăre artificială. Rămîne colivia-mamut tronind imperturbabil în salon.

Dar ce tristă este lumea strivită, înăbușită în lesă și colivie...

SABIN BĂLAȘA

O BIBLIOTECĂ DE IMAGINI

În ianuarie, anul acesta, mă găseam la Florența. Am acolo cîțiva prieteni printre care pe Renzo Fabri, colecționar de artă, zic eu „născut colecționar”, deoarece are o sensibilitate cu totul specială pentru pictură. Mai totdeauna, cînd merg la Florența locuiesc la el, într-o vilă frumoasă situată pe una din colinele apropiate, unde printre măslini și viță de vie se vede panorama de necrezut a orașului; oraș capodoperă, construit din palate, adunate ca niște discipoli în jurul mărețului Dom al lui Michelangelo.

Într-una din zile, un alt prieten, Giovanni Tanzini, director și profesor la Institutul de muzică, m-a anunțat că doctore Alberto Ceni este un mare admirator al picturii mele și vrea neapărat să mă cunoască. Numele îmi spunea sigur ceva, dar nu reușeam pe moment să-mi aduc aminte. Abia după ce prietenii mei mi-au explicat despre cine este vorba mi-am amintit exact. Citisem la noi în țară într-un almanah, cîteva rînduri foarte elogioase și o caracterizare a lui Alberto Ceni.

Deși orb, lipsit total de vedere, a fost viceprefect al Florenței un lung șir de ani, acționînd cu o forță și o capacitate neobișnuită, iubit și apreciat de toată populația.

— Bine, bine, am spus, dar cum îmi vede pictura?

— O vede. Mi-a răspuns Giovanni. O vede mai bine ca oricare altul. Are și albumul cu pictura ta, apărut la București. Să mergem la el și te vei convinge.

Am mers, m-am convins și întîlnirea rămîne de neuitat.

Alberto Ceni, deși în vîrstă, are o figură impunătoare: fața prelungă, dar construită pe tipul vechilor romani, fruntea înaltă, homerică, și privirea... iată, trebuie să vă spun că o simțeam. Realizam faptul că mă privește din adîncul unei minți fabuloase și m-a convins că nu mă înșelam.

— Văd că cercetați portretul acela! Nu vă pierdeți timpul, este slab; îl țin pentru că mi l-a făcut o prietenă. A mers însă prea mult pe fizionomie; nu are profunzime. De altfel este și compus destul de banal.

A deschis albumul meu la pagini exacte, unde știa precis că este reproducusă cutare sau cutare lucrare și mi-a

descri-o așa cum o vedea el, în urma documentărilor făcute prin prieteni și specialiști. Mi-a cerut completări în ce privește revizualizarea pentru a-și completa interpretările proprii. Mi-am dat seama că albumul există în creierul său, devenit bibliotecă de imagini. Mi-a vorbit mult despre felul cum interpretează dînsul pictura mea și mi-am dat seama că mă vedea mai bine ca oricare altul. În scurte pauze scria cu o viteză de neînchipuit, pe un sistem punctiform, care pentru un om obișnuit ar fi aproape imposibil. Mi-a vorbit mult despre umanitate și cultură. Îl interesează impresionismul francez și mai ales problemele de culoare. Am fost impresionat de felul unic în care analiza și interpreta culoarea la Van Gogh.

Mi-am dat seama că Alberto Căeni vede mai bine și mai profund decît alții; că nu este vorba doar de un om care înlocuiește un simț prin altele, ci de unul hărăzit cu inteligență și inimă de geniu.

ION POPESCU-GOPO

INFINIT, INFINIT...

Strigătul elefanților strident și straniu pare o trompetă de copil, dacă n-ar fi urmat de suflul puternic care desumflă enormul plămîn; strigătul cămilei pare mai domestic, și se pare un cal prost crescut.

Cînd am urcat prima dată pe cămila tipătului meu avea ceva de răcnet — nu m-am recunoscut. De obicei îmi simt fruntea cam pe la un metru nouăzeci și aicea, sus pe cămilă, eram la trei metri și mi se păreau cinci și teama mai adăuga centimetri în plus. Eu cred că prietenul meu Ali m-a urcat pe cămilă nu pentru plăcerea mea, ci pentru plăcerea lui: cred că aveam ochii cit cepele și grimasa celui ce simte că în curînd se va repezi cu capul în nisip. Egipteanul, proprietarul cămilei, a vrut să-mi completeze „plăcerea” și ținînd de căpăstru animalul acesta ciudat a început să alege. Urla cămila, urlam și eu; în sfîrșit ne-am oprit. Primul cuvînt, mi-am spus eu, primul cuvînt ce trebuie învățat în egipteană e cum se spune: Ho! la cămilă.

Cînd a fost să cobor mi s-a spus să fiu atent pentru că patrupele va ingenunchia și s-ar putea să cad în nas. O dată ajuns cu picioarele pe pămînt mi-am adus aminte că mă urcasem pe cămilă ca să-mi fac o fotografie, dar am uitat așa că am spus lui Ali că era prea tîrziu, e întuneric și n-aveam timp de expunere etc.

Aveam ceva din plăcerea triumfului, urcasem pe cămilă și călcam rar, apăsător privind piramidele, și...

Era seara, cred orele cinci, soarele roșu își căuta un culcuș la orizont și lumina straniu piramidele cînd a început inima să-mi bată: erau piramidele — din locul de unde priveam eu — așezate una după alta și semănau, semănau fantastic cu coloana infinitului culcată pe nisip!

Entuziasmat am încercat eu să-i explic lui Ali că la noi, la Tirgu Jiu, Brâncuși a făcut o coloană care — cînd bate soarele într-un anume fel — are umbre și volume întocmai ca piramidele din fața noastră.

Toată noaptea m-am gîndit: știam de acasă un infinit vertical; văzusem un infinit orizontal!

GEORGE BĂLĂIȚĂ

O DIMINEAȚĂ BANALĂ ÎN AMERICA

În 1980 am locuit timp de o sută șapte zile la May Flower, în Iowa City, Iowa. May Flower este o hardughie masivă, nu foarte mare, vreo șapte opt etaje, una din puținele, dacă nu singura de acest fel din orășel. În general, aici se locuiește în case „mici” și plăcut colorate, pierdute într-o vegetație aproape idilică, *go to movie...*

M.F. este ciuruită în fagure de garsoniere duble, deloc ieftine dar nici foarte scumpe, confortabile, închiriate de studenți și, într-o mică măsură, de bătrîni pensionari singuri. Iowa City este o așezare de 30.000 de locuitori și o Universitate cu tot atîția studenți. Orășelul stă înfipt ca într-o frigare pe firul unei ape mici, o gîrlă pe care plutesc rațe și gîște domestice, Iowa River, un afluent al unui rîu ceva mai mare, Des Moines sau, dacă se varsă direct în Mississippi, nu departe de Cedar Rapids, o ramură „directă” oricît de neînsemnată a marelui fluviu, însă. Oricum, nimic nu te împiedică să-ți închipui într-o noapte cu lună plină că auzi lentoarea apei mari și leneșă curgătoare și din cînd în cînd îndemnul bătrînesc de pe puntea navei cu zături, *mark-one, mark twain*, de la care își trage numele fostul pilot de vas Mark Twain.

Pe sub fereastra mea, la May Flower somnola autostrada, Adevărata autostradă, curelușă de asfalt, patroana drumurilor americane, una dintre acelea care taie, leagă, străbat continentul de la Atlantic la Pacific. Somnola? Uneori, de necrezut, zăcea într-adevăr, reptilă uriașă, digestie. Alteori bubuia ca un tren blindat, personaj exotic în primul război mondial, monstru astăzi de muzeu, părea pe atunci invulnerabil și în orice caz anunța frumoasele perspective ale industriei oricînd gata să transforme sabia în plug și plugul iarăși în sabie. Oho, vremurile aurite cînd o mitralieră Maxim desfăcută piesă cu piesă pe o pătură se putea cu ușurință remonta într-o mașină de cusut Singer. Domnul Maxim și domnul Singer, doi burghezi onorabili, porniți de jos de tot, de la micul comerț ambulant, firește, isteți, onești, ingenioși, știind să îmbine riscul cu cumpătarea, modele de simț practic și loialitate în afaceri, copiii reușiți ai timpului lor, pe cînd America era încă fată mare, bogată, rușinoasă, energică, însă nu prea scoasă în lume, sălbăticuță, pofcioasă dar reținută, capricioasă, curioasă, sentimentală, candidă însă deloc naivă, o viitoare biată femeie rămasă singură, reușind să o scoată totuși la capăt, oricît de neînduplecată i-ar fi soarta, happy-end în cele din urmă, un fel de Scarlett O'Hara...

Autostrada țîșnea uneori sub privirile mele, ca urma unei rachete trimise la dracu-n praznic.

Dincolo de benzile de asfalt, pînă la gîrlă, era o luncă plină de iarbă grasă și sălcii bătrîne. Peste pod începea campusul, o lume care își ajunge sieși, un fel de stație orbitală unde se experimentează mentalități și, poate, noi tipuri de civilizație. Un experiment care se ia foarte în serios, o Americă mică de tot într-o Americă mare de tot.

Există atîtea Americi, cîte povești (demon de luat în seamă!) despre America. Primul om care mi-a vorbit pe pămîntul american a fost un negru spătos, cămașă cu minciuri scurte, ecusoane, chipiu, centură și restul, un vameș

de pe aeroportul Kennedy, care a deschis gura și m-a întrebat dacă am arme, droguri, valută, alcool. Să mori de ris, încep toate într-un buzunar?, m-am gândit, dar asta mai târziu, după ce am înțeles exact. Spune **alcool** într-o limbă marțiană (iar eu învățasem engleza pe partea nevăzută a Lunii), înghițea consoanele, făcea din vocale niște bile de rulmenți rostogolite pe fundul unei crățiți care plutește în tangași într-un bazin cu valuri. Mă uit la el încurcat, încerc să pricep, stinghereală de elev care nu știe lecția, mă încrețesc ca o stafidă. Negrul zîmbește destul de amabil și plictisit, repetă. Cineva rostește cuvintele clar, școlărește în urechea mea, accent franțuzesc antipatic, o, nu, să mori de ris, nici arme, nici, ha, ha, valută, nici restul. Sint relaxat, vesel chiar, un fel de jubație adolescentină de cel mai prost gust cu puțință. Repet chiar accentul negrului, urechea mea funcționează acum perfect. Mă pomenesec rînjindu-mi singur, ca în oglindă, murmur pentru mine: ce zici de asta, nene lăncule... Gînd năstrușnic, nevinovata mea sminteală încă din liceu căpătată: să-l întreb ce și cum din cînd în cînd, pe nenea lăncu, să-l ascult, ba chiar, măgărie fără seamăn, să-l și contrazic. Negrul nu mai zîmbește, se încruntă nu cumva îmi bat joc de el? Cînd înveți, cum spuneam, o limbă pe partea nevăzută a Lunii, treci prin stadiul semi cretin cînd poți emite cu un bun accent chiar destule fraze convenționale și nu numai, dar nu-ți înțelegi mai deloc interlocutorul. Cam așa stăteam eu cu engleza mea. Eram întrucîtva ca micul Gulliver în Brobdingnag, cam pe vremea cînd primul lui stăpîn, fermierul, l-a pus într-o cutie ca să-l arate mulțimii prin tîrguri, înainte ca regina să-l ia la curte și să-l facă favoritul ei. Dar nu aveam chef să cuget, cum fostul ajutor de chirurg în lanul de grîu, gata să fie doborît de uriașii coșagi, că nimic nu e mai mare sau mai mic decît prin comparație, astfel, lili-putanii puțin să întealească fături mult mai mici decît ei, și cei din Brobdingnag, cu mult mai mari etc... Nu mă gîndeam decît să răzlesc (dar cum?) prin babilonul aeroportului (giganterie computerizată) pînă la **Panam**, de unde trebuia să iau avionul pentru Chicago. Funcționa, din cite am, numai un singur motor, e drept, vreo două mii de cai putere: curiozitatea. O singură ispită: să casc gura. Și să scot creion, hîrtie, să notez, să scriu și să descriu totul. Tot ce simțurile mele iau în primire.

Primul meu ghid în America a fost instinctul meu. În adolescență îmi plăcea să spun că instinctele mele sînt inteligente. Cred că citisem asta undeva. Dar eram în stare de o ispravă nemaipomenită. Eram cu talpa în block-starter. Începeam cursa. Trebuie să existe și o Americă a meal Totul acum, cînd cazanul dă în clocot... Ceea ce gîndeam și simțeam atunci este congruent cu ce simt și văd acum la masa de scris. Îmi trece prin minte că în clipa asta încep sau ratez cartea despre America. Am oroare de „ghiduri”, iar cărțile pe care le-am citit despre o lume care mă interesează și o gîndeac ca pe o poveste scrisă, le uit. Mai ales pe cele care mi-au plăcut. Totul zace în adînc, mereu mai jos, de șapte ani. Nu recitesc caietele de atunci, nu văd nici pliante, nici fotografii, nici un fel de „document”, nici o hartă, nici un obiect, nu apelez la o imagine anume, nu mă urmărește nici un simbol, nici o metaforă, nici o alegorie. Sînt în vasul care fierbe, sînt chiar fierberea. America celor 107 zile există în mine, eu încerc să exist în ea. Încă o dată, așadar: cînd piloții încep manevrele pentru aterizare pe Kennedy uitiți tot ce știi despre America (ceva se poate ține totuși

minte: Simfonia a 9-a de Dvorák, și Gershwin: Un american la Paris). Încerci să crezi că te dai jos din tren la Slobozia sau la Baia Mare. Plonjezi apoi în Lumea Nouă. Ca un parașutist care își deschide parașuta la cîțiva zeci de metri deasupra solului, ca un înotător care ar sări de la etajul 10 într-o cadă de baie plină cu frișcă, da, ca un schior de pe o trambulină fixată pe un Cummulus. Ca von Karajan tînar care ar descifra la prima vedere, sala plină, orchestra sufocată de teamă și bucurie, o partitură inedită, abia scoasă dintr-o ladă veche de voiaj, un Bach de zile mari, cine ar fi plăcută că mai există așa ceva... Să te lași dus, să nu exiști, pentru ca să încerci apoi să gîndești puterea de a te opune, să revii în cele din urmă la tine însuși. Condiția primă am lăsat-o la urmă: să nu știi limba! Să iei totul de la capăt **acolo**. Dacă ești toב de carte, dacă știi totul despre America (nu e nimic de ris, există incredibil de mulți în situația asta) va fi bine, foarte bine, vei lăsa o impresie de neuitat, va fi o călătorie cît se poate de plăcută. Dar nu vei afla nimic nou, iar de va fi să scrii ceva, vei mima pe cutare... Îți mai dau o cheie: numai trei zile de ar fi să stai, întoarce-te în copilărie, cît mai adînc, mai departe acolo, dacă poți fă chiar o baie în Marea Amnionică. Pe urmă pui la bătaie toate cele cinci simțuri deodată. Dacă îl ai pe al șaselea, cu atît mai bine. Fiindcă trebuie să „înțelegi” lucruri pe care nici ei nu le înțeleg. Neavînd timp să aibă imaginație, americanii o „transformă” (un proces poate asemănător celui prin care albina face polenul să treacă în miere) în realitate. Altfel spus, în loc să-și piardă vremea cu imposibilul ei aruncă în aer limita posibilului. Din loc în loc, din cînd în cînd, America este o altă planetă. Din toate punctele de vedere. Există oameni care trăiesc în sec. XIX, și alții care s-au și plictisit de sec. XXI. America trăiește simultan n vieți, fără să epuizeze vreuna.

Simultaneismul este forța și slăbiciunea Americii. Toate există în același timp, și cam în viziunea lui Santayana. Santayana a spus: **totul în natură e liric în esența sa ideală; tragic în destinul său, și comic în existența sa**.

Ziua și noaptea, binele și răul, cruzimea și candoarea, sublimul și mizeria, prostia fără de margini și geniul pierdut în mulțime, nebunia la orice pas și prudența unde nu te aștepti etc. etc., punctele cardinale chiar există separat și simultan toate patru într-un vîrf de ac... Cînd Dumnezeu a făcut (atît de târziu!) America, el a folosit metoda lui James Joyce. I-a ieșit un roman extraordinar al cărui subiect nu poate fi povestit. O carte imitabilă cu un milion de imitatori, greu de judecat în valoare absolută, dar care își înghițe cititorul precum Chitul pe Iona.

Pînă acum, nici un cuvînt scris despre America. Și pe neașteptate stau la o fereastră în May Flower și privesc America. E o dimineață liniștită de toamnă. Nu e chiar Indian Summer. Dar sînt zile încă lungi, calde, senine, aurii. O, My Lord, cîți draci în ciubote roșii îmi joacă acum în virful creionului. Îi las să țopăie. Nu vreau să folosesc mașina de scris cînd revăd America. Scriu numai cu creionul sau cu penița bătrînească, toc de lemn, cerneală chinezească, un albastru fumuriu. Cîndva, în altă fereastră, la Winesburg în Ohio, un om privea lumea și scria o carte. Cred că se numea Sherwood Anderson. În tinerete fusese un bărbat frumos cu ochi albaștri și, mai tîrziu, în salonul Gertudei Stein, la Paris, anii turbați de după primul război mondial, o făcea pe amfitrionă, chiar la ea

acasă, să mai lase câte ceva din ifosele și intelectuale, nu-i așa, domnule Francis Macomber, treceai uneori, mult mai tânăr decât Anderson, pe acolo, cu toate că poveștile d-voastră de vinătoare, fie și din Africa, încă misterioasă, încă exotică, nu stîrneau totdeauna același interes, nu-i așa?... Bătrîna doamnă știa să pună zăbala în gură invitaților ei, să strîngă friul, conducea salonul ei (literar și monden) ca pe un docar pe șleaul din mijlocul plantației? Nu tocmai. Semăna mai degrabă cu George Sand, o variantă G.S. căreia soarta nu-i oferise șansa unui Chopin?... Dar asta e o poveste mai degrabă „europeană”. Dacă nu cumva mă înșel și e una mai americană decât cele multe „consecrate”: fiindcă ce altceva „urmărește” femeia cu jupoane de oțel și cizme de călărie atunci cînd îl închide pe palidul artist în cușcă decât eficiență, productivitate mereu crescută, datorită lui de bărbat genial și slab de inger este să nu lenească, să nu doarmă, să stoarcă din ființa lui vîlguită pînă și ultima picătură de muzică și ecoul acesteia pînă la stingere...

*

Linște pe autostradă. Întredeschid fereastra cu ramă metalică. Mirosul girlei, al ierbiilor care se încăpățînează să rămînă verde și deasă. Încă nu-a dat bruma. Încă e rouă, scăzută mult, dar cu atît mai prețios licărul ei matinal. Ceea ce în vară era abundență și trufie, a sublimat acum într-o noblete visătoare. Efemerul e gata să devină un concept, mereu mai scurta respirație vegetală, o filozofie. Sînt ceva mai vesel. Mă trezisem mahmur, după o noapte albă, mă doborîse spre dimineață Defoe cu *Jurnalul* lui din anul cumei, recitat, naiba știe de ce tocmai atunci. Așa se întîmplase. Nu am să înșir acum cite alte „motive”, cel puțin la fel de plăcute ca lectura, te pot duce la mahmureală. Uite, gîndesc ca acasă, unde dorm, ditamai elefantul, într-un hamac din pînză de păianjen, cum susține poetul, și mă legăn cînd cu capul spre răsărit și picioarele în apus, cînd cu creștetul la apus și tălpile așa de moale și plăcut înfipte în ochiurile plasei, amîndouă, cum ai turti deodată fața pe geam ca să vezi mai bine, ca și cum ar fi desenate de Stănescu în prim plan, spre răsărit. Asemenea gînduri îți pot trece prin cap la Tesani, la Casa cu Muzică, în livada fostului conac, dar la Iowa? Mă învioriez de-a binelea. Murmur un cîntecel, un suspin din grădina de la lunion, cînd cu comedia lui Ionescu de-și ieși din fire jupin Dumitrache cînd o văzu întîiași dată pentru prima oară bagabontul pe Zița și se înamoră scrița-scrița-pe-hirtie-coate-goale-papugiul de ea și fu confusie mare... Eu dacă sînt în America și îl simt pe nenea lancu lîngă mine, America îmi cade la picioare, îl am pe Rockefeller la degetul mic și toate tertipurile care l-au înșurubat pe Kissinger să-l facă mat pe Talleyrand mi se par mai puțin nevinovate decît cartea din mîncă la o partidă de șeptic în trenul de navetiști de la Dealu Ocna la Valea Sării... Vecinul și prietenul meu Wang Meng își face pimbarea de dimineață. Știu că este abia trecut de șapte. Wang Meng a traversat lunca, a ajuns la malul girlei, arunca o piatră în apă. Cînd va reveni pe autostradă va fi ora opt. Desfac un suc de rodie și mandarine. Foarte acidulat, cînd e rece gîdilă plăcut mîțele și le face să ridă. Cred că voi avea o zi bună. Seara, după ora comună de engleză, îi voi vorbi la Wang Meng despre Caragiale. Îl cunosc bine pe W.M., mă bucur de pe acum de veselie lui senină, candidă, inteligentă. Să rămîi așa după ce ai trecut prin experiențele lui, e o performanță ieșită

din comun. De învățat, de ținut minte asta... Nu mă grăbesc. Bărbieritul, dușul. Înghit o felioară de somon, carne roșie, rece, abia trecută printr-un fum cu mirodenii, se topește în cerul gurii. Rumeș o felie de pine neagră suedeză, untul întins într-un strat foarte subțire, niște vaci aproape uriașe, spălate și țesălate, grave și fudule ca niște primadone, le-am văzut la o fermă din apropiere, duse la muls într-o mulgătorie S.F., altădată despre asta, adaug un cub de Fontanella, o brînză italiană mult apropiată de fostul nostru „burduf” strămoșesc. Din cutia cerată îmi torn un pahar mare de lapte, beau cam un galon la două zile, ținta mea nemărturisită pînă acum era să pun mîna pe o diplomă de Papă-Lapte, care se acordă cam pe sprînceană și nu totdeauna pe merit. S-ar putea să cobor să înot o oră, după 10, piscina e de obicei liberă. După amiază sînt două ore de seminar, l-am pregătit aseară.

Dar ceva se întîmplă jos, în autostradă. Mă uit la ceas. Nouă fără cîteva minute. Ar fi trebuit să-mi dau seama, din bucătărie în timp ce mîncam pe fugă, l-am auzit pe Wang Meng în camera lui, se așeza la masa de scris. Zilnic, două ore. Ce scrii acum, Wang Meng? Zîmbetul lui, răspunsul: o poveste despre un om și un cal... Bunul Wang Meng, minunat prieten, o poveste despre un om și un cal! Răspunsul lui, el singur, e o poveste...

Dar acum vîd. Se lucrează la autostradă. Deocamdată, spațiul cu gazon și arbuști mari și stufoși, linia despărțitoare, este defrișat. Cum? În doi timpi și trei mișcări. Un agregat este în același timp excavator, macara (foarte specială, cu brațe telescopice mobile, cîrlige și lanțuri), sfredel, tîrnăcop și încă vreo cîteva altele, totul băgat într-o caroserie al dracului de lustruită și fistichie, un galben otrăvit, înscrisurile în oliv și negru, mașinuță de colecție, monstru înzestrat cu inteligența cretină a roboților... Îmi aprind o țigară. Pe colțul mesei, lîngă micul Panasonic alb în fața caruia pierd cel puțin două ore din douăzeci și patru, *Nexus* de Henry Miller. Greu (pentru mine!) descifrat cu dicționarul. (Cred că am putea face ceva pentru Henry Miller la o editură bucureșteană, mi-am zis, și n-a rîs nimeni.) În loc să sar în bazin și să înot măcar o jumătate de oră, eu zac în fereastră, nu mă pot desprinde, privesc. Așadar: pe o distanță de vreo două sute de metri, în mijlocul autostrăzii, stufoși plini de ramuri grele arbuști încă plini de sevă și frunză în îngăduitoarea vară indiană, sînt cu blindețe smulși din locul lor. Rădăcinile, oricît de adînci și stufoase stau, ca în niște ciubere uriașe, în pămîntul tăiat în jurul lor în forme grele de piramide retezate. Tăiat cu brielul parcă pe toate fețele, pămîntul nu se desprinde, îl vîd ngeru, compact, luciu stins de rocă tare, nu de pămînt reavăn. Macaraua apucă, leagă, ridică, așează totul în două basculante la timp venite, repede făcîndu-se nevăzute. Țigara mi s-a stîns, fumată numai o treime... Aprind alta. Pe un segment de cam trei sute de metri, circulația se mută deocamdată pe o singură parte a autostrăzii. La capete au apărut semnalizatoare, lămpi pulsatorii care în plină zi lucrează ca oglinzile mișcate ritmic în bătaia soarelui. Cinci bărbați în haine de lucru (unul cu plete mari ca niște fuioare de cîneapă prinse cu o panglică roșie care taie fruntea și se leagă la spate, altul chel și păros cu brațe barba neagră de anahoret, toți în salopetele lui Levi Strauss, pline de buzunare și fermoare, doi sînt mai scunzi, unul pare chiar firav dar iute, agil, celălalt, bine legat, cam greoi, restul sînt pe același calapod, niște hui-

dume zdravene spre doi metri) ei se mișcă în zig-zag-uri scurte și precise. La marginea luncii, pe taluzul lat și înalt văd acum alte complicate vehicule, mari și mici, pe roți sau șenile. Băieții ăștia să le fi adus? Cînd? Ele sînt acolo. Flăcări se apucă să le manevreze pe rînd. Se vede bine: fiecare știe să-și facă treaba lui și, cînd este nevoie, pe rînd, treburile celorlalți. Folosind mașinile cu un fel de ușurință și bizară relaxare, rapid totodată, mișcări sever supravegheate, absolut „economice”, ca într-un concurs cronometrat, cei cinci reușesc pînă la 12,30 fix să aducă în fază semifinală, vreau să spun pînă la turnarea asfaltului, o bucată de șosea pe două benzi, cam de două sute de metri lungime, o „cale de acces” între cele două sensuri unice ale autostrăzii. Tăietură, piezișă, rece, fără cusur. Două sute de metri de șosea făcută după tipic, de la măsurătorile cu teodolitul și ruleta pînă la săpătura adîncă, turnarea și nivelarea straturilor succesive de pietriș, nisip și restul. Băieții sărînd dintr-o mașină într-alta punînd mina pe lopată și hîrleț (mînuind cu nădejde clasele unelte, cînd e cazul) egali în îndeminare și atenție, trunchiul apelat peste manetă sau volan, răsucindu-se în scaunele de pilotaj, ieșind pe jumătate afară din cabină, umblind la motor și pornindu-l, atunci cînd drăcia se opri pe neașteptate, da, s-a întîmplat și așa ceva... La 12,30, deci, agregatele au fost aliniate pe taluz. Băieții au dispărut. Pe autostradă se circula numai pe o parte, în ambele sensuri. Lămpile avertizoare funcționau neîntrerupt. Un automobilist a depășit spațiul marcat pe asfalt cu cîțiva zeci de metri înaintea primei lămpi, intra pe sensul interzis, cînd s-a declanșat brusc o sirenă, urlet isteric, te scotea din minți, n-am mai văzut o mașină oprind în forță și demarînd cu spatele într-o viteză asemănătoare.

Apare o camionetă, un fel de „utilitară” cu ladă de fier și cabină confortabilă, șoselele sînt pline de mașinile astea în America. Coboară leneș un tip, cămașă cu mîneca scurtă, pălărie deschisă la culoare, borul nici tare, nici moale, nici larg nici îngust, ceva între sombrero și gambetă. Ochelari cu lentile foarte groase, îmi dau seama chiar dacă nu sînt prea aproape de el, cînd răsucește capul, soarele bate în lentilele lui ca într-un telescop. Am amorțit. Iau coatele de pe pervaz, schimb greutatea de pe un picior pe altul. Scaunul ar fi prea scund pentru postul meu de observații, dacă aș avea un binoclu, totuși... Îmi îndoi spatele și mă arcuiesc, mă „întind” în felul miștelor trezite din somn. Tipul parchează pe taluz, lîngă agregate, acestea cam prăfuite acum, pămînt, transpirație, aș zice, adormite s-ar părea sau poate rumegă în tăcere cu ochii închiși și eu nu le văd prea bine din fereastra mea de la May Flower. Omul își scoate ochelarii, își freacă ochii copilărește cu pumnul stîns, îi pune din nou pe șaua nasului, parcă prea bătrînește fixînd brațele pe după urechi. Poate mi se pare. Sînt obosit. El merge de-a lungul căii de acces. Pas rar, ritmic, concentrat, privește ca și cum caută sau ar fi pierdut ceva. Se întoarce în același fel pe cealaltă margine. Dă o raită în jurul agregatelor. Lovește cu călcîiul în pneurile uriașe, pune mina pe șenilele pline de pămînt încă umed, roșcat, gălbui, negru. Scoate un bloc-notes din buzunarul de la piept și notează ceva cu un pix care lucește intermitent în lumină. Prin geamul întredeschis simți miros de fum țigănesc și flori de tei? Nasul care umblă prin univers cu nările larg deschise se mai înșeală și el. Sună telefonul. Nu răspund.

Cum bănuiam, pauza de masă. Exact peste o oră băieții erau din nou pe cai. Acum mirosea o ciorbă de asfalt,

vedeam, de sus, cum clocotește în lungul container deschis, și toate fazele de lucru pe un agregat care seamănă mai degrabă cu un trenuleț din Disneyland, pînă ce asfaltul este întins și nivelat. Nu era încă 5 (cinci) după-amiază, cînd totul era gata. Nu o improvizată, ci o pistă de aterizare. Asfaltul uscat, neted, lucea stîns în soarele mult coborît peste Dubuque. Marcajele albe, linia continuă, săgețile indicatoare din capete, unde instalațiile cu celulă fotoelectrică interzic încă accesul. Am numărat mururile din scurmiera de alpaca: douăsprezece. Mai mult decît de obicei. Renunșasem la seminar. Aprinsesem, prima țigară la 9, odată cu băieții de jos, pot spune că în ziua aceea am lucrat la firma pentru care lucrau și ei. Îmi cîntau broaștele în burtă dar nu-mi era foame.

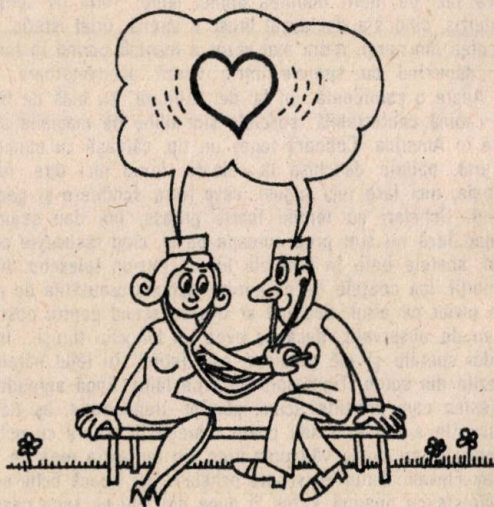
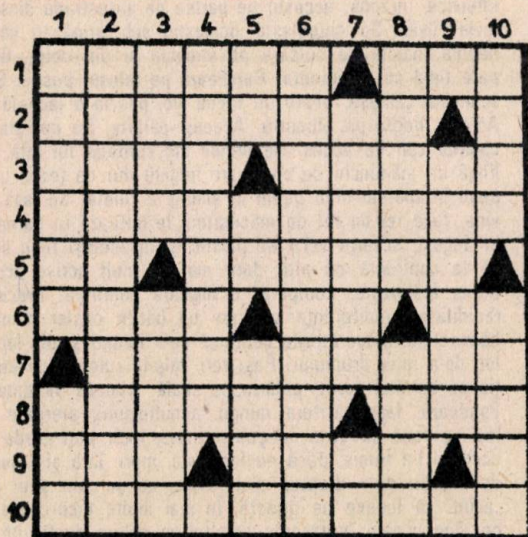
Să-mi amintesc: i-a văzut vorbind între ei, pe cînd își făceau treaba? Poate, nu sînt sigur... Să fi fluierat vreunul în dorul lelii, pe cînd schimba calul? Dar de ce să fluiera... Doi fac o plimbare de la un agregat la altul pe noul drum. Schimbă cîteva vorbe, se despart. Acum se privesc din capetele opuse ale pistei. Nu par să urmărească ceva anume. Rămîn așa cîteva clipe. Unul își aprinde o țigară. În grupul de trei, pe marginea taluzului, unul golește o cutie cu bere, altul strivește țigara sub talpă. Se urcă apoi în agregatele lor, pleacă în caravană, plutește în urma lor aburul albastru degajat de puternicele motoare Diesel. Un corb mare se oprește scurt timp pe panoul indicator care interzice, în zonă, accesul pe partea de autostradă dinspre Iowa River. Se ciugulește domestic sub aripă, o găină neagră înainte de culcare pe stîngia ei din coteț. Reapare tipul cu camioneta. Parchează pe taluzul pustiu. Și-a schimbat cămașa, peste un tricou alb, poartă o jachetă de Amara, negru pe albastru. Aceeași pălărie. Se oprește la capătul căii de acces. Desprinde din cureaua lui lată, de lîngă un mînunchi de chei care fulgeră dur ca țeava unei puști în spatele unui geam în amurg, o ruletă. Se lasă pe vine, face fel de fel de măsurători, le notează în carnețelul îngust, scoarțe verzi de plastic, și în același timp pare că le confruntă cu alte date mai de mult scrise acolo. Scrie, răsfoiește, compară, o mișcare continuă. Precizia, rapiditatea, indiferența cu care un bătrîn casier numără bancnotele. Măsurătorile continuă de-a lungul și din loc în loc de-a latul drumului. Pași rari, tălpile rulează cu atenție pe asfaltul curat, pălăria pe ceafă, fruntea încruntată. Fandeață, face săritura mingii, genuflexiuni, alergare pe loc. Le face cu atîta conștiințozitate, încît poți crede că doctorul l-a trimis: dacă nu faci asta, mori. Iată și o sumă de mișcări de-a dreptul misterioase, ca și cum și-ar lua „avînt” să lungească gheață. În mai multe locuri, așezat pe vine, pipăie, netezește asfaltul cu palma desfăcută, îl ciocănește cu degetul îndoit. Un antreprenor, fără îndoială, dar ce instanță reprezintă el? În cele din urmă, ochelariștul se urcă la volanul camionetei. Demarează cu încetinitor, manevră cu spatele, ezitare, stîngăcie de începător. Oprește la un capăt al drumului de acces. Coboară, ia panoul de baraj, îl pune în lada camionetei. Parcurge încet drumul pînă la capătul opus, oprește, coboară, ia panoul, îl așează în mașină. Nu deschide portiera, se răsîndește. Urcă în lada camionetei, culcă grijuliu panourile, mută o cutie mare de carton dintr-un colț în altul. Execută o „întoarcere pe loc” ca la o demonstrație de cel mai bun elev al școlii auto. Parcurge în viteză întîia banda opusă. După care, cascadorie curată, film de groază, refăce drumul în trombă, scîșnete de frîne, motorul turbează, așa se fac testările prin supralicitare la bancul de lucru,

totul e acum disproporționat, mă gîndesc, nu prea are haz, la un motor de formula 1 montat pe un Trabant... Aștept să văd rabla sărind în aer și omul catapultat poate în direcția ferestrei mele, aș încerca să prind pălăria. Nimic. Antreprenorul e acum în picioare, la un capăt al drumului de acces, mașina (întreagă, panourile, locul lor) pe dreapta. Omul mai privește odată drumul, își scoate ochelarii, îi aburește îndelung cu gura făcută pungă și îi șterge cu o pielică de căprioară, scoasă ca pe o batistă din buzunarul de la piept. Pleacă. Nu chiar la prima cheie, motorul strănută de cîteva ori. Pistoanele pocnesc sec, caroseria zornăie ca acoperișul magaziei pe care cade grindina. Se îndreaptă nu spre **down-town**, de unde, se pare, venise; ci în direcție opusă, spre Cedar Rapids. Primele mașini pătrund pe drumul de acces, simultan, din ambele sensuri. Este abia trecut de ora 6 (șase).

Povestea începe așadar la 9 dimineața și se termină la 6 seara. Mă biciaie un scurt episod dintr-un documentar american de șase ore despre America: o execuție pe scaunul electric filmată pe ascuns, „direct”, în 1938. Totul începe în celula condamnatului, dimineața la ora 6 fix, și se termină pe scaunul electric la ora 9 fix. Imagini care

te pot persecuta tot restul vieții revin ca dintr-o experiență „personală”. De neînchipuit. Înainte de orice, precizia, exactitatea, eficiența unei demonstrații care întrece tot ce ar putea fi numit, după un vechi clișeu, „nemțesc” sau „japonez”. Mîna care împinge maneta de contact (într-o încăpere alăturată celei unde condamnatul este fixat pe scaunul electric) mi s-a părut mai înspăimîntătoare decît a drăguțului de călău de altădată, meseriaș cit de cit onest, ridică toporul și lovește... Pe drumul de acces s-a circulat numai zece zile, cît au durat lucrările la rețeaua de canalizare, în care scop și fusese construit. În ziua a unsprezecea, de la 9 dimineața pînă la 3 după-amiaza, calea de acces a dispărut, arbuștii, gazonul și-au luat locul pe autostradă. Același cinci oameni, mai puține agregate, pauza de masă numai o jumătate de oră. Nici o urmă. Ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Nu văd eu bine, sau nenea lăncu rînjește? Nu ți-a plăcut, domnule, sau ce? Aș, spune el, mult de tot dar asta-i altă căciulă. Și îmi povestește vechea anecdotă cu lordul care comandă la o cunoscută și foarte scumpă cofetărie un călăreț de ciocolată. Cîteva zile la rînd cere să i se adauge mereu alte amănunte, în fine, e mulțumit, cofetăru-l îl întreabă în ce fel să facă ambalajul și lordul spune: nu e nevoie, îl mănînc aici... Nu prea se leagă, zic. Nici nu trebuie, murmură el. Zîmbet în loc de rînjete?

Intermezzo

ORIZONTAL:

1) Talpa casei (pl.) — Se consumă în fața casei... 2) ...și pentru masă 3) Cere la schimb! — Cîntăreț de ultimă oră 4) Trăiește prin stațiune 5) Delegată de la centru! — Întră-n dotarea celor mai buni 6) Prezentă-n parte la datorie — Eșalonul inferior! — Omis pe jumătate! 7) Cu ochii-n toate părțile, înaintează prin galerie 8) Hăitașii codrului — Coca din albie 9) Se-anunță din prima clipă — Drumul drept spre țintă 10) Sistem de aprindere

VERTICAL:

1) Are un etaj superior — La mijloc de poștă! 2) Specializați pe culoare 3) Purtată-n partea opusă — Petrecăreții din spatele hanului (sing.) 4) Iri-gare de suprafață 5) Ceapă deshidratată! — Tăiată din ață! — Întorsul la țară! 6) Plasare-n lung de linie 7) Agitație mare la curs — Acum, hai în caru! 8) Apropiatul casei — Aprecieri de suflet 9) În stare de amenințare 10) O poziție bine definită — Tună și fulgeră (pl.)

O lume mai bună și mai dreaptă pentru toți tinerii planetei

În jurul datei de 11 iulie a acestui an s-a născut cel de-al cinci miliardelea locuitor al planetei noastre. Evenimentul a fost marcat așa cum se cuvine, O.N.U. a lansat o „Zi a celor cinci miliarde”, iar mijloacele de mass-media care au făcut o largă și meritată publicitate evenimentului, au ținut să sublinieze adevărul-axiomă că, pe toate meridianele și paralele globului terestru, apariția unui nou născut înseamnă un prilej de bucurie, de satisfacție, de împlinire. Dar, așa cum subliniau la momentul respectiv ziarele, ca și numeroase personalități ale vieții politice și sociale, „Ziua celor cinci miliarde” s-a constituit și într-un firesc prilej de meditație responsabilă asupra problemelor grave care confruntă generațiile de astăzi și care, în absența unor soluții viabile și eficiente, vor confrunta și mai dramatic generațiile viitoare. Tocmai bucuria cu care pretutindeni popoarele își întâmpină copiii, tocmai gândul unanim că trebuie să pregătim cu grijă ziua de mâine a planetei — un mâine mai bun, mai generos, mai fericit — sint temeiurile pentru care a acționa astăzi reprezintă o cerință imperioasă, în numele celor mai nobile și mai omenești aspirații de pace, înțelegere și prosperitate.

DARUL CEL MAI DE PREȚ — PACEA

Bucuria cu care, pretutindeni, a fost întâmpinat locuitorul cu nr. 5 miliarde al Terrei nu a putut ascunde îngrijorarea profundă a popoarelor planetei noastre față de cel mai grav fenomen al epocii actuale — escaladarea la ritmuri și niveluri calitative fără precedent a cursei înarmărilor, îndeosebi a înarmărilor nucleare. Nu trebuie să uităm că fiecare din cei 220 000 de nou născuți ai „Zilei celor 5 miliarde” au primit, la primul contact cu lumea, sinistrul cadou al celor citorva tone de trinitrotoluen care revin, într-o aberantă împărțire a capacității de supraie, fiecărui pământean ce trăiește la acest final de secol și mileniu. Pentru că, într-adevăr, fără intenția de a dramatiza lucrurile, trebuie spus că deasupra omenirii atârnă o uriașă „sabie a lui Damocles”, materializată în cele peste 55 000 de focoaase nucleare îndreptate spre toate cele patru puncte cardinale ale Terrei; chiar detonarea unei părți din acest înfricoșător arsenal ar putea fi sinonimă cu dispariția vieții, a civilizației. Iată, o singură salvă cu rachete nucleare a unui submarin ce acționează în mările din jurul Europei ar face ravagii mult mai mari decât totalitatea bombelor, obuzelor, minelor și gloanțelor utilizate în cel de-al doilea război mondial. (Să precizăm că ultima conflagrație planetară, cu tot armamentul clasic folosit, a omorât 55 de milioane de oameni).

Să nu uităm, iarăși, multiplele conflicte regionale, care numai în anii așa-zisei păci postbelice au făcut (cifra pare incredibilă, dar e cât se poate de adevărată), peste 20 de milioane de victime, spre a nu mai adăuga distrugerile materiale irecuperabile.

Copiii, tinerii planetei noastre, trăiesc astfel, încă de la naștere, într-o lume crispată de amenințări, sub un cer care el însuși se pregătește să ofere un nou teren de confruntare în materie de înarmări. Sateliți ucigași, stații cosmice dotate cu „raze ale morții”, rețele dense de sa-

teliți-spion sînt pe punctul de a întina albastrul cerului planetar, de a asocia poezia spațiilor siderale cu amenințătorul concept al „războiului stelelor”.

Nu vom insista asupra acestor realități, în general, bine cunoscute. Dar impactul lor asupra condiției actuale și de perspectivă a tinerei generații trebuie să se constituie într-un veritabil resort al acțiunii hotărîte, pînă mai este timp, pentru a schimba cursul evenimentelor, pentru a se trece de urgență la măsuri efective de dezarmare, în

primul rînd de dezarmare nucleară. Asemenea măsuri menite a consolida pacea planetei, a limita, reduce și, în final, a elimina pericolele uriașe la adresa vieții ar fi, în mod cert, darul cel mai de preț pe care adulții, oamenii politici l-ar putea face copiilor, tinerilor de pretutindeni.

Premise favorabile, premise obiectiv favorabile există. În primul rînd, ideea, pe care nici o judecată lucidă nu o poate respinge că, în actualele condiții, un război, care ar deveni implacabil, un război atomic, nu mai e de conceput decît ca o uriașă sinucidere colectivă a speciei umane. De aici, o altă idee, tot mai recunoscută, că armele nu pot garanta securitatea, ci, dimpotrivă, ele o diminuează și, deci, e preferabil ca echilibrele strategice să fie căutate la niveluri cit mai coborîte cu putință. „Dubla acțiune zero” aflată, la ora scrierii acestor rînduri, într-o fază evoluată de negociere la Geneva, se înscrie tocmai în această optică realistă asupra lucrurilor, purtînd marca, într-adevăr, o cotitură istorică în materie de dezarmare.

Și mai intervine și un alt element, de o semnificație și importanță deosebite. Este vorba de nașterea și cristalizarea unei noi conștiințe, cu adevărat planetare, de a face totul pentru apărarea vieții de un holocaust atomic devastator. Cînd peste timp se va încerca realizarea unei istorii a acestor ani din pragul mileniului trei, una dintre concluziile cele mai posibile ar putea fi aceea potrivit căreia forța unită a popoarelor, solidaritatea umană, solidaritatea speciei, dacă vreți, au reușit, într-un moment de grea cumpănă, să asigure dăinuirea civilizației pe frumoasa planetă Pămînt, iar în această luptă necurmată, nu se va putea să nu fie sesizată, prezența masivă, matură și responsabilă a tinerei generații, ale cărei acțiuni în numele dreptului la viitor, la viață, își pun amprenta, mai mult ca oricînd, asupra timpului prezent. Tinerii care ies acum, umăr la umăr, pe stradă, care cer oprirea cursei înarmărilor, trecerea la dezarmare nucleară, chimică și convențională, utilizarea pașnică a Cosmosului, ca bun comun al întregii umanități, încetarea experiențelor nucleare, canalizarea uriașelor resurse alocate sectoarelor militare spre domenii ale activităților pașnice, benefice întregii omeniri, sînt poate părinții acestei generații a celor „5 miliarde” și vor fi adulți atunci cînd acești copii vor pași în pragul tinereții. Cineva spunea că metoda cea mai simplă și mai eficientă de a afla tainele viitorului constă în a-i privi cu atenție pe oamenii tineri. Pentru că ei sînt cei chemați să trăiască viitorul, să-și asume responsabilitățile lumii viitoare. Dacă privim deci opțiunile, idealurile și aspirațiile esențiale ale tinerei generații contemporane, realismul, responsabilitatea acesteia, atașamentul ei la valorile perene ale civilizației, putem conchide — fără a risca o apreciere simplificatoare — că viitorul se află de pe acum, în mîini bune, că există temeiuri solide să credem că lumea viitoare va fi mai bună, mai dreaptă, mai fericită, inclusiv pentru cei ce vor atinge majoratul în jurul anului 2005. Dar pentru a gîdi aceste evoluții pozitive, încă de astăzi, se impun acțiuni tot mai susținute, convergente din partea tuturor popoarelor, a tinerilor de pretutindeni.

PROBLEME GLOBALE, SOLUȚII GLOBALE

Stabilirea zilei de 11 iulie ca „Zi a celor 5 miliarde” s-a bazat, se pare, pe calcule riguroase, efectuate de demografi, ritmul cotidian al creșterii populației planetei fiind stabilit la circa 220 000. Singurul element convențional la care s-a recurs a fost localizarea primului nou născut

cut al zilei de 11 iulie 1987, la Zagreb. Aici erau în plină desfășurare Jocurile Mondiale Universitare, superbă sărbătoare a tinereții, a dorinței de prietenie, pace și înțelegere ce animă generațiile tinere de pretutindeni, iar manifestarea oferea toate condițiile pentru a se marca, așa cum se cuvine, apariția celui de-al 5 miliardelea semen al nostru. Dar, se poate spune că oricare din cei 220 000 de copii născuți atunci, pe întreg globul, terestru, își merită acest statut simbolic. Numai că, majoritatea acestor copii au văzut lumina zilei nu doar în anonim, departe de flash-urile fotoreporterilor și de camerele de luat vederi ale televiziunilor, dar înfruntînd, din primul ceas al vieții, realitățile sumbre care dăinuie pe întinse arii geografice ale Terrei. Pentru că, cei mai mulți copii se nasc astăzi în țările sărace, în vasterile zone ale subdezvoltării din Africa, America Latină și Asia. Care sînt șansele lor reale de a supraviețui, de a urma o școală, de a putea munci și de a duce o viață demnă o spun statisticile elaborate de prestigioase organisme și organizații internaționale, a căror corectitudine nu poate fi pusă la îndoială. Iată, UNICEF relevă că un nou născut din aceste țări are doar o șansă din zece de a depăși vîrsta, cea mai vulnerabilă, de pînă la cinci ani. Foametea, bolile, condițiile de trai mîzere fac ca zilnic — chiar în absența unor războaie sau catastrofe naturale — să-și piardă viața, 50 000 de copii. A urma o școală, a avea acces la luminile științei de carte este, de asemenea, un vis irealizabil pentru zeci și zeci de milioane de copii și tineri din țările „lumii a treia”. Nu întîmplător, cifra totală a analfabeților a ajuns

astăzi — în pofida unor eforturi susținute ale țărilor în curs de dezvoltare pentru combaterea acestui flagel — la un miliard de persoane, din care circa 40 la sută copii de vîrstă școlară. Absența sau precaritatea unei rețele de învățămînt adecvate nevoilor în continuă creștere, generate de sporul demografic, numărul limitat de cadre didactice, lipsa fondurilor necesare au drept consecință creșterea, an de an, a eșaloanelor celor care, în plină eră a zborurilor cosmice, nu au ajuns să știe să scrie și să citească. Conform unor studii efectuate de experți ca să poată ține pasul cu sporul demografic natural, numărul școlilor ar trebui să crească, pînă în anul 2000 de 3 ori în Africa și de peste 2 ori în sudul Asiei și în America Latină.

În pofida unor eforturi susținute, țările în curs de dezvoltare nu dețin singure cheia ieșirii din gravul impas actual, pentru că, cel mai adesea, cauzele dificultăților se află în însuși mecanismul anacronic și nedrept al raporturilor economice internaționale, bazate pe exploatarea celui mai slab de către cei bogați. Un exemplu edificator îl oferă problema datoriei externe ale țărilor în curs de dezvoltare, care a depășit deja limitele fabuloasei sume de 1000 miliarde dolari.

Numai plata dobînzilor — în multe cazuri deosebit de ridicată — reprezintă pentru aceste state o povară insuportabilă, o scurgere cu consecințe catastrofale a venitului național, spre seifurile hrăpărețe ale băncilor din Nordul bogat și industrializat. Protecționismul, practicile comerciale discriminatorii, inechitabila distribuie a prețurilor afectează de asemenea în mod grav interesele statelor în curs de dezvoltare, zădărnîcind eforturile lor de progres economic și social și restrîngînd dramatic posibilitățile acestora de a asigura copiilor și tineretului, populației în ansamblu, o viață demnă de epoca în care trăim.

Rezultat nemijlocit al vechii ordini economice internaționale, bazată pe relații profund inechitabile, de exploa-

tare și jaf colonial, subdezvoltarea reprezintă unul dintre fenomenele cele mai grave ale lumii contemporane, cu consecințe nocive asupra unei mari părți a populației planetei, dar și asupra economiei mondiale.

Și pentru acest dosar complex există desigur remedii viabile. Este cert însă că rezolvarea unor probleme globale de o asemenea complexitate cum este subdezvoltarea impune aplicarea de soluții radicale globale, în contextul edificării unei noi ordini economice și politice internaționale. Este un merit deosebit al României socialiste, al președintelui Nicolae Ceaușescu de a fi elaborat un concept profund novator și constructiv asupra acestor probleme de a căror soluționare depind, în cel mai înalt grad, destinele de pace și progres ale generațiilor prezente și viitoare. Reafirmată cu claritate în Mesajul adresat de președintele Nicolae Ceaușescu celei de-a VII-a Sesiuni a UNCTAD, desfășurată la Geneva în vara acestui an, poziția României prevede o serie de măsuri privind: sporirea efortului propriu al fiecărei țări în curs de dezvoltare, amplificarea colaborării internaționale pe baza respectării noilor principii de drept, soluționarea globală, politico-economică a problemei datoriei externe ale acestor țări, soluționarea echitabilă a problemei prețurilor, eliminarea protecționismului, convocarea unei conferințe speciale a ONU în vederea soluționării globale și democratice a problemelor economiei mondiale. România are de asemenea meritul de a fi subliniat încă de mai mulți ani, corelația strînsă ce există între dezarmare și dezvoltare susținînd, inclusiv prin puterea exemplului propriu concret, necesitatea reducerii cheltuielilor militare și alocarea fondurilor astfel eliberate în sectoare ale activităților pașnice, în slujba progresului economic și social al tuturor popoarelor.

Probleme acute confruntă și o importantă parte a tineretului din țările occidentale. Așa cum releva un consis-

tent studiu elaborat de UNESCO, reprezentind în numeroase țări, categoria socială cea mai vulnerabilă, tinerii sînt și vor fi și în viitor — în absența unor măsuri urgente menite a le ameliora situația — primele victime ale stagnării sau recesiunii economice, ale crizelor. Nu întîmplător, se arată în studiul amintit, în cursul actualului deceniu cuvintele-cheie ale existenței multor tineri vor fi: penuria, șomajul, neadecvarea pregătirii profesionale la realitățile pieței forței de muncă, atitudine defensivă, pragmatism, și chiar supraviețuire. Dacă anii '60 au mobilizat anumite categorii de tineri în luptă împotriva unei crize de cultură, valori morale și instituții, anii '80 impun noilor generații o criză materială și structurală, o criză economică cronică, inclusiv numeroase privațiuni. Valabilitatea acestor aprecieri este demonstrată de milioanele de tineri șomeri din țările occidentale, cronicizarea crizei economice și a maladiei șomajului antrenind o creștere — și ea cuantificabilă în statistici — a unor fenomene nocive cum sînt toxicomania, alcoolismul, violența, marginalizarea socială și culturală etc.

Omul cu nr. 5 miliarde al planetei noastre a văzut lumina zilei într-o lume tensionată, confruntată cu probleme grave și complexe, care au un impact decisiv asupra condiției materiale și spirituale a tinerei generații, iar pentru ca viitorul, perspectiva să fie pe măsura idealurilor și aspirațiilor firești de mai bine ale tinerilor de pretutindeni, pentru ca însăși civilizația umană să-și asigure dăinuirea și mersul înainte, se impun acum mai mult ca oricind, acțiuni urgente pentru împlinirea celei mai nobile sarcini a zilei de azi: să lăsăm generațiilor viitoare o planetă curată, o lume a păcii, prieteniei și colaborării între națiuni.

AUREL PERVA

- Pămîntul este o planetă a tinereții. Circa 62 la sută din populația lumii are o vîrstă de pînă la 30 de ani.
- Numărul persoanelor între 15 și 29 de ani se ridică la peste 1,1 miliarde, ceea ce reprezintă mai mult de 20 la sută din populația mondială.
- În ceea ce privește grupa de vîrstă de la 15 la 24 de ani (adoptată în sistemul O.N.U. pentru a delimita categoria tineret), la finele secolului aceasta va depăși 1,2 miliarde de persoane.
- În timp ce numărul tinerilor din țările dezvoltate va crește pînă în anul 2000 cu numai 5 la sută, aceeași grupă de vîrstă va înregistra o creștere de circa 80 la sută în țările „lumii a treia”.
- În lume se nasc în fiecare zi aproximativ 220 000 de copii.
- În același interval de timp, 40 000—50 000 de copii din zonele subdezvoltate ale planetei își pierd viața din cauza foametei sau maladiilor.
- Din cei peste 300 de milioane de șomeri aflați în țările sărace, o mare parte o reprezintă tinerii.
- În țările industrializate membre ale O.E.C.D., din cei circa 35 de milioane de șomeri, 40 la sută sînt tineri.
- Milioane de tineri participă zilnic, pe toate meridianele, la amplele acțiuni consacrate dezvoltării, asigurării viitorului de pace și progres al omenirii, într-o lume mai bună și mai dreaptă.

● La o nuntă de aur, musafirii felicită gazda și îi fac complimente soțului: Cu toate că aveți cincizeci de ani de căsătorie arătați excelent. Ce anume v-a ajutat să rămîneți așa de tînăr?

— Aerul curat. Cînd ne-am căsătorit, am convenit cu soția ca, la primele semne de supărare și ceartă, unul dintre noi să plece din casă. Așa se face că mi-am petrecut mulți ani la aer curat.

● La tribunal.
— Deci, întrebă judecătorul — susții că ai văzut cîteva din găinile dumitale în cotejul vecinului și ai dedus că ți le-a furat...

— Chiar așa! răspunde reclamantul.

— Poate că ești de bună credință, dar ce ai zice dacă ți-aș spune că și în cotejul meu sînt niște găini asemănătoare cu ale dumitale?

— Nu m-ar surprinde, nu e prima dată cînd mi se fură din găini!

● Logodnicii, pe bancă, în parc. Ea îl întreabă pe el:

— La ce te gîndești?

— La noi doi... Săptămîna viitoare ne căsătorim... Ne mutăm împreună... Vom fi tot timpul alături... Cui o să-i mai aduc eu flori de acum înainte?...

● Henri dragă, spune cu sfîșiată tî-năra căsătorită coborînd în fața hotelului unde urmează să-și petreacă luna de miere, să lăsăm impresia că sîntem de mult împreună. Detest privirile binevoitoare.

— O.K. dragă, spune Henri, dar crezi că ai să poți căra singură bagajele?

● Acuzat, ai în favoarea dumitale măcar un motiv care ne-ar putea convinge să-ți acordăm circumstanțe atenuate?

— Da, domnule judecător, și încă unul serios: am fost condamnat de douăzeci de ori. E clar că nu trebuie să vă mai bateți capul cu mine.

● Mi-am cunoscut soția cu abia trei luni înainte de a ne căsători.

— Eu am cunoscut-o la trei luni după ce ne-am căsătorit.

Mozaic cinematografic

Natasha Richardson. Părinți: Venessa Redgrave și Tony Richardson. Și-a făurit propriul său nume cu rolul principal din filmul „Poveste din Philadelphia”, interpretat cu ani în urmă, de Grace Kelly și Katharine Hepburn.

Zimbet à la Gene Hackman.

Fapt divers pe mapamond

Ursul Grizzly se află într-o stare critică - ne informează revista engleză „Observer”. Specific pădurilor nord-americane acest animal impunător, feroce, din care mai trăiesc circa 1 000 de exemplare, va dispărea curînd, dacă nu va fi protejat. Grizzly se hrănește cu pește, rădăcini, fructe de pădure și chiar cu iarbă, și atacă omul doar atunci

cînd se simte amenințat. Puii sînt crescuți de ursoaică pînă la vîrsta de 2 ani. La maturitate el poate atinge 800 de kilograme și o înălțime de 2 metri. În prezent specialiștii încearcă salvarea acestei specii în cadrul a două mari parcuri naționale englezești. În fotografie o ursoaică Grizzly leagă la ochi după ce a fost admirată de cercetători pentru a i se identifica vîrsta. Are 20 de ani.

Mozaic tehnico-științific

□ **PROMISIUNILE DIAMANTULUI.** Specialiști din mai multe țări (U.R.S.S., S.U.A., Japonia) au pus la punct o tehnologie de acoperire a diferite obiecte supuse la uzuri mari (scule, rulmenți, lagăre, arbori cotiți), cu o peliculă fină de diamant sintetic. Ca aspect, aceasta seamănă cu un lac transparent, mărind substanțial rezistența reperelor respective. Mai pot beneficia de această nouă tehnologie de la diferite sisteme optice, geamurile (de la anumite incinte), care devin astfel rezistente la zgrieturi, continuînd cu posibilitățile de utilizare la motoarele rachetelor și chiar la lamele de ras. Promisiunile mari vin însă din domeniul electronicii, unde peliculele fine de diamant vor asigura circuitelor integrate performanțe superioare, iar tranzistoarele vor căpăta și ele noi calități din punct de vedere al izolației, dar și termic, electric, imunitate împotriva agenților chimici.

□ **EXPLOZIV SILENȚIOS.** Oameni de știință din R.D. Germană au creat un material exploziv, care utilizat în aceleași scopuri ca și celelalte, nu provoacă însă zgomot. Se prezintă sub forma unei pulberi, alcătuită în proporție de 99 la sută var stins și ciment, plus o substanță care constituie de fapt secretul invenției. Pulberea respectivă, în amestec cu apă se introduce în găuri special făcute, iar acolo, după cîteva zeci de minute compoziția realizată își mărește mult volumul, dezintegrînd cărămida, piatra, betonul etc. Între avantajele se notează și faptul că în timpul aplicării metodei sus-numite în zonele respective se pot desfășura și alte activități.

□ **MINIATURIZARE.** Pe piața japoneză continuă miniaturizarea aparatelor tv. Astfel, firma **Casio** a lansat în vânzare un aparat tv color cu dimensiunile de 11x10x9 centimetri și greutatea de 380 grame; ecranul este din cristale lichide, diagonală sa fiind de 6,5 cm. El a fost conceput pentru bordul autoturismelor, alege-

rea canalelor făcându-se automat, prin baleiaj de frecvențe. Minitelevizorul creat de firma Matsushita-National Pana Crystal are dimensiunile de 22x9x16 centimetri și diagonală ecranului de 7,5 cm, oferind însă o rezoluție mai înaltă; el are 89.280 puncte, față de 46.656 la precedentul aparat. Acest al doilea model poate fi adaptat și la magnetoscop. Firma Sharp a realizat la rândul ei o combinație mini — radiocasetofon și televizor, adaptată tot pentru autoturisme. Acest ansamblu are gabaritul de 13x8x3 centimetri cu greutatea de 340 grame cu baterie cu tot. Televizorul, cu ecran din cristale lichide are diagonală de 7 cm.

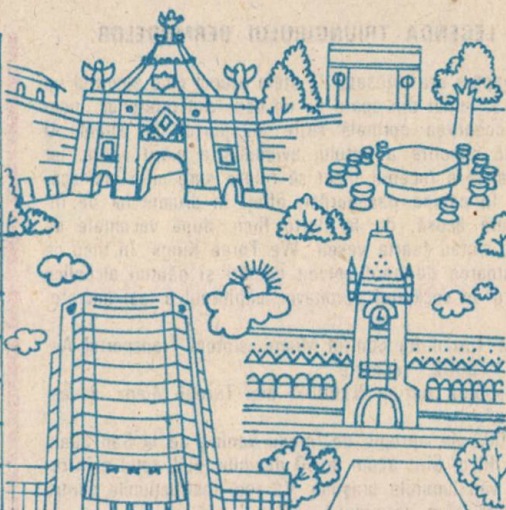
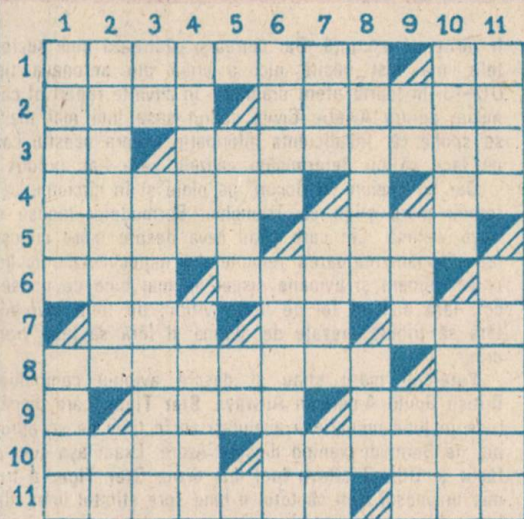
□ **CENTRALĂ EOLIANĂ GIGANT.** Cea mai puternică turbină eoliană din lume, în funcțiune, se află în Marea Britanie pe insula scoțiană Orkney. Dispune de două elice gemene

cu palete lungi de câte 18 metri, putând fi dirijate hidraulic în funcție de direcția vântului pentru obținerea unui randament maxim. Turbina produce energie începând de la o viteză a vântului de 7 metri pe secundă, eficiența maximă situându-se la o viteză cuprinsă între 16 și 26 metri pe secundă. După atingerea unei viteze de 27 metri pe secundă generatorul este programat să se oprească automat pentru a evita deteriorarea instalației. Având în vedere regimul constant de vânt, se obține anual o producție de peste 9 milioane kwh.

□ **DIRIJOR DE ZBOR.** Specialiștii americani au realizat un inedit sistem de manevrare a elicopterelor în condiții dificile de vizibilitate. Astfel, este suficient ca pilotul să întoarcă privirea sau capul într-o anumită direcție, ca un senzor, sensibil la aceste mișcări, să comande unui

proiecteur de unde infraroșii să „lumineze” zona care îl interesează pe pilot. Imaginea obținută este proiectată pe un ecran. În acest fel, se poate acționa indiferent de condiții — întuneric, ceață, fum etc.

□ **VIDEOINTERFON.** În Japonia au fost puse în vânzare interfoane dotate cu monitor color. O cameră tv. miniaturizată, instalată la poarta imobilului înregistrează imaginea vizitatorului ce se anunță prin interfon și o transmite monitorului aflat în apartament. Sistemul include și un înregistrator magnetic pentru situația când cel căutat nu este acasă. Astfel, o dată apăsând butonul soneriei, imaginea este înregistrată automat, o dată cu ora apelului. Când locatarul revine acasă poate afla dacă a fost căutat, apăsând pe o tastă a monitorului, care îi înfățișează pe loc imaginea vizitatorului.

Municipii

ORIZONTAL:

1) Municipiu transilvan așezat pe râul cu același nume — Trec în spate! 2) Vestit târg al Moldovei — Cluj..., orașul de pe Someș 3) Curele! — Turnu..., municipiu de la Dunăre 4) Mod de gândire — În cerc! 5) Acum (pop.) — Cîine de vinătoare 6) Nadîr! — Năraș 7) Nu spun nimic — Soarele Aradului! — Măicuțe bătrîne 8) Alt municipiu dunărean — Trecut prin... Vilcea! 9) Impozit pe cereale (inv.) — Orizonturi 10) Un avut... amestecat — Municipiu de pe Criș 11) Marea iubire a oltenilor — Abis!

VERTICAL:

1) Municipiu vasluian — Miercurea..., municipiu din Harghita 2) Județ cu reședința la Slobozia — Teleorman în circulație 3) Malurile Someșului! — Vorbește mult 4) Cu centrul la Timișoara — Hoheri 5) În acest loc — Carei! 6) Uită-te (interj.) — Municipiul de la poalele Timpei 7) Baltă — Etapă spre constituirea municipiilor — Timișoara-Est! 8) lute — Rîu pe care este așezat Sighetu-Marmăției 9) Osie! — Campionii lașilor! — În zadar! 10) Prăjitură cu cremă — Rîu cu o salbă de municipii: Arad, Deva, Alba-Iulia etc. 11) Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (abr.) — Municipiu sibian

Dicționar: DIR, IME, ILIS, UTVA, ASS, INGA

Există un mister în Triunghiul Bermudelor?

Lawrence David Kusche nu este un om de știință. Este bibliotecar specializat în domeniul cărților științifice și totul a început din momentul în care, lucrând la biblioteca științifică a Universității de stat din Arizona, fiind solicitat să ofere materiale despre problema atât de mult discutată a Triunghiului Bermudelor, a constatat cu stupefacție să existau extrem de puține lucrări care să prezinte ansamblul faptelor în acest domeniu. Atunci a început el însuși să strângă materiale. Și nu la întâmplare. A consultat totul. Arhivele ziarelor, ale departamentelor marinei și aviației (civile și militare), ale marilor companii de aviație și navale, a intrat personal în legătură cu toți cei care, martori direcți sau indirecti, avuseseră într-un fel contact cu evenimentele respective. Astfel s-a născut o fascinantă carte, un fel de compendiu complet al evenimentelor cunoscute ca făcând parte din „legenda” Triunghiului Bermudelor. O legendă pe care o redă la începutul cărții (o reproducem și noi) pentru a prelua apoi, într-o analiză foarte serioasă, fiecare eveniment (am ales semnificative numai două, din cauza, firească, a spațiului tipografic restrâns). Apoi, succint, trage o concluzie în Epilogul cărții. Un exemplu de logică, documentație și dacă, vreți, anti-mistificare.

LEGENDA TRIUNGIULUI BERMUDELOR

Noaptea era înșesată de stele atunci când aparatul tip DC—3, mînat din spate de un ușor vînt prietenos, începă coborîrea normală către aeroportul din Miami. O ușoară coborîre a botului avionului a mărit viteza, iar altimetru a început încet să ruleze spre cifre mai scăzute. În cabina pasagerilor, aflați în drumul lor de întoarcere acasă, de la Porto Rico, după vacanțele de iarnă, cîntau foarte veseli „We Three Kings” în timp ce însoțitoarea de bord servea gustări și băuturi alcoolice ușoare. În cockpitul aeronavei, căpitanul a luat microfonul.

„Către Turnul de control Miami, sîntem Transportul Aerian N16002, recepție”

„Transportul Aerian N16002, aici Turnul Miami, vă ascultăm”

„N16002 se apropie de Miami venind de la San Juan, Porto Rico. Sînt acum la 50 de mile, sud, totul e în regulă, văd luminile orașului. Vă rog, instrucțiunile pentru aterizare. Am terminat.”

„002, continuă apropierea, anunță cînd vezi aeroportul. Recepție.”

„002, aici Turnul Miami. Vă rugăm confirmați. Recepție.”

„Transportul aerian N16002, aici Turnul de control Miami. Mă auziți? Mă auziți? Vă rugăm confirmați. Am terminat.”

Dar N16002 niciodată n-a mai confirmat primirea mesajului din partea Turnului de control Miami în dimineața zilei de 30 decembrie 1948, așa cum n-a mai răspuns nici la repetatele apeluri radio din New Orleans și San Juan Overseas Radio, precum și de la Garda de Coastă. O căutare masivă a început aproape imediat. Sute de nave au pieptănat literalmente marea în timp ce avioanele erau trimise unul după altul deasupra zonei. Vremea era ideală, apa calmă și clară și atât de transparentă încît obiectele mai mari de pe fund puteau

fi zărite cu ușurință. Dar marea și păstrează bine secretele; n-a fost găsită nici o urmă din aeronava tip DC—3. În foarte atent drămuital în cuvinte raport al comisiei pentru Aviație Civilă apărut șase luni mai tîrziu se spune că „insuficienta informație asupra acestui caz ne face să nu determinăm cauzele care l-au produs”.

Dar pe cheiuri, în docuri, pe plaje și în cîrciumi, veteranii mării știau că Triunghiul Bermudelor făcuse o nouă victimă. Cei care știau ceva despre mare cunoșteau înspăimîntătoarea regiune din mijlocul Atlanticului unde vapoare și avioane dispar de mai bine de un secol, fără nici un fel de motiv vizibil, pe timp favorabil, fără să trimită mesaje de alarmă și fără să lase vreo urmă.

Veteranii mării știau și despre avionul companiei British South American Airways, **Star Tiger**, care dispăruse în luna ianuarie a aceleiași an în timp ce se apropia de Bermude venind dinspre Azore. Exact așa cum a făcut și DC—3 citeva luni mai tîrziu, **Star Tiger** a trimis un mesaj cum că totul e bine spre sfîrșitul unei zile lungi de drum pe un zbor de rutină, pentru ca mai apoi să tacă pentru totdeauna. În analiza acestui caz, Ministerul Aviației Civile a fost nevoit să recunoască faptul că nu mai întîlneau vreo dată o asemenea problemă greu de rezolvat. Din cauza lipsei de dovezi pentru susținerea altei teorii s-a conchis că evenimentul s-a datorat „unei alte cauze externe”.

La citeva săptămîni după pierderea avionului DC-3e, un altul **Star Ariel**, de același tip cu **Star Tiger**, a dispărut undeva între Bermude și Jamaica în timpul unui zbor pe timp calm și senin. Știrea s-a răspîndit repede. Era timpul să se facă ceva, să se descopere cauza misterului. A început o căutare cum nu s-a mai văzut, cu participarea unei numeroase flotile americane formată din nave de război și a unui număr însemnat de nave și avioane britanice. Dar, din nou, toate eforturile au fost în zadar...

În după-amiaza zilei de 5 decembrie 1945 a început

una din cele mai mari tragedii aviatice ale tuturor timpurilor atunci când cinci bombardiere ale Marinei au plecat de la Fort Lauderdale Naval Air Station într-un scurt zbor de rutină care avea să se sfârșească în neli-niște, tragedie, mister și în moartea aparentă (disparație) a 27 de oameni. Cu toate că nu era vreme rea, pilotul șef al grupului a transmis prin radio că s-au pierdut și nu pot indica direcția spre care se îndreaptă. După scurt timp comunicațiile au slăbit ca intensitate, apoi s-au întrerupt fără să mai fie reluate vreodată. Un avion de salvare s-a îndreptat imediat spre zona presupusă a ultimei poziții transmise de avioanele patrului pentru ca și el, la rîndul său, să dispară. A început imediat o mare operațiune de cercetare și recuperare din istoria aviației, pe o durată de cinci zile, fără să se descopere vreo urmă din cele șase aeronave. Marina, după o investigație care părea că nu se mai sfârșește, a fost nevoită să admită că nu pricepe nimic... Un ofițer al Marinei a comentat „e ca și cum ar fi zburat spre Marte”.

Multe alte accidente asemănătoare s-au întîmplat în anii '40. Nava **City Belle** a fost găsită abandonată în Bahamas în 1946, iar **Rubicon**, o navă fantomă, a fost găsită plutind lângă coastele Floridei în octombrie 1944, totul la bord fiind în regulă, dar fără nici o ființă vie cu excepția unui cline. Al Snider, un jockey de faimă mondială, a dispărut în martie 1948 în timpul unei ieșiri de după-amiază în golful Florida. În 1940 **Gloria Colita** a fost găsită abandonată, dar în condiție excelentă de navigație, lângă coasta vestică a Floridei, în Golful Mexico.

Mergînd și mai înapoi în timp, vasul **La Dahama** a fost zărit în Triunghiul Bermudeilor în 1935, cîteva zile după ce o altă navă raportase că a asistat la scufundarea sa... În 1931, vasul norvegian **Stavenger** a dispărut în Bahamas cu 43 de oameni la bord, iar **Raifuku Maru** a dispărut într-o zi calmă din 1925 după ce a transmis mesajul „Veniți repede! Este ca un pumnal! Nu vom putea scăpa!”

Vasul **Carroll A. Deering** a fost descoperit în zona Diamond Shoals cu toate pinzele perfect întinse, dar singurele creaturi vii la bord erau două pisici. Partea cea mai stranie este că mîncarea era pusă deja în farfurii, așteptînd un echipaj care avea să nu mai vină niciodată. În același an, cel puțin o duzină de alte nave au dispărut în aceeași zonă...

În 1918, US Navy a suferit o pierdere importantă. Vasul **Cyclops** cu 309 oameni la bord a plecat din Barbados spre Baltimore și nu s-a mai auzit sau aflat nimic despre el, niciodată. Era prima navă echipată cu radio, dar n-a trimis nici un SOS. După o jumătate de secol, Marina admite că în ciuda faptului că au fost sugerate mult teorii, nici una nu poate explica în mod satisfăcător dispariția vasului. Și pentru a întări misterul, în 1941, vasele **Proteus** și **Nereus**, de același tip cu **Cyclops** au dispărut pe o rută identică.

Victimele n-au fost întotdeauna anonime. În 1909, Joshua Slocum, renumit la acea vreme ca cel mai bun marinar al lumii, a dispărut în timp ce străbătea Triunghiul. Cu 11 ani înainte cîștigase admirația mondială prin a fi fost primul navigator care a realizat înconjurul lumii de unul singur, pe o ambarcație concepută și realizată de el. El și vasul său **Spray** navigau la sud de Massachusetts și au dispărut în Triunghi. Cei care-l cu-

noșteau și știau performanțele navei sale, considerau că nu puteau fi victime ale nici unui fenomen natural al mării.

Povestea „neagră” a Triunghiului se întinde pînă de parte în istoria trecută, chiar și pe timpul primului navigator în zonă, Cristofor Columb. Columb a traversat Marea Sargasselor și Triunghiul în drumul spre descoperirea Lumii Noi în 1492. Oamenii săi au fost uimiți de ciudățeniile Mării Sargasselor și uluiți de evenimentele neobișnuite petrecute în zona Triunghiului — un fulger care a căzut în mare, mișcări neobișnuite ale compasului și o lumină stranie care a apărut în fața lor tirziu, într-o noapte.

Patru vase americane au dispărut fără explicații între 1781 și 1812. În 1840, **Rosalie**, o navă franceză de dimensiuni mari, a fost găsită în apropiere de Nassau, părăsită, cu pinzele ridicate, cu încărcătură foarte valoroasă intactă, totul în ordine, dar fără oameni. **Bella**, în 1854, **Lotta**, 1866, **Viego**, 1867, nume de vase care au dispărut fără urmă în zona Triunghiului.

Unul dintre cele mai mari mistere ale mării este strania dispariție a navei **Atlanta** în 1880. A părăsit Bermudele în luna ianuarie cu destinația Anglia, cu un echipaj de 300 cadeți și ofițeri. N-a mai fost văzută niciodată și, în ciuda unor cercetări masive, nu s-a găsit nici cel mai mic semn al scufundării ei.

În februarie 1953, o navă sub pavilion englez transmite un SOS, indicînd o poziție la nord de Triunghi. După aceea mesajul se încheie brusc, fără explicații. Nava n-a fost găsită niciodată. În martie 1950, un **American Globemaster** dispărea la nord de Triunghi și a fost urmat la cîteva luni mai tirziu de transportul **Sandra**. Au dispărut, ambele, în nopți calme de vară.

Incidentele continuă în serie: o **Super Constellation** a Marinei americane în 1954; în același an un transport de mărfuri, **Southern Districts**, apoi **Connemara IV**, găsită ca epavă chiar în centrul Triunghiului în 1955. Dispare în decembrie 1957 iachtul **Revonoc** avîndu-l la bord pe marele ziarist Harvey Conover, expert în navigație, cîștigător a mai multe concursuri navale. În 1962 dispărea un avion al forțelor militare americane tip KB-50 avînd la bord un echipaj format din nouă oameni. În Triunghiul Bermudeilor vor sfîrși și două submarine cu propulsie nucleară, **Thresher** în 1963 și **Scorpion** în 1968. În 1965, un avion, tot militar, tip C-119, a dispărut în zborul pe care-l efectua de la Homestead AB la Grand Turk Island. Operatorul din turnul de control de la Grand Turk a primit un mesaj straniu, imposibil de descifrat, exact în clipa cînd avionul ar fi trebuit să aterizeze. Oare ce informație voia oare să transmită, cu disperare, în ultima clipă, pilotul avionului?... La fel, atît de multe altele, la fel de stranii, la fel de neexplicate. Printre victime, profesioniști de mină înții în navigație cum a fost Donald Crowhurst, cîștigător a mai multe curse nautice în jurul lumii, dispărut de pe nava sa **Teignmouth Electron** tocmai cînd se apropia de cîștigarea unui premiu pentru cea mai rapidă cursă solitară în jurul lumii...

DOUĂ CAZURI CELEBRE
(ȘI EXPLICAȚIILE LOR,
MAI PUȚIN CELEBRE...)

STAR TIGER

Informația care urmează asupra ultimului zbor al aparatului **Star Tiger** este o condensare a raportului cercetării efectuate asupra acestui caz de Ministerul Aviației Civile din Marea Britanie. (**Great Britain, Ministry of Civil Aviation**. Report of the court investigation of the accident to the Tudor IV. Aircraft **Star Tiger G—AHNP**, on the 30th January, 1948. Cmd 7151 London HMS Stationery Office, 1948).

Tipul de aparat

Tudor IV este un monoplan metalic... cu patru motoare cu răcire cu lichid. Are în dotare două transmițătoare morse cu o rază de cîteva mii de mile și trei telefoane emițător cu o rază de 200 mile... Are patru bărci gonflabile prevăzute cu rațiile de salvare și echipamentul necesar, inclusiv un transmițător radio.

Starea avionului

Din examinarea foilor asupra întreținerii aeronavei... au apărut două probleme. Cîteva defecte reapar în mod regulat în scripte, fiind constatat faptul că nu numai că nu au fost remediate pe drum, dar chiar verificările majore de la bază le-au lăsat deoparte și nu le-au remediat. În al doilea rînd, faptul că aparatul a pornit foarte adeseori în zbor cu pasageri fără ca defecte foarte importante să fie remediate, foile de drum arată că exista o lipsă de piese detașate la bazele de pe aeroporturi și că, de cîteva ori, nu a fost dat timpul necesar pentru verificare completă și testare...

Parcursul de zbor

Zborul era de la Londra la Havana. Prima etapă în schemă era de la Londra la Lisabona unde a fost făcută o oprire de o noapte. A doua etapă era de la Lisabona la Santa Maria (Azore) unde aeronava era verificată și reaprovisionată cu carburant... plecînd spre Bermude... Drumul trece doar peste ocean; nu există insule sau mase de pămînt...

În condițiile medii de vînt în sezonul de iarnă... aeronava, după ce a parcurs cele 1960 de mile nautice de zbor pînă în Bermude, nu mai are suficient combustibil ca să mai ajungă la vreun alt aeroport...

Nu există nave de observație de-a lungul rutei respective... Mai mult, foarte puține nave comerciale în zonă de la care s-ar putea obține ceva date. Condițiile atmosferice din zonă trebuie să fie approximate după datele obținute de la stațiile continentale din America, Europa și Africa. Valabilitatea lor nu este, firesc, atît de completă cum ar fi dacă am avea o observație directă...

Calitatea pronosticurilor, mai ales în privința vîntului și norilor, este doar moderată... Și este un lucru absolut obișnuit să întîlnești vînturi frontale care sînt cu mult mai puternice decît previziunile; asta mai ales în lunile de iarnă...

Dincolo de nesiguranța în privința vînturilor, ruta nu este dificilă pentru zbor. Este o rută cu vreme caldă și nu sînt probleme serioase cum ar fi, spre exemplu, înghețul fuzelajului...

Se folosesc de obicei metodele de navigație astronomică, bazate pe folosirea sextantului... pe timp frumos este greu de admis o eroare mai mare de 15 mile.

Echipajul

...Nu există nici un fel de îndoială că echipajul formează o echipă de oameni capabili și experimentați. Cei care l-au cunoscut pe Cpt. McMillan au fost unanimi în a aprecia înaltele sale calități... Ofițerul radio Tuck a fost descris ca avînd mare experiență și capabil... Toți ceilalți ofițeri aveau o experiență de zbor prealabilă pe ruta Bermude, dar, ca echipă nu zburaseră niciodată împreună.

Ultimul zbor al avionului Star Tiger

Star Tiger a părăsit aeroportul din Londra în ultima sa călătorie pe data de 27 ianuarie 1948... O defecțiune a sistemului de încălzire a cabinei și probleme cu unul din compasuri... au fost remediate în timpul opririi de o noapte prevăzute în orar la Lisabona... În Azore, Cpt. McMillan a primit un raport nefavorabil din partea Oficiului Meteor... și s-a hotărît să rămînă peste noapte... Un alt avion al companiei **British South American Airways Corporation** aștepta o ocazie favorabilă pentru a decola în direcția Bermuda. Acesta era **Lancastrian G—AGWL**, comandat de Cpt. Griffin... Dimineața următoare, cei doi comandanți au mers împreună la Oficiul Meteor... și în final s-au hotărît să plece unul după altul, la interval de o oră... Puterea vînturilor potrivnice de față slăbise... și au mers la o altitudine de 2000, de picioare... înfruntînd mai puține vînturi și... ducînd avionul sub baza norilor... Planul de zbor al avionului **Star Tiger** a dat ca timp de zbor 12 ore 26 minute, iar ora aproximativă de sosire în Bermude, 15.56 în ziua următoare...

S-a constatat că reăpăuseră probleme la compas care, din nou, a fost reparat în Azore... Cpt. McMillan a făcut plinul cu combustibil și greutatea totală arăta o ușoară supraîncărcare din cauza combustibilului. Firesc, aceasta a dispărut pe drum și nu poate avea nici o legătură cu dezastrul. Insistența Cpt. McMillan de a i se umple rezervoarele, indică totuși, cît de tare aprecia greutatea pe care le puteau provoca vînturile frontale. Vînturile pe această rută conțin o asemenea componentă frontală puternică, încît poate determina un aparat de acest tip să nu atingă Bermudele fără să aibă plinul de combustibil... iar vîntul frontal se întîmplă foarte adesea să crească în intensitate, pe durata zborului, cu mult peste ceea ce se pronosticase... De două ori se întîmplase ca avionul **Star Tiger** în drumul spre vest să fie nevoit să ia căi lăturalnice, prin Gander în Newfoundland din cauza vînturilor frontale... iar un alt aparat tip Tudor IV a întîlnit vînturi neașteptate atît de puternice, încît a comunicat că ajunge cu rezervoarele pe zero, iar comandantul său pusese deja în alertă organismul aerian de alertă marină și se pregătea să facă o aterizare forțată...

Avionul **Lancastrian** a decolat de pe Santa Maria la orele 14.22 în ziua de 29 ianuarie, iar **Star Tiger** a plecat la ora 15.34. **Lancastrian** a aterizat la Kindley Field, în Bermuda, a doua zi la ora 4.11 după un zbor fără evenimente deosebite. **Star Tiger** n-a mai fost văzut niciodată, a fost totuși foarte des auzit pe parcursul zborului... Condițiile radio par să fi fost bune... Mesajele orare privind poziția au fost trimise regulat pînă la ultimul, de la ora 15... În legătură cu aceste mesaje se ridică niște probleme.

Prima constă în a ști înălțimea față de nivelul mării la care se deplasa avionul. Este foarte important de știut pentru că, cu cât zboară mai jos, cu atât un avion poate rezolva mai greu orice problemă care îi pune în pericol stabilitatea. Trebuia să aibă o altitudine de 2000 de picioare... cu toate acestea, registrul nu este ținut foarte în regulă și este imposibil de estimat altitudinea la care se afla avionul în momentul în care au fost transmise mesajele și, cu deosebire, în momentul în care ele au încetat să fie transmise.

A doua problemă este ... legată de regula... că stația de radio care operează cu un avion și-l are în supraveghere nu trebuie să tolereze ca 30' să treacă fără stabilirea de contact... Cu toate acestea, analiza comunicațiilor radio arată că o dată Bermuda nu a luat contact cu avionul decât după 53' și altădată după 42'. Aceste incidente nu pot să nu aibă semnificație atunci când le legăm de dezastrul produs...

Problema a treia este legată de informațiile privind starea vremii... Vinturile pe tot parcursul (în afară de partea sa finală) au fost mai puternice decât previziunile din Santa Monica... timpul de zbor estimat al avionului **Lancastrian** a trebuit să fie refăcut în acest sens și el a sosit cu o întârziere de o oră... La ora 1.26 navigatorul de pe **Lancastrian** și-a calculat poziția după stele și a observat că se înregistrase o serioasă deviere față de cursul planificat. Asta se întâmpla atunci când prognoza arăta „vânturi ușoare și variabile” în Azore... De fapt, el a notat un vânt puternic lateral, dinspre sud, 48 noduri pe oră... iar el fusese dus cam cu 68 de mile nord față de traseu...

Concluzia autorului

... Cu toate că nu este cunoscută cauza exactă a dispariției avionului, imposibilitatea de a găsi vreo urmă nu este în nici un fel un mister. Vremea se deteriorase continuu în ultimele ore ale zborului, vântul creștea în intensitate, rezervele de carburant erau absolut la limită și marea era agitată. Șansele de aterizare forțată pe mare în furtună nu sînt deloc bune, iar în urma unei prăbușiri nu sînt atît de multe rămășițe cît s-ar putea crede, mai ales pe timp nefavorabil. **Star Tiger** putea foarte bine să se fi dus la fundul mării de cinci ore pînă cînd primele avioane echipate cu radar să fi ajuns la locul dezastrului și apoi au mai trecut opt ore pînă cînd au ajuns la fața locului primele nave. Mister?

CAZUL „CROWHURST”

În ziua de 10 iulie 1969, vasul **Teignmouth Electron**, un iacht, a fost găsit abandonat între Bermude și Azore. Un număr mare de vase și avioane au căutat fără succes să-l găsească pe unicul membru al echipajului, **Donald Crowhurst**, conducătorul, pînă în acel moment, al unei curse nautice în jurul lumii. Această navă era cea de-a cincea la număr dispărută în zonă în doar 11 zile. N-a fost un timp nefavorabil, iar comentariile apărute în presă, aparținînd unor autori care se preocupau de ani de zile de problema Triunghiului Bermudelor, spuneau că n-ar fi fost surprinși dacă oamenii ar fi fost culeși de vreo navă spațială extra-terestră, căci ce prilej mai bun de a găsi un specimen izolat al rasei umane era de

găsit decât un om singur pe un vas pierdut în imensitatea oceanului... Chiar așa să fie?

The Teignmouth Electron *London Times*, 17 iunie, pag. 1: **Jonas Smith** transmite. **Donald Crowhurst**, cel care încearcă să facă de unul singur înconjurul lumii pe iachtul său, a fost dat dispărut doar la foarte puțin timp înainte de a fi la capătul călătoriei sale. Trimaranul său, **Teignmouth Electron**, cu care se aștepta să cîștige premiul de 5000 de lire pentru cea mai rapidă călătorie în jurul lumii oferit de ziarul **Sunday Times**, organizatorul competiției **Golden Globe**, a fost găsit abandonat la 700 mile sud-vest de Azore. Nu era nici un fel de urmă care să sugereze unde s-ar afla **Crowhurst** sau ce i s-ar fi putut întîmpla. Cărțile, hîrțile, filmele și benzile înregistrate, precum și jurnalul său de bord au fost găsite intacte...

Barca de salvare precum și pluta de salvare se aflau pe iacht...

Noaptea trecută, **Teignmouth**, care se pregătea pentru o ceremonie tip „Bine ai venit acasă, Donald”, cu o recepție, șampanie și o festivitate solemnă, era cufundat în tristețe. Bucuria dăduse deja loc regretului după cel dispărut...

Times, 12 iulie 1969, p. 4: Operațiunea de căutare a lui **Donald Crowhurst** a fost anulată azi noapte tîrziu...

New York Times, 27 iulie 1969, p. 21: Londra, 26 iulie. În această noapte s-a dat publicității faptul că **Donald Crowhurst**, navigatorul despre care se credea că se afla în ultima parte a călătoriei sale pe un yacht în jurul lumii nu a părăsit niciodată Atlanticul în timpul celor 243 zile în care s-a aflat pe mare.

Ziarul **Sunday Times** din Londra, sponsorul acestei competiții, a afirmat că, după analiza datelor din jurnalul de bord s-a constatat faptul că el a trimis mesaje radio „false” asupra poziției sale și că se afla „sub un șoc mental puternic în spre sfîrșitul călătoriei sale”...

Și chiar dacă s-ar fi întors din călătorie, adăugă ziarul, n-ar fi primit nici un premiu. În fapt, el a navigat întru totul 4500 de mile pe un traseu la întîmplare în spre America de Sud. A și acostat pentru două zile într-un loc nedeterminat... cu toate că una dintre condițiile cursei era ca turul să fie făcut fără ca nici un concurent să se apropie de țarm...

O investigare atentă (făcută de **Nicholas Tomalin**, editorul lui **Sunday Times** și de **Ron Hall**. Detaliile au apărut în cartea lor, **The Strange Last Voyage of Donald Crowhurst**) a jurnalelor de bord, a magnetofonului și aparatului de filmat găsite la bord au dovedit cu absolută certitudine faptul că **Crowhurst** nu făcuse călătoria în jurul lumii așa cum pretinsese. A călătorit doar în apele Atlanticului de Sud punînd intrări false într-unul din jurnalele de bord și transmițînd mesaje false prin radio. Sir **Francis Chichester**, unul dintre judecătorii cursei, începuse să-l suspecteze pe **Crowhurst** încă înainte ca vasul abandonat să fi fost găsit.

Așa cum a rezultat din investigațiile făcute, **Crowhurst** a devenit din ce în ce mai neliniștit pe măsură ce se apropia de Anglia, nehotărît între dorința de a cîștiga premiul și a lăsa pe altcineva să-l cîștige, caz în care jurnalul său „oficial” și falsele sale intrări nu ar mai fi fost verificate. Ironia tragică a situației este că rapoartele asupra înaintării atît de rapide a lui **Crowhurst** l-au făcut pe **Nigel Tetley**, cel de-al doilea ca po-

ziție în cursă, să-și forțeze vasul atât de tare încât acesta efectiv s-a rupt în două în apropiere de Azore.

Gîndul obsedant al acestei victorii frauduloase și neliniștea permanentă pe care o producea se pare că l-au doborât pe Crowhurst. Ultima notație în jurnalul de bord, făcută la 1 iulie, era că la orele 11,20'40" va „abandona jocul”. Deoarece cronometrul lipsește de pe vas, se poate presupune că l-a luat cu el pe punte și s-a aruncat în mare exact la ora prevăzută.

EPILOG

...1. Cercetarea mea făcută în scopul de a aduna cît mai multă informație posibilă asupra Triunghiului Bermudelor, a avut un rezultat neașteptat. După ce am examinat toate dovezile pe care le-am găsit, am ajuns la următoarea concluzie: **Nu există nici o teorie care să rezolve misterul.** Este oare logic să cauți o cauză comună a tuturor disparițiilor în Triunghi ca și cum ai căuta un numitor comun pentru toate accidentele de mașină din Arizona? Abandonînd căutarea unei soluții globale și cercetînd fiecare caz în mod separat, misterul începe să se destrame.

Concluziile cercetării mele sînt acestea:

1. Există informații suficiente, revelatoare și, totodată, explicații logice pentru cea mai mare parte a accidentelor.
2. Cu foarte puține excepții, problemele care nu pot fi rezolvate sînt cele în care nu avem destul de multă informație clară. În foarte multe cazuri, **Legenda** este întru totul falsă sau adaugă detalii „importante” complet false.
3. Peste tot pe suprafața oceanului și chiar pe uscat se întîmplă dispariții. În analiza mea am văzut că există cel puțin 200 de vase abandonate sau date dispărute între Noua Anglie și Europa începînd cu 1850 încoace. Doar cele care au avut loc în Triunghiul Bermudelor s-au bucurat de o publicitate deosebită, și chiar pierderi de vase din alte zone au fost „creditate” acestei zone. Cele mai cunoscute sînt **Freja** care a fost găsită abandonată în Oceanul Pacific în 1902 și avionul **Globemaster** care s-a prăbușit lângă coastele Irlandei în 1951. Dacă se analizează cu exactitate, se constată faptul că așa-numitele „accidente Bermuda” au avut loc în realitate pe o arie foarte vastă, incluzînd Marea Caraibilor, Golful Mexic și cea mai mare parte a zonei de nord a Oceanului Atlantic. Greu de spus, în aceste condiții, că există condiții speciale, unice, pentru Triunghiul Bermudelor.

4. Cîteva dintre vasele pierdute au trecut într-adevăr prin zona Triunghiului, dar nu se știe dacă acolo au dispărut. Vasul **Atlanta**, spre exemplu, poate să se fi scufundat oriunde între Bermude și Anglia...

5. În cea mai mare parte a cazurilor, locul dispariției a fost numai prezumat, astfel încît operațiunile de cercetare au fost întinse pe zone enorme. Spre exemplu, singura informație despre avionul **Star Ariel** este că a căzut undeva între Azore și Jamaica.

6. Foarte multe dintre evenimente n-au fost deloc considerate ca „mistere” atunci cînd s-au întîmplat, ci numai atunci cînd diverși ziariști, căutînd argumente despre Bermude, au ajuns să se refere la ele...

7. În mod contrar a ceea ce se afirmă în **Legendă**, timpul a fost nefavorabil (furtuni puternice și vînt) în majoritatea cazurilor. În cîteva dintre cele mai discutate cazuri, evidența este că uragane de o violență extremă au dus la accidente...

8. Cea mai mare parte din accidente au avut loc pe înserat sau noaptea, făcînd imposibilă luarea de contact vizual pînă a doua zi dimineața, timp destul pentru ca marea să împrăștie și să înghită orice fel de urmă a dezastrului.

9. Cea mai mare parte a celor care au comentat în presă aceste evenimente nu au lucrat pe baza unei cercetări proprii, ci au reluat articole ale unor alți ziariști, adeseori amplificînd erorile inițiale.

10. Într-un număr apreciabil de cazuri, unii ziariști au disimulat sau nu au amintit de dovezi care ar fi dus la soluții clare pentru accidentele discutate.

/.../ **Legenda Triunghiului Bermudelor** este un mister manufacturat. A început din cauza unor cercetări făcute cu lipsă de grijă și a fost elaborată de scriitorii care, cu bună știință sau nu, au făcut uz de știri preluate din auzite, pe bază de false raționamente și goană după senzațional, cu orice preț. A fost repetată de atîtea ori încît a căpătat aura adevărului.

Și mie, ca oricăruia dintre noi, îmi plac misterele, enigmaticele care îți pun la încercare puterea de pătrundere a minții. Părem să avem cu toții o frică de acele fenomene pentru care nu apare o explicație științifică, logică. Și cu toții ne bucurăm să căutăm și să găsim răspunsurile corespunzătoare pentru aceste probleme.

Am cam început să obosem de faptul că sîntem, în permanență, bombardați cu mistere „nerezolvate”, foarte spectaculoase. Și este foarte satisfăcător să știi că nu rămînem întotdeauna depășiți de acele fenomene care par, la prima vedere, să nu aibă nici o explicație.

Așa cum este, spre exemplu, Triunghiul Bermudelor.

Adaptare și traducere CRISTIAN UNTEANU

● — Femeia suportă mai ușor durerea decît bărbatul.

— Sînteți medic?

— Nu, vînzător de încălțăminte!

● — Am ajuns la concluzia că în viață e mai bine să dai decît să primești.

— Sînteți filantrop?

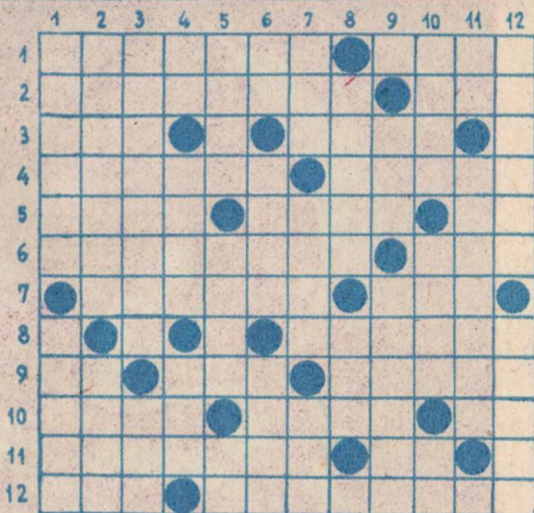
— Nu boxer.

● — Lonele, cum poți să fii atât de răutăcios? Domnișoara ți-a dat o prăjitură, iar tu i-ai spart geamul cu piatra.

— Nu era piatră, era prăjitura.

● Într-o școală, în secolul trecut, profesorul îl întreabă pe un elev cauzele fenomenului numit aurora boreală. Elevul, ca toți elevii din lume, tace un timp și, la insistențele dascălului, spune că știa care-i cauza dar că a uitat-o.

— Caută să-ți amintești, izbucnește profesorul, ești singura persoană care știe cauzele aurorei boreale și, poftim, îți permiți să uiți!

Pe mare

ORIZONTAL: 1) Călător pe întinsul mărilor — Accident acvatic. 2) Chipul dăltuit al acestui poet scrutează întinderea Mării Negre — Perioadă geologică. 3) Construcție la malul mării — Rost (pop.). 4) Furtună pe mare — Insule de corali, din mările calde. 5) Marchează îmbrățișarea cerului cu marea — Adiere pe litoral — 49 roman. 6) Fenomene ale naturii (fig.) — Constanța (abr.). 7) Are țârmurile scăldate de mările Mediterană, Adriatică, Ionică etc. — La telefon. 8) Tăgăduiri. 9) Ana Florescu — Fără gust — Hoț de mare. 10) Anotimpul când marea e luată cu asalt — Scăldat — Lac nesfârșit! 11) Peștișor de mare — În mare! 12) Mare de spice — Referitoare la mare.

VERTICAL: 1) Animale maritime, cu corp gelatinos — Referitor la navigație. 2) Mai mari pe mare — Are „ochii ca marea” într-o melodie de Vasile Veselevski. 3) Litoral... cu filtru — Ruda nordică a cerbului. 4) Pene! — Sare de mare — „Licurici” pe malul mării. 5) A împreuna — Fluviu european — În timp! 6) Delicatesă pentru Grivei — Cîntec de leagăn — Valurile... deșertului (sing.). 7) Trustul de construcții hidrotehnice (abr.) — Poet contemporan, autorul poeziei Aquarium — Cadou. 8) „La mai mare!” — Interjecție. 9) „...de-mare”, numele unui pește maritim — Ca marea bîntuită de furtună (masc.). 10) Erou al romanului 20.000 de leghe sub mări de Jules Verne — Lîmpede — Carei! 11) Simbolul erbiului — Malul mării. 12) Corabia... deșertului — Insulă în Marea Ionică, patria lui Ulysse.

Dicționar: ELBA, EPA.

Aproape tot ce nu știți despre

PROPULSIA NAVALĂ

Excluzînd influențele externe datorate vîntului, valurilor, curenților sau unor alte obiecte, mișcarea unui corp prin apă se datorează reacțiunii la accelerarea unei mase de fluid în direcție opusă mișcării corpului. Acestei mișcări i se opune o forță hidrodinamică generată de mișcarea corpului prin fluid.

Omul primitiv era departe de aceste noțiuni teoretice, dar suficient de inteligent pentru a găsi soluții practice de îmbunătățire a mijloacelor de transport pe apă. A descoperit că o prăjină de lemn este superioară brațelor la vislit, că ascuțirea capetelor bușteanului îi micșorează rezistența la înaintare și deci este nevoie de un efort mai mic pentru a-l deplasa, că dacă scobește bușteanul cîștigă spațiu pentru mai multă sarcină utilă și așa mai departe, pînă cînd toate aceste perfecționări au dus la nave mari,

oceanice, pentru a căror perfecționare nu mai ajungea nu mai intuiția, ci și o bază teoretică solidă.

Din punct de vedere cronologic, putem împărți evoluția navelor în epoci de predominanță a unui anumit tip de propulsor. Astfel primul și cel mai vechi mijloc de propulsie au fost ramele (vislele), ce erau puse în mișcare de energia umană. Urmează apoi vîntul, utilizat pentru deplasarea navelor din cele mai vechi timpuri, cea mai veche reprezentare de navă cu vele (fie și ca auxiliar pentru propulsie) avînd mai bine de 5000 de ani. Ramele și velele au coexistat și s-au completat pe mările și oceanele lumii impunînd un tip de navă specific: galera. Ea a dominat Mediterana, perfecționîndu-se continuu aproape trei mii de ani, dispărînd complet abia la sfîrșitul secolului XVIII.

Urmează dominația zburătorilor asupra mărilor, facilitată de perfecționarea motoarelor cu aburi și de apariția construcțiilor din oțel. Urmează elicea ce se dovedește, cum vom vedea, superioară zburătorului și noile surse de energie mecanică: turbinele cu abur, motoarele Diesel, turbinele cu gaze și energia nucleară.

Trecerea de la un timp de propulsie la altul s-a făcut prin nave prototip și experiențe ce au marcat această evoluție și au suscitât la vremea respectivă și chiar în zilele noastre numeroase discuții. Să analizăm pe scurt câteva dintre ele.

UN PARIU CONTRA... TEORIILOR ȘTIINȚIFICE

La mijlocul secolului trecut, constructorii navali, dar și marinarii se împărțiseră în două tabere: adeptii elicei, nou promovate ca propulsor și cei ai tradiționalului la vremea respectivă, zbat. Cei din urmă aveau avantajul a peste o jumătate de veac de aplicare în orice condiții și pe toate mările. Zbatul stăpânea marea, triumfător de necontestat asupra tradiționalelor vele, deși acestea continuau să fie utilizate în transporturi și să genereze ceea ce era cîntecul de lebedă al marilor veliere: cliperele.

Nou venită în atenția constructorilor navali, elicea, derivată direct din anticul șurub arhimedic a avut și ea copilăria ei. Zeci de inventatori, modești sau celebri, cunoscuți, dar cel mai adesea anonimi au adus perfecționări după perfecționări, visînd și mai ales experimentînd noi și noi forme de elice, cu o pală, cu mai multe pale sau chiar fără... nici o pală, cînd materialul din care era confecționată se dovedea prea puțin rezistent solicitărilor. Au fost accidente tragice, care deși nu au provocat victime omenești au spulberat truda de o viață a unor visători incorijibili, dar au fost și unele norocoase. La una dintre probele de viteză cu un nou tip de elice, unui inventator i s-a rupt elicea arhimedică și viteza navei... a crescut!

S-au construit nave cu elice și încet, încet în rîndul specialiștilor, au apărut diverse opinii rezumate în ideea: zbat sau elice. Zbatul prezenta mai multe inconveniente, mai ales în cazul navelor maritime, unde ruliul și valurile făceau ca randamentul acestora să scadă simțitor. Un zbat se învîrtea imers pînă la ax, iar celălalt ieșea deasupra apei complet învîrtindu-se în gol. Dezavantajul era și mai mare în cazul navelor de luptă unde zburătorii ocupau o mare parte din borduri fiind neprotejate și deci vulnerabile. Pe de altă parte însă, prezentau mari avantaje în cazul propulsiei fluviale, ele fiind ideale pentru apele puțin adînci. Pe de altă parte, ele necesitau turații mici de acționare, putînd fi cuplate direct cu motorul cu aburi, fără a necesita reductoare sau multiplicatoare, avînd deci mașini cu uzuri mai mici.

Pentru a pune capăt acestor interminabile dispute și teorii, marina britanică a decis să facă o experiență simplă dar decisivă: două nave cu tonaș și corpuri identice, avînd mașini cu aburi cu aceeași putere nominală, dar propulsoare diferite, una zburător și cealaltă elice, au fost legate pupă de pupă cu o parîmă puternică și au fost pornite mașinile. Eroii acestui „duel” ce a generat numeroase pariuri în aprilie 1845 erau „Rattler” cu o elice și „Alecto” cu două zburători laterale. Mașina de pe „Rattler” furniza circa 240 de cai putere la ieșire pe axul elicei ce se învîrtea cu 113 ture pe minut, prin intermediul unui multiplicator cu raportul de transmisie 4. Mașina de pe „Alecto”, deși de aceeași putere nominală, furniza la axul

zburătorului numai 141 cai putere, dar acest lucru a fost stabilit ulterior de către partizanii zburătorului.

Cert este că în ziua probelor, aleasă cu o mare de un calm plat, „Rattler” l-a tras la remorcă pe „Alecto” cu zburătorile funcționînd în plin cu o viteză de circa 2,8 noduri!

Au urmat măsurătorile, calculele și contestarea rezultatelor de către partizanii zburătorilor, astfel că după patru ani experiența este refăcută, de această dată cu două nave cu corpuri identice și puterea furnizată de motoare, la arborele de ieșire identică: 400 cai putere. Atunci cînd s-a dat startul, în dimineața zilei de 20 iunie 1949, nava cu elice, „Niger” a început încet, să tracteze cu circa un nod și jumătate pe „Basilisk”, ale cărui zburători se roteau la turație maximă în zadar.

Aceste experiențe, în cele din urmă edificatoare au contribuit la victoria elicei asupra zburătorului, dar nu ele au fost hotărîtoare. Au contribuit și alți factori, mai ales cei de ordin economic. O elice, chiar dacă este turnată din bronz, este cu mult mai ieftină decît un zbat ce are dimensiuni mai mari și o mecanică mult mai complicată. Elicea era mai puțin dependentă de valuri, iar pe de altă parte în urma experiențelor de tractare reciprocă randamentul elicei a fost stabilit într-o manieră nu mai puțin sportivă decît indiscutabilă.

De atunci elicea a evoluat continuu și este și astăzi principalul mijloc de propulsie a navelor. Nu se întrevide în viitorul apropiat un mijloc de propulsie care să o înlo-

cuiască, deși experiențe și încercări în acest sens nu lipsesc, unele dintre ele fiind de-a dreptul revoluționare.

PARADOXUL LUI GRAY ȘI VISELE FRUMOASE ALE INGINERILOR NAVALI

Ultimele decenii au marcat începutul studiului sistematic direct, utilizând noile metode de investigație furnizate de electronică, tehnică de calcul și măsurarea electrică a mărimilor mecanice în domeniul imitației propulsoarelor navale ale naturii. Și dacă balena a împrumutat forma ei submarinelor nucleare, de ce nu ar împrumuta și celelalte viețuitoare marine câteva dintre secretele lor unor aparate produse de om. Un astfel de secret, ce are deja peste o jumătate de secol este modul de deplasare a delfinilor.

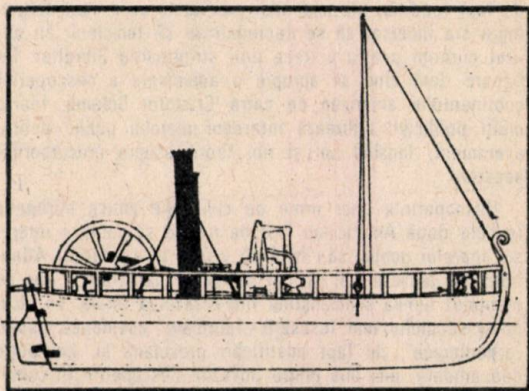
În anul 20 al secolului nostru, profesorul James Gray de la Universitatea Cambridge a emis pe baza studiilor efectuate asupra delfinilor un interesant paradox care îi poartă numele. El a măsurat performanțele hidrodinamice ale unui delfin de 1,8 metri și 90 kilograme, în paralel cu cele ale unui model din lemn al acestuia la scara 1:1. Modelul, remorcat de o navă la viteza de 35 kilometri pe oră, opunea o rezistență echivalentă cu 1,931 kilowați. Studii anterioare, unanim acceptate de lumea științifică, stabileau că lucrul mecanic furnizat de 100 kilograme de mușchi, la om, cîine și alte mamifere, este de 1,758 kilowați. Estimînd masa mușchilor activi ai unui delfin de 90 kilograme la 14 kilograme, cercetătorul britanic a tras concluzia că el ar fi capabil să realizeze numai 0,264 kilowați.

Paradoxul lui Gray constă tocmai în faptul că delfinul reușește să realizeze numai cu acest lucru mecanic o viteză ce în mod normal necesită unul de aproape opt ori mai mare. Mai precis, în aceste condiții înseamnă că delfinul are un randament de conversie a energiei musculare de 7,3 ori mai mare decît omul sau cîinele. Pe baza acestui paradox și a interpretărilor sale aproximative s-a implementat ideea, de fapt legenda, superlocomotiei la unele specii marine. Acest lucru este explicabil, dacă ținem seama de faptul că peștele spadă atinge 50 de noduri (93,8 kilometri pe oră), peștele zburător 35 de noduri în apă (65,5 km/h), iar binecunoscutul macrou ajunge la 26 de noduri (48,7 km/h). Cu toate acestea este foarte greu să ne imaginăm că natura a permis numai unor ființe (cu structuri organice identice cu ale altora) să realizeze randamente de conversie a energiei net superioare acestora din urmă! Considerînd corecte datele biologilor, inginerii au încercat să explice acest paradox. Să observăm că la baza observațiilor lui Gray se află „lucrul mecanic dezvoltat de o masă de mușchi” a cărei mărime poate varia în funcție de individ și antrenamentul la care este supus. Pe de altă parte, omul este nevoit, în cazul alergării, să folosească atît mușchii propulsori, cît și pe aceia care îi permit să-și păstreze poziția, deci practic întreaga sa masă de mușchi. Situația delfinului poate fi mai corect asimilată cu aceea a omului pe bicicletă decît cu cea a unui înotător sau a unui vislaș. Biciclistul are un suport perfect pentru corp, se află într-o poziție relaxantă, care are stabilitate dinamică și care îi permite să-și consacre majoritatea eforturilor numai pentru deplasare. Eficiența calculată a conversiei de putere ajunge la 29—41% față de 9% în cazul vislului. Dacă luăm în calcul o eficiență de 40% un om pe bicicletă poate egala delfinul cu cei 1,931 Kw și 35 Km/h timp de șase minute. Dacă s-ar

atinge un randament de 100% (teoretic), atunci s-ar putea menține această viteză timp de patru ore.

De la emiterea paradoxului și pînă în zilele noastre explicațiile nu numai că au fost găsite și transformate în complicate ecuații diferențiale, dar au permis și realizarea de diverse aplicații practice. Astfel, s-a constatat că pielea delfinului prezintă proprietăți hidrodinamice deosebit de favorabile, curgerea lichidului de-alungul corpului fiind aproape laminară. Microfoane speciale, montate în delfinarii, nu au înregistrat zgomote datorate deplasării animalului, respectiv produse de fenomenul de cavitație, iar absența turbioanelor în timpul deplasării a venit să sprijine ipoteza mișcării în condiții de curgere laminară.

Toate aceste observații au pus pe un nou drum cercetările fundamentale în domeniul perfecționării submarinelor. Viteza acestor vehicule este limitată în principiu de către sistemul de propulsie. Elicele multipale ultramoderne cu forme anticavitație au rezolvat problema pentru deceniul în care ne aflăm, dar nu ne putem opri aici. Foarte multe brevete de sisteme de propulsie ondulatorie, căci despre aceasta este vorba, au apărut încă de la sfîrșitul secolului XIX-lea, dar prima aplicație practică a fost realizată în cel de-al doilea război mondial cînd un comando britanic a urcat contra curenților pe un rîu din Birmania cu ajutorul unui propulsor total silențios, denumit Curry după numele inventatorului. O lamă flexibilă din oțel inoxidabil este ondulată cu o anumită amplitudine, prin intermediul unui mecanism simplu pus în mișcare de un sistem cu pedale. Avantajele sistemului erau silențiozitatea, independența de combustibili și posibilitatea tuturor membrilor comandoului de a avea minile libere. Propulsorul este direct inspirat de modul de a vîsli cu o singură ramă ondulată în pupa, specific mărilor asiatice.

Cercetările moderne au arătat că atît pe suprafața corpului delfinului cît și pe cea a orcăi, în timpul deplasării la mari viteze, circula o undă, ceea ce conferă corpului animalului o secțiune variabilă în timp atît în plan transversal cît și longitudinal. Realizarea unor modele matematice complexe ale unor astfel de corpuri de secțiune variabilă și cu transmitere a unei propulsive prin învelișul corpului a deschis noi posibilități proiectanților de submarine. Din păcate însă teoria a devansat tehnologia și materialele pe care le avem la dispoziție deocamdată, nu ne permit renunțarea la elice și propulsia clasică. Totuși experiențele cu machete sînt încurajatoare. Astfel, un mo-

del de minisubmarin, pe învelișul căruia au fost montate patru rezervoare elastice pline cu ulei, prin care se transmite controlat cu ajutorul unui distribuitor special de unde de propulsie, a realizat 10 km/h, iar posibilitățile de perfecționare sînt departe de a fi epuizate.

„CĂLARE” PE CURENȚII DE APĂ

Prima aplicație a unei astfel de idei a avut loc atunci cînd omul preistoric s-a cățărât pe un trunchi de copac și a pornit în josul curentului râului, împins de acesta. Acest mod de deplasare este utilizat chiar și în zilele noastre pentru transportul lemnului către fabricile de hîrtie și era cunoscut de secole pe teritoriul românesc unde plutăritul are vechi tradiții.

Transportul cu ajutorul curentului este foarte avantajos din punct de vedere economic, dar are un neajuns principal: nu poate fi efectuat decît într-un singur sens, acela al curentului: de aceea metoda a fost foarte mult utilizată pentru transportul mărfurilor dinspre zonele interioare către mare.

Curenții oceanici au fost și ei utilizați pentru transportul de oameni și bunuri, ei fiind unul dintre principalele mijloace de transport și colonizare a insulelor Pacificului, după cum a demonstrat Thor Heyerdahl în expediția sa Kon-Tiki. El a pornit din America de Sud fiind împins de curentul Peru și apoi de către cel Ecuatorial pe un traseu asemănător celui urmat de populațiile ce au colonizat insulele Pacificului.

Chiar și în zilele noastre, navele cele mai moderne utilizează curenții marini în drumul lor, alegîndu-l astfel încît să folosească optim forța de împingere a curentului în sensul economiei de combustibil, dar și al cîștigului de timp.

Pornind de la principiul că majoritatea ideilor noi sînt de fapt reeditări ale unor idei mai vechi cu o nouă tehnologie s-a încercat să se demonstreze că fenicienii au utilizat curenții pentru a trece prin strîmtorarea Gibraltar. De fiecare dată cînd se apropie o aniversare a descoperirii continentului american de către Cristofor Columb, foarte mulți publiciști utilizează interesul marelui public pentru eveniment, lansînd noi și noi teorii asupra precursorilor acestuia.

Descoperirile unor urme de civilizație antice europene în cele două Americi au fost de natură să capteze interesul marelui public, să-i facă să viseze pe căutătorii Atlantidei să lanseze noi și noi supoziții „temerare”, dar au menținut lumea specialiștilor într-o rezervă totală. La începutul secolului mai fuseseră „fabricate” asemenea dovezi „arheologice”, de fapt mistificări grosolane și, cel puțin deocamdată, nici una dintre dovezile descoperite în condiții mai mult sau mai puțin obșnuite de către amatori sau profesioniști nu au fost luate în considerație ca probe ale unor voiaje transatlantice din antichitate.

Să revenim însă la ideea inițială. În cadrul unui serial de televiziune și într-o lucrare amplă asupra utilității arheologiei subacvatice se punea întrebarea: cum au reușit fenicienii să învingă curentul de suprafață din strîmtorarea Gibraltar, pentru a ieși în Oceanul Atlantic? Este practic imposibil pentru o navă cu rame să învingă acest curent, chiar și ajutată de un vînt favorabil, ținînd seama că la vremea respectivă se utiliza o singură velă pătrată de suprafață și eficiență redusă. Și totuși fenicienii au trecut singur de strîmtoare. Am spus „de strîmtoare” și nu „prin

strîmtoare” dintr-un motiv clar: în antichitate un voiaj de-a lungul Mediteranei și dincolo de ea dura cîteva sezoane. Navigația era costieră, iar după trecerea verii, echipajul se pregătea de iernat într-un loc favorabil. Mai mult, în istorisirea călătoriei lui Hannon în jurul Africii se povestește cum au construit tabără și au arat, au însămințat și au cules o recoltă. Deci, de ce nu au construit și o altă navă cu piesele principale ale primei, eventual, dincolo de strîmtoare?

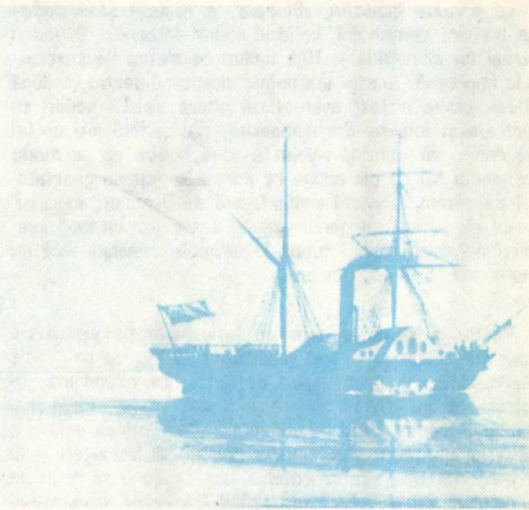
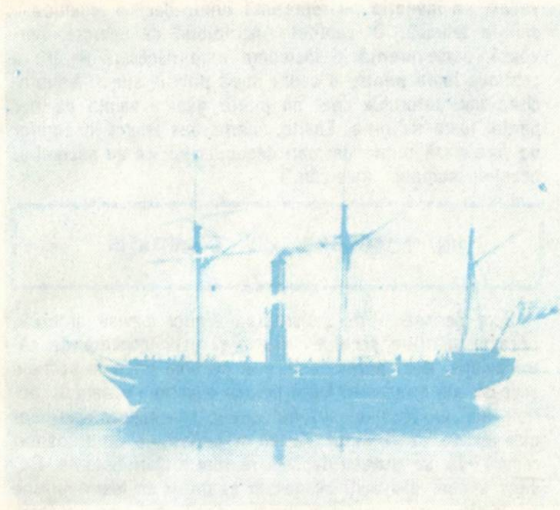
Poate navele erau trecute prin Gibraltar prin tragerea la edec, soluție veche eficientă și foarte la îndemînă. Acestea ar fi soluții posibile și prozaice. O echipă franceză, de sub conducerea lui Jacques Cousteau a venit însă cu o ipoteză tot atît de îndrăzneată pe cît este de simplă și fascinantă: fenicienii cunoșteau existența contracurentului de fund, care iese din Mediterana în Atlantic. Mai mult chiar, ei au utilizat acest contracurent pentru a ieși din Mediterana. Au scos de pe catarg vela pătrată, au legat de partea ei inferioară pietre mari de leșt și legînd-o în patru colțuri ca pe o parașută au scufundat-o la circa 100—120 de metri. Vela a fost umflată de curentul puternic de apă de această dată și a tras nava la remorcă. Ideea este foarte simplă și eficientă. Nu a probat-o încă nimeni, dar nu trebuie să fii fenician pentru a o crede...

MAGNUS, FLETTNER ȘI ADEPȚII VÎNTULUI ETERN

Imediat după primul război mondial, velierele au părăsit traficul maritim, ele devenind o raritate și un simbol al trecutului. În perioada de plin avînt al exploatărilor petroliere, de dezvoltare a motoarelor Diesel, marile veliere care de sute de ani stăpîneau marea au devenit anacronice. Nu pentru că nu ar fi fost apte să țină piept în continuarea valurilor și furtunilor, ci pentru că în transportul pe apă apărea un factor nou, de mare însemnătate: timpul.

Cliperele sfîrșitului de secol XIX stabiliseră adevărate recorduri de parcurgere a marilor rute transoceanice cu medii orare de neatîns încă mulți ani pentru navele cu aburi; apăruseră atunci veliere de trei, patru și chiar cinci mii de tone deplasament; prețul de cost al tonei transportate era avantajos, dar chiar și așa velierele purtau în ele înseși, în principiul funcțional, definitoriu, germenul dispariției lor prin dependența față de vînt. Dacă nimereau, ceea ce totuși se întîmpla foarte rar, în acalmie, staționau; dacă nu aveau vînt favorabil, și asta era destul de frecvent, navigau în volte cu viteze relativ scăzute. Deși mergeau cu 5—6 noduri în volte, viteza pe direcția necesară nu era decît de unul, maximum două noduri.

Deși dezavantajele erau clare și evidente, mai existau încă oameni care nu se împăcau cu ideea. Unul dintre aceștia a fost germanul Anton Flettner, director al unei companii de navigație fluvială pe Rin. După mai multe studii, în 1922 acesta propune un nou tip de propulsor naval ce utilizează energia eoliană și un efect cunoscut atît artileriștilor cît și jucătorilor de tenis: efectul Magnus. Descoperit de către Gustav Magnus în 1852 acesta constă în apariția unei forțe asupra unei sfere sau axe unui cilindru ce se rotesc într-un jet de fluid. Forța aceasta provoacă devierea laterală a ghiulelelor de tun și efecte speciale mingilor de tenis, utilizate și astăzi de către jucătorii cu experiență.

După multe dificultăți și adversități Flettner reușește să găsească suportul material necesar și în 1924 transformă un mic velier, de numai 455 de tone, „Buckau”, înlăturând catargele și velele. Silueta navei, după transformarea și montarea a doi cilindrii de trei metri diametru și circa 15 metri înălțime în dreptul catargelor părea complet stranie. Cilindrii erau roțiți de către un mic motor Diesel de 45 cai putere cu câte 140 rotații pe minut. Elicea obișnuită a navei era acționată de către motorul principal de 200 cai putere. Inventatorul a propus rotoarele ca auxiliar pentru mașină, mijloc de economie de combustibil și de câștig de viteză, fără a încerca în această fază propulsie numai cu rotoarele.

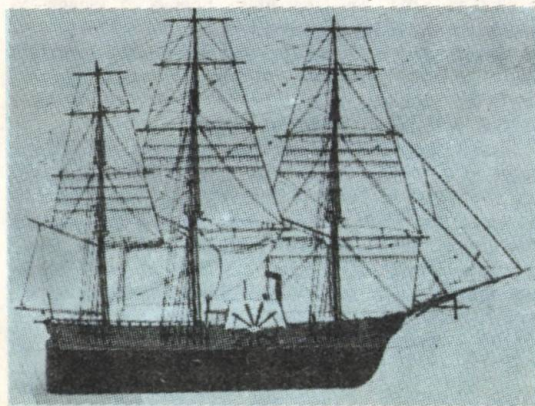
Această scăpare avea să îi cauzeze multe neplăceri ulterior, atât din partea unor inventatori ce veneau să îi completeze ideea, cât și din partea unor sceptici ce contestau tot ceea ce putea fi nou în domesticirea vântului. Singura revendicare de pe brevetul de invenție a lui Flettner era faptul că un astfel de propulsor, cu cilindrii ce se rotesc în vînt (la propriu), este mai eficient decît vela clasică. Bazîndu-se pe efectul Magnus, rotoarele confecționate din tablă foarte subțire de oțel, cîntăreau foarte puțin și nu influențau stabilitatea navei, în ciuda aparentei lor masive. Motorul de antrenare avea un dispozitiv de schimbare a sensului de rotație în funcție de direcția vin-

tului, cilindrii dovedindu-se foarte eficienți, dar numai atunci cînd era vînt.

Probele dovedindu-se promițătoare, „Buckau” a fost încărcată cu cherestea și trimisă într-o cursă de lucru peste Marea Nordului în Marea Britanie, pe vreme de iarnă în condiții meteo destul de grele. Apariția pe mare a unei nave cu o siluetă atît de stranie, a generat întîi mirare și apoi entuziasm. Toți se credeau în fața unei noi revoluții în transporturi, dar neglijau doi factori esențiali: companiile de navigație sînt, prin tradiție, refractare la ideile revoluționare și le acceptă numai dacă ele duc la un câștig suplimentar în condiții de deplină securitate și cu soluții tehnice experimentate pe banii altora, iar cel de al doilea, esențial, era că „Buckau” era o improvizație capabilă de multe îmbunătățiri.

Chiar și așa, nava pleacă cu o încărcătură în America, traversînd oceanul în condiții optime, stîrnind senzație în presa din Statele Unite. Este rebotezată „Baden-Baden”, se dovedește perfectă în comportamentul pe diverse aluri de vînt și în modul de a ține marea. Nu se fac însă calcule de costuri și rentabilitate, adică exact ceea ce era esențial.

În acest moment intervine marina militară germană, nu pentru a finanța construcția unor nave de luptă cu asemenea rotoare uriașe, ci pentru a cerceta principiile științifice implicate. Ea finanțează construcția unui cargou de 2077 tone pentru traficul costier, propulsat de două motoare Diesel, și trei cilindrii rotitori din aluminiu de cîte patru metri diametru și cîte 19 metri înălțime. Era prima navă proiectată și construită ca o navă cu rotoare Flettner. Ea a intrat în exploatare ca transportator de fructe la compania Sloman Line. A fost construită la șantierele „Weser” din Bremen, ce livraseră deja cîteva alte nave cu un corp identic și propulsie convențională. Cei 1060 de cai putere furnizați de cele două motoare Diesel, puneau în mișcare o singură elice ce permitea atingerea unei viteze de 10 noduri. Pentru realizarea cilindrilor a fost utilizată tablă de 2 milimetri dintr-un aliaj nou de aluminiu, lansat și el cu această ocazie: „Lauta”. Viteza de rotație a cilindrilor era controlabilă de pe puntea de comandă, ei fiind de această dată acționați electric, la o turație maximă de 160 ture pe minut.

La primele încercări, „Barbara” a realizat șase noduri pe un vînt convenabil, utilizînd numai rotoarele, 9 noduri numai cu motoarele și 10,5 noduri cu motoarele și rotoarele împreună. Acesta era numai începutul, pentru că după cîteva probe a fost ușor atinsă viteza de 13 noduri cu motoarele și rotoarele. S-a demonstrat clar și fără nici un fel de dubiu, că utilizînd rotoarele nava realiza cu un motor de numai 60 de cai putere ce punea în acțiune generatorul de curent, o viteză suplimentară de 3 noduri, calculîndu-se că pentru atingerea acestei viteze într-un mod convențional ar fi trebuit cuplat la arborele principal încă un motor de 530 cai putere.

Pentru a se trage concluzii în condiții de exploatare concretă, „Barbara” a fost repartizată să lucreze pe o linie mediteraneeană de transport de fructe. La voiajul inaugural a avut aproape tot timpul calm plat, vreme excepțional de bună pentru cargourile normale, dar ghinion pentru o navă ce utilizează și vîntul. Pe drumul de întoarcere însă a avut vînt favorabil și astfel a fost capabilă să respecte graficul inițial al cursei, recuperînd întîrzierile și economisind combustibil, motoarele funcționînd la numai jumătate din capacitatea maximă. Pe acest drum s-a întîlnit planificat cu o navă soră, însă cu propulsie convențională. Ori de cîte ori vîntul bătea suficient de tare „Barbara” își depășea tovarășa de drum, ori de cîte ori cădea vîntul, ea rămînea în urmă. Rezultatele primelor ei cinci voiaje au fost date publicității. A reieșit că rotoarele au fost utilizate circa 25% din timpul afectat marșului, crescînd viteza navei cu 2,5—3 noduri în medie. Această creștere apreciabilă a fost realizată cu numai 10% din puterea necesară pentru a face același lucru într-o manieră clasică. Se menționa totuși că prețul inițial de cost al navei se simțea asupra amortizării solicitate de proprietar.

„Baden-Baden” (ex „Buckau”) a făcut mare senzație în Statele Unite și împreună cu „Barbara” păreau să anunțe un mare viitor pentru navele cu rotor. Din păcate dezavantajul prețului de cost inițial s-a dovedit a fi insurmontabil în fața proprietarilor companiilor de navigație, pentru care perfecționarea motoarelor Diesel s-a dovedit a fi suficientă la vremea respectivă. Recesiunea economică ce a urmat a dus la abandonarea ideii. Pe de altă parte, zărelile vremii au exagerat ideea, atribuindu-i calități la care inventatorul nu se gîndise niciodată. Potențialii beneficiari ai ideii, atrași de informațiile presei se arătau dezamăgiți atunci cînd constatau realitatea și așa o mare idee a fost prea devreme abandonată. „Baden-Baden” și-a recăpătat vechea ordine, iar de pe „Barbara” s-au demontat cilindrii, ea devenind un cargonu ca toate micile cargouri, puțini amintindu-și de celebritatea ei trecătoare.

De atunci au apărut noi și noi inventatori, noi și noi forme de propulsoare cu vele, a apărut criza petrolieră ce a stimulat noi și noi invenții în domeniu, ba chiar noi principii împrumutate din aeronautică, dar cele spuse de Flettner, copleșit de insuccesul comercial al invenției sale căreia îi dedicase totul, rămîn încă valabile:

„Numai acela care printr-o luptă ce îi distruge nervii și se întinde peste ani, a convins comunitatea inginerască cu o idee proprie, considerată de ceilalți impracticabilă, poate înțelege cum se simte un inventator, cînd după eforturi ce l-au dus către un anumit grad de succes primește numai critici și vede ingineri de prestigiu care do-

vedesc că invenția nu reprezintă nimic decît o ingenioasă soluție tehnică. O cantitate incredibilă de energie, nervoasă, perseverență și încredere este necesară pentru a continua lupta pentru o cauză nouă pînă la sfîrșit. Nenorocirea inventatorului care nu poate găsi o voință de fier pentru lupta sa grea. Foarte, foarte des istoria invențiilor ne furnizează nume de mari descoperitori ce au sucombat acestor inumane încercări.”

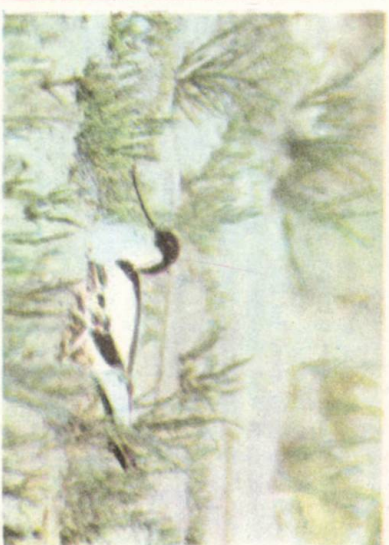
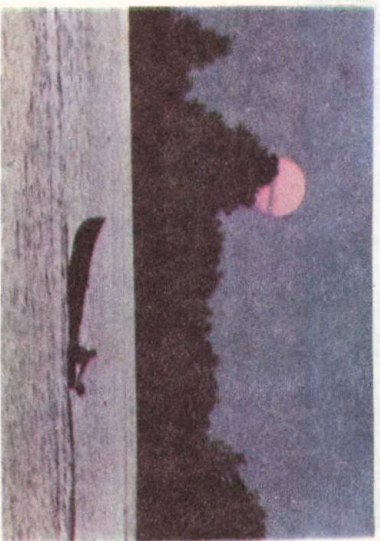
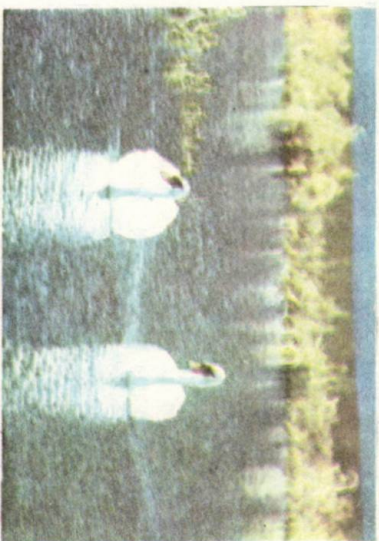
UN MOTOR GRATUIT: GRAVITAȚIA

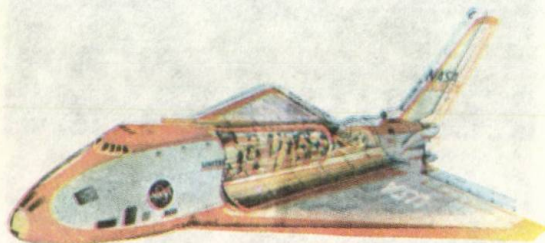
Spre deosebire de majoritatea ideilor expuse anterior, aceasta aparține secolului nostru și este inspirată de către aviație, deci pentru a începe ne vom referi la primele succese ale omului în lupta pentru cucerirea oceanului aerian. Întîi au fost folosite baloanele, sau mijloace de zbor mai ușoare decît aerul. Aveau o capacitate de transport redusă, dar se puteau deplasa la foarte mari distanțe. Desigur sîntem obișnuiți cu navele și totuși de foarte puține ori le-am considerat „mai ușoare decît apă” prin analogie cu baloanele sau dirijabilele. Și totuși așa este, ele sînt mai „ușoare decît apă” și dacă luăm în considerație aerul și apa ca fluide ce se comportă asemănător, un vehicul „mai ușor decît apă” ar putea transporta la volume identice o sarcină de 840 de ori mai mare decît unul „mai ușor decît aerul”. De aici și pînă la ideea unui nou mijloc de propulsie nu lipsește decît o nouă analogie cu aparatele de zburat, respectiv cu planorul. Acesta este un aparat de zbor mai greu decît aerul ce își realizează sustentanța nu prin dislocuirea unui volum de aer ci prin sustentanța dată de aripi în curentul de aer, realizîndu-se atît propulsia cît și „plutirea”. Un planor beneficiază și de curenții ascendenți de aer, care judicios utilizați îi permit pilotului să se deplaseze la mari distanțe.

Principal, un asemenea vehicul se compune din două subansamble: balastul detașabil și încărcătura utilă. Balastul, ce poate fi eventual recuperat este montat în conul vehiculului de formă hidrodinamică. Cînd conul este montat, ansamblul este excesiv de greu față de apă și se scufundă sub atracția forței gravitaționale. Prin cădere în apă el poate atinge o viteză maximă ce se poate calcula în funcție de adîncimea disponibilă, și de rezistența la înaintare. Prin montarea unor suprafețe de planare, vehiculul poate cădea sub un unghi de minimum 30° cu orizontala. La cea mai mare adîncime disponibilă, conul-lest se detașează. Din acest moment containerul cu încărcătura utilă are flotabilitate pozitivă și începe să urce către suprafață, aripioarele fiind astfel orientate încît să asigure sau o urcare cu mare viteză către suprafață sau o „planare” prelungită. Un giroscop asigură deplasarea în linie dreaptă, iar un traductor de presiune prereglat asigură detașarea conului de balast.

Dacă dispunem de o adîncime utilizabilă de 100 de metri, un container de acest tip „planînd” la 30°, ar putea să reapară la suprafață după parcurgerea a circa 250 de metri, cu o viteză apreciabilă. Sistemul este cu atît mai eficient cu cît adîncimea disponibilă este mai mare. O creștere importantă a forței propulsive se poate obține prin schimbarea în mers a centrului de greutate, combinată cu schimbarea portanței și realizarea unui corp cu o rezistență dinamică minimă.

CRISTIAN CRĂCIUNOIU

„Viața neutronică“

Căutarea vieții extraterestre a făcut un mare pas înainte în momentul cînd, prin fondarea exobiologiei, s-a renunțat implicit la modul de gîndire antropocentrist, după care singurele forme de viață sînt cele cunoscute de noi, bazate pe lanțurile moleculare al cărui element principal este carbonul. Acesta este singurul element chimic ce se pretează la combinații de o varietate aproape infinită și face posibilă constituirea complicatelor eșafodaje de macromolecule necesare vieții terestre, dominată de forțele electromagnetice care asigură legătura între atomi. Pe Terra nu se cunoaște vreun alt tip de viață și nici nu ar fi posibil, fiindcă cu altă chimie decît cea a carbonului nefiind competitive pe plan biologic. Dar în intensitatea Universului este obligatoriu să existe aceleași reguli?

Profesorul american Freeman Dyson de la Universitatea Princeton optează pentru o altă ipoteză. După opinia sa, totul este o problemă de structură: inteligența nu depinde neapărat de substanța materială în sine (de exemplu macromoleculele organice care alcătuiesc creierul), ci de complexitatea structurii acestei substanțe (deci de dispunerea moleculelor în creier). Pot exista ființe care, fără să aibă aceeași chimie ca și noi, ar poseda o structură deosebit de complicată și eficientă. După fizicianul Dyson: „(...) o ființă vie este o structură complexă, relativ stabilă, conținînd cantități enorme de informații, capabilă de a se reproduce și de a interacționa organizat cu mediul înconjurător și cu semenii ei. Viața ca atare a unei astfel de ființe nu are decît un principiu: dezvoltarea sau mai bine zis evoluția” („Science et Vie”, aprilie 1984).

Pornind de la ideea lui Dyson, astronomul Frank Drake a imaginat o viață non-chimică, apărută nu pe suprafața unei planete ci a unei stele neutronice. Supranumite și „cadavre stelare”, aceste corpuri cerești constituie din neutroni, au raze de cel mult 50 km și mase de pînă la trei ori mai mari decît ale Soarelui. Sînt hiperdense și 1 cm³ din materia lor ar cîntări în jur de un miliard de tone. Cu toate că temperatura stelelor neutronice poate atinge un milion de grade Kelvin, ele sînt moarte și se răcesc treptat, întrucît nici o reacție termoneucleară nu mai are loc în interiorul masei de neutroni. Totuși, cadavrele cosmice nu sînt chiar inerte: se rotesc rapid în jurul axei lor

și posedă un cîmp magnetic intens (deși activitatea le scade pe măsura îmbătrînirii). Cea mai „vioaie” stea neutronică, 4C 2 153, are nevoie de 1,56 milisecunde pentru o rotație completă, iar cea mai lentă efectuează 5—6 rotații/sec. Teoretic, nici o ființă nu ar putea supraviețui pe un corp atît de fierbinte și „agitat”. Viteza lui de rotație ar da naștere unor coliziuni care ar sfărîma lanțurile moleculare, reducînd fulgerător electronii atomilor, iar forța electromagnetică nu ar reuși să asigure coeziunea structurilor complexe. Dar Drake notează că mai există o interacțiune fundamentală în lumea particulelor elementare: „Forța de legătură nucleară” ce sudează electronii și protonii în interiorul nucleelor atomice și este mai intensă decît forța electromagnetică, deși are o rază de acțiune foarte mică (maximum 10⁻¹³ cm). Această interacțiune nu pare să conteze prea mult pe Terra, dar la suprafața unei stele neutronice ar fi determinantă.

Steaua neutronică nu este o bulă de gaz incandescentă avînd la suprafață o pătură volatilă difuză, asemeni stelelor vii. Ea pare mai curînd o planetă, fiind acoperită de o crustă solidă compusă din nuclee de fier (cele mai rezistente din punct de vedere atomic), iar în interior conținînd lichid hiperdens de neutroni. Odată cu răcirea „cadavrelor cosmice”, crusta crapă în „canioane” de zeci de metri (mai lungi decît Marele Canion din Colorado, ducă se raportează dimensiunile unei stele neutronice la cele ale Terrei) din care țîșnesc „gheizere” de neutroni și „valuri” de electroni. Din munții „vulcanici” înalți de cîțiva... milimetri, se ridică pînă în stratosferă (adică 150 milimetri!) vapori de fier și, în acest decor de care s-ar fi înspăimîntat pînă și Dante, viața nucleară începe să-și facă apariția. „În lumea neutronică, forța de legătură nucleară este atotputernică și dă naștere unor structuri de particule elementare, care evoluează în timp, ajungînd autonome și adaptîndu-se la mediu. Cu puțin noroc, se poate ca astfel de structuri să se transforme în ființe inteligente, un fel de nuclee atomice intelectuale”, încheie Drake prezentarea filmului „Viața neutronică”.

Cel mai complex nucleu natural cunoscut pînă astăzi este cel de uraniu (92 protoni și 146 electroni) dar în laboratoare au fost produse nuclee mai complicate. Ele s-au dovedit însă foarte instabile, dezintegrîndu-se în mai puțin de 10⁻⁹ secunde. Dar noțiunea de instabilitate a nucleelor este relativă. Un om are înălțimea medie de 170 cm și parcurge o distanță echivalentă cu statura sa în 10⁰ secundă. Un proton de pe o stea neutronică ar avea înălțimea de 10⁻¹³ cm și ar face această distanță în 10⁻²¹ secunde. Deci, pentru el, o existență de 10⁻¹⁵ secunde ar echivala cu 10 ani de viață ai unui om.

„Timpul local” în lumea neutronică fiind de 10²¹ ori mai rapid decît al nostru, mecanismele apariției ființelor vii și ale selecției naturale ar opera infinit mai repede. Astfel, dacă pe Terra au trebuit să treacă două miliarde de ani pentru a se naște cele mai simple forme de viață, același lucru s-ar întîmpla acolo în o treisprezecime de secundă (din timpul uman, desigur). Conform legilor naturii, universal valabile, ființele neutronice ar trebui să se reproducă și să evolueze spre inteligență; și-ar extrage energia (care, în cazul lor este și „hrană”) direct din corpul ceresc pe care se află, deci n-ar cunoaște penuria, dar

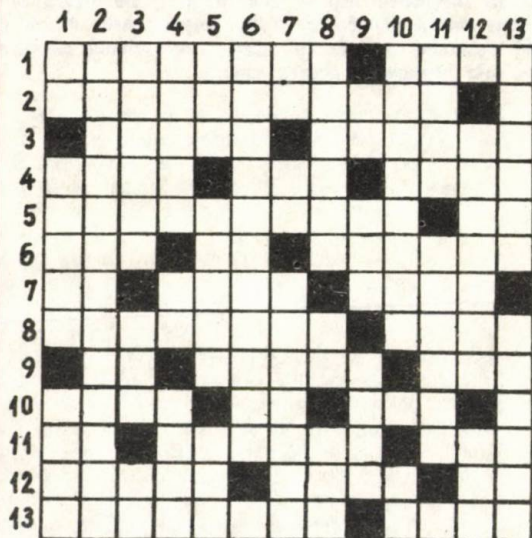
ar fi prin excelență efemere. Este probabil că organele lor de văz nu sînt sensibile decît la emisii ultraviolete, X și gamma. Undele radio se nasc din interacțiunea între molecule (absente în lumea neutronică) pe cînd fotonii gamma provin din interacțiunea particulelor elementare; în consecință eventualele mesaje (locale, ca și interstelare) ale unei civilizații neutronică ar fi bazate pe raze gamma. Problema este însă că o astfel de civilizație ar ajunge într-un stadiu echivalent cu al nostru și apoi ar putea dispărea, totul petrecîndu-se într-o miliardime de secundă! Deci, deși lumile neutronică inteligente pot exista de milenii, ne este imposibil să luăm legătura cu ele.

În antiteză cu Frank Drake, fizicienii Donald Goldsmith și Tobias Owen de la Universitatea din New York, propun o formă de viață de proporții macrocosmice, bazată pe forțele de atracție gravitațională și antrenînd corpurile

existente în Univers (planete, stele etc.) să formeze structuri complexe, capabile să ducă o existență proprie. Astfel de structuri sînt galaxiile și trebuie menționat că cele de formă spiralată prezintă un înalt grad de organizare. Toți galaxiile și metagalaxiile nu par să manifeste vreo urmă de ceea ce noi numim „viață”. Faptul nu este surprinzător, căci complexitatea lor nu a atins-o încă pe cea a unei minuscule amibe terestre. Timpul galactic este incomparabil mai lent decît cel uman: unei galaxii îi sînt necesari milioane de ani pentru o rotație completă, iar Universul are o vîrstă estimată în miliarde de ani, găsindu-se deci în stadiul Terrei la cițiva ani de la formare. Viața galactică va apare probabil peste un interval de timp pe care nu ni-l putem încă imagina, ceea ce anulează șansele noastre de a intra în legătură cu hiperfințele stelare.

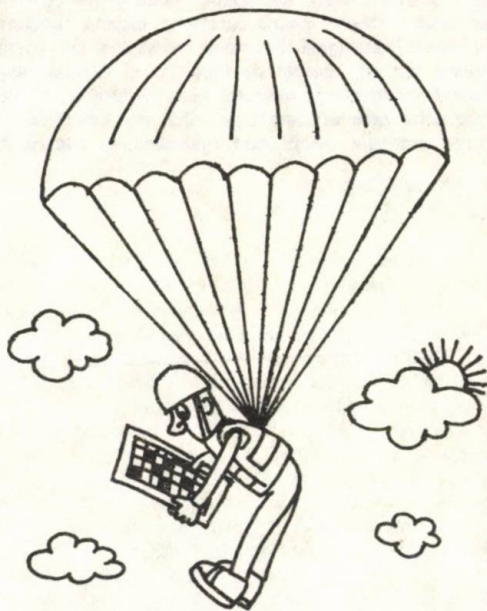
DAN APOSTOL

Rebusiste

ORIZONTAL:

1) Gen enigmatic asemănător ligamentului — Factor decizional la concursurile fulger 2) Pricepută la jocurile ilustrate 3) Tratat de silvicultură — Sarea și piperul jocurilor distractive 4) Conținutul revistei... — ... și ansamblul — Căi de circulație 5) De la cap la coadă (pl.) — Limitele frazifonului! 6) Cursă... rebusistă! — 16 la hipocrene! — Scos în fața hamurilor! 7) 2-3 metagrame! — Superlativ într-un test — Un negru la birou 8) Au calități ieșite din comun (masc.) — Dezlegător al enigmei Sfinxului! 9) De la acrostih la telestih! — Concurenți — E de la Elisabeta! 10) Fotbalist român al anilor 1940 — Transpirat — Cadou 11) Intrate-n dilemă! — Se trag din popor — Încep acreditările! 12) Cifrele folosite la aritmogrof — Subiecte de careuri — Anagrame la capete! 13) Gen enigmatic în versuri asemănător acrostihului — Nu poate fi închis sau semiînchis în careu

VERTICAL:

1) Fond limitat! — Cuvinte încrucișate (sing.) — Dezlegătorul primei enigme (fig.) 2) Joc enigmatic presupus a fi de origine chineză 3) A potrive culorile — Cusute! — 3-4 frazifoane! 4) Alt gen enigmatic în versuri — Miezul frazifonului! — Gen enigmatic constînd din unirea a două imagini alăturate 5) În final! — Călcate-n picioare — Test neterminat! 6) Gen enigmatic eliptic (2 cuv.) 7) Notă medie! — Trecute-n cont! — Buni cunoscători ai problemelor 8) Ca un joc distractiv — Primele ilustrative! — Popor european 9) 21 de palindroame! — Companie rebusistă — Un cuvînt... omonim 10) Gen enigmatic asemănător monoverbului și criptografiei (pl.) — În toil meciului! 11) Azi, mâine. — Se ridică la umbră pe pereți 12) Un joc... fără capăt — Are o săritură recunoscută de enigmatiști 13) E-n stare de orice — Microcareu

Dicționar: INA, CIE

ECOLOGIA

o nouă imagine a interdependenței dintre om și natură

Scenarii dintre cele mai fanteziste au prezis, încă din secolul trecut, o mulțime de catastrofe pentru umanitate, pentru existența vieții de Pământ. Animale înfricoșătoare, arme pustiitoare, invazii ciudate de nămoluri, flăcări, vulcani, insecte uriașe, plante carnivore, nisipuri mișcătoare — o listă f.f. bogată, incitantă, care nu a fost luată în serios vreme îndelungată. În esență, ce semnal de alarmă aducea acest gen de literatură categorisită prin inițialele S.F. (science fiction), dincolo de fabulația și talentul adeptilor ei? Obșnuitele legi — echilibrate — ale naturii Terrei (minerale, vegetale și animale) erau răsturnate, afectând viața omului, neputincios în fața forțelor oarbe. Nu se știe mecanismul intim al gândirii autorilor, dar finalul majorității scenariilor este „fericit”, omul și comunitatea umană depășind greutățile neașteptate, dovedindu-și superioritatea, prin inteligență, asupra naturii.

SCURT ISTORIC: DEFINIȚIE ȘI CONCEPT

Vom recunoaște că în pragul mileniului trei, la îndemina tinerei generații sînt mai uzuale cunoștințele legate de electronică, informatică, astronomie decît cele ale biologiei și, mai ales, ale ecologiei. Acest termen a fost folosit, pentru prima dată, acum o sută doi ani (1886) de către zoologul E. Haeckel, adept al lui Darwin, definind studiul interrelațiilor dintre organisme și mediu în ambianța mediului lor de viață. În traducere, ecologie înseamnă „știința de a trăi în casă” (în grecește oikos = casă, loc de trai, și logos = știință). Nimic mai simplu, vor spune cei mai mulți, dar pentru ca omenirea să-și reamintească adevărul simplu și tulburător că Pământul este limitat, că viața civilizației noastre depinde de Natură, cu apele, văzduhul, solul, de resursele lor, păstrate nealterate, a fost nevoie ca ici-colo, în diverse colțuri ale lumii riurile să devină otrăvitoare, pădurile să dispară, pămînturile să se transforme în deșerturi, orașele sufocate de fum și ceață, peștii să moară, păsările să nu mai poată zbura spre înălțimi.

Ecologia se limita la început doar la lumea animală, dar studiile ulterioare au dovedit insuficiența acestei abordări. Warming (1895) extinde studiul ecologic la corolul vegetal, Torel (1906) pune bazele ecologiei apelor dulci (limnologia), Murray și Hjort (1912) pun bazele oceanologiei, savantul român Emil Racoviță (1929) extinde domeniul ecologiei la studiul viețuitoarelor din peșteri, Tansley (1939) elaborează conceptul de ecosistem. Ecologia modernă se naște prin introducerea metodelor matematice de studiu și înregistrează cele mai mari progrese în deceniul al șaselea al secolului nostru, fiind prezentă azi practic în toate sferele de activitate.

Dezvoltarea ecologiei nu se limitează exclusiv pe teritoriul ipotezelor teoretice, pentru că ea a fost determinată în primul rînd de poziția nouă, contradictorie în care revoluția tehnică și științifică plasează omul în ambientul

contemporan. Tehnologii din ce în ce mai sofisticate, utilizate pentru prelucrarea resurselor naturale în vederea creării unor facilități vieții umane au condus la optica „independenței” față de Natură, concomitent cu sentimentul de dependență față de tehnologie. Însă, apariția unor fenomene negative, determinate de „efectele secundare” ale civilizației superindustrializate în ultimele decenii educ argumente care demonstrează că societatea umană este într-o interdependență strînsă față de natură, de resursele sale, participînd la un ansamblu fragil de conexiuni. Efectele despăduririlor din Bazinul Mediteranei și Asia, din Europa centrală, din America de Sud au condus la grave perturbări climatice și intense procese de eroziune; exploatarea nerațională a pădurilor de la limita de șerturilor au dus la extinderea acestora, distrugînd viața vegetală și animală pe de-a-ntregul; poluarea industrială a marilor orașe a atras fenomene îngrijorătoare nu numai pentru evoluția mediului, dar pentru însăși sănătatea omului. Spectrul epuizării unor resurse energetice și geochimice neregenerabile, penuria prezentă și de perspectivă a numeroase produse indispensabile progresului uman atrag atenția asupra „limitei”, că este necesară o gospodărire rațională a Pămîntului, casa umanității, cu tot ceea ce are pe el.

Studiile globale și regionale de mare complexitate pe plan conceptual au avut drept rezultat înțierea și răspîndirea a două idei de bază ale ecologiei:

1. Pămîntul este un sistem închis, cu dimensiuni și resurse materiale limitate; fiecare țară sau regiune de pe glob depinde de toate celelalte printr-un sistem integrator, de interacțiuni; orice problemă aparent izolată este într-o măsură mai mare sau mai mică de ordin global.

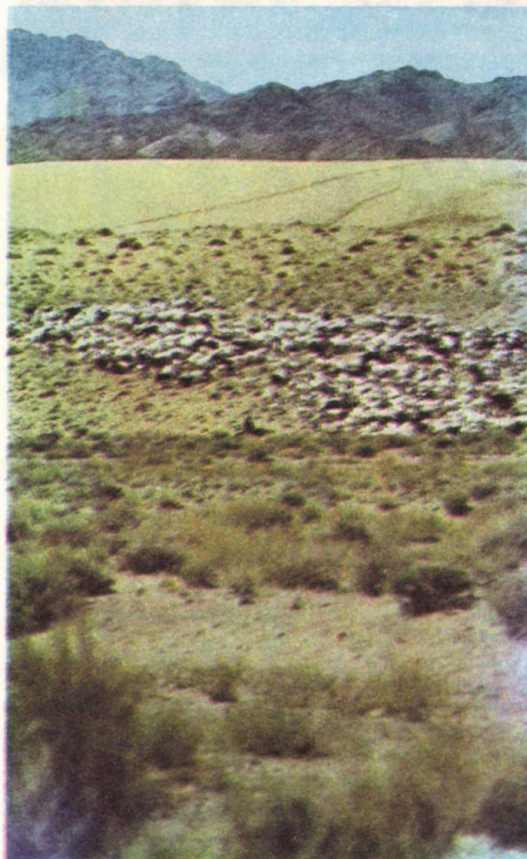
2. Omul rămîne din punct de vedere biologic un component al biosferei și nu stăpîn al acesteia; existența sa este condiționată de stabilitatea interrelațiilor dintre elementele componente ale biosferei.

Un număr tot mai mare de cercetători și factori de decizie pledează pentru necesitatea unei revoluții ecologice.

pentru a se stabili un raport deziderabil al omului cu natura, menit să asigure conservarea mediului și, implicit, perpetuarea Vieții pe Pământ.

„STARE ACUTĂ”

Efectele marcante ale poluării asupra vieții pe Planetă, datorită dezvoltării industriale și agricole fără programe bine stabilite, s-au făcut vizibile după deceniul al șaselea al secolului nostru. La o analiză de rigoare științifică, fenomenele distrugerii echilibrului ecologic nu pot fi cantonate exclusiv în aceste cauze, deoarece dintr-o dorință firească pentru facilitarea condițiilor de viață, omul a cău-

rat să producă în cantități tot mai mari mărfuri industriale și agricole, mai rezistente, de calitate superioară, neglijându-se grav efectele reziduurilor, nocive față de mediul în care au fost și sînt deversate. În diverse domenii, specialiștii au avertizat insistent asupra „stării acute” create în urma acestei situații, apreciindu-se — catastrofal — că „Ne îndreptăm spre un dezastru! Apa, pădurile, pămînturile fertile, resursele minerale și energetice, numărul speciilor de animale și plante, „aerul curat” s-au împuținat.

Concret, APA, sursă vitală, era consumată într-un volum de 3.000 Kmc în 1975, 4.000 Kmc în 1985, prognozându-se pentru sfîrșitul secolului un necesar de 6.000 Kmc. În ultimii 35 de ani suprafețele irigate s-au triplat, dar

din păcate eficiența folosirii apei de irigații nu depășește 37 la sută, datorită menținerii în exploatare a unor tehnologii rudimentare, costurile pe hectarul irigat ridicîndu-se la 5 mii dolari anual. În industrie pentru a extrage o tonă de petrol este nevoie de 10 tone apă, iar pentru o tonă de fibre sintetice este nevoie de 5.600 tone apă. Așadar, apa, din ce în ce mai rară, devine prețioasă în greutatea aurului. Consumul de apă dulce a sporit, în ultimii 80 de ani, cu o rată medie anuală de 2,5 la sută. De 200 de ani, mai ales europenii, plasează mari cantități de substanțe toxice în apele, aerul și solul lor.

Dar, apa nu este singurul „caz” în „dosarul poluării”. La fel de acut se prezintă situația și în ceea ce privește suprafața arabilă, sursă principală și de neînlocuit de pe care se asigură producția agroalimentară necesară hranei populației. Terra dispune de 24 milioane kilometri pătrați pentru acest scop, dar prin extinderea orașelor, a căilor de comunicație, a industriei, prin desertificare, eroziune și alte procese de degradare se apreciază că o treime din această suprafață va dispărea pînă în anul 2000. Astfel, peste o sută de țări sînt afectate de desertificare, iar numărul oamenilor confrunțați cu acest dramatic fenomen depășește un miliard. Numai în Africa, deșerturile Saharei s-au extins, în ultima jumătate de secol, cu 65 milioane hectare în detrimentul terenurilor agricole. Punerea în aplicare a unui proiect de stopare a desertificării pe plan global, într-o perioadă de 20 de ani, ar solicita fonduri maxime de 5 miliarde anual, adică numai a 200-a parte din cheltuielile militare!

Într-un studiu intitulat „Starea lumii” se apreciază că din 1950 și pînă azi populația globului s-a dublat, producția de alimente aproape s-a triplat, iar utilizarea combustibililor a crescut de patru ori, provocînd dezechilibrul a numeroase sisteme naturale, cele mai afectate fiind pădurile. Numai din pădurile tropicale dispar anual, prin defrișare și ardere, 110 mii kilometri pătrați, ritm care anunță că peste 80 de ani aceste teritorii inundate de viață vor fi aride deșerturi. În Europa 20 milioane hectare de copaci — teritoriu cît Austria și R.D. Germană — sînt bolnavi, muribunzi sau uscați. Autoritățile elvețiene au anunțat că în cantonul Zürich proporția copacilor vătămați a crescut în trei ani de la 14 la sută la 65 la sută. India

a pierdut în 8 ani peste 20 la sută din rezerva sa de păduri. Pe fondul faptului că ritmul anual de tăiere a pădurilor este mai mare decât cel al reimpăduririlor, este foarte grav că nu există o strategie globală în acest domeniu.

Datele privind degradarea mediului natural al Pământului au sporit considerabil în ultima perioadă, încât nu pot fi cuprinse în totalitatea și diversitatea lor. Vom menționa o informație generalizatoare: savanții apreciază că degra-

darea continuă a habitatului natural (poluare activă și reactivă) ar putea declanșa un val de dispariții de viețuitoare comparabil cu cel care a măturat dinozaurii și jumătate din celelalte specii animale și vegetale de acum 65 milioane ani. „Deșertul tehnologic” pare că este mai virulent decât erele marilor glaciațiuni. În această situație rațiunea și acțiunea omului nu au decât o singură șansă: aceea să învingă, păstrând Pământul curat!

ȘTEFAN DORGOȘAN

MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

componentă a procesului de dezvoltare economică și socială a României socialiste

Bilanțul pe plan mondial al activităților privind protecția și ameliorarea calității factorilor de mediu pun în evidență, în mod pregnant, pentru această perioadă, importanța deosebită care s-a acordat de toate țările lumii mediului înconjurător, unanim apreciat ca o componentă prioritară în procesul de dezvoltare economică și socială a acestora. În acest context Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător, în calitatea sa de factor dinamizator și catalizator al acțiunilor regionale și naționale de protejare a mediului și-a dovedit pe deplin utilitatea, prin promovarea unor probleme deosebite cum ar fi, combaterea deșertificării, a eroziunii solului și a celorlalte forme de degradare a terenurilor, cunoscut fiind că mai mult de 25% din suprafața solului cultivabil pe plan mondial este degradat. O a doua problemă care intră în sfera preocupărilor acestui Program, vizează rezolvarea penuriei de apă potabilă, cunoscut fiind că mai mult de 35% din populația actuală a globului suferă încă de pe urma acestei mari lipse de apă, fără de care viața și implicit dezvoltarea societății nu sînt posibile. Altă problemă deosebit de importantă la nivel global marchează necesitatea creșterii fondului forestier mondial, cunoscut fiind că în acest secol defrișarea pădurilor a atins proporții alarmante, în principal, în țările în curs de dezvoltare — generînd implicații multiple, care au frînt procesul de dezvoltare al acestor țări, prin grave inundații și importante eroziuni ale solurilor, prin alunecări și înmlăștiniri de terenuri, colmatări ale lacurilor de acumulare cu diminuări ale capacităților de producție a hidrocentralelor, prin dezechilibrări climatice și distorsiuni hidrologice ș.a.m.d.

Alte probleme la nivel global care vizează dezvoltarea economică și socială a țărilor evidențiază necesitatea conservării calității apelor marine și utilizarea în folosul întregii omeniri a bogățiilor oceanului planetar, atenuarea efectelor calamităților naturale, supravegherea factorilor de mediu și a regimurilor climatice pe plan global și re-

gional, promovarea în procesele de dezvoltare economică, a surselor noi de energie.

În contextul unor astfel de preocupări globale și regionale, protecția mediului înconjurător în România a devenit, ca și în alte țări ale lumii, o funcție economico-socială de prim ordin, cu valențe complexe și multiple, la rezolvarea căroră participă nu numai factori de răspundere din economie și specialiști implicați direct în procesul de producție și de protejare a mediului, ci întreaga populație, în special tineretul din școli, universități și din toate unitățile economico-sociale care creează și gospodăresc bunuri materiale.

Pentru aplicarea unitară în țara noastră a ansamblului de măsuri în acest domeniu, la 20 iunie 1973 a fost aprobată, de Marea Adunare Națională, Legea referitoare la protecția mediului înconjurător. Această lege, cu un conținut profund umanitar și științific, reflectă grija statului pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației, pentru diminuarea daunelor ce ar putea fi suportate de economia națională de pe urma degradării mediului înconjurător, pentru păstrarea și îmbogățirea frumuseților naturale ale patriei, pentru informarea și educarea tuturor cetățenilor în vederea participării lor active la acțiunile de protecție a mediului înconjurător.

Pe baza legii, factorii răspunzători din toate domeniile activităților economice și sociale sînt obligați, potrivit atribuțiilor ce le revin, să folosească rațional resursele naturale; să coreleze activitatea de sistematizare a teritoriului, a localităților urbane și rurale cu măsurile de protecție a mediului înconjurător; să adopte tehnologii de producție care nu duc la poluarea mediului și să echipeze instalațiile tehnologice și mijloacele de transport generatoare de poluanți cu dispozitive și instalații eficiente pentru prevenirea efectelor dăunătoare asupra mediului. De asemenea, potrivit legii, factorii răspunzători au obligația să recupereze și să valorifice substanțele reziduale

utilizabile provenite din activitățile economico-sociale, să asigure dezvoltarea cercetării științifice cu privire la protecția mediului înconjurător și să promoveze acțiunile de cooperare internațională, tehnică, economică și științifică în acest domeniu.

Cadrul juridic privind protecția mediului înconjurător a cunoscut în țara noastră în ultima perioadă o extindere deosebit de importantă. Astfel, în domeniul gospodăririi raționale și al protecției apelor, Marea Adunare Națională a aprobat „Legea Apelor” nr. 8/29.03.1974 și Legea nr. 1/15.04.1976 privind „Programul național de perspectivă pentru amenajarea bazinelor hidrografice din Republica Socialistă România”. În domeniul gospodăririi și protecției pădurilor, Marea Adunare Națională a aprobat Legea nr. 2/15.04.1976 privind „Programul național pentru conservarea și dezvoltarea fondului forestier în perioada 1976—2010”. În domeniul valorificării deșeurilor industriale și menajere, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a adoptat Decretul nr. 106/28.08.1975 privind colectarea, predarea, gospodărirea și valorificarea deșeurilor și a altor resurse secundare de materii prime și materiale. În domeniul sistematizării și protecției așezărilor umane, Marea Adunare Națională a adoptat Legea nr. 58 din 29 octombrie 1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale care, într-o concepție unitară cuprinde obiectivele și direcțiile principale — ale sistematizării teritoriului și localităților — menite să asigure organizarea armonioasă a teritoriului țării, a tuturor unităților administrativ teritoriale, să contribuie la repartizarea rațională și echilibrată a forțelor de producție, îmbinând organic criteriile de eficiență economică cu cele de ordin social.

Pentru creșterea continuă a calității mediului înconjurător în folosul sănătății populației, a calității vieții, în domeniul protecției mediului înconjurător se fac eforturi deosebit de remarcabile. România dispune în prezent de importante fonduri fixe pentru protecția mediului având în funcțiune instalații moderne de purificare a gazelor reziduale industriale și de epurare a apelor uzate industriale și menajere, din care peste 95% de concepție românească. Cadrele permanente care concure la realizarea sarcinilor din domeniul protecției mediului în întreg teritoriul țării noastre au crescut și s-au perfecționat de la an la an.

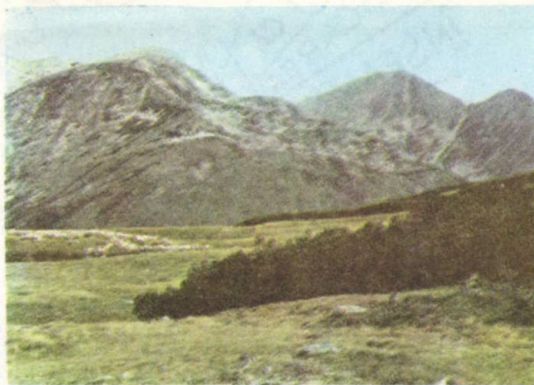
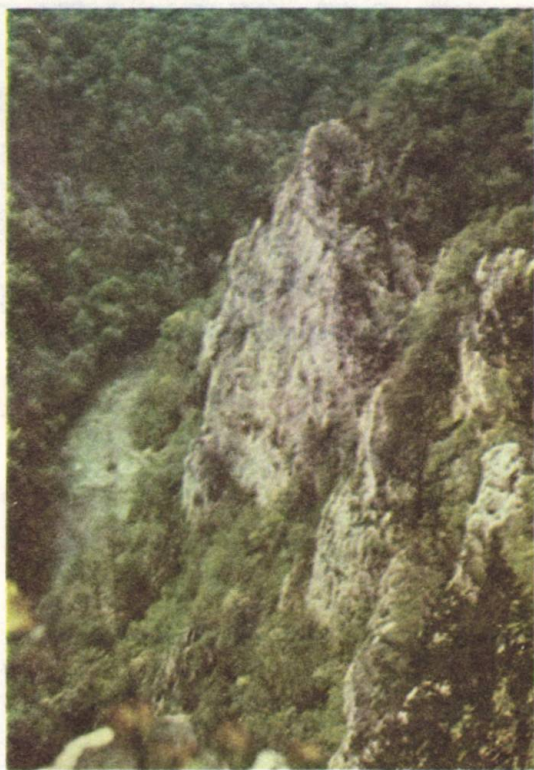
Rezultatele acestor eforturi materiale și umane deosebite arată că, cu toate că în ultimii 9 ani procesul de industrializare și de dezvoltare armonioasă a celorlalte ramuri ale economiei s-a intensificat, poluarea mediului nu a mai avansat, acest fenomen rămânând un fenomen stagnant, cu o pronunțată tendință de scădere, calitatea factorilor de mediu marcând sensibile îmbunătățiri pe marile platforme și zone industriale. Pe planul protecției solului în ultimii 10 ani au fost redat agriculturii peste 1,5 milioane ha de soluri erodate. De asemenea, au fost redat în folosință la parametri optimi, importante suprafețe de teren agricol afectate de exces de umiditate și de fenomene de acidifiere și salinizare. Conservarea și dezvoltarea fondului forestier au cunoscut, de asemenea, o amploare deosebită prin intensificarea gospodăririi resurselor forestiere pe baze ecologice, extinderea bazei genetice de ameliorare și selecție a speciilor forestiere, combaterea pe cale biologică a dăunătorilor pădurilor, stabilirea unor sisteme de supraveghere a factorilor de mediu în

fondul forestier, zonarea funcțională a pădurilor, regenerarea și extinderea fondului forestier, creșterea gradului de fiabilitate ecologică a pădurilor etc. O atenție deosebită s-a acordat și „Rezervațiilor naturale” și „Monumentelor naturii” care au crescut ca număr și s-au extins ca întindere de la an la an. În prezent obiectivele ocrotite în România ca rezervații naturale sînt în număr de 380, din care unele au caracter de unicitate ca spre exemplu: Delta Dunării și Parcul Național Retezat, rezervații care sînt înscrise în Cartea Mondială ca rezervații naturale ale Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO). Pe planul supravegherii automate a calității factorilor de mediu, România se află printre primele țări din lume care a realizat un sistem de supraveghere a poluării de fond a atmosferei și un sistem de supraveghere a calității solului (supravegherea solului atît din punct de vedere al poluării posibile cu pesticide și îngrășăminte chimice, cît și din punct de vedere al celorlalte forme posibile de degradare a solului: eroziuni, acidifiere, salinizări, exces de umiditate etc.). Schimbul de informații internaționale asupra poluării de fond a aerului și informațiile pe care le poate furniza Sistemul național de supraveghere a poluării de fond a aerului ne permit să cunoaștem influența poluării de pe întreg teritoriul țării cît și posibila influență a poluării „de import” transportată de vînturi dominante.

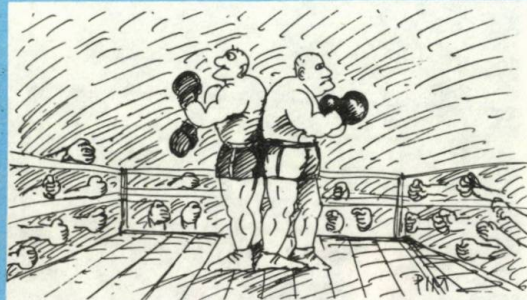
Toate aceste eforturi și rezultate reflectă grija pe care conducerea de partid și de stat, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România o manifestă pentru menținerea și îmbunătățirea calității factorilor de mediu din întreg teritoriul țării, în folosul sănătății populației, a creșterii calității vieții. Încă de la Conferința Națională a partidului din anul 1972 tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Este necesar să luăm măsuri riguroase pentru combaterea noxelor industriale, preîntîpinarea poluării apei și aerului pentru protecția pădurilor, lacurilor, rîurilor, munților, a locurilor considerate monumente ale naturii. Este o datorie de onoare a partidului, a întregului nostru popor să facă totul pentru asigurarea cadrului ambiant propice ocrotirii sănătății oamenilor, pentru păstrarea nealterată a frumuseților patriei, pentru a transmite generațiilor viitoare toate darurile cu care natura a hărăzit România”. Beneficiem de înalta experiență și judicioasă coordonare a activității din domeniul protecției mediului înconjurător din partea tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, prim-viceprim-ministru al guvernului, care acordă acestor probleme o importanță deosebită, în centrul preocupărilor din acest domeniu fiind omul, mediul său de viață, calitatea vieții în prezent și în viitorul de largă perspectivă.

Prin munca depusă și coordonare a muncii în domeniul protecției mediului înconjurător România este apreciată pe plan internațional. Un juriu, cu sediul la Bari, în Italia, alcătuit din cei mai valoroși oameni de știință și specialiști pe plan mondial în acest domeniu de activitate, a atribuit țării noastre, medalia de aur pentru ecologie pe anul 1983, România fiind astfel a patra țară din lume după Statele Unite ale Americii, Anglia și Franța, care intră în posesia unei astfel de înalte distincții.

MATEI NICOLAU
secretarul Consiliului Național
pentru Protecția Mediului Înconjurător

Fotografii de LUCIAN IONICĂ

umor

● — Cum ați putut să urcați la volan în halul ăsta de beat?
— M-au ajutat cițiva prieteni.

● — E adevărat că femeile trăiesc mai mult decit bărbații?
— Desigur. Mai ales văduvele.

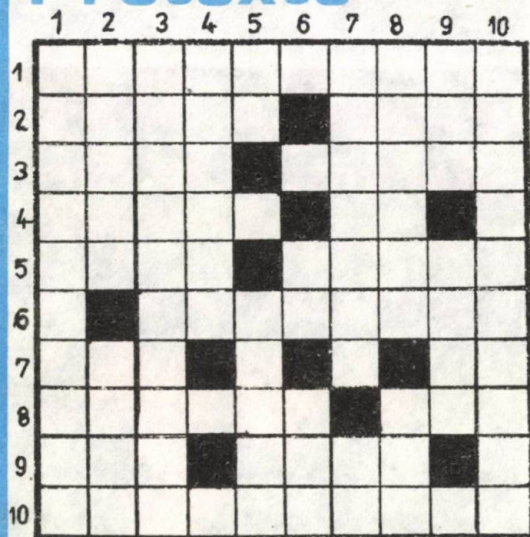
● — Sînteți în stare de ebrietate avansată. De ce nu o lăsați să conducă pe soția dumneavoastră. Doar și-a luat carnetul de două luni.
— Sînt beat, dar nu incoștient!

● — Știu că soția ta provine dintr-o familie de gemeni. Nu ai făcut niciodată vreo confuzie?

— Exclus! Fratele ei poartă barbă.

● — Tata susține că vrei să te căsătorești cu mine fiindcă am bani.
— Se înșală mult. Te iau de nevastă fiindcă eu n-am bani.

Pretexte

ORIZONTAL:

1) Efectele miraculoase ale artei (sing.) 2) Prietenul care vine la mine — Rămas în cele din urmă 3) Sint din popor (sing.) — Un pachet de acțiuni 4) Relief marin — Seamănă la față! 5) Dă dispoziții bune (masc.) — Legătură de chei pentru vagoane 6) Sar calul pentru orice 7) L-a prins tracul — Urmărit pînă la sfîrșit! 8) Transmite golurile la tranzistor — Stă tot timpul în calea ta 9) Se împotrivesc jocului de table — Cu fire, în limbajul curent 10) Substituire de persoane.

VERTICAL:

1) Grupare... 2) Proprietate de soi — Ajuns în deșert 3) Plînge la galerie 4) Rezervă la pregătirile pentru iarnă 5) Merge în pas cu vremea — Vecina viorii (pl.) 6) Vorbă la părăsire! — Umblă ca-n codru cu părul pe urechi 7) Așezări mai mult decit comune — Testat la capete! 8) Însemne ale recunoașterii umane — La nivelul de... bază (pl.) 9) Inclus în listă! — Plase întinse pentru somn 10) Domeniu maxim de existență

UNIVERSIADA '87

Un mare succes al sportului românesc

● LOCUL 3 PE NAȚIUNI, DIN PESTE 120 DE ȚĂRI PARTICIPANTE! ● 43 DE MEDALII, DINTRE CARE 21 DE AUR, 12 DE ARGINT ȘI 10 DE BRONZ ● NOEMI LUNG, PAULA IVAN, AUREL MACARENCU ȘI ANCA PĂTRĂȘCOIU — PRINTRE CELE MAI STRĂLUCITOARE STELE ALE UNIVERSIADEI DE LA ZAGREB ● SPORTURILE CARE NE-AU REPREZENTAT CU CINSTĂ: ÎNOTUL, CAIACUL-CANOE, CANOTAJUL, ATLETISMUL ȘI (MAI PUȚIN) GIMNASTICA ● O NOUĂ PROBĂ A VALORII SPORTULUI ROMÂNESC, A CAPACITĂȚII SPORTIVILOR UNIVERSITARI ● PE CURÎND, LA SAO PAULO!

Între 8 și 19 iulie, Zagrebul a găzduit cea de a XIV-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de vară, competiție internațională de mare anvergură, la startul căreia s-au aliniat sportivi studenți din 128 de țări ale lumii. A fost, ca întotdeauna, un nou prilej, binevenit, ca tinerii din toate țările lumii să se reunească sub culorile F.I.S.U., în arenele Universiadei, nu numai pentru a se întrece, ci și (sau mai ales) pentru a lega noi și trainice prietenii cu colegii lor de generație de pe întregul Pământ, sub semnul păcii și al colaborării internaționale, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, pentru un viitor liniștit și îmbelșugat. A fost o Universiadă frumoasă, purtând un generic superb — „Tineretul lumii — pentru o lume a păcii!” — o Universiadă reușită la care au contribuit deopotrivă și gazdele și oaspeții!

Pentru sportul universitar românesc, întrecerile de la Zagreb au însemnat un nou prilej de confirmare a năzuinței de pace și prietenie care-i animă pe tinerii patriei noastre și, în același timp, o nouă posibilitate de a-și proba nivelul înalt de pregătire, măiestria sportivă, capacitatea de a se întrece de la egal la egal cu cei mai buni performeri ai lumii și chiar de a-i întrece, în condițiile frumoasei și palpitanței lupte sportive! În rîndurile care urmează, reporterul va retrăi pentru dumneavoastră câteva din neuitatele amintiri culese la Zagreb, în cele două săptămîni ale Universiadei '87 care a fost, repetăm, un mare succes al sportului românesc!

BUN GĂSIT, ZAGREB ȘI... ZAGI!

Decolăm spre Zagreb într-o dimineață fierbinte, de vară toridă, iar micul nostru charter, pornește ușor și vesel către orașul celei de a 14-a

Universiade. Din primul grup de sportivi români care vor poposi în satul Universiadei fac parte 5 înotători — Noemi Lung, Anca Pătrășcoiu, Eniko Palencsar, Timeea Toth și Flavius Vișan, însoțiți de antrenorul emerit Gheorghe Dimeca — gimnastele

Ecaterina Szabo, Laura Cutina, Lenuța Rus, Mădălina Tănase și Dana Dumitru (cu antrenorul Octavian Belu), ca și o parte a flotilei de aur a caiacului și canoei românești, avîndu-i în frunte pe dublul campion al lumii, Aurel Macarencu, pe campionii mon-

Zagreb - vedere panoramică și o imagine a Universității orașului

gint. Și iată-ne ajunși la Zagreb, în două ore și ceva, și-aterizând atît de lin, încît aplauzele adresate pilotului sînt chiar mai zgomotoase ca rulajul trenului de-aterizare! „Welcome!” — tăblițele purtate de tinerele iugoslave ne întîmpină la scara avionului, formalitățile vamale trec cît ai clipi din ochi, iar cîteva autocare confortabile ne duc direct la centrul de acreditare. Aici, o forfotă firească și tradițională, cu fișe confruntate în calculator și cu fotografii-polaroid, cu binefăcătoarele răcoritoare și cu căldura funcționarilor de la acreditări. Doar noi, ziaristii, mai avem un pic de stat, în timp ce delegația noastră se grăbește spre liniștea satului Universiadei. Așadar, am ajuns, ne-am și acreditat și instalat și Zagrebul împodobit sărbătorește e al nostru, cu oamenii lui calzi, și-atît de primitori, cu arhitectura care împletește armonios străvechiul cu modernul, cu miile de voluntari surizători și îndatoritori și, bineînțeles, cu „Zagi”, velsa veveriță care e mascota Universiadei și care îți zîmbește la tot pasul!

diali Daniel Stoian și Angelin Velea, ca și mulți alți medaliați sau... viitori medaliați la marile întreceri internaționale. Un zbor cum nu se poate mai plăcut — datorită unui comandant de excepție (și, totuși, stewardesele vor uita, probabil emoționate, să ureze sportivilor tricolori și bun venit, dar și succes la Universiadă?!) — de-a lungul căruia schimbăm cîteva cuvinte cu cîteva dintre candidații noștri la medalii. Un pic îngîndurată, Noemi Lung vorbește cu

încredere despre minimum două medalii de aur, iar antrenorul ei, Gheorghe Dimeca, adaugă că nu va fi deloc ușor, cu atît mai mult cu cît Noemi va evolua în... șapte probe! Uriașul Macarencu nici nu se gîndește c-ar putea rata vreunul dintre cele două titluri pe care le-a promis la Zagreb și la... Duisburg, în timp ce Kati Szabo își amintește de Universiada precedentă, de la Kobe, unde-a cules nu mai puțin de 6 medalii, dintre care două de aur și trei de ar-

NOEMI...

Întimplarea a făcut s-o cunosc cu mai bine de un an înaintea Universiadei. S-o cunosc, adică, și dincolo de teritoriul strict al sportului de performanță. E o fată timidă, cu mult bun simț, cultivată mai mult decât colegele ei de generație, și tare ambițioasă. Muncește de exact... 13 ani mai mult decât ați putea crede și numai dacă vă gândiți că înoată, în medie, peste 20 de kilometri zilnic, tot mi se pare arhisuficient pentru a vă stîrni uimirea deplină. Gheorghe Dimeca, antrenorul ei, e un interlocutor jovial, întotdeauna și pentru oricine, dar pentru elevele lui e un tată aspru, care cere chiar mai mult decât se poate, spunînd, la o adică: „Dacă nu le-aș cere mai mult decât pot ele, n-ar da tot ce pot!” Și, cred eu, există mult adevăr în maniera lui de lucru... La Zagreb, în prima zi de concurs, Noemi a cucerit două medalii de aur, la interval de nici o oră. Publicul a aplaudat-o, cei competenți s-au și mirat un pic, dar cei mai mulți n-au îndrăznit să bănuiască suita incredibilă de victorii care va urma. Ei bine, Noemi Lung, frumoasa maramureșancă — al cărei tată, proiectant fiind, a tras primele linii pe hîrtie la proiectul bazinului acoperit din Baia Mare, la vremea cînd fîcica sa abia se ridicase în picioare — avea să fie cea mai strălucitoare stea a întrecerilor de înot de la Zagreb, adunînd un splendid buchet de 7 medalii, dintre care nu mai puțin de 5 de aur. Ca să nu mai vorbim și despre cele 6 recorduri mondiale universitare ale ei, sau despre conferința de presă, în cadrul căreia vreo 500 de ziariști din toate colțurile lumii i-au admirat nu numai modestia

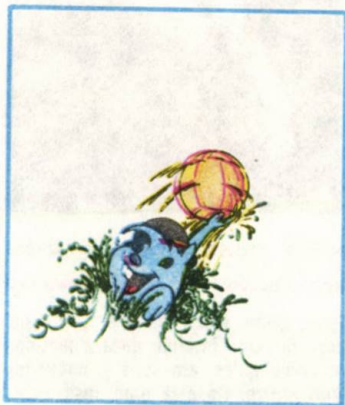
Noemi Lung — în plină cursă și la conferința de presă, alături de antrenorul emerit Gheorghe Dimeca

și farmecul răspunsurilor, dar și engleza corectă, literară în care s-a întretinut cu ei!... Aveam să vorbesc cu Noemi și după încheierea întrecerilor, înainte de întoarcerea spre patrie și am vorbit despre o mulțime de lucruri, numai despre medaliile și recordurile ei, nu! Știți de ce? Am vrut să văd dacă atîtea mari succese, venite dintr-o dată, o schimbaseră cu ceva pe Noemi cea pe care o știam eu și m-am bucurat să văd că totul era ca înainte, Noemi rămînînd fata modestă, chiar timidă, plină de bun simț pe care-o cunoscusem, ceea ce m-a bucurat atît de mult, încît acum i-o spun și ei, pe această cale.

ALĂTURI DE „FLOTILĂ”, LA... HANGAR!

Lumea padelei și pagaei m-a fascinat întotdeauna! De ce? Poate din simplitatea și căldura oamenilor acestora care te cuceresc dintr-o privire, dacă le-o și acorzi din toată inima, cum mi-a plăcut să fac mereu! Ei bine, la Jarun, în Iugoslavia, mi-am propus să nu mai urmăresc finalele de caiac-canoe din tribună, ci pur și simplu să le trăiesc alături de „flotilă”, la hangar, acolo unde emoțiile dinaintea cursei se trăiesc la cea mai mare intensitate, ca și bucuria victoriei sau amărăciunea înfrîngerii. Firește, am „fotografiat” numai cîrmepe, dar, vreau să cred, cîrmepele semnificative!... Aurel Macarencu, flăcăul înalt și vînos cu ochi albaștri și părul cîrlionțat, își pierde zîmbetul cu mult înainte de a ieși din apă. Iar

barca lui, o fragilă canoa „de simplu”, îl preocupă într-atît, încît nimic nu mai există împrejur... Să-l tulbur?!... Mi-am luat inima-n dinți și-am luat rîzînd o frază lăsată ne-terminată cu vreo două zile mai devreme. Atunci mă întrebasesc cît a mers sovieticul Kalinichenko în seria a II-a și i-am răspuns ceva de genul „Ce contează, tot îl bați cu două bărci și jumătate”... Acum am reluat: „Crezi că îi dai doar două bărci sau și mai mult?!” ...A-ntors spre mine ochii lui albaștri și l-am zărit zîmbind. Apoi, mi-a spus: „Și una mi-ar ajunge... Dumneavoastră, nu?” „Ba da, îi zic, dar simt eu că îl bați cu două!”... „Așa să fie!” mi-a mai spus, iar cele două bărci avans cu care-a cîștigat finala de 1000 au fost o mare bucurie pentru mine!... Nemai-vorbînd și despre cel de-al doilea titlu al noului „amiral” al flotei de aur a caiacului și canoei românești...

Luminiței Munteanu i-am oferit, pentru finală, pălăria mea de soare. Și-așa m-am ales cu o pălărie de două ori medaliată cu aur, la Jarun! Pe Daniel Stoian l-am văzut clocotind de nervi, după finala pierdută de o mie, pentru a-l regăsi în ziua următoare radios, după victoria la 500. Nici el nu știa că eu știu cine-l încurajase înainte de finală, deși știam în taină amândoi că fusese tocmai Noemi Lung!... Sau trebuia să o vedeți pe Tecla Borcănea, mereu nervoasă pe cineva din jurul ei, înciudată că a ratat aurul la simplu. În ziua următoare a spălat caiacul de 4 cu mîna ei și lucea atît de tare, încît nu m-am îndoit că va aluneca spre aur, cum a și alunecat... Trebuia să vedeți și antrenorii: pe Igor Lipalit dînd de pe mal cadența cu piciorul în asfalt, în timpul curselor de canoe, pe Nicușor Eșeanu fluierînd ca un arbitru de fotbal, după un cod știut numai de el și caiaciști, pe Mihai Țurcaș agitîndu-și cămașa asudată, în lipsa glasului lăsat de ani și ani pe ape, sau pe „doctorul” Lalu masînd cu dragoste și rîvnă fiecare mușchi de caiacist sau canoist, cu-atîta forță

Aurel Macarencu, „amiralul” flotei noastre de aur, pe podiumul de premiere de la Jarun

și atîta neodihnă, că m-am și întrebat de multe ori dacă n-ar fi și el la fel de tare într-o barcă!... Am văzut medaliile aduse de la podium la hangar, și chipurile obosite surîzînd și bărcile șterse apoi cu grijă și ridicate în remorca de metal cu care aveau să se întorcă-n țară. Iar ei, oamenii apelor, erau neschimbați, ca Noemi Lung, deși veneau acasă cu un braț de medalii de aur, argint și bronz, mai toți cu cite două!...

NU-I NIMIC, KATI, SE MAI ÎNTÎMPLĂ!

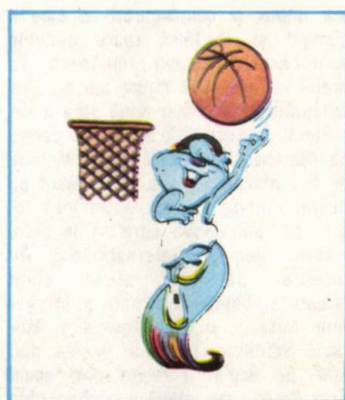
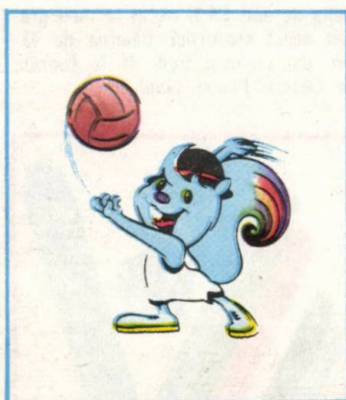
La „Dom Sportova”, în sala de gimnastică, toate locurile au fost mereu ocupate, iar favorita publicului s-a numit, nu-ncape nici-o îndoială, Ecaterina Szabo. Și totuși, Kati, s-a întors la București, înția dată-n

splendida ei carieră, fără aur, deși... De-a lungul anilor s-a întîmplat să fiu de multe ori lingă gimnaștii noștri, la cele mai diverse și mai de amplexare competiții. Sînt unul de-al lor, altfel

Sfidînd gravitația, Ecaterina Szabo!

spus, și-mi place să mă știu așa, deși, din cînd în cînd, dacă a fost cazul, bineînțeles, am scris și multe lucruri critice. De astă dată, însă, refe-

rindu-mă la Kati Szabo, nu cred că e nimic de criticat. Kati a făcut tot ce i-a stat în puteri și, dacă „sorții” nu făceau să concurăm în grupa a doua, mizam pe cel puțin două note de 10 și, implicit, pe două medalii de aur. N-au fost să fie, însă, și dintre atâtea imagini care mi s-au întipărit pe rețină de la Universiadă, privirile disperate pe care mi le-a aruncat Kati în tribună, din concurs, mă obsedează și acum. I-am răspuns mereu cu „Nu-i nimic! Se poate! Hai!”... dar nu știu cât am fost și de convingător. Cert e că această mare gimnastă care-a fost și va rămâne Ecaterina Szabo s-a mobilizat extraordinar, a lucrat extraordinar, dar mereu i-au lipsit câteva sutimi pînă la acel 10 absolut care a însemnat la Zagreb medalia de aur. Iar acum, cînd Universiada a rămas în urmă, simt nevoia să spun doar atât: „Nu-i nimic, Kati, se mai întîmplă! Dar îți iei tu revanșa, cît de curînd!”

A DOUA MARICICA PUICĂ SE NUMEȘTE PAULA IVAN!

Din cele patru medalii de aur cucerite de atletismul românesc la Zagreb, două au fost ale semifondistei bucureștence Paula Ivan, celelalte revenind Liliane Năstase, la heptatlon și Marietei Ilcu, la săritura în lungime. Paula Ivan a lăsat însă pe stadionul „Dinamo” din capitala Croației și nu numai acolo, impresia că este noul star al semifondului mondial. Să fie numai o impresie? Reporterul e înclinat să spună că nu și are și dovezi în acest sens, dovezi care înseamnă nu numai timpuri excelenți înregistrați de Paula Ivan în acest sezon — deci, nu doar la Universiadă —, dar și alura de mare campioană a bucureștencei și ușurința cu care

Pe podium, atleta Paula Ivan și Mitica Junghiatu

s-a impus și convingerea cu care a câștigat și, în fond, toate tradițiile semifondului feminin românesc. La drept vorbind, sînt cîțiva ani de cînd așteptăm să apară o nouă stea a semifondului nostru. Aceasta, nu pentru că Maricica Puică sau Doina Melinte ar fi... obosit, dar ele și-au făcut pe deplin datoria și trebuia, în mod logic, să vină cineva care să le preia ștafeta biruinței internaționale. Au încercat, pe rînd, reușind chiar uneori, și Mitica Junghiatu și Margareta Keszeg, și Ella Kovacs și Mariana Stănescu și Violeta Beclea, dar, iată, pe deplin a reușit pînă acum doar Paula Ivan, elevă a aceluiasi Ion Puică, la școala căruia au crescut nu numai Maricica Puică, dar și, cîndva, chiar Doina și Dorin Melinte! Îmi amintesc că, cu vreun an în urmă, o criticam serios pe Paula Ivan pentru rolul de purtătoare de trenă a cursei, de „iepure” cum se mai spune, îndoiindu-mă de valoarea și posibilitățile ei. Atunci, aveam dreptate, fără îndoială, dar și ea avea... sarcinile ei tactice. Altfel spus, Paulei nu-i venise încă rîndul să decoleze spre medalii și spre piscurile performanței internaționale, dar iată că acum, în sezonul '87, a decolat și a învins, în stil de mare campioană cum deja și este!... La ora cînd Almanahul nostru vede lumina tiparului, la Roma se vor fi încheiat deja întrecerile celei de a doua ediții a Campionatelor Mondiale de Atletism și mă încumet să scriu, cu aproape o lună înaintea lor, mai exact la 28 iulie a.c., că Paula Ivan va urca pe podiumul de premiere mondial, cel puțin în proba de 1500, unde ar putea cucerii chiar me-

dalia de aur! Să fi riscat în mod gratuit acest pronostic? Rămîne de văzut, dar eu unul cred, de la Zagreb, în cariera Paulei Ivan!

LECȚIA „ARGINTULUI”...

În finalele de canotaj de la Jarun, din 6 echipe românești, doar unul a ratat titlul mondial universitar. E vorba de tandemul Rodica Armășescu—Adriana Chelariu, clasat pe locul secund, după surorile Zareva, din

Bulgaria. Surpriză, oare? Surpriză! Fără doar și poate. Surpriză fericită pentru bulgăroaice, dar surpriză neplăcută pentru noi și, mai ales, pentru schifistele române, a căror valoare n-a stat și nu stă nici acum sub semnul vreunei îndoieli! Și, totuși, au pierdut, după ce dominaseră cursa de o manieră foarte clară, pînă la intrarea în ultimii 150—200 de metri! Medalie de argint, deci, dar și o lecție binevenită înaintea Campionatelor Mondiale, unde tandemul Armășescu-Chelariu nu va mai pierde aurul, sîntem coninși! De ce sîntem convinși? Pentru că în lotul național de schif feminin se ratează o singură dată, dacă se ratează, dorința de victorie fiind mereu perpetuată de muncă fără egal și de cel mai înalt devotament. Iar cine nu crede să le privească pe Maria Sava, pe Marioara Popescu și pe toate celelate canotoare cu care ne-am mîndrit întotdeauna!

Maria Sava și Marioara Popescu au învins și la Jarun!

Și ei au fost la Zagreb, pentru a culege aurul Universiadei

Fotografii de VICTOR RĂDULESCU

ȘI EI AU FOST LA ZAGREB!

Se-ntîmplă mereu ca la succesele mari, cum a fost cel de la Zagreb, spațiul tipografic, fie el cît de amplu, să nu poată cuprinde chiar tot ce-ar fi de spus și ce ar merita să fie tipărit. Așa și-acum, cînd cele 43 de medalii cucerite de sportivii români sînt tot atîtea povești minunate, nu greu, ci imposibil de cuprins în cîteva pagini de Almanah. Iată de ce, rugîndu-i să ne ierte pe cei ale căror nume n-au fost pomenite, îi grupăm sub onorantul „tricolorii români”, felicitîndu-i pentru medalioanele lor și pentru valoarea dovedită în întrecerile acestei a 14-a ediții a Jocurilor Mondiale Universitare. Și încă ceva: promisiunea că le vom dedica spațiul viitor, după succesele de la Universiada următoare, Sao Paulo 1989!

Grupaj realizat de
HORIA ALEXANDRESCU

PANOUL DE ONOARE

MEDALII DE AUR

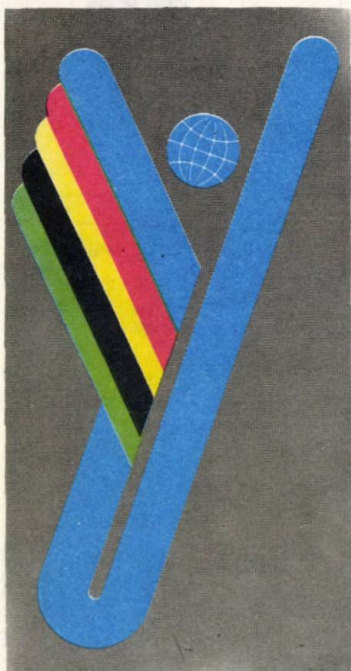
Medalii de aur

1. Noemi Lung — înot — 200 m mixt
2. Noemi Lung — înot — 400 m liber
3. Anca Pătrășcoiu — înot — 100m spate
4. Aurel Macarencu — canoe — C1—1000m
5. Luminița Munteanu
Marina Ciucur — caiac — K2—500 m
6. Noemi Lung — înot — 400 m mixt
7. Aurel Macarencu — canoe — C1—500 m
8. Luminița Munteanu,
Marina Ciucur,
Marina Nădejde,
Tecla Borcănea — caiac — K4—500 m
9. Daniel Stoian
Angelin Velea — caiac — K2—500 m
10. Noemi Lung — înot — 200 m liber
11. Anca Pătrășcoiu — înot — 200 m spate
12. Noemi Lung — înot — 800 m liber
13. Liliapa Năstase — atletism — heptatlon
14. Paula Ivan — atletism — 1500 m
15. Paula Ivan — atletism — 3000 m
16. Maria Sava — canotaj — schif simplu (u)
17. Marioara Popescu — canotaj — schif simplu
18. Anișoara Bălan,
Veronica Cogeanu,
Doina Ciucanu,
Anișoara Minea — canotaj — schif 4 vâsle
19. Valentin Robu.
Dorel Năstase,
Dimitrie Popescu,
Vasile Tomoiagă,
Florin Micu — canotaj — schif 4+1 rame
20. Dragoș Neagu,
Dănuț Dobre — canotaj — schif 2 rame
21. Marieta Ilcu — atletism — lungime

Notă: Campionii au fost trecuți în ordinea în care au cucerit titlurile la Zagreb

Așa arată, de... aproape, medaliile Universiadei de la Zagreb '87

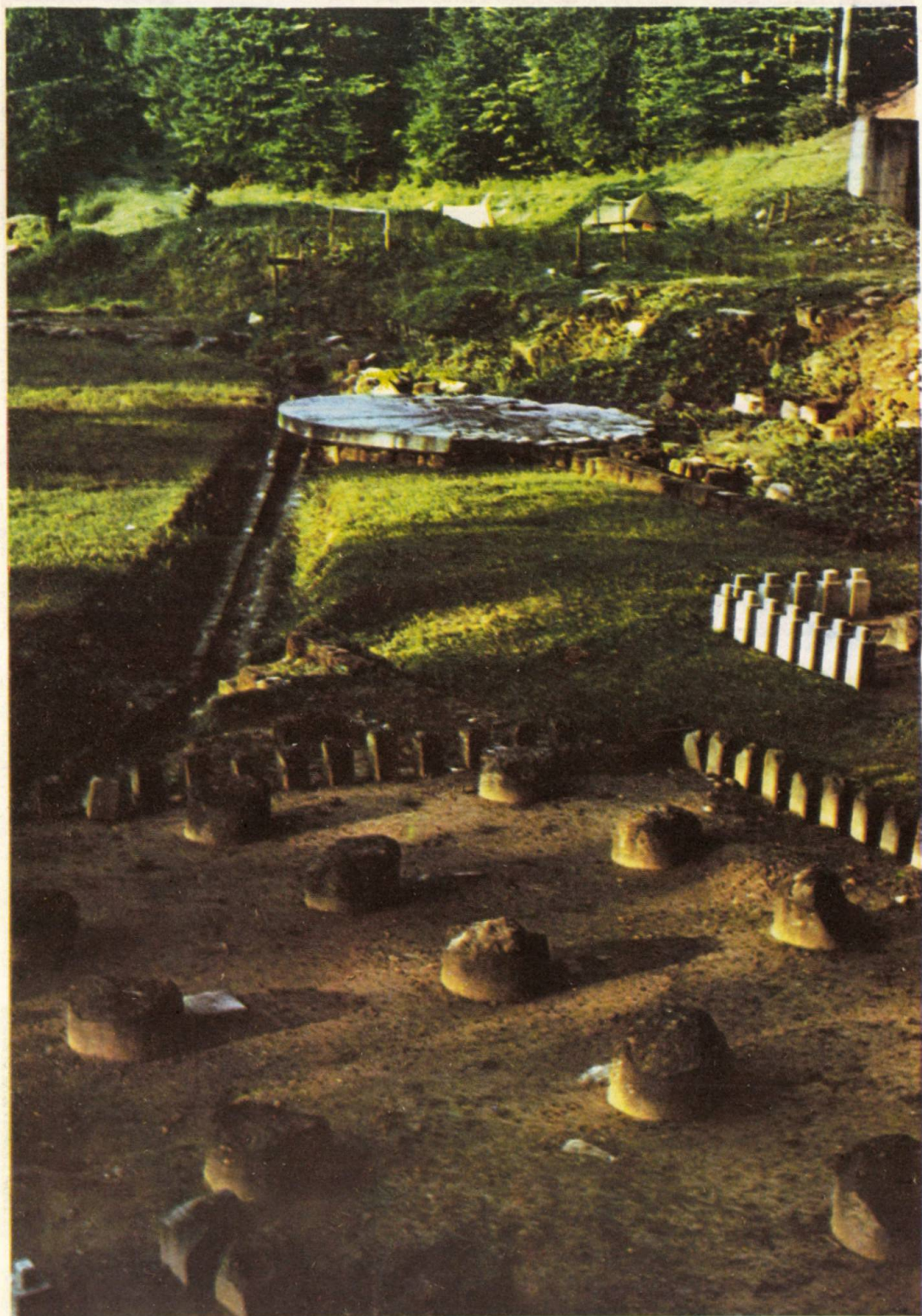

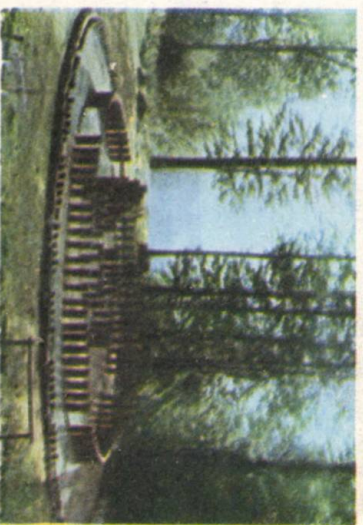
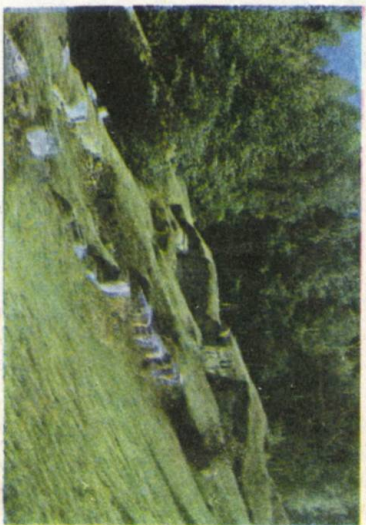
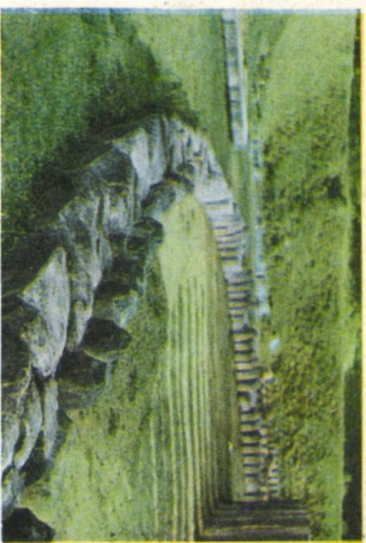
BILANȚUL ROMÂNIEI LA UNIVERSIADELE DE VARĂ

Anul	Orașul	Aur	Argint	Bronz	Total
1959	Torino	2	1	2	5
1961	Sofia	6	6	8	20
1965	Budapesta	3	4	4	11
1970	Torino	0	4	2	6
1973	Moscova	4	7	8	19
1977	Sofia	11	10	14	35
1979	Mexico	13	3	15	31
1981	București	30	17	20	67
1983	Edmonton	6	12	9	27
1985	Kobe	5	10	6	21
1987	Zagreb	21	12	10	43
Total medalii:		101	86	98	285

9332h

Fotografii de DORIN DOROFTEI

Întâlniri memorabile cu tinerețea

Cum erau ei când erau tineri? De câte ori nu mi s-a întâmplat să aud această întrebare din partea unor prieteni la vârsta juneții. „Ei”, cei la care se referă, sînt celebriități trecute pe felurite tărîmuri sau personalități vestite din lumea de azi, dar care au ajuns la vîrste respectabile. E o curiozitate firească, derivată din mereu neostenita sete a tînărului de a ști cum a început și începe drumul mării performanțe în diferite domenii ale cunoașterii sau înfăptuirii practice. E, în fond, aspirația, mărturisită sau nu, spre modele.

Trecînd în revistă un ciclu de întîlniri memorabile cu figuri excepționale ale vieții publice, pe care o biografie ziaristică de aproape 40 de ani mi le-a perindat în fața privirilor, m-am gîndit că prin cîteva dintre aceste figuri, voi putea răspunde curiozității (normale) a tinerilor. Mai ales, că pe unii dintre cei cărora le consacru acest ciclu, am avut privilegiul (cărui, la vremea respectivă, nu i-am prea acordat importanța cuvenită, căci așa e tinerețea, adesea nu-și dă seama cît de tînără e!?) să-i știu încă din anii începuturilor ori din anii primelor lor realizări, prin care au atras atenția opiniei publice asupra lor.

Timpul a mai șters unele dintre contururi, dar esențialul a rămas (îndeosebi pentru că despre unii dintre ei am așternut, la vremea respectivă, articole de ziar sau simple pagini de carnet). Faptul că am ales pentru aceste „însemnări de almanah” o mare ziaristă, Catinca Ralea, al cărei nume va rămîne înscris în istoria presei radiotelevizate din țara noastră, în pofida nenorocirii de a se stinge cînd mai putea da mult ascultătorilor și telespectatorilor ce o îndrăgiseră, un sportiv de excepțională performanță și un mare pictor contemporan, Qi Baishi, oameni de cultură, Emil Zatopek, nu e întâmplător. Nu sînt oare alergători de cursă lungă?

CATINCA RALEA

E greu, foarte greu să scrii despre un prieten apropiat. Îndeosebi cînd acest prieten reprezintă nu numai o personalitate ieșită din comun, dar și o parte din tinerețea ta.

Am cunoscut-o mai bine pe Catinca în urmă cu vreo 25 de ani (și pînă atunci o întîlnisem cu felurite prilejuri protocolare, la recepții, cocteiluri etc., și schimbaserăm cîteva cuvinte de complezență, dar numai atît!). Am izbutit să ne cunoaștem mai îndeaproape și să legăm chiar o strînsă relație de familie (despre soțul ei, marele actor Emanoil Petruț, voi scrie în altă împrejurare, căci, fără îndoială, merită din plin, prin toate datele individualității sale artistice de mare clasă, o evocare pe măsură) cu ocazia însoțirii unei delegații (prin țară sau în străinătate, nu-mi mai aduc aminte).

Nu puteai, întîlnindu-i împreună pe Catinca și Petruț, să nu ai imaginea unei vitalități iradiante, unei contagioase iluminări lăuntrice: te simțeai și tu cuprins în vîrtejul acestei generoase pofte de a se bucura de viață și de a împărtăși și celor din jur puternica lor trăire a fiecărei clipe, a fiecărei zile.

Pe parcursul periplurilor noastre reportericești, în anii cînd am fost camarazi de scris și prieteni apropiați, mi-a fost dat s-o văd pe Catinca muncind și 24 de ore fără întrerupere, cu același zîmbet molipsitor pe buze, cu același rîs în cascade

atît de caracteristic, care izbucnea la fiecare glumă rostită de vreunul dintre colegi. Era o îmbinare de gingășie și forță, de căldură și rigoare, cum rar mi s-a întîmplat să întîlnesc. După cum rar mi-a fost dat să întîlnesc un om atît de total dăruit profesiei noastre pasionante și acaparatoare. Cu prilejul unei reuniuni a FI-JET (Federația internațională a scriitorilor și ziariștilor din turism), pe care a găzduit-o țara noastră, ni s-a încredințat, Catincai, mie și altor citorva confrăți, sarcina de a redacta un buletin zilnic, care să reflecte pe un ton cît mai deconectat lucrările și „culisele” lor. Se întîmpla — și nu o dată — ca ședințele reuniunii să se termine pe la 9 seara, iar noi, la ora aceea, să pornim la redactarea definitivă a buletinului în patru limbi (română, franceză, engleză și rusă). Ne apucau zorile la masa de scris sau lîngă xeroxul care multiplica buletinul, unora le cădeau pleoapele de neodihnă, numai Catinca era aceeași, proaspătă, vioaie, energică, fără istov. Și atunci — ca și în alte dăți — mi s-a întîmplat să mă gîndesc, fără să i-o zic (căci ar fi mîhnit-o teribil), că această descendentă de mari demnitari și cărturari (fiica lui Mihail Ralea și nepoata de mamă a lui D.I. Suchianu), care ar fi putut cu ușurință să se pripească prin vreun birou confortabil sau să trăiască pur

și simplu din veniturile soțului (Petruț era în mare vogă, fiind foarte solicitat în filme, și câștiga arhifusicient pentru doi), nu a ales calea huzurului trăind, ci pe acela al unei munci dure și fără concesii. „De ce te-ai făcut ziarist, Catinca? — am întrebat-o odată într-o doară. Cu largile tale cunoștințe de engleză puteai lesne ajunge lector sau conferențiar universitar!“. M-a privit mirată — cum de mi-au putut trece prin cap asemenea gânduri tocmai mie, prietenul ei? — și mi-a răspuns sec și fără echivoc, ca pe lucrul cel mai normal din lume: „Pentru că n-am putut altfel!“.

După ce s-a transmis la televiziunea noastră remarcabilul ei interviu cu faimoasa luptătoare de culoare pentru drepturile negrilor din America, Angela Davis — care era un autentic model de ceea ce aș numi „interviu-portret“ — am întrebat-o: „Cum faci tu, Catinco, de-ți ies interviurile atât de simple și, totodată, tulburătoare?“. Răspunsul a venit la fel de firesc cum era întreaga ei ființă: „Pentru că sînt interviuri de televiziune, le concep ca atare și le realizez ca atare. Există o mare deosebire între interviul de presă scrisă și cel de televiziune. Primul presupune elaborare temeinică și în cazurile cele mai bune, îndelung gîndită, în vreme ce al doilea comportă, înainte de orice, spontaneitate. Asta nu înseamnă că nu-mi prepar și eu, cu grijă și, uneori, cu migală, întrebările și eventualele replici. Dar pe micul ecran nu trebuie niciodată să trișezi, să **pări** spontană, ci să **fii** cu adevărat, să ai prezență de spirit, creativitate, uneori simțul surprizei. Sigur, există și interviuri televizate care se „lucrează“ în camera de montaj, dar, neîndoielnic, telespectatorul „simte“ făcătura, artificul, lipsa de „țîsnire“ imediată. Și mai e ceva care se degajă, cred, îndeosebi din convorbirea cu Angela Davis, dar și din cea cu Sarroyan sau cu alte personalități pe care le-am prezentat, fie în cursul călătoriilor mele în străinătate, fie atunci cînd ne-au vizitat țara: să-l faci pe telespectator să se simtă, într-un fel, nu simplu privitor, ci părtaş, participant la ceea ce se derulează pe ecran. E greu de explicat, și mai greu de realizat, dar esențialul constă în a-l face pe telespectator să, cum să spun?, să ți se „substitue“ ție, celui care iei interviul, să aibă sentimentul că și el îl

ia, că și el stă de vorbă cu interlocutorul tău!“.

Forța și pasiunea cu care Catinca se implica lipsită de prejudecăți, pasionată, adeseori dezlănțuită în tot ceea ce era nobil și înaintat pe tărîm social sau cultural porneau nu numai din tradițiile trainice ale unei familii în care primise o educație profund democratică și progresistă, ci și din convingerile ei adînc patriotice și comuniste, pe care și le forma și consolida printr-o muncă asiduă asupra sa însăși. „Nici o clipă nu te poți considera un om desăvîrșit, totdeauna ești în curs de perfecționare“ — obișnuia să spună în rarele momente cînd teoretiza, cînd rostea adevăruri abstracte, căci Catinca Ralea era tot ce putea fi mai contrar ideii de „abstract“ sau de filosofare sterilă, fără eficiență, fără un rezultat concret, palpabil în viața oamenilor. Nici măcar cultura ei — incontestabilă! — nu era o plutire în cețuri fără contur, ci o solidă implantare într-un teren sigur, de adevăruri neîndoielnice, coordonate de un timp și un spațiu bine precizate.

Întrebat odată de un tînăr confrate, care era la curent cu faptul că o știusem bine pe Catinca Ralea (însuși faptul că scriu despre ea la timpul trecut îmi provoacă o incomensurabilă durere) în ce consta dominantă personalității ei, am rămas un timp pe gînduri. Mărturisesc, nu-mi pusesem niciodată o asemenea întrebare. Dar, dacă stau să mă gîndesc mai bine, era tocmai **claritatea, limpezimea**. Permanent Catinca îți dădea senzația omului care nu are nimic de tînuț, de ascuns, care nu se foflează cu răspunsuri în doi peri, care spune, cum zice vorba populară, „ce-i în gușă și-n căpușă“. Sinceritatea, caracterul deschis, fără ocolișuri îi dădea interlocutorului un simțămînt de certitudine, de lipsă a umbrelor care înnegurează vorbirea (și gîndirea!). Era un om franc și care te obliga la franchețe.

Uneori mi s-a întîmplat s-o întîlnesc pe Catinca nervoasă, iritată, gata să explodeze în cele mai cumplite injurii (și era slobodă la gură). Cînd încercam s-o liniștesc spre a afla pricina acestei intempestive supărări, aflam nu că cineva o jignise, o ofensase, o lovise în vreun sentiment adînc, ci pur și simplu că respectivul o **mințise**. Nu putea suporta minciuna, nesinceritatea în relațiile umane. Cea mai grozavă ofensă era

pentru ea minciuna. „Cînd cineva te minte, te înșeală sau, mai grav, îți înșeală încrederea — îmi spunea ea o dată — înseamnă că te disprețuiește, că îți subapreciază inteligența în asemenea hal, încît crede că poți să-i înghiți toate balivernele, că te poți lăsa dus de nas de orice vicleșug. Dar mai primejdioși decît cei care te mint sînt cei care te înșeală **prin omisiune**, prin faptul că „uită“ să-ți comunice un amănunt important referitor la ceva care te interesează în cel mai înalt grad, fie profesional, fie personal. Minciuna prin omisiune este un subterfugiu al celor ce se vor „șmecheri“, dar care, pînă la urmă, nu se poate să nu se demaște drept ceea ce sînt!“.

...Știam, mulți ani, că undeva există un cuplu de prieteni la bine și la greu, Catinca Ralea și Emanoil Petruț. Știam că atunci cînd întîmpin vreun obstacol, vreo greutate, mă pot încredința lor cu sentimentul că problemele și frămîntările mele vor fi împărțite. Știam că există risul în cascade al Catincăi, zîmbetul ei mîngietor, umărul ei de prieten de nădejde. Acum — și anii se înmulțesc prea repede de cînd acest „acum“ devine eternitate — îmi lipsește, adesea, enorm acest umăr de neînlocuit. Mă gîndesc că ar trebui adunate într-un volum interviurile ei neuite. Și atunci, mai mult ca oricînd, Catinca Ralea va fi o prezență vie, la fel de vie ca atunci cînd trăia.

QI BAISHI

Pe Qi Baishi — marele pictor chinez, adevărat pisc al artelor plastice chineze contemporane — l-am cunoscut la adînci bătrîneți, cînd avea 94 de ani, adică exact în anul cînd a murit, în 1957. Și totuși, nu m-am putut desprinde niciodată de ideea că acest maestru, care a știut ca nimeni altul să îmbine tradițiile clasice cu cele mai noi cuceriri ale picturii moderne, reprezenta însuși simbolul veșnicei tinereți creatoare, al acelei „virste fără de virstă“, al acelei „tinereți fără bătrînețe“ pe care o întîlnim în întreg folclorul omenirii. De aceea, socot că locul evocării acestui om și artist, care — precum spunea el însuși cu o vorbă glumeață — „a călărit peste două secole“ (a trăit între

1863 și 1957), este cum nu se poate mai potrivit în paginile unui almanah dedicat însăși virstei marilor efflorescențe.

Născut — așa cum se arată în recent apărutul album „Pictori chinezi contemporani” de Li Yu-giu — într-o familie de țărani din Xiangtan, provincia Hunan, Qi Baishi a început prin a fi un dulgher renumit în ținutul său natal, pentru a ajunge, printr-o autentică osîrdie de autodidact, care a sorbit din manuale de arte plastice, din cărți de poezie ori de la oamenii mai învățați decît el tot ce se putea cunoaște în domeniul literaturii și artei, un artist de mare prestigiu, reputat în toate marile arte tradiționale ale Chinei, adică pictura, sculptura, caligrafia și poezia.

Cum arătam, l-am cunoscut cînd Qi Baishi era în crepusculul vieții. În primăvara anului 1957, cu prilejul unei vizite în China, tovarășul Li, însoțitorul meu, care era și ziarist la o cunoscută revistă culturală din Beijing, m-a întrebat dacă nu vreau să fac o vizită în atelierul unui mare artist plastic contemporan. Fără nici o ezitare, am acceptat. Mai ales că eram de mult un admirator al artei plastice orientale, care la sfîrșitul secolului trecut și la începutul celui prezent a revoluționat arta europeană, insuflindu-i acea vibrație a luminii și culorilor căreia îi datorăm realizările de seamă ale impresionismului.

Și iată-mă deci, într-o bună zi din primăvara lui 1957, în „atelierul” lui Qi Baishi. Am pus între ghilimele cuvîntul atelier, deoarece, în realitate, nu era vorba de un atelier de pictură propriu-zis, cu tot ce semnifică această noțiune, cu șevalete și pene-luri aruncate peste tot, ci de un salon obișnuit dintr-o casă încăpătoare situată într-unul din cartierele mărginașe ale Beijingului. Spațiul de lucru al marelui artist se limita la o masă de lemn negeluit pe care era așternută o hîrtie de mătase sau din orez sau, pur și simplu, din fibra lemnosă cea mai obișnuită. Pe ea, năgănarul scund și cu o bărbie ascuțită, albă colilie, așternea, în tușe ușoare, linii și culori, pe care le încadra cu stihuri proprii scrise cu o caligrafie ce reprezenta ea însăși o operă de artă. Desena și scria fără ochelari, dar atunci cînd te privea își punea pe virful nasului o pereche de ochelari minusculi ca niște luche, de parcă ar fi vrut să pătrundă pînă în

adîncul ființei tale, să-ți descifreze fizionomia lăuntrică în tot ce avea ea esențială, lipsită de artificiu și convenție.

După ce m-a privit îndelung, ca și cum ar fi vrut să înțeleagă dacă venisem la el pur și simplu mînat de curiozitate sau dacă eram însuflețit chiar de pasiunea pentru artă, Qi Baishi și-a luminat chipul de un zîmbet juvenil, de parcă n-aș fi avut în fața mea un om de 94 de ani, ci un tînr înflăcărat de patima cunoașterii. Și chiar așa a fost: nu eu am fost acela care am început să-i pun întrebări, ci el. Întîi, potrivit ritualului de veacuri al politeții chinezești, m-a întrebat de familie, cu ce se ocupă, fiecare membru al ei, dacă sînt în deplină sănătate etc. Apoi, cu o mobilitate a spiritului de invidiat la această vîrstă, a trecut la întrebări referitoare la țara de unde vin, cum este ea, cum arată peisajul românesc, care flori și animale sînt specifice acestui peisaj. M-a întrebat și de București, despre care — pare-mi-se — citise cîte ceva într-o carte de călătorii a unui gazetar chinez. Abia pe urmă mi-a spus că îmi

stă la dispoziție pentru orice întrebare, oricît ar fi de complicată.

L-am întrebat, pentru început, despre sursele de inspirație ale artei sale inimitabile. Zîmbetul i s-a stins și a rămas cîteva clipe pe gînduri. Apoi din nou mi-a suris și mi-a dat un răspuns care vedea nu numai o profundă meditație asupra propriei sale arte, dar și asupra creației altor mari artiști contemporani: „Cred că nu fac o excepție de la regulă cînd afirm că sursa fundamentală a inspirației mele, atît în desen, cît și în poezie, este universul copilăriei și adolescenței. Nu există nimic care să se întîpărească mai profund în conștiință decît ceea ce ai trăit și ai văzut în anii cînd deschideai mari ochii spre lumea înconjurătoare. Dintre pictorii contemporani de peste hotare cel mai mult îl admir pe Marc Chagall tocmai pentru că și-a păstrat nealterată viziunea adolescentină asupra universului. Și în creația mea mulți s-au mirat că, la 90 de ani, am realizat un ciclu de lucrări consacrate copilăriei petrecute în satul natal: „Cu vitele la păscut”. Mirarea mi se pare fără sens, deoarece de-abia la

vîrsta deplinei maturităţii, îţi re-trăieşti, cu toate fibrele sensibilităţii, senzaţiile pe care le-ai încercat în anii juneţii". Mi-a arătat apoi cîteva lucrări din acest ciclu (cele care nu fuseseră achiziţionate încă de marile colecţii ale statului): aveam în faţa privirii parcă un film alcătuit din compoziţii de un mare dinamism interior, în care se vedeau frînturi ale jocurilor copilăriei şi imagini din natura transfigurată prin „binoclul întors” al amintirii. Întreg ciclul era întovărăşit de un poem dedicat bunicii, poem pe care mi l-a recitat cu o voce neverosibil de tinerească (iar prietenul Li mi-l traducea în franţuzeşte cu o vădită emoţie): „Ce încîntată era bunica la auzul clinchetului subţirel de clopot. Cînd eram copil, purtam un clopoţel cînd ieşeam cu vitele la păscut. Cînd era vremea să mă întorc, bunica se rezema de uşă şi nu se mişca pînă nu auzea clopoţelul vestind întoarcerea mea”.

Revenind la ideea pe care începuse s-o dezvolte, a continuat: „Pentru un artist adevărat esenţialul este să nu îmbătrînească niciodată sufleteşte, să privească mereu „uimit”, dacă mă pot exprima aşa, la înfăţişările vieţii şi la chipul omului. Căci numai starea de „uimire”, de curiozitate neîntreruptă, îţi îngăduie să descoperi mereu faţete neştiute pînă atunci ale vieţii sau, măcar, să le priveşti pe cele ştiute ca şi cum atunci le-ai vedea pentru întîia oară. Se zice, nu degeaba, că artiştii autentici au suflute pure, de copii, iar ochiul lor păstrează puritatea primordială care îi face să vadă lucruri rămasse invizibile pentru ceilalţi muritori”.

O străfulgerare dureroasă străbătu, timp de cîteva secunde, ochii nongenarului artist. Apoi adăugă pe un ton parcă încrîncenat: „Numai că viaţa nu-ţi îngăduie totdeauna să rămii senin în faţa ei. Cum aş fi putut eu, de pildă, să rămîn senin cînd pe parcursul vieţii am văzut nenorocirile atîtor războaie, mai groaznice decît orice calamitate naturală (şi dintre acestea mi-a fost dat să văd destule)”. Mi-a recitat apoi un poem antirăzboinic dintre cele caligrafiate de el pe marginea sugestivelor sale desene în tuş: „O casă mică, albă stă lingă deal./ Multă cerneală trebuie să folosesc/ pentru a picta copacii asemenea cu norii negri./ Din copacii uriaşi pensula mea poate/ face

turnuri şi chiar un rîu ceresc/ Însă, vai, nu poate şterge urgiile războiului”.

Invitîndu-ne să prîzim împreună cu el, Qi Baishi s-a bucurat ca un copil cînd i-am acceptat atît de amabila invitaţie. Mîncarea — numai feluri chinezeşti tradiţionale — a preparat-o el însuşi cu un rafinament ce amintea tuşele sale expresive pe hîrtia de mătase sau orez. Apoi tot el ne-a servit-o în farfurioare de porţelan, bucurîndu-se ca un copil de delicia pe care ni le iscau aceste feluri, care parcă invitau la o stare poetică. Iar la despărţire ne-a dăruit beţişoarele cu care servisem mîncarea, sculptate de însuşi marele artist din lemn de santal. Le păstrez şi acum. Iar cînd mi se întîmplă să le contempul, îmi amintesc de acea neuitată zi cînd mi-a fost dat să-mi fie gazdă una dintre figurile copleşitoare ale artei universale.

EMIL ZATOPEK

Pe Emil Zatopek l-am cunoscut la Olimpiada de la Helsinki, din 1952. Era în culmea gloriei sportive, performanţele sale, uluitoare la 5 000 m, 10 000 m şi maraton îi asiguraseră un loc durabil în galeria marilor eroi ai Olimpiadelor moderne alături de un Jessie Owens, ori un Paavo Nurmi. Sigur, astăzi aceste performanţe ni se par depăşite de rezultatele obţinute între timp. Chiar patru ani mai tîrziu, în 1956, sovieticul Kuţ lăsase cu mult în urmă recordurile — ce altădată păreau fabuloase — ale lui Zatopek. Dar esenţialul — în sport, ca şi în alte domenii — nu constă în cifre, în statistici, ci în ceva mult mai profund, în profilul uman pe care îl dezvăluie cifrele.

Aşa cum spuneam, la Helsinki, Zatopek era în culmea gloriei. Recordurile cădeau unele după altele, ziarele din lumea întreagă îl considerau cel mai mare atlet al istoriei acestui sport (precum îi consideraseră cîndva pe Nurmi sau pe Owens). Numai Emil, după fiecare cursă, surîdea obosit şi nu-şi pierdea fermecătoarea modestie.

Într-adevăr nimic nu mi s-a părut mai caracteristic pentru Zatopek decît **modestia**. Rar mi s-a întîmplat să întîlnesc un om care să fi dobîndit

atîtea succese — mai ales pe un tărîm atît de supus jocului orgoliilor ca sportul — care să fi părut (sau chiar să fi fost, pentru că nu-mi vine a crede că juca teatru) ca Zatopek.

Interviul pe care mi l-a acordat la Helsinki n-a fost precedat de obişnuitele nazuri şi capricii pe care le-am întîlnit la alte vedete ale scenei, ecranului sau marilor stadioane. Am fixat ora şi, fără a întîrzia barem o secundă, ne-am întîlnit în holul clădirii ocupate de delegaţia cehoslovacă în satul olimpic.

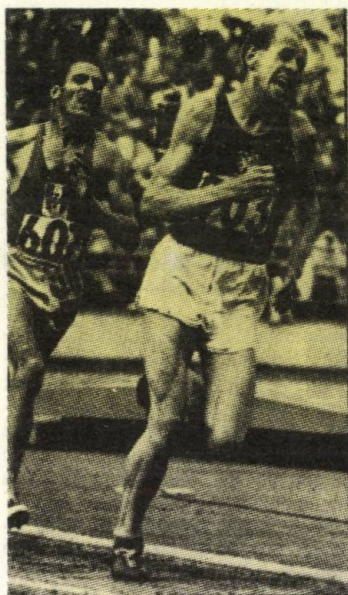
Cu prilejul acesta l-am putut observa mai îndeaproape. În fizionomia lui nu se întrezărea nimic din infatuarea afectată pe care o găsisem adesea la vedete aflate pe trepte net inferioare celei ocupate atunci de Emil Zatopek. Era în relaţiile cu ceilalţi simplu şi firesc, ba chiar un pic timid, de parcă el însuşi ar fi fost uimit de notorietatea pe care o stîrniseră performanţele sale. Chiar în anul acela, 1952, împlinise 30 de ani, dar arăta mai tînăr: avea chipul oval, uşor ascuţit, părul blond, silueta viguroasă, de atlet obişnuit cu alergările pe distanţe lungi şi cu eforturile, uneori supraumane, pe care le presupunea, bunăoară, maratonul. Se descurca binişor într-un şir de limbi europene, aşa că dialogul nostru a luat, fără să ne dăm seama, aspectul unui soi de... *esperanto*. Principalul însă e că ne-am înţeles într-o limbă comună: limba suflurilor.

Una dintre primele întrebări care mi-au venit pe buze a fost, poate, cea mai banală: „Care e secretul marilor dvs. recorduri, cu care aţi uluit întreaga lume?”. M-a contemplat cu seriozitate, ca şi cum întrebarea i-ar fi fost pusă întîia oară, a rămas pe gînduri ca şi cum ar fi răspuns unei întrebări surprinzătoare, apoi a spus: „Vedeţi dumneavoastră, nu există un secret propriu-zis, ci mai multe condiţii fizice şi morale care trebuie îndeplinite pentru a transforma o simplă mişcare umană, cum este alergarea, într-o performanţă reală. Prima dintre ele este pregătirea adecvată a corpului prin antrenamente multilaterale. Dacă-ai şti, bunăoară, cîte haltere ridic eu pe zi! Şi pe urmă trebuie să alergi, să alergi, să alergi zeci şi chiar sute de kilometri, cu ochiul la cronometru, fără să-ţi seamă de osteneală. Şi aici ajungem la a doua condiţie: pregătirea volitiv-morală cu ţelul continuu autodepăşirii. În fond, fiecare secundă cîştigată faţă de mai

vechile recorduri e o izbândă în luptă cu tine însuși". Când rostea aceste cuvinte, îmi veneau în gând reflecțiile lui Seneca despre atleții antichității și, mai ales, aceea care subliniază că „lumea admiră picioarele și brațele atleților, în timp ce eu le admir tăria sufletească”.

L-am rugat apoi să-mi relateze unele amănunte despre copilăria și adolescența sa. A zîmbit ușor nostalgic, pe urmă a murmurat de parcă ar fi vorbit pentru sine: „am avut o copilărie ca toate copilăriile puștilor necăjiți din cartierele mărginașe ale Pragăi. Eram multe guri de hrănit în casă, așa că, de foarte timpuriu, am început să muncesc într-un atelier ca să aduc ceva bănuți în casă. Ca toți băieții, pe la 9—10 ani băteam mingea pe maidanele cartierului vișind să ajung mare fotbalist, dacă se putea de talia lui Planicka, idolul meu. Pînă ce, într-o bună zi (pot să spun că a fost ziua hotărîtoare a existenței mele), m-a văzut pe un asemenea maidan un bătrînel — despre care, mai târziu, am aflat că era fost antrenor de atletism — care m-a chemat, m-a mîngîiat pe creștet și mi-a zis: „Mă, băiete, tu ai stofă de alergător, de fondist. Ai fuleu și rezistență, ceea ce e principalul”. A rupt dintr-un carnet o foaie, a scris adresa unui club sportiv și citeva rînduri de recomandare către șeful secției de atletism din clubul acela. Din clipa aceea, visurile mele s-au îndreptat spre alte tîrmuri, spre viața marilor arene și idolul meu a devenit altul, finlandezul Paavo Nurmi, cel ce bătuse toate recordurile în epoca sa și a cărui statuie, pe drept, străjuiește intrarea stadionului olimpic de aici, din Helsinki”.

Doind să confer interviului un ton mai profund, mai „filosofic”, l-am rugat pe Zatopek să comenteze faimosul aforism al lui Salvador Dali:

„Sportul e rugăciunea trupului”. Cu același aer de seriozitate și temeinicie care i se întipărea pe chip la fiecare întrebare, și de data asta a rămas un timp pe gînduri, retrăind parcă propriile sale meditații despre sport. „Lui Dali — mi-a răspuns după o vreme — îi plac paradoxurile și asta face farmecul lui și ca artist, și ca gînditor. Dar, în afara unui paradox zîmbitor, nu trebuie să vedem altceva în această cugetare. Căci nimic nu e mai contrar rugăciunii, stării de prostație contemplativă a credinciosului veritabil sau a celui care face pe credinciosul decît sportul, care e mișcare, efort, zbucium pentru a depăși limite ce par adesea imposibile. Cum poate fi oare măcar comparată cu contemplația pasivă cea mai patetică dezlănțuire a energiilor omului, suprema lui bătaie cu înălțimile, cu distanțele, cu timpurile? Sportul, în nici un caz, nu e rugă-

ciune, ci dăruire pînă la ultima suflare!”.

Zatopek era pentru mine mai mult un nume legendar. Rareori — și aceasta mai ales la Olimpiada de la Helsinki și încă o dată, la concursurile internaționale de atletism ale României de la București — am putut să-l văd „în direct”, cum se spune azi cu un termen împrumutat din vocabularul televiziunii, aflată pe atunci abia în fașă. O amintire însă nu mă va părăsi niciodată. La finalul unei curse de 10 000 de metri — specialitatea lui Zatopek, pe care, de altminteri, o și cîștigase — toți concurenții, inclusiv următorul care sosește la potou după Zatopek — cred că era englezul Gordon Piriu — se prăbușiseră pe iarbă epuizați fizic și nervos. Singurul care părea la fel de proaspăt ca la pornire, făcînd și un tur de onoare al pistei, a fost cel care cîștigase cursa. Chipul lui Zatopek era, desigur, luminat de bucuria victoriei — tocmai bătuse un nou record mondial — dar ce precumpănă era simțămîntul că arătase semenilor săi, de pe stadion și din afara lui, că se pot depăși pe sine, că și pot înfrînge nevolnicile, slăbiciunile și, mai ales, lipsa de voință.

Gîndindu-mă adesea la Emil Zatopek — care a fost unul dintre idoliile adolescenței și tineretii mele, idol pe care am izbutit să-l cunosc mai îndeaproape — îl ridic întotdeauna pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei valorilor etice — în primul rînd etice. Și întotdeauna îmi amintesc de reflecția înțeleaptă a lui Mihail Sebastian: „Oriunde se pot truca valorile și ierarhiile. Absolut oriunde: în artă, în politică, oriunde. Doar sportul nu îngăduie trucajul”. Zatopek a fost unul din cei care au demonstrat cu toată ființa lor acest adevăr!

VICTOR BĂRLĂDEANU

Fapt divers pe mapamond

FRIEDRICH HÖLDERLIN (1770—1843) a trăit mai mult de 30 de ani într-un turn din Tübingen. Un tîmplar svab l-a îngrijit acolo pe poetul alienat mintal.

După o restaurare minuțioasă, turnul de pe malul riului Neckar a devenit muzeu: are o expoziție permanentă cu tema „Hölderlin la Tübingen”, care informează vizitatorii

despre perioada bolii marelui liric, pune în lumină influența operei lui asupra literaturii secolului XX și prezintă diferite ediții ale operei lui Hölderlin.

DESCOPERITĂ în insula Creta sub numele de „Discul lui Phaistos”, cea mai veche „tipăritură” cu hieroglife a omenirii a fost descifrată de

etnologul dr. Elias Dogas ca fiind un imn al primăverii și al fertilității.

Om de știință și cercetător la Universitatea din Bremen (R.F.G.), dr. Elias Dogas vede în simbolurile incrustate în lut (argilă) precursorile scrisului sub formă de sintagmă de mai târziu și concluzionează că, încă din 1700 î.e.n., în insula Creta se vorbea de limba greacă. „Discul lui Phaistos” va fi adăpostit de „Muzeul Heraklion” aflat pe insula mai sus amintită.

Fotografii de LUCIAN IONICĂ și DORIN DOROFTEI

● Salariatul unei mici societăți feroviare de munte își anunță directorul:

— D-le director, și azi, a sosit o scrisoare de protest.

— Eterna vacă ucisă de trenulețul nostru, nu?

— Nu, domnule director, de data asta proprietarul fermei spune că trenul merge așa de încet, încât călătorii profită ca să-i mulgă vacile, care pasc de-a lungul terasamentului.

● Un domn se prezintă disperat la redacția unui ziar.

— M-ați nenorocit cu gazeta dv!

— De ce?

— Ați scris alaltăieri că un hoț m-a prădat, spărgându-mi biroul și furându-mi toți banii din sertarul de la mijloc, dar că, din fericire, n-a căutat și în sertarul din dreapta, în care țin un ceas de aur!

— Ei și, nu-i adevărat?

— Ba da, dar azi noapte a luat și ceasul!

● O femeie măritată a dispărut de acasă trei zile. La întoarcere, își cere iertare soțului.

— Te iert că ai plecat, a răspuns el. Dar că te-ai întors, niciodată!

● — Spuneți-mi, doctore, e vreo speranță în ce-l privește pe soțul meu?

— Depinde ce sperați...

● Un tânăr spune unui prieten: Imaginează-ți că anul trecut am făcut cunoștință cu o fată minunată. Atunci, m-am decis să-i fac curte. Am cumpărat 365 de cărți poștale, ornate cu flori, și timp de un an, în fiecare zi, i-am trimis o carte poștală, în care i-am vorbit de dragostea mea.

— Bună idee. Și... S-a terminat cu bine?

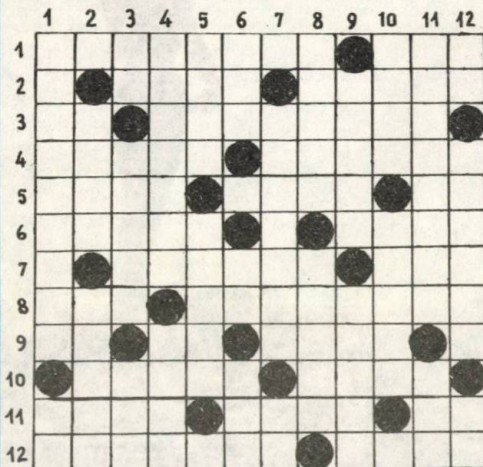
— Da, suspină tânărul. Dar nu pentru mine. S-a măritat cu factorul poștal.

Printre flori

ORIZONTAL: 1) Pom fructifer mediteranean, cu flori parfumate, albe — Sistem în fizică (abr.). 2) Întimpină primăvara cu brațe încărcate de flori — Violetele lui Bacovia (sing.). 3) Idem (abr.) — Floare mică și rotundă, divers colorată, numită și „bănuț”. 4) Clasic francez, autor al poeziei **Darul trandafirului**, după care Enescu a compus liedul cu același nume — Poet clasic ceh, autor al volumului de versuri **Flori de cimitir**. 5) Zeul din parcul înflorit — Trista soartă a florilor de tei... — Firicel de floare-albastră. 6) Supus (od.) — Oraș în Pakistan. 7) Poetă româncă, autoare a poeziei **Florile și fiecare sens luminos** — Galben ca lămâia. 8) Formație de zbor cu escale florale — Plante cu flori albastre numite și „clopoței”, întâlnite prin livezi. 9) Antemeridian — 3,14 — Oraș în vestul țării. 10) Florile ochilor — Drumuri printre flori. 11) Poet ardelen, autorul poeziei **Flori, frumoase flori** — Flori de singe — Sfirșit de mai! 12) **Floarea de pai** cîntată de Elena Farago — Floare albă, simbolul nevinovăției.

VERTICAL: 1) Și-a ales ca vestitor ghiocelul — Cais! 2) Cea „cu camelii”, creată de Al. Dumas, i-a inspirat lui Verdi opera **Traviata** — Uitați. 3) Carp! — Garoafele din volumul de versuri al Claudiei Milian — Un braț cu flori. 4) Floare de primăvară, cu parfum puternic și cu petale violacee — Boboc (fig.). 5) Covorul alb prin care ghiocelul își croiește loc — Poet român, autor al ciclului de versuri **Liliacul timpuriu**. 6) Onomatopee avicolă — La capăt de grădină! — Riu în Africa de Sud. 7) Floarea zugrăvită cu măiestrie de Luchian — În voce! 8) Floare de grădină cu lujerul drept și petalele viu colorate — Localitatea natală a lui Saadi, celebrul autor al **Grădinii trandafirilor**. 9) Desiș de muri — Oraș în S.U.A. 10) Azor alintat — Lipsite de picioare. 11) Dădaca florilor (masc.) — Din nou. 12) Sandu Georgescu — Țara în care s-a desfășurat celebrul „Război al celor două roze” — Petunie!

Dictionar: CGS, SANG, IRO, SALEM

„Confidences de Femmes” este una dintre recentele apariții lansate cu succes, în librăriile pariziene. Succesul este asigurat, într-o mare măsură, și de semnătura autorului cărții. El nu este nici mai mult nici mai puțin decât celebra vedetă de cinema Sophia Loren, care cu această ocazie a acordat numeroșilor admiratori, autografe.

Moda și aluminiul. Această rochie deosebită atrage atenția nu numai prin model, ci și prin materialul din care este „croită”. Aluminiul. Ea a putut fi admirată în timpul unui concurs organizat la centrul parizian Georges Pompidou, cu ocazia aniversării împlinirii a 100 de ani de la folosirea aluminiului.

Un original premiu a fost decernat actriței Joan Rivers. Este vorba de o tigare de teflon pe care se află lipită o inscripție cu titlul pompos „First Instant Pudding Award”. Distincția a început să fie oferită din anul 1984 de către colegiul lui „Harvard University’s Hasty Pudding Theatricals”. Iată-o cu „prețuitul” trofeu, într-o postură publicitară, în timpul lansării unei noi cărți, într-o librărie californiană.

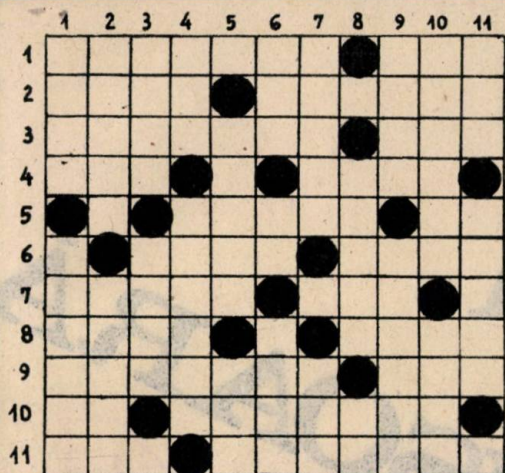
Fapt divers pe mapamond

Yoko Ono și „Pacea stelelor”. Văduva celebrului ex-Beatles John Lennon, cunoscută interpretă, compozitoare, pictoriță, producătoare de filme, în vîrstă de 55 de ani, a devenit o consecventă militantă socială. Ea a conceput un spectacol „Pacea stelelor” cu care a întreprins un turneu în opt țări europene. Spectacolul nu s-a vrut a fi o „replică politică la Războiul stelelor, ci una civică, de atitudine artistică”. „Am sentimentul că toate popoarele doresc pacea și am dorit ca „Starpeace” să nu fie un marș marțial ci un imn închinat păcii. Eu nu doresc să schimb peste noapte oamenii. Ar fi imposibil. Dar cred că tinerii de azi trebuie să comunice mai mult între ei, să întrețină relații prin care să se cunoască mai bine, să-și câștige încrederea reciprocă și să creadă în umanism și bună înțelegere”. Cu acest spectacol muzical Yoko Ono a întreprins un amplu turneu și în 20 de mari orașe americane.

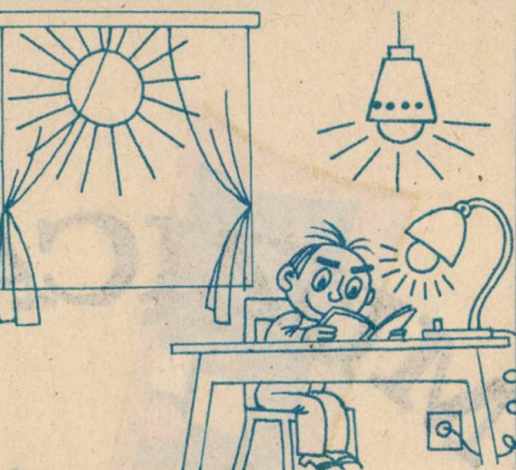
Rubrică realizată de
MARIAN CONSTANTINESCU

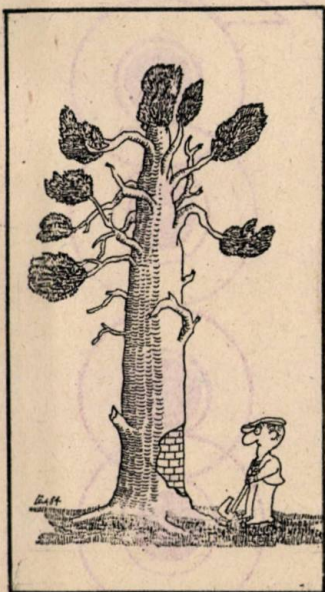
Lumini

ORIZONTAL: 1) Lumini de foc — Soare-răsare 2) Un sol al luminii solare — Inventatorul becului electric. 3) Moartea luminii diurne (pl.) — Centrul... solar! 4) Băn de gonit ciorile — Concentrează lumina. 5) Înfrumusețat de lumina bucuriei — Curs! 6) Unde se nasc și mor luminile solare (pl.) — Ieșit la lumină. 7) Mptorul vieții — Asociați cu lumina măsoară distanțele nemăsurate. 8) Șei — Radical chimic 9) Activează în umbrele maeștrilor — Moșul care prefăce lumina-n întuneric. 10) Lumina piramidelor — Lumini de curcubeu. 11) Prefix în vizor! — A se lumina.

VERTICAL: 1) Costum scăldat în lumina candelabrelor — Spectacole de lumină și-ntuneric. 2) Reflector cu lumini albastre — Întunecă lumina suflătească. 3) Lumina cerului de vară — Timpuri luminoase. 4) Produs lactat — Sparg de milenii întunericul 5) Îmbrățișarea luminii cu-ntunericul — Curelușe de meșină. 6) Rolă (reg.) — Resturi de lumină! — Se opune bazei. 7) Poveste la lumina lunii — A zăgăzui (rêg.). 8) Sursa luminilor nocturne — Cap în Africa! 9) Fabulist antic grec, autor al pildei intitulate **Lampa și soarele** — Aflați la vîrsta anilor-lumină. 10) La lumina soarelui (masc. pl.) — Nedrept. 11) Afluent al Vistulei — Lumini la depărtări de ani-lumină.

Dictionar: CÎR, ÎȚIT, ȘELE, ANIL, LAPIS, IRE, RER, IZI, INIC, TNA.

● Într-un mic orășel sicilian, un comerciant deschide un magazin pentru trompete și pistoale. Într-o zi, vecinul său îl întreabă:

— Cum îți merg afacerile astea strani?

— De ce straniu?

— Păi, cu numai două articole, care n-au măcar vreo legătură, nu prea cred că faci cine știe ce avere.

— Asta o spui tu, pentru că habar n-ai că de fiecare persoană care cumpără o trompetă vin cel puțin trei ca să cumpere pistoale.

● Concizia este cheazăia succesului unei știri. Ziaristul despre care vom povesti a reușit o concizie extremă, deși puțin cam macabră. Iată știrea: „Domnul Meier a aprins un chibrit ca să vadă dacă în rezervorul automobilului său mai este benzină. Mai era. Să-i fie țărina ușoară!”

● Judecătorul: Va să zică, recunoști că ai comis singur furtul.

Acuzatul: Desigur, domnule judecător. De la o vreme nu mai poți avea încredere în nimeni...

● Un taxi coboară în viteză o pantă. Deodată, șoferul incrementește:

— Sintem pierduți, îi spune clientului.

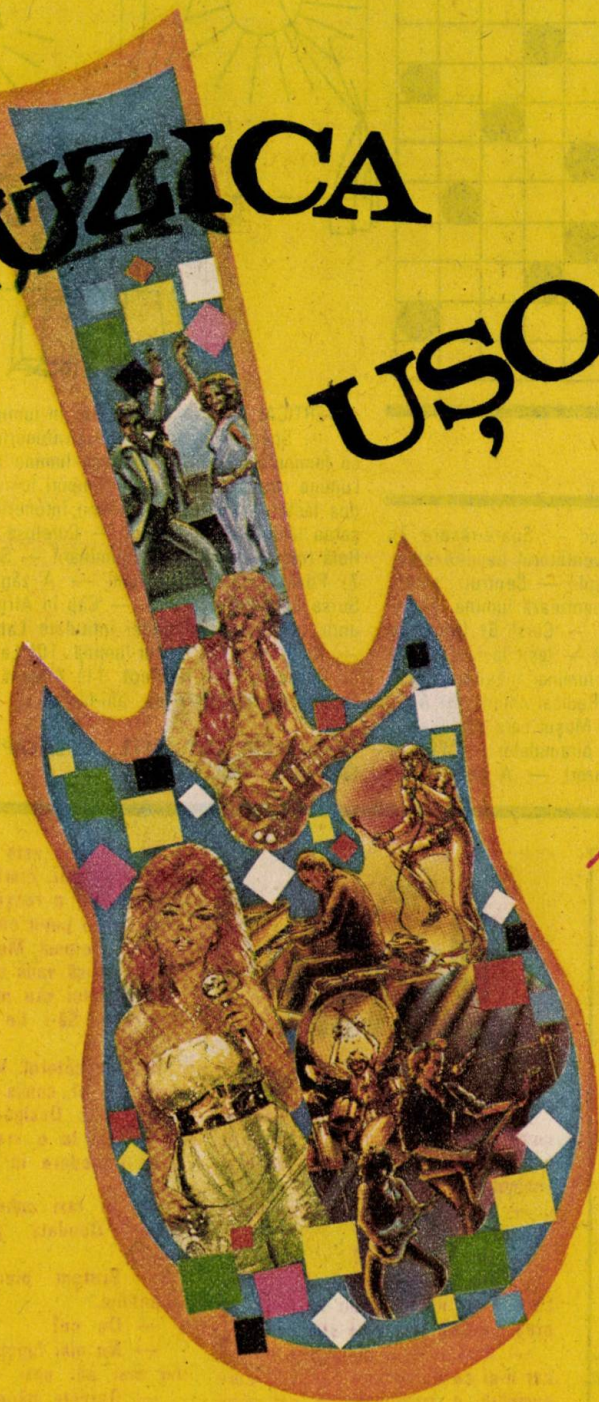
— De ce?

— Nu mai funcționează frinele și nu mai pot opri.

— Oprește măcar aparatul de taxat.

MUZICA

UȘOARĂ

1988

TÎNĂRA GENERAȚIE

Nu, nu la cunoscuta formație condusă de Flavius Teodosiu (pe care am prezentat-o la rubrica „Top T” a ziarului nostru) ne vom referi în articolul de față. Tema sa ne-a fost sugerată de Ion Cristoiu, membru în juriu la Concursul de muzică de dans pentru tineret, impresionat de numărul și valoarea tinerilor interpreți, parte din ei cunoscători doar specialiștilor. În ambianța prielnică a competiției amintite, beneficiind de orchestrații moderne și linii melodice incitante, susținut adeseori de ilustrații coregrafice stimulatoare, acest „nou val” a cântat și a dansat cu egal talent, a stăpinit scena cu o maturitate neașteptată. Au dispărut, acolo, la Costinești, stereotipii pași la stînga și la dreapta, acea „bătută pe loc” cu care ne-am cam obișnuit, din păcate, la interpretii de frunte. Nici vorbă nu poate fi, să nu fim greșit înțeleși, de a-i nega pe aceștia din urmă, avînd de partea lor vocea, experiența și o popularitate ce nu ține nicidecum de mișcarea scenică. Dar, ca „Almanah” al tineretului, ni se pare firesc să ne oprim mai atent asupra acestui schimb de mîine, din partea căruia așteptăm necesara prîmînire și înnoire a peisajului muzicii noastre ușoare. Am pornit de la acest concurs, aflat la a doua ediție a sa, pentru că aici tinerii și-au descătușat

LOREDANA GROZA

energiile, simțindu-se mai în largul lor și din acest punct de vedere, deci, programarea manifestării la Costinești s-a dovedit salutară.

De la bun început să clarificăm un aspect: totuși, pe cîntăreț, muzica îl face! Zadarnice-s și chiar ridicole vioiciunea, zburdălnicia pe fondul unor melodii terne, orchestrate bătrînicos. Poate că și vedetele noastre, dacă li s-ar oferi piese mai moderne,

mai ritmate, s-ar mai „dezlănțui”. Cert este fenomenul de interdependență: stimulați de posibilitățile și înzestrările tinerilor interpreți, compozitorii (îndeosebi cei tineri și ei) scriu piese pe măsură, caută să ofere partituri cît mai incitante acestor „năvălași” cu ritmul în sînge. Că este așa, ne-am putut convinge urmărind evoluția aceluiași soliști la Mamaia, unde mulți dintre ei au fost laureați ai concursului de interpretare, și apoi, în vara lui '87, la Costinești: mulți dintre ei deveniseră de necunoscut prin vivacitate și antren, exemplul cel mai vizibil fiind cel al Loredanei Groza, adevărat lider al generației sale la nici 17 ani! Adevărata măsură a disponibilităților sale

MARINA FLOREA

actuale am avut-o urmărindu-i dinamica evoluție cu rockul lui Alexandru Simu, „Nu pot să cred”. Da, Trofeul „Mamaia '86” se află în mîini bune! Tot la Costinești am avut reconfirmarea posibilităților Marinei Scupra (ar fi păcat ca acest mare talent să intre în rutină, după timpuriul succes), ale Corneliiei Vorvoreanu (un fizic și o voce de invidiat), ale Silviei Dumitrescu (extrem de modernă, cu un glas voalat), așa cum tot pe litoral am revăzut-o pe Marina Florea, în continuu progres. Emilia Dițu și Carmen Rădulescu ar completa acest

CORNELIA VORVOREANU și AUREL MOGA

prim pluton (chiar dacă Marcel Dragomir, respectiv Șerban Georgescu nu le-au mai oferit în ultima vreme mari șlarări), cu care un organizator de spectacole ambițios ar putea face săli pline chiar în momentul de față. Așa cum n-o putem uita pe gingașa Dana Sirbu, a cărei popularitate în urma filmului „Liceenii” este remarcabilă. Dintre băieți, chiar dacă au trecut de granița celor 30 de ani, două nume se impun — cele ale posesorilor unor voci de excepție: Adrian Dăminescu, în primul rând, și Gabriel Cotaș (în cazul celui de-al doilea meritul atragerii către muzica ușoară aparține lui Ionel Tudor, așa cum Dăminescu datorează mult lui Horia Moculescu: compozitorii au nevoie de soliști, îi caută, îi creează...), ambii cu antecedente rock ce se fac

MIHAELA BUSTUCHINĂ

MIHAELA OANCEA

SILVIA și MIRCEA DUMITRESCU

simțite în evoluția lor tonică, plină de nerv. Tot dintre premiați competiției noastre de interpretare nr. 1 tot mai utilizați par a fi Gabriela Sauciuc (care, în plus a înființat la Școala populară de artă din Constanța un promițător grup vocal, „Ton”), Camelia Florescu (ce acti-

GABRIEL DOROBANȚU

ELENA CÎRSTEA

vează în cadrul Ansamblului artistic „Doina” al Armatei, Valeriu Crișan, Adina Chivulescu, Daniela Nicol (feeling-ul său rar i-a adus premiul I, la Mamaia '86). Dar nu-i putem uita nici pe Doru Stelian, Monica Anghel, Alexandra Canareica (din Tulcea, așa cum Loredana Groza este din mun. Gh. Gheorghiu-Dej — deci și din țară vin talente), Simona Florescu (din Hunedoara), Trio „R”, Liana și Mihai Elekes, grupul vocal „Stil”, Anca Turcașiu, Ileana Șipoteanu (din Pitești) — mulți dintre ei actuali sau foști elevi ai Școlii populare de

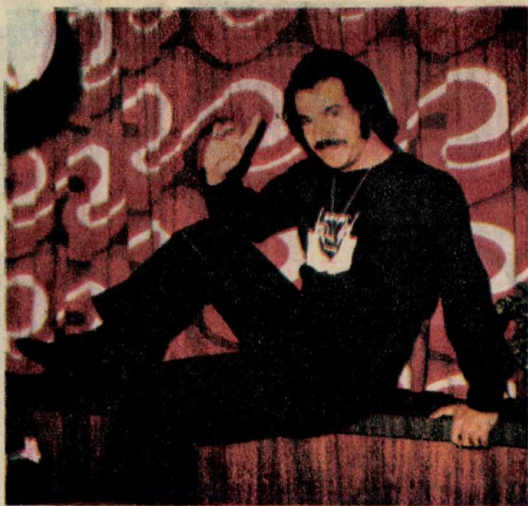
Grupul vocal „CHORALIS”

SAVÔY

MIHAELA RUNCEANU

CRISTIAN POPESCU

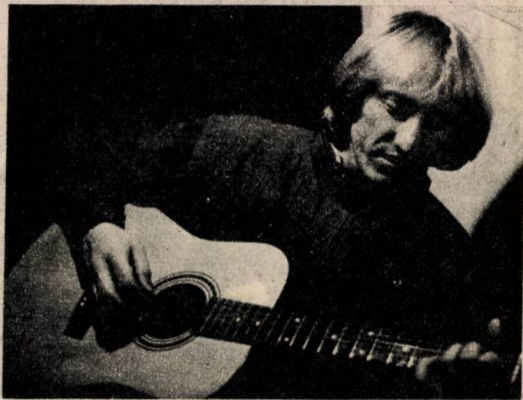
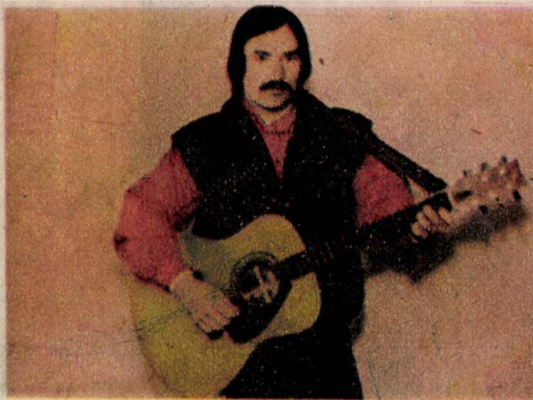
STELA ENACHE

artă din Capitală, unde se lucrează cu mult folos (îndeosebi Mihaela Runceanu și Ionel Tudor „aruncă în foc”, cu regularitate, talente certe). O puternică personalitate artistică afirmă de fiecare dată pe scenă Denis Roman, Vasile Filipescu (actor-cîntăreț la teatrul „Al. Davila” din Pitești, unde-i are drept colegi pe Șipoteanu și Dumitru Lupu, compozitorul-dirijor), Mircea Dumitrescu (de-seori în duet cu soția sa Silvia), Gabriel Dorobanțu, Nicu Dumitrescu; ultimii doi nu mai sînt atît de tineri, dar utilizarea lor sporadică dă această senzație, spectatorul judecînd prin prisma frecvenței aparițiilor. Dar Natalia Guberna și Dan Creimerman, fiecare cu un stil bine conturat? Așa cum ar fi regretabil ca Ioan-Toroican sau Gabriel Alexandrescu, Gabriel Manea sau Florin Balcan să fie „tre-

ANDA CĂLUGĂREANU

VASILE ȘEICARU și ȘTEFAN HRUȘCĂ

ILDIKO IORDĂNESCU

MIRCEA BANICIU

slăbit, că „lupii tineri” nu sînt pregătiți să le ia locul și mai ales că nu este pregătit marele public să-i adopte. Terenul trebuie pregătit din vreme, încredințînd tot mai multe melodii de prim rang celor tineri, făcîndu-le loc în competițiile și programele muzicale de maximă audiență,

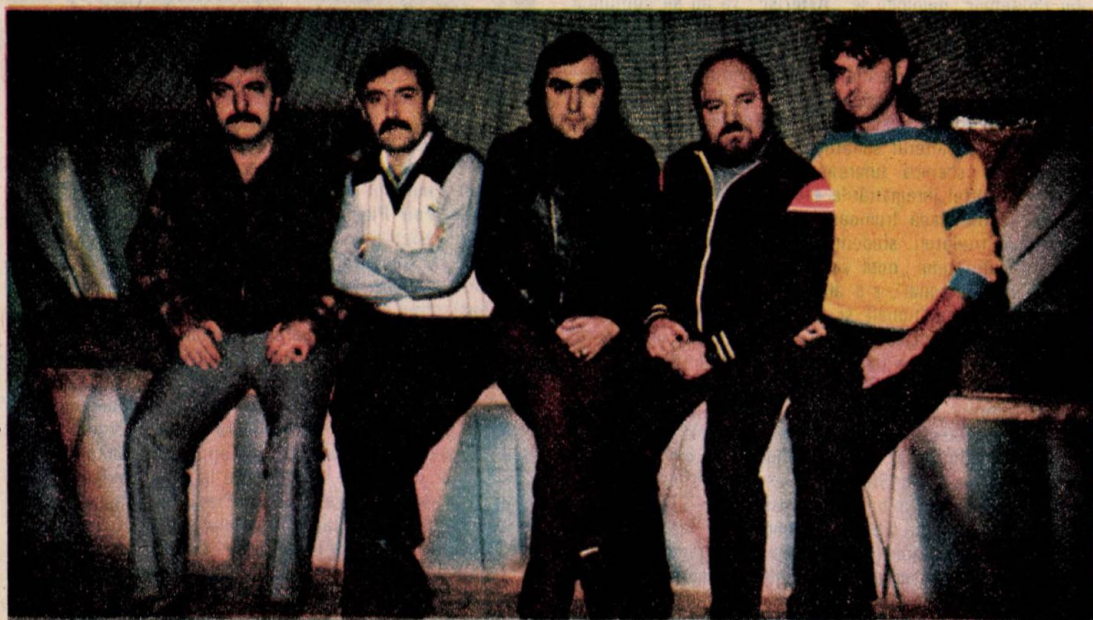
VICTOR SOCACIU

cuți în rezervă” prematur, mai ales în condițiile în care compozitorii înșiși se plîng de lipsa unor noi voci, îndeosebi masculine. Sigur, este mai comod și mai sigur, și pentru creatori și pentru organizatori, să apeleze la Corina Chiriac, Angela Similea, Mirabela Dauer, Dan Spătaru, Marina Voica, Cornel Constantiniu, Mihai Constantinescu, Victor Socaciu, Aura Urziceanu, Ștefan Hrușcă, Vasile Șeicar, Eva Kiss, Mihaela Runceanu, Expres, Tudor Gheorghe, Stela Ena-

che, Angela Ciochină, Dorin Anastasiu, Mircea Baniciu, Gina Pătrașcu, Dida Drăgan, Nicu Alifantis, Mihaela Oancea, Mircea Vintilă — interpreți care, fiecare după puterile sale, au construit edificiul solid al muzicii noastre ușoare. Îi îndrăgim, îi respectăm, îi admirăm, înțelegem că fără ei încă nu este de conceput un „afiș” redutabil și atrăgător. Dar este bine ca ștafeta să fie predată din mers, pe nesimțite, pentru a nu ne trezi într-o bună zi că forțele vedetelor au

călindu-i prin delegarea la festivaluri internaționale: talent au din belșug, totul depinde de punerea sa în valoare! Oricum, hai să recitim acest articol peste cîțiva ani: veți putea constata cîți dintre cei de mai sus au intrat deja în topul dvs. sentimental...

EUXIN

„NOUL VAL“ AUTOHTON

Chiar dacă denumirile diferă — „New Music” (Noua muzică), „New Rock” (Noul rock), „New Wave” (Noul val) — specialiștii au reușit să sublinieze trăsăturile aparte, alif formale — show atractiv, vestimentație și tunsoare îngrijite, cit și sonore — tentă electronică, ritmuri dansante, ale noii maniere de a concepe și practica „vechea” muzică pop înregistrările radio-difuzate, aparițiile pe micul ecran și mai ales prezențele la festivalurile rock — principalul mijloc de afirmare al formațiilor noastre — dovedesc existența unui real filon „New Wave” în peisajul autohton al genului, filon ce caracterizează stilistic creațiile grupurilor tinere, aflate la început de drum — dar nu numai ale acestora.

ASTERISC

Un astfel de „proaspăt” grup lua ființă în noiembrie 1984 pe lângă Clubul Facultății de Transporturi a Institutului Politehnic, numindu-se „**Asterisc**” (a nu se confunda cu alt grup, din Balș însă, care are aceeași... titulatură); se impun rapid, cucerind la Buzău „Marele Premiu — Top T'85”. Schimbările survenite în componență (pe lângă Marin Bogdan — voce, Sorinel Lazăr — chitară, Sorin Tănase — percuție, îi găsim acum pe Cătălin Ghiță și Sorin Dănescu) nu au alterat sunetul de ansamblu al repertoriului, prezența scenică tinerească, ale acestui promițător cvintet: de altfel înregistrările efectuate în studiourile RTV lasă să se întrevadă frumoasele posibilități ale formației. Alte două titlaturi studențești bucureștene marceau în urmă cu puțin timp „noul val”: „**Gong**” (care, după o remaniere de „personal”, s-a aliniat unei maniere mai apropiate rockului tradițional) și „**Telefon**”. Acesta din urmă își are „obirșia” la Liceul Tudor Vladimirescu, unde frații Voiculescu — George (claviaturi) și Gabriel (percuție) — plănuiau încă de prin 1982, alături de colegii lor Gabriel Andrieș (ulterior solistul vocal al formației) și Cristian Pațurcă (chitară) — înființarea unui grup rock; un „virf de formă” a fost atins în cursul anului 1986, cind, avind în componență pe Sorin Sfîrlea și — element inedit — pe Liliana Solomovici (la bass synthesizer) — „Telefon” cucereste Premiul II la Festivalul-concurs de la Bacău. Dar obligațiile universitare (cursuri, examene) rămîn, evident, pe primul plan și grupul nu poate participa regulat la toate manifestările concertistice ale genului de unde o senzație de „dispariție” periodică, fenomen intim și fa-

alt cvintet studențesc, „**Impuls**” — pozehnști ce-si „colorează” compozițiile cu discrete nuanțe „reggae”. Tot perimetrului studențesc îi aparținea la înființare și grupul „**Studex A**” — întemeiat în 1982 la Institutul Agronomic „Dr. Petru Groza” din Cluj-Napoca. După participări frecvente la festivalurile studențești, răsplătite aproape mereu cu premii, formația își schimbă titulatura în „**Sistem**” (1986), din vechea „echipă” rămînind doar chitaristul Ioan Mircea Pop, stabilă fiind însă orientarea adoptată — cea modernă, accesibilă, a „noului val”.

Constante în opțiunile stilistice, stabile ca alcătuire, prezențe sigure și serioase la mai toate concursurile din ultimii ani, două formații încă prea puțin cunoscute (din păcate), impun pe harta rockului nostru orașe cu relativ sarace tradiții în domeniu. În vara anului 1983 lua ființă la Craiova grupul „**Sens Unic**”, printre componenți numărîndu-se foști membri ai formațiilor Cazino și Ora de Muzică: Gabriel Cîndea (chitară), Cătălin Ionescu (clape), Emilian Neacșiu (bas), Ionel Mitrache (voce), Sandi Păianu (tobe). Au susținut concerte alături de Iris și Riff, au participat la festivalurile de la Galați, Bacău, Rîmnicu Vilcea, Tg. Mureș, unde Neacșiu și Mitrache au obținut premii individuale, iar cîtece precum „Mașina timpului”, „De ziua ta”, „Vis”, „O lume frumoasă” au fost bine primite de public. Schimbîndu-și, în 1986, denumirea în „**Hazard**”, cei cinci muzicieni promit o mai mare ambiție și acuratețe artistică, păstrîndu-și preferința pentru „new wave”.

KRIPTON

Seriozitate, soliditate, experiență — sînt trei cuvinte ce pot caracteriza perfect traiectoria și activitatea grupului „**Prim Plan**” din Miercurea Ciuc. Înființat în 1985 sub titulatura „**Fair Play**”, grupul își alcătuiește un intens program de repetiții și concerte, fiind invitat la „Srbările Zăpezii”, la spectacole în Capitală și tot aici, la Trofeul Top '86 — unde Ion Proca (voce) și Totodor Săndor (chitară bas) obțin premii. Alături de ei se găsesc Bako Kalman (chitară), Csiki Levente (claviaturi), Mihăli Ferenc (baterie); împreună au semnat melodiile „Totul este relativ”, „Întrebări”, „Mai bine un cîntec”, „În zori”, „Iar am venit”, „Barca de salvare”, care le-au adus binemeritate prezențe în palmaresul festivalurilor-concurs „Bradul de argint”, „Posada”, „Festival Rock”, „Top T '86”. Despre valoarea acestor compoziții vorbește de la sine faptul că „**Prim Plan**” (pe vremea aceea „**Fair Play**”) a primit, la scurt timp după debut, invitația de a imprima în studiourile Radio, invitație reînnoită între timp: un disc sau măcar o prezență pe unul din discurile seriei „Formații rock” ar consfinți îndreptățit, reușitele eforturi ale ambițiosului grup transilvan.

Dar gruparea cu cele mai certe valențe novatoare rămîne indiscutabil „Timpuri Noi” — apariție reconfirmată, speranță confirmată a rockului nostru. Închegat la București în 1983, grupul a parcurs cîteva etape de „reașezare” a componenței, stabilindu-se în cele din urmă la doi profesori de educație fizică — Răzvan Moldovan (percuție), Dan Ilescu (chitară) și doi viitori ingineri — Adrian Pleșca (voce), Sorin Badea (bas). De fapt avem de-a face cu o „celulă” artistică, pe scenă evoluind coregrafic și studentul-arhitect Mario Cuibuș, iar de „imaginea vizuală-concepțională” ocupindu-se un mic nucleu (Cristian Vlădescu, Liviu Colțoiu) coordonat de operatorul TV Adrian Valențir, cel care a realizat și cîteva posibile video-clipuri ale formației. Ținuta scenică incitantă, profesionalismul show-ului, repertoriul bine alcătuit („Seară de mister”, „Am să rămîn cu tine”, „Toată lumea vine pentru pizza”, „Damenii zburători”) au entuziasmat publicul și specialiștii, aducîndu-le numai premii de prim ordin, la Rm. Vlcea, Miercurea Ciuc, București. „Timpuri Noi” este cu adevărat o formație a tinerilor de astăzi, cu versuri și sonorități pe placul lor, cu creații ce prefigurează viitorul rockului nostru; cîteva reușite înregistrări ne dau speranța realizării într-un timp cît mai scurt a unui long-play al grupului.

Chiar dacă „vechiul val” al formațiilor noastre se bucură în continuare de un succes meritat, culegînd roadele unor eforturi de ani și ani de zile, aceste noi titlaturî merită urmărite cu aceeași atenție, găsind modalități interesante, inedite, de a crea și oferi muzică scrisă „de” și „pentru” cei tineri.

disco blitz

● Primul disc single — „Heartache”... primul succes: performanța aparține unui nou duo feminin britanic — Pepsi and Shirlie. Interpreta de culoare Pepsi Demacque are 27 de ani, provine dintr-o familie cu 6 copii și nu se poate lăuda cu o experiență muzicală deosebită, spre deosebire de colega sa blondă Shirlie Holliman, care — deși mai mică cu doi ani — a cunoscut gustul gloriei, fiind mult timp componentă a grupului vocal utilizat de faimoșii Wham! Tot din acest grup și-a luat zborul solistic spre topuri Dee L. Lee (nume real Diane Sealy), care a imprimat în 1986 cîntecul „See The Day”.

● Din nou un actor atras de mirajul muzicii pop: de data aceasta este vorba de tînărul star francez Pierre Cosso (25 de ani), titularul rolului Mizio din serialul de mare popularitate „Cinderella '87”. Prima versiune, în franceză, a cîntecului „Vis ta vie!”, a trecut neobservată; cu un alt text, intitulat acum „Face Your Life”, cîntecul a devenit un hit.

● În ziarul „Steagul Roșu” din Petroșani apare un echilibrat „Disco Top” cu secțiunile Română și Străină (depășind un an de viață) semnat Disc Jockey. În spatele acestui pseudonim îl aflăm pe inimosul animator Eugen Tuțu, tot el inițind și o „Istorie a muzicii disco”; prezentator la discotecă, precum și pe stadion, la meciurile echipei divizionare Jiul, Tuțu alcătuiește și programele bilunare ale acesteia, remarcate de presa sportivă pentru acuratețea lor: polivalentă, nu glumă!

Grupul BABE

Oaspeți ai scenelor noastre

THE ART COMPANY

Becul roșu se stinge brusc: după extenuantele ore de înregistrări a sosit mult așteptată pauză. La vestiar, cîțiva muzicieni olandezi de studio, abia trecuți de 21—22 de ani, se angajează într-o discuție animată, cu un numitor comun: „de ce să trudim zilnic pentru discurile altor interpreți anonimi, cînd am putea să ne reunim forțele și ideile într-un proiect atrăgător, o formație numai a noastră, cu cîntecele și orchestrațiile visate de atîta timp?”. Așa a luat naștere la Amsterdam, în august 1983, grupul **The Art Company**. Primul cîntec este rapid așternut pe portativ: se va inti-

tula „Susanna” și va fi editat pe disc single în octombrie 1983. În numai 4 săptămîni ocupă locul prim în topul olandez, iar formația apare cotidian pe micul ecran: lansarea pe piețele străine devine iminentă. „Mașina” industriei discografice se pune prompt în mișcare: din ianuarie pînă în decembrie '84 „Susanna” urcă pe locul prim în 7 țări europene (cu o mențiune pentru Franța, unde obține „Discul de platină”), făcîndu-și apariția pînă și în închistatul top britanic. Evident, un prim album este inclus în acest adevărat asalt, album intitulat „Get It Of Your Head”. Vînzările și

veniturile obținute sînt atît de impresionante, încît guvernul olandez acordă formației „premiul pentru export” la sfîrșitul anului 1984!

Turnee, premieri, ceremonii, concerte, filmări — viața obișnuită a starurilor. Cîțiva dintre componenți nu rezistă însă acestui ritm infernal și cei trei fondatori (autori ai majorității pieselor din repertoriu) — Nol Havens, Ferdi Lancee, Roel Jongeneelen — sînt nevoiți să procedeze la o remaniere de personal. În august 1985, la doi ani de la debut, grupul capătă o nouă înfățișare, re-lansarea fiind însoțită de apariția unui nou album — „Oops (I Did It Again)” — și a unui nou single — „Eileen”. Dar proaspătul angrenaj nu pare la fel de solid ca precedentul, iar F. Lancee se hotărăște să rămînă acasă, colaborînd cu grupul doar „compozițional”, nu și concertistic; cum un al treilea long-play („Notes On Life”) nu stîrnește interesul scontat, o drastică hotărîre este luată — o vacanță serioasă în 1986, pentru stabilirea și consolidarea unor linii ferme de acțiune pe termen lung. În cele din urmă, cei doi „piloni” ai începutului — Nol Havens (voce) și R. Jongeneelen (bas, pian, voce) — își alătură trei muzicieni serioși — Chris Smalt (claviaturi, voce), Ben Janssen (baterie), Persino Dakota (chitare) — și pornesc pentru a treia oară la drum, sub bine cunoscutul de acum fanion „The Art Company”.

Patru din primele concerte ale venirii le-au susținut la București — pe 14 și 15 mai, oferindu-ne un show plăcut, fără excese sau stîdențe. Au fost incluse toate cele 6 cîntece de succes ale grupului — Get It Out Of Your Head, She's There, I Can See A Future, All Day All Night, Eileen, Susanna — precum și cîntecul prevăzut a apare în curînd — A Cup Of Coffee: nici o concesie „preluărilor”, doar piese proprii. Sonorități pop de bun gust, cu sugestii reggae, disco și funky; îndrăznețul „new wave” sau zgomotosul „hard rock” nu sînt agreate de cei 5 muzicieni — preferințele lor se îndreaptă mai degrabă spre stilul numit „middle-of-the-road”: refrene melodioase, pentru toate gusturile, pentru toate vîrstele.

NICOLAS PEYRAC

Plăcută surpriză concertistică la începutul lunii iunie: cei ce aveau răbdare să parcurgă afișele din vitrina agenției teatrale „C. Tănase” puteau afla că la sala Victoria va susține un unic recital **Nicolas Peyrac** — mesager de valoare, bine cotat, al cîntecului francez.

Un „nume” bine cunoscut și un „personaj” aparte în același timp: și-a părăsit studiile de medicină în anul 6 (încă un an și ar fi devenit medic) pentru a se dedica muzicii — „decît să fiu un medic regretînd toată viața refuzul vocației artistice, mai bine un muzician fericit cu aptitudini medicale”. Startul i-a confirmat justitatea opțiunii: primul disc single (disc pe 45 de turații) — „**So Far Away From L.A.**” — are mare succes în 1975, iar al doilea — „**Et mon père**” — obține prestigiosul „Oscar de la Chanson Française” anul următor. Vrînd-nevrînd, intră în ritmul dur al muzicianului profesionist: anual — cite un long-play („**Et la fête est finie**”, „**J't'aimas, j'ai pas changé**”),

periodic — cite un „45 tours” — „**Je pars**”, „**Goodbye California**”, apariții în prima parte a concertelor unor staruri (situație numită „vedette américaine”), turnee — de neuitat cel din Japonia și mai ales prezența la **Festivalul Yamaha** (Tokyo — 1978). Acești primi patru ani sînt înconunați de invitația de a scrie muzica unui film realizat de Juan Antonio Bardem — „**Les sept jours de janvier**” și de apariția —, ca titular de afiș — la **Olympia**, visul fiecărui tînar interpret francez.

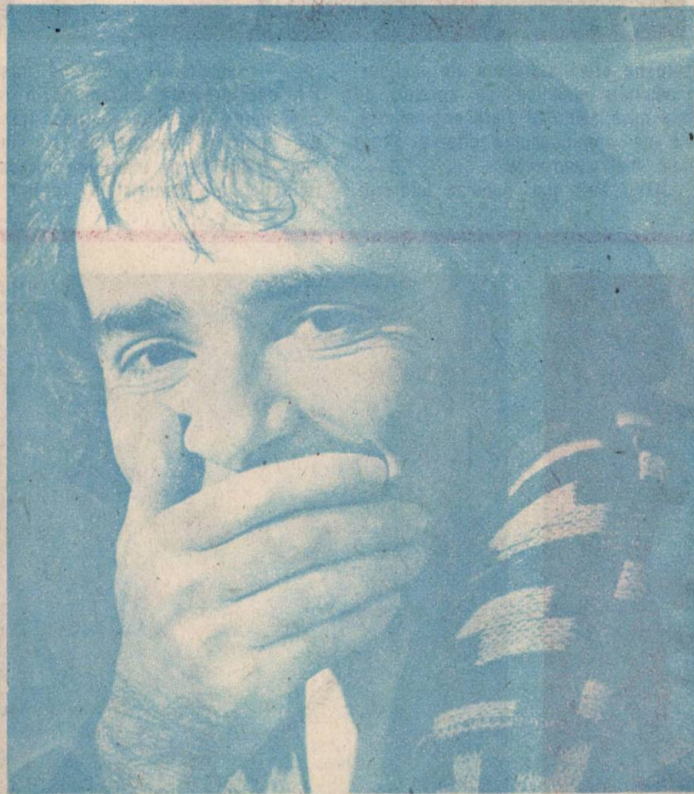
Darurile naturale ale acestui înzestrat autodidact muzical deveniseră evidente: talent plurivalent — compozitor, textier, instrumentist, posedînd o forță „secretă”, cea a adevăraților artiști — sensibilitatea mereu trează, puterea de a redescoperi universul de fiecare dată și încă să te încînte existența sa. Fidel mării tradiții a șansonetei, Peyrac se refugiază zile întregi în studioul pe care și-l amenajase la Rueil (îngă Paris), pentru a scrie cîntece dulci-amare,

poetice, nostalgice; din păcate gustul melomanilor se schimbasesc, tineretul — mai ales — vroia altceva.

Vor urma cîțiva ani de „penumbra”, de „cădere comercială”: albume bine realizate — **Fait beau chez toi**, **Flash Back**, sau singles interesante — **Tu vois j'avais bien**, **Elle disait**, **Sébastien**, sînt întîmpinate cu indiferență, săliile sînt goale, se părea că publicul francez „nu-l mai vrea”. O singură consolare: primirea călduroasă de care se bucură peste mări, nu numai în Canada, ci și în ținuturi exotice ca Tahiti și Noua Caledonie, sau în statele africane Gabon și Burundi. În această perioadă își va perfecta Peyrac formula concertelor „sincere”, cele în care apare pe scenă doar cu un pian și o chitară.

Revenirea i-o va marca tot talentul componistic: scrie pentru Johnny Halliday cîntecul de succes „**Je n'oublie-rai jamais**”, iar pentru regizorul Franck Apprederis muzica filmului TV „**Le passage**” (în care sînt remarcate și calitățile sale actricești, într-un rol episodic). În 1984 albumul „**Neuvième**” semnalează lărgirea universului muzical al șansonetistului de odinioară: ritmuri dansante — multe prelucrate din ținuturile vizitate, utilizarea intensă a sintetizatoarelor. Relansarea este punctată de un bine primit single — „**Vahinees**”, de înregistrarea de către **Plácido Domingo** a compoziției „**Les eaux du Mekong**” (în versiunea engleză „**Why Do All The Good Times Go Away**”), de apariția primului său disc pe 33 de turații — „**Laissez-moi rêver**” (1986) — la o nouă casă de discuri și de o neîntreruptă serie de concerte — Algeria, Maroc, Australia, Elveția, țările Beneluxului. Realitățile observate „pe viu” se reflectă ades în cîntecele lui Peyrac, artist-cetățean, atent la tot ceea ce ne înconjoară, cîntăreț — al libertății, așa cum dovedesc șansouri emoționante ca „**D'où venez vous?**”, „**Il neige sur Madrid**”, „**From Argentina to South Africa**”. Nu este de mirare că întotdeauna a fost solicitat să participe la manifestări artistice, concerte cu scopuri generale, umanitare, la loc de frunte între acestea situîndu-se efortul muzicienilor francezi pentru ajutorarea populațiilor africane lovite de flagelul secetei și foametei, desfășurat sub genericul „**Chanteurs sans frontières**”.

Melancolic și tandru, îndrăgostit și cuceritor, emoționant și amuzant — Nicolas Peyrac ne-a oferit un recital de largă cuprindere spirituală.

Tendințe actuale: Euro - șlagărul

Șlagărul — cîntecul accesibil, cu refren cuceritor — îmbracă veșminte ce se schimbă mereu, de la an la an, de la țară la țară: melodia melodramatică de tip San Remo, compoziția cu iz de „varieté” de la Eurovision sau o succesiune ritmică cu tentă new-weve — oricare dintre ele poate dobîndi statut de șlagăr. Și totuși, în acest tot mai larg curcubeu al gusturilor, o aliniere și o uniformizare au început să fie „audibile” pe plan european, creatorii de „mode”, și „modele” (există așa ceva și în lumea muzicii lejere!) fiind mereu la pîndă: ce se cere? ce se dansează? ce se fredonează? Orchestrațiile ample sînt acum ușor desuete, grupurile de acompaniament s-au redus la 2—4 muzicieni — „înarmați” însă cu un arsenal impresionant de aparaturi, sonoritățile căpătînd astfel o intensă tentă electronică — apropiată de linia „tehnopop”, emisia vocală — fără să-și piardă catifelarea inerentă — împrumută asprimile rockului. Undeva, între melodia dulceagă și ritmurile monotone disco, s-a intercalat așadar șlagărul-fără-granițe, cu succes simultan în multe teritorii ale vechiului continent, așa-numitul „euro-șlagăr”.

Rostind termenul, prima titlatură care vine să-l exemplifice este **Modern Talking** — deși nu ei sînt „creatori de școală” sau inventatori, ci doar inspirați purtători ai unui gust general-valabil la un moment dat, dar alături, lingă, înainte sau în spatele lor se află zeci de grupuri

austriaci — **Falco**, are în grupul **Joy**, după cum scrie revista vieneză „REXpress” — „concurrentul principal în topuri”. Cum și cînd s-a ajuns aici? În vara anului 1984, trei tineri muzicieni — **Andy Schweitzer** (voce, clape), **Freddy Jacklitsch** (bas), **Manfred Temmel** (chitară) — se întîlnesc, nu întîmplător, într-un „café” din orașul tirolez **Bad Aussee**; planul lor? Alcătuirea unei formații pop. Zis și făcut: în septembrie 1985 un single — „**Touch By Rouch**” — purta pe copertă o nouă titlatură, bine aleasă — **JOY** — adică „Bucu-

RITA MITSUOKO

care ne oferă variațiuni ale aceleiași modalități stilistice, cu aporturi de mai mică sau mai mare originalitate. Să ne oprim asupra cîtorva dintre cele mai cunoscute.

JOY. Cel mai popular interpret

rie” — substantiv subliniind trăsătura decontractată, antrenantă, a muzicii oferite de trioul austriac. Trăsături confirmate în totalitate de albumul „**Helle**” și de ulterioare succese: formația fără baterist a devenit o

RIKA ZARAI

A'NITA

forță în aria euro-slagărului.

SILENT CIRCLE. La începutul anului 1986 un cîntec melodios, dansant — „Touch In The Night” — impunea în topuri o nouă formație: **Silent Circle**. Nouă? Doar parțial adevărat: cei 3 muzicieni din **Göttingen** (R.F. Germania) se reuniseră sub acest generic de puțin timp, dar fiecare avea o bogată experiență iar toți se cunoșteau încă din 1976. Pe atunci, **Axel Breitung** (claviaturi) și **Martin Tychsen** (voce) colindau, cîntînd, mici localități din nord: succesul anemic le desparte drumurile. Axel deschide un magazin de aparatură audio și își vede compozițiile acceptate de soliste cunoscute — **Isabel Varell**, **Marlene Ricci**, **Wencke Myhre** — colaborînd la înregistrări cu bateristul „de studio” **CeCe Behrens**. Tot mai cunoscut și mai solicitat, Breitung se alătură un timp grupului **King's Bishop** (mixtură de jazz, rock și cameral), apoi imprimă un single solo, sub pseudonimul **Axel B.** — „Der Hammer”. Pentru a nu mai fi nevoit să apeleze la colaboratori ocazionali și-i alătură pe **Behrens** și **JoJo Tyson** (noul „nume” al lui Tychsen), formînd **Silent Circle**. Primul single — „Hide Away — Man Is Coming” — nu are „căutare”, abia amintitul „Touch...” reușind să-i propulseze în prim plan. LP-ul „**No.1**” și alte încă cîteva piese de factură „comercială” impun definitiv grupul „fără chitare” în aceeași arie a șlagărului european.

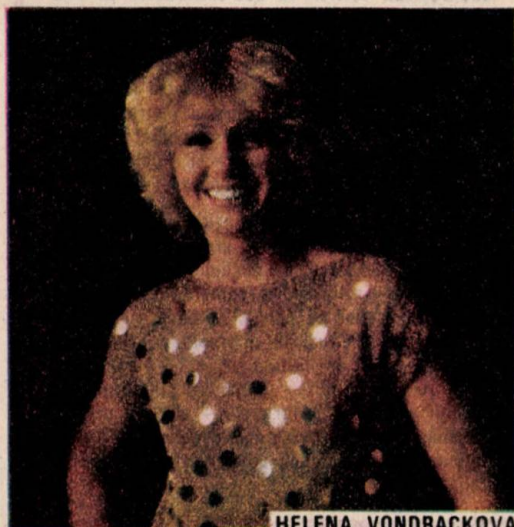
RITA MITSOUKO. Început tipic al multor „fabule” muzicale: un tînăr —

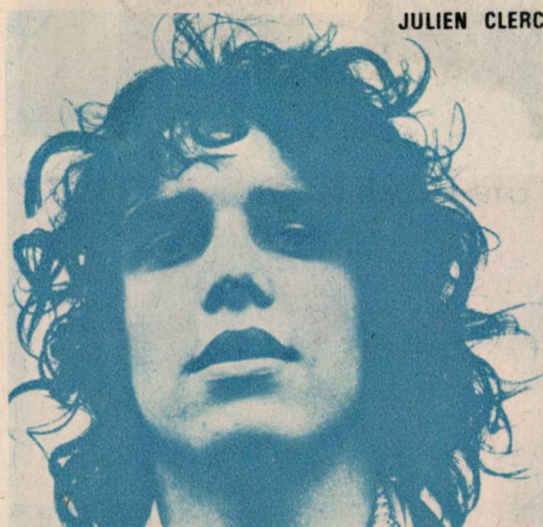
SILENT CIRCLE

Fred Chichin — studiază chitara zi și noapte dar nimeni nu-l încurajează, nu-i oferă o șansă. Este nevoit să se angajeze mașinist la un teatru: într-o bună zi, aici va monta un „musical” o coregrafă argentiniană — **Marcia Moretto**. În trupa de balet, o fată cu veleități vocale — **Catherine Ringer**, remarcată imediat de Fred: cîteva probe, un „spectacol” înighebat la prieteni, și... formația cu ciudata titlatură **Rita Mitsouko** ia naștere. Încep concerte prin cluburi, „boite”-uri pariziene, maniera fiind minimalistă, tipică pentru epoca „new wave”: ea — solista, el — chitaristul, o „cutie” de ritmuri, benzi cu „negative” înregistrate. În 1982, primul disc single — „**Don't Forget The Nite**” — se bucură doar de stimă și laude, nu și de... vînzări; în ciuda eșecului, casa **Virgin** le finan-

țează, un an mai tîrziu, imprimarea unui album în celebrul studio din Köln al lui **Conny Plank**: din nou „cădere comercială”. Aceste eșecuri le impun cotitura stilistică înspre șlagărul disco: un omagiu muzical adus **Marciei Moretto** (răpusă între timp de nemilosul cancer), intitulat „**Marcia baila**”, cucerește topurile. Vîrtejul se dezlănțuie: albumul „**The necoprendo**” — bine primit, un nou single — „**C'est comme ça**” (cu un excelent video-clip semnat de celebrul **Jean-Baptiste Mondino**), concerte, emisiuni TV; de cele mai multe ori, pe scenă apar și 3—4 instrumentiști (baterist, chitarist, basist, organist), dar statutul lor este cel de „invitați”. **Rita Mitsouko** rămîne un duo alcătuit din **Fred** și **Catherine**, un duo ce impune euro-șlagărul de sorginte franceză.

HELENA VONDRACKOVA

JULIEN CLERC

KONCZ ZSUZSA

CATERINA CASELLI

disco blitz

● În micul oraș Madison din Wisconsin și-a început cariera muzicală Pat McDonald în 1980 (pe atunci avea 27 de ani): cânta folk cu grupul Essentials, iar într-un turneu a întâlnit-o pe viitoarea soție și parteneră muzicală — Barbara. Și-au cumpărat o „mașină de ritmuri” marca T3, ceea ce le-a dat ideea titlaturii noului lor duo — Timbuk 3. Au încercat să cânte muzică country în Austin (Texas), dar... cowboy-ii nu le-au apreciat experimentele; abia la New York, grupul Timbuk 3 (adică Pat, Barbara și... bateria electronică) a cunoscut succesul, lansând un cîntec cu titlu mai mult decît ironic: „The Future's So Bright, I Gotta Wear Shades” (Viitorul îmi apare așa de strălucitor încît trebuie să port ochelari de soare)!

● După debutul eclatant al grupului Dire Straits în 1978, s-a considerat că forța sa interioară o constituie cei doi frați Knopfler — Mark și David. Exagerîndu-și rolul de leader, Mark provoacă retragerea mezinului David în 1980: acesta se reîntoarce la munca sa de activist social, cu reușite notabile în beneficiul tinerilor șomeri londonezi. Revine la rock în 1983, albumele „Release” și „Behind The Lines” dovedindu-i deosebitul talent chitaristic, vocal și componistic.

● Rockul autohton, pînă nu demult teritoriu exclusiv masculin, cunoaște tot mai mult benefica prezență a muzicienelor. De pildă în grupul bucureștean Telefon la bas-sintetizator se află Liliana Solomovici, iar formația Autostop MS din Tg. Mureș are o componentă de bază în Butean Imola Zsuzsa (claviaturi) — care o înlocuiește pe Anbrus Zsuzsa. Exemplul cel mai edificator este însă cel al grupului Metropol: aici susține partiturile chitarei bas, vocale, dovedindu-se și o bună compozitoare și excelentă parteneră de show, Ildiko Iordănescu.

● Cînd, în 1985, compoziția lui Toto Cutugno „Noi ragazzi di oggi” era purtată spre locul 2 de interpretarea „puștiului” mexican Luis Miguel, s-a crezut că era vorba de o întîmplare. S-a aflat ulterior că Luis M. Gallego (născut în 1970 la Vera Cruz), a imprimat primul LP în 1982 (!) — el se intitula „1 + 1 = Enamorado”. Are doi frați — Alejandro și Sergio, iar părinții — Luis și Marcela — sînt de origină italiană: lansat spre o carieră de vedetă internațională Luis Miguel vorbește deja spaniola, italiana, portugheza.

DIDIER LOCKWOOD

● Imprimarea multor discuri este dependentă de aportul muzicienilor „de studio”, așa-numiții „sessions musicians”. Statisticile asociațiilor profesionale demonstrează însă că aceștia sînt tot mai puțin solicitați, cauzele fiind două: 1. începînd din 1978 apar tot mai puține discuri (evidentă recesiune a industriei discografice); 2. utilizarea intensă a sintetizatoarelor, înlocuind fiecare cîțiva instrumentiști. De pildă în 1985 s-a plătit muzicienilor nord-americani „de studio” o sumă de 20 de milioane de dolari (cea mai mică din ultimii 8 ani), din care 6 milioane pentru Los Angeles, 4 milioane pentru Nashville (capitala muzicii country), 2 milioane pentru Canada.

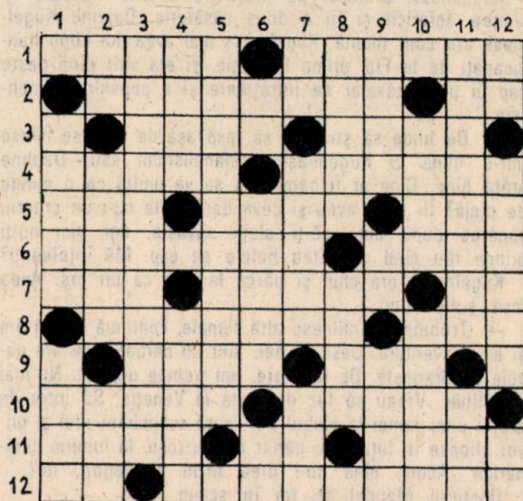
● Se pare că 1987 a fost anul revenirii în prim plan a stilului hard rock: albumele unor formații mai noi sau mai vechi — Whitesnake, Bon Jovi, Cinderella, Ozzy Osbourne Band, Poison, Stryper, Anthrax — au ocupat locuri fruntașe în topuri, înaintea unor „nume” mult mai celebre.

OCTAVIAN și FLORIN-SILVIU URSULESCU

**disco
blitz**

Printre ramuri

ORIZONTAL: 1) Pădure cu amănuntul — Bucăți din trunchiurile copacilor tăiați. 2) Locuri din pădure unde copacii sînt mai rari — La mijloc de aluniș! 3) Compozitor clasic român, autorul melodiei corale *La mijloc de codru des*, scrisă pe versurile lui Eminescu — Alt compozitor român, autor al prelucrării corale *Hai salcîm*. 4) Arbuști de pădure cu fructe comestibile — Regele pădurilor noastre. 5) Unul care mănîncă lemne — Sirmă subțire — Cîntec de leagăn. 6) Obstacole făcute din copaci răsturnați cu virfurile înainte — Străjuț de copaci. 7) Localitate în U.R.S.S. — Tăietor de lemne — Pe jumătate rupt! 8) Copac a cărui vîrstă depășește o sută de ani — Local de noapte. 9) Fiica tatălui meu — Onomatopee. 10) Ridicătură de pămînt împădurită (reg.) — Dansul maeștrilor. 11) General francez (1767—1822) — Cucil — Fabulist antic grec, autor al pildei *Vulpea și pădurarul*. 12) Simbolul sodiului — Mare scriitor român din a cărui operă face parte și povestirea intitulată *Plopuț*.

VERTICAL: 1) Lemnul de culoare roșiatică al unui arbore exotic folosit în tîmplăria fină — Alt nume dat abanosului. 2) Opere! — Poet român, autor al ciclului de versuri intitulat *Rapsodia pădurii* — Refren din cîntecele oltenești. 3) De pădure (pl.). 4) Arbore întîlnit pe malul apelor de munte — Pasăre a cărei specie sălbatică trăiește în pădurile de munte. 5) Ghicitoare. 6) Pe cal — A separa — Cald extrem! 7) Aproape bun! — Întindere aridă cu vegetație ierboasă — Prefixul vieții. 8) Frumoasă ca muma pădurii — Instrument muzical. 9) Arbori rășinoși care pot depăși vîrsta de o mie de ani, avînd lemnul foarte prețios — Doctor (abr.) — Drumul parcurilor străjuț de arbori umbroși. 10) Gen de broderie — Deschidere făcută într-un desîș de copaci. 11) Loc dintr-o pădure, curățat de copaci pentru a fi cultivat — Face muzica. 12) Plantă textilă — Brațe pe care primăvara le încarcă cu flori — Pus înainte!

Episodul Kugelmass

WOODY ALLEN

Kugelmass, profesor de literatură la City College, se simțea nefericit și în a doua căsătorie. Daphne Kugelmass era cam toantă. Kugelmass mai avea doi copii handicapați de la Flo, prima lui soție, și era virif până peste cap în plata taxelor de întreținere și a pensiilor alimentare.

— De unde să știu c-o să iasă așa de rău? se plîse într-o bună zi Kugelmass psihiatristului său. Daphne arăta bine. Cine ar fi bănuat că se va umfla ca o minge de plajă? În plus, avea și ceva bani. Asta nu-i un criteriu sănătos după care să-ți alegi nevasta, dar nici nu-ți prinde rău cînd ai atîtea belele pe cap. Mă înțelegeți?

Kugelmass era chel și păros la trup ca un urs. Avea însă suflet bun.

— Trebuie să înțeleg altă femeie, continuă el. Să am și eu o aventură. Deși nu par, sînt un bărbat care are nevoie de dragoste. De tandrețe. Îmi trebuie un flirt. Nu mai sînt tînăr. Vreau să fac dragoste la Veneția. Să intru de brațul unei femei la clubul 21 ca să schimbăm idei și priviri sfioase în fața unui pahar cu vin roșu, la lumina lumînărilor. Acum, pînă nu-i prea tîrziu. Înțelegeți, nu?

Doctorul Mandel se foi în scaun.

— O afacere sentimentală n-ar rezolva nimic. Nu ești deloc realist. Problemele dumitale sînt mult mai complicate.

— Dar trebuie să fie ceva discret, reluă Kugelmass. Nu-mi permit să divorțez a doua oară. Daphne m-ar zvînta în bătaie.

— Domnule Kugelmass...

— Iar cu cineva de la City College, nu mă pot încurca; Daphne lucrează și ea acolo. Aș găsi eu ceva pe la C.C.N.Y., dar unele dintre studentele alea...

— Domnule Kugelmass...

— Ajutați-mă. Am visat azi-noapte că zburdam pe o pajistă cu un coșuleț în mînă. Pe coșuleț era scris: OP-TIUNI. Cînd m-am uitat mai bine am văzut că era spart.

— Domnule Kugelmass, cel mai rău ar fi dacă ai acțiunea. Trebuie pur și simplu să-ți dai glas sentimentelor aici, ca să le analizăm împreună. Te tratezi de atîta vreme, deci știi că nu există vindecări peste noapte. La urma urmei sînt psihiatrist, nu făcător de minuni.

— Atunci, probabil că îmi trebuie un făcător de minuni, spuse Kugelmass și se ridică de pe scaun. Și cu asta încheie ședința de psihoterapie.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, într-o seară, pe cînd Kugelmass și Daphne zăceau ca două mobile vechi cuprinși de urît în apartamentul lor, sună telefonul.

— Eu răspund, se repezi Kugelmass. Alo!

— Kugelmass? se auzi o voce. Persky la telefon.

— Cine?

— Persky. Sau ar trebui să mă prezint Marele Persky?

— Poftim?

— Am auzit că umbli prin tot orașul după un făcător de minuni care să-ți presare puțină sare și piper în viață. Așa-i?

— Sșșt! șopti Kugelmass. Stai, nu închide! De unde suni, Persky?

A doua zi după-amiază, Kugelmass urca scările unui imobil vechi din zona Bushwick a Brooklynului. Bijbiind prin întunericul din hol, găsi ușa pe care o căuta. Sună. O să-mi pară rău, își spuse în gînd.

După cîteva momente, îi deschise un bărbat scund, slab, cu fața ca de ceară.

— Dumneata ești Persky cel Mare? întrebă Kugelmass.

— Marele Persky. Vrei un ceai?

— Nu. Vreau o afacere sentimentală. Muzică. Dragoste și frumusețe.

— Deci nu vrei ceai?! Interesant. O.K. la loc.

Persky se duce în camera din fund. Kugelmass auzi zgomotul unor mobile mișcate din loc. Persky reapăru, împingînd pe roțile o cutie mare, prost lăcuită care scîrțîia din toate încheieturile. Dădu la o parte niște batiste vechi de mătase care zăceau aruncate pe ea și suflă firele de praf de deasupra.

— Persky, spuse Kugelmass, care-i treaba?

— Fii atent, îi explică Persky, e o chestie grozavă. O pregătisem anul trecut pentru o întrunire a Cavalerilor Pitiiei, dar întrunirea n-a mai avut loc. Intră în cutie!

— De ce? Ca s-o înțepi cu săbii?

— Vezi vreo sabie pe-aici?

Kugelmass strîmbă din nas și, mormăind, intră în cutie. Observă o pereche de strasuri urite prinse în placaj, chiar la nivelul ochilor lui. „O fi vreo glumă”, se gîndi Kugelmass.

— Într-un fel, da. Acum, ascultă-mă. Cînd arunc un roman în cutie, închide uşile, atinge-l de trei ori. Te vei trezi proiectat în el.

Kugelmass făcu o grimasă, neîncercător.

— Și nu numai un roman, continuă Persky. O povestire, o piesă de teatru, o poezie. Ai ocazia s-o întâlnești pe oricare dintre femeile create de cei mai mari scriitori ai lumii. Cea pe care ți-ai visat-o. Poți să faci tot ce poți cu eroina unei opere celebre. Cînd te-ai săturat, dai un strigăt și te-am adus înapoi.

— Persky, nu ești zdravă la minte!

— Te asigur, că o să meargă.

Kugelmass era sceptic.

— Vrei să-mi spui că nenorocita asta de cutie poate să-mi ofere o asemenea călătorie?

— Pentru un pol, da.

Kugelmass își scoase portofelul. „Pînă nu văd, nu cred”, mormăi el.

Persky vîrî bancnotele în buzunarul de la pantaloni și se întoarse spre cutie.

— Deci pe cine vrei? Sister Carrie? Hester Prynne? Ofelia? Sau poate un personaj de-al lui Saul Bellow? Hei, ce-ai zice de Temple Drake? Deși pentru vîrsta dumitale ar fi o piatră de încercare.

— O franțuzoică. Vreau o franțuzoică.

— Nana?

— Nu vreau pe bani.

— Natașa din Război și Pace?

— Ți-am spus o franțuzoică. Am găsit! Emma Bovary! Ei, ce zici? Mie mi-ar conveni de minune.

— S-a făcut. Cînd vrei să te întorci, dă-mi de știre. Persky îi aruncă în cutie un exemplar broșat din romanul lui Flaubert.

— Ești sigur că nu risc nimic? Întrebă Kugelmass în timp ce Persky închidea uşile.

— E ceva lipsit de riscuri în lumea asta nebună?

Persky ciocăni de trei ori în cutie, apoi deschise uşile. Kugelmass dispăruse. În aceeași clipă apărură în dormitorul locuinței lui Charles și a Emmei Bovary, din Yonville. În fața lui, întoarsă cu spatele, stătea o femeie frumoasă care netezea rufăria. „E de necrezut”, își spuse Kugelmass holbîndu-se la fermecătoarea soție a doctorului. „Formidabil! Sînt aici. Ea e”.

Emma se întoarse surprinsă.

— Dumnezeule, m-ai speriat. Cine ești dumneata?

Vorbea în engleza elegantă oferită de traducerea din ediția broșată. „E de-a dreptul fantastic”, se gîndi el. Dindu-și seama că Emma i se adresa, răspuse:

— Scuză-mă. Sînt Sidney Kugelmass de la City College. Profesor de literatură. C.C.N.Y.? În zona rezidențială. Eu... mamă, mamă!

Emma Bovary zîmbi provocator.

— Vrei să bei ceva? Un pahar de vin?

„E frumoasă”, gîndi Kugelmass. Ce contrast față de troglodita cu care împarte așternutul! Simți brusc nevoie să îmbrățișeze această plăsmuire, să-i spună că era femeia pe care și-o visase toată viața.

— Da, niște vin, îndrugă el cu o voce răgușită. Alb. Nu, roșu. Nu, alb. Alb să fie.

— Charles lipsește astăzi, spuse Emma cu subînțeles.

După ce au băut vinul, au ieșit la o plimbare prin încîntătorul peisaj de țară.

— Totdeauna mi-am dorit să se ivească un străin misterios să mă scoată din monotonia vieții de provincie, care mi se pare îngrozitoare, spuse Emma și-l strînse de mină.

Trecură pe lîngă o bisericuță.

— Îmi plac hainele tale, murmură ea. N-am văzut niciodată așa ceva pe aici. Sînt atît... atît de moderne.

— E un costum de vară, răspunse el visător. L-am luat cu preț redus.

Brusc o sărută. Timp de o oră, întinși sub un copac schimbă rășoape dulci și priviri dragăstoase. După care Kugelmass se ridică în picioare. Își amintise că avea întîlnire cu Daphne la supermagazinul Bloomingdale.

— Sînt nevoit să plec, îi spuse. Fii fără grijă, mă întorc.

O îmbrățișă cu înfocare, apoi se întoarse spre casă. Îi luă fața în mîini, o mai sărută o dată și strigă:

— O.K. Persky! Trebuie să fii la Bloomingdale pînă-n trei jumate.

Un pocnet răsunător și Kugelmass era din nou în Brooklyn.

— Ei, te-am mințit? îl întrebă Persky triumfător.

— Persky, acum mă grăbesc să ajung pe Lexington Avenue. Spune-mi, cînd mai pot veni? Mîine?

— Oricînd. Dar să ai la tine un pol. Și să nu suflă o vorbă nimănui.

— Acum n-ai crede că-i sun pe rechinii presei?

Kugelmass luă un taxi spre centru. Îi sălta inima de fericire. „Iubesc”, se gîndi el, „dețin o taină minunată”. Nu-și dădea seama că, exact în acel moment, în diferite săli de clasă pe întreg teritoriul țării, elevii își întrebau profesorii: Cine este acest personaj de la pagina 100? Un chelios care o sărută pe Madame Bovary? Un profesor din Sioux Falls, South Dakota, își spuse suspinînd: Doamne, cît sarcasm la puștii ăștia! Ce le mai trece prin minte!

Daphne Kugelmass se afla la raionul de articole sanitare al supermagazinului Bloomingdale cînd, gîfîind, apărură Kugelmass.

— Unde-ai fost? îl repezi ea. E patru jumătate.

— S-a blocat circulația, răspunse Kugelmass.

Kugelmass îl vizită pe Persky a doua zi și în cîteva minute fu iar trimis în mod miraculos la Yonville. Emma nu și-a putut ascunde emoția cînd l-a văzut. Petrecură ore întregi împreună, rîzînd și discutînd despre lumile din care proveneau. Înainte de a se despărți, au făcut dragoste. „Cu Madame Bovary! se entuziasmă Kugelmass. Eu, care în liceu am rămas corigent la engleză!”

De-a lungul lunilor Kugelmass l-a vizitat de multe ori pe Persky și a întreținut o strînsă relație amoroasă cu Emma Bovary.

— Fii atent, să mă proiectezi în carte înainte de pagina 120, îi spuse Kugelmass lui Persky într-o bună zi. Trebuie s-o întîlnesc întotdeauna înainte de a se cupla cu figura aia de Rodolphe.

— De ce? Nu ești în stare să fii mai presus de el și vremurile lui?

— Ha, vremurile lui! E un boiernaș. Tipii ăștia n-au altceva mai bun de făcut decît să ametească femeile și să călărească. Pentru mine e doar unul dintre indivizii ăia ale căror mutre le vezi în paginile lui Women's Wear Daily. Cu fizură la Helmut Berger. Dar pentru ea i-o prospărură.

— Și bărbatu-său nu bănuiește nimic?
— Situația asta îl depășește. Se culcă înainte de ora zece, când ea își pune pantofiorii de dans. Eh... Bine, pa. Kugelmass intră din nou în cutie și într-o clipă fu pe domeniul familiei Bovary la Yonville.

— Ce mai faci, iubitel?
— Vai, Kugelmass, suspină Emma. Prin ce-am trecut! Aseară, la masă, „domnul” a ațipit chiar în timpul deservului. Eu mă gîndeam cum va fi la Maxim's și la spectacolul de balet când deodată aud un sforăit.

— Liniștește-te, iubitel. Acum sînt lingă tine, îi spuse Kugelmass și o îmbrățișă.

„Meritam toate astea”, se gîndi Kugelmass, în timp ce, mirosind parfumul franțuzesc al Emmei, își îngropa fața în părul ei. „Destul am suferit. Am plătit destui psihanaliziști. Am căutat pînă mi s-a urît. E tinără și nobilă aici, la cîteva pagini după Leon, drept înainte de a se ivi Rodolphe. Dacă sosesc în capitolele care trebuie, sînt stăpîn pe situație”.

Emma era cu siguranță la fel de fericită ca și Kugelmass. Frumoasa franțuzoaică jînduia după distracții, iar el o captivase prin ceea ce-i povestise despre viața de noapte de pe Broadway, mașinile de sport și stelele de cinema și de televiziune.

— Mai povestește-mi despre O.J. Simpson, îl rugă ea în seara aceea, pe cînd treceau agale prin fața bisericii Abbé Bournisien.

— Ce să-ți zic? Tipul e mare. Bate toate recordurile. Aleargă formidabil. Nimeni nu-l poate ajunge.

— Și premiile Academiei? îl întrebă Emma cu o privire plină de regret.

— În primul rînd trebuie să fii propusă.

— Știu. Mi-ai spus. Dar sînt convinsă că am talent. Sigur, aș vrea să iau niște ore de actorie. Poate cu Strassberg. Și dacă aș avea un impresar potrivit...

— Bine, bine, vedem noi. O să-i spun lui Persky.

În seara aceea, după ce s-a întors cu bine în apartamentul lui Persky, Kugelmass a lansat ideea ca Emma să-l viziteze la New York.

— Trebuie să-mi mai bat capul, spuse Persky. Poate reușesc. S-au petrecut lucruri ciudate.

Desigur, nici Persky, nici Kugelmass nu se gîndeau la ceva anume.

— Unde naiba pleci mereu? strigă Daphne Kugelmass la soțul ei care în seara aceea se întorsese acasă tîrziu. Ai vreo fufă pe undeva?

— Ce să-ți zic, m-ai găsit, replică Kugelmass pe un ton plictisit. M-am întîlnit cu Leonard Popkin. Am vorbit despre agricultura europeană. Doar îl știu pe Popkin. Nu mai scapi de el cînd discută pe tema asta.

— Te comporți foarte ciudat de la o vreme. Ești distant. Să nu uiți de ziua de naștere a lui taică-meul Duminică, da?

— Bine, bine, răspunse Kugelmass grăbindu-se să intre în baie.

— Au să fie toți ai mei. O să-i vedem și pe gemeni, și pe vărul Hemish. Ar trebui să fii mai politicoasă cu vărul Hemish — ține la tine.

— Sigur că da. Și pe gemeni, zise Kugelmass și închise ușa de la baie ca să n-o mai audă pe nevastă-sa. Răsufală ușurat. În cîteva ceasuri, se gîndi el, va fi din nou în Yonville, la iubita lui. De data asta, dacă totul merge bine, o s-o ia pe Emma cu el.

A doua zi, la ora trei și un sfert, Persky își puse din

nou în acțiune jucăria. Kugelmass apărură zîmbind și nerăbdător în fața Emmei. Cei doi petrecură cîteva ore la Yonville împreună cu Binet, după care se suiră din nou în trăsura familiei Bovary. Urmînd instrucțiunile lui Persky, se îmbrățișară strîns, închiseră ochii și numărară, pînă la zece. Cînd i-au deschis, trăsura tocmai trăgea în fața ușii laterale de la Plaza Hotel, unde, de dimineață, Kugelmass rezervase plin de încredere un apartament.

— Splendid! E tot ce mi-am visat! exclamă Emma în timp ce se mișca voioasă prin dormitor și admira panorama orașului. Uite, F.A.O. Schwartz! Și Central Park! Unde-i Sherry? A, acolo — da, da... Fantastic!

Pe pat o așteptau cutii de la firmele Halston și Saint Laurent. Emma desfăcu un pachet și probă pe trupu-i perfect o pereche de raiși negri.

— Pantalonii sînt de la Ralph Lauren, preciză Kugelmass. O să arăți de milioane în ei. Iubitel, dă-mi un puc!

— Niciodată n-am fost atît de fericită! mărturisi Emma în timp ce se uita în oglindă. Hai să ieșim în oraș. Vreau să văd Chorus Line, muzeul Guggenheim și pe Jack Nicholson de care mi-ai tot vorbit. Rulează vreun film cu el?

„Nu mai înțeleg nimic”, își spuse un profesor din Stanford. „Mai întîi a apărut un personaj ciudat pe nume Kugelmass, iar acum ea a dispărut din carte. Dar probabil asta-i caracteristica oricărei opere clasice — poți s-o citești de o mie de ori și tot găsești ceva nou”.

Îndrăgostiții petrecură un weekend fericit. Kugelmass o anunță pe Daphne că avea să plece la un simpozion la Boston și urma să se întoarcă luni. Savurînd fiecare clipă, el și Emma s-au duș la filme, au luat masa în cartierul chinezesc, au petrecut două ore la o discotecă și înainte de culcare s-au uitat la televizor. Au dormit pînă duminică la prînz, au vizitat SoHo și au tras cu ochiul la celebritățile de la Elaine's. Duminică seara, în apartamentul lor, s-au delectat cu icre negre și șampanie. Au stat de vorbă toată noaptea. „Obositor, dar a meritat. Nu-mi permit s-o aduc aici prea des, dar din cînd în cînd îi pot oferi un contrast înțîntător față de Yonville”.

Acasă la Persky, Emma intră în cutie, își aranjă frumos pachetele lingă ea și-l sărută dragăstos pe Kugelmass.

— La mine data viitoare, îi spuse și clipi din ochi. Persky bătu de trei ori în cutie. Nu se întîmplă nimic

— Hm, mormăi Persky, scărpinîndu-se în cap. Bătu din nou, dar minunea nu avu loc.

— Ceva nu-i în regulă, îndrugă el.

— Persky, îți arde de glumă? Cum nu merge?

— Calm, calm. Ești încă în cutie Emma?

— Da.

Persky bătu din nou — mai tare de data asta.

— Sînt tot aici, Persky.

— Știu, dragă. Ține-te bine.

— Persky, **trebuie** s-o trimitem înapoi, șopti Kugelmass. Sînt înșurată, peste trei ore am un curs. Nu-mi permit decît o treabă prudentă, nimic altceva.

— Nu pricep, biîgui el, doar e un truc atît de sigur... Totuși nu reuși să rezolve nimic.

— O să-mi ia cîva timp, îi spuse lui Kugelmass. Trebuie s-o demontez. Te sun eu.

Kugelmass o urcă pe Emma într-un taxi și o expedie înapoi la Plaza Hotel. Era cît pe ce să întîrzie la curs. Toată ziua stătu cîlare pe telefon, vorbind cînd cu Persky, cînd cu Emma. Persky îi spuse că s-ar putea să mai dureze cîteva zile pînă va rezolva defecțiunea.

— Cum a fost la simpozion? îl întrebă Daphne în seara aceea.

— Bine, bine, răspuse el, aprinzînd o țigară la capătul cu filtru.

— Ce-i cu tine? Ești încordat ca un arc.

— Eu?! Asta-i bună. Sînt liniștit ca briza mării. Mă duc să iau puțin aer.

Deschise ușor ușa, chemă un taxi și goni spre hotel.

— Nu-i în regulă, spuse Emma. Charles o să-mi simtă lipsa.

— Acum înțelege-mă și tu, iubițel, o rugă Kugelmass. Era palid și transpirat. O sărută, se aruncă în lift, țipă la Persky de la un telefon din holul hotelului și se întoarse acasă de înaintea de miezul nopții.

— Dacă mă iau după Popkin, la Krakovia, din 1971 n-au mai fost atît de stabile prețurile la orz, îi explică el lui Daphne, zîmbind chinuit în timp ce se băga în pat.

Astfel trecu întreaga săptămînă.

Vineri seara, Kugelmass i-a spus lui Daphne că trebuie să participe la un alt simpozion, de data asta la Siracuza. S-a întors în grabă la hotel, dar al doilea week-end nu a mai semănat de fel cu primul.

— Trimite-mă înapoi în roman sau ia-mă de nevastă, îi ceru Emma lui Kugelmass. Pînă atunci vreau să-mi gătesc un serviciu sau să urmez vreo școală. E îngrozitor să te uiți toată ziua la televizor.

— Perfect. Putem să folosim banii, îi răspuse Kugelmass. Consumi de două ori mai mult decît cîntărești.

— Ieri în Central Park am cunoscut un fost producător de pe Broadway care mi-a dat de înțeles că aș fi tocmai potrivită pentru un proiect la care lucrează el acum.

— Cine-i măscăriciul ăsta?

— Nu-i măscărici. E sensibil, generos și arată bine. Îl cheamă Jeff și nu mai știu cum. Are toate șansele să obțină un Tony*.

După un timp, în aceeași după-amiază, Kugelmass își făcu apariția la locuința lui Persky. Era beat.

— Potolește-te, îl temperă Persky. O să te îmbolnăvești de inimă.

— Auzi la el! Tipul îmi spune să mă potolesc cînd eu țin ascuns un personaj de roman într-o cameră de hotel, cînd nevastă-mea o fi pus deja vreu detectiv pe urmele mele.

— O.K., O.K., știm bine că s-a produs o încurcătură. Persky se vîrî sub cutie și începu să bată cu o cheie franceză.

— Sînt ca o fiară, continuă Kugelmass. Bîntui tot timpul prin oraș iar eu și Emma ne-am săturat pînă peste cap unul de altul. Nu-ți mai spun că nota de plată de la hotel arată ca bugetul apărării.

— Ce pot să fac? Asta-i lumea magiei, spuse Persky. O lume nuanțată.

— Nuanțată pe dracu! Torn șampanie Dom Perignon și icre negre în șoricelul ăsta, plus îmbrăcăminte, plus că s-a înscris la Neighbourhood Playhouse, plus că deodată vrea să i se facă fotografii profesionale. Și colac peste pupăză, Fivish Kopkind, profesorul de literatură universală, m-a recunoscut în personajul care apare sporadic în romanul lui Flaubert. Kopkind mi-a purtat întotdeauna pică, dar acum vrea să mă toarne lui Daphne. Ce mă așteaptă? Ru-

ina, pensiile alimentare, închisoarea. Nevastă-mea o să mă facă să cerșesc la colțul străzii fiindcă am înșelat-o cu Madame Bovary.

— Ce să-ți mai zic? Muncesc zi și noapte ca să-i dau de capăt. Dar n-am cum să-ți calmez nervii. Nu-s psihanalist.

Simbătă după amiază Emma s-a încuiat în baie și a refuzat să răspundă apelurilor stăruitoare lansate de Kugelmass. Acesta ochi fereastra de la Woolman Rink cu gînd să se sinucidă. „Mare păcat că înălțimea-i prea mică, își spuse, altfel aș fi făcut-o chiar acum. Poate dacă aș fugi în Europa și aș începe o viață nouă... Dacă aș reuși să vînd International Herald Tribune, ca fetițele acelea”.

Sună telefonul. Kugelmass ridică receptorul ca un automat.

— Adu-o încoace pe Emma. Cred c-am reușit să-i dau de capăt.

Lui Kugelmass îi tresări inima.

— Vorbești serios? Gata, merge?

— Se stricase ceva la transmisie. Hai, adu-o.

— Persky, ești un geniu. Sosim într-un minut. Mai puțin de un minut.

Și iar îndrăgostiții se grăbiră spre apartamentul lui Persky și iar Emma Bovary intră în cutie încărcată de pachete. De data asta cei doi nu s-au sărutat. Persky închise ușile, trase aer în piept și bătu în cutie de trei ori. Urmă obișnuitul pocnet; cînd se uită înăuntru, cutia era goală. Madame Bovary se afla din nou în romanul ei. Kugelmass răsufală ușurat și îi strînse mîna lui Persky.

— S-a terminat. M-am învățat minte. N-am să-mi mai înșel niciodată nevasta.

Îi strînse din nou mîna și-și puse în gînd să-i trimită o cravată.

Peste trei săptămîni, spre sfîrșitul unei frumoase după-amieze de primăvară, cineva sună la ușa lui Persky. Era Kugelmass, nevinovat ca un mielulel.

— O.K., Kugelmass. Acum unde mai vrei?

— Încă o dată și gata. E o vreme minunată și eu îmbătrînesc. Ascultă, ai citit Portnoy's Complaint? Ții minte Maimuța?

— Viața s-a scumpit, prețul a crescut. Douăzeci și cinci de dolari. Pentru început nu-ți iau nici un ban, n-am uitat cîte necazuri ți-am pricinuit.

— Ești un tip de treabă, spuse Kugelmass, aranjîndu-și cele cîteva fire de păr în timp ce intra din nou în cutie. Funcționează bine?

— Sper. N-am prea folosit-o de atunci.

— Dragoste și plăcere, strigă Kugelmass din cutie. Ce nu facem pentru o mutrișoară drăguță.

Persky îi aruncă un exemplar din Portnoy's Complaint și bătu de trei ori în cutie. De data asta, în loc de un pocnet, s-a produs o explozie surdă, urmată de pîrîituri și un șuvoi de scinte. Persky se trase înapoi, suferi un atac de cord și căzu mort la pămînt. Cutia luă foc și în cele din urmă întreaga casă fu mistuită de flăcări.

Kugelmass, care nu-și dădea seama de acest dezastru, avea propriile lui probleme. Nu fusese expediat în Portnoy's Complaint sau în alt roman. Fusese proiectat într-un vechi manual de limba spaniolă și fugea acum să-și salveze viața pe un teren arid și stîncos. Verbul **tener** — un imens și stufos verb neregulat — îl urmărea, gonind pe picioarele-i crăcănate.

(Din volumul Side Effects)
Traducere de OVIDIU HURDUZEU

* Tony — premiu anual decernat pentru realizări deosebite în domeniul teatral

[După Tony, porecla lui Antoinette Perry (1888—1946)]

SUPER - MAȘINI, SUPER - RECORDURI

AUTO

În secolul vitezei, mașina e mai grăbită ca oricine să ajungă în viitor! Firește, nu numai ea, mașina cea de toate zilele, care trage cu ochiul la radarul de pe toate șoselele lumii, care „se strecoară” prin afluxul de la orele de vîrf și care-i fericită cînd găsește locul de parcare! Mașina de oraș a devenit comună și are peste tot aceleași probleme, dar surorile ei mai mari (și mai tari!) care se ntrec pe circuite de formulă, prin deșert și cine mai știe unde e loc de toți cai lor putere, devine pe zi ce trece un obiect tot mai greu de recunoscut. Ba seamănă cu o rachetă sau un avion, ba chiar cu un buldozer sau cu un car blindat, oricum, e ceva (frumos) de... speriat! Iată în imaginile alăturate cîteva asemenea mașini care seamănă tot mai puțin a ceea ce sîntem noi obișnuiți să vedem pe drum...

„THRUST 2” — din fotografia 1 — este deținătoarea recordului mondial oficial de viteză terestră pentru „automobile”!? Dacă vi se pare cumva că acesta e un automobil, atunci e bine să știți că el a realizat, la 4 octombrie 1983, în Deșertul Black Rock, din Nevada (S.U.A.), viteză de 1 019,4 km/h, avîndu-l la volan pe englezul Richard Noble, cel care, cu minile în șold, are tot dreptul să zîmbească pentru pozna sa și pentru miracolul că n-a decolat pur și simplu spre înălțimi, la viteza aceea care întrece regimul de croazieră al unui obișnuit avion cu reacție, de pasageril!

MAI MARELE CAMIOANELOR din lume se află în fotografia 2. În poza noastră poate părea mic și drăguț, mai ales și dacă aflați că el este una dintre cele mai invidiate vedete de la... Hollywood, dar respectul cu care-l veți trasa o să crească vertiginos cînd o să vă spunem că frumusețea de camion e capabil să dezvolte o viteză de peste... 300 km/h în orice moment și asta cu o încărcătură de exact 36 300 kg! Firește, starul nu se-ncurcă niciodată cu transportarea de marfă. El pozează sau toarnă cadre de film, dar vă asigurăm că proprietarul său, care nu mai e demult simplu șofer, folosește în mod curent o limuzină „Cadillac” de ultimă oră. Ca să nu uzeze camionul!

UN „MONSTRU SACRU” a fost și va rămîne în lumea raliurilor „Lancia Montecarlo”, cu cîteva ani în urmă campionă a lumii la Grupa A 5-a. Despre această mașină se spunea că a reunit nu mai puțin de 300 de inovații majore, pornind de la caroserie și suspensie, pînă la motor. Priviți-o (în fotografia 3) și recunoașteți că profilul ei e cu totul neobișnuit, impresionant de-a dreptul!

UN „PORSCHE” MAI SPECIAL! La volanul lui se află S. Belloff, un pilot care avea să treacă repede la formula 1. Și cum să nu fie așa, de vreme ce bolidul Porsche 956 s-a dovedit de neîntrecut pe circuitul celor 1 000 de kilometri de la Spa sau pe pista altei mii de kilometri de la Nurburgring, ca și la infernalele 24 de ore de la Le Mans. Zburînd la numai cîteva centimetri deasupra pămîntului, acest Porsche... mai special e o „fiară” greu de strunit, pentru că, după cum spunea chiar pilotul său, dacă n-o ții bine, fuge de sub tine! (Fotografia 4)

ECHIPA TEHNICĂ sau echipa de asistență, cum i se mai spune, a devenit de multă vreme o componentă la fel de importantă ca și pilotul însuși în întrecerile automobilistice. În formula 1, cel puțin, de priceperea și rapiditatea echipei contează totul și iată, în imaginea nr. 5, celebra trupă de mecanici a echipei „Brabham-B.M.W.” care l-a condus pe bra-

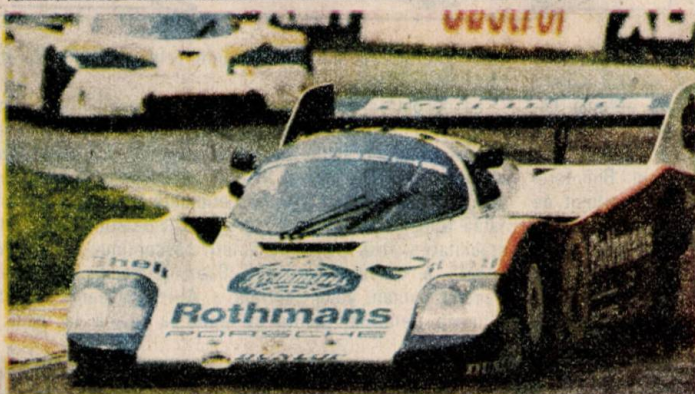

3

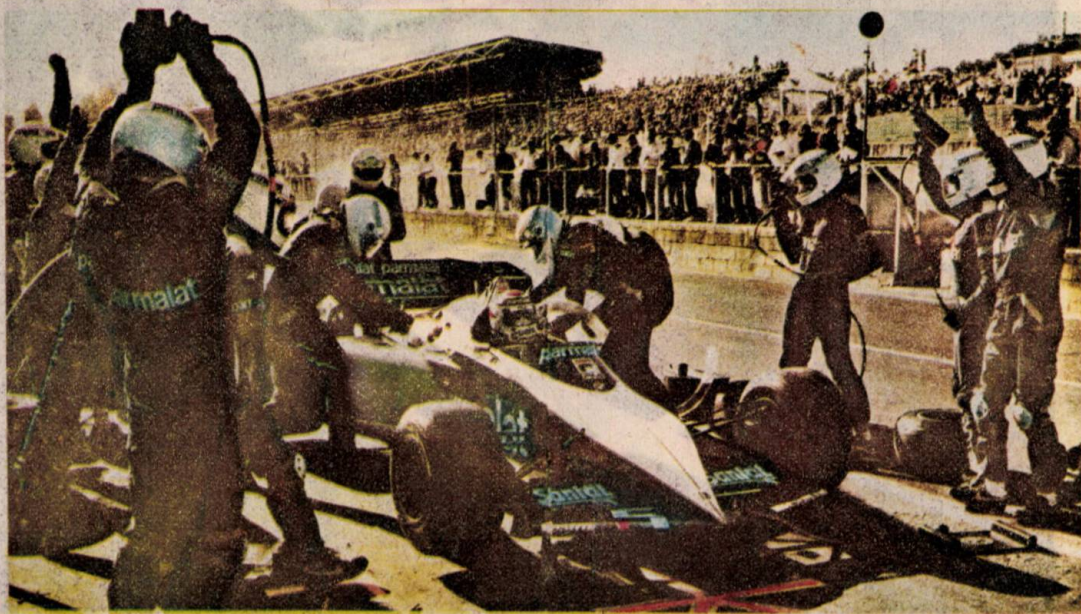
zilianul Nelson Piquet spre titlul mondial din 1983. Precum vedeți, mâinile ridicate ale mecanicilor arată că pneurile au fost deja schimbate, ultimii care mai trebuiesc fiind cei care fac plinul cu carburant. Puteți să credeți, însă, că totul a durat — cronometrat! — doar... 9,2 secunde?! Și, totuși, așa a fost, la această oră echipele coborînd frecvent chiar sub 9 secunde!

SUPER-MAȘINILE stîrnesc pe drept curiozitatea tuturor. Și, ca să vă mai oferim cîteva amănunte interesante din această lume fascinantă a automobilismului, vă mai prezentăm cîteva excepții. Cea mai... lungă mașină din lume se numește „Vis american” și măsoară exact 18,3 metri! Construită de atelierele lui Jay Ohrberg, din Newport Beach, California, limuzina dispune, între altele, de... loc de plajă și, bineînțeles, piscină, lampa interioară fiind nici mai mult nici mai puțin decît un candelabru de cristal! Cea mai... joasă mașină din lume se numește „Mini”, îi aparține britanicului Andy Saunder și este înaltă de numai 86,4 cm! Despre mașina care a rezistat cel mai mult la o folosință cotidiană se spune că este un Mercedes 180 D care-i aparține lui Robert O'Reilly, din Olympia — Washington. Între 1957 și 1978, acest automobil a rulat exact 1 906 879 km!

Grupaj realizat de
T. ALEXANDRESCU

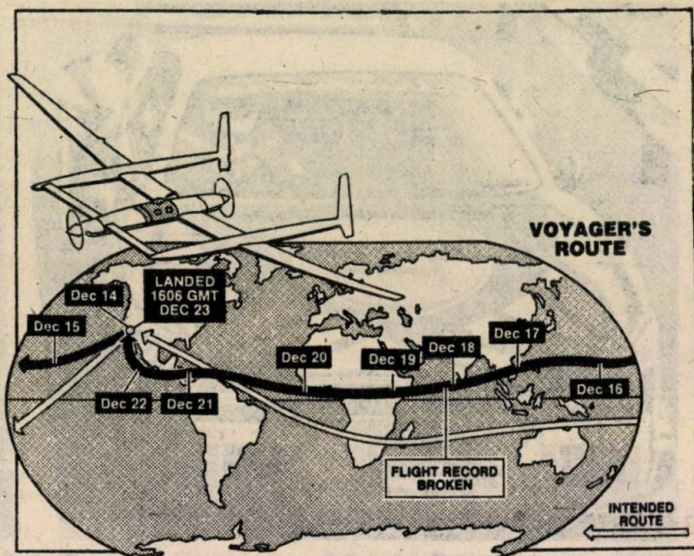

4

5

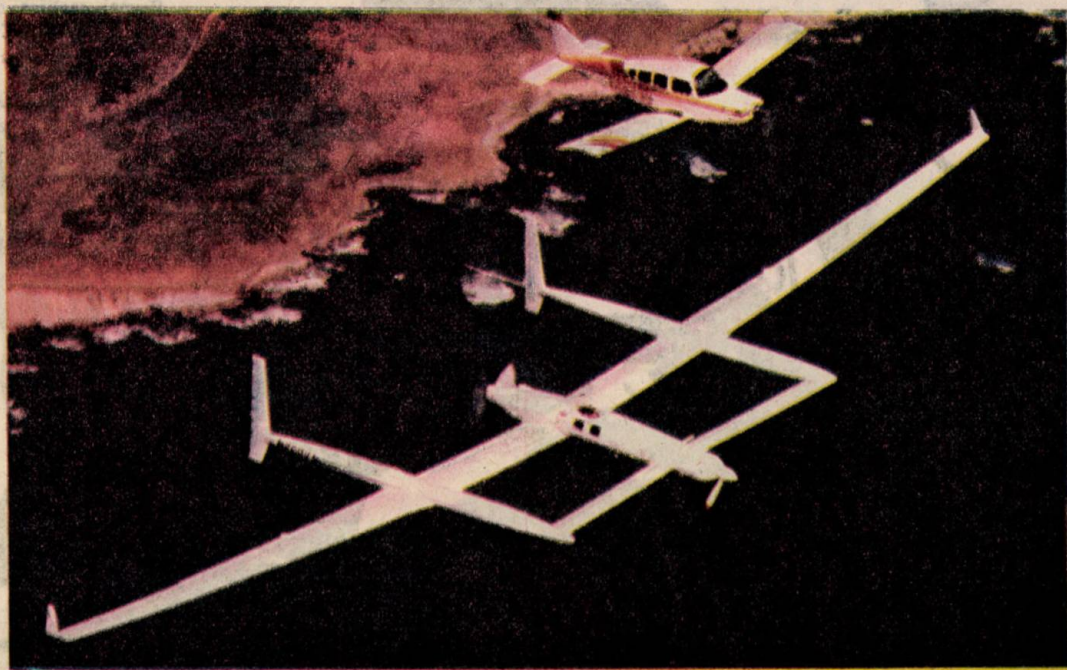
Cu "Voyager" în jurul lumii

Un zbor considerat de specialiști, istoric, s-a încheiat cu succes la 23 decembrie 1986. În aceea zi, avionul experimental american „Voyager” a ajuns la baza aeriană Edwards din California, terminând astfel prima călătorie efectuată în jurul globului de către un aparat de zbor, fără escală și fără a se reaprovisiona cu carburant. Bimotorul (deosebit de ușor, gol cântărea numai 850 kg) pilotat de Dick Rutan, în vîrstă de 49 de ani, și Jeana Yeager, în vîrstă de 34 de ani, a reușit o aterizare perfectă în fața a mii și mii de spectatori, pe un timp superb, după un periplu de circa zece zile care a însumat 42 000 de kilometri. După aterizare, primii pași făcuți pe pistă de piloți au

fost ezitanți. Se simțeau din plin cele zece zile de zbor fără întrerupere.

La decolarea care a avut loc la 14 decembrie, avionul, încărcat cu 6 000 de litri de carburant dispuși cu excepția minusculei cabine în întreg avionul, 17 mici rezervoare aflîndu-se chiar și în aripi, a înfruntat mari dificultăți pînă s-a înălțat. Astfel, o aripioară situată la extremitatea aripii drepte s-a dezagregat. Incidentul compromitea stabilitatea, însă piloții au hotărît să continue zborul. „Voyager” a survolat succesiv Oceanul Pacific, Filipinele, Oceanul Indian, zona centrală a Africii, Oceanul Atlantic, America Centrală, pentru ca apoi să revină la locul de

unde a plecat dinspre Oceanul Pacific. Pe parcursul acestui traseu, avionul a trebuit să facă față la numeroase turbulențe atmosferice. „Voyager” s-a confruntat cu un tifin, cu mai multe furtuni, precum și cu o serie de incidente tehnice. De pildă, la un moment dat, piloții nu au urmărit nivelul uleiului, astfel că a crescut temperatura motorului din spate. Echipajul a redus puterea motorului, a răcit radiatoarele și a adăugat uleiul necesar, prevenind în felul acesta o posibilă avarie. Durata călătoriei a fost scurtată cu o zi și în consecință, s-a redus și ruta stabilită inițial. Una din cauze a constituit-o starea de extremă oboseală a piloților. Confortul cabinei (1x2 m) era absolut rudimentar: cînd unul din piloți era la comenzi, celălalt se lungea la podea, încercînd să doarmă cu o parașută sub cap. Chiar și respirația devenea o problemă și atunci deseori trebuiau să folosească măști cu oxigen. În afara zgomotului continuu pe care au trebuit să-l suporte, cu atât mai mult cu cît aparatul nu a fost dotat cu instalații de presurizare, ei au avut de suferit în urma parcurgerii zonelor de puternică turbulență atmosferică, fiind literalmente izbiți de o parte sau de alta a carlingii avionului. Loviturile au fost atât de puternice, încît Jeana Yeager a suferit numeroase contuzii. Meniurile hofilizate ale echipajului erau „spartane”, amintind de ale primilor cosmonauți. Scurtarea călătoriei a fost determinată și de teama că aparatul nu ar fi putut dispune, în ultima parte a călătoriei, de combustibilul necesar, ca urmare a faptului că în ultima parte a zborului s-a consumat mai mult carburant decît era prevăzut. Un moment deosebit de dificil s-a produs la încheierea călătoriei, cînd „Voyager” se apropia de coasta dinspre Oceanul Pacific a S.U.A. Unul din motoare s-a oprit brusc. Avionul a plonjat 1 100 metri pînă cînd piloții au reușit să facă să pornească motorul din față, care a fost anterior decuplat pentru economisirea de combustibil.

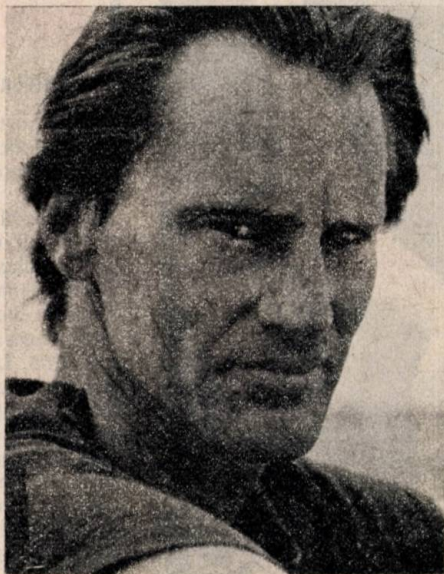
Avionul a fost proiectat de Burt Rutan, supranumit „Leonardo da Vinci al timpurilor moderne”, frate al pilotului Dick Rutan. „Voyager” a fost prevăzut cu aripi extrem de lungi, fiecare măsurînd 37 de metri, cu două motoare cu piston, unul în față de 130 CP și altul în spate de 110 CP. Singurele piese metalice se găseau în motoare. Avionul a fost construit din materiale compozite extrem de ușoare. Spre a cîștiga în ușurință, „Voyager” nu a fost nici măcar vopsit. Cabina piloților a fost proiectată în formă de bulă de apă pentru a asigura în timpul zborului o vizibilitate deosebită. Piloții au fost în permanent contact cu o echipă de la sol. Avionul „Voyager” ar putea avea un impact semnificativ asupra concepției viitoarelor aparate de zbor. Wolfgang Demisch, expert aero-spațial, declară că „Un Jumbo-jet, fabricat din noile materiale testate cu „Voyager”, ar zbura de trei ori mai departe și ar fi de două ori mai ieftin”.

„Voyager” a bătut recordul mondial deținut din 1962 de un bombardier „B-52” care a zburat fără escală 20 000 de kilometri, între Okinawa și Madrid. Dar „Voyager” a stabilit, pe lângă recordul de a fi primul avion care a reușit să facă înconjurul lumii fără escală și fără a se reaprovisiona cu carburant, încă alte două noi recorduri absolute. Astfel, „Voyager” a făcut cea mai lungă călătorie în linie dreaptă și, totodată, cea mai lungă călătorie în circuit închis. În opinia unor specialiști, zborul lui „Voyager”, al cărui proiect a început în urmă cu șase ani, a însemnat îndeplinirea ultimei mari aventuri a aviației

Mozaic cinematografic

Laure Marsac, deținătoarea „Cesar-ului” pentru cea mai bună speranță feminină a ecranului francez, între examenul de bacalaureat și lecțiile de saxofon.

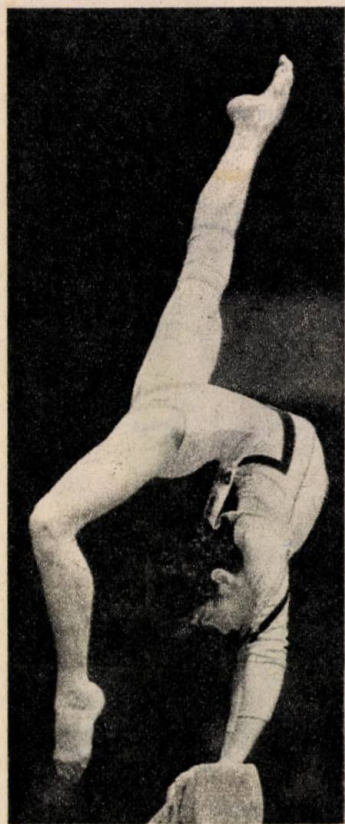

Sam Shepard: cow-boy-ul intelectual.

Acești copii minunați ai gimnasticii românești

Privind frumoasele fotografii care ilustrează paginile acestea s-ar putea să credeți că vă voi oferi o retrospectivă a gimnasticii românești. Retrospectiva, însă, o constituie chiar alăturarea atîtor staruri cu care ne-am mîndrit și ne vom mîndri întotdeauna! S-a întîmplat, însă, că, privind și el fotografiile, reporterul a fost furat de amintiri și, de aici, un reportaj de inimă, despre acești copii minunați ai gimnasticii românești, pe care cronicarul a avut privilegiul de a-i cunoaște îndeaproape și de a le fi alături, la atîtea și atîtea confruntări de anvergură...

...Aș putea să-ncep cu anii aceia cînd, fiind eu însumi copil, intram

CELESTINA POPA

DANIELA SILIVAȘ

„doi pe un bilet” la „internaționalele” de gimnastică ale României, găzduite de Sala Floreasca. Ce greu mi se părea totul, cîtă dificultate găseam într-o simplă „rondă” sau într-o „Danilovă”, cît mă impresiona o „giganțică” la bara fixă sau un „echer” la inele!... Fermecătoare rămîneau, însă, fetele de atunci, care se numeau **Leuța Leuștean** și **Sonia Iovan** sau, mai tîrziu, **Lia Ceampelea** și **Rodica Apăteanu**, pentru că ele au fost cele dintîi generații, liderele unor generații care puneau bazele școlii românești de gimnastică! Aș face prinoare că sînt foarte puțini cei care știu sau care-și amintesc că echipa de fete a României cucerea în 1956, la Olimpiada de la Melbourne, o primă dar prețioasă medalie de bronz. Ce strălucitoare ni se părea ea atunci, la început, dar ce puțin înseamnă acum, cînd am putea s-o

comparăm cu zecile de medalii de aur dobîndite de gimnastica noastră la Olimpiade, „mondiale”, „europene” și „Universiade”! Și, totuși, cît de frumoasă a fost și rămîne aceea primă medalie olimpică de bronz!...

Dar, anii au trecut, iar cînd **Alina Goreac** și **Anca Grigoraș** deveneau „abonate” la podiumul european, gimnastica ajunsese dintr-o dată mult mai complicată, iar exigențele arbitrelor crescuseră și ele, în mod substanțial. Era ora strălucitoarelor stele ale gimnasticii internaționale care s-au numit **Ludmila Turiscea** și **Olga Korbut**, de neînfrînt în aparență și, totuși...

La Skien, în 1975, **Alina Goreac** a plecat însoțită de o fetiță, **Nadia Comăneci**, pentru ca, la încheierea acelei ediții a „europenelor”, din Norvegia să se întorcă... **Nadia Comăneci** și **Alina Goreac**! Ștabela fusese pre-

luată din mers și, pe neobservate, ridicată direct pe culmile înalte performanțe. S-a născut un copil-minune, a spus toată lumea despre Nadia, mai ales după triumful ei la Montreal, la Olimpiadă, dar ideea aceasta de copil-minune, rarissimă, vă rog să o rețineți, pentru că ne vom întoarce la ea. Deocamdată, însă, reamintindu-ne-o pe Nadia Comăneci, să rememorăm cariera ei de

NADIA COMĂNECI

ELENA LEUȘTEAN

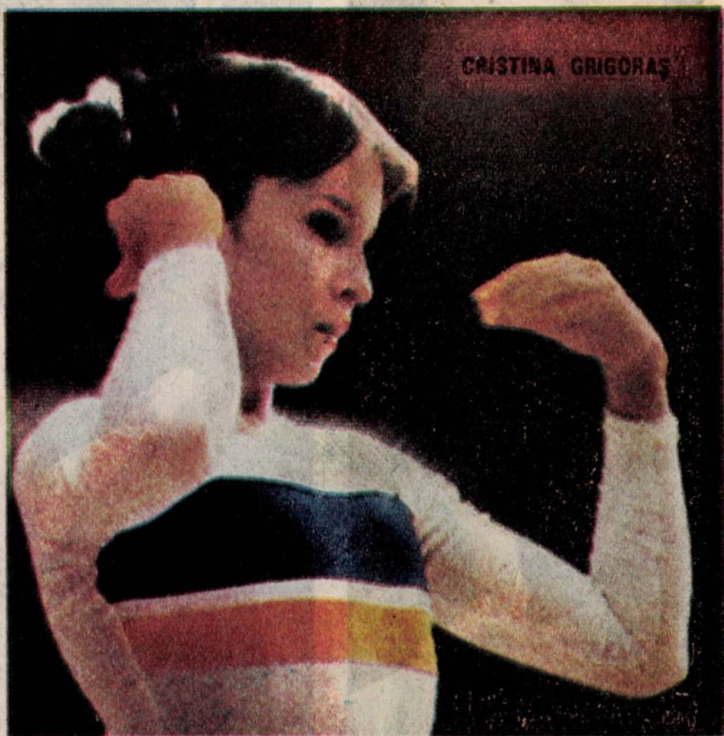
TEODORA UNGUREANU

excepție... Montreal, deci, cu primul 10 absolut și cu revoluționarea gimnasticii... Apoi, întoarcerea aceea de la Praga, în miez de noapte, apoi reîntoarcerea de la Strasbourg, cu titlu mondial, și-apoi ai treilea titlu absolut continental, și primul titlu suprem al echipei României, la Fort Worth, în Texas, și-apoi 25 de minute de

așteptare a notei de la birnă, la Olimpiada '80, și-apoi Universiada de la București, cu alt triumf, și la sfârșit retragerea emoționantă din activitate. Copilul-minune devenea antrenor, iar în locul său aveau să vină alți... copii-minune. Cel puțin la fel de minunați!

Întii a fost **Emilia Eberle**, micuța și fragila Trudi, din Arad, fiică de gimnastă, considerată și numită chiar de la apariție „a doua Nadia”. Campioană europeană de junioare, apoi de senioare, campioană mondială și laureată olimpică, Emilia Eberle s-a dovedit un alt... copil-minune al gimnasticii românești. Dar i-au urmat copii la fel de minunați și de admirați în toate colțurile lumii, pentru că Dumitrița Turner și Rodica Dunca au fost, fără îndoială, alți copii-minune, dovadă fiind medaliile și titlurile lor, cum au mai fost, apoi, **Melita Rühn**, **Cristina Grigoraș**, **Camelia** și **Simona Renciu** și **Mihaela Stănuț**. Când s-a impus în perioada următoare marea gimnastă care a fost **Lavinia Agache**, părea că nu poate avea rivală pe măsură prea curînd, iar titlurile și medaliile ei se și grăbeau să ne confirme acest lucru, dar iată, din exact aceeași generație cu a ei s-a propulsat un nou copil-minune, **Ecaterina Szabo**, al cărei

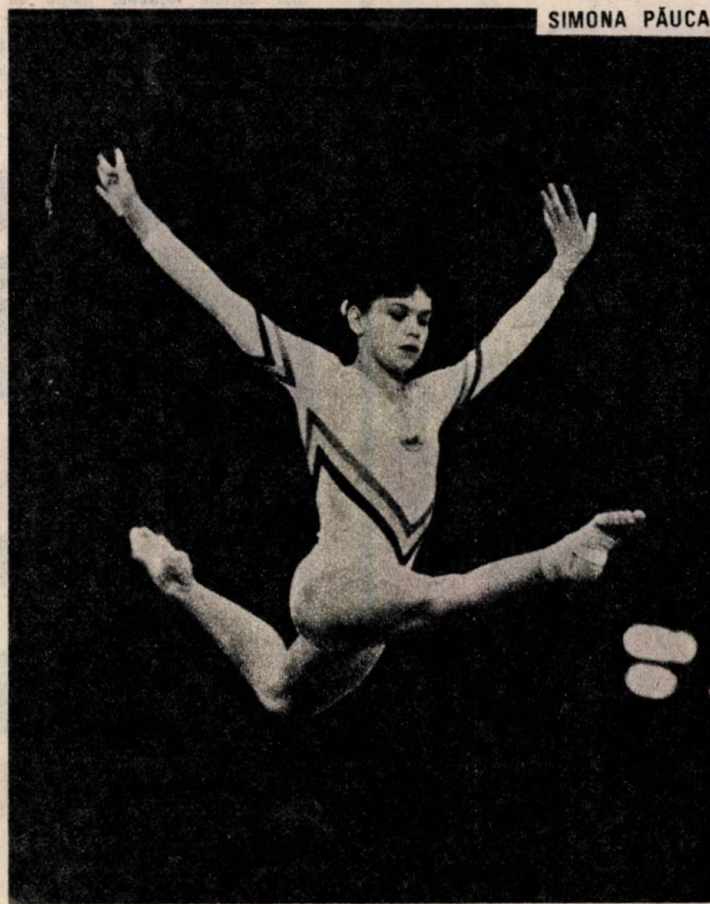

ECATERINA SZABO

SIMONA PĂUCA

palmares avea să ne impresioneze: multiplă campioană olimpică și mondială și europeană, multiplă campioană mondială universitară... Kati, spunea din nou-mai toată lumea, e o a doua sau a treia sau a patra Nadie Comăneci, deși... Ecaterinei Szabo aveau să i se alăture alte mari valori ale gimnasticii românești și internaționale, numele dublei campioane olimpice **Simona Păuca** fiind o certitudine, ca și cel al campioanei olimpice **Laura Cutina**. Dar au mai fost și o **Mirela Barbălată** și-apoi, la Universiadă, o **Dana Dumitru**, pentru ca, din nou pe neobservate, să intre pe rol o nouă generație de copii-minune.

În primăvara acestui an am fost la Moscova, în Sala Olimpiiski, acolo

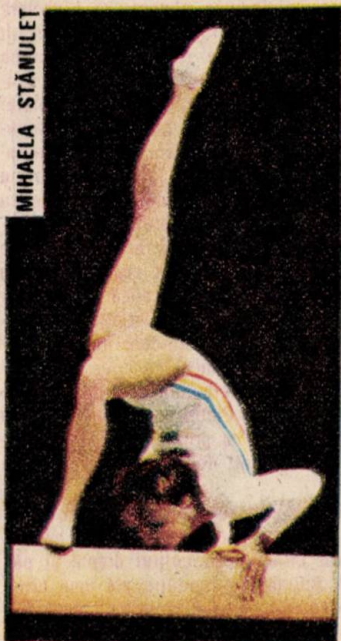
rele succes al gimnasticii românești reputat la „europenele” de la Moscova nu face decât să confirme că o nouă generație de copii-minune s-a lansat viguros în arena internațio-

nală, unde nu numai că s-a lansat, dar s-a și impus, având în vedere victoria categorică a Danielei și medaliiile dobândite, alături de ea, de **Eugenia Golea** și **Camelia Voinea**.

La ora cînd almanahul nostru vede lumina tiparului, bat la ușă Campionatele mondiale de gimnastică de la Rotterdam, competiție în care, sîntem convinși, copiii noștri minune vor face alte lucruri minunate, pur și simplu pentru că toate aceste minunății nu sînt altceva decît roadele talentului și muncii, ale priceperii antrenorilor noștri și, nu în ultimul rînd, ale condițiilor minunate asigurate de conducerea partidului și statului nostru practicării sportului de înaltă performanță. Și iată cum mai toți copiii noștri sînt copii-minune, pentru că sînt talentați și sirguincioși și harnici și au dascăli de cel mai înalt nivel și tot ce le trebuie pentru a urca vertiginos treptele măiestriei și a învinge. Cum înving mereu și cum vor învinge întotdeauna!

T. ALEXANDRESCU

MIHAELA STĂNULET

unde gimnastica internațională rămînea mută de admirație în fața româncei **Daniela Silivaș**. Noua campioană europeană absolută reușea un incredibil marș de forță și, deopotrivă, triumfal, cîștigînd aproape tot ce era de cucerit chiar pe „terenul” principalelor ei adversare, valoroasele gimnaste sovietice. E bine să știți că, în anul care a trecut, codul internațional de punctaj s-a schimbat considerabil, exigențele crescînd, în ideea de a face perfecțiunea cît mai... inaccesibilă. Și, totuși, Daniela Silivaș a atins perfecțiunea, fiind notată de două ori cu nota 10! Iar ma-

LAURA CUTINA

Strămoșii noștri - extraterestrii?

Botezată de romani cu numele unui zeu al lor, planeta Marte a înfierbîntat dintotdeauna mințile și imaginația pămîntenilor care nutreau speranța că mai devreme sau mai târziu va fi dovedită existența vieții pe planeta aflată la 42 milioane de kilometri de Pămînt.

În 1877, Marte s-a apropiat foarte mult de Pămînt, astfel încît observarea planetei cu ajutorul unor aparate optice a fost posibilă. Italianul Giovanni Schiaparelli face senzație cu raportul său privind existența unei vegetații pe Marte și a unor „canali” (canale de irigație) care brăzdează suprafața planetei, însă inexistența unor dovezi materiale, ca de pildă fotografiile, face ca subiectul să fie controversat vreme îndelungată.

30 mai 1971 — această zi este înregistrată de oamennii de știință ca fiind data lansării spre planeta Marte a sondei spațiale americane „Mariner — 9”. Parcurgînd orbita planetei de două ori pe zi, începînd cu 13 noiembrie 1971, „Mariner — 9” a cartografiat întreaga suprafață a lui Marte, a luat probe din atmosfera sa, i-a măsurat temperatura și i-a analizat compoziția chimică. Dar nici de această dată cercetătorii nu pot răspunde afirmativ la întrebarea: „Există viață pe Marte?”

Pînă în 1976 americanii au construit la laboratoarele Martin-Marietta Corporation din Denver două sonde spațiale, „Viking” — 1 și „Viking” — 2, pe care le-au lansat la scurt timp una după alta în direcția „planetei roșii”. Aceste sonde erau alcătuite din două părți principale: „Lander” și „Orbiter”. În timp ce „Lander”, dotat cu minilaboratoare, a avut misiunea de a coborî pe Marte și de a lua probe de sol, marțian, „Orbiter” a rămas pe o orbită circulară în jurul planetei, la 2 200 kilometri înălțime, de unde a fotografiat planeta, apoi a trimis fotografiile pe Pămînt. În total au fost obținute 300 000 fotografii (față de 7 300 obținute de „Mariner — 9”), care au fost înmagazinate la National Space Science Data Center din Greenbelt — Maryland pe computer.

Datorită unei tehnici de prelucrare computerizate foarte costisitoare nu au putut fi analizate decît 60 000 din fotografiile trimise de „Viking”, pe restul pînănd că se va depune, încet praful. Dar nu a fost să fie așa! Începînd din 1980 acest „rest” de 240 000 de fotografii a început să fie cercetat de specialistul în analiză pe computer Vincent Di Pietro. Pe cîteva din fotografiile de început a avut surpriza să constate existența unor forme de relief nelămurite. Prelucrate printr-o tehnică specială, fotografiile și-au dezvăluit secretele. Pe una din ele, care reprezintă o zonă de 63 x 58 kilometri din regiunea Cydonia, lui Di Pietro i s-a înfățișat o formă de relief care reprezintă o copie fidelă a feței unei ființe asemănătoare omului, pe fundalul unui peisaj marțian. Această formațiune de piatră l-a făcut curios pe Di Pietro. Capul de piatră măsoară 1 500 metri în diametru, dar proasta calitate a fotografiei nu lăsa să se observe elementele componente ale feței. Fiind ajutat de specialistul în computere Gregory Molenaar, Di Pietro a introdus o nouă tehnică de analiză prin care s-a ajuns la îmbunătățirea calității fotografiilor. Rezultatele au fost uluitoare: pe jumătatea feței luminate de

Soare apar clar scobitura ochiului, partea din spate a nasului, gura, bărbia și urme de păr. Analizînd a doua fotografie din Cydonia-Region luată de „Orbiter”, însă de pe o circumferință mai joasă, apăreau și pe jumătatea umbră a figurii un lăcaș al ochiului, urme de păr (tunsoare „page”) și se distingeau foarte bine liniile bărbiei. Dar senzație: pe aceeași fotografie, la 15 kilometri depărtare de figura de piatră, Di Pietro și Molenaar au descoperit o uriașă piramidă complet simetrică, cu conturul exterior ascuțit și cu colțuri, identică din punct de vedere al construcției cu piramidele egiptene de pe Pămînt. Mai târziu au fost descoperite și alte piramide în imediata apropiere. Una dintre ele era în așa fel înclinată încît înlesnea privirea în interiorul ei, putîndu-se observa și o cameră interioară. Cei doi cercetători au fost siguri că, avînd alt de multe similitudini arhitectonice cu piramidele de pe Pămînt, este exclusă nașterea întîmplătoare a acestei construcții. Pentru siguranța deciziei lor, Di Pietro și Molenaar au introdus toate datele pe care le aveau în computer: răspunsul acestuia a fost clar: „Sînt obiecte nenaturale, construite de ființe inteligente”. Continînd seria cercetărilor, Di Pietro și Molenaar au folosit un procedeu special, foarte costisitor, numit „codificarea falsă a culorilor”. Astfel a fost dezvăluit și ultimul secret al figurilor de piatră: orbitele ochilor ascundeau globul ocular cu pupila în centru, gura avea o expresie melancolică (în această gură, specialistul în computere dr. M.J. Carlotto, a descoperit în 1986 dinți), iar în partea luminată de Soare ieșea la iveală o lacrimă sub ochi.

Dar seria surprizelor nu s-a terminat: analizînd o fotografie din zona Mars-Utopia, Di Pietro a descoperit încă o figură de piatră asemănătoare cu prima, iar NASA a propus cercetarea a încă 10 figuri descoperite pe „planeta roșie”.

Dar Marte mai avea și alte surprize de oferit: o serie de fotografii, dintr-o regiune apropiată de polul sud al planetei, scot la iveală structuri cu colțuri drepte și pătrate care înfățișează zidurile de fundație ale unui oraș. Experții NASA l-au denumit „orașul incașilor”, deoarece asemănarea între el și vestigiile vechii capitale incașe Machu Picchu, din Anzii peruani, este uluitoare.

Și pentru că seria surprizelor să fie completă nu trebuie uitate ciudatele structuri descoperite în apropierea ecuatorului lui Marte: uriașe roți de căruță, fără anvelope, avînd fixate de un butuc central, deosebit de puternic, cîte 5 spițe.

Consecința logică care rezultă din aceste descoperiri: este opera unor ființe inteligente care, fie că arătau ca oamenii la înfățișare, fie că au copiat ceea ce au văzut în vizitele lor pe Pămînt. Cine au fost constructorii? Marțienii care au populat „planeta roșie”, cu mult timp în urmă? Călători din alte sisteme planetare? Sau propriii noștri strămoși, oamenii unei civilizații pămîntești demult dispărute care, de departe, stăpîneau mai bine decît noi astăzi călătoriile în spațiu, și, de ce nu, poate și în timp?

Cercetătorii americani propun o altă variantă: datele științifice actuale arată că, odinioară, între Marte și Jupi-

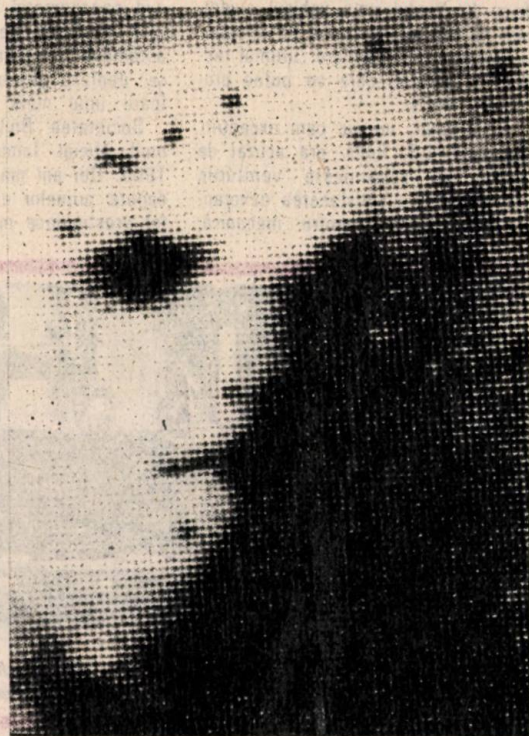
ter, a existat o altă planetă care, printr-o catastrofă înspăimântătoare, a fost distrusă. Oare locuitorii, singurii supraviețuitori, s-au „mutat” pe Marte și au construit monumente avertisment pentru alte ființe inteligente, ca să nu facă aceeași greșală pe care au făcut-o ei? Poate există o legătură directă cu figurile uriașe de pe Pământ, care pot fi recunoscute numai din avion: calul alb, lung de 110 metri, pista în pământul calcaros de la Uffington, din comitatul englez Berkshire; o figură bărbătească supradimensionată de pe așa numita „colină a gigantilor” din localitatea Cerne Abbas, de pe coasta de sud a Angliei, care agită o măciucă amenințătoare spre cer; puternicul Symbol de circa 800 metri mărime, din mijlocul pustului arabo-saudit; o piramidă triunghiulară cu un coș în vîrf, împărțit în 5 sectoare egale, peste care este un cerc mare cu un punct în mijloc; sau liniile trasate artificial, lungi de kilometri, și figurile de pe platoul Nazca din America de Sud. (Corespunzătoare acestora ar putea fi liniile misterioase de pe platoul Tharsis din Marte).

Acea civilizație care întreprindea călătorii spațiale trebuie să fi cunoscut demult secretele fuziunii nucleare, secrete pe care le cunosc și pămîntenii în mare parte. Pămîntul este azi un „butoi de pulbere” nucleară: o apăsare greșită pe un buton și reacția atomică în lanț rezultată va face ca bătrîna noastră planetă să fie distrusă. Vor rămîne în urmă o mulțime de roci în Univers și un gol de neumplut între Soare și Marte. Se închide oare aici cercul? — se întreabă experții. A fost oare aceasta soarta acelei planete misterios dispărute, pe care astronomii au numit-o Phaeton?

În versiunea oamenilor de știință americani, cu mult timp în urmă existau în sistemul nostru solar trei planete pe care era posibilă viața: Phaeton, Marte și Pământ. Phaeton era atunci patria unei înalte culturi străvechi, cu cerciri științifice și tehnologice avansate, ca de exemplu călătoriile interplanetare. În călătoriile lor galactice ei coborau pe Marte și Pământ. În timp ce phaetonienii au găsit pe Pământ numai ființe primitive asemănătoare omului, Marte era populat cu ființe inteligente, fie marțieni, fie coloniști de pe Phaeton. A sosit apoi ziua groazniciei catastrofe: fie că un uriaș planetoid s-a ciocnit cu Phaeton, fie cultura de acolo s-a autoanihilat printr-o utilizare neglijentă a energiei atomice. În orice caz, Phaeton a explodat în fața ochilor locuitorilor de pe Marte, într-un infern de flăcări. Cu aceasta a început sfîrșitul atmosferei lui Marte, atmosferă care pînă atunci fusese favorabilă vieții. Rămășițele lui Phaeton au lovit solul de pe Marte avînd efectul unor meteoriți giganti și au schimbat radical clima și solul „planetei roșii”. Numai puține nave spațiale erau la dispoziția locuitorilor lui Marte și numai o mică parte dintre ei a putut părăsi planeta cu destinația Pământ, singurul loc unde puteau să supraviețuiască și să continue păstrarea tradițiilor culturale, științifice etc. Cei care au rămas pe Marte au ridicat în amintirea culturii lor dispărute uriașe piramide și chipuri de piatră, figuri care, îndurate, priveau la supraviețuitorii de pe Pământ și totodată atenționau generațiile viitoare. Atmosfera lui Marte s-a deteriorat din ce în ce mai mult. Loviturile meteoritelor s-au înmulțit provocînd enorm de multe cutremure și erupții vulcanice. Temperatura de pe planetă a crescut continuu și prin aceasta s-a redus cantitatea de oxigen din atmosferă. În final a rămas o atmosferă constituită din bixid de carbon, atmosferă care astăzi stăpînește „planeta roșie”.

Să fi fost „sinistrații marțieni” veniți pe Pământ locui-

torii vechiului continent scufundat, Atlantida? De la ei să fi moștenit sau să fi învățat vechile civilizații toate secretele referitoare la construcția piramidelor? În anul 1976 un pescador detecta, cu ajutorul sonarului, o construcție pe fundul uneia dintre mările lumii. Această construcție avea forma exactă a unei piramide, fiind comparabilă ca dimensiuni (140 metri înălțime, 180 metri latura bazei) cu marea piramidă a lui Keops. Și cazul nu este izolat: de-a lungul timpului au fost observate de către piloți și pescari cîteva construcții asemănătoare. În 1970 „Daily Telegraph” scria: „Pietre ascuțite misterioase pe Lună... au fost observate în fotografiile luate de stația sovietică «Luna — 9» și de stația americană «Luna Orbiter — 2»... Stațiile au fotografiat grupuri de structuri solide în două locuri separate, situate la mare distanță. Aceste două grupuri de obiecte sînt aranjate în modele geometrice definite, și par să fi fost plasate acolo de ființe inteligente”.

O fotografie făcută de astronauții misiunii „Apollo 14”, în zona craterului Fra Mauro, înfățișează un cap de om sculptat în stîncă, izbitor ca asemănare cu chipurile descoperite în fotografiile obținute de pe suprafața lui Marte.

Să fi fost „strămoșii noștri marțieni” cei care au lăsat toate aceste urme pe suprafața lui Marte, a Lunii și pe Pământ? Oricum, cîștigă tot mai mult teren ideea că nu numai Pământul, ci și alte corpuri cerești apropiate lui, au fost vizitate cîndva de ființe inteligente, adevărindu-se astfel vorbele filosofului grec Metrodoros din Chios (secolul 4 î.e.n.): „A considera că Pămîntul constituie singura lume populată din spațiul infinit este la fel de absurd ca și cum ai accepta ca de pe o vastă cîmpie să răsară doar un singur spic de grâu”.

OIDIU MIHUTI

ANUL 103 AL EPOCII AUTOMOBIL

Incursiune în perioada începuturilor

CÎND ROLLS L-A ÎNTÎLNIT PE ROYCE

La sfîrșitul secolului trecut, pe cîlăltul mal al Mării Minecii, un tînar student britanic se amuza și îi uimea pînă la stupefacție pe colegii și profesorii săi de la Cambridge, deplasîndu-se la bordul unui vehicul ciudat, care nu era altceva decît un automobil Peugeot sau Panhard „ultimul răcnet” în materie, care se putea procura la Paris.

Acest tînar, un pic cam excentric, onorabilul C.S. Rolls, era acuzat de familie că sec tuiește veniturile acesteia pentru satisfacerea devorantei sale pasiuni pentru mecanică.

mai bune, astfel că un om ca Hervé Janwick aprecia după cum urmează: „ mi aduc încă bine aminte primul Rolls pe care l-am văzut. Astăzi ne-ar face să zimbim. Atunci însă era o minune. Se deplasa at t de silențios,  nc t m-am întors exact la timp ca să nu fiu călcat. P n  atunci  rai obișnuit ca zgomotul să te avertizeze cu mult timp înainte de trecerea unui automobil. Această mașină minune se deplasa într-o liniște asemănătoare unui mers de pisică.”

Societatea Rolls-Royce a fost în mod oficial fondată la 15 martie 1906. Doi ani mai t rziu a apărut pe capota primelor  xemplare ale acestei prestigioase mărci, mica fantomă

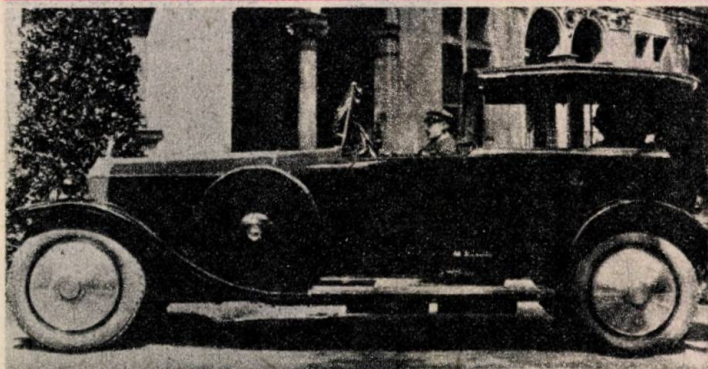
gilor, reginelor, maharajahilor, starurilor. Și aș  a rămas p n  în zilele noastre.

O adevodat  rezumă spiritul care animă celebra m rc . Un gentleman, posesor al unei astfel de mașini minunate, r m ne în pană, într-un loc foarte îndepărtat de lume. I s-a trimis urgent un inginer care în scurt timp a remediat defecțiunea. Gentlemenul, v z nd că nu-i mai parvine factura aferentă reparației, scrie uzinei, pentru a semnala această lipsă și a-și achita datoria. Cu poșta următoare i-a sosit răspunsul: „Scuze, domnule, cu regret sîntem nevoiți să  nfirm m cererea dumneavoastră după cunoștințele noastre nici un automobil cu marca noastră nu a rămas vreodată în pană.”

TOȚI ÎMPOTRIVA LUI FORD

P n  la Henry Ford I, toți producătorii nu visau dec t o singură clientelă: burghezia, oamenii bogați, care-și puteau permite achiziționarea și întrebuințarea noului simbol al bogăției — automobilul.

Henry Ford avea o altă optică în problema aceasta.  n jurul anului 1900 el a anunțat consiliului de administrație al noii sale societăți: „Eu vreau să construiesc un automobil pentru toată lumea, pentru oamenii de rând.” De la început el s-a lovit de opoziția vie a acționarilor firmei, și nu numai a lor. Nimeni nu-și închipuia atunci că, 50 de ani mai t rziu, unul din doi cetățeni americani va fi posesorul unui automobil. Pentru a se debarasa de toate aceste piedici, Ford a renunțat la toți asociații săi. Și, din 1908, el va scoate din uzinele sale — un modest hangar din Detroit — primul fenomen din industria automobilului: un „model T”, mașina care „face orice și trece pe oriunde”, pentru prețul, modest în acele vremuri de 850 dolari.  n 8 ani de producție acest preț va scădea la numai 360 de dolari pe bucată. Și, c nd, în fine, acest model a fost scos din fabricație, în 1927, Ford se putea m ndri cu un record foarte puțin banal (care nu a fost de-

Rolls-Royce model „New Phantom” realizat în 1926 și echipat cu o caroserie specială tip cabriolet a fost și a rămas unul dintre cele mai admirate modele ale cunoscutelor firme britanice.

Dar, împotriva tuturor  ncrimin rilor celor din anturajul său, t n rul Rolls r m nea consecvent unei idei fixe: construirea unui automobil tipic britanic, luxos,  mpozant, imperial. Cea mai frumoasă mașină din lume. Pe scurt, el g ndea să fabrice un Rolls.

Nu-i lipsea însă dec t un inginer care să-l ajute la realizarea acestui vis, acestei minuni. A fost suficient ca Rolls să-l  nt lneasc  pe Royce, electrician de profesie, pentru ca din conjugarea dorinței acestor doi oameni să se nască un lucru cu adevărat remarcabil. Primul lor automobil s-a bucurat de aprecieri dintre cele

de argint subliniat de cele două litere intersectate R.R. care au rămas p n  în zilele noastre simbolul celei mai frumoase mașini construite în lume.

LEGENDA ROLLS

Rolls avea să moară puțin timp mai t rziu într-un accident al avionului pe care îl pilota: noua sa pasiune. Royce a preluat singur flacăra acestei întreprinderi, nevr nd să abandoneze. C nd a murit, la r ndul său, în 1934, Rolls-ul era deja întrat în legendă, devenise automobilul re-

pășit decît mult mai tîrziu, de cîtrea „VW Coccinelle”): 15.007.033 exemplare vîndute!

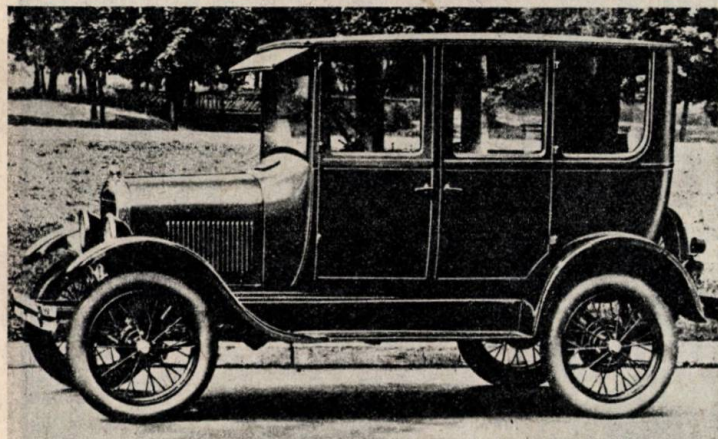
Pentru a urgenta livrările, Ford a adus o serie de perfecționări epocale în industria automobilului: el a inventat linia de montaj și a întrevăzut primul avantajele standardizării. Acest om, „care gîndește cu minile” a calculat totul, a codificat fiecare reper, a pus bazele sistemului de producție și gestiune în serie. Iată

lului francez, la finele secolului trecut, Franța număra 600 de fabricanți de automobile — Louis Renault era unul dintre cei mai cunoscuți. primul automobil realizat, în 1898, făcea minuni cu puterea sa de 1/3 cai putere cu cei 2 cilindri și cei 50 km/h, fiind prima mașină capabilă să desfidă orice coastă abruptă din regiunea pariziană.

Din 1900, Renault s-a distins în nenumărate încercări sportive. Cu atît

utatea maximă a automobilelor nu poate depăși 1000 kg. Astfel, piloții renunță de multe ori la cabină, la scaunele suplimentare, la aripi, pentru a scădea greutatea bolizilor sub cea admisă.

Rivalitatea dintre mărci nu încetează să sporească. Se apărau culorile uzinelor. Cu toate riscurile cursa către gloria sportivă, dar mai ales a firmei, continuă, tot mai acerb. Ea continuă astăzi pe pistele Grand Prix-urilor celebre.

Celebrul model „T” al firmei Ford, automobilul care va deschide o nouă eră în industria automobilului.

cîteva din replicile rămase celebre ale acestui întreprinzător și genial constructor de automobile: „Un lucrător nu trebuie niciodată să facă mai mult de un pas dacă poate să-i evite pe ceilalți” sau: „Eliminînd doi pași inutili, la fiecare din cei 12 000 de lucrători din uzinele noastre, vom economisi 80 km de deplasări inutile și, în același timp, un consum prețios de energie.”

ZIARIȘTII URMĂREAU PE BICICLETĂ DESFĂȘURAREA PRIMELOR CURSE DE AUTOMOBILE

Păstrînd proporțiile, constructorii europeni au tras concluziile necesare din „marea lecție Ford”.

André Citroën, care a vizitat Detroit-ul, patria de ieri și de azi a automobilului american, în 1926, a fost primul care va aplica în Europa, în zilele sale, regula care era lege la Ford: interzicerea fumatului. Această decizie a determinat o grevă generală.

Coborînd însă, în istoria automobi-

mai mult cu cît la începutul secolului se înmulțiseră cursele de viteză și duranță. Se nășteau spectaculosul sport care astăzi deține unul dintre primele locuri în lumea atracțiilor sportive: automobilismul. Prima cursă din istoria automobilismului a avut loc în 1884, pe ruta Paris-Rouen. Un ziarist a reușit să o urmărească pe bicicletă pentru a o comenta. Media de viteză, 23 km/h. Panhard — Levasor și Peugeot și-au împărțit ex-aequo primul loc: dar la acea vreme motorul cu care erau echipate era încă Daimler!

Curse din ce în ce mai disputate — cum ar fi cea Paris—Berlin, au antrenat o creștere constantă a cilindrelor. Renault lansează primul său automobil cu 4 cilindri. Competiția Paris—Madrid 1903 este cea mai singeroasă. Zeul automobilului începuse deja să-și ceară ofranda. Printre cei care și-au pierdut viața: fratele lui Louis Renault, Marcel, care a ieșit din circuit la 130 km/h. În fața resturilor de tablă și fier, a numărului în creștere a victimelor, regulile de condus devin tot mai severe. Gre-

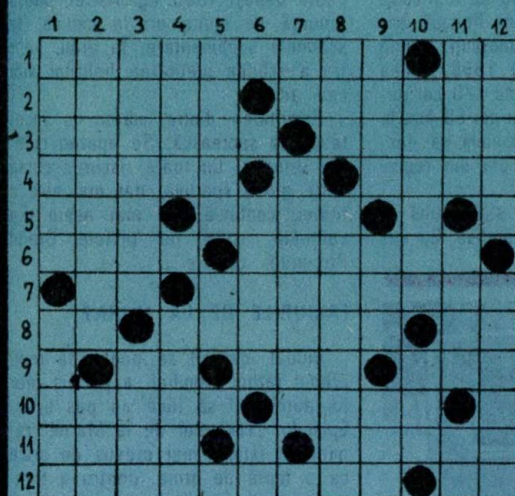
TAXIURILE DE LA MARNE

Ciudad, dar cît se poate de real, primul război mondial, a permis zeului automobil să facă un pas uriaș. Episodul „Taxiurilor de la Marne” rămîne în istorie mai presus de orice ca o faptă de arme, pentru a transporta pe frontul franco-german trupe proaspete, toate taxiurile pariziene au fost rechiziționate. Și, dacă această acțiune nu a dus la cîștigarea războiului, ea a făcut ca automobilul să intre în istorie.

După război a început o altă bătălie, cea a luptei dintre producători pentru acapararea unei piețe prospere, de mare perspectivă — piața automobilului. Renault se vrea popular, Citroën caută soluții originale. Pentru a-și informa clienții despre opțiunile sale, unele revoluționare, acesta din urmă își înteește campania publicitară. El închiniază turnul Eiffel, pentru a-și înscrie numele său cu litere uriașe, luminoase, formate din mii de becuri, cumpără ultimele pagini ale marilor cotidiene și magazine și finanțează două mari croaziere automobile, care au devenit faimoase.

Prima a fost celebra „croaziera neagră” (1924): un raid de 28.000 km, pe o rută care a traversat Sahara și Africa neagră, cu autoșenile Citroën. „Cămila a murit, Citroën-ul a înlocuit-o”, se extazia patronul. A fost apoi „croaziera galbenă”, traversarea Asiei, mult mai dramatică. Șeful expediției își va pierde viața. Dar vehiculele echipate cu dublă tracțiune vor învinge stîncile Mongoliei și nisipurile deșertului Gobi (în care scheletele cămیلor erau singurele urme ale vieții și civilizației), triumfînd și împotriva celor — 40° Celsius ale Siberiei, loc în care era interzisă oprirea motorului pe timpul nopții din cauza pericolului înghețului.

CRISTIAN DUMITRESCU

Păsări

ORIZONTAL: 1) Altă denumire dată berzei — Cap de becață! 2) Sine qua non al păsărilor (pl.) — Se ocupă printre altele și cu ornitologia. 3) Povestită — Păsările sacre ale Egiptului antic. 4) Pinză rară și subțire — Fabulist antic grec, autorul pildelor *Privighetoarea* și *eretele*, *Porumbelii* și *cioara* etc. 5) Răpitoare, dar nu de tot! — Pasăre de curte. 6) Nedrept — Adăposturi pentru păsări. 7) Caiet! — Păsări din Delta Dunării. 8) Simbolul nichelului — Păsări din regiunile tropicale ale Africii — Ene! 9) Simbolul cobaltului — Papagal din America de Sud — Prescurtare telegrafică. 10) „A cînta” ca cioara — Scripete la războiul de țesut. 11) Personaj principal din opera *Vinzătorul de păsări* de Zeller — De forma oului (masc. pl.). 12) Păsări de pradă — Vorba giștei.

VERTICAL: 1) Cîntăreți în colivie — Pasăre numită și „alunar”. 2) Păsări de curte — Munte în Creta. 3) Cîntecul păsărelelor — Pește de apă dulce. 4) Prin care nu trece lumina — Păsări răpitoare. 5) Pasăre călătoare, căutată de vinători — Capete! 6) Vultur — Notă muzicală. 7) Miroș particular — Formații de păsări în zbor. 8) „Stol” de albine — Incitator. 9) Boală a unor păsări de curte — Numele rusesc al Adigelui — Salut roman. 10) Pasăre de baltă, cu pene negre — Vorba ciorii. 11) Localitate în India — Eroul „Eneidei” — Culege! 12) Patria ibișilor — A se umfla ca un curcan în pene.

Fapt divers pe mapamond

TOATĂ VIAȚA nu a făcut nimic decît să cerșească. Cu toate acestea povestea lui Francesco Krimi, din Torino, este un exemplu viu de ceea ce înseamnă să devii peste noapte prin nemuncă miliardar și tot peste noapte să te trezești același pirlit vagabond al străzii. Ani de-a rîndul, timp de 14—16 ore zilnic, Krimi a

stat la colțul drumului, cu mina întinsă, cîștigînd, cum bine recunoaște, și 100 000 de lire pe zi, în timp ce alți prieteni ai săi abia cîștigau prin muncă 30 000 de lire. Alăturînd prosperității „în afaceri” zgircenia, tipică unor astfel de indivizi, Krimi a reușit să adune la 64 de ani ai săi aproape un miliard. Fericirea ca și averea sa au avut însă — cum se întîmplă întotdeauna în astfel de cazuri — o viață scurtă. Soarta s-a purtat tîlhărește cu Krimi scoțîndu-i în cale o „prietenă” de 42

de ani, funcționară la poștă, care s-a oferit să-i administreze averea, să-l ajute în plasarea banilor în afaceri cit mai avantajoase. Și astfel milioanele credulului Krimi au fost transformate în blănuri scumpe, în bijuterii și în alte asemenea fleacuri, cerșetorul fiind jefuit de toți banii, cum se spune, la drumul mare. Cazul a fost preluat bineînțeles de justiție, în fața căreia Krimi a declarat că ar vrea să lase banii celor doi copii ai săi. Dacă-i va mai redobîndi vreodată, bineînțeles. (N.M.)

Istoria incredibilă dar adevărată a obiectelor cotidiene

„Bunicul meu, un cultivator de viță de vie căruia nu-i lipsea umorul nici în perioadele grele ale culesului, spunea adesea ducându-se la culcare: «Dacă l-aș cunoaște pe inventatorul patului, aș pune să fie decorat!» Crezându-l, luam Le Petit Larousse în speranța că voi găsi discretul personaj căruia bunicul meu voia să-i facă dreptate. Cite lucruri la fel de banale ca și patul nu au origini puțin cunoscute? Aveam s-o aflui mai târziu. În acest sens viața noastră de zi cu zi este populată de obscurități, de echivoci, de enigme. De aici mi-a venit ideea acestei cărți — alfabetică, așa cum trebuie — care încearcă să precizeze de când există diferite obiecte din mediul familiar nouă.»

Aceste cuvinte aparțin lui Pierre Germa, autorul cărții-dicționar „Depuis Quand? Les origines des choses de la vie quotidienne” — „De când? Originile lucrurilor din viața cotidiană.” Este o listă alfabetică — „așa cum trebuie” — dar mai ales un roman al lucrurilor celor mai banale care ne măchează existența, în care anecdotical se îmbină plăcut cu științificul, în care ni se dă dimensiunea istorică a unor noțiuni pe care sintem obișnuiți să le considerăm numai în imediatul cel mai apropiat. Am spicuit din acest dicționar câteva articole cu speranța că vor fi citite cu plăcere, dar și că, în același timp, vor stârni și în cititorii Almanahului aceeași curiozitate care l-a împins pe autorul dicționarului la elaborarea lui.

ALBINA

Albina este cel mai vechi prieten al omului. Apărută pe pământ acum 45 milioane de ani, albina sălbatică este probabil originară din India. Omul, ca și ursul și vulpea, a început prin a degusta mierea albinelor sălbatice. Se pare că s-a obținut mierea de la albine domestice în mileniul al III-lea î.e.n. în Mesopotamia. Iar apicultura este o tehnică stăpinită deja din mileniul al II-lea î.e.n.: „Codul hitiților” condamnă apropierea de faguri în cazul în care aparțin unor particulari. În orice caz, mierea a fost prima sursă de zahăr cunoscută de om, singura pînă în vremea Renașterii, iar ceara a fost prima materie plastică.

În Occident, începuturile apiculturii moderne, cu exploatarea intensivă a mierii, datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea; în 1789 naturalistul elvețian François Huber a pus la punct primul stup cu rame mobile. Pe acest principiu, americanul Langstroth creează, în 1851, tipul de stup pe suporturi care permite o extragere ușoară a mierii cu centrifuga. În America de Sud albinele fără ac, cîteva zeci de specii, au fost folosite de popoarele precolumbiene și sînt și astăzi folosite de cîteva etnii descen-

dente din acestea. Există chiar o „civilizație a mierii”, cea a indienilor Guayakis din Paraguayul de est, la care mierea reprezintă alimentul principal și ceara este folosită în loc de argilă.

AEROSTAT

Trimiterea în aer a mici baloane umflate cu aer cald pare a fi o distracție foarte veche dacă ne gândim că era deja practică de chinezi din cele mai vechi timpuri.

Frații Montgolfier, inspirați, după cum spun legendele, de nori, focul din sobă sau fluturarea unei fuste, au făcut, începînd cu 1782, experiențe cu baloane de pînă acoperite cu hirtie, menținute pline cu aer cald de un foc de paie și lînă, întreținut sub orificiul balonului. În 1783 François Pilâtre de Rozier se ridică la 84 de metri la bordul unui montgolfier ținut în sfori; Ludovic al XVI-lea nu consimte la o ascensiune liberă a unui om decît cu condiția ca aeronautul să fie un... condamnat la moarte. Marchizul François-Laurent d'Arlandes reușește să-l facă pe rege să revină asupra deciziei sale cu condiția ca Pilâtre de Rozier să accepte să-l ia și pe d'Arlandes pe montgolfier. Tîrgul a fost acceptat,

interdicția ridicată, și, la 21 noiembrie, cei doi oameni traversează Parisul ridicîndu-se la o înălțime de 1000 m.

Fizicianul Charles a adoptat hidro-genul (ale cărui proprietăți pentru umplerea balonului fuseseră relevate de scoțianul Black încă din 1767) pentru prima dată în încercarea făcută la Paris tot în 1783. După primele demonstrații ale lui Pilâtre de Rozier, la 1 decembrie 1783, el a reușit, la rîndul lui, să se ridice în aer din grădinile Tuileries, cu unul din frații Robert, constructorii baloanelor. Charles a inventat și echipamentul pentru balon: lacuri cauciucate pentru pînă, supapa, leș, nacela din nulele, plasa de susținere, altimetru barometric. Canalul Minecii a fost traversat de Blanchard și Jeffries, primii aeronauți de cursă lungă, la 7 ianuarie 1785. În 1794 s-a înființat o companie de aerostate militare și primul balon cu legături pentru observații a fost folosit în bătălia de la Fleurus (26 iunie 1794). Ascensiunile în scopuri științifice au adus recorduri de altitudine: 7200 m. în 1803 — francezul Robert, numit și Robertson. În 1852, H. Giffard a creat balonul dirijabil înzestrîndu-l cu motor cu aburi și o elice (forma lunguiață pe care a luat-o balonul nu era nouă, fuseseră proiectată încă de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea). În 1882 s-a construit un dirijabil cu motor electric. În 1887 s-a folosit primul motor cu explozie și s-a inventat dirijabilul cu carcasă rigidă. În 1910 germanii au inaugurat legăturile comerciale regulate care au încetat însă după catastrofa zepelinului „Hindenburg” în 1937.

Prima traversare a Atlanticului a fost reușită (după 17 încercări eșuate și cu prețul a 7 dispăruți) de către trei americani: Maxie Anderson, Ben Abruzzo, Larry Newman cu aerostatul numit „Double Eagle II” (5 000 m³ heliu, 4,8 tone din care 2 leș). Plecați de pe malurile riului Maine la 11 august 1978, ei au aterizat la 17 august aproape de Evreux după 137 de ore și 6 minute de zbor peste aproximativ 5 000 km. avînd o viteză

medie de 36,5 km. pe oră.

Un document găsit la Universitatea din Coimbra, Portugalia, arată însă că în 1709 (74 de ani înaintea fraților Montgolfier) un misionar ie-zuit născut în Brazilia, Bartholomeu de Gusmao, a mers la curtea de la Lisabona și a prezentat un model de baloane despre care se crede că erau utilizate de indienii sud-americani Nazca. Umplut cu fum și ridicat de aerul cald degajat de niște cărbuni care ardeau într-un vas de argilă balonul-replică se ridică din minile lui Gusmao pînă la tavanul palatului. În orice caz, membrii societății „International Explorers Society” au ajuns la concluzia următoare: adunții Nazca din Peru nu ar fi putut desena pe pămînt celebrele lor figuri geometrice uriașe decît plecînd de la indicațiile date de observatori suspen-dați deasupra lor în baloane umplute cu aer cald. Fără indicațiile lor ar fi fost imposibil să fie desenate acele figuri.

ASCENSOR

Comoditatea fiind una din calitățile omului, urcarea pe verticală fără efort a fost, se pare, și una din primele sale griji. Romanii și apoi specialiștii Evului Mediu au pus la punct sisteme de scripete manevrate prin forța animală pentru a satisface această dorință milenară; secolul al XVI-lea a construit, pe același principiu, „mașini zburătoare” care nu erau altceva decît mașini care ridicau. În sfîrșit, în 1852 americanul Elisha G. Otis a construit primul lift cu troliu acționat cu aburi. Și tot Otis, în 1856, instalează la New York primul „elevator” (ascensor) destinat oame-nilor.

BENZI DESENAȚE

Benzele desenate au o istorie lungă: li se pot găsi strămoși îndepărtăți în anumite documente iconografice din Egiptul faraonilor, sau în vreo friză dintr-un templu grec, sau pe tapiseriile din Bayeux! Dar banda desenată „clasică”, adică cea compusă dintr-o secvență de desene cu „norișori” în care sînt texte, este relativ recentă. Prima s-a intitulat „The Yellow Kid” și a fost publicată de ziarul „New York World” în 1896—1897, avîndu-l drept autor pe R.F. Outcault. Ca strămoși al bandelor clasice este citată seria de caricaturi ale lui William Hogarth din se-

colul al XVIII-lea, ca și „Les Amours de M. Vieux Bois” ale elvețianului Rodolf Toepfer publicate în anii 1830. „La Famille Fenouillard” a lui Christophe (Georges Colomb după numele său adevărat), editate la Paris în 1889. Aceste albume aveau în loc de „norișori” scurte legende explicative care nu erau în mod obligatoriu dialoguri. „Les Pieds nickelés”, desenate de Louis Forton în 1908, sînt o inovație căci „norișorii” apar din loc în loc. În 1934 a luat ființă prima bandă desenată franceză care va apărea cotidian — „Profesorul Nimbus” de André Daix.

BASCHET

Este unicul joc cunoscut și practicat la scară mondială care a fost imaginat de un singur om. Inventatorul, James Naismith, un canadian din Ontario, devenit cetățean american, este și creatorul măștii protec-torie pe care o poartă jucătorii de fotbal american.

În 1891, la colegiul din Springfield, unde era profesor de sport, Naismith a creat baschetul pentru a activa orele, stabilind și reguli care nu s-au schimbat de atunci. Jocul a fost admis la Jocurile Olimpice la Berlin, în 1936.

BERE

Descoperirea fermentației este de dată ceva mai recentă cultivării orzului și a celorlalte cereale; omul de la sfîrșitul neoliticului obținea probabil băuturi foarte bune din cereale.

În antichitate se semnalează consumarea de băuturi fermentate preparate pe bază de cereale, în Mesopotamia, Caldeea și Asiria. Egiptenii beau curent, astfel de băuturi și le dădeau ca ofrandă și zeilor. Mai tîrziu acest obicei s-a răspîndit în Grecia și în Imperiul Roman.

Odată cu cruciadele în Europa sosește gustul mirodeniilor și apare ideea de a se introduce în acele băuturi fermentate piper, ghimber, dafin; cei din nordul continentului au preferat să adauge mei. Astfel s-a născut berea; prepararea ei s-a ameliorat de-a lungul secolelor, dar principiul de fabricare a rămas același (etimologie: din cuvîntul olandez — bier).

BICICLETA

Celeriferul, în întregime din lemn, fără roată de direcție și care era

condus trăgîndu-se și zguduindu-se partea sa din față, construit de contele de Sivrac (1790) poate fi considerat strămoșul bicicletei. În 1813, la Mannheim, baronul Drais von Sauerbronn prezintă „drezina” sa cu roata din față orientabilă, care are o oarecare vogă la Paris, după o demonstrație din 1817. Apoi apare velocipedul, pus în mișcare de rotirea pedalelor atașate direct la axul roții din față, pedala este invenția spontană (1855) a tinărului Ernest Michaux (ideea i-a venit — se spune — pe cînd repara drezina domnului Brunel). În 1868 marsiliezul Rouseau inventează spițele de fier și în 1869 lionezul Thévenon propune îmbrăcarea cu cauciuc a roților; ulterior ceasornicarul Suriray preia din meseria sa ideea rulmenților cu bile și o aplică axului roții.

În 1869, primul ziar de specialitate, „Velocipedul ilustrat” organizează prima cursă ciclistă de fond, între Paris și Rouen, cîștigată de englezul James Moore (123 km. în 10 ore!). Evoluția către bicicleta de metal, așa cum o știm astăzi, va avea loc în vreo zece ani. Este opera englezilor: Lawson 1879 — roată motrice în spate grație transmisiei mișcării prin lanț; James Kemp Starley — 1885 — diametru egal pentru ambele roți; veterinarul John Boyd Dunlop — 1888 — pneurile: o reinvenție însă căci un alt englez, Robert William Thomson brevetase ideea în 1845. De altfel, era și vremea unei astfel de invenții căci pe șosele se zdruncinau deja 500 000 de posesori de biciclete englezi, 300 000 francezi și 100 000 belgieni.

CAUCIUC

În mileniul al II-lea înflorește în Mexic prima mare civilizație americană, aceea a Olmecilor, adică „oamenii cauciucului”. Europa va cunoaște cauciucul numai în 1736, mulțumită ofițerului de marină francez la Condamine. Matematician și astronom, el fusese trimis de Academia de științe să măsoare un grad al unui meridian în America ecuatorială. După ce și-a îndeplinit misiunea, La Condamine a coborît de-a lungul Amazonului, ocazie cu care a și făcut prima hartă exactă a fluviului. În plus, a adus în Europa cauciucul, curara, chinina și tehnica inoculării. Către anii 1780 se vindea deja în librării „pielea neagră”, mici bucăți de gumă decupate din perele de

cauciuc importate din Brazilia. Cauciucul a început să fie folosit în industrie de abia în 1820. Cauciucul vulcanizat, tratat cu sulf, a fost fabricat pentru prima dată în apropiere de Londra, de Lodersoff și Hancock. La începutul secolului al XIX-lea, Marckintosh a fabricat la Manchester o țesătură impermeabilă tratând un material de bumbac cu cauciuc, dar această țesătură, care devenea rigidă la frig, nu a făcut vilvă decât după inventarea vulcanizării.

CARTE POȘTALĂ

Poșta austriacă a creat, pentru prima dată în 1869, cartea poștală neilustrată, utilizabilă pe teritoriul național. Succesul a fost imediat. Inventatorul este un oarecare Ludovic Zrenner. Anglia a urmat exemplul austriac în anul următor. Apoi s-a dat autorizație unor firme particulare să editeze cărți poștale, fapt ce a declanșat tipărirea de cărți poștale ilustrate.

CARTE DE VIZITĂ

În secolul al XVIII-lea exista obiceiul de a se merge acasă, la prietenii și cunoștințe pentru a face urările de An Nou. Dar adesea această vizită, cerută de etichetă, era foarte plictisitoare așa încât toți făceau în așa fel încât să treacă într-un moment al zilei când erau șanse ca ușile să fie găsite închise. Pentru a-și marca totuși trecerea, abiliile care se eschivau de la corvoadă lăseau o carte de joc pe care scriau câteva cuvinte. Puțin câte puțin, folosirea cărților de joc pentru urări s-a răspândit: au început să se tipărească cărți cu numele propriu — și obligația era astfel mai repede rezolvată decât atunci când se scria repede o formulă de urări și numele pe o carte de joc. Apoi, către 1844, a apărut cartea de vizită pe care o cunoaștem.

CIRCULAȚIA RUTIERĂ PE PARTEA DREAPTĂ

Cucerind Europa, Napoleon impune circulația pe partea dreaptă a drumurilor. Numai Anglia și-a păstrat independența și circula pe partea stângă, obicei ce venea de departe: impusă lumii antice de Cezar, ea permitea cavalerilor să scoată cu eficacitate sabia împotriva unui dușman venit din față.

CHIBRITURI

Încă din Antichitate se vindeau chibrituri făcute din lemn alb dat cu sulf la ambele capete; vinzătorii ambulânți le ofereau pe străzile Romei, legate ca un snop. În Evul Mediu, cele mai căutate chibrituri erau cele făcute din trestie și date cu mult sulf. În 1680 chimistul Robert Boyle obține un amestec de sulf și fosfor care lua foc la cea mai mică frecare. Dar chibritul fabricat pe acest principiu nu va fi pus la punct decât între 1805—1831. Imediat după aceea apare și cutia de chibrituri; cea mai veche, inventată de farmacistul englez Walker, datează din 1830. Însă francezul Charles Sauria perfecționează atât de bine invenția încât poate fi considerat inventatorul chibriturilor cu fricțiune.

CONSERVE ALIMENTARE

Procedul care permite conservarea în vase de sticlă (apoi în cutii metalice), ermetic închise, a alimentelor aseptizate prin căldură a fost pus la punct de Nicolas Appert. Până atunci, încă din antichitate, conservarea alimentelor se făcea prin uscare sau afumare, sărare sau frig (zăpadă sau gheață), fermentare acidă sau adăugare de zahăr. Fiu al unui hanger din Châlons-sur-Marne, Nicolas Appert s-a stabilit la Paris în 1780. În grija de a-și hrăni soldații, palizi și zdrențăroși. Directoratul oferă un premiu de 12 000 franci (de aur!) celui ce va descoperi o modalitate de conservare a alimentelor destinate armatelor de pe uscat și de pe mare. În 1796 Appert renunță la meseria de cofetar și se stabilește la Ivry și apoi în 1804 la Massay, unde deschide o mică uzină, prima din cele care vor crea succesul uriașei industrii de conserve alimentare. Din acel an există dovadă, dată de navigatorii de cursă lungă, că procedul lui Appert este eficient. Dar numai în 1811 Appert va primi premiul și va tipări o lucrare asupra conservării, care va deveni o carte de referință; tehnica lui de conservare va fi numită „apertizare”.

DISC

Reproducerea sunetelor a stat de mult timp în atenția oamenilor: o poveste chineză de acum două secole înaintea erei noastre imaginea o cutie

în care vocea era prizonieră. Mai aproape de noi, Rabelais și baronul Munchhausen vorbesc de posibilitatea de a îngheța sunete pentru a le dezgheța apoi și a le reda urechilor.

În 1807 fizicianul englez Thomas Yong reușește să înregistreze vibrațiile unui corp sonor cu ajutorul unui ac, pe un cilindru rotitor vopsit cu negru de fum. În 1857 muncitorul tipograf Edouard Scott adaugă la această invenție „fonoautograful” capabil să înregistreze vorbe și cîntece. În 1877 Charles Cross cu „paleofonul” și în 1878 Thomas Edison cu „fonograful” inventează, pe rînd, un aparat capabil să înregistreze și să restituie sunetul. În 1887 Emilie Berliner inventează discul de zinc vopsit cu ceară și șanț în spirală și aparatul care dă lectura de pe disc — „gramofonul”. Din 1910 se normalizează diametrul discurilor — 30 cm. pentru cele mari și 25 pentru cele mici. În 1927 se generalizează viteza de rotație de 78 de ture pe minut.

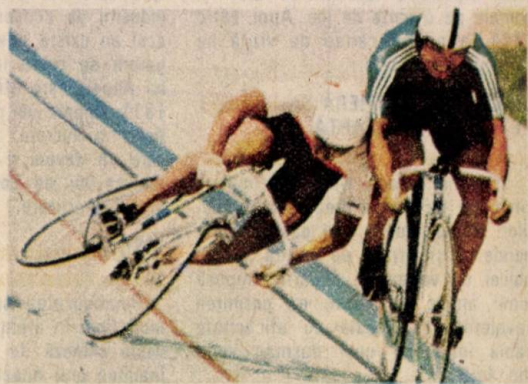
POMPIERI

În mod tradițional i se atribuie lui Ctesibios, contemporanul lui Arhimede, inventarea, în secolul al treilea înaintea erei noastre, a pompei care aspiră și apoi împrășteie apa. La începutul erei noastre apare seringă romană montată pe roți pe care **siphonary** romani o acționau cu manivele. Abia în secolul al XVII-lea aceste manivele vor fi înlocuite cu supape și pistoane. În 1657 Hautsch din Nurenberg pune la punct o mașină căreia, în 1672, olandezul Jan Van der Heide îi aduce o îmbunătățire importantă: o țevărie de piele flexibilă care permitea pomparea apei de la distanță. În 1661, călugărul Michel de Saint-Martin, vizitînd orașe flamande este uimit să găsească acolo un corp de pompieri organizați sau „stăpînitori ai focului”. La Londra, în secolul al XVIII-lea, companiile de asigurări împotriva incendiilor au cînt un corp de pompieri pentru a combate focul. De-a lungul secolului al XIX-lea se vor face căutări pentru a înlocui forța umană cu un motor — cu aburi, cu petrol sau electric. Prima pompă cu aburi este construită în 1829 de Braithwaite. În Franța, către sfîrșitul secolului al XIX-lea au loc primele încercări de a se construi mașini-pompe.

Cronica noutăților... imposibile

■ Decizindu-se, după o perioadă îndelungată, să organizeze din nou campionatele naționale de atletism, apreciată campioană Maricica Puică i-a făcut cursa Paulei Ivan, care a obținut astfel o mult-așteptată și meritată victorie! ■ În ultima ședință a Colegiului central de antrenori s-a consemnat pentru prima oară în istoria atletismului nostru un lăudabil consens între specialiștii apre-

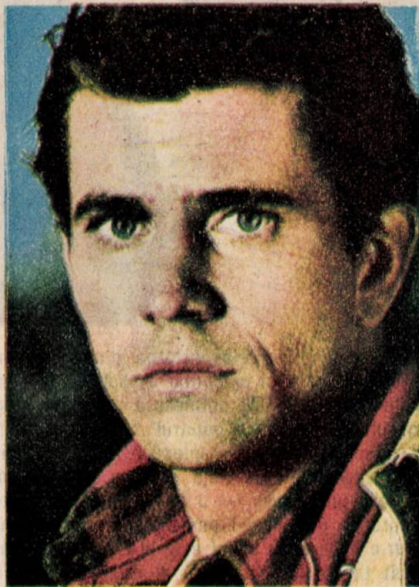
ciati care sînt: Nicolae Mărășescu, Mihai Zaharia, Dorin Melinte, Silviu Dumitrescu și Ion Puică. Toți cinci se au ca frații! ■ Hurdlerul Liviu Giurgian s-a angajat că nu-și va mai lua niciodată nici un angajament și că va refuza să mai plece, în deplasările la care-l obligă federația, în permanență! ■ Potrivit unei decizii luate acum câteva zile de F.R. Fotbal, în returul campionatului nu vor mai fi acordate puncte echipelor care fac meciuri nule. Meciurile egale rămîn, în continuare, valabile. Pentru toată lumea! ■ Orice transfer care se va efectua de-acum în fotbalul nostru va avea caracter definitiv, măsură înțeleaptă, care va stăvili apetitul plimbăreților! ■ Nici un antrenor de fotbal nu va mai putea fi destituit de la cîrma echipei decît după expirarea contractului (pe minimum doi ani). În caz contrar, odată cu antrenorul va fi schimbat și președintele clubului! ■ Salutăm hotărîrea C.N.E.F.S. de a desființa orice fel de tichete care să însoțească legitimațiile de intrare la competițiile sportive. În același timp, se anunță că tradiționalele parbrize, din carton, vor fi înlocuite cu parbrize din sticlă „Securiți”! ■ De la Centrul de cercetări științifice se anunță că, din această toamnă, brigăzile pluridisciplinare, care aveau o contribuție evidentă la realizările sporturilor fruntașe și ale sportivilor de elită vor încerca să se ocupe (în timpul liber) și de disciplinele care bat pasul pe loc de ani și ani! ■ Totodată, evidențiem și dorința Centrului de medicină sportivă de a se ocupa de sportivi sănătoși, toți cei accidentați sau cu probleme fiind recuperați! ■ O știre cu tentă de senzațional ne parvine de la I.E.A.B.S. care, împreună cu cluburile din toată țara, au decis ca pe toate stadioanele noastre, în locurile rezervate pentru presa sportivă, să nu mai aibă acces decît cronicarii sportivi (cumsecade!) ■ **Contrafești:** ■ Fănuș Neagu l-a criticat aspru pe valorosul antrenor Cornel Dinu, pe motiv că Metalul încă n-a promovat în Divizia A! ■ Poetul Corneliu-Vadim Tudor lucrează la un poem fotbalistic intitulat frumos și sugestiv „Dinamo, ești Steaua inimii mele!” ■ Dramaturgul Ion Baieșu ar fi declarat, la întoarcerea de la Aalborg, că acel 8—0 cu care au pierdut olimpicii noștri înseamnă pentru el exact cei 8 ani de cînd nu mai vrea să scrie nimic despre fotbal! ■ Exasperat de tratamentul la care a fost supus timp de două luni, timp în care a semnat în revista „Săptămîna” sub pseudonimul Corneliu-Vadim Tudor, doctorul Dan Claudiu Tănăsescu pregătește o campanie împotriva confratelui său Fănuș Neagu, prin care-l va reproșa public scriitorului giuleștean că-l plagiază! ■ De la Timișoara aflăm că scriitorul Teodor Bulza a primit cu greutate să transmită ziarului „Sportul”, cronicile de la meciurile echipei de fotbal „Poli”, tot așa cum și crainicul Nicolae Secoșan ar fi declarat că vrea să transmită numai de la Suceava, în loc de Timișoara! ■ Supărat pe Lucescu, din cauză că Orac a ratat un penalty în finala „Cupei României”, scriitorul Eugen Barbu a solicitat clubului din Șos. Ștefan cel Mare ca numitul Orac să fie repus pe extremă numai după ce va fi jucat un timp și în postul de portar, întrucît ca fundaș și-a îndeplinit stagiul! ■ Cu această propunere nu este de acord Marcel Popescu, care susține că degeaba ar fi Orac extremă, dacă pe partea ailaltă nu e și impetuosul Tălnar, drept pentru care M.P. nu va mai scrie nimic nici despre Dinamo, nici despre Victoria, ci numai despre speranțele tenisului nostru: Tete Hărădău și Tache Caralulis (plus Ion Gavrilăscu) ■ Vi se va părea greu de crezut, dar autorul acestor noutăți recunoaște că este

HORIA ALEXANDRESCU

Mozaic cinematografică

O revenire care bucură pe toată lumea: Elisabeth Taylor.

Mel Gibson este considerat de presa americană urmașul lui Henry Fonda.

DALLAS

**ficțiune
și realitate**

Sute de milioane de telespectatori ținuiți săptămânal în fața micilor ecrane și așteptând cu sufletul la gură să se întâmple ceva care să-l potolească pe omul intrigant, rău și nesuferit, mereu „la pupitrul” ciudatei țesături de fapte și întâmplări aproape fantastice, dar, vai, atât de reale, de asemănătoare cu viața lumii pe care o zugrăvea filmul. Un om, unul singur — J.R. — apare peste noapte în mod aproape inexplicabil pentru toți — dar ce nu se explică într-o lume unde banul este atotstăpînitor, mai puternic decît tot ce însemna pînă atunci faima și mîndria Texasului: Centrul spațial NASA, companiile „Texas Instruments”, modernele clinici de chirurgie coronariană. În 1980, după doi ani de la apariția primului episod al filmului, cînd într-una din secvențe J.R. este împușcat, fiind

rănit grav, în America se înregistrează o adevărată culme a fanatismului. Dorița publicului spectator de a afla cine a tras în John Ross, fiul perfid, corupt pînă în măduva oaselor al familiei Ewing, este atât de mare, încît, în timpul alegerilor prezidențiale, unul dintre principalii candidați democrați promite alegătorilor săi să le dezvăluie secretul în cazul în care îl vor alege președinte. Numai că, în replică, rivalul său republican răspunde prompt: bine dar, lucrul ăsta eu vi-l pot spune imediat — a tras un democrat.

SALVAREA SE AFLĂ ÎN SENZAȚIONAL

În dorița de a nu-și pierde telespectatorii, proprietarii marilor rețele de televiziune americane ajung la concluzia că soluția stă în găsirea unor fapte senzaționale. Sînt gata să investească milioane pentru a-i ține ținuiți și speriați în scaune, în fața televizoarelor, de fapt pentru a scoate noi profituri. Se cere tuturor colaboratorilor și producătorilor să caute, să inventeze ceva. Primind o asemenea sarcină David Jacobs introduce în calculator următoarele elemente: păcate, pasiune, bani, sete de putere, perfidie, sexualitate. Așa au apărut ideile cunoscutului serial „Dallas”, vizionat de milioane și milioane de telespectatori din aproape toată lumea. „Am schițat, în primul rînd — povestea Jacobs — portretul femeii frumoase, puțin nevrotice, măritată cu milionarul din Texas, apoi am conceput personajele unei întregi familii, mai bine zis, personajele a două familii pe care le-am situat într-un context shakespearian. În ce privește construirea intrigii, — în fapt o poveste simplă, unde sînt puse față în față răul și binele, de această dată răul ieșind mai mereu învingător — lucrurile au fost mai ușoare, viața de toate zilele oferind destule exemple, fapte nenumărate care privesc amestecul în organizarea și dezlănțuirea unor lovituri de stat, crime, afaceri dubioase. Cheia întregii povești o reprezintă personajul, pînă la urmă, atât de urît de toți și pentru care nu există nimic curat, respectiv fiul cel mare al Ewingilor — J.R.!”

Nici unul dintre actorii cunoscuți la care s-a apelat nu a acceptat rolul acesta, cerînd să se „îmbuneze”, cît de cît, nota de răutate a personajului. Pînă la urmă a fost angajat mai puțin cunoscutul Larry Hagman, actor ce va purta „în piele” lui J.R. unul dintre cele mai mari succese înregistrate în istoria televiziunii americane. Publicul larg, săturat de emisiunile monotone de pînă atunci, înghite fără să respire noul cocteil de răutate și ură. Practic, milioanele de telespectatori sînt hipnotizați. Filmul începe să dicteze moda. Afacerile sînt croite pe tipicul celor din film. Mai mult, apar și alte seriale sau filme inspirate de fapte asemănătoare.

O POVESTE SIMPLĂ, DAR ÎN CARE ÎNVING RĂUL

În ce constă, de fapt succesul acesta considerat, apropo de audiența largă la public, drept colosal? Dincolo de intrigile aproape de neimaginat, de încercările care mai de care mai neverosimile, de fulgerele căzute din senin, povestea, cum spuneam este foarte simplă, de o parte stînd cei buni, iar de cealaltă răii, durii, înșetații de

glorie, de bani și putere. O familie din Texas, este drept o familie de milionari: capul familiei, bătrînul patriarh, îmbogățit de pe urma creșterii vitelor, exploatarei petrolului, dar și prin mijloace nu întotdeauna curate; o mamă bună, doi băieți, două surori frumoase, o nepoată blondă, plină de senzualitate, dar și de griji, provocate de frumusețea și tinerețea sa. Doi frați, unul bun ca pîinea caldă, altul rău cum nu se poate care se întrec în a-l mulțumi pe tatăl lor pentru afacerile încheiate, pentru modul în care se descurcă în viață și, de aici, o permanentă rivalitate, otrăvită adesea prin lovituri josnice, al căror mobil îl reprezintă banul, ambiția nemăsurată, setea de putere, de înavuțire continuă. Cu alte cuvinte, fapte aproape obișnuite pentru viața unui Texas dezlănțuit, ce au constituit tema atîtor și atîtor povești sau filme inspirate de lumea americană. Și atunci în ce constă succesul „Dallas”-ului?

La această întrebare, Lary Hagman cel care a interpretat rolul personajului atît de urît de toți telespectatorii, care, în schimb, abia așteptau să-l revadă sîmbătă de sîmbătă, a răspuns: „«Dallas», la prima vedere, pare un basm special scris pentru oamenii mari. În realitate întîmplările din film sînt copiile «originelor» pe care le întîlnim zilnic în societatea americană de astăzi, mai ales în Texas. Cred că de aceea filmul a avut săptămînal un număr de circa 400 milioane telespectatori. J.R. este răul în film, dar un rău învingător așa cum se întîmplă să vedem sau să auzim tot mai des azi. Este șarmant, are putere, bani și cea mai frumoasă soție din Texas. Săvîrșește o faptă rea după alta, și toți așteaptă ca în episodul următor să fie pedepsit. J.R., este un personaj nou în istoria spectacolului. În viața de toate zilele însă am întîlnit zeci de asemenea oameni perfizi și hidoși în ceea ce fac, pe lingă care atît de celebrul J.R. este un «sărăcuț».

NU BANII SÎNT CEI MAI IMPORTANȚI, CI MODUL ÎN CARE TREBUIE ADUNAȚI

Cu alte cuvinte, nu putea exista un „Dallas” de televiziune fără un Dallas adevărat, unde trăiesc cei mai bogați oameni din America. Se spune că drept model pentru zugrăvirea principalelor personaje, autorul scenariului serialului a avut o asemenea familie de miliardari texani. Familia căreia îi lipsește însă tocmai ceea ce dă strălucire serialului T.V., respectiv, dorința de a epata, de a fi în centrul atenției și interesului tuturor. Întemeietorul acestei familii, de asemenea mare magnat al lumii petrolului, al antreprenorilor ce construiesc pe toate meridianele lumii, își aducea spre sfîrșitul vieții masa cumpărată de la magazinul de autoservire într-o clasică pungă de hirtie. Murind la vîrsta de 85 de ani a lăsat moștenitorilor mai multe miliarde precum și deviza, pe care este clădită de fapt întreaga lume căreia îi aparțin asemenea oameni: „nu sînt importanți banii, ci modul cum trebuie adunați”.

Deviză adoptată la terminarea filmărilor și de proprietarul cunoscutei ferme texane, în cadrul căreia au fost turnate cele mai multe secvențe ale serialului de televiziune. Acesta a deschis în incinta fermei Southfork un mare parc de agrement, ce constituie astăzi o atracție deosebită pentru turiști și o afacere bănoasă pentru proprietari. Practic, pentru o taxă de 5 dolari poți vizita ferma, avînd pe deasupra posibilitatea de a mîngia vaca lui J.R. sau de a te așeza pe aceleași fotolii pe care s-au odihnit Sue Ellen și Pamela, cea care în film avea permanent motive temeinice să fie nefericită, dar care în viața de toate zilele este așa cum singură declară...

O ADEVĂRATĂ VRĂJITOARE

Victoria Principal, scândaloasa Victoria, cum o numesc ziaristii, deține un adevărat record în ce privește logodnicii aleși pînă acum din lumea filmului. „Îmi place să mă aflu împreună cu cei care au reușit în viață. Nu folosesc însă faima și puterea lor pentru a-mi face publicitate. Am fost împreună cu Frank Sinatra un an. Legătura noastră a fost aproape secretă. Nu avem împreună nici măcar o fotografie.”

Victoria s-a măritat la 18 ani cu miliardarul Bernie Kornfield, care a înconjurat-o cu lux și dragoste nemărginită. Avion personal, Rolls Royce, sînt doar cîteva daruri dintre cele oferite cu mîrinimie de soț. Tot acesta i-a oferit și posibilitatea (a se citi banii) de a studia la cea mai scumpă școală de actorie din Londra. Dar într-o zi căsătoria s-a desfăcut, Victoria părăsindu-l pe Bernie, care între timp a dat faliment.

Chiar cînd filma în „Dallas” Victoria a mai avut două idile scurte, cu actorul Kristopher Skiner și apoi cu Andy Gybb, membru al grupului „Bee Gees”, împreună cu care a scris și un cîntec: „Tot ce ar trebui să visez”. La despărțirea de Andy, acesta a încercat, se spune, să se sinucidă, fapt dezmințit de impresarul său, care a declarat că tînărul interpret se află internat la „Santa Monica” din cu totul alte motive.

În „Dallas”, Victoria a fost tot timpul geloasă pe Linda Grey pentru rolul primit, care ar fi interesat-o mai mult, atât pentru că i se potrivea ca o mânășă, cât și pentru că nu a reușit să se înțeleagă prea bine cu Patrik Duffy, bunul și simpaticul Bobby din serial. A primit multe scrisori de la telespectatoarele care o rugau să nu-l părăsească pe Bobby, un băiat atât de bun și să-i rămână soție credincioasă, atunci când Pam era curtată de Alex Word. Cel mai mult însă dintre colegi, l-a iubit pe Lary Hagman, fără de care, spune Pamela, serialul nu ar fi cunoscut succesul reformat.

SÎNT FERICITĂ ÎN SINGURĂTATEA MEA

Lucru confirmat și de Linda Grey, frumoasa Sue Ellen, soția lui J.R. care, după două decenii de căsnicie — cea adevărată nu cea din film — a hotărât să divorțeze luind totul de la început. Plînsă de milioanele de telespectatoare, compătimită pentru faptul că este înșelată pe

ecran. Linda este condamnată pentru hotărîrea de a-și părăsi soțul și cei doi copii. „Am făcut acest pas într-un moment de furie, cu toate că am avut o căsnicie fericită. Am realizat ce mare greșală am făcut abia cînd m-am trezit singură și am văzut că nu mai am nici-un program, nici o obligație. Și asta după ce înainte știam exact ce voi face împreună cu copiii și soțul după ce aproape o viață mă dedicasem familiei. M-am speriat de singurătatea mea și am cerut un sfat prietenesc celui care îmi este ca un frate, lui Lary.”

Linda care acum declară că acum s-a obișnuit și se simte totuși fericită în singurătatea ei, s-a dovedit încă din timpul filmării „Dallasului” nu numai un bun actor ci și un regizor talentat. Pe lângă actorie și regie ea se ocupă acum, cu pasiune, de ferma personală de la Malibu, situată lângă Hollywood, unde cultivă legume și crește... găini.

ACTORUL ÎN VIAȚĂ — OPUS PERSONAJULUI DIN FILM

Paradoxal, cel mai puțin contradictoriu în viața personală din întreaga trupă de actori care au realizat „Dallasul”, este tocmai enervantul J.R., adică Lary Hagman. Ziaristii îl descriu ca neavînd nimic comun cu personajul care l-a făcut celebru. Se spune despre el că este foarte simpatic. Este vegetarian, îi place să-și petreacă multe ceasuri în bucătărie unde gătește cu mult talent, își alege cu mare grijă îmbrăcămintea pentru care are un cult. Vizitînd Europa, după succesul reformat în „Dallas”, a descoperit spaghetti italiene, care nu-i mai lipsesc acum de la masă. În ce privește sentimentele lui Lary, acesta este căsătorit de mulți ani cu o suedeză energică, mai în vîrstă decît el cu 6 ani, cu care are doi copii, un băiat și o fată. Lary recunoaște că i-a suris norocul, producătorii „Dallasului” avînd nevoie în serialul lor exact de el, de omul cu fața puțin patrată cu ochii albaștri și reci, agasant, energic și atrăgător pentru femei, inteligent. Un rol greu care a cerut mult talent pentru că rar s-a întîmplat ca personajul principal al filmului să fie un om cu trăsături negative, un om puternic marcat de sentimentul individualismului, care să nu țină seama de absolut nimic în atingerea scopurilor sale, adesea josnice. Un rol însă situat, după cum s-a văzut, mult sub adevăratele chipuri ale marilor magnați ai lumii capitalului.

Traducere și adaptare
VELINCA MILITARU

● Doi domni își fac confidențe.
— Femeile sînt incapabile de a păstra un secret, zise unul dintre ei.
— Afară de-a mea, răspuse celălalt. De douăzeci de ani refuză să-mi spună ce face cu banii mei.

● Un articol din regulamentul asociației internaționale a transporturilor aeriene precizează că: „Nimeni nu are voie să pătrundă sau să încerce să pătrundă într-un avion în zbor”.

● Cum ați călătorit?
— Excelent!
— Automobilul l-ați dus în garaj?
— Parțial...

● Ospătar, pe fundul ceștii mele este o muscă. Ce înseamnă asta?
— Nu știu, domnule, întrebați-o pe colega mea. Ea ghicește în cafea.

● La o serată dansantă de binefacere, un umorist invită la dans pe o matroană mare în an și în volum.
— Oh, de ce m-ați invitat? zice încintată matroana. Nu dansez prea bine.
— E o serată de binefacere, doamnă, răspuse grav umoristul.

Mozaic cinematografic

Filmul „Platoon”, realizat de Oliver Stone, recompensat cu patru premii Oscar, este considerat evenimentul cinematografic al anului 1987 în S.U.A. În acest film, Oliver Stone a pus în imagini experiența sa personală trăită în războiul din Vietnam. În fotografie, alături de soția sa Elisabeth și de fiul lor Sean.

Un alt nume celebru: Isabella Rossellini, consacrată deja în lumea filmului. Părinți: Ingrid Bergman și Roberto Rossellini.

OFENSIVA VIRUȘILOR

Omenirea a nutrit, secole de-a rândul, speranța că, pe măsură ce știința va progresa, majoritatea obstacolelor pe care le înfruntă, a relelor care i-au pricinuit atâtea suferințe de-a lungul evoluției sale milenare vor fi îndepărtate, vor deveni „relicve” ale trecutului. Speranța a fost îndreptățită, iar salturile spectaculoase ale civilizației contemporane confirmă această dimensiune esențială a istoriei umane: progresul. Pe acest fond, unul din domeniile în care lupta împotriva determinărilor naturii a fost încununată cu remarcabile succese este medicina; ultimele secole și îndeosebi deceniile din acest secol XX au adus realizări spectaculoase, au emancipat omul de sub dominația naturii, au oferit vieții posibilități nelimitate de afirmare. S-a creat astfel sentimentul că omul care pășește către mileniul III a ieșit învingător din înfruntarea sa cu boala și că, în viitor, existența și sănătatea sa nu vor mai putea fi amenințate de nici una din „relele” care au adus atâtea nenorociri în veacurile trecute. Deloc naivă și totuși în esența ei plină de naivitate, această credință ignoră un aspect al realității care, în ultimii ani, a ieșit cu pregnanță la iveală: capacitatea agenților care provoacă diverse boli de a se adapta la medicamentele inventate de om și, corelată acestui fenomen, capacitatea — în acest caz negativ — a acestor medicamente, de a slăbi resursele organismului, posibilitățile sale de a se apăra singur în fața unor factori declanșatori de îmbolnăvire. Pe acest fond, au apărut în ultima vreme o seamă de boli produse de viruși și bacterii până nu demult inofensive: organismul uman producea, în condițiile unei existențe mai puțin supuse igienizării excesive, substanțele necesare anihilării efectului acestor viruși, reușind să se apere singur în fața acțiunii distructive a acestora. Se pare însă că administrarea abuzivă de medicamente și folosirea nediferențiată a unor substanțe cu efect sterilizator au declanșat apariția unor noi tipuri de boli, de neconceput în trecut, rod al mediului și ritmului de viață specifice civilizației moderne.

ATUNCI CÎND BACTERIILE ÎNVĂȚĂ SĂ SE APERE

Este binecunoscut faptul că bacteriile au reușit să „învete” să se apere de antibiotice, să găsească „soluții” de a anihila efectul distrugător al acestora. Acest mecanism ciudat, care a produs consternare la început, pare a-și fi găsit explicația datorită experiențelor efectuate recent cu o ciudată „colecție” datorată medicului englez E.D.G. Murray. Acesta a adunat în Europa și Asia, între 1917—1954, sute de tulpini bacteriene provenind din diverse infecții umane. Aceste bacterii „antice” prezintă un interes deosebit, deoarece ele nu au fost niciodată ex-

puse la antibiotice — spre deosebire de bacteriile patogene moderne, care, în majoritatea lor, au devenit deja rezistente la unul sau mai multe antibiotice. În felul acesta, prin compararea celor două grupe, savanții au putut descifra modul în care bacteriile „învăță” să se apere.

Cercetările întreprinse au arătat că bacteriile realizează adevărate „acrobații”, reușind să transfere cunoștințele de la un individ la întreaga populație cu ajutorul unor gene determinate numite de savanți „gene săritoare”. În felul acesta, o întreagă cultură dobîndește în mod fulgător rezistență în fața antibioticelor, reușind să anihileze efectul acestora și să se propage în ritmuri avansate. După opinia dr. Patrice Courvalin de la Institutul Pasteur, „genele rezistente sînt capabile să sară din cromozom în cromo-

zom" reușind să obțină o răspîndire a rezistenței față de antibiotice și să declanșeze „veritabile epidemii de gene”. Pentru a înțelege cum învață o bacterie să se apere, trebuie să vedem cum atacă un antibiotic. Penicilina (ca de altfel toate antibioticele) vizează membrana celulară a bacteriei. Aceasta este alcătuită din zaharuri și acizi aminici, legați unii de alții într-un fel de plasă „rigidă”, cu ajutorul unor enzime al căror rol este, metaforic vorbind, similar aței cu care se repară ochiurile unui năvod. Altfel spus, o asemenea enzimă știe că trebuie să lege un acid aminic de altul. Penicilina se comportă ca o structură care seamănă cu aceea a unui acid aminic, înșelînd astfel enzima și integrîndu-se în locul respectivului acid în membrana protectoare a celulei bacteriei. Se realizează astfel o membrană defectuoasă, care nu rezistă presiunii osmotice a bacteriei și care „explodează”, lăsînd să se scurgă conținutul acesteia și producîndu-i astfel moartea. Bacteria, însă, învață să se apere, producînd o altă enzimă, care caută moleculele de penicilină, le atacă și degradează, astfel încît enzima ce construiește membrana își poate continua munca „în condiții normale”. În consecință, pentru a ataca bacteriile devenite astfel rezistente trebuie găsită o altă penicilină sau alt antibiotic pe care bacteria să nu-l poată recunoaște. Pe măsură ce apar aceste noi antibiotice, bacteria le descoperă și anihilează și, mai mult chiar, transmite coloniilor vecine „știința” sa. Se dovedește astfel capacitatea — de-a dreptul uimitoare — a acestor bacterii de a face față atacului cu medicamente, de a se imuniza și de a declanșa forme noi de maladii, care adeseori lasă fără replică știința modernă. De aceea, tot mai mulți cercetători și medici recomandă folosirea moderată a antibioticelor, a medicamentelor în general, pentru a se putea limita astfel efectele negative pe care le-ar putea avea aceste generații noi de bacterii, capabile să înfrunte armele inventate de om pentru apărarea propriei sănătăți.

Un exemplu similar a fost oferit de o bacterie considerată pînă în anii '60 cu totul inofensivă: versinia enterocolitica. Această bacterie, care a declanșat în numeroase țări europene mii de cazuri de tulburări intestinale grave a devenit nocivă datorită — nici mai mult, nici mai puțin — frigiderului. Deși cunoscută (a fost izolată la începutul secolului în Statele Unite) această bacterie nu a stîrnit interesul medicilor, deoarece ea genera extrem de rar infecții, iar acestea nu declanșau niciodată complicații grave. După opiniile cercetătorilor, explozia acestei bacterii se datorează faptului că ea suportă și chiar se înmulțește la temperaturi mai scăzute decît cele ale mediului ambiant. Bacteria, care este înfîlînită în aproape toate substanțele vegetale și animale pe care omul le consumă, nu a devenit virulentă decît numai după anii '60, ca și cînd în această perioadă s-ar fi acumulat o seamă de condiții favorabile, pe de o parte înmulțirii ei puternice, și, pe de altă parte, creșterii acțiunii ei negative. S-a constatat astfel că bacteria se dezvoltă exploziv și devine virulentă la temperaturi sub 25 grade, adică tocmai la acele temperaturi care există în frigiderele atît de răspîndite în ultimele decenii. Corelînd acest fenomen cu sporirea ponderii alimentelor crude în dieta cotidiană și generalizarea conservării alimentelor la frig, obținem astfel seria de cauze care a dus la apariția unor adevărate epidemii de enterocolite, generate de o bacterie pînă nu demult inofensivă. Se vedește astfel cum un microb obscur a putut să profite de condițiile de viață ale omului modern, devenind activ și virulent; în aceste condiții omul

este obligat să își schimbe atitudinea față de bacterii, față de modul lor de viață, la limită față de propriul său mod de viață, pentru a inventa noi forme de apărare, noi mijloace defensive în fața agresiunii acestora.

NOI EPIDEMII ȘI NOI ENIGME

În august 1976, mediile medicale constatau cu surprindere apariția unei epidemii ciudate pe care nu știau nici cum s-o combată și nici cum s-o clasifice. Ea s-a declanșat în timpul unui congres care a avut loc la hotelul „Bellevue Stradford” din Philadelphia, afectînd 180 din cei 250 de participanți la forum. Este vorba de o pneumonie fulgerătoare, care a dus la moartea rapidă a 29 dintre bolnavi. Era prima manifestare a bolii denumită de atunci gripa „legionarilor” (datorită faptului că unii participanți la Congres erau membri ai unei organizații numite „Legiunea americană”, boală care avea să facă apoi numeroase victime. De-abia în 1979 a fost identificat agentul acestei boli, o bacterie numită ulterior „legionelle pneumophila”. Aceasta trăiește în apă, dar, pînă la evenimentul amintit, nu se dovedise niciodată că ar fi virulentă. Se pare că proliferarea ei s-a datorat mediului favorabil din condițiile umede de condiționare a aerului, mediu care i-a oferit condiții de înmulțire rapidă și, în același timp, a dezvoltat capacitățile ei distructive. Cu toate acestea, nici pînă astăzi cercetătorii nu au reușit să dezlege mecanismele care au condus la transformarea unei bacterii inofensive, cu care omul s-a aflat adeseori în contact, într-un agent malefic, generator de epidemii cu efecte devastatoare.

În ianuarie 1980, la o clinică din New York o femeie a murit, în cîteva ore, din cauza unei septicemii provocată — paradoxal — de folosirea unui tampon igienic ginecologic. Au urmat apoi alte decese provocate de aceleași cauze. Se pare că, pe ansamblul teritoriului american, se înregistrează circa 4 000 de cazuri anual de asemenea șocuri toxice (dintre care 88 la sută mortale) provocate de proliferarea bruscă a stafilococului auriu, proliferare favorizată de folosirea excesivă a unor tampoane sterile, tampoane care duc la dispariția anticorpilor secretați de organismul uman. Se pare că firmele producătoare de materiale de bandaje sterile și alte produse cu caracter farmaceutic, în goana lor după profit, prinse în vîrtejul campaniilor publicitare, au supralicitat cantitatea de substanțe cu efect sterilizant, ajungînd la efectul contrar, adică la distrugerea rezervelor imunitare, a substanțelor defensive produse de organismul uman. Același efect negativ, datorat utilizării excesive a unor materiale igienizante a fost constatat și în cazul herpesului genital, de care suferă 10 la sută din populația americană. Folosirea abuzivă a materialelor atît de ademenitor prezentate de reclamele respective a dus în final la scăderea rezistenței organismului, la anihilarea mijloacelor de protecție specifice lui, la sporirea spectaculoasă a unor boli și epidemii necunoscute sau considerate a avea, pînă în ultimele decenii, o sferă limitată de acțiune. Printre specialiști cîștigă teren opinia că toate aceste îmbolnăviri se datorează unor dereglări imunitare „cîștigate”, fenomen considerat a fi specific societății americane (de remarcat că bolile respective nu au fost înregistrate în celelalte țări occidentale), societate supusă mirajului, reclamelor, fascinației exercitate de produsele prezentate cu mare pompă ca cele mai noi, cele mai bune, cele mai eficiente ș.a.m.d. Pe acest fond, a fost posibilă apariția acestor epidemii și,

alături de ele, a celei mai spectaculoase boli a acestui sfârșit de secol, boală ce depășește, prin implicațiile ei, cadrele strict medicale, devenind un fenomen social cu ample ramificații — S.I.D.A.

DE LA O MALADIE, LA O ADEVĂRATĂ PSIHOZĂ

„Sindromul imunodeficient dobândit” a declanșat în ultimii 4 ani o adevărată psihoză, mai ales în țările occidentale, în care opinia publică era convinsă că singura boală care mai trebuie învinsă, pentru a se elibera de amenințarea suferinței, este cancerul. După opinia specialiștilor, virusul căruia i se atribuie această boală a existat în stare latentă în mediul ambiant al omului, până în momentul în care a devenit virulent datorită unor mutații care au favorizat înmulțirea lui, mutații legate de marile concentrații urbane, de noile medii de viață. În prezent progresia bolii este explozivă, ea avansând într-un procent de sută la sută pe an, în condițiile în care, până în prezent, nu a fost descoperită nici o modalitate de limitare a răspândirii ei sau de tratare.

Înainte de a trece la discutarea fenomenelor specifice acestei maladii nu este lipsit de interes să urmărim implicațiile ei în mentalitatea opiniei publice occidentale, efectele psihologice pe care le-a avut răspândirea acestei „ciume” a secolului XX. În mod paradoxal, în SUA, în loc ca boala să stărnească înțelegere și compasiune, ea a declanșat un val represiv și chiar o adevărată criză de xenofobie. Mulți dintre părinți au cerut, spre exemplu, ca acei copii ai căror membri din familie sînt bolnavi de SIDA sau seropozitivi (ceea ce nici nu înseamnă o amenințare prea mare, deoarece numai 10 la sută din cei găsiți seropozitivi sînt potențiali bolnavi de SIDA) să fie eliminați din școli și grupeți în clase sau chiar școli aparte. Nu au lipsit nici voci care au solicitat ca cei bolnavi de SIDA să fie exilați undeva, în zone izolate sau pe insule. Practică absurdă, amintind de mediile medievale! Și mai ridicolă este atitudinea unui judecător din Indianapolis care a retras unui tată divorțat, victimă a acestei boli, dreptul de a-și vizita fieta sa de doi ani — și aceasta în ciuda argumentelor aduse de medici care au subliniat că virusul nu se transmite decât prin contacte sexuale sau sângvine. Tot o reacție absurdă a fost și aceea a lucrătorilor unei bănci din Miami care au cerut destituirea unui coleg de-al lor, suspect de a fi bolnav de SIDA.

O altă dimensiune a acestei psihoze sociale este dată de revigorarea unor concepții cu caracter rasist; astfel numeroși studenți africani au fost expulzați din unele țări occidentale sub motivul că ar fi purtători ai virusului sau, adeseori, în mod abuziv, sub motivul că vin din țări în care a fost identificat acest virus. Acest lucru a stîrnit numeroase proteste din partea studenților, funcționarilor, oamenilor politici africani care au atras atenția, pe bună dreptate, că aspectele medicale nu trebuie confundate cu cele ideologice și că existența acestei boli afectează în egală măsură pe cetățenii din Africa, Europa și America.

SE NAȘTE O CERTITUDINE

În anii '80 medicii americani de la Centrul de combatere a maladiilor din Atlanta, descopereau o boală necunoscută până atunci, manifestată printr-o febră periodică, stare de rău general, inapetență, scădere în greutate, transpirații nocturne, diarei apoase și tumefierea ganglio-

nilor, în special la gît și subțiori. A fost considerată pe rînd mononucloză infecțioasă, hepatită epidemică sau o formă nouă de leucemie. Dar înmulțirea cazurilor, extrem de rapidă — dublarea la 7—8 luni — a alarmat lumea medicală, declanșînd un studiu clinic aprofundat. De la început, s-a remarcat prezența bolii la bărbați relativ tineri. Simptomelor observate li s-au adăugat altele: greutatea în respirație, tuse uscată prin pneumonii care nu cedează la nici un antibiotic, scăderea vederii pe retinite, dar mai ales tulburări nervoase periferice, cu pareze ale membrelor inferioare, pierderea memoriei pînă la demență. Numeroase semne de întrebare se nășteau din apariția pe gambe a unor erupții în formă de plăgi de culoare violacee. În ciuda tratamentului evoluția era gravă: mortalitatea 70 la sută. Deși oamenii își ascundeau viciul, s-a putut constata că peste 70 la sută din cazuri erau homosexuali, locuind în orașe, iar 17 la sută toxicomani de ambele sexe. S-a apelat, firește, la analizele de laborator care au adus primele date obiective: „scăderea numărului leucocitelor (globulele albe) pe seama limfocitelor, celule cu rol esențial în lupta antiinfecțioasă și antitumorală. Grație acestui complex de manifestări, bizară boală, survenind la indivizi pînă atunci sănătoși, a fost denumită Sindromul imunodeficient dobîndit, prescurtat SIDA. Fondul bolii este pierderea imunității, dar simptomele sale, majore, de tip infecțios, sînt consecința lipsei de apărare: în aceste condiții, o serie de germeni, pînă atunci pașnici, profită de starea precară, multiplicîndu-se în organismul bolnav. Incubația este lungă: de la cîteva luni, la cinci ani. De-a lungul istoriei marile epidemii și-au avut agentul lor de transmitere: țîntarul — la malaria care a făcut ravagii în Imperiul roman; șobolanul și puricele lui — la ciuma care a decimat Europa medievală; păduchele — la tifosul exantematic al războaielor. În cazul acestei maladii periculoase, practic fără apărare, s-a considerat ca foarte probabilă transmiterea unui agent infecțios prin contact sexual, pe cale intravenoasă (la cei ce se drogau) și prin sîngele transfuziilor. Cercetările au fost declanșate imediat, mai ales că microscopia electronică a leziunilor organice sugera originea virală. Prima vizată a fost grupa retrovirusilor, care provoacă leucemii la feline și rozătoare, păsări, vaci, maimuțe și om, după cum stabiliseră nu cu mult timp în urmă medicii japonezi. S-a trecut la izolarea simultană a aceluiasi virus existent în limfocitele și sîngele bolnavilor, în salivă și în spermă, timus și creier. O echipă de medici din S.U.A., l-a denumit HTLV III, de la inițialele cuvintelor: virus, human, limfotrop, al celulei T. În paralel, specialiștii de la institutul Pasteur, l-a numit LAV: virus asociat limfodenopatiei. Cercetările ulterioare au pus în evidență faptul că virusul nu este numai limfotrop, ci și neurotrop, înmulțindu-se în sistemul nervos central, ceea ce explică dereglările psihice la mai toți bolnavii. Desigur, datele furnizate de către Organizația Mondială a Sănătății privind evoluția SIDA pe plan mondial vor fi modificate acum. De altfel, ele se modifică de la o lună la alta. Totuși, pînă în prezent au fost identificate circa 10 milioane de cazuri în peste 100 de țări. Potrivit unui raport al OMS majoritatea cazurilor au fost depistate în Statele Unite (după unele surse circa 1,5 milioane), 50 000 de cazuri sînt semnalate în 18 țări africane, 4647 în Europa, 1102 în Brazilia, față de 400 în Oceania etc. În Statele Unite, de pildă, se apreciază că această boală este principala cauză a mortalității bărbaților între 30—40 de ani, întrecînd cu mult infarctele cardiace și accidente rutiere.

LUPTA ÎMPOTRIVA SIDA

Pentru diagnosticul maladiei, se folosește acum depistarea prin metoda Elisa, a anticorpilor pe care organismul îi creează pentru lupta împotriva virusului. Analiza este pozitivă sută la sută la cei bolnavi, dar într-o proporție mare și la grupele de risc: homosexuali, drogați, membri de familie aparent sănătoși. Rezervorul de virus a fost descoperit la maimuțele ecuatoriale. Controlul singelui (ca și la hepatita de tip B) la centrele de transfuzii îndepărtează la timp donatorii periculoși. Deocamdată, realizările în acest domeniu sînt legate de stoparea transmiterii bolii pe anumite căi, mai cu seamă pe cea principală — singele. Specialiștii japonezi de la Universitatea niponă Yamaguti și compania „Asahi Kasei” au construit un filtru — format dintr-o membrană cu mai multe straturi, sub formă tubulară, prin care plasma sanguină poate trece, dar reține virusii, mai ales cei care provoacă SIDA și pneumonia. Membrana este construită dintr-o fibră extrafină din bambac. Diametrul microcelulelor sale este de 20—50 de nanometri (miliardime de milimetru), în timp ce dimensiunea virusului SIDA este de 90 nanometri. Profesorul Nakoi Yamamoto, de la respectiva universitate, a declarat că singele prelevat de la un bolnav de SIDA și trecut prin acest filtru este curățat practic în întregime de virus. De asemenea, profesorul francez Luc Montagnier a izolat pentru prima dată virusul maladiei. Se pare că virusul HIV1 sau VIH1 sînt răspunzători de SIDA. Echipa lui Max Essex a depistat un al treilea virus dar care, după părerea unora, nu ar fi patogen. Există în continuare divergențe în privința rolului patogen al acestor virusi. Într-adevăr, mărturisește prof. Luc Montagnier, am izolat un al doilea tip de virus HIV2. El se deosebește de HIV1 și în schimb se aseamănă cu virusul maimuței pe care îl denumim SIV (sau STLV3). Echipa condusă de Max Essex a izolat virusul HTLV4. Ei afirmă că acesta nu dă SIDA, ci numai seroconversiune. Teoria lor este că HTLV4 nu poate fi geamăn cu SIV și că este văr primar al HIV2: HTLV4 este foarte apropiat de virusul maimuței sau chiar identic. După studiile făcute în Africa de echipa lui Max Essex, nici un anticorp specific al acestui virus nu a fost izolat la bolnavii afectați de SIDA. Consider, spunea savantul francez, că am demonstrat rolul patogen al HIV2: noi l-am găsit la bolnavi de SIDA. Numărul de purtători asimptomatici este mai ridicat decît cel al bolnavilor, ca și pentru HIV1. Nu este surprinzător că se găsesc mai multe persoane infectate de virus și puțini bolnavi. Mai ales cînd le aflăm la începutul epidemiei. Unii cred că HTLV4 găsit ar fi o contaminare de laborator cu un virus al maimuței SIV și că nu există HTLV4.

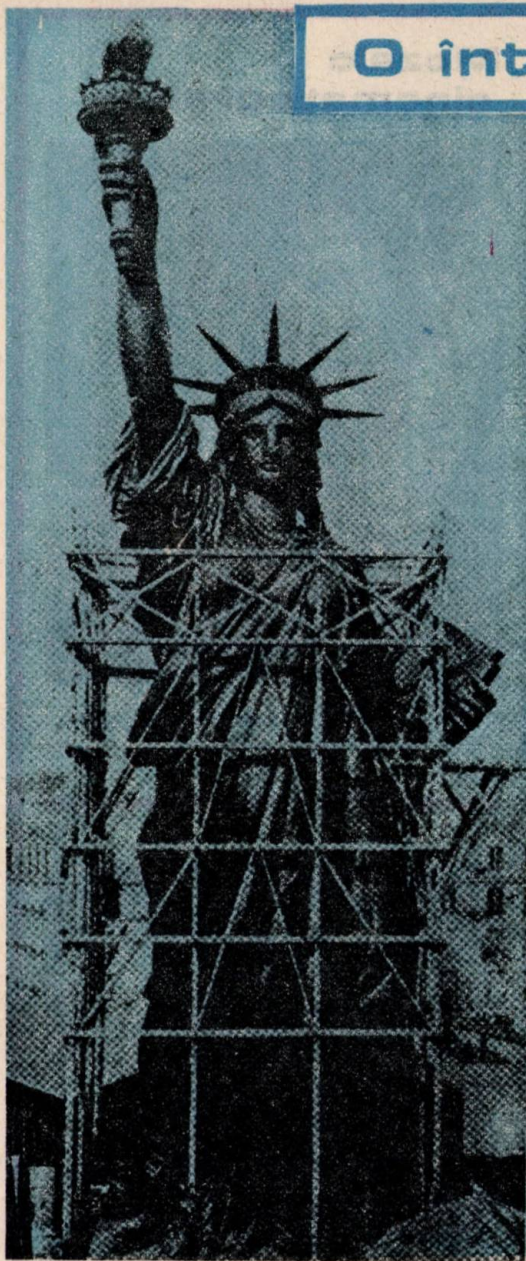
Datorită evoluției „galopante” a acestui nou flagel care face ravagii în primul rînd în țările în curs de dezvoltare și în zonele subdezvoltate ale lumii, OMS a situat combaterea acestui fenomen printre prioritățile sale. Din păcate, așa cum s-a văzut, rezultatele sînt încă departe de a fi satisfăcătoare. Se încearcă interferonul și suramina, fără rezultate prea încurajatoare. Deocamdată, măsurile esențiale sînt cele preventive: izolarea bolnavilor (unii au emis părerea că bolnavii de SIDA ar trebui să fie izolați în colonii ca cele destinate leproșilor), supravegherea grupelor de risc și a membrilor familiei, controlul riguros al donatorilor de singe, folosirea seringilor individuale. Specialiștii, participanți la Congresul de la Washington, au emis

părerea că un vaccin eficient împotriva SIDA ar putea fi pus la punct abia în următorii cinci ani. Speranțele în acest vaccin sînt justificate, întrucît calculînd pe baza progresiei actuale, cifra probabilă a bolnavilor de SIDA în anul 2000 va fi între 30 și 50 de milioane. Eforturile organismelor specializate, în special ale OMS sînt conjugate cu cele pe plan național, mai cu seamă în domeniul cercetării. Și în acest caz se pune cu acuitate problema fondurilor. Într-adevăr, se cheltuiesc milioane de dolari în vederea cercetării, dar sumele sînt, ca și în cazul altor maladii, insuficiente. Jonathan Mann, medic american care conduce echipa OMS de la Geneva însărcinată cu urmărirea SIDA, a declarat: „În esență credem că toate țările sînt afectate, mai mult sau mai puțin de epidemia SIDA. Cu adevărat important este ca oamenii să-și dea seama că aceasta constituie o problemă generală și că, în cazul fiecărei țări, nu se mai pune problema prezenței sau absenței, ci doar a răspîndirii ei.” OMS a elaborat o strategie globală, sprijinită de statele membre. Ea constă în principal în susținerea programelor naționale de preîntîmpinare a SIDA. În prezent, OMS colaborează în acest sens cu peste 35 de țări în curs de dezvoltare la elaborarea, planificarea și aplicarea programelor lor naționale. Se așteaptă ca acest număr să crească la 70 pînă la sfîrșitul acestui an. Celălalt aspect al strategiei implică programe de coordonare globală. În acest sens trebuie amintit că au fost organizate și se organizează în continuare o serie de reuniuni în cadrul cărora au fost dezbătute subiecte cum ar fi virusul HIV, programele de protecție împotriva HIV, precum și modalitățile de transmitere. De asemenea, o serie de țări, ca de pildă R.F.G., au luat măsuri de ordin, am zice, administrativ. Ele se referă la împiedicarea tuturor persoanelor suspecte de a fi purtătoare ale virusului SIDA de a intra în țară. Ministrul federal de interne al R.F.G., Friederich Zimmermann, a arătat că pentru această măsură este suficientă doar bănuiala întemeiată, și nu neapărat dova infestării — ceea ce evident este abuziv. Asemenea măsuri au fost luate de către alte state, dar ele nu comportă decît un act preventiv, la care se adaugă sfaturi medicale privind prevenirea transmiterii virusului.

Publicații din toată lumea redau mărturiile unor bolnavi care și-au descris în amănunt suferințele sau fotografiile ale unor celebrități (ca actorul Rock Hudson, omul cu „sănătatea de fier” care se topea de la un an la altul). În Franța o emisiune TV de largă audiență a prezentat mărturiile unui bolnav de SIDA. Mijloacele de informare în masă au consacrat programe ample explicării acestui fenomen, analizării cauzelor sale, prevenirii difuzării maladiei. Treptat ne îndreptăm spre momentul de depășire a șocului inițial, de înțelegere a situației reale și, implicit, de renunțare la „mitologia” ieftină cu care această boală a fost înconjurată, de identificare a unor soluții medicale și a unor atitudini sociale în măsură să permită frînarea răspîndirii galopante a maladiei, găsirea unor tratamente sau chiar vaccinuri, acceptarea ei ca o realitate, evident nedorită, a acestui sfîrșit de secol. Vor mai trece însă ani, decenii pînă cînd și această boală va deveni o amintire a trecutului, un fenomen revoluționar, un nume cu rezonanță ciudată pentru oamenii civilizației milenului III, preocupați desigur cu alte probleme, mai complexe, mai imprevizibile, mai ciudate...

Grupaj realizat de
MIHAI COMAN și ALEXANDRU IANCU

O întrebare inedită

Construcția impunătorului monument ce domină somptuos de mai bine de un secol în portul New York, monument cunoscut în toată lumea sub numele de „Statuia Libertății”, are la origine ideea profesorului și juristului Edouard René Lefebvre de Laboulaye de a se realiza o statuie simbol a prieteniei franco-americane. Profesorul a comandat sculptorului Frédéric Auguste Bartholdi un asemenea monument care, la început, a fost conceput într-o formă total diferită de cea de astăzi.

Pe parcursul elaborării proiectului statuii și mai cu seamă după un sejur în America, sculptorul Bartholdi re-

nunță la cea mai mare parte din ideile inițiale. Astfel, în toamna anului 1871 este definitivat un prim proiect intitulat „libertatea luminând lumea”, modelul acestui monument ce urma să fie amplasat în Bedloe's Island fiind realizat din lut și măsurind mai întâi 1 metru și apoi modesta înălțime, comparabil cu originalul, de 3 m. Atât în Franța, cât și în Statele Unite sînt organizate mai multe campanii în vederea strîngerii fondurilor necesare construirii statuii. Aceste campanii sînt susținute de nenumărate personalități ale vremii, precum John W. Eorney și Joseph Pulitzer. Este organizată, special în acest scop, o loterie și, în sfîrșit, în 1881 se anunță că a fost strînsă suma de 400 000 de dolari, cît era necesar pentru transpunerea în viață a proiectului monumentului.

Practic, un lucru deloc ușor cum se va vedea, sculptorul și colaboratorii lui avînd de îndeplinit serioase dificultăți de natură tehnică. Așa cum arătam la început, o singură idee a fost păstrată din proiectul inițial, aceea potrivit căreia statuia urma să reprezinte o femeie înveșmîntată într-o mantie lungă și purtînd în brațul ridicat o torță. Cum dimensiunile statuii erau foarte mari, trebuia găsită și o altă soluție decît aceea a turnării ei din bronz, metal foarte greu. Bartholdi a apelat atunci la inginerul Gustave Eiffel, cunoscut pentru colosul ridicat pe malurile Senei. Acesta propune realizarea unui schelet metalic, pe care să fie amplasate plăci din cupru. Sute de meșteri artizani vor lucra la modelarea respectivelor plăci, în număr de circa 300 și la montarea lor pe o osatură ce cîntărește peste 90 800 kilograme. La începutul anului 1884 capul statuii se ridică deja peste acoperișurile Parisului, iar la 4 iulie, în același an, statuia întreagă este remisă cu mare pompă Statelor Unite, de către poporul francez, de față la eveniment aflîndu-se și Ferdinand de Lesseps, conducătorul lucrărilor de construcție a Canalului Suez și inițiatorul proiectului Canalului Panama, președinte al Uniunii franco-americane.

Ambalată în circa 200 de lăzi uriașe, statuia pleacă spre Statele Unite în decembrie 1884. Circa 250 tone de metal și lemn sînt transportate cu camioane speciale de la atelierele firmei Gaget, Gauthier et Cie la gara Saint — Lazare; de aici lăzile, încărcate în 70 de vagoane, sînt aduse la Rouen, unde au fost imbarcate pe nava de război „Isere”, cu destinația Statele Unite ale Americii. Ajunsă aici statuia este amplasată pe insula ce purta numele fostului ei proprietar, valonul Isaac Bedloe, insulă rebotezată în 1956 „Liberty”.

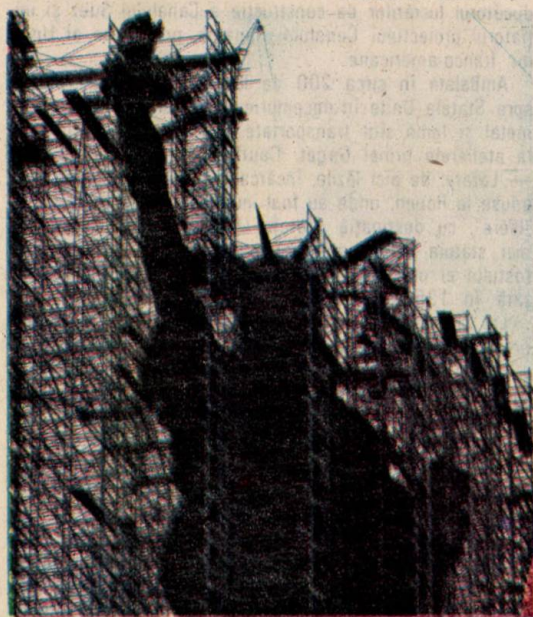
La 22 octombrie 1886, președintele Grover Cleveland prezidează ceremonia de inaugurare a statuii, ce străjuie și astăzi rada portului New-York de pe un promontoriu înalt de 20 de metri, în formă de stea, de fapt vestigiul unui vechi fort, amenajat în perioada 1806—1811, pentru a preîntîmpina un eventual atac dinspre ocean, construcție cunoscută sub numele de Fort-Wood și dezafectată în 1877 pentru a face loc statuii, ce se înalță impunătoare la 93 de metri deasupra mării.

Toate aceste fapte care privesc istoricul construcției statuii, modul în care au fost colectate fondurile, tehnicile folosite, debutul și desfășurarea lucrărilor de construcție, campaniile de presă, voiajul statuii, dimensiunile sale gi-

gantice au trecut recent, cu prilejul aniversării centenarului monumentului, într-un plan secund, presa de pretutindeni, cinematografia, televiziunea oprindu-se pe larg asupra unui alt element aproape nesemnificativ la prima vedere, în fapt un amănunt de culise: al cui este chipul reprezentat de statuie? Specialiștii care au cercetat primele proiecte realizate de Bartholdi au descoperit modele ce reprezentau o femeie deosebit de frumoasă, atrăgătoare. Adâncind căutările s-a ajuns la concluzia că acest chip o reprezintă pe Jane Baks, prietena și apoi soția sculptorului. Bartholdi s-a căsătorit cu această fată, al cărei chip a vrut să-l lase nemuritor, chiar în perioada când statuia se afla în construcție. De ce atunci a schimbat în final trăsăturile fine, ale portretului inițial cu noul chip al statuii, așa cum este cunoscut el astăzi tuturor, un chip sobru, marcat chiar de trăsături severe? Pe cine înfățișează deci statuia?

Răspunsul dat la această întrebare a fost acela că mama a învins iubita. Iubirea purtată prietenei sale, devenită apoi soție, a fost învinsă de dragostea și de puternicul sentiment de respect pentru mama care l-a adus pe lume și l-a crescut singură pe Bartholdi. Practic, sculptorul ia chipul mamei și-l intruchipează într-un mare monument pe care-l dedică iubitei. Un compromis al dragostei. Cu trei zile înainte ca statuia să fie revăzută în haină nouă, după ce a fost restaurată, înaintea centenarului, sărbătorit toamna trecută, a fost prezentat la New York un film care reconstituie toate întâmplările de acum o sută și mai bine de ani, legate de construcția monumentului. Filmul în care joacă cunoscuții actori Frank Lengl — Bartholdi, Karin Tyze — Jane Baks, George Kenedy — Gustave Eiffel se încheie trist, ca și viața celor plecați, spre lumea nouă, împinși de mirajul fericirii: mama sculptorului, cea care împrumutase propriile trăsături chipului libertății, moare înainte de a vedea împlinită opera fiului său, înainte de a se vedea strălucind imortalizată în masivitatea metalică a impozantului monument.

NICOLAE MILITARU

Mosaic cinematografic

Kim Basinger, considerată noua Marilyn Monroe a Hollywoodului.

Lin Daiyu, una din interpretele principale ale filmului serial în 38 de episoade „Visul din Pavilionul roșu”, realizat de Televiziunea chineză.

CAZURI ȘI NECAZURI ÎN DRAGOSTE

Începeam, într-unul din numerele „Scintei tineretului” din toamna lui 1986, acest dialog cu tinerii noștri corespondenți. Din start ne propuneam nu un dialog *ex cathedra*, ci unul de la aceeași altitudine a nedumeririlor, dintr-un motiv cit se poate de lesne de înțeles: în privința dragostei, a necazurilor și împlinirilor generate de ea, a situațiilor de viață pe care le iscă, nu există rețete. Nu pot fi găsite soluții salvatoare prestabilite. Fiecare „caz” își este propria sa cheie și propria sa enigmă. Cel mai complex, cel mai luminos, cel mai vijelios sentiment omenesc, făcând să înflorească trandafiri într-o inimă aridă și pirolind și uscând un suflet tumultuos, transformând o fire de exactitate într-una de visător, înălțând la dimensiuni de generozitate și eroism suflete pitice, DRAGOSTEA deci nu-și are, decât în foarte mică măsură, ecuații stabile, aplicabile fără greș la mai multe întâmplări ale sufletului. Din acest motiv, lungă și intensă noastră corespondență cu adolescenți și tineri din întreaga țară s-a transformat treptat, treptat într-un schimb de meditații despre viață. Scopul — să ne scoată din impas atunci când se poate, să alăture, printr-o solidaritate a neîmplinirii, pe cei ce suportă complexul trădării, să transforme în rațional ofuri adolescente de o clipă, ce par fără ieșire.

Am încercat să facem educație sentimentală? Mai degrabă am încercat să familiarizăm pe mulți dintre corespondenții noștri cu acel vechi, antic, etern uman exercițiu al cunoașterii de sine. Acel nosce te ipsum fără de care orice descoperire pe lună este ridicolă. Marile descoperiri pe suflet, pe suprafața planetei interioare sînt la îndemina oricăruia tânăr, iar dragostea este puncta cea mai directă către noi înșine. Iubind, începem să existăm cu adevărat. Primele suferințe în dragoste sînt uneori indiciul începutului maturizării, cunoașterii mecanismelor complicate ale vieții noastre interioare. Iar dacă dragostea înseamnă mai ales bucurie și înălțare sufletească, înobilare prin redescoperirea ființei tale în cel cărui-a-i conferi aureola iubirii eterne, cu atît mai mult afirmația este valabilă. Dacă dragostea nu e, nimic nu e grăiește un text vechi, de mii de ani, preluat de regretatul Marin Preda în finalul romanului „Cel mai iubit dintre pămînteni”.

Dintre sute de scrisori...

MARIA: „Aveți în fața dumneavoastră zeci de epistole. Fiecare poartă amprenta unei neliniști, semne de întrebare ori surîsul anilor noștri tineri. Printre acestea este și scrisoarea mea. O confesiune? Un gînd venit de departe, din adîncurile sufletului? Nu știu! Vreau să vorbesc despre noi, adolescenții, despre visul, despre dragostea noastră. Despre toți aștrii, meteoriții ori cometele ce ne formează universul. Mă numesc Maria și sînt „mate-fiziciană” (denumire ce desemnează elevii clasei de matematică-fizică ai unui liceu cu vechi tradiții). Desigur, m-aș putea folosi de ecuații cu „n” necunoscute, de derivate ori formule „șablon”. Dar ar însemna

să mă ascund, să-mi pierd sinceritatea în spațiile matricelor sau al legilor opticii. Să nu fiu eu. De aceea am cules pe rînd cuvintele, le-am sărutat și le-am dăruit tuturor. Alături de toată poezia unei ființe care iubește viața, iar căpruiul ochilor ei se închină în fața frumuseților acestei vieți. Aș vrea să vă vorbesc despre dragoste. Cîndva am găsit-o. Dar timpul cerne uitare. Despărțirile, cît sînt ele de dureroase, rămîn undeva în urmă. Îți dorrești mereu fericirea pierdută. Noi, adolescenții, știm cel mai bine să ne plimbăm mină în mină pe sub crengile încărcate de albul florilor, să ne fie dor de alint, de privirea ce mîngîie și spune ați-tea. Aș vrea să iubesc

așa cum am uitat s-o fac. Să prind tot soarele în mini și să-l dăruiesc. Iar pe obraji să curgă încet picuri de ploaie. Picuri de ploaie îmbrățișînd urmele sărate ale lacrimii. Lacrimi de fericire că l-am găsit, că peste tot golul lăsat de o despărțire se aștern urme proaspete. Aripa unui sărut. Aștept.

Un semn, semnul fericirii. Aștept să-mi simt inima-n palmă la simplul apel al telefonului. Să-mi rog scrisorile să vină. Să-mi rog somnul să viseze. Aștept! P.S. Aș vrea să rămîn doar Maria, o necunoscută printre alte mii. Fără identitate, fără oraș. O simplă mesageră a ti-nereții, a dragostei”.

Veți rămîne Maria! Adresa, minuțios caligrafiată pe plic o păstrăm pentru noi, „ecuație de gradul următor” pentru posibile reveniri și dorințe exprimate de dialog. „Mate-fiziciană” din dumneavoastră se exprimă fără economie de gingășii stilistice, iar sufletul nu plătește tribut regulilor de trei, simplă sau de doi complicată. Infirmați, ca de atîtea ori, prejudecata profesiilor, prejudecata existență din păcate, ca și cînd meseria de visător s-ar învăța la școală. Sînteți o structură romantică și vă stă frumos: ușor înduioșată de o dramă care mai mult nu există decît există, ușor înlăcrimată de un iubit care trebuie să revină, după ce vi se pare că v-a părăsit, ușor singură, ușor tristă, ușor obosită de ecuațiile prea-simple ale matematicii din liceu, ușor doritoare de alte ecuații, cu trimitere

spre suflet și rezolvare pe sub castani înfloriți. Vor veni și scrisorile, va zbirni într-un fel anume și telefonul, somnul vă va aduce visele tulburătoare. Puțintică răbdare, stimată mesageră a tinereții și dragostei!

CRISTINA D. „Dacă nu v-am scris până acum asta nu înseamnă că sînt timidă. Nu. Ba chiar îndrăzneală și plină de viață. Am 15 ani, brunetă cu ochii albaștri spre verzi și am cunoscut ce este dragostea. Un băiat, T, mi-a cerut prietenia. Eu i-am acceptat, dar totul între noi s-a spulberat ca un nor de praf îngrozitor de repede datorită unei fete D. Eu m-am îndrăgostit de unul G, dar și pe acesta l-am părăsit cu inimă de piatră. Acum a apărut în calea mea un băiat C, dar ceilalți doi, T și G, s-au întors cu durere în suflet la poarta inimii

mele și sînt rugată cînd de unul cînd de altul să mă-mpac. Eu îi iubesc dar nu pot rămîne cu toți trei. Dar mai bine să vi-i descriu: T – fermecător, dar vagabond; G – fermecător, dar mincinos, nu-și ascultă părinții și este vagabond; C – frumos cu ochii albaștri ca bolta cerească, bun la suflet, cu minte, nu este vagabond.

Acum vă rog să mă sfătuiți pe măsura descrierilor făcute ce să fac. Vă rog să nu-mi publicați decât numele, nu și localitatea pentru că s-ar putea ca tata să citească ziarul și să vadă.”

Să vadă ce? Că ați cunoscut dragostea la 15 ani? Din furia cu care încercați să epuizați alfabetul, am impresia că nu-i nici pe departe vorba de dragoste. Că sînteți îndrăzneală și plină de viață asta se cam vede la prima ochire. Că aveți inimă de piatră sau de beton armat nu sîntem convingiți. Luați-o blind, cu mai multă chibzuință, că e vreme pentru toate. Pe care să-l alegeți din cei trei, din care doi sînt fermecători-vagabonzi și unul frumos și nevagabond? Morala și un pic de prudență (în condițiile în care declarați că-i iubiți în mod democratic, fără părtinire pe toți trei!) l-ar indica pe ultimul. Dar știm noi totuși spre care vă dă ghes pîrdalnică de inimă aprinsă și iute sfîrșitorul călcîi? Pentru o discuție serioasă, pe probleme de viață, v-aș sfătui să-l alegeți pe al patrulea. Pe tatăl dumneavoastră. Sînt convins că o discuție sinceră ar fi de folos amîndurora: el să-și cunoască mai îndeaproape fiica, aflată, iată, la vîrsta unor insurmontabile întrebări, iar dumneavoastră să vă alegeți cu o îndrumare înțeleaptă. Da?

DAN SORIN IONESCU, Timișoara: „Îmi pare rău că am ajuns până la vîrsta de 23 de ani și nu mă pot descurca singur, ci trebuie să apelez la dumneavoastră. Într-o anumită împrejurare am cunoscut-o pe Liliana. Ce-i drept, gusturile nu se discută, dar nu-i numai prieterea mea ci și a altor prieteni, fata e foarte frumoasă, blondă cu ochi căprui, studentă și ea tot la o facultate a Institutului politehnic timișorean, redac-

tor al revistei studențești din centrul nostru universitar. Nu știu cum s-a întîmplat și ce s-a întîmplat cu mine fiindcă m-am îndrăgostit cum se spune la prima vedere. Iată că deși nu cred că există o astfel de dragoste, am găsit fata care emană o astfel de căldură încît mi-a topit gheața din inimă. Deși fusesem avertizat că n-am șanse (nu știu de ce fiindcă am 1,85 m, 75 kg, brunet, sportiv, ochi albaștri) am început s-o am

mereu în fața ochilor. Mă comportam ca un adolescent la prima iubire. O visam mereu, iar la cursuri, la seminarii, la proiecte obțineam note mai mici. Căutam mereu s-o întîlnesc, eram în panică, știam de la colegi tot ce face, tot ce gîndește. Cu mine se purta frumos, povestea nemaipomenit, mă fascinase complet. Din păcate nu m-am putut face înțeles. Mă tratează ca pe un prieten oarecare. În jurul ei se învîrt o serie

de pretendenți căutînd să-i cucerească inima, dar pînă acum nu pare să iubească pe cineva. Știți ce mi-a spus într-o zi? Că unicul lucru unde ne asemănăm este scrisul: un scris de repetenți! Nici vorbă de așa ceva. Amin-doi avem rezultate bune la învățătură. Ce să fac?

Vă rog, întindeți o mînă de ajutor unui student care luptă cu sesiunea, cu căldura și mai ales cu dragostea.”

Cinstit să fiu, mă așteptam la mai multă maturitate din partea dumneavoastră. Nu pentru că sînteți student, dar la 23 de ani începi să știi ce ai de făcut cînd te îndrăgostești de o fată. De pildă — ceea ce este foarte la îndemină — să-i spui acest lucru. Să-i spui, găsind o modalitate mai directă sau mai ocilită, că o iubești. Testarea asta prin prieteni, ocolirile interminabile, urmărirea „din avion” cînd învățați în același amfiteatru, mi se par ridicol de nepotrivite în condițiile în care inima dumneavoastră nu are nici un dubiu asupra sentimentului ce-o stăpînește. Apoi — iar aici chiar că-i vorba de-o anume superficialitate — cine v-a spus dumneavoastră că dacă aveți 1,85 m și nu știu cite kilograme, gata, orice fată, studentă sau nestudentă, cade-n brînci pentru a vă atinge vîrful adidasului? Mă rog, aveți și o pereche de ochi albaștri! Sînteți forțos (sportiv!) și?! Nu cumva fata, știindu-vă această părere despre dumneavoastră și despre ce calitate trebuie să impună un sentiment (cam de suprafață toate) se ține deoparte și se face că nu vă observă dragostea ce vă încearcă? Programați o sesiune rapidă de examene cu propria dumneavoastră conștiință și mergeți iute la fată să-i spuneți ceea ce atît ați ocolit să-i spuneți.

ANCA MUREȘAN, Cluj-Napoca: „Sînt elevă la Liceul „Emil Racoviță” din localitate. Aș vrea să vă spun tot ce mă neliniștește cît mai pe scurt, astfel încît să nu devin plictisitoare. Dar iată despre ce este vorba: Îndrăgeam foarte mult și îndrăgesc încă muzica. Părinții mei, văzînd aceasta, m-au înscris la Școala de Muzică pe care am absolvit-o. Anii petrecuți aici au fost cei mai frumoși din viața mea. Lubeam foarte mult vioara și eram nespuse de fericită cînd cîntam. În ultimul an m-am împrietenit cu un băiat, violonist și el. Foarte talentat. El voia să urmeze Liceul de Artă. Și

eu doream acest lucru, dar părinții mei nu au fost de acord. Așa că, fiind la alt liceu, ne vedeam foarte rar. Ne înțelegeam perfect și țineam foarte mult unul la altul. Dar acum a apărut ceva ce mă pune pe gînduri. Era foarte sincer cu mine (ceea ce mi-a plăcut foarte mult la el), dar totuși mi-a ascuns ceva și anume că el este de altă credință, adică pocăit. Lucrul acesta l-am aflat de la un coleg al lui. Vă întreb pe dumneavoastră, poate că îmi puteți da un sfat, cum se procedează în astfel de cazuri? Eu nu știu ce să fac, iar faptul că-l iubesc încurcă mult lucrurile.”

Faptul că îl iubiți descurcă mult lucrurile. De mult motivele religioase au încetat să mai opereze drama în viața tinerilor. Iar dacă se mai întâmplă uneori, ele-s o probă de anacronism păgubos. Deocamdată nu știți decît un zvon, o vorbă aruncată de un coleg. Poate că așa stau lucrurile, dar la fel de bine poate fi neadevărată această alarmă. În afară de asta, nimic din comportamentul băiatului (violonist talentat) pe care-l iubiți nu încurajează ideea unui habotnicism ce v-ar obstrucționa dragostea. Prin dragoste, Orfeu o recuperează pe Euridice din Infern (e adevărat că o și pierde pripindu-se, încălcînd regula zeului soliei Hermes). Prin dragoste, dumneavoastră îl puteți ajuta pe acest băiat talentat și luminos să-și învingă preceptele obscurantiste spre care cine știe cine l-a împins; familia, mediul în care s-a mișcat. Prin luciditate și dragoste, dumneavoastră sînteți și trebuie să fiți salvarea, sprijinul lui. Dragostea îmblînzește fiarele pădurilor, face să înflorească arborii iarna. Dragostea poate, cu atît mai ușor, să lumineze calea unui suflet rătăcit pe căi neguroase. Procedați cu tact, cu răbdare. Procedați cu dragoste. Și va fi bine.

M. GEANINA BIHOLARI, Caraș Severin: „Știu că scrisoarea mea va fi lungă pentru dumneavoastră și știu că va rătăci zile, săptămîni, luni, printre sutele de scrisori. V-am mai scris o scrisoare nu de mult, dar nici așa de curînd și ceva mă îndeamnă să o scriu și pe a doua. Îmi pare atît de rău că nu am talent la scris, gîndesc multe, dar nu îmi pot așterne gîndurile pe hîrtie așa cum le gîndesc. Unii scriu cuvinte mari care-i fac celebri, iar eu nu mă simt în stare să găsesc cîteva cuvinte care să-mi alcătuiască o scrisoare. Am 19 ani, mă numesc Geanina și iubesc un băiat cu șase luni mai mic ca mine. Sînt absolutentă a 12 clase și în prezent lucrez ca laborantă, în timp ce el e încă elev în clasa a XII-a. Îl cheamă Dorin, e înalt, are părul blond și ochii parcă sinceri. Știe să se poarte, să răspundă

la întrebări, dacă nu prin cuvinte, printr-un surîs. E modest, romantic, liniștit, detestă lucrurile extravagante, iar un asemenea băiat în ziua de azi pot spune că-i o raritate. Nu l-am văzut nervos ci doar trist, și parcă în tristețea lui îl iubeam și mai mult. Nu m-a jignit niciodată, nu a țipat la mine. Eu sînt din Caraș-Severin, el din Suceava și drumul e lung nu numai pe șosea și pe linia ferată, ci și pe linia alfabetului de la inițiala județului meu la inițiala județului lui. (...) Au trecut patru luni și el rămîne rece la scrisorile pe care i le trimiț și care rămîn fără răspuns. Mi-am dat seama că nu mă mai iubește, dar de ce nu mi-o spune: „Geani, nu te mai iubesc!” Credeți-mă aș fi mai fericită să-mi spună adevărul. De ce să trăiesc mereu cu speranța că poate, poate mă iubește dar nu are timp să-mi scrie. Într-una din

scrisorile sale îmi scria: „Dacă tu ai să ții la mine așa cum țin eu, atunci nimic nu ne poate despărți” și tocmai el a fost cel care ne-a despărțit.

Și pentru că, într-una din rubrici cereați corespondenților dumneavoastră cîteva cuvinte despre dragoste, chiar o definiție a ei pentru „Almanahul Științei tineretului” am să încerc și eu să scriu ceva.

Pentru mine dragostea este o mare ciudată. Ne naștem pe pămîntul ei fără să o vedem, ne bucurăm de viață, de soare, de lumină și zicem că sîntem fericiti. Dar deodată soarele ne arde pielea și nisipul tălpile. Abia atunci descoperim marea din fața noastră, fremătătoare, limpede, ademinitoare. Coborîm pe nisipul rece al fărîmului, în apa rece a mării. Tot începutul e fermecător căci nu ne dăm seama ce ascunde sfîrșitul. Credem că peste tot apa e ca lîngă fărîm. Înaintăm în larg, apoi simțim că apa îngheață sau începe să clocească. Teama ne înconjoară din toate părțile,

am vrea să ne întoarcem, dar e prea tîrziu. Începem din toate puterile lupta. Dacă izbutim să ajungem la fărîmul celălalt sîntem fericiti. Dacă ai pierdut, te întorci resemnat de unde ai plecat și încerci să uiți. Marea nu ucide, nu te înghite. Ea ne ucide numai bucuriile, tristețile, speranțele sau visele noastre. Noi sîntem mereu deasupra, dar ne doare fiecare speranță înghițită de val și fiecare vis destrămat.

Unii spun că dragostea e oarbă. Dragostea nu e oarbă. Ea are ochi, mii, milioane, miliarde de ochi. Ochii ei sînt peste tot și ne vîd oriunde ne-am ascunde. Nu, dragostea nu este oarbă, ci numai noi sîntem orbi în dragoste. Aceasta e dragostea și nimeni nu o poate schimba. Ea nu moare, ea e mereu tină, poate chiar mai tină ca acum cîteva mii de ani, căci așa cum o știm noi, așa au știut-o și părinții părinților noștri. Am spus prea mult sau poate prea puțin, pentru mine însă asta-i totul”.

Ceea ce ne-ați scris este aproape un poem despre dragoste. Iar un poem nu poate fi atins decît de propriile lui cuvinte. Într-o primă strofă cu o anume desfășurare epică, poeta pare a vorbi despre sine. Dar forța de generalizare dintr-o doua te convinge că totul n-a fost decît un pretext. Tălăzuirea mării șterge urmele izolate, nu-i loc pentru cauzistică aici. Așa dacă ar sta lucrurile sau altcum, înșelîndu-ne, scrisoarea dumneavoastră tot deosebit de frumoasă rămîne. Vă dorim să iubiți și să fiți iubită așa cum scrieți despre dragoste, sentimentul atotavăzător, cel cu un miliard de ochi, cel care ne ține mereu deasupra, chiar și atunci cînd speranțele sînt, una cite una, înghițite de val. Poate că în dragostea dumneavoastră pentru sucevean nu e totul pierdut. Nu uitați că județul dumneavoastră are și o a doua inițială, iar distanțele — chiar intergalactice — dispar cînd viforul dragostei adevărate le colindă.

Întrebări pentru invitații noștri

Multe, destule scrisori de la tinere și adolescente, pășesc în tărîmul suav al melancoliei. Ne-am gîndit să înmînam cîteva dintre acestea unei persoane feminine, apropiate prin structură sufletească de inima corespondentelor noastre. Am rugat-o deci pe actrița ADINA POPESCU să răspundă citorva dintre epistolele primite la redacție pe adresa „Cazurilor și necazurilor în dragoste”. A făcut-o cu amabilitate.

VICTORIȚA — Focșani: „Vă scrie o fată care nu peste mult timp va purta pe cap coroana celor 19 primăveri. Este timidă, melancolică, puțin pesimistă. Până acum nu a cunoscut acel sentiment pur și înălțător; dragostea. A plecat tristă în căutarea celui necunoscut pe care-l iubește. Pe stradă e alături de mine. Îl visez

incadrat de petalele unei crizanteme, îl zăresc printre stele într-o noapte de vară. În vis vibrează toată ființa mea, sînt fericită, mereu cu zîmbetul pe buze, dar e de ajuns să cobor din visele mele și să deschid ochii să cad în melancolie cu inima singurînd. Va ajunge vreodată la mine acel om pe care-l iubesc?”

ADINA POPESCU: Dragă Victorița, ceea ce simți, ceea ce vizezi se apropie cu pași la fel de nerăbdători! La 19 ani vibrațiile unei iubiri ce va să vină sînt semn sigur că EL nu va întîrzia să apară, că trezindu-te din visurile tale de adolescență vei vedea întîi un trandafir roz, apoi o mină timidă și... în sfîrșit vei auzi un glas care-ți va spune: „Bună dimineața, te iubesc!”

VERONICA — Arad: „O seară monotonă și tristă ca asta predispune la confesiuni. Ascult deci cum izbesc picăturile de ploaie în geam și simt nevoia să mă descătușez de gînduri, obsesii... S-ar putea ca scrisoarea mea să fie banală și asta îmi mai taie puțin elanul. Și totuși. Sînt un om obișnuit. Dar ce mă fac cu timidi-

tatea mea neobișnuită, excesivă, maladiivă? O privire mă înspăimîntă, un cuvînt mă rănește și atunci devin o ființă închisă, mă retrag în mine ca un melc în cochilie. Caut un suflet-frate și nu-l găsesc nicăieri. Tinerii de azi sînt în general mai grăbiți, mai expedi-tivi, iar eu mă simt în urma vremii.”

ADINA POPESCU: Da, tinerii de azi au, în general, alt ritm! Trebuie, vrînd nevrînd, să-ți potrivești pasul cu al lor, o rețetă aproape sigură pentru a-ți învinge timiditatea de care te plîngi. O timiditate excesivă, precum spui. Eu te-aș sfătui și nu cred că greșesc să mergi mult în colec-

tivitate, du-te la discotecă, la reuniunile școlii, la cînci, în parc, la cinema. Stai mult printre și cu cei din generația ta, de vîrsta ta și sînt sigură că la un moment dat vei simți o privire acută, tenace care te urmărește poate de multă vreme, neîndrăznind din aceeași timiditate adolescentină să-ți strige: „Iată sufletul-frate pe care-l căutam!”

C.D. — Baia Mare: „Vă aduc în față un suflet deschis pe care să-l priviți cu ochi înțelegători și să încercați să-i dați o rețetă pentru acea boală care-l stăpînește și care se numește dragoste. Spune-ți-mi e oare un lucru firesc să visezi cu ochii deschiși ziua în amiaza mare, să neglijezi timpul afectat învățării în favoarea plimbărilor singuratiche și fără rost, să tresari la fiecare frunză suflată de vînt crezînd că auzi depărtîndu-se pașii așteptării? Aceste neliniști interioare nu pot fi redade în scris și nu pot

fi înțelese dacă nu au fost trăite. Și acum, pentru că v-am descris simptomele, să vă descriu și geneza lor; pînă acum nu am reușit să-mi găsesc un prieten cu care să mă înțeleg așa cum visez eu. Toți băieții pe care i-am cunoscut mi s-au părut prea vicioși. Prea nedemni de o dragoste pură. Nu doresc perfecțiunea pentru simplul fapt că ea nu există, dar nu pot tolera la infinit toate aspectele negative. Urmarea? Mă simt singură printre suflete lipsite de melancolie. Și sînt deznădăjduită.”

ADINA POPESCU: Deduc din scrisoarea ta că încă înveți. Deci, deși nu-ți spui vîrsta (eterna poveste feminină?!), trebuie că ești elevă sau studentă. Înclin să cred că stai încă pe băncile liceului. Mi se pare firesc să tinzi spre frumos, să-ți placă albul absolut și să sesizezi orice impuritate. Sînt de acord să faci unele concesii, dar nici un compromis. Viața nu este nici mai simplă, dar nici mai complicată decît crezi. Nufărul inimii tale merită o puritate asemănătoare! Nu se poate să n-o găsești într-o zi.

„LICEENII“

Luni în șir, cît a rulat pe ecrane filmul „Liceenii” am fost bombardați cu sute de scrisori pe adresa rubricii „Cazuri și necazuri în dragoste” legate de acest film. De la cereri în căsătorie pentru Ștefan Bănică jr. sau Oana Sirbu, pînă la întrebări ținînd de viața particulară a protagoniștilor; de la întrebări despre film, pînă la întrebări despre viață; iată de ce, ținîndu-ne de cuvînt, publicăm în continuare două interviuri îndelung promise.

OANA SÎRBU:

„FETELE TREBUIE SĂ FIE CEREBRALE ȘI REALISTE CU EVENIMENTELE VIEȚII”

— Ești, Oana Sirbu, unul dintre personajele principale ale rubricii noastre. Bănuiești de ce?

— Cred că da. Pentru „Liceenii”.

— Întocmai. Mulți, foarte mulți adolescenți vor s-o cunoască pe

Dana, eroina principală a filmului, să-i pună întrebări. Există chiar, în unele scrisori, confuzia între eroină și actriță.

— Nu sînt actriță.

— Știm. Vom vorbi și despre acest lucru. Cum ai ajuns să joci acest rol într-unul dintre cele mai simple, mai firești, alarmant de nespectaculoase filme, dar de-un imens, incredibil — pentru unii specialiști — succes. Succes credibil, perfect justificat din punctul de vedere al „Cazurilor și necazurilor în dragoste”, rubrica noastră?

— Totul a plecat, n-o să vă vină să credeți, de la muzica ușoară care este o veche pasiune a mea. Pot să vorbesc despre cum am început?

— Chiar asta te rugăm!

— De fapt inițial am vrut să fac balet. Tata, Romulus Sirbu, e balerin la Teatrul „Tănase”. Mi-a plăcut foarte mult baletul, dar medicul mi-a interzis. Aveam un suflu sistolic.

— Cînd se petrecea acest lucru?

— Prin clasa a IV-a. Am încercat totuși ceva atletism, gimnastică artistică. N-a fost rău, dar oboseam repede. Am urmat cursurile Liceului de

filologie-istorei nr. 1 „Iulia Hașdeu”. Între timp am intrat între componenții corului „Preludiu” al Ansamblului artistic al UTC. Treptat, treptat am simțit o tot mai mare atracție pentru muzica ușoară. Mi-am cumpărat chiar și o chitară. Mă acompaniam, cântam cu dragoste, cu pasiune. L-am rugat pe tata să mă ia la teatru și l-am cunoscut astfel pe Petre Mihăescu, dirijor și compozitor. Prin el am ajuns pe scena primului concurs organizat de Teatrul „Tănase”. Concursul se chema „Se caută o vedetă”.

— Și a fost găsită vedeta?

— Am luat locul II! Cu același spectacol-concurs am mai luat locul I la Mizil și Tîrgoviște. Apoi am fost selectată pentru „Steaua fără nume”.

— Unde ai obținut punctaj maxim. Am văzut emisiunea. Dacă Nicolae Corjos, regizorul de mai târziu al „Liceenilor”, te-a văzut aici, nu-i exclus să-i fi venit ideea rolului pe care ți l-a atribuit.

— Nu, lucrurile au fost mai complicate. Am luat într-adevăr punctaj maxim, dar la etapa următoare am luat și un 9.

— E o notă mare!

— Da.

— Cine ți-a dat-o?

— Camelia Dăscălescu...

— Când Camelia Dăscălescu dă 9 înseamnă că e foarte bine.

— Da, dînsa crede că-s puțini care merită 10. Mi-a dat 10 la prima etapă. Cred că are dreptate să fie exigentă. Muzica noastră ușoară mai are și scăderi. Ne-am învățat, chiar și publicul, să cerem puțin, prea puțin.

— Mai concret.

— Nu putem merge la infinit cu „Drumurile noastre”. E nevoie de o înflorire a muzicii, a gustului. Spectatorii cer mereu „Drumurile noastre”. N-am nimic cu interpretul, cu piesa. Vreau doar să spun că e nevoie de un progres muzical. Tînăra generație vrea altceva.

— Ai dreptate. Cîntecele vechi sînt frumoase. Dar trebuie create și cîntece noi, frumoase. Iar dacă e posibil mai frumoase. E o lege a progresului artistic. Și chiar a progresului sensibilității. Crezi că există un progres al sensibilității?

— Întrebarea e dificilă. N-aș putea spune. Un progres al orientării, al mijloacelor de a obține un sunet de calitate — da.

— Să revenim la spectacole.

— Am jucat în „Eu vă fac să ri-

deți”. Tot la „Tănase”. A fost o experiență pentru mine.

— Ce făceai aici?

— Cîntam două piese.

— Și?

— Și publicul mă aplauda. Am mai obținut și „Premiul tinereții” la Mamaia.

— Cum ai ajuns la „Liceenii”?

— Regretata Cornelia Mihalache, regizoarea secundă a filmului, m-a chemat la Buftea. Am dat probe. Peste cîteva zile am fost anunțată acasă că mi s-a distribuit rolul titular, rolul Danei.

— Unii dintre corespondenții noștri scriu că ai o candoare naturală, o anume gingășie netrucată. Să vedem în aceste calități un ideal moral?

— Dana este o fată cu calități. În multe privințe ea poate reprezenta un ideal. Când iubește nu uită de învățătură. Este și secretara organizației de tineret.

— Ți-a venit bine rolul, l-ai asimilat cu ușurință?

— N-aș zice. Era primul meu film. Aveam emoții. Emoțiile se vedeau. Dar Corjos este un regizor care știe să se apocie foarte mult de inimile tinerilor. Apoi întreaga echipă m-a ajutat și curînd a început să mi se spună că este foarte bine. Că lucrurile merg bine.

— Nu crezi că aceste, acele emoții care se vedeau și se mai văd pe ici pe colo în film au dat adevărata naturalețe și putere de convingere. Danei pe care-o joci?

— Poate. Dana e o fată sensibilă.

— Oana Sirbu cum este?

— Mai bine să vorbim despre film.

— Ce ar mai fi de adăugat?

— Că toți trei băieții joacă foarte bine. Că sînt întîmplări dintr-un liceu pe care mulți le trăiesc sau le-au trăit întocmai. Ei sînt studenți la teatru și Ștefan Bănică (Mihai) și Mihai Constantin (Ionică) și Tudor Petruț (Șerban).

— Cum trebuie să fie un băiat care iubește?

— Ca Mihai din film. Să fie constant, sincer, sensibil, ambițios totodată.

— O fată? Cum trebuie să fie fetele azi?

— Fetele trebuie să fie cerebrale și realiste, cu toate evenimentele vieții.

— Nu te contrazici puțin?

— Nu, nu cred.

— Oana Sirbu este cerebrală și realistă?

— N-aș putea spune cu tărie acest lucru. Eu am recomandat doar cititoarelor, colegelor mele de generație să încerce să fie cerebrale, să rămînă firește sensibile, dar cu multă grijă.

— Liceană fiind, ce pasiuni ai avut?

— Cele pe care le am și azi. Muzică adică, dans, literatură. Îmi plac româna și engleza.

— Mai joci în vreun film?

— Am început filmările la „Vulcanul cel stîns”, unde joc rolul Larisei, fiica eroului principal.

— Cum e Larisa?

— Cam ca Dana din „Liceenii”. E o fată care-și iubește mult tatăl, ceea ce e un sentiment frumos și foarte omenesc. Partener mi-e Adrian Pintea. Începem filmările și la „Extemporal la dirigenție”, cel de-al treilea film din serialul lui Nicolae Corjos.

— Unii tineri îți cer pentru rubrica de față o definiție a dragostei.

— Nu mă simt în stare s-o dau. Pot să dau o definiție la un fenomen fizic sau chimic, dar nu pot defini acest sentiment.

— Ce să transmițem cititorilor din partea Oanei Sirbu?

— Mult succes în tot ce fac și în privința vieții personale să nu-i părăsească cerebralitatea.

— Din nou?

— Întocmai!

ȘTEFAN BĂNICĂ-jr

„POȚI SĂ FII FERICIT PE ECRAN ȘI S-O ÎNCURCI ÎN VIAȚĂ”

— Înainte de a intra în tema propriu-zisă a dialogului nostru, câteva date despre Ștefan Bănică jr. Să-l coborîm deci pe proaspătul erou din „Liceenii” cu picioarele pe pămînt, luîndu-i aureola.

— Păi, m-am născut pe 18 octombrie 1967 în București. Să continui ca la Buletin?

— Întocmai!

— M-am născut din părinți (doi!) care-au fost mama și tata. Mama e redactor la Agerpres, iar tata actor.

— Dragostea pentru scenă, film vine dinspre tată?

— Da, și de la tata care m-a influențat destul de mult în alegerea meseriei.

— E timpul să informăm cititorii noștri că Ștefan Bănică jr. este student la IATC în anul doi, secția actorie...

— Actorie-zi...

— Există și actorie-noapte?

— Eu sînt la actorie la zi, la clasa profesorului universitar Ion Cojar.

— Liceul?

— L-am terminat în 1985 la „Căragiale” în București.

— Ce fel de elev ai fost?

— N-am prea strălucit. Eram doar un elev bun.

— Năzbîtii? În film joci un rol cusut din seriozități și ambiții.

— O, ho! Filmul îmi spală multe păcate, ca o apă limpede. Făceam trăznăi cu nemiluita. Sper ca bunii mei profesori de liceu să citească acest interviu și să-mi recunoască meritul sincerității.

— Poți să ne spui o trăznaie de care-ți aduci, aminte?

— Omoram muște!

— Asta a făcut Creangă mai întîi. A și trecut-o în nemurire, prin literatură.

— Da, dar eu le omoram altfel. Eram patru băieți în ultimele două bănci. Toți ucidem muște. Într-o zi eu am prins o muscă mare, verde, pe care am incinerat-o. După decesul ei, toți patru ne-am ridicat în picioare, am părăsit ora țînd cu toată durerea pe care-o puteam exprima: „A murit, a murit!” Un profesor, cu care

ne-am întîlnit, m-a întrebat speriat cine a murit? I-am răspuns că o muscă.

— Nu i-a prea plăcut gluma!

— Deloc. S-a simțit jignit și astfel am luat 8 la purtare.

— În ce clasă erai?

— Într-a XI-a. Lucram pe atunci și la un film serial pentru TV — „Eroii nu au vîrstă”. Mihai Constantinescu a fost primul regizor cu care am lucrat.

— Ce făceai în „Eroii nu au vîrstă”?

— Păi, manifeste, întîlniri, mă întîlneam cu o fată. Eram pozitiv! De altfel mă cam paște-eroul pozitiv. La institut acum, într-un filmuleț, tot erou pozitiv m-am nimerit. E foarte riscant fiindcă toată lumea știe ce faci. Devii antipatic.

— Antipatici sînt totuși negativii. Actorul care l-a jucat pe J.R. în cunoscutul serial american a avut, din cîte știu, chiar necazuri. Unii i-au pus foc la casă sau așa ceva!

— Așa este, dar publicul s-a săturat de Feți-Frumoși și de cavalerul care-i împușcă pe toți. Îl interesează și personajul negativ care produce intrigi. Dacă el reușește să facă lumea să-l urască e foarte bine. Înseamnă că a jucat fără cusur. Cazul lui Jerry Hagman, respectiv J.R. din „Ivory Oil Company Dallas”.

— Ce model sau modele de actori ai?

— Îmi plac mai mulți actori de la care încerc să fur cîte ceva. Petrică Gheorghiu, primul meu profesor de teatru, cu care m-am pregătit pentru institut, Victor Rebengiuc, Gheorghe Dinică și taică-meu.

— Ștefan Bănică!

— Întocmai. Toți acești mari actori sînt prentu mine ca niște generații. Cînd îi văd parcă mă încarc și eu. Cînd îi văd constat că meseria asta e superbă.

— Frumos spus. Să revenim la „Liceenii”, filmul care ți-a pus pe frunte o rapidă aureolă. Oricum, filmul cu cel mai mare succes de casă, deci de public din istoria cinematografului românesc. Poate pentru că este pe cît de simplu, pe atît de natural și de omenesc. Deci, cum a fost?

— Păi, cînsit să fiu, la început n-am prea înțeles ce va ieși. Principiul meu era să nu mă fac de rușine. Cu această idee am jucat, l-am jucat pe Mihai. Fiind și el un personaj pozitiv mi-a fost teamă că n-o să mă placă lumea.

— Lumea te-a cam plăcut. Rubrica noastră, „Cazuri și necazuri în dragoste” îți stă la dispoziție pentru un argument suplimentar. Adolescenții, liceenii au îndrăgit mult acest film și, nu numai atît, îl consideră al lor, ceea ce este mult mai important. În acest context, Ștefan Bănică, alias, Mihai, a cucerit simpatii, ai primit și declarații de dragoste.

— Eu sau Mihai?

— Aici lucrurile nu-s tocmai limpezi.

— Vreau să vă spun că au venit oameni la mine, oameni în toată firea care mi-au spus că acest film le-a trezit o nouă poftă de viață, că au ris și au plîns, că s-au regăsit în personajul meu. E cea mai mare bucurie pe care ți-o dă această profesie.

— Unii din corespondenții rubricii se interesează dacă în liceu ai avut o dragoste similară celei din film!

— Am fost și eu îndrăgostit în liceu, dar fata n-avea nimic comun cu cea din film. Poate că un pic de legătură ar fi avut, dar eu n-am fost așa de insistent ca Mihai. Și cu asta, dragostea mea din liceu s-a isprăvit!

— Ești un personaj aproape celebru. Dragostea se vede altfel de pe înălțimea unui soclu de autografe?

— Da de unde? Sînt un om ca oricare, iar cazurile și necazurile în dragoste sînt la fel pentru toată lumea. Poți să fii fericit pe ecran și s-o încurci în viață. De pildă Elvis Presley, idolatrizat de milioane de femei: necazul vieții lui i-a venit tocmai de la cea pe care-o iubea. E un

paradox care se repetă însă tot timpul.

— Oare? Oricum, remarc faptul că ai învelit ultima spusă într-un fel de oftat. Nu de scenă și nici de ecran. Cum sînt băieții și fetele care iubesc azi, generația adolescenților de care abia te-ai desprins?

— După părerea mea, un pic cam superficiali în privința sentimentelor. Nu meditează, ei, noi, nu medităm suficient asupra vieții. Înțelegi puțin la vîrsta liceului. Din acest motiv o fată vă scrie că s-a îndrăgostit azi de un băiat și miine îl iubește pe altul. Nici măcar prietenii nu se cheamă, nici măcar nu le poți zice o aventură. Sînt lucruri puerile. Sentimentele adevărate sînt mai profunde.

— Cînd crezi că se conturează adevărata maturitate a unui băiat să zicem?

— Dacă ar fi să vorbim de însurătoare, așa cum se interesează unii din *correspondenții rubricii, eu cred că un băiat e bine să-și întemeieze o familie pe la 25 de ani.

— Ai picat pe vîrsta indicată de sociologi!

— N-am știut. Cert e că dacă vrei o familie și copii acum e vîrsta potrivită. Dacă nu vrei copii, atunci un bărbat se poate însura pe la 35—40 de ani.

— Ștefan Bănică jr. cînd se va însura?

— Între 25 și 40 de ani!

— Și dacă marea dragoste va veni neîntîlnind cont de indicatori, cifre, studii sociologice? Dacă va veni miine?

— Miine n-are cum. Sau poate că a și venit. Oricum e un lucru serios dragostea. Eu așa gîndesc.

— Tot o întrebare din scrisorile primite la redacție: „Liceenii” continuă?

— Facem continuarea cu toate personajele din „Liceenii” și din „Declarație de dragoste”. Dar continuarea propriu-zisă a filmului „Liceenii” va fi la anul. Eu însă îmi îngădui o pauză cu filmele.

— Motivul?

— Vreau să-mi văd de facultate, vreau să învăț serios tainele acestei meserii.

— E aproape o profesiune de creștință. Succes!

— Mulțumesc!

Fapt divers pe mapamond

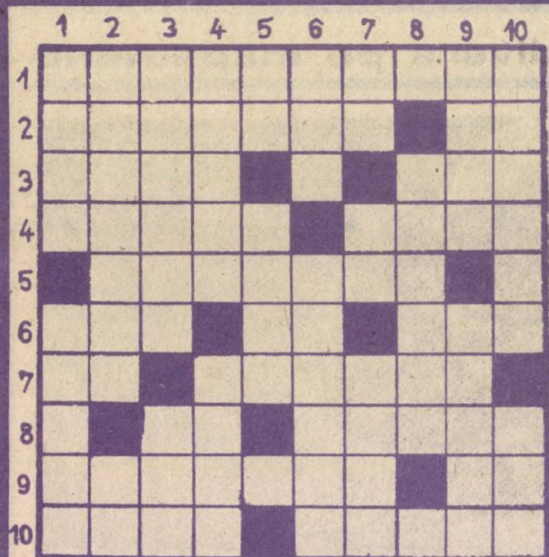

Unul dintre cei mai mari pantofi din lume o reprezintă această „creație” a cizmarului olandez Henk van Ree din Kaatsheuvel. Are o lungime de 1,03 metri și ar corespunde cu mărimea de pantof numărul 156.5. Dar unde să găsești un proprietar cu asemenea picioare?

Știți că în Marea Britanie există o zi în care este sărbătorit calul? În fiecare an, de „Ziua calului”, acest vechi prieten al omului este tratat ca „VIP”, adică drept persoană foarte importantă. În consecință caii sînt serviți în acel moment, în fața Hotelului Indiilor, de către personalul instituției, în veselă de argint, cu cel mai mare respect și atenția cuvenită pentru aceste valoroase ființe.

Grupaj realizat
de LUCIAN AVRAMESCU

Sportive

ORIZONTAL:

1) Verificare, etapă cu etapă, a formei sportive (pl.)
 2) Lovitură de jos în sus. — Punct marcat la mijlocul meciului! 3) Infigăreți în limitele admise de joc — Combinație în alb-negru finalizată în mat 4) Mijloc de înaintare... pe extremă! — XV-lea victorios într-o partidă în care s-au etalat toate valorile 5) Îți ia apărarea într-un moment de slăbiciune 6) Ture executate în timpul stabilit — Un 11 victorios într-o partidă, „ca la carte” — Strigăt de bucurie... la un atac susținut 7) În debutul reprizei la reluare, de pe extreme! — Selecționeri ai formației de bob 8) Pase laterale sau perpendicular în față! — Grămadă ordonată 9) Recent introduse în echipă — Apărarea din față! 10) Pur și simplu, fără nici un amestec — Te prinde de picior la un fault grosolan

VERTICAL:

1) Răsplată ocazională pentru o victorie de prestigiu — Evoluează în echipă la mine 2) Contraatac... în fața porții — În colțul din dreapta al porții! 3) Argumentele învingătorilor — luți în alergare (sing.) 4) Desfășurare în viteză — Încercare de concurs 5) Practic, pe ultimele locuri! — Plasat în lung de linie 6) Ca o minge... (în afară de joc!) — A urmărit cu atenție 7) Plasate-n spatele atacantului! — Pornit de la centru! — Vin în ultimul moment 8) Garnituri ce ciștigă meciul 9) O formație englezească — Partener de întrecere 10) Formulă de joc... — ... și un teren de joc, cu valuri

● Se spune că alpinii cad deseori de pe stinca aceea înaltă de trei sute de metri!

— Exagerări! De obicei cad numai o dată.

● — Nu te interesează nimic afară de fotbal. Pariez că ai uitat și data la care ne-am căsătorit!

— Cum aș putea să uit! A fost în ziua de 14 martie 1972, când s-a disputat o etapă intermediară și din cauza ceremoniei n-am prins decât repriza a doua, televizată, a meciului.

Competiția nr.1 a anului EURO - FOTBAL ' 88

Cel mai important eveniment sportiv al anului '88 este, de departe, *Campionatul European de fotbal inter-țări*, a cărui denumire în limbajul cronicarilor a fost prescurtată, numindu-se „Euro '88”. Pentru organizarea celei de a 8-a ediții a prestigioasei competiții UEFA a hotărât să acorde această onoare Federației de fotbal a R.F. Germania. Inutil să mai menționăm că gazdele au și anunțat, deși mai există încă un sezon de dispute decisive, cel din toamna lui 1987 — la data apariției *Almanahului* nostru el încă n-a început — că toate orașele-gazdă și toate stadioanele sînt gata de start, oferind cele mai bune condiții de joc, ca și facilitarea transmisiilor mass-mediei. Evident, va fi o competiție care stîrnește interesul major al întregii lumi fotbalistice, nu numai a continentului european. E suficient să arătăm că mulți specialiști consideră mai dificilă calificarea la „Euro-fotbal” decît la un Campionat Mondial și că valoarea turneului final este cel puțin la fel de ridicată ca la un C.M. Un calcul matematic argumentează afirmația noastră: la un turneu final al C.E. participă numai 8 echipe; la un turneu final al C.M. participă, cum la fel se știe, 24 de echipe, dar din acestea 14 sînt reprezentantele țărilor europene! Deci, la „Euro '88” vor fi cu șase mai puține ceea ce înseamnă bătălii temerare și în consecință o selecție riguroasă a valorilor.

Înainte de a prezenta situația la zi în actuala ediție, precum și alte amănunte legate de organizarea turneului final, să facem o scurtă incursiune în istoria competiției.

DIN „BIOGRAFIA” LUI „EURO-FOTBAL”

Așadar, înainte de a cîntări șansele de calificare a componentelor celor 7 grupe preliminare, să vedem „isprăvile” echipei României în precedentele ediții. Competiția, al cărui turneu final se desfășoară din patru în patru ani este, relativ, tînără. Trofeul întrecerii este, cum se cunoaște, „Cupa Henri Delaunay”, denumire provenită de la numele inițiatorului ei, fostul președinte ale Federației franceze de fotbal (F.F.F.), care a avut ingenioasa idee a organizării acestei competiții în anii de mijloc dintre turneele finale a două ediții ale C.M. Prima ediție s-a desfășurat în 1960 cu numai 17 țări prezente la start, și cu un turneu final de „patru”, finala și primul titlu european, deci, fiind cîștigate de echipa *Uniunii Sovietice*, învingătoare în fața Iugoslaviei, cu 2-1. În ordine, apoi, intră în posesia titlului echipele *Spaniei* (1964, victorioasă cu 2-1 în fața formației Uniunii Sovietice); *Italiei* — 1968, cînd după 1-1, finala s-a rejucat și „azzurii” cîștigă, apoi, pe stadionul olimpic din Roma, cu 2-0, în fața fotbaliștilor iugoslavi; *R.F. Germania* — 1972 (3-0 cu URSS); *Cehoslovaciei* — 1976 (7-5 după prelungiri, executarea loviturilor pornind de la 2-2 după 120 minute de joc); *R.F. Germania* — 1980 (2-1, în finala cu Belgia), cînd se joacă pentru prima dată un turneu de „opt”. Urmează, „Euro '84” din Franța, cînd echipa lui Platini, aflat în vîrf de carieră, cucerește titlul european, cîștigînd finala cu Spania. Această ediție, a 7-a, coincide cu performanța de vîrf a echipei României, cînd tricolorii se califică la turneul final. Pînă atunci, am ajuns, în „sferturi”, la prima ediție, în „optimi”, la a doua, în „calificări” la a treia, în „sferturi” la a patra (cînd am jucat trei meciuri cu Ungaria, dar după 1-1 la Budapesta, 2-2 la București a urmat acel 1-2 pe teren neutru, la Belgrad), în „calificări”, în următoarele două ediții, a cincea și a șasea, și, în sfîrșit, prezența în turneul final din Franța, cînd ne-am calificat, dintr-o grupă foarte puternică, cu Italia — campioană mondială en titre la ora aceea — Cehoslovacia, Suedia și Cipru. Dar, după ce echipa lui Mircea Lucescu trecuse, cu brio, atîtea „examene” dificile, în grupa semifinală din Franța, cu Spania, Portugalia și R.F.G., n-a mai ocupat decît locul patru, din trei partide realizînd o singură „remiză”, 1-1, cu Spania și fiind învinsă la limită 0-1, în meciul cu Portugalia și 1-2 în cel cu RFG, cu doar 2 goluri marcate și 4 primite, ceea ce înseamnă un punct, în grupă și locul 7, înaintea Iugoslaviei, între cele 8 participante, adică o comportare și rezultate sub așteptări, sub promisiuni, sub posibilitățile echipei.

Într-un clasament neoficial, pe puncte, al participărilor echipei României la C.E. ocupăm locul 13, cu 43 jocuri susținute în cele șapte ediții, din care am cîștigat 17, am realizat 12 „egaluri” și am pierdut 14, marcînd 68 de goluri și primind 54, cu 46 puncte cîștigate și 40 pierdute, ceea ce, una peste alta, oricum să recunoaștem înseamnă un bilanț pozitiv. Cine credeți că ocupă locul întîi în acest clasament? Cine alta decît echipa Spaniei, care, cum știți, este principala adversară a noastră în grupa întîi preliminară a actualei ediții a C.E. Linia ei în clasamentul amintit arată astfel: 54 jocuri, 29 victorii, 14 remiza, 11 înfrînger, 102 goluri înscrise, 48 primite, 72 puncte!

Iată de ce, mi se pare de prisos să mai amintim cîte speranțe se leagă de o nouă calificare a tricolorilor la „Euro '88”, mai cu seamă că ne disputăm șansele într-o grupă considerată mai puțin grea decît în ediția prece-

dentă. Aceasta cu atît mai mult cu cît și dorința și ambiția noastră de a obține performanțe de mare prestigiu internațional și la nivelul echipei naționale sînt în creștere după suita de izbîzni răsunătoare ale echipei Steaua.

CUI SURÎD ȘANSELE?

Pentru că ne aflăm în ultima pauză a calificărilor pentru turneul final al celei de a 8-a ediții (primele partide oficiale ale sezonului de toamnă sînt programate în septembrie) este un bun prilej să prezentăm situația la zi în cele șapte grupe, cunoscînd că se califică doar echipa clasată pe primul loc, cea a opta fiind calificată din oficiu — echipa RFG, țara organizatoare.

Evident, ne interesează cel mai mult *grupa întâi*, din care face parte și țara noastră. Iată cum arată clasamentul:

1. România	4	3	0	1	12-3	6
2. Spania	4	3	0	1	7-6	6
3. Austria	4	2	0	2	6-7	4
4. Albania	4	0	0	4	2-11	0

E limpede că lupta pentru întâietate se va da între echipele aflate pe primele două locuri. Echipa noastră beneficiază de un avantaj, de un atu care poate fi decisiv în lupta pentru calificare — cel al golaverajului: plus 9 față de numai plus 1 al echipei Spaniei. Ce mai e de jucat? Tricolorii au de susținut ultimele două partide, în deplasare, cu Albania, la 28 octombrie, și cu Austria la 18 noiembrie, în vreme ce spaniolii joacă „la domiciliu” cu aceleași echipe. Astăzi, când meciurile decisive devin mai dificile pentru echipele care joacă acasă, decît pentru formațiile vizitatoare, și cînd *echipa noastră se recomandă* (după victoriile atît de categorice, 4-0 cu Austria, 5-1 cu Albania și 3-1 cu Spania) „*ca o formație puternică, valo-*

roasă, cu o „carte de vizită” impresionantă, o echipă din prima linie europeană există mari șanse de calificare, există mari speranțe să fim prezenți, la „Euro '88”. În grupă, după toate datele, echipa noastră se prezintă în rolul principal pe care, nu ne îndoim, va ști să-l fructifice. Sigur, pentru jocurile rămase de disputat există „n” variante”, nu ne hazardăm să facem speculații dar pornind de la premisa că și România și Spania vor obține victoria, în ambele partide pe care le au de susținut, conform datelor hirtiei, nu vedem cum ibericii vor putea reface handicapul golaverajului. Apoi, să nu uităm, victoriile lor, la Viena și Tirana, au venit foarte greu, spre fluierul final și din situații întîmplătoare care nu se pot repeta la infinit. Dar, vorba românului, vom trăi și vom vedea...

În celelalte grupe situația se prezintă după cum urmează:

● *Grupa a 2-a are*, la fel, două protagoniste, Suedia și Italia, deznodămîntul calificării consemnîndu-se, mai mult ca sigur, în meciul dintre cele două „candidate” de la 14 noiembrie, programat pe stadionul San Paolo din Napoli, acolo unde joacă echipa lui... Maradona și unde „squadra azzurra” n-a pierdut nici o dată în ultimii 27 de ani! Iată situația în clasament:

1. Suedia	6	4	2	0	11-2	10
2. Italia	5	5	0	1	11-3	8
3. Elveția	5	1	2	2	8-8	4
4. Portugalia	4	0	3	1	4-5	3
5. Malta	6	0	1	5	3-19	1

Mai sînt de jucat: Suedia-Portugalia, Elveția-Italia, Portugalia-Elveția, Italia-Suedia, Malta-Elveția, Italia-Portugalia și Malta-Portugalia.

● *În grupa a 3-a*, s-a detașat decisiv echipa URSS (o specialistă a C.E. cu 5 prezențe în turneele finale!), campioana europeană en titre, Franța, ocupînd poziția a treia, fără nici o șansă de calificare, ea fiind departe, la ora de față, de valoarea și forma care i-au adus supremația în 1984, și atîta popularitate la C.M. din Mexic. În această grupă au produs senzația „egalurile” realizate de modesta echipă a Islandei cu Franța, 0-0, și URSS, 1-1, pe terenul propriu. Deci...

1. U.R.S.S.	5	4	1	0	10-1	9
2. R.D. Germană	5	2	2	1	8-2	6
3. Franța	5	1	2	2	2-4	4
4. Norvegia	4	1	1	2	2-5	3
5. Islanda	5	0	2	3	1-11	2

În continuare mai sînt de jucat: URSS-Franța, Islanda-Norvegia, Norvegia-Islanda, R.D. Germană-URSS, Franța-Norvegia, URSS-Islanda, R.D. Germană-Norvegia și Franța-R.D. Germană.

● *În grupa a 4-a*, Anglia pare să nu aibă adversar. Dar să nu anticipăm:

1. Anglia	4	3	1	0	7-0	7
2. Iugoslavia	3	2	0	1	6-3	4
3. Turcia	3	0	2	1	0-4	2
4. Irlanda de N.	4	0	1	3	1-7	1

Mai sînt de jucat: Iugoslavia-Irlanda de N, Anglia-Turcia, Iugoslavia-Anglia, Irlanda de Nord-Turcia, Turcia-Iugoslavia.

● În grupa a 5-a un lider nescontat, Grecia, care conduce în fața unor echipe repute, participante în dese rânduri la turneele finale ale C.M. Rezultatul care a făcut senzație pînă acum este acel 0-0 reușit de Cipru, în deplasare, în fața Poloniei. Iată situația la zi:

1. Grecia	6	4	1	1	12-7	9
2. Olanda	5	3	2	0	6-1	8
3. Ungaria	5	2	0	3	7-8	4
4. Polonia	5	1	2	2	5-7	4
5. Cipru	5	1	1	4	3-10	1

În continuare: Polonia-Ungaria, Ungaria-Grecia, Polonia-Olanda, Olanda-Cipru, Cipru-Polonia, Ungaria-Cipru, Grecia-Olanda.

● În grupa a 6-a, din nou o situație în care echipa ce se va califica pare să fie decisă de golaveraj. Dar să prezentăm ierarhia:

1. Danemarca	4	2	2	0	3-1	6
2. Cehoslovacia	4	1	3	0	5-2	5
3. Țara Galilor	3	1	2	0	6-2	4
4. Finlanda	5	0	1	4	1-10	1

Mai sînt de jucat: Țara Galilor-Danemarca, Finlanda-Cehoslovacia, Danemarca-Țara Galilor, Cehoslovacia-Țara Galilor.

● În sfîrșit, în grupa a 7-a nu se poate da nici un pronostic. În seria jocurilor sale bune și a unor rezultate pe măsură, în preliminariile CM din Mexic (1986) selecționata Bulgariei ocupă primul loc, după ce a „smuls” puncte prețioase în deplasare: 0-0, la Glasgow, cu Scoția, 1-1, la Bruxelles, cu Belgia! Oricum, și aici, două sînt posibilele pretendenți la calificare, primele două clasate, în cazul că Irlanda nu va interveni în dispută. Înainte de debutul sezonului de toamnă, ierarhia arată astfel:

1. Bulgaria	5	3	2	0	10-3	8
2. Belgia	5	2	3	0	13-4	7
3. Irlanda	6	2	3	1	6-4	7
4. Scoția	5	1	2	2	4-5	4
5. Luxemburg	5	0	0	5	1-18	0

ORAȘELE GAZDĂ ȘI STADIOANELE LOR

Competiția al cărei patronaj simbolic îl deține iepurașul „Berni”, mascota oficială a CE '88 — îl aveți în imagine — se va desfășura, în anul viitor, în perioada 10-26

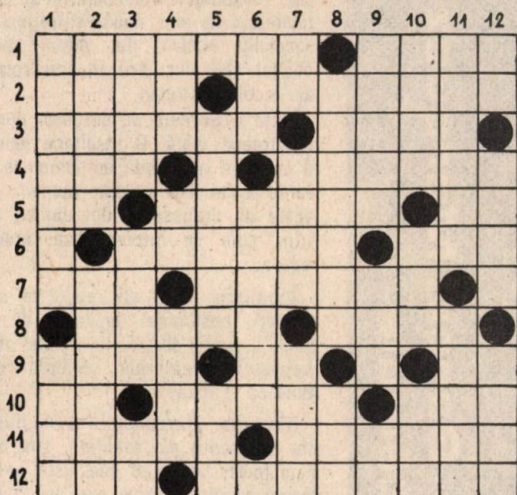
iunie, în RFG. Iată lista celor opt orașe și stadioanele desemnate de oficialitățile vest-germane pentru a găzdui meciurile din cele două grupe semifinale, din semifinalele și finala lui „Euro '88”: „Rheinstadion” din Dusseldorf, cu o capacitate de 67 871 locuri; „Waldstadion” din Frankfurt am Main, cu 61 146 locuri; „Parkstadion” din Gelsenkirchen — 70 600 locuri; „Volksparkstadion” din Hamburg — 61 418 locuri; „Niedersachsenstadion” din Hanovra — 70 080 locuri; „Müngersdorfer Stadion” din Köln — 61 188 locuri; „Olympiastadion” din München, cel mai mare, cu o capacitate de 77 500 locuri și „Neckarstadion” din Stuttgart, cu 70 705 locuri. Meciurile sînt programate după amiază, de la orele 16,30 și seara, unele partide începînd la orele 20,30, altele la 21,30, ora București. Unde și cu cine va juca echipa noastră dacă se va califica? Răspunsul este imposibil de dat! Deocamdată să ne calificăm, restul vom mai vedea. În ce privește repartizarea echipelor în cele două grupe semifinale organizatorii vor recurge la procedeul tragerii la sorți, echipa R.F.G. fiind considerată, mai mult ca sigur cap de serie, iar pentru cealaltă grupă, candidează în mod cert echipa Uniunii Sovietice sau, poate, a Spaniei, care este vice-campioana Europei. Pînă atunci însă mai este mult, mai avem de trecut prin mari emoții și grele clipe de suspans.

Prezentul „documentar”, întocmit pentru iubitorii și pasionații fotbalului, ne oferă tabloul sinoptic la ora de față al lui „Eurofotbal '88” ilustrînd situația la zi a celor 32 de echipe europene aflate în competiție (RFG este calificată din oficiu), firește aceasta ascunzînd, desigur, multe enigme, pe care cititorii Almanahului vor încerca să le dezlege înainte de vreme, comentariile aprinse și pronosticurile îndrăznețe pe marginea lor făcînd parte din această palpitantă și neobosită lume a fotbalului care a cucerit Terra acestui sfîrșit de secol XX.

VASILE CĂBULEA

**Succes fotbaliștilor tricolori
în marile confruntări internaționale!**

La soare

ORIZONTAL: 1) Umbrelă de soare — Îmbrăcăminte pentru băi de soare. 2) Un zeu al soarelui — De la soare-apune (fem.) 3) Una din binefacerile soarelui — Subiect livresc. 4) Papagal sud-american — De soare (fem.). 5) Curge! — O perdea de răcoare suprapusă peste arșița soarelui — Apus la... apus! 6) De culoarea cerului însoțit — Soare-răsare. 7) Literă slavonă — Privitor la un anume os al bazinului. 8) Ca soarele toamnă, lipsit de strălucire — Zeița curcubeului. 9) Culoarea soarelui crepuscular — Unsprezece! — Scoase din foc! 10) Emil Grigoriu — Un nimic poetic — „Galben-de-soare” cel înaripat, din basmul Ileana Sînziana de Ispirescu. 11) Numele popular al unei luni cu „soare cu dinți” — Zeița dimineții și a primelor raze de soare. 12) Insulă în arhipelagul Tonga — Scriitor american contemporan, autor al povestirii Soare în amurg.

VERTICAL: 1) Mijloace de protecție, împotriva insolățiilor — „... Soare”; denumire dată lui Ludovic al XIV-lea (neart.). 2) După apusul soarelui — Punctul cel mai depărtat de pământ al orbitei aparente a soarelui. 3) Capitală europeană — Anexă a motocicletei — Soarele anticelor piramide. 4) „...lumină”, unități în care se măsoară distanța de la pământ la soare — Într-o rază! — Sora noctambulă a soarelui. 5) A se face apă din cauză de... soare — Purgatoriu (rar). 6) Ornament arhitectural — A emite raze. 7) Cale! — Căpetenie din unele țări însoțite — Vîrf în Carpați. 8) Obstacole în calea razelor solare — Țesătură fină. 9) Pălesc -la apariția soarelui — Expus prea mult la soare — Curcă! 10) Oraș din ținuturile unor vechi adoratori ai soarelui — Localitate în S.U.A. — Corp geometric. 11) Și-a pierdut viața în temerarul său zbor către soare (mit.) — Simbolul luminii și al căldurii, astru fără de care nu se poate concepe viața. 12) La revedere! — Aceasta — Luminos.

Dicționar:ARA, IAT, EUA, ERF, ELI.

● — Domnule profesor, spune Jimmy, nu cred că merit chiar nota 1.

— Nici eu, băiete, dar alta mai mică nu există.

● Un scoțian se prezintă la un oficiu telegrafic londonez pentru a trimite o telegramă. I se spune că are de plată o taxă pentru mesaj, dar că numele este scutit de plată. Scoțianul cade pe gânduri apoi spune:

— Puteți crede sau nu, dar eu sînt indian și numele meu este: „Pînă simbătă nu vin acasă!”

● Pe ușa unui lift e agățată o tăbliță: „Liftul acesta e defect. Liftul cel mai apropiat funcționează în blocul vecin”.

● Jimmy, de ce arunci medicamentul?

— M-am dus la doctor pentru că trebuie să trăiască și el. Am luat rețeta, am dat-o farmacistului și i-am plătit, pentru că și el trebuie să trăiască. Acum arunc poțiunea pentru că trebuie să trăiesc și eu.

● — În acest hotel totul e istoric. Patul în care dormiți e chiar patul în care a dormit o noapte Napoleon.

— Poate că măcar așternuturile puteau fi schimbate.

Gabriel Garcia Marquez se destăinuie

Marele scriitor columbian Gabriel Garcia Marquez, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, s-a născut în anul 1928. În anii '50 a lucrat la Paris în calitate de corespondent al mai multor ziare columbiene și străine. În anul 1961 s-a stabilit în capitala Mexicului, iar între 1967 și 1977 a trăit în Spania.

Este autorul a numeroase lucrări, dintre care cele mai importante sînt „Un veac de singurătate”, „Toamna patriarhului”, „Cronica unei morți anunțate”, traduse în mai toate limbile pămîntului.

Din anul 1982, cînd, cu prilejul ceremoniei acordării Premiului Nobel pentru literatură, a îmbrăcat pentru prima și ultima dată smokingul, Gabriel Garcia Marquez a participat la sute de întîlniri cu cititorii, la numeroase serate literare, a stat de vorbă cu un număr impresionant de ziaristi de la ziare și reviste din întreaga lume, de cele mai diverse orientări și convingeri politice. Unul dintre aceștia a fost și redactorul publicației argentinienne „El Periodista”, căruia i-a acordat un interviu, din care reproducem cele ce urmează.

Întrebare: Romanul „Dragostea la vremea ciumei”, apărut nu demult, este prima carte pe care ați scris-o după ce ați obținut Premiul Nobel pentru literatură. Acum, după această recunoaștere, vă simțiți a avea mai multă responsabilitate pe umeri?

Răspuns: În momentul cînd am primit Premiul Nobel, romanul era deja scris în liniile lui generale. Mi-am imaginat însă că după terminarea tuturor actelor acelora inutile mă voi

întoarce și-l voi rescrie, așa cum am făcut cu toate celelalte cărți ale mele. Mi-am dat însă repede seama că acest lucru nu este posibil pentru că pur și simplu nu mă mai puteam concentra. Din această cauză am întrerupt scrisul și „am făcut pe laureatul Premiului Nobel”.

Întorcîndu-mă la cartea mea, aceasta nu mi-a mai plăcut. Am schimbat întreaga concepție a cărții și am început s-o scriu din nou. Acțiunea romanului, care se desfășoară în partea caribiană a Columbiei, am

împins-o cu cincizeci de ani spre trecut. Personajele romanului și-au trăit tinerețea în anii douăzeci-treizeci ai secolului nostru, dar m-am simțit obligat să-i duc pînă în anii optzeci ai secolului trecut.

Este o poveste de dragoste durînd o întreagă viață. O meditație asupra a ceea ce reprezintă dragostea la diferite vîrste. Dar nu este numai o poveste de dragoste a doi oameni bătrîni, cum se interpretează, eronat, adesea.

Întrebare: Cum ați reușit să cuprindeți ansamblul modului de a gîndi, a simți, obiceiurile și mai ales dragostea vîrurilor acelora din America Latină?

Răspuns: Personajele romanului sînt cunoscute din realitate, sînt oameni foarte apropiați mie. Este vorba despre oameni bătrîni, care își amintesc foarte bine lumea de la începutul secolului nostru. Experiența lor mi-a fost suficientă pentru că diferențele dintre epoca noastră și cea de la sfîrșitul secolului al nouăsprezecelea nu sînt prea mari. Pe atunci timpul se scurgea mai încet, iar schimbările nu se produceau atît de repede și atît de des. Tatăl meu a murit la optzeci și patru de ani. Mama are acum optzeci și unu. Înainte de a începe să scriu romanul i-am vizitat adesea și am stat mult de vorbă cu ei. Nu le-am spus nicio dată că am de gînd să scriu un roman despre ei, de aceea mi-au povestit totul spontan și cu sinceritate.

Acțiunea romanului o constituie, în esență, întîmplările vieții lor. Încet, încet ele se transformă și în întîmplările altora. Rămîn însă la pîrea că romanul este un soi de colaj literar. Scriu în așa fel încît iau ceva de colo, ceva de dincolo, ceva din altă parte și apoi, mai tîrziu, fantezia mea compune o nouă acțiune.

Întrebare: În afară de întîmplările părinților dv. ce altceva v-a inspirat atunci cînd ați scris acest roman? Ați recitat autorii secolului al XIX-lea?

Răspuns: Da, am recitat cîteva dintre romanele din secolul al nouăsprezecelea, în special cele ale autorilor francezi. Cele mai bune romane le-au scris atunci rușii, dar asta nu mi-a fost de prea mare ajutor. Mă interesa altceva. Cel mai mult m-a interesat doamna Arnaud, eroina principală din „Educația sentimentală” a lui Flaubert. Am recitat și „Doamna Bovary”, care m-a tulburat profund. Este o

operă perfectă, fără cusur. Recitind aceste cărți, mi-am dat seama că Flaubert n-a povestit doar o poveste de dragoste, ci că a reconstituit în romanele sale istoria vremii sale. În fața mea stătea întrebarea: cum voi reuși eu să introduc o poveste de dragoste într-o epocă atât de explozivă cum a fost America Latină la sfârșitul secolului trecut?

Noi citim operele altora pentru a vedea cum sînt scrise. Le citim întocmai cum am desface șurubul de piuliță și îndată ce ne dăm seama cum au fost scrise le punem deoparte. Vreau să știu cum fac alții, de aceea cred că ar trebui, că ar fi drept, ca fiecare romancier să adauge la sfârșitul cărții o listă cu literatura folosită, așa cum fac autorii de „literatură a faptului”.

Întrebare: Nu demult ați afirmat că dv., latino-americanii ați sărit direct în secolul al douăzecilea din care cauză ați pierdut câteva elemente importante, cum sînt simțul pentru romantic sau teama în fața dragostei...

Răspuns: Tocmai această frică de dragoste am încercat să o surprind în detaliu în ultima mea carte. Cred că dragostea este însoțită totdeauna de teamă, care uneori se transformă în panică. În ultimul meu roman există un personaj care are o teamă teribilă de fiecare nouă dragoste, de parcă ar fi trăit-o mai înainte de a o fi întâlnit...

Întrebare: După părerea dv., cum a evoluat dragostea în ultima vreme?

Răspuns: La noi, în zona caribiană a Columbiei, dragostea a fost totdeauna, în mod artificial și brutal oprimată. În această privință nu a existat niciodată libertatea de astăzi. Copiii mei își au iubirile lor, se plimbă, călătoresc cu ele. În urmă cu doar câteva decenii așa ceva era de neimaginat. În „Cronica unei morți anunțate” acest subiect a fost dramatizat într-atît încît unul dintre bărbai este ucis pentru că răpise primul, dragostea unei fete necăsătorite.

Tinerii din generațiile de astăzi se află în mare încurcătură cînd le spun că așa ceva s-a întimplat în realitate. În cazul meu, dacă mă întîlnesc cu o femeie care mă interesează, dar care nu trebuie să fie neapărat o frumusețe, sînt cuprins în mod obligatoriu de teamă, de frică. Prin intermediul unuia dintre personaje afirm de altfel că sfârșitul secolului nostru seamănă cu sfârșitul secolului trecut.

Întrebare: Prin ce?

Răspuns: Prin aceea că pe primul plan revin din nou asemenea valori morale cum sînt solidaritatea umană, afirmarea sensibilității etc. În roman există un personaj care, într-o situație critică, întrebat ce așteaptă de la secolul douăzeci, răspunde: „Cred că acest secol va schimba întreaga lume, numai pe noi nu.” Aceasta este o altă teză de bază a romanului meu. Cred că noi, latino-americanii sîntem „pătura mijlocie a lumii”. Mi-am dat seama de acest lucru cînd am călătorit prin Africa, în marea ei majoritate rămasă mai în urmă decît noi. Fiecare dintre noi vrea să trăiască cumva deasupra mediei. Chiar dacă sînt împotriva înțelegerii „consumatiste” a vieții, cred că oamenii trebuie să facă eforturi pentru a trăi mai bine. În acest context, consider ca neadevărată și nefondată părerea romantică potrivit căreia un scriitor trebuie să sufere și să trăiască în mizerie dacă vrea să scrie bine, să aibă imaginație.

Întrebare: Un roman a cărui acțiune se desfășoară în secolul trecut l-ați scris la cel mai modern calculator...

Răspuns: Pentru mine calculatorul este mașina de scris, simplă, practică și foarte folositoare. Am început să scriu cu stiloul, apoi cu tocul cu peniță, după care am trecut la mașina de scris mecanică și electrică. Mașina la care scriu nu gîndește romanele în locul meu, ea îmi permite doar să lucrez mai repede și mai intens. Poate că dacă aș fi avut-o de acum două decenii aș fi scris de două ori pe atîta cărți...

Întrebare: Ultima dv. carte este una despre oamenii bătrîni. Ce părere aveți despre generațiile de astăzi? Cum le vedeți, cum ar trebui să fie după părerea dv.?

Răspuns: Sînt de părere că în țările capitaliste tineretul nu o duce ușor. Să amintim numai faptul că o bună parte din rîndurile sale au căzut victime drogurilor. Cu toate acestea, cred că în rîndul generației tinere actuale se desfășoară un proces de renaștere a vechilor idealuri, interesul pentru viață, pentru muncă, pentru o viață fericită. Concluzia asta o trag văzîndu-i pe copiii mei și pe copiii prietenilor mei. Nu demult am fost martorii unui eveniment deosebit, este vorba despre cutremurul de pămînt care a devastat capitala Mexicului. Primii care s-au înrolat în de-

tașamentele plecate să acorde sprijin au fost tinerii. Ei au dat un exemplu de spirit de sacrificiu și de eroism, care i-a surprins în primul rînd pe părinții lor. Tinerii pe care îi vedem plini de defecte, de lipsuri, au dat o lecție generațiilor „mature”...

Întrebare: Ați spus, nu o singură dată, că vă considerați un om angajat, în sens politic...

Răspuns: Am vorbit despre asta de cîteva ori și o repet. Cred că lumea aparține socialismului și cred că lumea va ajunge să fie socialistă. Cu cît mai repede cu atît mai bine. Știm cu toții foarte bine cît sînt de necesare unele schimbări pentru America Latină. În același timp cred că socialismul nu este o formulă magică pietrificată. Pentru America Latină nu trebuie să gîndim propriile noastre forme, care să corespundă culturii și tradițiilor noastre... Noi, cei din America Latină avem destulă fantezie și potențial creator pentru a ne rezolva toate problemele...

Întrebare: Ce planuri de viitor aveți?

Răspuns: Vreau să scriu o noulă scurtă, care să nu aibă mai mult de 150 de pagini. Nu am încă o concepție exactă asupra ei și de aceea nu pot da detalii. Apoi aș vrea să-mi scriu memoriile. Dar nu vor fi niște memorii în genul acelor pe care unii scriitori le scriu la vîrstă cînd nu-și mai aduc aminte de nimic. Vreau să fie cu totul altfel. Aș vrea să-mi parcurg din nou toate cărțile și să povestesc cititorului adevărul despre fiecare episod. În locul urmărilor cronologice a evenimentelor aș vrea ca memoriile mele să le scriu prin intermediul personajelor și al situațiilor care, în final, să reprezinte viața mea. N-ar fi exclus ca din realitățile vieții mele să rezulte o altă realitate, să apară o nouă carte, bazată din nou pe ficțiune.

Întrebare: Ce le doriți cel mai mult cărților dv.?

Răspuns: Nu mă interesează atît ca ele să fie editate des și vîndute. Nu tînjesc nici măcar după laudele criticilor. În mod sincer, îmi doresc ca ele să fie citite nu numai de generația mea, dar și de cele viitoare. Trebuie să avem în vedere tendințele general valabile că, de regulă, copiii tind să depășească părinții, cel mai adesea în numele progresului. Să aibă alte gusturi decît părinții lor...

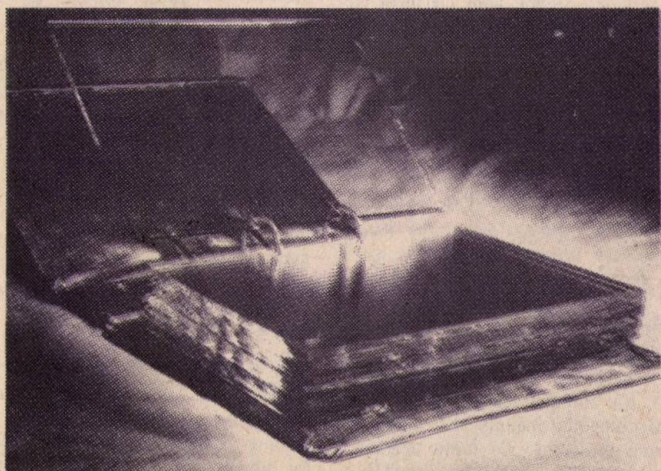
Prezentare și traducere de NICOLAE NICOARĂ

Fapt divers pe mapamond

Deși nu are în caietul său de bord decât puține ore de zbor, acest avion-elicopter de transportat mărfuri denumit „Helitruck” și inventat de Jürgen Both (RFG) se bucură deja de mare interes.

Aparatul de zbor, care seamănă cu un zepelin, este prevăzut cu patru elice mobile, acestea permițându-i lui „Helitruck” decolarea și startul pe verticală. Cu un consum mic de energie el poate transporta încărcături de până la 20 de tone și poate fi transformat la nevoie în clinică medicală mobilă. Prețul acestui mijloc de transport, care poate atinge 300 km/h și este construit dintr-o folie de plastic umplută cu heliu, este de 70 milioane mărci.

Obiectele de artă din sticlă sînt rare. Cei mai mulți artiști, care se încumetă să lucreze cu acest material fragil, renunță repede sau concep modele pentru a fi fabricate la scară industrială.

Nu același lucru se întîmplă însă și cu Bruno Toussaint. Artistul care trăiește în Köln are veșnic noi idei. Ultima – un repertor din sticlă, jumătate obiect de folosință cu standart de lux, jumătate operă de artă; din această cauză și atît de scump. Repertoriul cu foi de sticlă costă 950 de mărci!

PLĂCILE DIN RUMEGUȘ presat au fost pînă nu de mult cel mai important material de bază pentru industria mobilei, pentru modificările interioare și pentru finisarea caselor. Dezavantajele: sînt relativ scumpe și se pot aprinde ușor. Iată însă că un nou material se oferă ca alternativă. El constă din părți egale de ghips și lemn și a fost elaborat de un institut de cercetări din Braunschweig. Amestecul din particule mici din ghips și lemn este presat sub formă de plăci în instalații speciale, ele fiind mai ieftine și neinflamabile.

Materialul se fabrică deja într-o întreprindere din Finlanda, iar țări ca Norvegia, S.U.A., Japonia și Noua Zeelandă s-au dovedit interesate în preluarea licenței.

UNA DINTRE ATRACȚIILE pavilionului vest-german de la Expo' 87 din Vancouver (Canda) este Mercedesul 190 E, acționat prin comandă verbală, produs de firmele „Daimler-Benz” și „Kempf”.

Un computer detector de limbaj pune imediat comenzile verbale în acțiune. Prin intermediul unui electromotor ușile și geamurile se deschid și se închid, oglinda retrovizoare este îndreptată în poziția corespunzătoare, iar fotoliul se reglează anatomic, conform dorinței șoferului.

Tot prin comandă verbală se efectuează aprinderea motorului, se acționează frîna de mînă, farurile, claxonul și semnalizatoarele, chiar și radioul este pus în funcțiune prin vocea șoferului.

Automobilul este destinat handicapaților (celor fără mîini), el fiind „condus” doar prin semnale verbale și prin acționarea cu piciorul a unei singure pedale.

LA BONN (R.F.G.) a fost deschis primul centru cultural indian din Europa, care găzduiește expoziții, seminarii și concerte. A fost fondat de „Indian Council for Cultural Relations” din New Delhi și informează publicul interesat, prin intermediul cărților, al discurilor și al videocasetelor, despre aspecte ale artei și culturii indiene.

GABRIELA ȘEICARU

Perfecționarea capacității de supradistrugere - o amenințare la adresa planetei

Escaladarea înarmărilor se întinde an de an. Aceasta înseamnă nu numai o creștere cantitativă a armelor, ci, în mod deosebit, o perfecționare continuă a acestora pentru a fi capabile să ucidă „mai mult”, să distrugă mai mult. În această cursă irațională a înarmărilor, un loc cu totul deosebit îl dețin noile arme. Astfel, în spatele ușilor închise ale unor institute militare de cercetări extrem de bine păzite, armate de specialiști proiectează mijloace anti-umane tot mai sofisticate a căror menire este de a fi cât mai eficace, adică de a provoca distrugeri cât mai mari, într-un mod cât mai imprezvizibil, pentru a-și putea îndeplini în „liniște” misiunea lor ucigătoare. Concludent este faptul că datorită perfecționării continue a armelor, a apariției altora noi tot mai sofisticate, izbucnirea unei conflagrații planetare ar pune sub semnul întrebării însăși existența Terrei. Performanțele lor tehnice, departe de a încînta, îngrozesc, sînt o amenințare fățișă la adresa vieții pe planeta noastră.

DE LA AVIONUL MULTIFUNCȚIONAL LA AVIONUL... „FANTOMĂ”

Prima escadrilă de avioane de bombardament „B-1B” a intrat în dotarea Forțelor militare aeriene ale S.U.A. spre sfîrșitul anului 1986. Această escadrilă își are sediul la baza militară aeriană Dyess din statul Texas. Zilnic, cel puțin un avion „B-1B”, ce dispune de suficiente arme nucleare la bord pentru a distruge 38 de obiective militare, este gata de zbor în caz de alertă. Cei patru membri ai echipajului sînt cazați într-un buncăr situat în apropierea avionului, la capătul pistei de decolare. Armamentul cu care este dotat acest bombardier poate declanșa un holocaust nuclear. Se prevede construirea a 100 de avioane „B-1B” ce urmează să fie repartizate la patru baze militare aeriene din țară. Costul unui singur aparat se ridică la 206,03 milioane dolari. Avionul „B-1B” a fost conceput ca un aparat cu „roluri multiple”, care să poată fi folosit nu numai pentru „penetrație adîncă”, ci și pentru transportul rachetelor de croazieră. Totodată, acest avion trebuie să joace și rolul de bombardier convențional. Avionul astfel creat poate să țină piept exploziilor nucleare și poate rezista la temperaturi din cele mai scăzute. De altfel, membrii echipajului sînt prevăzuți cu căști care-i protejează de radiația luminoasă a exploziilor nucleare. La realizarea lui s-a folosit tehnologia destinată „avionului invi-

zibil”, ceea ce-l face greu de detectat de către radar. Această tehnologie determină reducerea posibilității detectării emisiunii sistemului electric al avionului sau a căldurii degajate de cele patru motoare deosebit de puternice ale sale. Totodată, această tehnologie are drept obiectiv inducerea în eroare, făcînd ca avionul să arate drept altceva. Astfel, „B-1B” apare pe ecranul radarului ca un obiect nu mai mare de un metru pătrat, putînd fi confundat cu o pasăre de talie mare. „B-1B” are aripi cu „geometrie variabilă” care se pot mișca în timpul zborului. Astfel ele pot fi împinse în exterior pentru efectuarea unei decolări rapide de pe piste scurte sau împinse în spate pentru realizarea de zboruri de mare viteză. În primii ani ai deceniului următor urmează să devină operațional un alt „avion de bombardament cu tehnologie avansată”, și mai greu de detectat decît „B-1B”.

Ar putea exista avioane „fantomă”? Se pare că da. Este vorba de o nouă armă — avionul de bombardament Stealth. Este astfel conceput de proiectanții săi încît să fie practic invizibil pentru undele electromagnetice ale radarelor, ca și pentru razele infraroșii, și să fie imposibil de sesizat de sistemele de detecție electronică sau acustică. Oare cum este posibil un asemenea lucru? În primul rînd trebuie avută în vedere forma

exterioară a avionului, reducerea dimensiunilor aparatului și modelarea siluetei sale. Forma sa nu prezintă nici o muchie ascuțită (susceptibilă să concentreze sau să amplifice energia electromagnetică), fiind rotunjite la maximum. Un alt obiectiv este eliminarea încheieturilor dintre aripi și corpul avionului, care sînt cu ușurință reperate de radar. Pentru a se evita acest lucru, tendința este de a se realiza un avion cît mai asemănător cu o aripă zburătoare. Apoi, cu cît dimensiunea sa este mai mică, suprafața pe care o expune undelor electromagnetice este mai redusă, deci posibilitatea de a le reflecta scade. În ce privește fuselajul, acesta este „îmbrăcat” cu material sintetic capabil să absoarbă energia electromagnetică a fasciculelor radarului. Pentru mascarea diferitelor altor componente ale avionului se folosesc materiale confecționate pe bază de carbon sau chiar ceramică. Se folosesc, de asemenea, vopsele speciale care să atenueze radiațiile și să denatureze semnalele care ar putea permite detectarea părților metalice. Aceste vopsele au și rolul de a camufla avionul, facilitînd integrarea aparatului în mediul ambiant și făcînd, astfel, detectarea optică dificilă. Avionul este dotat cu mijloace de protecție împotriva razelor infraroșii, care maschează „punctele calde” ale aparatului. Motoarele, care reprezintă, de asemenea, puncte vulnerabile ale avionului, se preconizează a fi montate deasupra, pentru a fi mascate de aripi și fuselaj. Pentru evitarea depistării acestor aparate de zbor prin mijloace de înregistrare în infraroșu, între motor, care este sursa de căldură, și fuselaj se are în vedere trecerea unui curent de aer rece. Acest avion dotat cu motoare silențioase dispune, pe lîngă un dispozitiv clasic de bruiere și de un dispozitiv care „citește” frecvența undei electromagnetice cu care vine în contact, apoi emite o undă electromagnetică de aceeași frecvență, ce îl păcălește pe operatorul de la radar, deoarece îl face să creadă că ținta este mult mai departe decît se află în realitate. Detectarea acestui veritabil avion „fantomă” devine și mai dificilă dacă se are în vedere că acesta va avea capacitatea să zborare la înălțimi mici sau la foarte mare înălțime cu viteză ridicată. Primele modele ale acestui avion efectuează deja zboruri experimentale deasupra deșertului

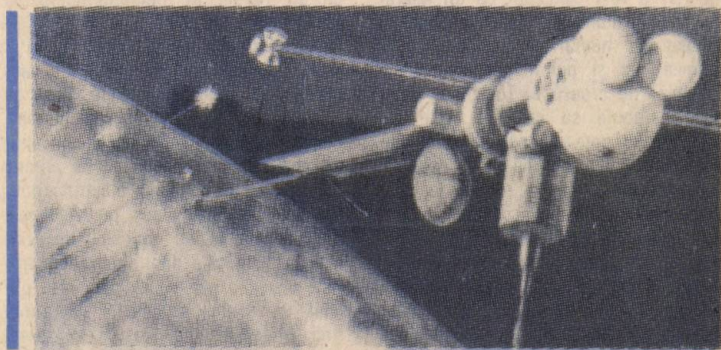
Nevada. La începutul anilor '90, la baza aeriană Whiteman din statul Missouri (situat în centrul S.U.A.) va fi adusă prima escadrilă operațională de avioane de bombardament „invizibile”.

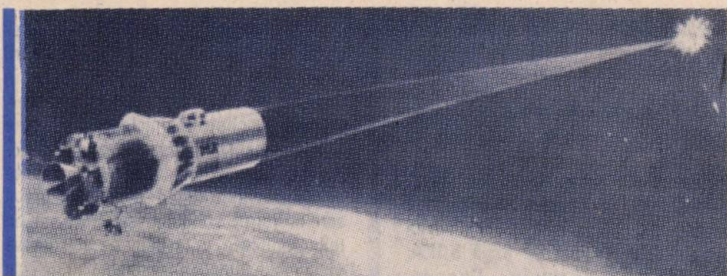
„CRUISE”, „MX”, „MIDGETMAN” INSTRUMENTE ALE INSECURITĂȚII

Racheta „Cruise”, lungă de 6,4 metri, zboară la o înălțime de numai 15,2 metri deasupra solului, fiind deosebit de greu de detectat de radar. Viteza sa de deplasare este de circa 800 km pe oră. Ea surprinde prin faptul că se poate orienta singură pe teren, adaptîndu-și traiectoria cu precizie după configurația solului. Cum este posibil acest lucru? Prin dotarea ei cu un sistem de ghidare, care este de fapt un computer, o adevărată „bibliotecă” electronică, ce conține hărți precise ale traseului ce trebuie parcurs pînă la țintă. Iar dacă harta din „memoria” electronică a acestei arme cuprinde un detaliu greșit, racheta îl „vede” datorită impulsurilor trimise pentru controlarea suprafeței terenului și evită, astfel, îndreptarea pe un traseu fals. De menționat că întregul sistem de ghidare are un volum de numai 30,5 cm cubi și o greutate de circa 41 kilograme. Și încă un amănunt, rachetele „Cruise” lansate de pe submarine au o autonomie de zbor de cel puțin 3 680 km. Din avion aceste rachete sînt lansate de la o distanță de 1120 km de țintă. Un avion de bombardament american de tip B 52 poate avea la bord 20 de astfel de rachete, fiecare cu cîte o încărcătură nucleară a cărei putere este de 200 kilotone. Aceste rachete pot fi lansate și de la bordul avionului „B-1B”. La ora actuală sînt instalate în țări europene membre ale N.A.T.O. 256 de rachete „Cruise”, ca-

pabile să declanșeze oricînd un adevărat cataclism.

La sfîrșitul lunii decembrie 1986, primele 10 rachete balistice intercontinentale americane cu patru trepte „MX” (inițiale ale cuvintelor din limba engleză, „rachetă experimentală”) au fost declarate operaționale. Acest lucru s-a întîmplat în urma desfășurării celei de-a zecea rachete „MX” la baza forțelor militare aeriene Warren din sud-estul statului

Wyoming. Celelalte nouă rachete „MX” fuseseră aduse la această bază cu câteva luni înainte. Toate cele zece rachete au fost desfășurate în același siloz întărit, destinat rachetelor „Minuteman”. În felul acesta, la 17 ani după desfășurarea primei rachete „Minuteman”, un nou tip de rachetă balistică intercontinentală, mult mai perfecționată în ce privește raza de acțiune, precizia și încărcătura utilă intră în dotarea armatei americane. Conform declarațiilor unor oficialități ale pentagonului, S.U.A. posedă în prezent circa 1 000 de rachete Minuteman 2 și 3, adăpostite în silozuri, precum și peste 15 rachete mai vechi, „Titan-2”, amplasate, de asemenea, în silozuri. În vederea înnoirii arsenalului strategic american, se prevede ca pînă în 1988 să se desfășoare în silozurile din statele Wyoming și Nebraska, destinate anterior rachetelor „Minuteman”, toate cele 50 de rachete „MX” a căror construcție a fost aprobată de Congres. Noua rachetă balistică intercontinentală „MX” are lungimea de 21,6 metri, un diametru de 2,36 metri, o greutate la lansare de circa 100 de tone și o capacitate de transport (încărcătură utilă) de 3,5 tone, față de mai puțin de 1,2 tone în cazul rachetei pe care o înlocuiește „Minuteman — 3”. Racheta „MX” este purtătoare a zece încărcături nucleare, fiecare conținînd echivalentul a 300 000 tone de trinitrotoluen. Cele 10 încărcături nucleare echivalează cu 100 de bombe de tipul celor care au distrus Hiroșima și Nagasaki. Precizia sa, după parcurgerea a 9 656 de kilometri, în circa 30 de minute, va fi, datorită sistemului de ghidare sofisticat, de ordinul a circa 100 de metri, față de 220 de metri în cazul rachetei „Minuteman-3”. Ea utilizează tehnica de lansare la rece, permițînd punerea în funcțiune a motoarelor primei trepte după părăsirea silozului de către rachetă. Pentru a spori șansele de a obține aprobarea

Congresului pentru realizarea a încă 50 de rachete „MX”, autoritățile americane au declarat că intenționează ca acest nou grup de rachete „MX” să fie instalate în vagoane speciale de cale ferată. Acest lucru le-ar face mobile și, ca atare, mai puțin vulnerabile. În viziunea oficialităților americane, urmează să fie construite 25 de trenuri speciale, fiecare transportînd două rachete „MX”. Fiecare tren va avea pe lîngă locomotiva diesel și cele două vagoane destinate transportării rachetelor „MX”, un vagon dotat cu mijloace de controlare a lansării rachetelor și alte două vagoane care vor avea menirea de a asigura securitatea trenului. Lansarea rachetei se va face prin deschiderea automată a acoperișului vagonului purtător. Trenurile cu rachete „MX” vor staționa la baze de comandă strategică aeriană. În momentul izbucnirii unei eventuale crize, se preconizează ca aceste trenuri să fie trimise pe rețeaua de căi ferate a țării ce măsoară 321 860 kilometri. Pentru a fi cît mai greu de depistat, aceste trenuri ar putea fi atașate la convoaie feroviare însumînd circa 25 de vagoane, programate să se deplaseze cu regularitate. Costul celor 50

de rachete „MX” instalate pe vagoane de cale ferată, prevăzute să devină operaționale în decembrie 1991, ar urma să se ridice la 20 miliarde de dolari.

Administrația S.U.A. a hotărît, totodată, să treacă la realizarea pînă în 1992 a 500 de rachete intercontinentale mobile cu o singură încărcătură nucleară „Midgetman”. Se prevede ca aceste rachete să fie instalate pe remorci speciale tractate de camioane. Racheta „Midgetman” va fi mai mobilă ca urmare a posibilității lansării sale de pe remorca unui autocamion, mai ușoară (numai 16,7 tone față de cele 100 de tone ale lui „MX”) și va avea o rază de acțiune de 9600 kilometri. Patru mari firme americane sînt implicate în realizarea noii arme: „Martin Marietta” („șef de lucrări” în ce privește fabricarea rachetei „MX”), „Boeing”, „General Dynamics” și „McDonnell Douglas”. Unii experți militari se pronunță în favoarea realizării unor rachete „Midgetman” mai puternice, puțînd transporta două încărcături nucleare. Casa Albă a optat, însă, la recomandarea unei comisii prezidențiale, pentru versiunea cu o singură încărcătură nucleară. Aceste rachete ar urma să fie parcate la diferite baze militare americane. Primele vor fi aduse la baza militară aeriană malmstrom. Ele ar urma să fie trimise în cazul declanșării unei crize pe rețeaua de șosele a țării. Costul realizării acestor 500 de rachete „Midgetman” ar urma să se ridice la 50 miliarde de dolari.

NAVE DE RĂZBOI PE PERNĂ... DE AER

Modelele unor noi nave de război americane sînt testate la Alligator Bayou, în Golful Mexic. Aspectul lor este mai puțin atrăgător. Ele au înfățișarea unui cataract cu două corpuri diferite, despărțite printr-un dispozitiv de cauciuc prin care se canalizează jetul de aer ce asigură ridicarea navei deasupra nivelului apei. Nu sînt ca înfățișare așa de suple ca ultimele tipuri de distrugătoare supranumite „ogarii mărilor”. Dar și de data aceasta aparențele înșală. Noile tipuri de nave vor atinge viteze altădată greu de imaginat. Ele sînt proiectate pentru a atinge circa 80 de noduri (peste 145 km pe oră). La testări unele din noile nave au atins 171 km pe oră. De remarcat că viteza maximă a unuia din cele mai rapide distrugătoare este de circa 30 de noduri. Deși circula cu o astfel de viteză, stabilitatea lor este deosebit de mare, echipajul putîndu-și desfășura activitatea nestingherit. Cum a fost posibilă conceperea unor nave care să atingă o viteză atît de mare, care o întrec pe cea a submarinelor cu propulsie nucleară, precum și pe cea a torpililor? Răspunsul este simplu: prin construirea lor pe baza sistemului de transport cu pernă de aer. Se preconizează ca vasele militare ale anilor 1990 să fie niște uriașe nave pe pernă de aer. Din momentul pornirii, viteza maximă poate fi atinsă în 5—6 minute, nava păstrînd o capacitate deosebit de mare de manevră. Practic ea nu va putea fi torpilată, deoarece în timpul deplasării carcasa se va afunda în mare doar cîțiva centimetri, torpilele neputînd fi lansate atît de aproape de suprafața apei. În confecționarea acestor

nave se vor întrebuința metale cu calități deosebite, utilizate în aviație. Astfel, elicele vor fi fabricate din titan, unul din metalele ușoare. Aceste nave purtînd inițial „S.E.S.”, la realizarea cărora contribuie pe lîngă S.U.A. și Marea Britanie, Canada, Franța, R.F. Germania și Spania, vor fi propulsate de motoare cu reacție. Sistemul lor de conducere se va asemăna cu cel al avioanelor, fiind suficientă manevrarea de către căpitan a unor manete în cabina sa de comandă (al cărui interior va fi asemănător cu cel al carlingii piloților de pe avioanele de linie). Prin intermediul computerelor se va verifica tot ceea ce se petrece la bordul navei. Pentru a cunoaște buna ei funcționare în orice moment al deplasării vor trebui urmăriți circa 350 de indicatori ai unui mare număr de aparate, cum ar fi, de pildă, indicatorii care arată temperatura fiecărui motor al navei în punctele sale de admisie și evacuare. Echipajul necesar pentru astfel de vase va fi mult mai mic decît în cazul celor utilizate în prezent. Ca urmare a vitezei lor foarte mari, navele „S.E.S.” vor putea ajunge într-un timp foarte scurt în zonele de operațiuni militare. Vasele de acest tip sînt prevăzute să fie folosite nu numai împotriva submarinelor. Astfel, își vor face apariția și portavioane pe pernă de aer, cu deplasamente de 8 000—12 000 tone, precum și nave de escortă, distrugătoare, nave special echipate pentru luptă împotriva avioanelor. Pentru a putea acționa în cazul lipsei complete de vizibilitate, situație des întîlnită în mările reci ale nordului, navele „S.E.S.” vor fi dotate cu radare speciale.

„RAZELE MORTII” — DE LA FICȚIUNE LA REALITATE

În Statele Unite au fost făcute experiențe pentru punerea la punct a armei laser cu raze X, considerată de specialiști drept componentă cheie a programului american „războiul stelelor”. Razele X urmează să fie produse în urma unei explozii nucleare. În

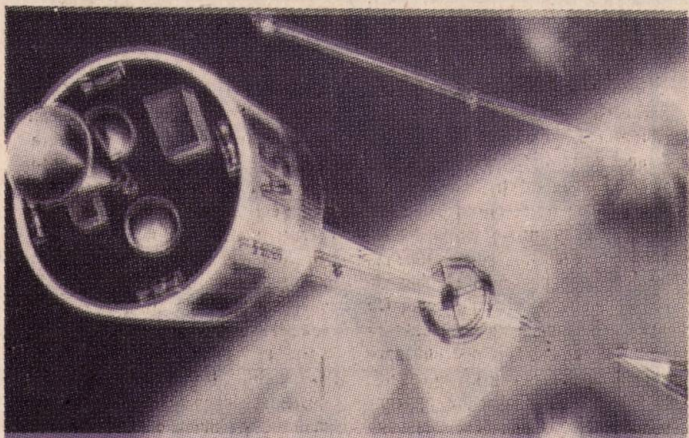
acest scop se preconizează folosirea unui tun laser. Arma laser cu raze X va avea drept obiectiv distrugerea rachetelor adverse în zbor spre țintă. „Războiul stelelor”, denumire dată de mijloacele de informare programului american intitulat „Inițiativa de Apă-

rare Strategică”, constă dintr-un program de cercetare în vederea creării unui sistem de arme avînd baze în Cosmos și pe sol, capabile să intercepteze rachetele nucleare în toate fazele traiectoriei lor. Acest „scut defensiv” al S.U.A., despre care se spune că ar putea deveni operațional spre sfîrșitul secolului, se bazează pe tehnologii ale viitorului, de natură să pună la punct îndeosebi arme cu energie dirijată: laser și fascicule de particule, al căror avantaj major îl constituie viteza lor de propagare, apropiată vitezei luminii.

În filmele științifico-fantastice arma laser constituie o prezență din cele mai obișnuite. Armele cu radiații, așa-zisele „raze ale morții”, sînt minuite cu dezinvoltură pe ecrane de eroii unor astfel de filme. Dar această armă va trece treptat, treptat din domeniul ficțiunii în cel al realității. În ultimii ani s-au făcut în acest domeniu progrese neașteptat de mari. De fapt, expresia de rază laser este înșelătoare, deoarece emisia unui tun laser nu este continuă. Generatorul creează serii de impulsuri cu o durată foarte scurtă (o miliardime de secundă), perioadă de timp în care puterile create se vor măsura în sute de miliarde kW. Într-o miliardime de secundă, lumina parcurge 30 cm. Un tun laser emană așa-zisele „săgeți de lumină”. Da, iată-ne reveniți — în epoca tehnologiei de vîrf — la vremea arcurilor și săgeților. Dar ce săgeți! Fiecare săgeată-laser care atinge o țintă posedă energia unui proiectil de 2 kg. Aceste săgeți-laser circula mai repede decît rachetele convenționale cele mai rapide. În cazul laserelor, care emană raze de lumină foarte concentrate, de o singură frecvență (sau culoare), viteza este cea a luminii însăși, circa 300 000 km pe secundă. Aceasta înseamnă că raza ajunge la țintă literalmente într-o clipă. Dacă o rachetă ar circula, să spunem, cu de șase ori viteza sunețului, s-ar deplasa doar cu circa 2,7 m înainte ca o rază laser să o ajungă de la o distanță de 1 000 mile de pîrtare. deoarece armele laser nu sînt afectate de legea gravitației, ele ar putea fi țintite mai bine decît cu proverbialul arc. În spațiu, această armă ar avea o rază de acțiune aproape infinită. O rază laser trebuie să se mențină pe ținta în mișcare ceva mai mult de o secundă înainte de a o distruge. Este suficientă o

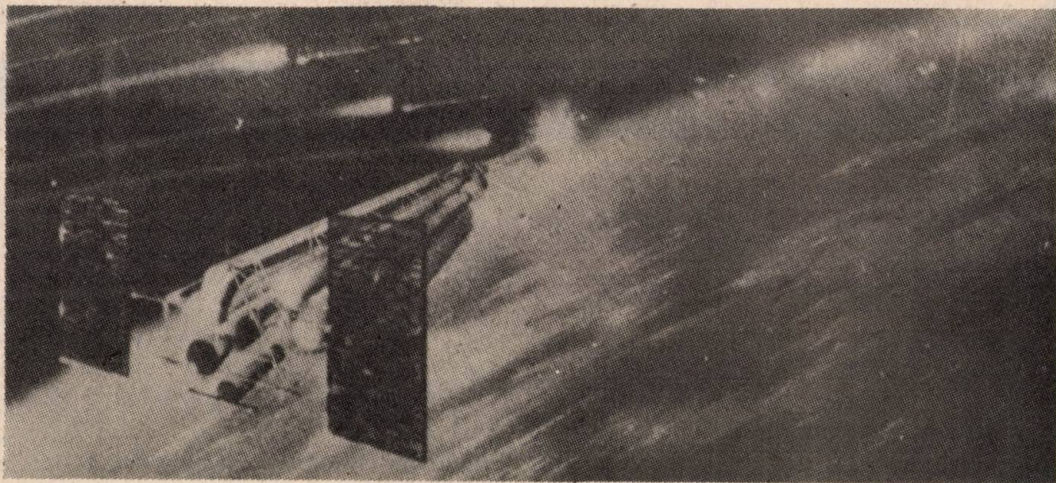
ușoară undulare a razei, pentru a propaga energia sa deasupra țintei, fapt ce ar reduce impactul distrugător. În consecință, raza trebuie ținută de la mii de km distanță cu exactitate maximă. Acest lucru ar putea eventual deveni posibil prin folosirea unor calculatoare de mare viteză și cu ajutorul capacității de reperare a noilor detectori cu raze infraroșii. Chiar dacă o armă laser ar putea fi plasată în spațiul cosmic, ea nu ar fi în mod necesar invulnerabilă. Ea ar fi supusă atacului chiar și din partea unor arme, așa-zis primitive, antisatelit: la viteza orbitală (17 000 mile pe oră) ar putea fi distrusă într-o coliziune cu un obiect având doar o fracțiune din greutatea ei. Sfărâmăturile și furtunile electromagnetice provenite din explozia unei mici arme nucleare ar putea avea același rezultat.

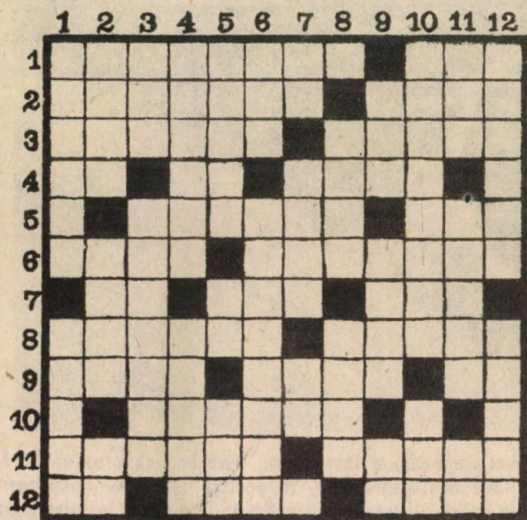
Dar se pare că arma laser nu va fi singura armă cu radiații ce va urma să fie folosită în viitor pentru combaterea rachetelor și chiar a sateliților militari. Se lucrează intens la crearea de arme bazate pe emanații de particule, care să poată distruge țintele cu ajutorul radiațiilor de electroni sau protoni. Razele de mare viteză încărcate cu particule ar fi mai greu de realizat. Spre deosebire de fotonii fără masă care formează razele de lumină, particulele încărcate (acele părți ale atomului care poartă o sarcină electrică; probabil că electronii ar fi folosiți la o rază distrugătoare de rachete) au greutate. Dar, la fel ca și în cazul razelor folosite la distrugerea atomilor, ele ar putea fi impulsionate în puternice cimpuri magnetice pînă la viteze apropiate de cea a luminii.

Ca urmare a cursei iraționale a înarmărilor, care implică crearea de noi arme din ce în ce mai distrugătoare și, în același timp, mai costisitoare, cheltuielile militare la scară planetară sînt estimate în prezent la cifra astronomică de circa 1 000 de miliarde de dolari. În prima jumătate a actualului deceniu, cheltuielile militare s-au dublat. Și această uriașă risipă de fonduri se face în condițiile în care pe glob un miliard de oameni suferă de foame, 900 de milioane sînt analfabeți, 2,8 miliarde nu au asigurată apa, potabilă, peste un miliard nu au locuințe corespunzătoare, 1,4 miliarde nu beneficiază de asistență medicală, iar cîteva sute de milioane sînt privați de dreptul cel mai elementar al omului — dreptul la muncă. Or, potrivit calculului specialiștilor, pentru eradicarea rușinosului flagel al foametei pe planeta noastră ar fi necesari circa 200 miliarde dolari. Prin reducerea cu o zecime a bugetelor militare actuale s-ar putea construi 100 000 de școli, pentru 66 milioane de copii, sau 5 000 de spitale, cu trei milioane de paturi, sau circa 12 milioane de apartamente, pentru 50 milioane de oameni. În sfîrșit apreciază specialiștii, cu numai a 20-a parte din sumele cheltuite pentru înarmări pe plan mondial s-ar putea asigura necesarul de apă potabilă pentru întreaga populație a globului, eliminîndu-se în același timp și o principală sursă a număratorilor maladii care seceră anual zeci de milioane de oameni, cu precădere copii și bătrîni din țările în curs de dezvoltare. Caracterul acut al acestor probleme, care confruntă omenirea, reclamă unirea fermă a eforturilor tuturor popoarelor, ale tuturor forțelor înaintate, în vederea încetării aberantei curse a înarmărilor, a trecerii cît mai urgente la măsuri concrete de dezarmare.

TUDOR PRELIPCEANU

Orașul

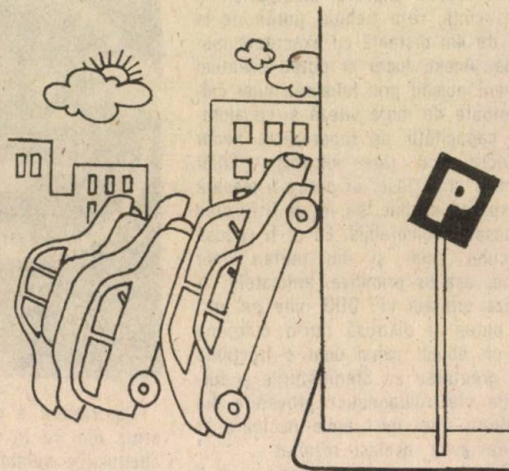
ORIZONTAL:

1) A scris „Privesc orașul furnicar” — Vișeu de...
 așezare urbană maramureșeană 2) Oraș brașovean la
 poalele munților cu același nume — Amenajări horti-
 cole la Codlea (sing.) 3) Reședința județului Bihor —
 Oraș în județul Alba, la poalele Munților Șurianu 4)
 Carei — Locotenent! — A restitui 5) Oraș prahovean
 în Cîmpia Tîrgoviște-Ploiești — Regiment (abr.) 6) Lu-
 cru necesar în gospodărie — Așezare urbană tulceană
 7) Luate din mers! — Localitate japoneză — Cava-
 ler... spre final! 8) Și-a stabilit reședința domnească
 la Suceava — Piatra... oraș modav 9) „Orașul celor
 șapte coline” de la noi — Oraș din vestul țării — Es-
 tul Sibiului! 10) „Coșarul” locomotivei cu aburi 11)
 Papuci de casă — Oraș în cercul Apusenilor 12) La
 ieșirea din Miercurea Ciuc! — Oraș arădean pe Crișul
 Alb — Așezare hunedoreană pe Mureș

VERTICAL:

1) Nume comun al două stațiuni ale litoralului —
 Străveche așezare urbană pe malurile Cîbinului 2) Oc-
 nele... oraș așezat pe un „munte de sare” din județul
 Vilcea — Localitate urbană timișană din lunca Bîrza-
 vei — Miercurea Ciuc 3) Suflet de țigan! — Așezare
 urbană gălățeană în podișul Covurluiului 4) Oraș pe
 Mureș, în vestul județului Arad — Așezare dimbovi-
 țeană pe Ialomița 5) Păsări răpitoare de zi — Suav la
 mijloc! — E în tren! 6) Scapă... fără cep! — Oraș si-
 bian la poalele Cîndrelui 7) Caraș-Severin — Oțel-
 ul... așezare urbană cărășeană — Reșița Nord! 8)
 Reputat cîntăreț bănațean — A povesti 9) Miazăzi —
 Lipici — Hotarele bradului! 10) Oraș doljan viticol —
 În Carei! 11) La intrare-n Uricani! — Regizor de film
 italian — În cuvă! 12) Rîmnicu... așezare buzoiană
 (fem.) ! — Așezare clujeană pe Valea Arieșului

Dicționar: RGT, USU, SAA, CLED

Un acoperiș pentru fiecare

Locuința este acel „acasă” la care fiecare visează. Este un loc inviolabil, rezervat familiei. Iar acest loc poartă amprenta individului: climă, civilizație, cultură, rang social. Locuința ne relevă identitatea.

SIMBIOZA CU NATURA

De la începuturi, oamenii și-au căutat un acoperiș. Ei au considerat chiar pământul ca pe o singură casă, numind cei mai înalți munți, Himalaia — „acoperișul lumii”. Din momentul nașterii gândirii umane, s-au scurs mai mult de trei milioane de ani; de atunci omul primitiv a imaginat și realizat adăposturi diferite de cele pe care

natura i le oferea: recent s-a descoperit unul la Olduvai, în Africa orientală, vechi de peste 1,8 milioane de ani. El are o formă circulară, cu un diametru de 2,5 metri. Părțile înalte, desigur, nu mai există: lemn, piei, scoarțe de copac. Era, fără îndoială, un fel de colibă.

Din leagănul său african, omul a pornit să cucerească nordul Africii, Europa și Asia, începînd o viață de vîntor nomad sau semi-nomad. Dar de îndată ce strămoșul nostru direct, homo sapiens, numit și „omul modern”, și-a făcut apariția, cu 40000 de ani în urmă, el a început să se răspîndească pe toate continentele. Îl găsim, acum 20000 de ani, în Australia, unde n-a putut ajunge decît folosind ambarcațiuni. Spre 20000 sau 10000 înaintea erei noas-

tre, în timpul ultimelor glaciațiuni care au determinat scăderea nivelului oceanelor, el a trecut prin strîmtoarea Behring pe uscat. A ajuns în America și a atins Tața de Foc spre 9000 î.e.n. „Locuința” acestor nomazi era adăpostul natural sau coliba.

Adăposturile cele mai bine conservate sînt, evident, peșterile. Dar adeseori numai intrarea, prelungindu-se citeodată printr-o terasă, era folosită. Erau și adăposturi sub stînci, la poalele falezelor. Acești vînători nomazi s-au transformat rareori în sedentari. Stăpînind demult focul, ei au lăsat urme de vetre: cele descoperite în peștera de la Escalé, la gurile Ronului, sînt vechi de 700000 de ani.

Pe toate continentele se regăsesc numeroase urme de așezări. Temelia colibelor era citeodată făcută din piatră sau oase de mamut. În stepă, colții mamutului înlocuiau lemnul și foloseau la întinsul pieilor. Pentru a clădi o colibă circulară cu diametrul de 6 metri erau necesare 20 de schelete de mamuți. Astăzi încă, eșchimoșii folosesc, în același scop, oase de balenă, la fel ca peruvienii de altădată de pe coasta Pacificului.

În Europa s-au descoperit bordeie cu diametre de 3 pînă la 6 metri, în care se ajungea printr-un culoar. Era un fel de colibă semi-subterană, așa cum se vor întîlni, mai tîrziu, în China. Bordeicul era puțin adînc, între 0,40 și 1 metru. Locuința subterană proteja mai bine împotriva frigului și a umidității. În Mesopotamia, unde piatra lipsește, locuitorii construiau colibe circulare din stuf, pe care le acopereau cu un amestec de noroi argilos și paie — chirpicul. Clima mai blîndă, permitea acest tip de construcție.

REVOLUȚIA ARHITECTURALĂ A NEOLITICULUI

Revoluția agricolă din neolitic, care a început pe la 10000 î.e.n., a generat în Orientul Mijlociu o revoluție arhitecturală. Într-adevăr, oamenii din această regiune, trecînd treptat de la stadiul de vînători nomazi la cel de agricultori sedentari, au inventat un nou adăpost, mai confortabil și mai bine adaptat modului lor de viață: casa dreptunghiulară, din piatră și din cărămizi nearse, amestec de argilă, de paie și de pietre suprapuse. Anumite case aveau deja mai multe încăperi și chiar etaje. Acoperișul era în terasă. S-au constituit sate, nici orașe chiar, avînd fiecare sanctuarele și fortificațiile sale, ca de pildă la Jericho, în Palestina, spre 8000 î.e.n.

Această revoluție agricolă și arhitecturală din Orientul Mijlociu va cîștiga pe nesîmțite teren în Europa și India. În Europa ea se va produce între milenii VI și IV î.e.n., sub influența orientală. Totalitatea varietăților pe care se bazează prima agricultură europeană — de grîu, orz și citeva leguminoase și o parte din primele specii domestice (oi, capre, boi și porci) au fost cu siguranță introduse în jurul anului 6000 î.e.n. prin Turcia, din Orientul Mijlociu.

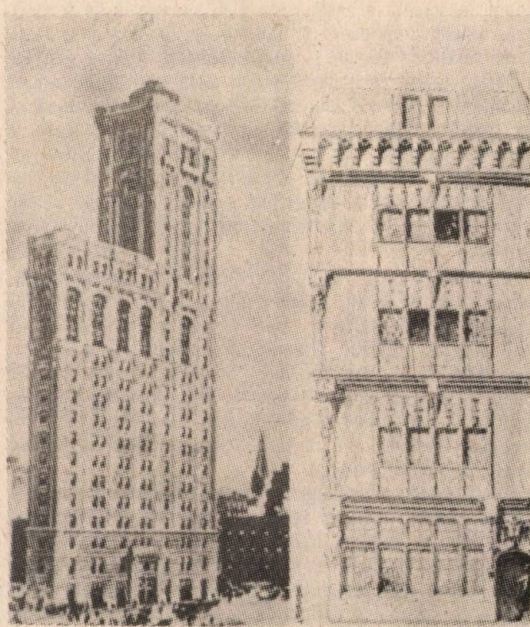
Casele europene erau cel mai adesea dreptunghiulare. Atunci cînd clima o impunea, terasa era înlocuită printr-un acoperiș cu pantă dublă, ca în regiunea Balcanilor. Casele răsfirate erau mai răspîndite ca în Orient, unde predominau casele înălțate. Materialele folosite erau, desigur, cele ce se găseau pe loc, lemnul, de exemplu, pentru casele de pe malul Dunării. Și totuși, în Europa occidentală, peșterile se mai folosesc ca locuințe, chiar și în neolitic, paralel cu casele din piatră, de obicei

rotunde în Portugalia și în Anglia, dar dreptunghiulare în Franța.

Revoluția neolitică s-a produs mai tîrziu pe celelalte continente: pe la 7000 î.e.n. în America Centrală, 5000 î.e.n. în Egipt, 4000 î.e.n. în India, 3000 î.e.n. în China. Africa neagră va cunoaște tîrziu neoliticul și, începînd din 2000 î.e.n., va fi ruptă de Africa de nord din cauza deșertificării progresive a Saharei, altădată umedă. Coliba rudimentară, făcută din stuf, crengi și paie va rămîne pentru multă vreme locuința curentă, ca și în America și în Egipt.

În China, vasta regiune străbătută de Fluviul Galben — 4845 km, — bogată în loess (bun izolator), este favorabilă construcției zidurilor. Piatra exista, dar era greu de extras și de transportat. Agricultorii-crescători de vite chinezi săpau adînc în loess pentru a face case în formă de buzunar: se ieșea prin acoperișul ce se îngusta spre vîrf, printr-un simplu intrînd și cu ajutorul unei scări. Existau și casele îngropate, de formă ovală, săpate mai puțin adînc în pămînt și prevăzute cu acoperiș. Alte locuințe, semi-îngropate, erau circulare sau dreptunghiulare, cu pereții din chirpici presat și ars.

S-au găsit, de asemenea, în China case ridicate la suprafață, cu armătură din lemn, circulare sau ovale. Ele seamănă mult cu colibele Asiei de Sud-Est sau Africii. Chinezii au adoptat, destul de repede, un plan pătrat sau dreptunghiular: scheletul casei avea din ce în ce mai multă importanță. Acest tip neolitic de construcție cu armătură din lemn care, cu pereți de pămînt și o cantitate redusă de lemn, oferă volume mari, s-a dezvoltat constant, pentru a forma structura fundamentală a arhitecturii chineze pînă în zilele noastre.

CASA — EXPRESIE
A CIVILIZAȚIILOR

De la un mileniu la altul, popoarele au inovat, sau pur și simplu au adaptat la noile lor nevoi și posibilități creațiile moștenite de la predecesori. Li s-a întîmplat chiar să

descoperire, în paralel, fără vreo influență exterioară, soluții similare la probleme comune.

În peisajul însoțit și pustiu al văilor Tigrului și Eufratului, unde inteligența omenescă a construit, în al 4-lea mileniu î.e.n., Sumerul, prima dintre marile civilizații, casa n-a fost la început decât o simplă pată, închisă la culoare și caldă, pe un fond de apă și stuf. Apoi, sumerienii au început să folosească cărămida nearsă, uscată la soare, apoi cărămida arsă. Pentru a evita infiltrațiile în pereți, împletituri sau straturi de stuf separau mai multe rânduri de cărămizi. Se amenajau, de asemenea, burlane și sisteme de scurgere verticale. Se făceau acoperiri cu cărămizi arse impermeabile. Acoperișurile în terasă erau confecționate din stuf împletit, acoperit cu pământ bătătorit, strat ce trebuia înnoit în fiecare an. Grație zidurilor lor groase, casele erau răcoroase vara și călduroase iarna.

Alături de casele țărănești, care nu cuprindeau adesea decât o singură încăpere, având câteodată și un portic și o curte, au apărut la un moment dat, în orașe, locuințe de două sau mai multe încăperi. Dar marele lux l-a constituit casa cu etaje. În orașul-port Ur, arheologii au descoperit o așezare de 8000 m² datînd din această epocă. Descoperirile lor fac să retrăiască o casă aparținînd civilizației babiloniene care se leagă de Sumer. E vorba de o casă ce ar fi putut aparține unui negustor de orz, de cupru, unui preot sau unui scrib. Casa este răcoroasă, confortabilă și mai spațioasă decât s-ar putea crede de afară. Coborîm cîteva trepte. Ne spălăm picioarele într-un minuscul vestibul unde găsim o cană cu apă în acest scop. Intrăm în curte, pavată cu cărămizi arse avînd în centru o conductă de scurgere. Pereții clădirii sînt acoperiți cu tencuială de ipsos și albiți cu var. Un balcon, susținut de coloane din lemn, înconjoară această curte și o împarte în două etaje: sus trăiesc proprietarul și familia sa, în timp ce parterul este folosit în comun și pentru oaspeți. Aici se află bucătăria, ce se recunoaște după vatra sa dublă, camera servitorilor, camera, sala de baie cu toaletă turcească și, în spatele curții, lungă încăpere dreptunghiulară unde se primesc musafiri. Cei ce au vizitat vechile cartiere ale Bagdadului, Alepului sau Damascului vor recunoaște imediat acest tip de casă: perfect adaptat climatului și obiceiurilor orientale, el a rămas neschimbat de-a lungul mileniilor.

În zorii civilizației, omîenirea făcuse, deci, progrese notabile. Arta de a trăi a Sumerului și a moștenitorilor săi orientali o dovedește.

Civilizația Egiptului faraonic „a împrumutat de la Sumer arta de a construi din cărămidă” spunea Mircea Eliade. Dar, din cărămidă nearsă. Ea n-a cunoscut cărămida arsă decât atunci cînd a devenit provincie romană, la începutul erei noastre. De aceea sînt atît de rare urmele unor asemenea locuințe.

După credința egipteană, casele trebuiau să fie construite dintr-un material la fel de „trecător” pe cît era și viața de pe pămînt. Piatra era rezervată mormintelor. Egiptenii bogați au avut simțul confortului și chiar al luxului. Luxoasele case de țară de pe la 1500 î.e.n. rămîn surse de inspirație pentru cele de astăzi: suprafața de 750 m², loja portarului, vasta sală de recepție, luminată de mici ferestre ce filtrează razele soarelui; camera de zi pentru familie; odăi de dormit; dependințe; scări permițînd accesul pe terasă.

Civilizația Indusului (2300—1750 î.e.n.) n-a avut decât relații de schimburi comerciale cu Sumerul. De aceea nu

putem decît să apreciem originalitatea și caracterul evoluat al caselor și cu curți și etaje (începînd cu al treilea mileniu î.e.n.). Cărămida arsă era frecvent folosită, iar confortul foarte mult căutat.

India n-a primit direct moștenirea Indusului. Aici satul, cu locuințele sale rudimentare, era predominant. Familia indiană era de tip patriarhal, iar casele citadine erau pe măsura numeroșilor ei membri. Viața urbană a apărut în Valea Gangelui, cît și în nordul Indiei, în vremea lui Buddha (560—480 î.e.n.).

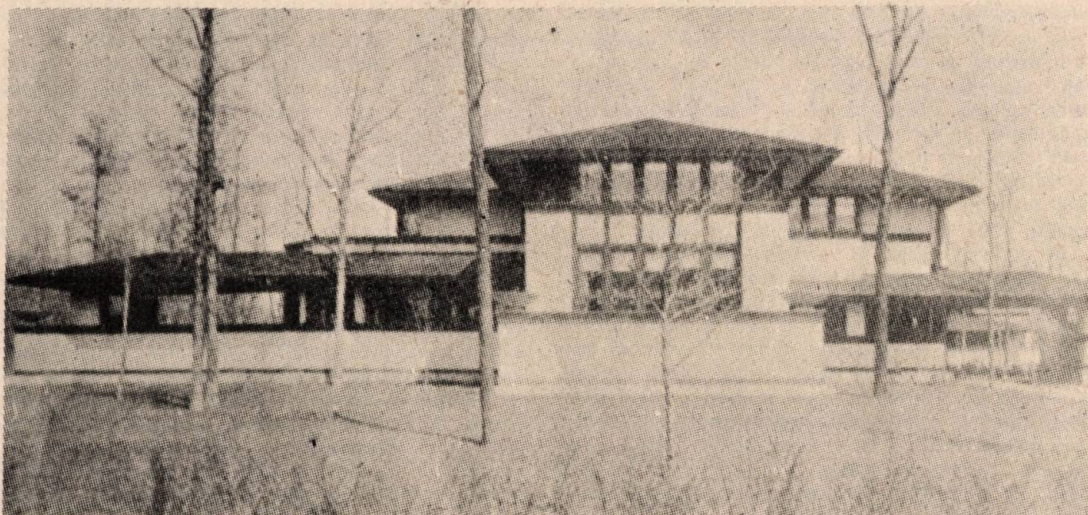
Civilizația egeeană, ale cărei prime urme, în Creta, datează de pe la 2600 î.e.n., s-a născut în Mediterana orientală, în Peloponez, ajungînd pînă în Cipru și Troia, în Anatolia. Spre deosebire de Sumer, în civilizația egeeană, religia ocupa un loc secundar. Casa a înlocuit, deci, sanctuarul, iar palatul-templul. Apoi elenii au introdus noul tip de casă cu megaron. La Micene, spre 1600 î.e.n., megaronul — livingul de azi — are 12 m pe 10, cu o vatră centrală încadrată de patru coloane. Fumul iese prin acoperiș. Megaronul este sufletul casei, în același timp sală de recepție, bucătărie, și sufragerie. Mai tîrziu, casa grecească și-a păstrat simplitatea, dar gradul său de confort a sporit: vestibul, curte pavată, loggia spre curte, bucătărie, sală de baie, salon, alte încăperi. Cărămida nearsă predomina. Se pare deci că grecii, la fel ca și locuitorii Indusului, de care îi separau mai multe mii de kilometri, descoperiseră o artă de a trăi mai rafinată chiar decît Sumerul și Egiptul. Roma se va inspira, de altfel, din arhitectura grecească.

De China se leagă civilizațiile din Coreea, Japonia și Vietnam, cale de trecere a culturii chineze spre Pacific. Estetica comună a caselor este evidentă. Plecînd de la micile construcții dreptunghiulare se trece la locuințe mai mari, cu trei-patru laturi înconjurînd o curte. Dar locuința chinezească încearcă să se înalțe, ea este construită pe o terasă de piatră sau pe stilpi. Acoperișul este înfrumusețat cu un fel de aripi, pe baza unei simetrii adeseori respectată.

În imensa Africă neagră, ruptă, sau aproape, de restul lumii pînă în sec. XIX al erei noastre, agricultorul sedentar a conservat tipul tradițional de locuință, existent și astăzi: circular sau dreptunghiular. În America pre-columbiană, în Peru, pe coasta Pacificului, la Chilca, s-au descoperit nu numai colibe conice de pescari și agricultori, cu acoperișuri întărite cu oase de balenă, datînd de la 3750 î.e.n. dar în egală măsură construcții de piatră dreptunghiulare. Și totuși, evoluția locuinței americane este încă prea puțin cunoscută.

Odată cu apariția civilizației romane (400 î.e.n. — 476 e.n.) locuința obișnuită (domus), de origine sătească, se adaptează orașului. Roma datorează primul ei tip de locuință civilizației etrusce (700 î.e.n. — 100 î.e.n.) de origine orientală, care o precedase în Italia.

Plecînd de la locuința acoperită, casa se innobilează. Fosta curte interioară devine atrium, iar fosta grădină de legume din spatele casei se transformă în curte interioară împrejmuită de colonade de origine greacă. Casa romană a împrumutat de la locuința elenă principiile de împărțire a încăperilor. Camerele dau spre atrium, iar un vestibul separă intrarea de locuința propriu-zisă. Casa avea adeseori un etaj ce putea fi închiriat: Gustul pentru decorații, mozaicuri și confort se impune progresiv: conducte de apă, evacuarea apelor menajere, baie, încălzire. Întregul Imperiu Roman, de la Siria pînă în Galia, din Egipt pînă

în Maroc, a fost marcat de progresele făcute în domeniul locuinței.

Islamul a apărut în secolul al VII-lea e.n. El a preluat arhitectura din Orientul Mijlociu și greco-romană. Dar, arabii aveau deja propriile lor tradiții, influențate de religie.

La Medina, Mahomed crease un stat și fixase regulile de viață socială. De aceea, casa sa a rămas un model. Casa musulmană este protejată de exterior prin ziduri ce înconjoară o curte. Pe o parte a curții sînt construite camere, iar pe celalaltă parte acoperișuri speciale, un fel de streășine, protejează împotriva soarelui. Bazinul cu apă, necesar ritualului, se impune și el. Grădina era la mare cinste. Răspindindu-se pînă la Extremul Orient, în Africa și Europa, Islamul a știu să asimileze stiluri și materiale noi: lemn de teck, marmură, onix; casele cu etaj, deja frecvent întîlnite în Yemen, înainte de Islam; și chiar vile.

Casa scandinavă din epoca vikingilor (772 e.n. — 1080) era înainte de toate rurală, și, deseori, aproape de mare. În acest caz țărănul și navigatorul se întîlneau în una și aceeași persoană. Nu e deci de mirare că acoperișul era la început o barcă răsturnată. Locuința, lungă, și care datează din sec. IX e.n. nu cuprindea decît o cameră, de obicei de 12 metri lungime, dar putînd să atingă și 30 m. Două șiruri de stîlpi susțineau greutatea acoperișului, iar două rînduri de lavițe urmau pereții longitudinali. În mijloc se afla vatra ce folosea la încălzit și luminat. Și acest tip de locuință s-a perfecționat cu timpul, compor-tînd cîteodată două intrări, un hol, adevărate încăperi și chiar dependințe: hambar, staule, toalete și „casa de baie”, un fel de saună.

Vechii slavi aveau deja din secolul V î.e.n. o civilizație rurală dezvoltată, bazată pe agricultură și pescuit. Casele erau pătrate. În Europa de est, se face diferența între casa de lemn din pădurile din nord și casa din chirpici, proprie satelor din sud. Prima, cu pereții din trunchiuri de copac orizontale, este mult mai originală și lucrată cu multă artă: sculpturile în lemn făcute pe ramele ferestrelor, streșinilor, sînt renumite și constituie o contribuție de seamă la civilizația medievală. Ea este adaptată climatei: pentru a lupta împotriva frigului și a umezelii, a zăpezii și a ploii, înălțimea ușilor și a ferestrelor este redusă; în-

căperile sînt înălțate, iar acoperișul este ascuțit sau în formă de piramidă.

TREpte SPRE ZGİRIE-NORI

După cinci secole de invazii ale popoarelor migratoare, eliberată de invaziile maure, Europa intră, prin secolele X-IX, într-o nouă etapă de dezvoltare. Locuința rurală și cea citadină fac un salt hotărîtor. Materialele puțin rezistente sînt înlocuite cu cele trainice. Locuințele erau dispersate; acum sînt regrupate. Europeanii descoperă ceea ce inventaseră sumerienii și orientalii, cu 4000 de ani în urmă: satul și orașul. Biserica înlocuiește templul, iar castelul întărit, palatul. Casele se concentrează în jurul acestuia.

Epoca romană nu impusese total piatra ca material de construcție. Acum, aceasta este căutată pentru a ridica construcții solide. Populația crește. Familiile își lasă moștenire, din tată în fiu, case durabile. Cărămida arsă își face apariția, la fel ca și țigla ce va înlocui acoperișurile din materiale vegetale. În sudul continentului se răspîndește casa de piatră cu mai multe etaje. În alte părți se găsesc case mixte, de la 8 la 20 de metri, unde adăpostul oamenilor se suprapune pe cel al animalelor. Plecînd de la aceste tipuri de case, începînd cu secolul al XVI-lea se va constitui ferma, cu curtea sa pătrată închisă. Ea nu va înceta să se îmbogățească pînă prin secolele XVIII-XIX — epoca de aur pentru mediul rural. Șemineul încăstrat în zid va înlocui, începînd cu secolul XII, vatra din mijlocul încăperii principale. Numai sărăcia va mai menține locuințele precare de tip vechi: colibe de lemn sau pămînt.

La oraș, diferențele între bogați și săraci erau mai mari decît la țară. Aici, fațadele ascund mai lesne mizeria decît la țară. În secolul XVI, la Paris, un băcan trăia onorabil, pe strada St. Honoré, într-o casă cu trei etaje, cu bucătărie, debara, „camera pentru dulceturi” și o „distilerie de apă”. Fără baie însă.

Peste tot în lume, de la Canton la Amsterdam, ca și în civilizațiile Antichității, casa urbană, solidă și confortabilă, cîștigă teren în clasele avute. Parisul fusese multă vreme un oraș de lemn. Acum el devine un oraș din piatră și cărămidă, înaintea Londrei, care, cu construcțiile

sale predominant din lemn, a ars în 1666 pe trei sferturi.

În locuința modernă a secolelor XIX și XX inovația a fost generată de noile materiale folosite cit și de necesitățile urbanismului. Dezvoltarea marilor orașe, suprasaturarea centrelor, prețul crescut al terenului au încurajat construcțiile pe verticală. Așa s-au născut zgirie-norii și casa în formă de turn. În 1885 se construiește la Chicago primul zgirie nori: osatură de oțel, beton, cărămizi perforate, materiale izolante, cu un dispozitiv de inundare automată peste o anumită limită de temperatură.

Un eschimos, condus în vârful unui zgirie nori, împărtășea ulterior impresiile sale: „Noi credem că nu există nimic mai mareț și mai misterios decît natura, și iată-ne în fața unui peisaj de munte, cu prăpăstii adînci și abisuri — și totul este opera omului. Natura este măreață, dar nu este oare omul și mai mareț? Ființele acelea mărunte pe care le văd agîtîndu-se acolo, în adîncuri, trăiesc între acești pereți de piatră, într-o stepă de pietre creată artificial. Nu văd vînat, și totuși acești oameni trăiesc și se hrănesc. Au învățat să zboare ca păsările și să înoate ca peștii. Au învins toate dificultățile de care noi încă ne lovim”.

SPRE LOCUINȚA MILENIULUI TREI

La nașterea lor, începînd cu anul 4000 î.e.n., civilizațiile au găsit deja moștenirea lăsată de agricultorii sedentari din neolitic. Cu casa din Jericho, 8000 de ani î.e.n. esențialul exista: pereți, case dreptunghiulare, chirpici, lemn, împărțirea încăperilor, etaj, acoperiș, uși. Casa „fără arhitect”, concepută doar de inteligența omului, se născuse.

Civilizația europeană modernă, născută din revoluția industrială, a determinat supremația Occidentului. Materialele de construcție, vechi și noi, circulau cu ușurință. Casa făcută după planurile unui arhitect a sfîrșit prin a

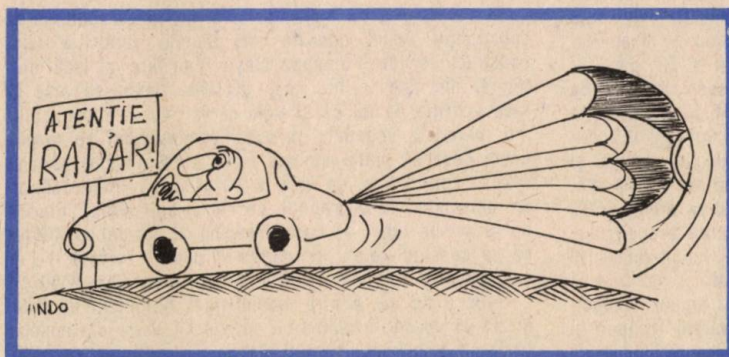
se impune. Atenția era totuși îndreptată spre trecut, iar inventivitatea căuta să răspundă tuturor exigențelor.

Moștenirile, adaptate, transformate, nu dispar, exercitîndu-și încă influența asupra creației moderne. Exemplul japonez este frapant: respectul tradiției merge atît de departe încît se văd numeroase formule tehnologice parazitate de elemente nefuncționale, dar moștenite din trecut. Există un sacuar șintoist care, de 1300 de ani, este reconstruit odată la 20 de ani. Astăzi, casa japoneză este efectiv reconstruită la fiecare 25 de ani. Un adult poate să construiască astfel în viață aproximativ trei case.

Deși izvorită din tradiția chineză, casa japoneză a respins dispoziția în jurul unei curți închise, și, de asemenea, monumentalitatea și somptuozitatea, puțin compatibile cu peisajul. Ea a preferat sobrietatea decorativă, modestia dimensiunilor și armonia proporțiilor. „Ereziile” artei japoneze au dus la o arhitectură împlinită și originală: schelet de lemn; flexibilitate în distribuirea încăperilor, separate prin *fusuwa*, panouri culinare acoperite cu hirtie translucidă; materiale vizibile; stilpi aparenti; acoperiș amplu. În ochii ocupanților ei, casa este un obiect de plăcere estetică de prim ordin, propagînd în jurul lor, cu grădina sa delicată și complicată, formele și culorile pe care civilizația lor i-a învățat să le considere frumoase. Casa japoneză, intim legată de natură, se deschide larg spre exterior. Este ea oare idealul? Din anume punct de vedere da, dar un mare număr de japonezi au grave probleme în acest domeniu. De altfel, casa japoneză nu a rezolvat încă problema intimității cuplului. Modelul japonez, în evoluția sa, lasă să se întrevadă care ar putea fi locuința celui de-al treilea mileniu: adăpostul visat, cu respectul exigențelor familiale și rădăcinilor fiecărei națiuni.

Traducerea și adaptarea
de ANCA MUNTEANU

(după „Istoria locuinței” de Marc Bergé)

● O tinără căsătorită primește vizita mamei sale. Intrînd, soacra își găsește ginerele pe divanul din salon, îmbrățișînd-o pe frumoasa caméristă.

— Asta-i culmea, exclamă ea iritată, adresîndu-se fiicei.

— Fii calmă, mamă, o liniștește ea. Abia am reușit pînă acum să-l dezvăț de viciul beției și al fumatului.

● — Nu ai mustrări de conștiință cînd mergi atît de des la restaurant?

— Ba da, însă voința mea de fier le învinge de fiecare dată.

● — Dragul meu, trebuie să ne cumpărăm mașină și neapărat una mai iute. Mai vedem și noi lumea.
— Asta sau cealaltă?

● Un umorist, fiind întrebat odată de ce un rege poate fi încoronat la 14 ani, dar nu se poate căsători decît la 16 ani, răspunse:

— Fiindcă este mai ușor să conduci un stat decît o femeie.

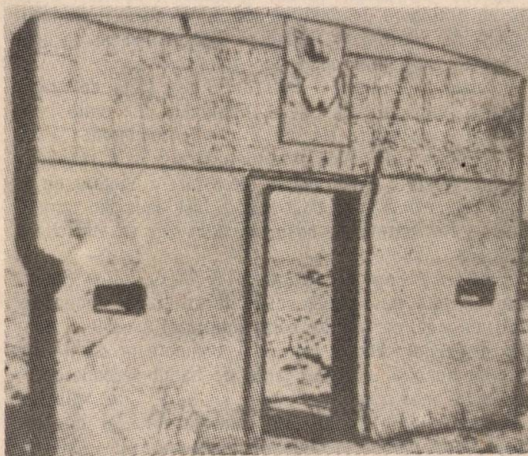
● — Soțul meu stă acasă numai trei zile pe lună, în rest e tot timpul pe teren.

— Și nu te plictisești?
— Trei zile trec repede.

● — Ce mă îngrijorează e că nevastă-mea umblă de la o vreme cam mult prin circiumi.

— A început să bea?
— Nu mă caută pe mine.

LA FRONTIERELE. CUNOAȘTERII

„CETĂȚILE URIAȘILOR“

TIAHUANACO. Oraș situat pe malurile lacului Titicaca, la aproape 4 000 m altitudine, acolo unde presiunea este de două ori mai mică decât la nivelul mării, oxigenul se rarește, iar turiștii nu pot purta obiecte mai grele de 3 kg decât cu eforturi chinuitoare. În cetate se poate intra — simbolic — prin faimoasa „Poartă a Soarelui”, un fel de măsură pentru ce va urma. Poarta a fost cioplită dintr-un monolit și are greutatea de 10 tone, înălțimea de 2,73 m, lățimea de 0,5 m și lungimea de 3,84 m. Pe frontonul ei sînt sculptate 48 de figuri așezate în casete pătrate, plasate succesiv pe trei rânduri, care flanchează silueta centrală a unui personaj înaripat. În spatele „Porții Soarelui” începe orașul: blocuri de gresie și bazalt, cîntărind cîte 100 tone, formează o fundație peste care se ridică spre cer ziduri compuse din cuburi de 60 tone, cu suprafețe netede. Bastioane, statui în formă de coloane, turnuri, clădiri a căror destinație a rămas necunoscută și statuia monolitică de 7,5 m înălțime a unui personaj cu plete și barbă (găsită de arheologul A. Bennett). Blocurile de piatră sînt atît de bine îmbinate (fără mortar) încît între ele nu se poate introduce nici măcar lama unui cuțit. De sub pavajul străzilor au fost scoase la iveală un fel de conducte dreptunghiulare, cu marginile și colțurile rotunjite. Sînt executate din piatră dură, albă, au lungimea de 2 m, pereții groși de 0,5 m și diametrul interior tot de 0,5 m. Se compun din două bucăți în formă de jgheab, așezate una peste alta și sînt identice, de parcă ar fi fost executate de banda automată dintr-o uzină modernă. Unele blocuri ce compun zidurile sînt străbătute de canale lungi, în formă de „L” sau „T”, săpate în piatră. În general blocurile sînt prînse între ele prin scoabe de aramă plasate în exterior și în interior. Există și uriașe fotolii de

piatră, așezate pe platforme monolitice, de 8 m înălțime. Nimeni nu a aflat cine și de ce a construit orașul acesta uluitor. Incașii nu-l văzuseră decît în ruine și erau tot atît de neștiutori ca și spaniolii în privința poporului care l-a ridicat...

SACSAYHUAMAN. Fortăreața uriașilor. Blocuri de 100 tone, ziduri în terase, lungi de cîte 500 m și înalte de 18 m și deodată, la cîteva sute de metri distanță de cetate un bloc de piatră estimat ca avînd greutatea de 20 000 tone și înalt 12 m! A fost cioplit și desprins din munte, iar în el s-au săpat scări mărginite de balustrade, împodobite cu motive decorative în spirale. Treptele au fost orientate invers, adică scara „urcă” în jos, deci nu poate fi folosită. S-ar crede că blocul este răsturnat, dacă în fețele lui nu ar fi sculptate din loc în loc scobituri ce par „scaune” și sînt plasate în poziția corectă, cu „spătarul” în sus. Remarcabil este faptul că monoliții de la Sacsayhuaman au o mulțime de forme, mărimi și greutate care ar înnebuni pe orice statistician. Pare imposibil să găsești două pietre la fel: unele sînt prismatice, altele trapezoidale, cubice, rotunjite, altele au 12 sau 20 de laturi, și pînă la 40 de colțuri! Este greu de crezut, chiar cu evidența înaintea ochilor, că o asemenea diversitate de blocuri au putut fi potrivite și îmbinate atît de perfect încît par lipite. Numai zidurile în terase, puse cap la cap ar măsura cîteva kilometri. Unele blocuri de piatră au 9 m înălțime și 3 m lățime, cîntărind sute de tone. Cutremurele (frecvente în zonă) nu au reușit să le cîltimească în mii de ani.

Enigma privind modul de tăiere, extragere și ridicare din cariere, transportul și potrivirea pietrelor necesare acestei fortărețe, este totală. Cele mai diverse explicații au fost sugerate și respinse una după alta: munca sutelor de mii de sclavi (care nu existau), folosirea unor ferăstraie, scripeți, macarale și cabluri de un tip necunoscut (din aliaje metalice care nu existau), unelte de fier sau oțel pierdute în cursul timpului (se știe că indienii sud-americani nu cunoșteau decît prelucrarea metalelor neferoase) etc. Pînă în anii '70, cînd antropologul peruan Francisco Aliaga, a afirmat că deține secretul unui procedeu incaș, bazat pe o mixtură de ierburi peruane cu ajutorul cărora se pot dizolva cele mai dure roci.

El susținea că incașii sau populațiile anterioare lor au înmuiat pietrele, transportîndu-le sub formă de pastă la locul turnării și astfel toate problemele erau rezolvate. Mai mult, Aliaga afirma că, analizînd la microscop mostre de piatră, a observat în compoziția lor resturi de substanțe vegetale. Explicația antropologului peruan, dată la o reuniune științifică de la Lima, a fost primită cu entuziasm de arheologii dornici să rezolve odată pentru totdeauna supărătoarele probleme legate de construcțiile megalitice (nimeni nu a observat pe moment că „rețeta de ierburi peruane” nu putea clasifica enigmaticele de la Stonehenge sau Baalbeck, decît în cazul în care incașii aveau firme ce exportau procedeul la scară internațională).

În scurtă vreme însă, vilva s-a redus la un diapazon greu audibil, apoi ipoeteza a fost acoperită cu o pudică uitare chiar de către cei mai fervenți susținători ai ei. Aceasta din mai multe motive: 1) Aliaga nu a dezvăluit

„secretul soluției”; 2) „resturile de substanțe vegetale” erau de fapt în proporție foarte normală și nicidecum frunze sau fire de iarbă prinse în masa de piatră topită; 3) monoliții de la Tiahuanaco și Sacsayhuaman nu prezentau un aspect care să sugereze **modelarea** lor din pastă, ci o evidentă **cioplire**; 4) blocurile de gresie și bazalt au stratificarea geologică nemodificată de o eventuală topire etc.

De altfel, declarațiile lui Aliaga erau curioase de la bun început: „În vremurile acelea, încășii dizolvau pietrele cu acel amestec, le frământau și le modelau în concordanță cu forma dorită și necesitățile construcției”. Aceasta înseamnă nu o simplă înmuiere a unor suprafețe pentru a „lipi” blocurile între ele, ci transformarea rocii în pastă și turnarea ei în forme sau cofraje, asemenea betonului. Or, se pune întrebarea, cum este posibil ca nici unul dintre arheologii care au admis această posibilitate să nu se fi gândit că ar fi fost o nebulie din partea încășilor să fi turnat pasta în zeci de mii de cofraje de forme diferite, pentru a realiza blocurile de la Sacsayhuaman? Ce fel de forme erau acelea cu zeci de laturi și colțuri? Cum puteau ele să reziste presiunii masei viscoase fără să se defacă? De unde scinderile necesare unor asemenea cofraje? Ce fel de cutie de lemn ar fi rezistat la 100 de tone de piatră moale turnată în interior? Cum de nu se solidifica pasta în cursul transportului fără benzi rulante și betoniere rotitoare? De ce nu au realizat constructorii fortărețelor forme tip, standardizate, mici și ușor de manevrat, pentru a face „cărămizi” de gresie topită? De ce construcțiile încășilor sunt realizate din pietre mici, cioplite de mână și nu turnate? Chiar presupunând că erau înmuiate numai anumite fețe la montare, cum s-au putut păstra laturile și unghiurile drepte? Și cum au fost transportate pietrele până acolo? Cum pot fi turnate blocuri de 200, 2 000 sau 20 000 tone? De ce nu se extindea metoda de statui, statuete, obiecte de uz casnic din piatră, etc.? Este de neînțeles cum a putut fi luată în considerare o ipoteză atât de inconsistentă și lipsită de argumente.

Enigmele de acest gen trebuie rezolvate prin studiu științific, nu prin postulate facile. Cu atât mai mult cu cât ele sînt deosebit de numeroase, atât în America de Sud și Centrală, cât și în Africa, deci de ambele părți ale oceanului care a înghițit civilizația atlantă, fără a putea să despartă definitiv cele două continente și fără a șterge similitudinile tulburătoare dintre culturile unor popoare aflate la mii de kilometri și milenii distanță, în spațiu și timp.

Astfel, poate nu este lipsit de semnificație faptul că egiptenii și încășii marcau solstițiile prin obeliscuri de forme asemănătoare și numite la fel: „Stilpii de prapionare a Soarelui”. La începutul anilor '70 scafandru italian R. Rola a descoperit în largul coastelor Insulelor Bahamas patru coloane de marmură, cilindrice și foarte lungi, similare celor de la intrarea templelor egiptene...

În Africa, cetatea Zimbabwe, veche de milenii are ziduri de 7 m grosime și 7 m înălțime, întrerupte din loc în loc de turnuri cilindrice de 12 m înălțime, cu o singură deschizătură, practică în platforma ce constituie acoperișul. Zidurile sînt făcute din cuburi de bazalt îmbinate fără mortar, ci pur și simplu datorită greutateii lor și perfecțiunii cu care au fost șlefuite și potrivite. S-a calculat că, numai pentru o impresionantă redută exterioară, lungă de 257 m și înaltă de 12 m s-au folosit 900 000 de cuburi. În mijlocul cetății se ridică un turn conic, de 17 m înălțime, numit de tradiție „casa zeului care traversează cerul mai repede ca o stea căzătoare și este mai puternic

decît animalele, furtuna și pădurea împreună”. În Anzi peruvieni se află cetatea Cerra Gallan, construită la 6 000 m altitudine, din blocuri masive de granit, prinse între ele fără mortar. Zidurile sale au 6—8 m înălțime și adăpostesc numeroase turnuri cilindrice, înalte de 12 m, care au o singură deschizătură dreptunghiulară, în mijlocul acoperișului orizontal. Tradițiile încășe numesc aceste bastioane „camerele oamenilor zburători”.

În Costa Rica există 1 500 de uriașe sfere de granit (numărul cunoscut pînă astăzi), răspindite prin toată țara. Cea mai mare dintre ele are 2,5 m circumferință și 16 tone greutate, iar media se situează la 2 m și respectiv 12 tone. Sferile sînt sculptate fără nici o abatere de la forma geometrică, iar materialul a fost adus din cariere montane, îndepărtate de orice punct în care se află cîte o asemenea ciudățenie.

În America Centrală, pe teritoriile Mexicului și Guate-malei au fost descoperite vestigiile civilizației olmece, a cărei perioadă de înflorire este anterioară cu milenii apariției mayașilor. Printre cele mai tulburătoare creații olmece se numără uriașele capete de bazalt descoperite în provinciile mexicane La Venta și Vera Cruz. Ele au 2—3 m înălțime și 20—40 tone greutate și au fost aduse de la cariere pierdute în junglă, la 100—120 km de locul unde se găsesc astăzi. Vechimea lor este estimată la 3 000—5 000 ani. La problema modului în care au fost realizate (olmecii nu cunoșteau metalele, iar bazaltul este o rocă deosebit de dură) se adaugă cea a transportului prin pădurea de nepătruns, fără ajutorul roții, animalelor de povară, vehiculelor sau măcar a leagănelor de purtat greutatea. În plus, capetele au un fel de căști (similare celor ale aviatorilor din primul război mondial), prinse sub bărbie cu două curele, pe care sînt cioplite... capse metalice rotunde, inexplicabile la un popor aflat în neoliticul tirziu. Fizionomiile bărbaților imortalizați în piatră sînt deosebit de curioase, constituind un mixaj de trăsături euro-africane (partea superioară a feței tipică pentru rasa albă, buzele și nasul caracteristice negrilor din Africa de Vest).

Tot în zona La Venta au fost găsite mai multe basoreliefuri și sculpturi în jad, reprezentînd oameni foarte corpolenți, cu obraji buclăți și expresii disprețuitoare. Una dintre aceste statui, supranumită „Luptătorul” este o adevărată operă de artă: un bărbat gol, șezînd cu mușchii brațelor încordați și lovindu-se cu pumnii în piept. Perso-najul este ras pe cap și, lucru foarte rar în America precolumbiană, are barbă și mustăți.

În orașul guatemalez Democracia există 12 statui asemănătoare cu cele din La Venta, însă descoperite cu prilejul săpăturilor în diverse centre olmece din Guatemala. Au mai bine de patru milenii și li se spune „copiii dolofani”, căci fețele și trupurile lor seamănă cu cele ale copiilor pictați de Rubens. În anii '70 s-a putut constata că aceste statui dispun de proprietăți magnetice remarcabile, fiind cioplite exclusiv în roci cu magnetism natural ridicat. Cînd o descoperire similară a fost făcută lângă Vera Cruz, a devenit clar faptul că olmecii selecționau astfel de pietre cu un anumit scop (deocamdată necunoscut). Nu se știu prea multe despre civilizația olmecă: motivele și perioada apariției și respectiv a stingerii sale, formele prin care s-a manifestat, limitele maxime atinse (ca suprafață), tipul antropologic al populației, nivelul tehnologic, toate acestea rămîn învăluite în mister...

DAN APOSTOL

Fapt divers pe mapamond

Cam la începutul secolului nostru, binecunoscutul alpinist austriac Paul Preus, unul dintre acei cavaleri ai munților, pentru care prăpastiile și crevassele reprezentau ceea ce înseamnă văzduhul pentru păsări sau apa pentru pești, spunea cu fermitate că femeile sînt un dezastre pentru sportul cuceritorilor înălțimilor. Părerea temerarului cățărător, care avea să-și piardă viața în 1913, în timp ce încerca o nouă escaladare, s-a dovedit, iată, falsă. Deși nu se poate spune că domină prin numărul lor sportul cavalerilor munților, femeile se dovedesc tot mai interesate de temerara activitate, demonstrînd chiar calități nebanuite în ce privește cățărutul cu minile goale pe crevassele înșelătoare. Sînt, astfel, cunoscute în lumea alpiștilor campioanele franceze Catherine Destivell și Monique Dalmasso, care împotriva pericolului la care se expun, a razelor soarelui ce le ard nemilos pielea, se cațără pe stîncile abrupte, execută un minunat „balet” pe verticalele prăpastiilor. Bărbații care le-au văzut la lucru spun, despre ceea ce fac tinerele alpiniste, că este ceva care îți taie respirația. În fața minunatului spectacol oferit de fetele alpiniste, Paul Preus, dacă ar mai fi în viață astăzi, nu ar putea decît să se consoleze, pentru cele greșit spuse, acum circa 80 de ani, cu gîndul că nu este singurul om ce s-a înșelat în privința forței și temerității femeii (N.M).

GO-UL ȘI CALCULATORUL

GO-ul este un joc în multe privințe paradoxal. El este cel mai vechi dintre toate jocurile cunoscute și totuși de o modernitate surprinzătoare. Regulamentul său este extrem de simplu, dar teoria foarte dezvoltată, cu concepte, tehnici, mutări specifice, principii strategice, scheme de captură sau de joc optim la colțurile și pe laturile tablei, toate legate între ele, formînd un organism care merită cu adevărat numele de teorie. Jocul este abstract pînă la limită — nu există decît piese albe și negre, toate de aceeași formă — dar (poate tocmai de aceea) „aplicabil”, ca mod de gîndire, în cele mai diferite domenii (faptul că există cărți în care sînt exemplificate principii strategice și tactice ale GO-ului folosite în conducerea unor campanii militare concrete nu este surprinzător; semnificativ este că au fost susținute teze de doctorat în economie bazate pe analogia cu GO-ul). Și, împrumutînd cîte ceva din fiecare dintre paradoxurile anterioare, discrepanța cea mai importantă (pentru discuția de față) este că orice copil de, să zicem, 10 ani, poate juca (bine) GO, dar calculatoarele, super-inteligențele mecanice cu care secolul nostru se mîndrește atîta, nu sînt încă în stare de așa ceva.

De ce este GO-ul atît de rezistent la programare? Programele de șah au ajuns deja la nivel de maestru, ba se afirmă că unele sînt deja maeștri internaționali. Ce diferență există între GO și șah, de ce unul a putut fi algoritmat și celălalt nu?

Bineînțeles, discuția trebuie să se refere la mai multe planuri și ea nu poate fi epuizată prea ușor, fie și pentru faptul că înțelegerea cu adevărat a complexității GO-ului poate fi un pas spre stăpînirea acestei complexități, deci subiectul nu este deloc simplu. Prima explicație pentru rămîinerea în urmă a GO-ului electronic este, desigur, cea istorică: GO-ul este mai puțin răspîndit decît șahul, cel puțin în Europa și în cele două Americi, în majoritatea țărilor el s-a constituit ca sport oficial abia după cel de-al doilea război mondial și nici acum nu a intrat în „folclor”, precum șahul. Cauzele — feudalis-

nul războinic, cu lupte al căror obiectiv era suprimarea regelui advers, de alt tip decît la GO, și clasică „închidere în sine” orientală (uneori adoptată ca politică oficială de stat) — nu mai sînt astăzi actuale, de aceea se poate prevedea o evoluție rapid ascendentă a Go-ului ca sport.

Argumentul istoric nu este însă deloc cel mai important. Într-un recent buletin editat de Federația Europeană de GO, în pregătirea Campionatelor Europene (în paralel se va desfășura și un turneu de GO computer) care vor avea loc la sfîrșitul lunii iulie la Grenoble, în Franța, există o bibliografie dedicată lucrărilor care abordează GO-ul din punct de vedere informatic și care conține nu mai puțin de 80 de titluri. Unele descriu programe de jucat GO, altele propun modele matematice de interes informatic, unele sînt teze de doctorat cu acest subiect, altele sînt preprinturi sau articole publicate în reviste (de GO, dar și de inteligență Artificială, informatică teoretică etc.) sau în volume colective. Primele lucrări datează de la începutul anilor '60, deci de acum un sfert de secol.

Preocupări au existat deci, ba chiar foarte susținute (există și lucrări neincluse în lista menționată). Și totuși nu s-a ajuns prea departe. De ce? Este într-adevăr GO-ul „provocarea supremă pentru programare”, așa cum se întreabă, retoric, titlul unui articol publicat în **Creative Computing**, 5, 3 (1979) și reia, afirmativ de data asta, un titlu din **New Scientist**, 81 (1979)?

Răspunsul poate fi găsit tot în lucrările din lista amintită.

Iată, s-o primim pe una dintre cele mai vechi dintre ele E.O. Thorp, W. Walden, „A Partial Analysis of GO” (**The Computer Journal**, 7, 3 1964). Pe lîngă cîteva definiții și teoreme de factură matematică și de interes informatic mai redus, autorii se referă la întrebarea naturală „Cine învinge pe table mici?” și dau răspunsul numai pentru table liniare, de la 1x1 pînă la 1x8, și dreptunghiulare, de dimensiuni 2x2, 2x3, 2x4 și 3x3. Ei au folosit calculatorul în acest scop și mărturisesc că „chiar cazul 3x3 a fost prea complex atunci cînd

s-a încercat examinarea arborelui complet al jocului, conținând pe „forța brută” a calculatorului”. În cazul 3x4 a fost inabordabil, chiar cu ajutor teoretic. Asta se întâmpla în 1963—64; de atunci calculatoarele au evoluat foarte mult. Nu însă îndeajuns pentru a se putea merge efectiv pe ideea arborelui de evoluție a partidei, așa cum se întâmplă cu majoritatea programelor de șah (cel puțin ca schelet al modului lor de joc). Într-adevăr, în 1983, australianul J.M. Robson a demonstrat că **GO-ul este complet în timp exponențial** (rezultatul a fost anunțat la cel de-al 9-lea Congres mondial de informatică, EFIP '83, Paris). Altfel spus, pentru a decide cine învinge pe o tablă de dimensiuni $n \times n$ avem nevoie, de un număr de pași (operații elementare) de ordinul de mărime al unei exponențiale, ceva comparabil cu 10^n de exemplu. Dar, și mai rău, jocul este și **complet în timp exponențial**, ceea ce înseamnă că decizia învingătorului la GO este printre cele mai complexe dintre problemele de complexitate exponențială (ceva mai riguros spus, orice problemă de complexitate exponențială poate fi redusă pe o cale de complexitate polinomială la problema învingătorului la GO). Aceste rezultate descurajează definitiv speranța de a face ceva în acest domeniu bazându-ne numai pe „forța brută” a calculatoarelor.

Ce altceva trebuie atunci folosit? Nici în cazul șahului nu se poate merge prea departe explorând sistematic arborele mutărilor, ci se încearcă eliminarea unor ramificații plecând de la considerente teoretice, evaluând static poziția curentă, cam așa cum fac oamenii, care „simt” că anumite variante sînt proaste și le resping intuitiv, fără calcul. Dar aici apare adevărata problemă și adevărata diferență față de șah. În GO nu există „piese”, există „formații”. Piese pot fi pierdute, ele nu valorează în sine decât un punct fiecare. Formațiile trebuie însă apărate, extinse, întărite, abandonate eventual. Ele sînt opuse unor formații adverse pe care le pot captura sau de care pot fi capturate. Formațiile închid teritorii, obiectivul principal al jocului. (Pentru detalii în legătură cu regulamentul, cititorul este rugat să consulte cartea **Înțiere în GO**, editată de Recoop, sau almanahul de anul trecut, în care a apărut o scurtă introducere în GO.) Pe scurt formațiile sînt valoroase,

deci ele trebuie analizate de un eventual program, apărate, extinse etc. etc. Evaluarea configurațiilor de piese nu poate fi însă nici ea făcută pe căi exhaustive, păstrînd de pildă, fișiere cu „poziții bune” și „poziții proaste” și reducînd problema la încadrarea unei poziții reale într-o clasă sau alta. Numărul de configurații posibile pe tabla de GO este comparabil cu 3^{361} (avem 361 de intersecții, iar fiecare intersecție se poate afla în trei stări liberă, ocupată de o piesă albă sau ocupată de o piesă neagră, pentru ca configurația să fie regulamentară trebuie să nu existe grupuri de piese fără libertăți, de aceea numărul căutat nu este chiar 3^{361} , ci ceva mai mic). Trebuie deci să procedăm mult mai „uman”, să evaluăm formații „privindu-le” așa cum sînt, analizîndu-le ca structuri bidimensionale propriu-zise. Este exact ceea ce calculatoarele de azi nu pot face decît la un nivel rudimentar. Calculatoarele nu „văd” încă. Recunoașterea formelor este un domeniu încă puțin dezvoltat al Inteligenței Artificiale, chiar dacă s-a scris mult în legătură cu acest subiect, nu s-au pus încă la punct metode suficient de eficiente pentru a putea fi aplicate în cazul GO-ului. Se poate deci spune că pentru a scrie programe de GO competitive **este nevoie de o nouă generație a Inteligenței Artificiale**, cea actuală nu ajunge. Se va crea o asemenea nouă generație? Probabil că da. Sigur că da, deoarece cu cît o încercare este mai grea cu atît ea devine mai tentantă pentru om. Nu ne putem însă aștepta la progrese prea rapide în acest sens. Semnificativ este, de exemplu, faptul că în cadrul campaniei japoneze privind realizarea celei de a cincea generații de calculatoare era inițial prevăzută o secțiune dedicată programării GO-ului, dar ulterior, considerată nerealistă, aceea direcție de cercetare a fost abandonată... Că nu sînt speranțe să apară progrese spectaculoase în viitorul apropiat sugerează și următorul fapt nemaiîntîlnit în 1986, compania multinațională Multitech Industrial Corporation a lansat un premiu de un milion de dolari (ați citit bine, un milion!) pentru primul program de GO de nivel dan, oferta rămînînd deschisă pînă în anul 2000! Anunțul a apărut în mai multe locuri, inclusiv în reviste „clasice” de informatică (**Communications of the ACM**). Premiul nu are precedent, în computerizarea șahului nu au fost

oferite niciodată asemenea sume consistente. Bineînțeles, este de presupus că cei care au lansat acest premiu știu/ speră că nu riscă nimic și, chiar dacă premiul va fi revendicat de cineva, este de presupus că dezvoltările teoretice care vor fi făcute posibil un astfel de program vor fi suficient de importante pentru alte domenii de aplicare a Inteligenței Artificiale pentru a merita milionul de dolari. (De fapt, sînt prevăzute o serie de recompense parțiale pentru obiective parțiale, mai plauzibil să fie atinse pînă la sfîrșitul secolului.

Dar, cum spuneam, tentația este mare. GO-ul există, GO-ul este dificil de programat, deci GO-ul **trebuie** programat! Iar începutul este deja făcut, cele 80 de titluri din bibliografia editată de Federația Europeană prezintă un volum de cercetări și de rezultate respectabil. Ajunge să amintim volumele colective M.A. Brainer, **Computer-Game Playing: Theory and Practice**, Ellis Horwood Ltd., 1983 și K. Heine, **Proceeding of the Second Seminar of Scientific GO Theory**, Inst. für Strahlenchemie, Mulheim a.d. Ruhr, 1980, sau să răsfoim revista americană de GO sau revista **Artificial Intelligence** pentru a ne convinge de acest lucru.

Iar evenimentele se derulează din ce în ce mai rapid (poate și sub influența premiului de care vorbeam). Dacă la un turneu de GO computer organizat la Portland, S.U.A., în 1985, au participat cinci programe (unele nu făceau decît să joace corect sau să imite mutările adversarului), la Congresul Federației Europene de GO din iulie 1986 (Budapesta) s-a desfășurat un prim turneu european de GO între calculatoare, pentru ca anul acesta, la Grenoble, să fie așteptate peste 10 programe, într-un campionat european care va deveni anual. Competiția duce la progres. Competiții de GO computer există deja, progresul este deci inevitabil.

Pentru a contribui și mai mult la acest progres, de curînd a apărut și o revistă internațională „dedicată generării și schimbului de idei în GO-ul electronic”. Ea se numește chiar **GO computer** și este editată de Asociația de GO din Canada, cu sprijinul asociației similare din S.U.A. și al Federației Europene. Primul număr (iarna 1986—87) în afara uzualelor editoriale festive, a indicațiilor pentru colaboratori și a unei bibliografii similare celei din buletinul european, conține trei articole. Unul se referă

la modul de apreciere a tăriei programelor de GO (prin comparație cu jucători umani, în urma rezultatelor obținute în turnee de GO-computer, sau prin meciuri program contra program, pe baza procentajelor de victorii și înfringeri). Al doilea articol (E.K. Ream, „Smart GO Boards”) se referă la practicarea GO-ului prin telefon, în general, la utilizarea calculatorului pentru a juca la distanță, pentru a studia partide, probleme, joseki-uri (scheme de joc) etc. Cel mai consistent și mai interesant articol este semnat de David Fotland și el prezintă un program de GO, numit G2 (a existat și un G1), realizat de acesta în decursul a vreo patru ani. Programul este scris în limbajul C, are aproximativ 11 000 de instrucțiuni, folosește 700 K memorie, răspunde la fiecare mutare după 5—20 de secunde, dar ca tărie de joc abia dacă este cotelat la 20—25 kyu. Articolul descrie destul de amănunțit programul și include și două partide (pe tabla 13x13), una câștigată cu 9 piese handicap împotriva autorului lui (care e aproximativ 1 dan) și una câștigată cu albele împotriva unui începător care abia dacă jucase câteva partide. (D. Fotland ne încredințează că programul este foarte indicat pentru a-i antrena pe începători, deoarece acestora nu le pare rău că pierd în fața calculatorului, așa cum probabil le-ar părea dacă ar fi învinși de un coleg...)

Programul are trei părți: structuri de date, analizorul tactic și selectorul de mutări. Structurile de date se referă la ceea ce se găsește pe tablă la un moment dat, piese, grupuri, formații complexe, și mare parte a programului constă tocmai în gestionarea acestor structuri de date (actualizarea lor după fiecare mutare). Analizorul tactic este destul de bine pus la punct. Principala lui sarcină este să spună dacă „Un grup poate fi capturat sau nu, dînd un coeficient de siguranță vulnerabilitate pentru fiecare grup propriu sau advers. Pentru aceasta el numără libertăți, anticipează formarea și falsificarea de ochi, evaluează valoarea grupurilor (inclusiv teritoriile pe care ele tind să le închidă) etc. Pentru a ne da seama cît de complex este programul G2 (și să nu uităm că el abia dacă are 20—25 kyu), iată „schema de gîndire” a evaluatorului strategic (el este bazat pe 65 de reguli de genul celor care urmează și are ca sarcină găsirea celei mai bune mutări din

punct de vedere strategic — atunci cînd există mutări strategice „bune”):

- Jocul într-un colț liber
- se preferă punctele 3x4
- se fac spirale 3x4 (stilul Shusaku)
- joacă la 3x3 dacă adversarul are o piesă în 4x4
- Formații de colț
- nu lăsa adversarul să facă două skimari
- fă schimari la o piesă 3x4 în fața unui colț advers
- fă keima schimari
- fă kakari cînd aceasta este o extindere
- atacă la 4x4
- atacă la 3x3
- Joacă conform dicționarului de joseki-uri
- Extindere pe latură
- cea mai bună extindere este către un grup advers slab
- Invazii
- invadează acolo unde există posibilitatea unui salt peste două linii în toate direcțiile
- Lupte locale
- extinde-te de la grupurile cu numai două libertăți
- Blocări
- Taieturi
- taie dacă piesa care taie nu poate fi capturată
- Leagă grupurile
- Blochează intrările adversarului prin deschizăturile din zidurile proprii
- Amenințări de ko
- dă atari la cel mai mare grup posibil.

După cît de elaborat este și, în același timp, cît de slab ca nivel de joc, programul G2 nu este de natură să încurajeze eforturi similare. Și totuși ele continuă. Ba chiar apar noutăți, unele foarte promițătoare. Astfel, Allan Scarff, expert în „sisteme expert” și în baze de date, s-a hotărît de curînd (prin 1983) să se apuce de GO și, zis și făcut, a scris deja două programe, **Microgo 1** și **Microgo 2**, care par a face pași serioși în domeniu. Ideea care a stat la baza lor a fost utilizarea automatelor celulare ca suport pentru găsirea unor „mutări promițătoare”, fără a face nici un fel de anticipare a desfășurării partidei. Un articol apărut în revista **GO World**, iarna 1986—87 („The bard of Computer GO”) nu prezintă detalii tehnice, dar vorbește despre performanțele programelor. **Microgo 1** joacă pe tabla 9x9 la nivel de

15—25 kyu, răspunde în cîteva secunde și folosește numai 17 K memorie (programul **Nemesis** pe care l-am amintit la început cere 256 K). Programul **Microgo 2** nu a fost încă terminat, dar se speră că el va ajunge la aproximativ 10 kyu, chiar jucînd pe tabla normală și cerînd mai puțin de un minut pentru fiecare mutare. Bineînțeles, Scarff nu intenționează să se oprească aici, ci tinde spre un program apropiat de 1 dan, capabil să învețe în timp ce joacă. Cum și cînd se va întîmpla acest lucru nu precizează, dar, așa cum remarcă un informatician la cercul de GO de la Casa Studenților din București, „se pare că Scarff știe ce spune”. Să sperăm.

Pină atunci, să salutăm **primul program românesc de GO**, pentru că așa ceva există deja. El a fost realizat în 1986 de T. Laszlo și C. Nicolae din București, este scris în FORTRAN pentru calculatorul Coral, are nevoie de 55 K, răspunde în 20—30 de secunde, poate juca pe table de orice dimensiune, știe regulamentul (ko, sinucidere, ochi etc.) și joacă deocamdată numai tactic, în apropierea ultimei mutări a adversarului. Nivelul său de joc este în jur de 25—30 kyu, dar poate fi îmbunătățit prin alegerea convenabilă a unor parametri care-i determină „stilul” (agresivitatea, de exemplu). Realizarea merită a fi subliniată, sarcina de a scrie un program de acest gen nefiind, după cum am văzut, deloc ușoară. Pe scurt, programul **TACTIC** al lui T. Laszlo și C. Nicolae este în acest moment „campionul” țării noastre la GO computer... Pe cînd un contracandidat? Pe cînd primul campion românesc de GO computer? Probabil că răspunsul nu se va lăsa prea mult așteptat pentru că deja există un număr de informaticieni-goști interesați de așa ceva. (La Facultatea de matematică a Universității din București se află în pregătire o lucrare de diplomă dedicată modelelor matematico-informatic folosite în studiul GO-ului.)

Un subiect „provocator”, un obiectiv de cucerit pentru informatică. Pentru că, oricît ar fi ele de „inteligente”, calculatoarele nu pot fi calificate cu adevărat inteligente pînă nu vor învăța să joace și GO... (Rămîne ca atunci să le punem în față un obiectiv și mai dificil...)

GHEORGHE PĂUN

Mozaic tehnico-științific

□ **BETON ELECTRONIC.** Oamenii de știință australieni sugerează, în urma unor experiențe încununate de succes, trecerea la utilizarea electro-lizei pentru aplicarea pe diferite construcții scufundate pe fundul mării, a unui strat de beton. S-a pornit de la ideea că pe orice obiect care a stat mai mult timp scufundat în apa mării se formează un strat mai mult sau mai puțin gros de sare; s-a descoperit că îndepărtarea acestui strat se poate face prin electroliză. De aici

ideea de a aplica-o în foloșul omului. Astfel, se lansează, mai întâi în jurul pilonilor o plasă metalică, iar alături, anodul de aluminiu. După trecerea curentului electric, pe fier se depune un strat compus în principal din magneziu și calciu, rezultând un original și rezistent înveliș în jurul pilonului din metal.

□ **COMBUSTIBIL.** Cercetători de la Universitatea din Compiègne — Franța au experimentat cu bune rezultate un tip nou de combustibil pe care l-au denumit ultracarbofluid. Este vorba de un amestec lichid pe bază de praf de cărbune (54 la sută), păcură (16 la sută) și apă. Produsul se prezintă ca o soluție, care pe lângă randamentul foarte bun de ardere, din care nu rezultă substanțe nocive, are un preț competitiv și se poate transporta ușor inclusiv prin conducte.

□ **RADIOMACARA.** În Marea Britanie, constructorii beneficiază acum de un sistem de comandă prin radio, pentru ridicarea, coborîrea ori manevrarea dintr-un loc sau altul a diferite greutăți de către macara. Comanda se poate face atât din cabina macaralei cât și de la sol. Prin sistemul respectiv crește substanțial productivitatea muncii, precizia operațiilor, făcând totodată inutilă prezența celui de-al doilea muncitor, care trebuia să dirijeze manevrele macaragului.

□ **„SUPERCÎRTIȚĂ”.** O instalație complexă de săpat tunele, considerată deocamdată cea mai mare din lume, a fost realizată în R.F. Germania. Diametrul capului de forare este de 7,8 metri, fiind dotat cu 45 de sape cu role. Viteza de înaintare a acestei cîrtițe uriașe este de 350—400 metri într-o lună.

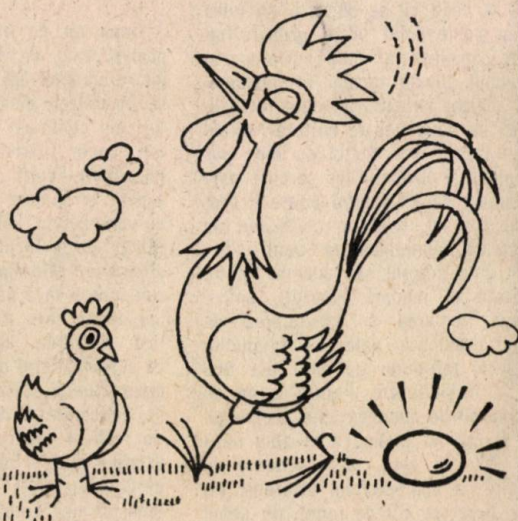
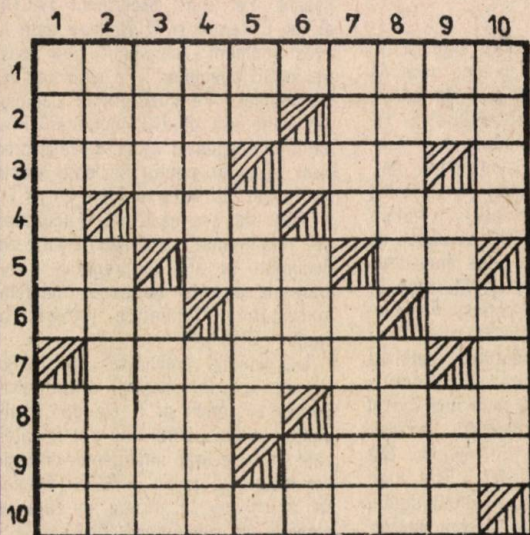
Un careu de nimic

ORIZONTAL:

1) Formulă de joc cu care mergi la rezultat sigur 2) Manechin de modă nouă — Baraj pe calea undelor 3) Sufletelul nostru — Orele ce intervin... pe nesimțite! 4) Delegație sportivă consacrată pe teren — Tarele capului 5) Incluse-n port! — Punct marcat de marii maeștri — Puțin noroc! 6) Pocnit... cu o floare-n spate! — Trecere peste un anumit nivel — Stau în bloc! 7) Botgros! 8) Se retrage iarna la căldură — Uvertură la operă! 9) Cercul din împrejurimi — Diferența de la alb la negru 10) Examinator ce ține la conținutul biletelor

VERTICAL:

1) Aruncat în joc într-o luptă inegală — Unul mai cu moț 2) Rezultat fructuos — Cu înfloriri de stil 3) Cotă parte la acțiuni — Mlădița din curte 4) Ajutor primit la voia întâmplării — Formație de vîrf 5) Cotă medie! — Lamă de tăiat blana 6) Om de dus ușor cu vorba — Fărăș în coș! 7) Se aruncă-n lături la mincare — Lipsit de precipitații 8) Are caracter de fante — O voce aparte 9) Roțile din față... la caroserie! — Acordat în regie — Baza constructorului! 10) Mult visatul semn ierarhic superior (înv.) — Atenție acordată la minuirea armelor

biblioteca

ENIGMA

ELLERY QUEEN

(Frederic Dannay și Manfred B. Lee)

5 exerciții de deducție

LECȚIA DESCHISĂ

Ellery înaintă grăbit pe strada 92 îndreptându-se spre Liceul „Henry Hudson” și aruncând pe furis priviri vinovate la ceas. Domnișoara Carpenter îi indicase ferm și cu exactitate locul, data și ora: biroul ei, 109, vineri dimineață, 22 aprilie, prima pauză („Clopotelul la 8,40, domnule Queen”), îi făcuse impresia că domnișoara Carpenter, care venise la el cu o cerere neobișnuită, era o tinăra plină de abnegație, pe care ar fi supărat-o orice piedică în cruciada pe care o inițiasse.

Așa că, renunțând la mersul demn, Ellery o zbughi la fugă.

Obiectivul pentru care îi ceruse sprijinul era ieșit din comun chiar și pentru o tinăra profesoară de științe sociale la clasa a noua, care se angajase într-o astfel de cruciadă. De două luni, negustorii din împrejurimi raportau cu regularitate spargerea magazinelor lor de către o bandă de adolescenți. Poliția nu putuse să stabilească decît că făptașii erau aceiași în toate cazurile, probabil elevi la liceul „Henry Hudson”.

Cu o săptămînă în urmă, luni, venind tîrziu de la un film, d-ra Carpenter văzuse trei băieți plonjînd prin geamul spart al unui magazin de pîine și dispărînd pe o alee. Îi recunoscuse ca fiind Howard Ruffo, David Strager și Joel Buell, toți elevi de-ai ei în vîrstă de 15 ani. Aparent, problema delincvenței juvenile fusese rezolvată.

Dar nu și pentru d-ra Carpenter. În loc să meargă la poliție, d-ra Carpenter se duse la Ellery, care locuia pe strada 87 vest și era eroul tinerilor din zonă. Ea îi spusese că Howard, David și Joey nu erau delincvenți înrăiți și că arestarea, judecarea și închiderea lor nu era o soluție. Este adevărat că aleseseră credința față de bandă în locul dragostei și siguranței ce le fuseseră refuzate în căminele lor nefericite de mahala, dar ea considera că băieții, care aveau slujbe după școală și duceau acasă fiecare bănuț cîștigat, nu erau irecuperabili. Și îi spusese unde și ce anume lucra fiecare băiat.

„Se iau după cei certați cu legea pentru că îi cred puternici, plini de succes și fascinanți”, spusese d-ra Carpenter; în concluzie, voia ca Ellery să-i fie oaspete la o lecție deschisă și sub pretextul unei expuneri pe tema „Criminali notorii pe care i-am cunoscut”, să-i înfățișeze pe rău-făcători în așa măsură de slabi, găunoși și cu un final atît de violent, încît David, Joey și Howard să-și dea seama de greșeala pe care o făcuseră.

Lui Ellery i se păru că această misiune punea la grea încercare forța sa oratorică. Oare d-ra Carpenter avea permisiunea directorului de a-și duce la îndeplinire planul?

Nu, răspunsese curajos d-ra Carpenter, nu avea permisiunea domnului Hinsdale și era chiar foarte posibil să-și piardă slujba când acesta va afla ce făcuse. „Dar n-am de gând să fiu prima care să-i împing pe băieți în școala de corecție și în cele din urmă, cine știe, la condamnare pe viață!” Și în plus, dl. Queen nu avea de pierdut decât o oră din timpul său!

Așa încît dl. Queen spusese un „Da” slab și iată-l în fața ușii de la clasa tinerei hotărîte... cu șapte minute întârziere.

Ellery își adună toate forțele și deschise ușa.

În clipa în care puse piciorul în clasă, își dădu seama că se întîmplase o catastrofă.

Louise Carpenter stătea dreaptă și încordată la catedră, iar chipul ei drăgălaș era aproape la fel de alb ca plicul pe care-l strîngea în mînă. Se uită lung la o masă de băieți și fete, a căror tăcere era atît de goală de expresie și atît de hoțescă, încît îi țiuiau urechile de liniște.

Primul lucru pe care îl spusese fu:

— Am fost jefuită.

Groaznica mulțime de ochi îl urmări pînă la catedră. Simțea în nări mirosul pătrunzător de cerneală, lipici, hîrtie, cretă, vestiare mucegăite; de jur împrejur erau pereți decorați, vopsea ce se cojea, lemnărie care-și pierduse luciul și bănci stricate.

— Jefuită în propria mea clasă, d-ra Carpenter se sufoca de minie.

Ellery își puse încetîșor haina și pălăria pe catedră.

— Vreo glumă, cumva? zîmbi el spre clasă.

— Nici vorbă. Nu știau că veniți. — O trădaseră, spunea șocul care se simțea în vocea ei. — Clasă, dînsul este Ellery Queen. Nu trebuie să vă mai spun cine este dl. Queen și cît de onorați sîntem de vizita dînsului. — Se auziră suspine, un zumzăit și cîteva aplauze. — Dl. Queen a avut amabilitatea să vină azi aici pentru a ne vorbi despre delincvență. Nu știam că va da chiar peste un furt.

Aplauzele conținea brusc.

— Sînteți sigură că este vorba de un furt, domnișoară Carpenter?

— Mi s-a furat un plic cu șapte bancnote de cîte un dolar și din felul în care s-a întîmplat, hoțul nu poate fi decît cineva din această clasă.

— Îmi pare rău s-aud asta.

Îi privi intenționat cu atenție, întrebîndu-se care din cele 41 de perechi de ochi care-l priveau le aparțineau lui Joey Buell, Howard Ruffo și David Strager. Ar fi trebuit s-o roage pe Louise Carpenter să i-i descrie. Acum era prea tîrziu.

Sau poate nu?

Lui Ellery i se păru că trei dintre cele 20 de chipuri de băieți erau cam prea studiat impasibile. Unul din ele era așezat pe niște umeri viguroși; băiatul acesta era blond, frumos și alb ca varul în jurul nărilor. Al doilea era un băiat cu nas ascuțit, părul aspru ca o perie și un ten măsliniu; stătea perfect nemișcat, cu excepția degetelor care învîrteau la nesfîrșit, aproape ca-ntr-un ritual, un creion. Al treilea, slab și roșcat, nu dădea nici un semn de viață, în afara unei vene care i se zbătea speriată la timpă.

Ellery se hotărî.

— Ei, dacă-i vorba de un furt real și pe viu, spuse el întorcîndu-se spre Louise, cred că nimeni nu vrea să mă asculte bătînd cîmpii despre crime înmormîtate. De fapt, mi s-ar părea mai interesant să demonstrez clasei cum se rezolvă o crimă. Ce ziceți, domnișoară Carpenter?

Ochii profesoarei se umplură de înțelegere și speranță.

— Cred, spuse ea sever, că ar fi mult mai interesant.

— Ce-ar fi să aflăm mai întîi cîte ceva despre cei șapte dolari. Vă aparțineau, d-ră Carpenter?

— Un dolar era al meu. Domnișoara McDoud, profesoara de engleză, se mărită luna viitoare. Ne-am hotărît să-i luăm un cadou de nuntă, iar eu strîng bani. Toată săptămîna au trecut pe aici profesorii ca să lase banii într-un plic pe care-l țineam pe catedră. Azi dimineată...

— Ajunge deocamdată, d-ră Carpenter. Hai să auzim ce spun ei. — Ellery îi studie în timp ce un murmur străbătu clasa. Deodată, arătă spre o fetiță rujată cu o pieptănătură italienească. — Vrei să ne spui ce s-a întîmplat azi dimineată?

— Nu știu nimic de bani!

— Giscă proastă! se auzi glasul batjocoritor al unui băiat.

— Băiatul care a spus asta, zise Ellery pe un ton prietenos. Era unul dintre cei trei pe care-i detectase, tipul blond și solid. — Cum te cheamă?

— David Strager.

Rînjetul lui se traducea prin „Nu mă sperii tu pe mine!”. Dar nările îi rămîneau albe ca varul. Era cel despre care d-ra Carpenter spusese că lucrează în depozitul unui magazin alimentar de pe Amsterdam Avenue.

— Bine, Dave. Spune-ne tu ce s-a întîmplat azi dimineată.

Băiatul îi aruncă o privire disprețuitoare fetei cu pieptănătura italienească.

— Toți știam că banii sînt în plic. Azi dimineată, înainte să se sune, doamna Morrell vine cu dolarul ei, iar domnișoara Carpenter îl pune cu ceilalți bani și lasă plicul pe catedră. Deci apoi sună de intrare, d-na Morrell o șterge,

d-ra Carpenter ia plicul și dă un strigăt: „Mi s-au furat banii”.

Băiatul slab cu părul roșu intervine:

— Și-acum ce să facem, să murim? și-i făcu cu ochiul lui David Strager, care se așezase deja. Băiatul mare și blond îi făcu înapoi cu ochiul.

— Cum te cheamă pe tine? îl întrebă Ellery pe roșcat.

— Joseph Buell, răspunse băiatul sfidător. Era cel care lucra la marele magazin de țigări, dulciuri și papetărie „Kaplan” de pe strada 89. — Cine are nevoie de șapte dolari?

— Nu numai că cineva are nevoie de ei, Joey, dar cineva îi și are.

— Aaa, din câte știm noi, i-a furat chiar ea. Iar acesta era ultimul din trio, băiatul brunet cu fața ascuțită. Dacă nu se înșela, acesta lucra jumătate de normă la curățătoria O'Donnel de pe Columbus Avenue.

— Cum te cheamă?

— Howard Ruffo.

Cei trei mușchetari care săreau unul în sprijinul celuilalt!

— Vrei să spui, Howard, că o acuzi pe d-ra Carpenter că ar fi furat banii profesorilor? întrebă Ellery zimbând. Băiatul șovăi.

— Vreau să spun că poate i-a luat din greșeală sau i-a ră tăcit.

— De fapt, spuse calm Louise, acesta a fost primul meu gând când am văzut că banii nu mai sînt în plic, d-le Queen. Așa că am căutat teimeinic.

— Pot să văd plicul?

— Asta nu este cel în care țineam bancnotele de un dolar, zise dîndu-i plicul, deși arată identic. Mai am și altele într-o cutie din fișetul meu de acolo, care nu se mai încuie de ani de zile. Probabil că acesta a fost furat din fișetul meu ieri sau în cursul săptămîinii.

— E un plic alb, d-ră Carpenter. De unde știți că nu e cel în care erau banii?

— Pentru că pe spatele celui original scrisesem cu cerneală „Fondul de cadou pentru Helen McDoud” — Se uită de jur împrejur. — Așa încît acest furt a fost premeditat, d-le Queen. Azi dimineață, cineva a venit în clasă înarmat cu acest plic plin de hîrtie fără valoare și pregătît să-l schimbe rapid dacă se iveau ocazia. Și așa s-a și întîmplat. Toată clasa s-a tot învîrtit prin preajmă cit am discutat eu cu d-na Morrell.

În plicul înlocuit era un teanc de bucăți de hîrtie dreptunghiulare, tăiate pe dimensiunea unor bancnote.

— În clipa în care ați pus dolarul d-nei Morrell între ceilalți în plicul original, era toată lumea aici?

— Da. Ușa s-a deschis și închis numai o dată după aceea, cînd a plecat d-na Morrell. Am stat cu fața la ușă tot timpul.

— Ar fi posibil ca d-na Morrell să fi făcut o glumă și să schimbe plicurile?

— N-a stat nici o clipă lîngă catedră după ce am pus plicul pe ea.

— Atunci aveți dreptate, d-ră Carpenter. Furtul a fost premeditat de unul din băieții sau fetele din această clasă, iar hoțul — și banii — se află încă aici.

Încordarea creștea minunat. Băiatul trebuie să fie ud leocărcă. Nu se așteptase să i se descopere furtul înainte să poată scoate banii din clasă.

— La cit se termină prima oră, d-ră Carpenter?

— La 9,35.

Toate fetele se întoarseră spre ceasul de pe perete.

— Nu e decît 8,56, zise Ellery vesel. Avem 39 de minute la dispoziție — timp mai mult decît suficient. În afară de cazul în care băiatul sau fata care a comis furtul vrea să returneze banii d-rei Carpenter aici și acum?

De data aceasta privi fix de la David la Howard și la Joey, iar privirea lui spunea „Îmi pare tare rău, băieți, dar trebuie s-o fac dacă voi credeți că scăpați așa ușor”.

Strager strînse din buze pline. Roșcatul Joey Buell îi întoarse privirea posac. Creionul lui Howard Ruffo se învîrti cu mai mare repeziciune.

„E cu siguranță unul din cei trei”.

— Îmi dau seama că trebuie să aplic metoda dură, zise Ellery. Îmi pare rău că nu pot să scot hoțul din mîneca hainei, așa cum se petrece în cărți, dar în viață investigația, ca și crima, nu e o treabă prea palpitantă. Vom începe cu controlul corporal. Apropo, e voluntar. Preferă cineva să fie omis de la percheziție? Ridicați mîna.

Nimeni nu mișcă.

— Eu o să cercetez băieții, d-ră Carpenter. Dumneavoastră duceți panourile astea de afișaj în colț și percheziționați fetele.

Cîteva minute se făcu zgomot. Pe măsură ce cite un băiat era controlat era trimis în fața clasei la tablă, iar fetele erau trimise în spate.

— Ați găsit ceva, d-ră Carpenter?

— Rose Perez are doar un dolar la ea. Celelalte fete ori au mărunțiș ori n-au bani de loc.

— Nici un semn al plicului original?

— Nu.

— Și eu am găsit doi băieți cu cite un dolar. David Strager și Joey Buell. Nici un plic.

Louise se încruntă.

Ellery se uită la ceas. 9,07.

Se îndreaptă agale spre ea.

— Nu vă arătați îngrijorată. N-aveți de ce. Mai sînt 28 de minute.

Ridică vocea, zîmbind.

— În mod firesc, hoțul s-a debarasat de bani, sperînd să reintre în posesia lor cînd se eliberează terenul. Așa încît sînt ascunși undeva în clasă. D-ră Carpenter, ne ocupăm întîi de bănci. Uitați-vă și sub ele, guma de mestecat e un adeviz la îndemină. Ce ziceți, elevi?

Peste patru minute se uită unul la altul, apoi la ceas.

9,11.

Rămăseseră exact 24 de minute.

— Bine, spuse Ellery.

Începu să scoțesească prin cameră. Cărțile, caloriferele, debaralele, materialele, pungile cu mîncare, servietele. Panourile de afișaj, hărțile de pe perete, globul pămîntesc. Afișul ONU, gravurile din oțel ale lui Washington și Lincoln. Răsturnă chiar și cele trei ghivece de mușcate ale Louisei și cernu pămîntul.

Ochii lui Ellery se întorceau din ce în ce mai des spre ceas.

Controlă totul din cameră, de la suportul steagului Americii pînă la globurile lămpilor vechi, pline de insecte moarte, la care ajunsese urcîndu-se pe bănci.

Totul.

— Nu sînt aici, îi șopti Louise la ureche.

Buell, Ruffo și Strager își trăgeau coate zîmbind zeflemitor.

— Bine, zise Ellery.

Interesant. Iată o problemă.

Sigur că da! Se ridică și verifică două obiecte care-i scăpaseră: conținutul ascuțitoarei și grilajul de la megafon. Nici urmă de plic. Nici urmă de bani.

Scoase o batistă și se șterse pe gît.

E o prostie. Un școlar!

9,29.

Șase minute în care trebuia nu numai să găsească banii, dar și să identifice hoțul.

Se sprijini de catedra Louisei, încercînd să se relaxeze.

Ce te faci cu problemele astea „simple”? Nimic mare și important, ca șantajul, jefuirea unei bănci sau crima. Niște nenorociți de șapte dolari subtilizați de un delincent adolescent într-o clasă supraaglomerată.

Se gîndi cu furie.

Dacă sună la 9,35 și băiatul iese mîndru cu banii din clasa d-rei Carpenter fără să fi fost descoperit, o să tragă un chiot ca un pui de lup care ucide pentru prima oară. **Cine zice că grozavii ăștia de copoi ai legii nu sînt niște maimuțoi? Și-nă cei mai mari! E un neisprăvit. Un nimica. Vezi cum îi dau de furcă? Și-asta nu-i decît începutul. Stai să vezi cînd m-apuc de ceva de-adevăratele, nu de fleacuri de-astea copilărești!**

Nu, nu era ceva mare și important cum ar fi crima. Doar șapte dolari și un mare erou care se face de ris. Fără importanță? Ellery își mușcă buza. Poate că era cel mai important caz din cariera lui.

9,30,30.

Au mai rămas doar patru minute și jumătate.

Louise Carpenter se ținea strîns de o bancă și încheieturile mîinii i se albiseră de încordare. Așteptînd să fie dezamăgită.

Ellery se îndepărtă de catedră și băgă mîna în buzunarul de la haina din tweed după pipă și tutun, gîndindu-se mai profund la fondul de cadou pentru Helen McDoud decît se gîndise la altceva vreodată.

Și pe cînd se gîndea...

La 9,32 examina concentrat dreptunghiul hîrtiei pe care hoțul o pusese în plicul înlocuit. Era o hîrtie obișnuită de ziar ieftin, tăiată cu foarfeca de mărimea unui dolar din pagina cu desene colorate. Se uită la toți dolarii falși unul cite unul, vinînd ceva. Orice.

Cei 41 băieți și fete murmurau și chicoteau acum.

Ellery se opri. De unul din dreptunghiuri era lipită o așchie de hîrtie subțire ca un ac și cam de un centimetru lungime. O pipăi, se uită la ea în lumină. Nu era din ziar. Prea consistentă, prea groasă.

În clipa aceea știu ce trebuie să fie.

Mai puțin de două minute.

Luă la rînd cu febrilitate celelalte hîrții de ziar de mărimea dolarului.

Și iată! Asta era!

Fișia asta fusese tăiată din capătul paginii de desene. Pe margine apărea și numele unui ziar din New York și data 24 aprilie 1955.

Gîndește-te. Nu te grăbi. Sînt o groază de secunde într-un minut.

Murmurul și chicotele amuțiseră. Louise Carpenter rămăsese în picioare, privindu-l implorator.

Sonerie zăngăni pe coridor.

Prima oră s-a terminat.

9,35.

Ellery se ridică și spuse solemn:

— Cazul este rezolvat.

După ce clasa fu evacuată și ușa încuiată, cei trei băieți rămăseră cu spatele la tablă, ca și cum s-ar fi aflat în fața unui pluton de execuție. Culoarea dispăruse din obrajii lui David Strager. Vasul de sînge de pe tîmpla lui Joey încerca să se furișeze sub părul roșcat, iar ochii lui Howard Ruffo luceau a panică.

E greu să ai 15 ani și să fii prins în capcană.

Dar și mai greu dacă n-ai fi.

— Ce-am făcut? scînci Howard Ruffo. N-am făcut nimic.
— N-am luat cei șapte dolari ai d-rei Carpenter, spuse David Strager bășos.
— Poți spune același lucru despre piinea domnului Mueller de luna trecută, Dave? Ellery se opri blînd. Sau despre oricare din celelalte lucruri cu care v-ați îndeletnicit în ultimele două luni?

Îi fu teamă că o să leșine toți trei.

— Dar trebușoara de azi dimineață, Ellery se întoarse brusc spre roșcat, ai făcut-o singurel, Joey.

Subțirelul tremură.

— Cine, eu?

— Da, Joey, tu.

— Vai de dovieacul tău, șopti Joey. Eu, nu!

— Am să-ți dovedesc, Joey. Dă-mi dolarul pe care ți l-am găsit în buzunarul de la pantaloni cînd te-am percheziționat.

— E dolarul meu.

— Știu, Joey. O să-ți dau altul în schimb. Hai, dă-mi-l. Domnișoară Carpenter...

— Da, domnule Queen!

— Ca să taie aceste fișii de ziar de mărirea dolarilor, hoțul a folosit probabil o bancnotă adevărată ca model. Dacă tăia prea strîns, foarfeca ar fi ras și o bucățică din bancnotă. — Ellery îi dădu dolarul lui Joey. — Vreți să vedeți dacă bancnota prezintă o ușoară creștătură pe o margine?

— Da, este una.

— Iar eu am descoperit această bucățică lipită de unul din dolarii falși. Fixați bucățica pe marginea scobită a banctonei lui Joey. Dacă Joey este vinovat, ar trebui să se potrivească perfect. Așa e?

Louise se uită la băiat.

— Joey, se potrivește într-adevăr.

David și Howard se uitau cu gura căscată la Ellery.

— Ce ghinion! se sufocă Joey.

— Criminalii își fac singuri ghinionul, Joey. Ceva în sinea ta îți spunea că greșești și din cauza asta ți-a tremurat mîna cînd tăiai. Dar chiar dacă nu ți-ar fi alunecat mîna, tot așa fi știut că tu ai înlocuit banii cu hîrtie.

— Cum? Cum ați fi făcut? — Era un strigăt de uluire.

Ellery îi arătă fișia dreptunghiulară cu marginea albă.

— Vezi asta, Joey? Aici scrie numele ziarului și data: 24 aprilie 1955. În cit sîntem azi?

— Vineri, 22...

— Vineri, 22 aprilie. Dar fișiiile acestea de la desenele colorate provin din ziarul de 24 aprilie, Joey, **ziarul de duminica care vine**. Cine primește anticipat exemplare din comics-urile de duminică? Magazinele care vînd presa en-gros. Edițiile consistente se tipăresc în avans pentru ca în nebulia de duminică să se introducă numai paginile de știri. Așa e, Joey. Care dintre voi, băieți, a avut acces pînă în dimineața-aceasta la ediția de duminică ce vine? David, nu, fiindcă el lucrează la un magazin alimentar. Nici Howard — el lucrează la o curățătorie. Dar tu, Joey, lucrezi la un mare magazin de țigări și papetărie, unde printre altele, se vînd și ziare.

Joey Buell privea ca prin sticlă.

— De obicei ne considerăm puternici, Joey, pînă cînd dăm de cineva și mai puternic, spuse Ellery. Credem că sîntem deștepți, pînă cînd apare cineva mai deștept ca noi. Ne batem joc de două-trei ori de alții, pînă cînd a patra oară altcineva își bate joc de noi. N-ai cum să ciștiți, Joey.

Joey izbucni în lacrimi.

Louise Carpenter vru instinctiv să se apropie de el, dar clătînd din cap, Ellery o ținut pe loc. Se apropie de băiat, îi ciufuli părul roșu și îi șopti ceva fără să audă ceilalți. După un timp, lacrimile lui Joey se potoliră și își șterse ochii cu mîneca nedumerit.

— Cred că așa o să iasă bine, Joey, spuse Ellery continuînd cu voce tare curioasa lor convorbire. O să stăm puțin de vorbă cu dl. Hinsdale, apoi cu niște băieți draguți pe care-i știu de la poliție. După aia, totul depinde de tine.

Joey Buell înghiți în sec.

— Bine, d-le Queen, zise el fără să-și privească prietenii.

David și Howard comunicau prin semne. Apoi, David se întoarse spre Ellery.

— Și cu noi cum rămîne, d-le Queen?

— Tu și cu Howard veniți cu noi.

Blondul își mușcă buza. Apoi dădu din cap afirmativ, ca și băiatul brunet imediat după aceea.

— Ah, era să uit. Ellery viri mîna în buzunarul de la haină unde-și ținea pipa și tutunul. Mîna îi reapăru cu un plic boțit pe dosul căruia scria ceva. Din plic ieșeau la iveală colțurile cîtorva bancnote de un dolar.

— Fondul strîns pentru cadoul de nuntă al lui Helen McDoud, domnișoară Carpenter.. Împreună cu complimente de la Joey.

— Eu chiar uitasem! suspină Louise. Unde l-ați găsit?

— Unde i-a dat drumul Joey în disperare de cauză în timp ce-i controlam pe ceilalți băieți. Singurul lucru din cameră pe care nu m-am gîndit să-l cercetez — propriul meu buzunar.

Ellery făcu cu ochiul celor trei.

— Veniți, băieți?

ULTIMUL SUPRAVIEȚUITOR

De mai bine de douăsprezece ore, Ellery se străduia să insuflă viață Valetului, din cauza căruia noul său roman nu putea să avanseze.

În cel de-al paisprezecelea ceas de chinuri, Ellery își dădu seama de unde provenea dificultatea: trecuse atîta timp de cînd nu mai văzuse un valet în carne și oase, încît era ca și cum ar fi încercat să reînvie un brontozaur.

În această situație, era evident nevoie de studiu. Luă notă buimac de necesitatea de a căuta un specimen, presupunînd că specia aceasta nu dispăruse, și adormi.

I se păru că nici nu închisese bine ochii, cînd ceasul deșteptător îl făcu să sară din pat. Bijbiind, văzu ca prin ceață că era 8,07 dimineața, că deșteptătorul era închis, și trase concluzia că sunase cineva la ușă. Ajunse acolo împleticindu-se și se trezi față în față cu o tînră posedînd dimensiuni ideale, ochi albaștri și păr roșcat. O, cerule!

— Domnul Queen? întrebă o voce divină, uitîndu-se neîncetător la părul lui ciufulit. Vă deranjez, cumva?

— Nici chiar după numai două ore și unsprezece minute de somn, spuse dl. Queen, grăbindu-se s-o poftască înăuntru. Cu cine am plăcerea?

— Edie Burroughs, zise frumoasa cu glas de clopoțel îmbujorîndu-se de plăcere, și am o problemă.

— Toți avem cite una. Eu, de exemplu, am necazuri cu un valet.

— Vai, ce ciudat! strigă ea. Și eu. De fapt, cu doi. Ați auzit vreodată de Clubul Valetilor?

— Să ne grăbim încet, domnișoară Burroughs, o imploră Ellery, tirînd un scaun. **Doi valeti? Clubul Valetilor?** Unde? Cînd? Pe scurt, ce?

Zeita explică cu grație. Asemenea Afroditei, Clubul Valetilor se născuse din spuma de aur a anilor '20. Mai exclusiv decît chiar cluburile „Union”, „Century”, sau „Metropole”, nu admiseseră ca membri decît pe cei mai nobili valeti, treizeci la număr, care și-au acumulat considerabilele lor resurse și au închiriat o clădire maiestuoasă din piatră maronie dincolo de Fifth Avenue spre a le servi drept club.

Pînă în anul 1939, criza economică, precum și cauze naturale au făcut ca numărul membrilor să se reducă la 12. Cunoșcînd secretele financiare ale stăpînilor lor multimilionari, membrii clubului și-au asigurat partea financiară nu prea loial, investind în acțiuni ieftine de maximum cinci dolari bucata, astfel încît, pînă în 1963, clubul era proprietarul clădirii și, în plus, deținea polițe de asigurare în valoare de trei milioane de dolari.

Astăzi nu mai supraviețuiau decît doi membri, pensionați de mult. Ambii peste 80 de ani: William Jarvis, care se părea că avea un nepot respingător pe nume Benzell Jarvis, și Peter Burroughs, bunicul lui Edie. Ambii locuiau în club.

— Ben Jarvis și cu mine ne trăim viețile noastre în altă parte și, adăugă d-ra Burroughs cu un surîs sarcastic, din fericire, separat. Dar conform regulamentului, membrii trebuie să locuiască la club sau să renunțe la drepturile de urmaș.

— Drepturi de urmaș; dl Queen respira profund ca un ogar încîntat de pradă. Vreți să spuneți că această asociație de majordoni a creat o tontină, adică o rentă viageră care se împarte între urmași? Prostia aceea adorabilă, conform căreia totul revine ultimului supraviețuitor?

— Da, domnule Queen.

— Sînt uluit. Se spune că valetii sînt oamenii cei mai conservatori de pe pămînt.

— Evident că nu știți prea multe despre valeti, susură d-ra Burroughs. Toți sînt jucători de noroc înnăscuți. Oricum, bătrîneii ăia doi nu mai au decît un gînd: să trăiască fiecare mai mult decît celălalt și astfel să moștenească averea clubului. E cam aiurea și ar fi chiar amuzant, dacă... Ezită.

— Dacă ce?

— Ei, tocmai de-aceea am venit la dumneavoastră, d-le Queen. Aseară am trecut pe la bunicul, așa cum fac de obicei.

Cu o seară înainte, ora 19. Edie îi găsi pe cei doi octogenari în „camera tăcerii” lambrisată în stejar și piele, producînd o grămadă de zgomote necuviincioase, incompatibile cu calitatea de valet.

— Și tu, Jarvis, îl auzi Edie pe bunicul său strigînd cu subînțeles, ai o minte real!

Peter Burroughs era un bărbat înalt și scoflicit, încovoiat de vîrstă și tremurînd de parcă-l bătea un vînt puternic.

— Ce spui, Burroughs? jubilă William Jarvis. Jarvis era mic de statură, chel și cu un ten livid, iar chicoteala lui avea un ton deosebit de rău. Poți să negi faptul că încerci să mă îndepărtezi din drum ca să lași toată averea clubului nepoatei tale?

— Pot, Jarvis, și chiar asta fac!

— **Domnule Jarvis**, zău așa, spuse Edie șocată. Nu încearcă nimeni să vă îndepărteze.

— Nu, așa este, stîrpitură, i se adresă bătrînul Burroughs bătrînului Jarvis, scoțînd un țipăt. E vice-versa. Tu te pregătești să mă uciți ca să lași totul filizonului tău de nepot.

Cei doi bătrîni se îndreptară cu pași șovăitori unul spre celălalt, cu ghiarele scoase, gata să se strîngă de gît.

Din fericire, în clipa aceea sosi și Benzell Jarvis în vizita sa săptămînală, care părea să coincidă întotdeauna cu cea a lui Edie și interveni între cei doi bătrîni îmbufnați. Pentru prima oară, Edie se bucură să-l vadă. Tînrul Jarvis, care era un Dr. Jekyll exemplar în societate, devenea instantaneu dl. Hyde cînd o prindea pe Edie singură.

— Uite, Edie, zise Ben Jarvis, care era la fel de scund și chel ca și bunicul lui, eu îmi iau nebunul meu și tu pe-al tău, îi închidem, — ce bine-ar fi să-i putem înclua în camerele lor — și pe urmă... tu și cu mine...?

— ...dar sînt îngrijorată de moarte, domnule Queen, încheie Edie, fără să mai pomenească de lovitura de judo la care trebuise să recurgă ca să scape de tînărul domn Jarvis. — Fiecare din ei își închipuie că celălalt intenționează să-l ucidă și ar putea să-și facă rău cu-adevărat, imaginîndu-și că sînt în legitimă apărare. Mi se pare ridicol să merg la poliție și totuși... ce să fac?

— Nu vede nimeni de ei?

— Îngrijitorul și bucătăreasa lucrează numai după-amiezele și seara pleacă acasă. Noaptea nu e nimeni acolo, atunci cînd ar putea să le vină vreo idee senilă.

— În acest caz de urgență, spuse Ellery grav, se impune o demonstrație de autoritate. Tatăl meu este inspector de poliție, d-ră Burroughs, și îi place la nebunie să prevină crima. Dați-mi voie să-i telefonez.

Mai tîrziu. Pentru un om care se dădea în vînt după prevenirea crimei, inspectorul Queen părea extraordinar de dezumflat de această ocazie. Inspectorul îl privi fioros pe fiul său în timp ce îl așteptau pe Benzell Jarvis împreună cu Edie Burroughs pe trotuarul din fața Clubului Valeților. Inspectorul insistase să-i telefoneze să vină și el. Se uită fix la Jarvis, pe cînd acesta, evident încă mahmur, ieșea tîrîndu-se dintr-un taxi; și urcînd cu toții treptele casei maro din piatră, îi șopti lui Ellery: „Ce dracu' urmărești?”

Dar apăsă pe sonerie. Apoi încă o dată. Și încă o dată.

— Sînt și surzi pe deasupra? tună inspectorul.

— Soneria se-aude foarte tare, zise Edie Burroughs nelineștită. Credeți, cumva...

— Dați-mi voie, spuse Ellery, scoțîndu-și cu repeziciune șperacul de încredere.

Descuie ușă și pătrunseră purtați ca de o mașină a timpului într-un living de demult, cu lemnărie neagră, tavanuri enorm de înalte, candelabre uriașe de cristal, suporturi din alamă pentru bușteni, așezate lîngă cămin și multe, multe picturi în ulei, reprezentînd, în mod incredibil, numai valeți.

Și, curios lucru, casa răsuna de un zbrîniit continuu.

— E ceasul deșteptător al bunicului, exclamă Edie. De ce oare nu-l oprește?

Ajunse dintr-un salt, precum Artemis, în fundul camerei, explicînd din mers că bunicul ei nu mai putea să urce treptele. Dar intrînd vijelios în dormitorul bătrînului valet, fata începu să jelească, apoi se opri și se întoarse cu spatele; iar cînd cei doi Queen săriră spre patul mare din alamă, aplecîndu-se asupra lui Peter Burroughs, ceasul deșteptător demodat de pe noptieră scoase un ultim tîrîit ursuz și mort fu, asemenea stăpînului său.

Bătrînul Burroughs, complet îmbrăcat, zăcea întins pe pat. Pe obrajii lui ridați ca scoarța de copac, erau cîteva zgîrieturi urite, fără alte semne de violență.

— După cum arată cadavrul, este mort de aseară, spuse inspectorul Queen după un timp. Avea pe față zgîrieturile astea cînd ați plecat voi doi?

— Nu, spuse Ben Jarvis, îmbrățișînd-o absent pe Edie. Ce ghinion, scumpo. Condoleanțele mele.

— Mulțumesc, Ben, zise Edie, dar lasă minile, te rog!

— Jarvis, cred c-ar trebui să ne ducem și la bunicul tău, spuse Ellery privindu-l pe Ben cu răceală. Unde este dormitorul lui? Sus? Nu, domnișoară Burroughs, mai bine ne așteptați aici.

Îl găsiră pe bătrînelul William Jarvis chircit pe podeaua dormitorului, și el complet îmbrăcat; cu obrajii la fel de zgîriați, era tot atît de mort ca și colegul său de la parter.

Cînd a murit? întrebă tînărul Jarvis sălbatic.

Inspectorul se ridică în capul oaselor și spuse:

— Tot aseară.

— La 7,46, adăugă Ellery arătînd spre ceasul electric de lîngă pat. În cădere, bătrînul smulsese firul din priză, oprind ceasul. La ce oră ați plecat amîndoi de-aici aseară, d-le Jarvis?

— Nu era încă 7,30.

O găsiră pe Edie în marea sală de club de la parter, plîngînd în tăcere. Ridică ochii și spuse:

— Doamne, dumnezeule, ce s-a-ntîmplat?

— Aș zice că au așteptat pînă ați plecat voi doi, spuse inspectorul Queen, și apoi s-au încăierat din nou. N-au putut decît să se zgîrie rău pe față, dar probabil că efortul și emoția i-au doborât. Au reușit să mai ajungă în camerele lor, au căzut și au murit. Pun pîriu că la autopsie o să reiasă banale infarcturi în ambele cazuri.

— Liniștește-te, liniștește-te, le fredona Ellery celor doi ochi albaștri inundați de lacrimi. Erau foarte bătrîni, Edie.

— Și așa ia sfîrșit Clubul Valeților. Era și timpul, spuse Benzell Jarvis. Tot ce vreau să știu, este care din ei a murit primul? Sau, mai degrabă, care ultimul?

— Nicîi o autopsie nu poate să determine clipa exactă a decesului, spuse inspectorul, privindu-l de parcă ar fi fost o vietate ciudată, deși sînt convins că au murit în jurul aceleiași ore. Ce zici, Ellery, asta ar fi o problemă interesantă!

— Care, tată? întrebă Ellery. A, da. Sigur c-ar fi.

— Cum naiba să nu fie? i se adresă Jarvis sarcastic. Dacă bătrînul Burroughs a murit primul, bunicul meu a moștenit tontina și eu am dat lovitura. Dacă s-a-ntîmplat invers, e norocul lui Edie. Trebuie să existe un mod de a ne da seama care din ei a supraviețuit celuilalt, fie și zece secunde!

— O, exclamă Ellery, există, Jarvis, există.

Iată ce explică Ellery:

— Știm la ce oră a murit William Jarvis aseară. Ceasul electric pe care el l-a oprit în cădere arată 7,46. Rămîne să aflăm la ce oră a murit Peter Burroughs. Răspunsul ni-l dă ceasul lui deșteptător.

Dacă vrei să pui ceasul să sune, de exemplu, la 8 dimineața, trebuie să-l potrivești după ora opt în seara

precedentă. Pentru că dacă îl fixezi înainte de opt, va suna, evident, la ora opt în aceeași seară și nu la opt în dimineața următoare.

Edie Burroughs a venit la mine să-mi ceară ajutorul la câteva minute după ora opt azi dimineață. A trebuit să te sun pe tine, tată, tu i-ai telefonat lui Ben Jarvis; toți ne-am întâlnit pe strada 60, deci, când am intrat în Clubul Văleților trecuse mult de opt dimineața. Și ce-am auzit când intram? Soneria ceasului lui Peter Burroughs, care a încetat tocmai când pătrundeam în dormitorul lui.

De aceea, înseamnă că Peter Burroughs și-a potrivit deșteptătorul după ora opt aseară. Ca să poată face asta, trebuia să fi trăit după acea oră.

Dar bunicul tău, Jarvis, a murit la 7,46 p.m.

Domnișoară Burroughs, pot să string mîna celei mai frumoase multimilionare pe care-o cunosc?

PARCAREA INTERZISĂ

Modesta Ryan și-a jucat rolul vieții nu pe o scenă de pe Broadway, ci în apartamentul propriu de lângă Madison Avenue. Spectacolul a avut loc într-o seară de vară, pe fundalul unei ploii torențiale cu tunete și fulgere. Întreruperile de curent au afectat câteva blocuri din zona Central Park și printre ele, desigur, și apartamentele „Athenia”. Așa încît Modesta fu nevoită să joace marea scenă la lumina luminărilor.

Ellery nu fu surprins. Modesta Ryan se specializase în melodramă. Tot ce atingea ea exploda. Nu putea să-și plimbe cîinele fără să aterizeze pe prima pagină a ziarelor. Ultimul cățeluș își rupsese lesa pe Fifth Avenue și fusese călcat de o mașină în care se afla ambasadorul unei țări neprietene.

Modesta era spectaculos de nefericită în dragoste. Nu fusese căsătorită. Bărbații pe care-i voia ea preferau întotdeauna ingenuie fandasite sau cabinieri, în schimb ea nu putea să-i sufere pe cei care-i făceau curte. Pretendenții ei erau de genul celor care se reped să-ți sărute mîna, fumează numai cu țigaret și poartă în mod sigur jartiere, sau elevi de colegii melancolici purtînd în suflet imaginea femeii-mamă.

Dar iată că apăruse și omul visurilor ei. Era prea frumos ca să fie adevărat. Apăruse, numai că în trei exemplare. Pentru că, evident, atunci cînd se ivea bărbatul dorit, mai apăreau încă doi la fel de eligibili.

Modesta Ryan făcuse senzație și, timp de câteva luni, pe Broadway nu se mai vorbea de altceva. Pe care din cei trei o să-l ia în căsătorie?

Jock Shanville deținea rolul titular în noua piesă în care repeta și Modesta, plasată în Veneția medievală. Se făcuse o distribuție în funcție de fizic, pentru că în afară de etalarea unui profil de doge, a unei priviri dure și a unor picioare pe care hamletii stăteau bine, Shanville era renumit pentru modul cum tăia replicile, umilea partenerii și distrugea personajele, precum și pentru alte asemenea talente adiacente teatrului. Jock era înșurat cu o fostă cîntăreață pe nume Pearline, dar asta nu constituia o problemă. Limba lui mai ascuțită o împinsese spre cea mai apropiată instanță de divorț, cu mult înainte ca el să se fi hotărît s-o înlocuiască cu Modesta Ryan.

Era apoi Kid Catt, o mașină de box cu sprîncene negre, care-și lăsa adversarii inconștienți și într-o baltă de sînge cu un zîmbet impasibil, ce devenise marca sa distinctivă la televiziune. Propriul corp era zeul lui Kid, iar autorenunțarea credinței sa; femeile stăteau la loc de cîinste pe lista lui de interdicții. Așa încît atunci cînd se îndrăgostise de Modesta, o făcuse cu pasiunea violentă a unui călugăr ce-și trădase credința. Modesta descoperi o adevărată plăcere în a domina o brută atît de tină și de frumoasă.

Richard Van Olde II era, pe de altă parte, o tentație de cu totul altă natură. Van Olde era un tiran cu voce domoală, care dispunea de poziție și avere. Modesta Ryan era prima femeie pe care și-o dorise de la moartea soției sale cu doisprezece ani în urmă și avea de gînd s-o cîștige cu orice preț. Obișnuit să ia hotărîri imediate și irevocabile, o ceruse în căsătorie pe Modesta din prima clipă, făcîndu-i apoi o curte asiduă. Era însă ceva în ochii lui lipsiți de gene și în toată ființa sa stăpînită de liniște, care o făcea să tremure ca o copilă.

Jock Shanville i se potrivea ca o mînușă, tinărul Catt îi excita simțurile, iar Van Olde o fascina.

Pe care să-l accepte?

Telefonul sună tocmai cînd Ellery se apleca să-și dezlege șireturile de la pantofi.

— E pentru tine, strigă inspectorul Queen din celălalt dormitor.

— La 12 fără un sfert? Ellery folosi derivația. Alo?

— Ellery? Modesta Ryan...

— Modesta? Ellery își potrivea automat cravata. O știa de ani de zile, dar de cîte ori îi auzea vocea, era parcă pentru prima dată. În seara aceasta însă, în vocea ei reținută se simțea ceva neobișnuit. — Ce s-a întîmplat?

— Ellery, am necazuri, șopti ea. Poți să vii imediat la mine? Te rog.

— Bineînțeles. Dar ce fel de necazuri?

— Nu pot să vorbesc. Nu sînt singură...

— Chestia cu căsătoria?

— Da, m-am hotărît azi. Le-am dat papucii la ceilalți doi. Dar grăbește-te!

— Modesta, stai puțin. Spune-mi cine-i cu tine...

Telefonul se închise. Ellery își apucă grăbit pardesiul și o luă la fugă.

Străzile erau pustii, iar el o pornise cu viteză spre est către Central Park, lăsînd în urmă vîrtejuri. Străbătu Fifth Avenue și Madison Avenue în doar câteva minute. Șaizeci de secunde mai tîrziu tăia colțul de la Park Avenue pe o

stradă cu sens unic ce dădea spre vest, căutînd prin parbrizul şiroind de ploaie un loc de parcare.

Cît priveai cu ochii în josul străzii, bordurile erau înşesate de maşini bară în bară.

Ellery se învîrte încoace şi încolo, încercînd să-şi stăpînească nervii. Niciodată nu puteai găsi un loc de parcare în New York, cu atît mai mult cînd te grăbeai. Iar cînd mai şi ploua...

Apartamentele „Athenia” erau în colţul de nord-est, chiar dincolo de Madison Avenue. Între colţ şi intrarea de la „Athenia”, observă un loc liber şi accelerează. Dar cînd ajunse acolo, zări plăcuţa cu „Parcarea interzisă”; era o staţie de autobuz. Ce să-i faci! Se întoarse pe Madison Avenue şi înconjură blocul, gata să se așeze oriunde ar fi găsit măcar şase metri de bordură liberă. Dar peste tot era ocupat. Reveni pe strada Modestei îngrijorat şi furios.

„Dumnezeu ştie ce se întîmplă la ea sus”, se gîndi supărat. Era tentat să parcheze în staţia de autobuz; dar respectul care îi fusese sădit în familie pentru lege, precum şi perspectiva de a-şi pierde jumătate de zi pe la poliţie îl convinseseră să renunţe.

Nu se întîmplase nici o minune între timp. Încă nu exista nici un loc de parcare pe strada Modestei. Ellery o luă din nou spre Madison Avenue.

„E ultima oară că mă-nvîrt în caruselul ăsta”, îşi promise curajos. „Modesta şi-o închipui că vin pe un catîr. O să parchez între două maşini”.

Ultima oară cînd trecuse pe acolo, observase o maşină parcată nereglementar. La bordura dintre „Athenia” şi intrarea la blocul vecin, trăseseră trei maşini una după alta, iar o a patra era parcată lîngă cea din mijloc. Maşina parcată nereglementar avea o plăcuţă de înmatriculare cu însemnele unui doctor.

Ellery o porni iar din Park Avenue spre Madison. Tocmai voia să se așeze în spatele maşinii doctorului, cînd două perechi de tineri ieşiră din clădirea din colţul de sud-est o ţîşniră spre copertina intrării de la „Athenia” şi săriră în prima din cele trei maşini parcate.

„Ura”, spuse Ellery acru, iar cînd salvatorii săi plecară, ţîşni pe lîngă maşina parcată nereglementar dădu cu spatele şi intră ca un pompier în locul eliberat, care era cel mai aproape de intrare.

Trecuseră cinci minute peste miezul nopţii. Pierduse zece minute căutînd un loc. Şi totuşi avusese noroc. Din două salturi, Ellery fu la intrarea blocului. Alergă în hol, scuturîndu-şi apa de pe pălărie. În hol era întuneric. Probabil că se inundase subsolul, scurtcircuitînd cablul de distribuţie.

— Portar! strigă el în întuneric.

— Vine! O lanternă se aprinse şi fu îndreptată spre el. Pe cine doriţi să vedeţi?

— Pe domnişoara Ryan, la ultimul etaj. Nu merge liftul?

— Nu. Portarul părea să aibă îndoieli. E cam tîrziu. Nu merge nici telefonul.

— Bănuiam eu, zise Ellery. Unde-i scara? Vorbeşte!

Portarul se uită lung, apoi mormăi:

— Pe aici.

Omul se îndreptă tirîndu-şi picioarele în fundul holului, trecînd de panoul de comandă al liftului şi ţinînd lumina în spate ca să vadă Ellery drumul. Cînd ajunseră la uşa de ieşire în caz de pericol, aceasta se deschise şi pe lîngă ei trecu un bărbat, care dispăru apoi în întuneric. Pentru o clipă, Ellery îi zări figura pe cînd trecea grăbit — era aplecat, aşa încît înălţimea şi vîrsta erau imposibil de ghicit şi purta un balonzaid cu platcă cafeniu-roşcat, încheiat pe stînga pînă sub bărbie şi o pălărie tot cafeniu-roşcată trasă bine pe faţă.

Îl deranja ceva la acest om, dar nu avu timp să analizeze ce.

Alergă la nesfîrşit pe nişte scări de marmură, rugîndu-se să-l ţină bateria de la lanterna-pix. Ajuns la etajul 11, văzu confeti fosforescente în întuneric. Răsufli greu, căută cu lanterna butonul soneriei, care, probabil, funcţiona pe bază de baterii, îl găsi lîngă uşa de serviciu şi se sprijini de el. În afară de bîzîitul dinăuntru apartamentului, nu mai auzi nimic.

Încercă uşa. Era descuriată.

Ellery păşi în bucătăria rustică a Modestei Ryan. O luminare pîlpîia straniu pe şemineu; cărbunii arseseră pînă la cenuşa.

— Modesta?

Intră prin uşa batantă în sufragerie, simţind cum îl trece un fior. O luminare aşezată pe vitrină lumina cald încăperea. În holul din spate era întuneric.

— Modesta?

Bijbii prin hol, jucîndu-se cu lanterna şi renunţînd să mai strige. Pe măsură ce umbrele se retrăgeau în drumul lui, îşi tot spunea că Modesta ar fi capabilă de o glumă sofisticată, alegîndu-şi o noapte ca asta pentru atmosferă.

Pentru o clipă, păsînd în living, fu aproape convins că aşa era. Două sfeşnice cu cîte şapte braţe străluceau, iar în lumina lor zăcea minunatul corp îmbrăcat într-o rochie de casă desăvîrşită al Modestei Ryan. Zăcea chircită pe gresie lîngă pianul cu încrustaţii de sîdef. Pe pieptul neglijenţei, urma de singe dădea impresia unei răni de glonţ. Ellery ingenunche. Pata arăta ca o pastă de roşii.

Dar nu era. Şi mătasea era arsă în jurul unei foarte reale găuri.

Îi căută pulsul. Iată-l. Pîlpîia ca o luminare. Îşi trăia ultimele clipe.

Ellery alergă spre telefon, mai mult din obişnuinţă decît din convingere. Spre surprinderea lui, funcţiona. Dădu două telefoane: unul la salvare şi celălalt tatălui său, inspectorul Queen; apoi se năpusti din apartament spre scara de serviciu şi începu să coboare cele 11 etaje în salturi.

„Dacă moare”, gîndea el, „maşinile parcate pe-aici trebuie acuzate de complicitate. Cele zece minute pierdute în căutarea unui loc de parcare ar fi putut salva ce mai rămăsese din viaţa Modestei Ryan”. Plonjă sub copertina intrării, urmat de portarul uluit. Nimic nu se schimbase. Aceleaşi trei maşini erau aliniate între intrarea de la „Athenia” şi clădirea vecină, a lui fiind cea mai în faţă; maşina doctorului era încă parcată lîngă cea din mijloc dintre cele trei.

Desigur, omul în balonzaid dispăruse.

— Deci așa s-au petrecut lucrurile. Wlodecki? îl întreabă inspectorul Queen pe portar la lumina lanternelor poliției. Ai fost de serviciu de la ora 16 până la miezul nopții, dar ai rămas în continuare pentru că schimbul tău a întârziat din cauza furtunii. N-ai părăsit nici o clipă holul. Nimeni nu s-ar fi putut furișa pe lângă tine. Bine. D-ra Ryan a venit acasă de la repetiție pe la ora 19. Era singură. Pe la ora 20, femeia ei de serviciu a plecat. Între opt seara și 11 și câteva minute n-au intrat sau ieșit din clădire decât cinci oameni. Toți sînt locatari vechi. La 11,30 intră în hol dl Balonzaid. Cinci minute mai târziu, un doctor sosește să facă o vizită de urgență unei locatări în vîrstă și foarte bolnavă de la etajul 4 apartamentul G și vine să vi se plîngă că nu are loc să-și parcheze mașina. Îi dați voie s-o parcheze lângă alta deja parcată.

— Și este încă acolo la 4G, spuse sergentul Velie. Ceilalți cinci, locatarii, au alibiuri în regulă.

— În ce-l privește pe dl. Balonzaid. Spuneți că n-a venit cu taxiul. Nu-i vedeți bine fața la lanternă fiindcă are pălăria trasă pe ochi și gulerul ridicat. Vorbește răgușit și în șoaptă, ca și cum ar fi răcit. Spune că are întîlnire cu d-ra Modesta Ryan, îi spuneți că va trebui să urce pînă la mansardă pe jos, el o ia pe scări și e ultima oară că-l vedeți pînă la 12 și ceva, cînd trece pleoștit pe ușa scării chiar sub nasul dumneavoastră și al eminentului domn Queen, aici de față, adăugă inspectorul blind.

Ellery îi aruncă tatălui său o privire ștearsă.

— Ai observat cumva, îl întreabă el pe portar, cit de ude îi erau balonzaidul și pălăria cînd a intrat prima oară în hol?

— Nu mai ude ca ale dumneavoastră, domnule Queen, răspunse portarul. Mi-ați scris corect numele, domnule sergent?

— Timpul va lămurii, spuse sergentul. Hei, Goldie, ce-i?

Detectivul Goldberg intră scuturîndu-se ca un ciine.

O găsize pe femeia de serviciu a Modestei Ryan dormind în apartamentul ei din Harlem, raportă el; femeia nu știa decît că, sosind acasă, d-ra Ryan dăduse trei telefoane: unul lui Kid Catt, unul d-lui Shanville și ultimul d-lui Van Olde. Dar femeia nu ascultase discuțiile, așa că nu putea spune pe care-l destituisese și pe care-l făcuse un om fericit.

— Au transmis ceva de la spital? mormăi inspectorul.

— E așa și-așa, spuse sergentul Velie.

— Dar a vorbit?

— Abia dacă poate să respire, domnule inspector. Este încă inconștientă.

— Atunci trebuie să ne descurcăm pe calea cea grea, spuse bătrînul posac. E sigur că Balonzaid era unul din cei doi respinși de Modesta. N-a pierdut timpul, nu-i așa? Imediat ce sosesc cei trei, să fie aduși la mansardă. Vii, Ellery? Fiul său suspină.

— Dacăș fi găsit un loc de parcare cînd am ajuns aici.

Un rîs sec îl urmări pînă la ușa de la scară.

La 2,20, inspectorul termină ultimul din cele trei interogatorii. Îl găsi pe Ellery în livingul Modestei Ryan, uitîndu-se fix și cu reproș la telefon.

— Ai avut noroc?

— Am sunat la toți ziaristii din oraș, la toți prietenii ei apropiați. N-a spus nimănui.

Bătrînul mormăi. Scoase capul pe hol.

— Adu-i pe drăgălașii ăia încoace.

Shanville își făcu apariția cu un zîmbet cam forțat. Părul blond și rar îi stătea zbîrlit, iar gura alungită în sus la colțuri îi dădea o expresie diavolească.

— Și-acum ce ne-așteaptă? întreabă el. Scaunul de tortură?

Pe figura lui Kid Catt se citea suferință și uluire, ca și cum fusese doborît la pămînt cu un pumn. Corpul lui solid se cufundă într-un scaun, iar ochii negri urmăreau plictisiți conturul făcut cu cretă pe gresia de lângă pian.

— Cine a făcut asta? mirii boxerul. Spuneți-mi doar care din ăștia doi a făcut-o.

— Joci prost, Kid, spuse actorul cu voce plăcută. Ești în fața unui public profesionist.

Ochii negri îl priviră.

— Vezi-ți de treabă, actorașule, spuse Kid.

— Că dacă nu, ce? zîmbi Shanville.

— Eu plec, spuse Richard Van Olde ll brusc.

Magnatul era furios. Pielea care în mod natural era palidă se făcuse aproape verde, iar ochii fără sprîncene priveau ucigători.

— Doar câteva minute vă mai reținem, domnule Van Olde, spuse inspectorul Queen.

— Foarte puține, vă rog. Ori plec de-aici nehrîțuit, ori dau un telefon avocaților mei.

— Da, domnule. Fiecare din dumneavoastră, domnilor, dorea să se însoare cu d-ra Ryan — rău. Fiecare dintre dumneavoastră a primit un telefon de la ea astă-seară. Unuia dintre dumneavoastră i-a spus că s-a hotărît în sfîrșit să-l ia în căsătorie. Doi, ceilalți doi, au fost respinși. Unul dintre cei doi a venit prompt aici în noaptea asta și a împușcat-o. Credeți că ne-ați înțuiat, continuă inspectorul, arătîndu-și dantura. Toți ați fost găsiți acasă în pat. Și deși avem glonțul, probabil de calibrul .38, percheziția la domiciliile dumneavoastră nu a dat la iveală arma. Nici balonzaidul și pălăria, de altfel. Pe deasupra, fiecare susține că lui i-a spus Modesta la telefon că îl acceptă. Două din aceste afirmații sînt mincinoase, desigur. Domnilor, am vești pentru dumneavoastră, spuse încet inspectorul Queen. Armele, hainele și pălăriile aruncate fac ce fac și ies la iveală. Iar dumneavoastră nu aveți alibiuri pentru ora crimei. Toți erați acasă în pat, așa spuneți, dar nici unul nu poate s-o dovedească, nici măcar dumneata, Shanville, pentru că ocupi un dormitor separat și n-ai fost auzit venind acasă.

— Tată...

Inspectorul privi împrejur, surprins. Ellery stătea în picioare ca imaginea însăși a deznădejdi.

— N-are nici un rost să continuăm. Hai să încheiem. Domnii n-o să fugă și ne-ar prinde bine la toți puțin somn Bătrînul clipi.

— Bine, spuse el.

Dar după ce plecară cei trei, urlă la fiul său:

— Ce-ai de gînd, minte ascuțită?

— E destul de simplu, spuse Ellery pe cînd stăteau ghemuiți lîngă ușile din sticlă ale holului. Trecuse de trei noaptea, ploaia se opri și cromul de pe mașinile întunecate de-afară lucea umed în lumina străzii. Așteptăm să se întoarcă prietenul nostru.

— Să se-ntoarcă? zise sergentul Velie. Doar n-o fi prost?

— Caz de necesitate, Velie, murmură Ellery. Ia gîndește-te. Cum a ajuns Balonzaid la „Athenia”?

— Cum a ajuns aici?

— Da. Cu taxiul? Nu, spune portarul. Pe jos? Nu, pentru că dacă ar fi mers sau chiar alergat măcar de la colțul cu Madison ar fi fost ud leorcă în ploaia aia torențială, pe cînd portarul ne-a spus că balonzaidul și pălăria lui nu erau mai ude decît ale mele cînd am ajuns aici, iar eu n-am făcut decît două salturi din mașină pînă sub copertină. Concluzia? **Balonzaid a venit cu mașina** și a parcat-o tot atît de aproape de intrare ca mine.

Tatăl lui scoase un sunet gîuit.

— Așadar, mașinile parcate cel mai aproape sînt cele patru dintre copertina „Atheniei” și clădirea vecină — a mea, cele două din spatele alei mele și cea a doctorului, parcată lîngă cea din spatele meu. Care dintre cele patru este a Balonzaidului? Bineînțeles, nu a mea, sau cea pe care a înlocuit-o a mea, cei care au plecat în ea au ieșit din blocul de vizavi și, în plus, au făcut-o înainte ca Balonzaid să părăsească „Athenia”.

— Deci mașina lui Balonzaid trebuie să fie una din celelalte trei. Care?

— Să vedem. Balonzaid a șters-o tocmai cînd eu urcam spre apartamentul Modestei. Ar fi trebuit să sară în mașină — una din cele trei — și să pornească. Dar el n-a făcut așa. Cînd m-am repezit jos după ce am găsit-o pe Modesta împușcată, toate cele trei mașini erau încă parcate. De ce nu și-a luat mașina cînd a fugit? **Evident, pentru că nu putea.** Mașina lui trebuie să fie în spatele alei mele, cea de la mijlocul celor trei de la bordură, cea intrată forțat lîngă mașina doctorului.

Inspectorul spuse cu putere:

— Deci de-aia ți-ai mutat hîrblu de-acolo, ca să-i faci loc să-și ia mașina cînd consideră că drumul e liber.

— Asta e, răspunse Ellery.

— Acum tot ce mai ai de făcut, spuse sergentul cu amărăciune, este să ne spui pe cine vezi în bila ta de cristal.

— Ei, pe Așa-și-pe-dincolo, răspunse Ellery pronunțînd un nume și zîmbind la exclamațiile lor de uimire. Cel puțin sînt 99% sigur.

La patru și un sfert, o figură fugară se furișă deodată pe lîngă blocul „Athenia”, se repezi la mașina desemnată și se luptă cu ghiarele, dar fără rost, să scape din strînsoarea paralizantă a sergentului Velie.

Era, după cum prezisese Ellery, Așa-și-pe-dincolo.

Pe cînd ei își trimiteau prada la sediu și se așezaseră la mărturisiri, orașul pornise la muncă. Se tîrîră spre spitalul din centru în mașina lui Ellery.

Cînd inspectorul Queen plecă să întrebe de Modesta, sergentul Velie păru să se trezească brusc la viață.

— Oare așa timpit să fiu, Ellery? Tot nu înțeleg cum...

— Consolează-te, îl liniști Ellery. Portarul și cu mine l-am văzut pe Balonzaid, pe cînd tu nu. Cînd el se grăbea să treacă pe lîngă noi în ușa de la scară, m-a deranjat ceva în înfățișarea lui. Mai tîrziu mi-am dat seama ce: haina lui era încheiată pe partea **stîngă**. Femeile se încheie pe stînga, bărbații invers. Așa că am știut că Balonzaid e femeie deghizată în bărbat. Care femeie? Van Olde e văduv, Kid Catt celibatar și n-are nici o legătură mai apropiată. Dar Jock Shanville e înșurat, așa că puteam pune pariu pe nevasta lui. După cum ne-a spus, a tras cu urechea la telefonul Modestei, a auzit că se terminase cu ea ca doamnă Shanville și a pures, cu ajutorul antrenamentului ei în teatru, să rezolve treaba cumva.

Sergentul încă mai dădea din cap uluit, cînd se întoarse inspectorul cu un zîmbet pe toată fața. Modesta va trăi, deși va trebui să-și facă alte rochii de casă și a dibuit-o în mod satisfăcător pe Pearline Shanville ca fiind vrăjitoarea geoloasă care-i stricase decolteul.

Se îndreptară turburați spre mașina lui Ellery, pe care găsiră o amendă pentru parcare în locul interzis din fața spitalului.

MISTERUL DE LA BIBLIOTECA CONGRESULUI

Ellery răspunse cu plăcere invitației inspectorului Terence Fineberg. Acum șef al departamentului central al Poliției, Fineberg era unul din venerabilii camarazi ai inspectorului Queen, care pe vremuri îi dădea lui Ellery bomboane pe furiș. Detesta detectivii amatori, așa că probabil ajunsese într-o stare de disperare.

— Să-i dăm bice! spuse inspectorul Fineberg, cu o figură ce trecea de la iritare la voioșie și invers. Îl cunoști pe inspectorul Pete Santoria de la brigada de narcotice?

Ellery moțâi aprobator din cap către tipul de la narcotice cu maxilare proeminente.

— Sărim peste protocol, continuă Fineberg scrișnind din dinți. N-a fost ideea noastră să te chemăm. Șefu' mare s-a gândit că am putea folosi cred. talentele tale naturale în cazul de față.

— Sint întotdeauna la dispoziția justiției, zise Ellery blind, mai ales cînd trebuie s-o apăr cu mîna pe trăgaci. Poți să-i dai drumul cînd ești gata, Finey.

— Zi ce-ai de spus! tună Finey spre inspectorul Santoria.

— Am prins firul unei noi rețele de trafic de droguri, Queen. Marfa vine cu kilogramele, din Franța credem noi. New York este baza de distribuție. Nici unul din eșalonul inferior nu cunoaște alți membri în afară de cei cu care intră în legătură nemijlocit. Noi îl vrem, pe grangurile cel mare din filiera new-yorkeză. Cam tot ce știi sigur este că banda asta nu este dintre cele obișnuite.

— Bineînțeles că sint neobișnuiți, mormăi șeful departamentului central. Cine a mai auzit de neisprăviți amestecați în afaceri cu droguri care să știe să citească?

— Să citească? Ellery se repezi asupra cuvîntului precum ogarul la vînat. Ce să citească, Finey?

— Cărți, ce Dumnezeu?

— Să nu-mi spui acum că și noi scriitorii sîntem acuzați de trafic de droguri? zise Ellery rece. Ce legătură au cărțile cu asta?

— Le folosesc drept cod! Terence Fineberg imploră tavanul să-i fie martor. La Washington are loc o operație de transmitere a informațiilor, care este o etapă intermediară între expediere și livrare. Biroul federal de Narcotice a prins urma în Washington a doi membri ai bandei și ambii sînt puși sub urmărire.

— Unul din ei, preluă inspectorul Santoria, este un tip inodor și incolor pe nume Balcom, care lucrează la o agenție de voiaj din Washington. A fost și profesor de liceu. celălalt membru, o fată pe nume Norma Shuffling, lucrează la Biblioteca Congresului.

— Biblioteca este folosită ca loc de întîlnire și stabilire a legăturii?

— Da. Treaba lui Balcom este să transmită informații despre data, locul și modul în care transportul următor va intra în New York. Fata pe nume Shuffling îl ajută pe Balcom să identifice omul de legătură, căruia trebuie să-i transmită informația. Joacă tare — de fiecare dată schimbă omul de legătură.

Ellery dădu din umeri.

— Atunci n-aveți decît să reparați unul dintre cei pe care fata i-i arată lui Balcom.

— Da, domnule Queen, cum spuneți dumneavoastră! spuse șeful narcoticelor cu o voce ce semăna cu cea a vrăjitoarei din „Hänsel și Gretel”. Nu vrei să încerci mata?

— Ce se-ntîmplă, de fapt?

Privirea scurtă a inspectorului Fineberg înăbuși în fașă pornirea lui Santoria de a da explicații.

— Balcom vine la bibliotecă numai cînd este fata de serviciu, a cărei misiune este să completeze buletine de cerere și să aducă cărțile în sală. Balcom se așază fie la masa 147, fie, dacă aceasta e ocupată, la cea mai apropiată masă liberă. Cînd Shuffling îl detectează, îi aduce niște cărți în conformitate cu buletinele de cerere completate de ea dinainte. Mesajul îl obține doar din titlurile cărților, pentru că altfel ea nu comunică cu el în nici un alt mod.

— Titlurile, repetă Ellery rumegînd cuvîntul. Și ce face Balcom?

— Se uită la cărți, apoi găsește un nătăfleț în vecinătatea imediată. Și asta-i tot. Pe urmă rămîne să citească fără să-și ridice ochii de pe carte pînă la închidere, cînd se ridică și pleacă acasă.

— Deci scopul piesei ăsteia din bibliotecă este doar că Balcom să-și identifice mesagerul, spuse inspectorul Santoria. Transferul de informații are loc, de fapt la altă întîlnire.

— Dar dacă Balcom e urmărit...

— Ți-am spus doar că lucrează la o agenție de voiaj! Ai idee cu cîți oameni intră în contact în fiecare zi?

— Noi ne închipuim că treaba se petrece în felul următor, Ellery, explică șeful departamentului central. După o ședință la bibliotecă, mesagerul pe care Norma Shuffling i l-a identificat lui Balcom prin titlurile cărților se prezintă a doua zi dimineață, să zicem, la agenția de voiaj și se dă drept client. Balcom îl recunoaște și îi înmînează un plic obișnuit cu bilete, numai că acesta nu conține numai bilete de avion sau de tren, ci și informațiile despre transportul de droguri.

— Și dacă ați putea să depistați unul din acești oameni de legătură...

— Am putea să ducem mesajul lui Balcom la destinație, destinatarul fiind Marele Mahăr însuși, care în mod sigur are un paravan dibaci aici în New York.

Ellery află că fiecare contact și transport nou se petrece o dată la zece zile. Agenții federali își instalaseră primul detectiv cu o lună în urmă, ocazie cu care Shuffling îi adusese lui Balcom trei cărți.

— Ce cărți erau?

Inspectorul Santoria căută un raport în dosar:

— „Bărbați ciudați” de Steve Allen, „Război și pace” de Lev Tolstoi, și „Interpretarea viselor” a lui Sigmund Freud.

— Minunat! murmură Ellery. Allen, Tolstoi, Freud... Ei, bine. Părea dezamăgit. E destul de simplu. Un acrostih de gradiniță.

— Sigur, replică Terence Fineberg. F de la Freud, A de la Allen și T de la Tolstoi. F—A—T („gras”—n.n.) Lingă Balcom ședea un tip de vreo 120 kile.

— Din nefericire, spuse Santoria, nici agenții federali și nici noi n-am prins sistemul de prima dată, iar cînd l-am înțeles, grăsanul își primise deja informațiile de la Balcom și dispăruse.

— Și a doua oară?

— Din nou trei cărți. „Livada cu vișini” de Cehov, „Foc” de George R. Stewart și „Sîngele actorului” de Ben Hecht.

— C, S, H. Nu mai e un acrostih. Au schimbat sistemul. Ellery se încruntă. Titlurile trebuie să aibă ceva în comun. Lingă Balcom nu stătea nici un indian american atunci? Sau cineva cu păr roșu?

— Ager, nu-i așa, Pete? întrebă acru inspectorul Fineberg. Da, am înțeles și noi asta: vișine, foc, singe — toate sînt roșii. O doamnă vopsită roșcat stătea la două mese depărtare de Balcom. Din păcate, din nou ne-am prins prea tirziu ca să descoperim legătura. A treia oară am eșuat lamentabil.

— A, n-ai putut găsi numitorul comun.

— Ce numitor comun? întrebă supărat Santoria. Trebuie să ai cel puțin două elemente pentru asta.

— Nu i s-a adus decît o carte a treia oară?

— Exact. Eu sînt încă de părere că păpușica a devenit bănuitoare și nu i-a mai adus celelalte cărți. Dar crezi că șefu' mă ascultă? Nu, ei trebuie să cheme un cre..., un expert!

— De fapt, Ellery, spuse inspectorul Fineberg, avem dovezi palpabile că și al treilea transport a fost preluat, ceea ce înseamnă că pînă la urmă contactul a avut loc după oferta aceea de o singură carte.

— Au găsit altă modalitate, Terence, se repezi Santoria.

— Bineînțeles, Pete, bineînțeles, spuse Terence liniștitor. Sînt de acord cu tine. Numai că agenții federali nu sînt. Ei vor să angajeze un Creier în afacerea asta. Cine sîntem noi să ne dăm cu părerea?

— Ce carte era? întrebă Ellery.

— „Lumina care pălește” a lui Rudyard Kipling.

Santoria miîi.

— Am așteptat acolo toată după-masa, în timp ce unii veneau și alții plecau — vai ce frecvență au! — iar băiețușul nostru Balcom stătea la masa 147 citindu-l pe Kipling din scoarță-n scoarță de parcă-i făcea cu adevărat plăcere.

— „Lumina care pălește” este despre un om care a orbit. Stătea cumva prin preajmă cineva cu ochelari fumurii sau cufundat într-un volum cu caractere Braille?

— Nici un orb, nici un prefăcut, nici un Braille, nimic.

Ellery medită.

— N-aveți un raport scris al vizitei astea la bibliotecă?

Santoria scoase un alt dosar. Ellery îl răsfoi. Era o dare de seamă amănunțită al celui de-al treilea contact Balcom-Shuffing cu descrieri complete, ale suspecților, situații neexplicate etc.

— Bineînțeles, spuse el blînd. În ziua aceea, Balcom nu avea nevoie decît de cartea lui Kipling. Un domn în vîrstă cu figură de ascet, purtînd un guler de preot, consulta catalogul de fișe, spre care Balcom avea vizibilitate și la un moment dat, își umplu pipa. Încercă să-și aprindă bricheta și nu reuși de cîteva ori, după cum scrie aici, băieți, cînd un paznic se duse la el și îl atenționă că nu se fumează. Bătrînul se scuză că fusese distrat, își băgă la loc în buzunar pipa și bricheta și continuă să consulte catalogul. „Lumina care pălește”.

— Dă-mi să văd! Fineberg smulse dosarul, roșu la față. Pete, șuieră el, cum dracu' ne-a scăpat?

— Ne-am gîndit c-o să-i mai vină alte cărți, se bîlbîi Santoria. Și în plus, bătrînul era preot...

— Bătrînul era un impostor. Hai, Ellery, poate poți să ne-ajuti. Ne-a fost greu... și alte cărți acum! Dacă ai putea să stai lingă Balcom la următoarea întîlnire și să depistezi imediat omul de legătură... Ce zici?

— Nici cu hotărîre judecătorească nu mă poți opri să-mi bag nasul, Finey, îl asigură Ellery. Și în plus, orașul New York nu va trebui să-mi asigure nici măcar o fișă de metrou. Plătesc eu drumul la Washington. Poți să aranjezi tu cu agenții federali?

Inspectorul Fineberg aranjă cu agenții federali și luna următoare Ellery era instalat confortabil la o masă din spațele și spre dreapta mesei 147 în sala de lectură principală a venerabilei clădiri gri în stil renascentist la est de Capitoliul din Washington. Unul din colegii săi detectivi, un agent federal de la antidroguri pe nume Hauck, care arăta ca un contabil principal la o firmă de produse cu ridicata, era plasat în extrema centrului concentric de mese, aproape de intrare; puteau să-și facă semn întorcînd capul pe jumătate. Un alt agent federal și inspectorul Santoria stăteau afară în hol.

Masa lui Ellery era încărcată cu lucrări de referință, fiindcă se pretindea scriitor în căutare de material, un rol pe care-l jucase cu adevărat de multe ori la Biblioteca Congresului.

Își depusese buletinele de cerere la biroul principal ocupat de Norma Shuffing, a cărei poză împreună cu cea a lui Balcom o studiasse la Biroul Federal. Cînd fata îi adusese cărțile la masă, reuși s-o privească mai bine. Încordată și tristă, era o fată drăguță cu ochi negri, care făcuse eforturi ca să-și ascundă frumusețea. Ellery se-ntrebă cum ajunsese să fie amestecată într-o operație de trafic internațional de droguri; nu putea să aibă mai mult de 20 de ani.

Agentul de voiaj, Balcom, nu-și făcu apariția în acea zi. Ellery nici nu se așteptase să vină, pentru că federalii îi spusese că Balcom vizita Biblioteca numai în zilele salte libere, care erau neprevăzute. I se raportase că astăzi Balcom era copleșit de un val enorm de comenzi de voiaj.

— Dar vine curînd, Queen, spuse inspectorul Santoria luni seara în camera lui Ellery de la Hotelul Mayflower. Mîine este a unsprezecea zi de la ultima întîlnire și n-a mai trecut niciodată atît de mult timp.

— Poate Balcom nu poate să scape de la birou.

— Va reuși, spuse posac agentul Hauck.

A doua zi dis-de-dimineață, telefonul lui Ellery sună. Era Santoria.

— Tocmai am primit vești de la Hauck. Vine azi.

— Cum de-a reușit Balcom să scape de la serviciu?

— A zis că e bolnav. Du-te repede la bibliotecă.

Norma Shuffing tocmai îi aducea lui Ellery un braț de cărți, cînd un bărbat mic de statură cu ochi cenușii, păr cenușiu și îmbrăcat într-un costum cenușiu, trecu cu pași mici pe lingă masa lui Ellery și se strecură la locul nr. 147. El

lery nu avu nevoie ca Hauck să dea semnalul prin ridicarea creionului la nas ca să-l indentifice pe noul venit. Era Balcom.

Shuffling trecu pe lângă masa 147 fără să arunce o privire. Puse încet cărțile pe biroul lui Ellery și se întoarse la locul ei. Ellery începu să-i studieze să dea paginile.

Era fascinant să-i urmărească. Balcom și fata parcă veneau de pe planete diferite. Balcom privea pe pereții din jur, ca un om care așteaptă. Nu se uită nici măcar o dată la biroul custodelui, unde fata, întoarsă cu spatele, lucra în tăcere.

Sala de lectură începu să se umple.

Ellery continuă să-i studieze pe cei doi pe deasupra cărții. Balcom stătea acum cu mințile fine înclăștate pe masă; părea să fi ațipit. Norma Shuffling aducea cărți la o mare distanță de ei.

Trecu un sfert de oră.

Ellery întocmi pe furis un inventar al cititorilor învecinați. La stînga lui Balcom stătea o femeie plinuță într-o rochie de mătase de culoarea căpșunei, purta ochelari bifocali și citea pierdută un volum de rapoarte industriale.

La dreapta lui Balcom stătea un bărbat foarte solid, cu umeri de boxer și fără nici un fir de păr în cap, absorbit într-un volum despre păsările din Africa.

În spatele iubitorului de păsări, era un individ de gîntă latină, îmbrăcat neglijent, care-și scotea niște notițe secrete dintr-o ediție veche a revistei „National Geographics”.

Lângă tipul cu alură de cubanez, stătea o doamnă slabă și prelungă mirosind a levănțică, care citea o istorie a congreselor. Tot prin apropiere se mai aflau un preot tînăr cu un aer amenințător care răsfoia o carte de demonologie, un domn distins cu o cravată pătată cu ou care pur și simplu moțăia și o tînără cu ochelari, aparat auditiv și niște pete de cerneală albastră pe una din nări, care copia ceva dintr-o carte despre artileria navală, ca și cum de asta i-ar fi depins însăși viața.

Deodată, Norma Shuffling porni pe culoarul dintre mese. Aducea o carte groasă, supradimensionată.

Ellery dădu pagina. Asta era tot?

Da!

D-ra Shuffling se opri la masa 147, puse cartea cu îndeminare pe masa lui Balcom și plecă.

Balcom își desfăcu mințile și deschise cartea la pagina de titlu.

„Operele complete ale lui Shakespeare”.

Operele complete ale lui Shakespeare?

Balcom începu să răsfoiască volumul. Nu făcu nici o încercare de a-și cerceta colegii de sală.

Shakespeare... vreun citat revelator. Improbabil... cînd sînt mii posibile.

Ellery se concentrează.

Teatru. Vreun dramaturg? Sau actor? Nimeni din apropiere nu părea să aibă de-a face cu teatrul. În plus, Balcom părea în mod evident să aștepte.

Zece minute mai tîrziu, d-ra Shuffling depuse tăcut o altă carte pe masa 147 și se retrase discret.

De data aceasta, Balcom întinse mîna după carte oarecum nerăbdător. Ellery își lungi gîtul.

Shaw... „Om și supraom” de Shaw.

Iar un dramaturg! Dar cum ai putea să identifice imediat un dramaturg, sau chiar un actor, dacă-i pe-așa? Ellery se uită împrejur sub pretextul că se întinde. Nimeni din preajmă nu citea măcar o piesă.

Shakespeare — Shaw. Să fie inițialele? S.S. SS! Vreun fost nazist? personajul boxer și chel interesat în păsări africane? Poate, dar cum puteai să fii sigur? Trebuia să fie ceva ce Balcom să poată interpreta cu certitudine dintr-o privire. Și în plus de toate, tipul nu arăta a teuton, ci mai degrabă a slav.

Shakespeare, Shaw... literatura engleză. Un britanic? Nici unul din cîți vedea Ellery nu arăta a britanic, deși oricare din ei putea fi. Și în fond, Shaw fusese irlandez.

„Om și supraom”? Asta nu prea se potrivea cu Shakespeare.

Ellery scutură din cap. ce naiba voia să-i transmită fata asta lui Balcom?

Balcom citea acum concentrat din Shaw. dar, la urma urmei, trebuia să facă ceva. Mai aștepta oare alt volum? Sau în curînd se va uita de jur împrejur să-și depisteze omul de legătură?

Dacă face asta, se gîndi Ellery exasperat, e mai deștept ca mine!

Dar Balcom nu ridică ochii din carte. Nu manifesta nici o curiozitate în vecinii săi, așa încît Ellery decise că aștepta încă o carte.

Da, tocmai venea... era carte!

D-ra Shuffling o plasa pe masa 147. Ellery abia se mai putea stăpîni.

Citi titlul aproape simultan cu Balcom, binecuvîntîndu-și vederea ascuțită.

„Memoriile personale ale generalului Grant”.

Toate teoriile lui se spulberaseră. Shakespeare și Shaw, dramaturgi, Grant militar. S. S și acum G. Un englez, un irlandez și un american.

La ce duceau toate astea?

Lui Ellery nu-i trecea prin minte nimic. Simțea ochii agentului Hauck sfredelindu-l critic pe la spate.

Și minutele treceau.

Îl studie pe Balcom feroce. Oare lui îi spuneau ceva cele trei cărți? Nu încă. Balcom avea și el probleme, pe cînd se prefăcea că se uită prin autobiografia lui Grant. Cea mai mică mișcare îi trăda nedumerirea.

Shakespeare... Shaw... Generalul Grant.

Balcom descoperise.

Se uita acum de jur împrejur în treacăt, fără să-și oprească de loc privirea, ca și cum o imagine de-o clipă îi ajun-gea.

Ellery se luptă cu panica. În orice moment, omul lui Balcom putea să se ridice să plece, știind că Balcom l-a depistat. Oamenii veneau și plecau încontinuu; era imposibil să identifice tipul exact fără cheia dată de cărți. Ellery aproape că auzea risul de cal al inspectorului Santoria.

— Și apoi... O, binecuvîntare!... își dădu și el seama.

Ellery se ridică. Își luă pălăria de pe birou, merse cu pași mari pe interval trecînd de agentul Hauck, care-și mes-secase complet guma de la creion și ieși în soarele Washingtonului. Inspectorul Santoria și celălalt agent federal stă-teau într-o mașină fără însemne și Ellery se strecură pe bancheta din spate.

— Ei? întrebă agentul federal. Federalii fuseseră politicoși dar sceptici în ce privește inspirația new-yorkezei.

— Să-l așteptăm pe Hauck.

Agentul Hauck ieși peste două minute. Se opri lângă mașină să-și aprindă o țigare, cînd Ellery spuse: — Pregătești urmărirea. Omul de legătură stă la două mese depărtare de Balcom spre dreapta, în același rînd. Este micul cubanez cu înfățișare neglijentă.

— Bună, Finey, spuse Ellery în aceeași săptămînă, vineri. Nu-mi spune nimic. Iar ai încurcat-o!

— Nu, nu, haha, stai jos, băiete! spuse inspectorul Terence Fineberg cordial. Ești la mare preț pe-aici. Mă gîndeam c-ai vrea să afli că Pete Santoria l-a înhățat pe marele Șef acum două ore, în timp ce intra în posesia unui trans-port de heroină. Federalii tocmai au plecat să-i ridice pe Balcom și pe fată. Apropo, omul nostru din Havana n-avea nimic de-a face cu Cuba. Lucrează la Cazino, îl cheamă Harry Hummelmayer și stă în Brooklyn.

Ellery dădu din cap fără entuziasm. Simțul urmăririi îl părăsise de mult.

— Ei, Finey, felicitări. Mai e ceva? Am întîlnire cu patru pereți și o mașină de scris fără hîrtie.

— Stai, Ellery, ce naibai. Am înnebunit încercînd să găsesc o legătură între Shakespeare, Shaw și bătrînul Grant. Chiar dacă acum știu că omul de legătură e Hummelmayer, tot nu pot să-mi dau seama ce au cei trei în comun?

Ellery se întinse peste birou și apucîndu-l strîns pe inspectorul Fineberg de bărbie, îl întrebă:

— Nu ți s-a părut că Hummelmayer seamănă cu o personalitate cubaneză foarte bine cunoscută, cu Fidel Castro? Ei bine, toți trei au în comun bărbile, Finey, băbile!

O MĂRTURISIRE NETERMINATĂ

Dimineața. De îndată ce plecă doctorul, Ellery dădu fuga la farmacia din colț.

— Medicul spune că tata trebuie să înceapă să ia imediat antibioticul, Henry, se adresă Ellery proprietarului farma-ciei. Poți să-mi faci rețeta asta? Aștept.

— Sigur, e un produs gata preparat, spuse Henry Brubuck. Albert, fă, te rog, imediat rețeta domnului Queen.

Gemenii, Albert și Alice, care, asemenea tatălui lor vitreg, erau farmaciști cu autorizație, lucrau de zor în spatele ghișeului de eliberare a rețetelor. Albert luă rețeta inspectorului Queen și îl salută pe Ellery călduros; dar Alice, ai cărei ochi erau cam roșii, nu îi oferî decît un zîmbet șters.

— Îmi pare rău că tatăl tău e bolnav, Ellery.

— Nu-i decît un virus, Henry.

— E plin de viruși pe aici. Bine că mi-am amintit. — Bătrînul farmacist își turnă niște apă minerală. — Am uitat să-mi iau antibioticul azi dimineață.

Henry Brubuck vîrî mîna în halatul gri și scoase o cutiuță albă, în care erau cîteva capsule verde cu galben, înghiți una și puse cutia la loc în buzunar.

— „O, bunule spițer, tîmăduiește-te singur”, nu-i așa, Ellery? chicoti el. Doctorul îmi spune că sînt cel mai imposibil pacient. —

— Am și eu acasă un bătrîn trăznit care te năucește cînd e bolnav, spuse Ellery cu jale. Mulțumesc, Henry. Tre-ce-mi-o, te rog, în cont.

— Și ieși grăbit. În clipa în care plecă Ellery, Alice lăsă pe ghișeu sticluța cu sirop de tuse și-i spuse încordată:

— Tată, trebuie să-ți vorbesc. Te rog.

— Bine, dragă, suspină Henry Brubuck; știa ce-l așteaptă. Stai tu în locul meu, Albert. Venim repede.

— Succes, surioară, zise Albert încet. Dar sora sa geamănă alerga deja pe treptele care duceau de la camera din spate spre apartamentul familiei Brubuck de deasupra magazinului.

Tatăl său vitreg o urmă răbdător. Făcea tot ce-i stătea în putere ca bărbat ca să crească copiii răposatei sale soții, dar mereu părea să dea greș. Gemenii îi produsese necazuri unul după altul, iar pe Alvin, celălalt fiu vitreg, care era negustor de mașini uzate, îl văzuse rareori de cînd se căsătorise.

— E vorba iar despre Ernie? o întrebă bătrînul pe fiica vitregă.

— Da, tată, zise Alice cu pasiune. Și te rog nu mă mai amîna. Crede-mă că-l iubesc pe Ernie și vreau să mă mărit cu el.

— ...dar el nu vrea să te ia decît dacă primește, pe lîngă tine, și 10 000 de dolari, continuă tatăl vitreg sec. Ce ro-mantic! Scumpa mea, ce fel de băiat e ăsta, care face o afacere dintr-o cerere în căsătorie? Ce fel de viață ai duce cu un neisprăvit care, pe deasupra, a avut de-a face și cu poliția?

Alice izbucni în lacrimi.

— Crezi cumva că arăt ca Elisabeth Taylor? Eu știu cum sînt, tati. Dacă nu-i dai lui Ernie banii, o să se însoare cu

Sadie Rausch. Dacă face asta, eu o să mor, o să fac ceva... un act disperat.

Bătrînul Brubuck își puse brațul după umerii fetei, care continua să suspine.

— Nu mai vorbi așa, fetiță. Crede-mă, e mai bine fără el.

Alice își ridică ochii umflați.

— Deci n-o să-i dai banii? E ultimul tău cuvînt?

— Spre binele tău, scumpa mea. O să îți înțelegi un băiat bun...

Alice se liniști brusc. Apoi, la fel de tăcută, coborî scările. Henry Brubuck rămase ținut locului, gîndindu-se îngrozit la privirea pe care o citise în ochii fetei sale vitreg.

La prînz. Somnul de după-amiază al bătrînului Brubuck fu tulburat de sunetul strident al derivației telefonice. Pe jumătate adormit, întinse mîna și ridică receptorul tocmai cînd cineva răspunse de jos.

— Farmacia Brubuck, îl auzi el pe Albert.

Bătrînul era cît pe-aci să închidă, cînd auzi o voce groasă spunînd:

— Dă-mi-l pe Albert Brubuck. Aici librăria.

Librăria? gîndi Brubuck și deveni deodată atent. Albert nu fusese în vreo librărie de cînd terminase colegiul. Oare iar se apucase de pariuri la curse în secret? Farmacistul ascultă. Nu se înșelase; era agentul lui Albert.

— Ascultă, galezule, spuse agentul. Crezi cumva c-am să te duc în spate toată viața? Îmi datorezi opt miare și am nevoie de gologani. Acum.

— Stai, stai, zise Albert; tatăl vitreg își putea da seama că băiatul era foarte speriat. Vrei să-ți pui oamenii să mă aranjeze, Joe. Dar dacă faci asta, cum o să-ți obții banii? Mai dă-mi cîteva zile, Joe. ce zici?

— E vreun tertip de-al tău?

— Joe, îți jur, aproape că l-am convins pe bătrîn. — Henry Brubuck îl și vedea pe Albert cum îl treceau toate sudorile. — În cîteva zile ți-i dau. Ce zici? E bine, Joe?

— În regulă. Dar dacă nu-mi dai cei opt mii pînă vineri seara, băiețuș, poți să-ncepi să-ți faci rugăciunea.

Farmacistul așteptă să închidă fiul său vitreg, apoi puse și el receptorul în furcă. Deci vrea să mă convingă, gîndi bătrînul. Săracul Albert. Nu era un băiat rău, păcat de chestia asta cu caii. Henry Brubuck achitase o groază de pariuri făcute la cursele de cai de fiul său mai mic, după care pusese piciorul în prag; fusese obligat să-i pună capăt.

Oare ce-o fi vrut să spună Albert?

Seara. Bătrînul farmacist își tîrî obosit picioarele sus pe scări, oprindu-se întîi la bucătărie să arunce o privire la friptura pe care Alice o pusese la cuptor. Putea să-l audă pe celălalt fiu vitreg, Alvin, și pe soția lui vorbind în living. Alvin sunase cam rușinat ca să-i spună „Bună, tată” și să se invite la cină împreună cu Gloria. Bătrînul se întreba ce urmărea soția lui Alvin de data asta.

Află imediat, pentru că Gloria avea o voce stridentă.

— Ei, atunci mai cere-i o dată hodorogului ăsta zgîrcit, Alvin. N-am să te las să scapi șansa să cumperi o parte din agenția de mașini pentru niște amărîți de 15 000 de dolari!

— Dar tata crede că au neazuri și că vor să mă bage și pe mine la mijloc, spuse Alvin fără convingere.

— Tata crede! Ce știe el? Îți retragi promisiunea pe care mi-ai făcut-o, Alvin Brubuck?

— Nu, Gloria, spuse Alvin hîrtuit. Ți-am spus că o să-l mai rog o dată pe tata și am s-o fac. Ce trebuie să mă-mpingi mereu de la spate?

— Și adu-i aminte că majoritatea banilor lui vă aparțin de fapt ție și gemenilor. Determină-l să-ți dea partea ta, că altfel...!

— Bine, bine! strigă celălalt fiu al lui Henry Brubuck. Fac cum spui tu, numai să mă lași în pace!

Seara următoare

— Nu prea înțeleg ce te frămîntă, Henry, spuse inspectorul Queen. Era în pijama și halat de casă, îngrijindu-și încă virusul, dar Ellery renunțase de mult să-l facă să stea în pat. — Bine, nu vrei să-i cumperi lui Alice neisprăvitul ăla cu care sărmana copilă e hotărîtă să se mărite, nu vrei să mai achiziționezi datoriile pentru pariuri ale lui Albert. Să n-ai nici o grijă cu amenințările agentului ăla, că-l aranjez eu. Nu vrei să finanțezi oferta ca Alvin să devină coproprietar al firmei unde lucrează, așa cum dorește nevastă-sa, pentru că ești convins că este o afacere proastă. Mi se pare că acționezi cu toată răspunderea, ca un părinte adevărat. Care-i problema?

— Cred, tată, spuse Ellery încruntat, că lui Henry îi e frică pentru viața sa.

Inspectorul îl privi lung.

— Glumești, Henry.

Farmacistul dădu din cap în semn că nu.

— Ce bine-ar fi, inspectore!

— Chiar o crimă? Bun, nu sînt copiii tăi. Dar gemenii nu sînt delincvenți și, indiferent cît de scorpie e soția lui Alvin, el e un băiat muncitor.

— Dacă crezi sincer asta, Henry, zise Ellery, există un mod simplu de a descuraja crima pentru profit. Bănuiesc că ai un testament și că Alice, Albert și Alvin sînt singurii beneficiari?

— Sigur că da.

— Atunci, pur și simplu scrie un nou testament prin care îi tai de la moștenire. Nemaexistînd nimic de cîștigat, dispăre și pericolul și cu asta basta.

Bătrînul Brubuck clătină din cap.

— Nu pot să fac asta, Ellery. l-am promis mamei lor pe patul de moarte că am să le las moștenirea întreagă. Mare parte din ce am i-a aparținut ei. Copiii ei au dreptul la tot cînd mor eu.

— La naiba, Henry, spuse inspectorul încercându-l, dacă ești așa de sigur că vor să te ucidă, atunci dă-le ban, acum.

— Nu pot. Aș da faliment. Mi-aș pierde chiar și farmacia. — Brubuck rîse cu amărăciune. — Îmi pierd și mințile pe deasupra. Pur și simplu am uitat să iau ultima doză de antibiotic. Ellery, poți să-mi aduci puțină apă?

În timp ce Ellery plecase după apă, inspectorul spuse:

— La dracu, Henry, mi-e teamă că nu pot să fac nimic înainte de comiterea crimei. Așa e legea.

— În afară de asta, Henry, ne ascunzi ceva, zise Ellery întorcându-se cu un pahar cu apă. Știu că nu ți-ar trece prin minte un complot criminal, dac-ar fi numai faptele pe care ni le-ai spus nouă. Există ceva mai clar de-atît, nu-i așa?

— Încă nu-mi vine să cred, dădu din cap Brubuck nenorocit. — Scoase din cutiuța albă o capsulă galben cu roșu, fără să se uite la ea, și o înghiți cu puțină apă. — Dar adevărul este că s-a furat o otrăvă din camera din spatele farmaciei.

Brubuck spuse numele otrăvii, la care privirile celor doi Queen se întîlniră; era letală chiar și în cantități mici și producea moartea fulgerătoare.

— Știu că a fost furată în ultimele 36 de ore, continuă Brubuck. Știu și care dintre copiii mei vitregi a luat-o, deși nu pot dovedi.

— De ce nu ne-ai spus mai înainte? explodă inspectorul. Care din ei a furat-o?

Dintr-odată, farmacistul începu să articuleze cu greutate:

— Al..., zise cu ultima suflare.

Se sufoca și trăgea aer în desperare. O expresie neomenească îi apărură pe față. Corpul i se convulsionă. Genunchii i se îndoiră. Apoi, în mod incredibil, căzu lat pe podeaua familiei Queen ca un taur înjunghiat.

— Mort. Inspectorul, palid ca o stafie, ridică ochii de la cadavrul farmacistului. Ucis sub ochii noștri! Simți mirosul otrăvii, fiule?

— Era în capsula pe care tocmai a înghițit-o. Ellery smulse cutia albă din mîna inertă și o deschise. Era goală.

— Într-adevăr, ultima lui doză, exclamă furibund. Cum de nu mi-am dat seama?

— L-a ucis imediat ce s-a dizolvat capsula. — Inspectorul Queen era încă stupefiat. — Unul din cei trei a umplut o capsulă goală cu otrăvă și a reușit s-o substituie ultimei capsule de antibiotic din cutia lui Henry. De-ar mai fi trăit puțin să termine numele...

— Poate că n-are importanță, spuse Ellery subit.

— Dar, fiule, n-a reușit să spună decît „Al...” Asta putea să însemne Alice, sau Albert, sau Alvin. E jumătate din cheia problemei, și încă jumătatea inutilă.

— E mai bine decît nimic, tată.

Inspectorul țîșni, în picioare.

— Ellery Queen, vrei să spui că în clipa în care Henry Brubuck a căzut mort pe podea, tu ai știut cine l-a ucis?

— Da, spuse Ellery.

Ellery îi povesti că, ducîndu-se în dimineața trecută la farmacie și așteptînd să i se facă rețeta, îl văzuse pe Henry Brubuck luînd una din capsulele de antibiotic din cutie: o capsulă galben cu verde.

Adineauri, continuă Ellery, l-am văzut amîndoi înghițind o capsulă galben cu roșu din cutie. Păcat că Henry nu s-a mai oboșit să se uite la ea, era doar ultima, fiindcă altfel ar fi observat cu siguranță diferența de culoare. Și totul s-a petrecut atît de repede, că eu n-am avut timp să-mi amintesc incidentul. Atunci, întrebarea care se pune este: din moment ce el a declarat că știe că a fost unul din copiii lui vitregi, care din ei a înlocuit capsula galben cu verde conținînd antibioticul cu cea galben cu roșu făcută în farmacie și conținînd otrăva? Ei bine, oare un farmacist dispunînd de cunoștințe profesionale despre produsele antibiotice standard ar fi folosit o capsulă de altă culoare, atunci cînd urmărea să înșele victima, ea însăși farmacist și s-o facă s-o înghiță? Greu de crezut. Numai un neprofesionist ar putea fi vinovat de o asemenea ignoranță sau scăpare. Așa încît ucigașul nu poate fi nici unul din gemeni, Alice sau Albert, pentru că ambii au certificate de farmaciști. Deci trebuie să fie negustorul de mașini, Alvin... instigat, mi-e teamă, de scorpia cu care este înșurat.

Traducere de LIGIA TODAN

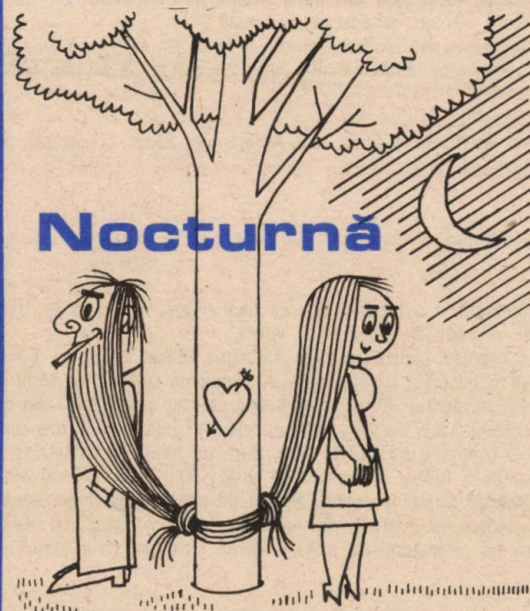
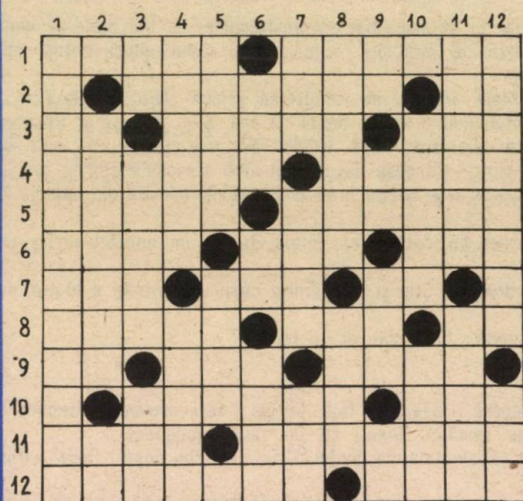
Cine este Ellery Queen, cel pe care Anthony Boucher l-a denumit într-o monografie „Însuși romanul polițist american”?

Sub acest pseudonim se ascund, de fapt, doi autori, Frederic Dannay și Manfred B. Lee, veri primari, ambii născuți în Brooklyn, New York în anul 1905, care s-au făcut cunoscuți în lumea întreagă ca Ellery Queen, autor de povești și romane polițiste publicate în peste 100 milioane de exemplare.

Prin cele aproximativ 100 de cărți publicate, ca și prin neobosită lor activitate de critici literari și de editori ai celei mai bune reviste de specialitate, „Ellery Queen's Mystery Magazine”, Dannay și Lee au

urmărit și reușit să confere genului polițist un statut de sine stătător ca autentică și respectată formă literară, precum și să promoveze tineri scriitori în căutarea unei expresii literare.

Queen a învins pe ambele fronturi: în ce-l privește, a cîștigat cinci premii anuale „Edgar” pentru scrierilor de romane polițiste, echivalentul la nivel național al Oscarului de la Hollywood, premiul „Grand Master” în 1960 și premiile „Gertrude” de aur și argint decernate de editura „Pocket Books, Inc.”; pe de altă parte, în paginile revistei sale au fost publicate opt autori cărora mai tirziu li s-a acordat premiul „Nobel” și 27 de cîștigători ai premiului „Pulitzer” pentru literatură.

ORIZONTAL: 1) Compozitor francez (1830—1889), autor al valsului intitulat **Noaptea** — Poetă română, din a cărei creație face parte și poezia **Calul de la birja de noapte**. 2) Poet român contemporan, autorul volumului de versuri **Noapte de echinox** — Sfirșitul zilelor! 3) Cefe! — Poet francez (1496—1544), autor al ciclului de versuri **Cinzece de noapte** — Local de noapte. 4) Zeița lunii la vechii greci — „Noapte bună!” 5) Fiii unui popor antic, adoratori ai zeiței Nyx, personificare a nopții — Scriitor englez, autorul romanului **Sub stele**. 6) Constelație cu rezonanță muzicală — Feciori — Cîntec de leagăn. 7) Poemă de Victor Hugo — Fel — Un vis lipsit de conținut! 8) Scriitor englez (1567—1601) — Suprafețe agricole — Final de serată! 9) Ger! — A alipi — Pictor român (1881—1958), autor, printre altele, al pinzei **Tătăroaică în albastru**. 10) Poet sovietic, autorul poeziei **Luna dispărută**. — Vis (fig.). 11) Eminescu a considerat-o drept „regina nopții moartă” și „stăpînă a mării”, iar Coșbuc a asemuit-o cu „o frunte de poet” — Mare poet român, autor al poeziilor **Noaptea și Două nopți**. 12) Specie compozițională căreia îi aparține și lucrarea **O noapte la Veneția** de Johann Strauss — Înmi-resmează cu puternicu-i parfum albastrul nopților.

VERTICAL: 1) Celebru reprezentant al Renașterii italiene, care a creat renumita sculptură **Noaptea**, aflată la mormîntul lui Lorenzo de Medici. 2) Se aprinde odată cu lăsarea nopții — Rupt la mijloc! 3) Parte! — Alt nume al zeiței Demeter, despre care legenda spune că și-a căutat fiica răpită de Pluto, timp de nouă zile și nouă nopți — Vine seara pe la genă. 4) Piață din București — Soldat din cavaleria ungară sau poloneză (od.). 5) Celebru constructor italian de viori (1596—1684) — Se-nchid odată cu venirea nopții. 6) Cea a miezului nopții e socotită zero — Început de feerie! — Ceartă (reg.) 7) Prefix de egalitate — Masa de seară — Curelușă de meșină. 8) Reprize la volei — Teatrul de desfășurare a unor întreceri sportive în nocturnă. 9) Nu-ți lipsește — Carol! — Spectacol nocturn în regie proprie — Horia Călinescu. 10) Poetă contemporană, autoare a poeziei **Ca-lea lactee** — Moș Ene al medicinei. 11) Meseria care transformă lutul în amfore — A se deștepta din somn. 12) Melodia nopții — Somnul lui Eminescu...

Dicționar: ANE, NASHE, INAT, IZO, IRA.

● Robert și-a cumpărat un televizor și privește desfășurarea unui concurs de atletism.

— De ce aleargă atît de repede? întrebă el.

— Pentru că primii trei sosiți vor cîștiga cîte o medalie.

— Înțeleg ca cei trei să alerge, dar ceilalți?

● — Plec pentru cîteva ceasuri doar, îi spune menajerei angajate pentru o seară o englezoaică foarte tipică. Nu uita să culci toți copiii la ora nouă. Insist asupra orei. Să nu te înduplece deloc dorința lor de a se mai juca.

Cînd stăpîna casei se întoarce, menajera spune istovită.

— V-am ascultat, dar cu roșcovanul am avut mari probleme. Vă rog să mă iertați, dar a trebuit să-i ard vreo două!

— Bine, dar eu nu am nici un fiu roșcovan. Ăla e bărbatul meu!

● — V-am explicat, copii, că pămîntul e rotund. Vreau să văd dacă ați înțeles. John, dacă te apuci și sapi o gaură drept în mijlocul pieței și sapi, și sapi, și sapi, unde ajungi?

— La balamuc, domnule.

● La examen:

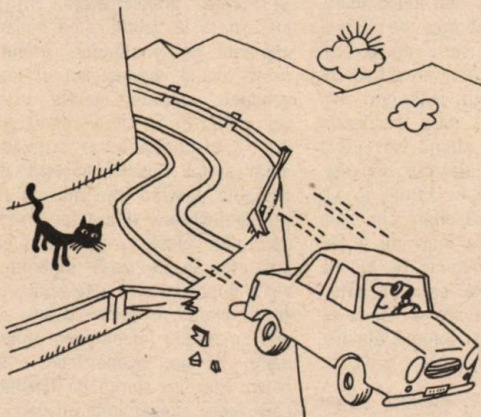
— Cum te numești?

— Ionescu, răspunde candidatul rîzînd.

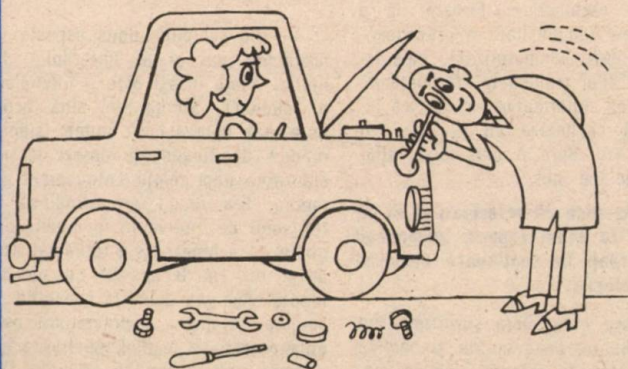
— De ce rizi?

— Mă bucur că am răspuns bine la prima întrebare.

AUTOMOBILISTICE...

Desene de NIC. NICOLAESCU

Incursiune

în noile

domenii

ale

cunoașterii

Epoca pe care o parcurgem este cu adevărat a unei noi revoluții în știință și tehnică. Dincolo de spectacolul microelectronicii și inteligenței artificiale, al geneticii și biotehnologiilor etc., mai este caracteristic acestei perioade și ritmul accelerat cu care noutățile își fac apariția: la fiecare 25 de secunde apare o invenție, la fiecare 50 de secunde este scoasă o nouă carte, numărul calculatoarelor electronice se dublează în mai puțin de doi ani. În pofida acestei avalanșe informaționale, tot mai greu de manipulat, respectivul aport de noi cunoștințe de înalt nivel se află într-o măsură decisivă la baza minunatului edificiu al științei moderne, care, prin formidabilele ei performanțe ne fascinează, ne dă un sentiment tonic în fața problemelor care rămân de soluționat. Asistăm totodată la o adevărată metamorfoză a domeniilor cunoașterii, apărind sectoare noi de cercetare. Unele s-au definit deja ca științe de sine stătătoare, altele, aflate la hotarul între două sau mai multe științe, abia și-au început strălucirea, dar cum se spune, vin tare din urmă. Este vorba aici, deopotrivă, de intuiție, imaginație, capacitate de a anticipa, toate contribuind însă la reliefaarea unor argumente privind această orientare, cât și a unor previzibile nevoi pe care aceste noi științe ar urma să le rezolve. Deși în unele cazuri ne aflăm — cum suneam — abia la stadiul de intuiție, la încercarea de definire a domeniului, indiferent însă de ceea ce există azi în ce le privește este cert că viitorul le aparține. Tocmai

asupra acestor chestiuni ne-am propus să orientăm convorbirea noastră cu un cunoscut specialist în materie, profesorul dr. inginer **Dolphi Drimer**, de la Facultatea T.C.M. din cadrul Institutului Politehnic București.

— La ora actuală, din acest minunat spectacol al științei se conturează într-adevăr o serie de direcții care vor constitui virful preocupărilor specialiștilor, cel puțin pînă prin anul 2200, după părerea mea. Indiferent că unii oameni de știință se referă la un număr mai mare sau mai restrîns de posibile căi de urmat în viitor, cert este însă că unele sînt deja prefigurate, cu șanse mari de a penetra mai rapid. Evident, în funcție nu numai de dorința și capacitatea de a prevedea a savanților, ci și de resursele materiale și umane ale fiecărei țări.

— Concret, la ce sectoare anume ale științei vă gândiți că vor constitui în viitor virful preocupărilor cercetătorilor?

— Fără ca ordinea să fie neapărat foarte exactă, încep totuși cu așa numita activitate computerizată. Calculatorul, care este deja o realitate, va pătrunde însă în cele mai diverse unghere, devenind dintr-un auxiliar al memoriei, un element dotat cu inteligență. Evident, vom asista la generalizarea prezenței lui în conducerea mașinilor-unelte, a liniilor de producție flexibile, a unor întregi procese industriale, la proiectarea produselor, dar, într-o măsură foarte largă și în activitățile sociale și casnice. Nu în ultimul rînd, ingineria computerizată va fi solicitată să creeze noi mașini inteligente. Toate acestea nu vor însemna însă o lipsă de participare umană, ci mai mult, solicitarea gândirii spre creativitate. Firește, la o asemenea complexitate a preocupărilor, ingineria computerizată, care înseamnă deja cunoștințe de matematică, fizică, informatică, mecanică începe să cocheteze cu biologia, cu bionica etc. Spre o mașinărie rațională? De ce nu!

— Aș zice că referindu-vă în cheiere la acest aspect, intenționați să abordați în continuare domeniul biotehnologiei.

— Așa este. Deja surprizele sînt extraordinare, ceea ce ne și permite să fim plini de speranțe, să ne imaginăm lucruri minunate, dar și să ne îngrozim de efectele necontrolate, care ar putea transforma în realitate

idei terifiante din romanele s.f. Mă refer în primul rînd la acest copil teribil care este ingineria genetică. Nu este vorba, referindu-ne acum la creații utile, numai la obținerea „in vitro” a unor plante și animale noi, de mare productivitate, rezistente etc., ci și la valorificarea superioară, eficientă a materiilor prime. Nu peste multă vreme, cuprul, nichelul vanadiul, diferite metale prețioase vor putea fi în mod curent extrase din apele reziduale, utilizîndu-se drept ajutor anumite bacterii. Biotehnologiile deschid însă noi căi și pentru prelucrarea diferitelor materiale: deformări plastice, coroziune controlată etc. Se apreciază totodată că nu va fi imposibil să ne folosim în viitor de bacterii „inteligente” pentru realizarea circuitelor electronice. Biotehnologia devine așadar un exemplu foarte clar de știință de frontieră, în care toate cunoștințele se varsă și se revarsă. Mă refer bunăoară la biologie, chimie, mecanică (cu un „derivat” al ei — biomecanică, apt să realizeze, utilizînd brevetele naturii, proteze, diferite mecanisme biologice), metalurgia, electronica (a se vedea noile tendințe în aparatura medicală de biocomunicare și utilizare a principiilor dialogului extraverbal), automatica (noi genuri de senzori care de asemenea preiau creator brevetelor naturii) etc. Această preocupare impune un nou cadru științific. Între altele, laboratoarele de biotehnologie vor necesita o anumită stare de igienă industrială poate cea mai strictă.

— După cît se pare, cercetarea mediului devine și ea, tot mai mult, un sector distinct de cercetare interdisciplinară.

— Din cel puțin două aspecte: al protecției dar și al hazardului din mediu. Viața însăși este o întîmplare a mediului. Știința de pînă acum ne-a dat impresia că putem stăpîni mediul, dar finalul l-a reprezentat instaurarea unor relații antagoniste om mediu. S-a greșit procedîndu-se la tot soiul de intervenții în mediu, dar poate că e bine că s-a întîmplat așa, altfel nu am fi sesizat ce ne așteaptă. Așa s-a ajuns la concluzia că singura soluție a supraviețuirii este colaborarea cu mediul, păstrarea lui, cît mai mult în condiții naturale. Din păcate știm deocamdată prea puțin despre „nava” pe care ne aflăm, despre mecanismele pe care mediul le-a

găsit, de-a lungul unor milenii de acumulare, pentru a ajunge la perfecțiunea de care justificat ne minunăm. Încercăm deci să-i pătrundem tainele cu ajutorul biologiei, fizicii, chimiei, matematicii, tehnicii de calcul, dar și a altor științe. Când vom putea ști deci, cite ceva din împlinirea legică, vom fi poate dintr-un punct de vedere mai liniștiți.

— Ce ne mai rezervă viitorul științei?

— O redescoperire de fapt, dar cu urmări poate nebănuite. Nu poți să nu te gîndești de exemplu că lumina este începutul tuturor lucrurilor și că geniala ipoteză a lui Einstein din 1913, a luminii stimulate, materializată în 1960 prin crearea primului laser, aveau să deschidă acestor unde de lumină perspective nebănuite. Unda laser focalizată monocrom, cu intensitate mare, va deveni, grație vitezei de deplasare a luminii, un important mijloc de transmitere a informațiilor; și e vorba nu numai de telefon, dar și de radio, televizor etc. Aceeași undă luminoasă va fi un eficient mijloc de control al sănătății diferitelor piese (în locul ultrasunetelor), dar și al oceanelor sau culturilor agricole. Ca să nu mai vorbim de chirurgie, unde sînt deja rezultate spectaculoase. Industria va beneficia pe scară largă de aparate pentru sudură, debitare și perforare cu laser. În gospodărie vom găti probabil și poate chiar vom răci alimentele, vom deschide și vom închide ușile, vom manevra diferite obiecte casnice cu ajutorul undelor de lumină. Nu în ultimul rînd, de la ele se așteaptă transformarea în realitate a fuziunii nucleare, speranța energetică a omenirii. Este poate cea mai senzațională activitate a acestui sfîrșit de veac, care implică deopotrivă cercetarea fundamentală și aplicativă, pe matematicieni, fizicieni și inginerii tehnologi în primul rînd.

— Mai avem asemenea redescoperiri?

— Avem și se poate spune că preocupările specifice acestui domeniu sînt foarte vechi. Este o știință dintre acelea care își caută încă legile și principiile după care să acționeze și nu în ultimul rînd, ... un nume. Dat fiind că sectoarele științifice cu care vine în contact sînt numeroase, a fost numită **integronică**. Este o știință a contactelor pe

suprafețe între diferite medii. Dacă spre exemplu cibernetica este o știință a dezvoltării pe verticală, integronica caută să rezolve problemele în plan orizontal. Se întîlnesc aici preocupările din domeniul coroziunii materialelor, ale cristalizării, ale triologiei (uzurile), ale tratamentelor termice și metalizărilor etc. De aici și intercondiționările respective. Spre exemplu, învelișul unei nave cosmice, al unui vapor, al unui submarin, al unui autoturism, îmbrăcămîntea unui schior chiar, toate acestea sînt supuse legilor acestei științe. Toată aerodinamica spre exemplu poate cîștiga din experiența noii științe. Pentru a nu mai vorbi despre ce se întîmplă în organismul uman, bunăoară circulația sîngelui prin vene și artere. De la sine înțeles că în numeroase țări, cercetările din acest domeniu sînt intense.

— La ce v-ați oprit în finalul exemplificărilor?

— La preocupările pentru realizarea de materiale cu proprietăți deosebite. O industrie bazată pe tehnologii noi are evident nevoie de aceste materiale cu însușiri speciale, ale căror caracteristici să poată fi controlate și chiar dirijate. Bine înțeles și în această activitate, colaborarea între diferite profesii este absolut necesară, și chiar se va accentua în viitor. Să ne oprim la cîteva reușite, care nu peste multă vreme vor ieși din laboratoare. Ceramica, cea de la începutul lumii, care devenise în ultima vreme un material anex, va fi materie primă pentru realizarea blocului motor, a pieselor supuse la mari solicitări — palete de compresor, piese de etanșare etc. O altă categorie o reprezintă așa numitele materiale compuse cu fibre, cu filamentul monocristalin, produse ce

măresc de cel puțin 3—4 ori rezistența mecanică, la coroziune etc. În domeniul electric apar metalele amorfе, cu capacitate mare de magnetizare. Secolul 21 va fi între altele și al titanului, singurul metal care permite trecerea la viteze supersonice și rezistă la presiuni foarte mari în adîncul oceanelor, de unde preocuparea pentru realizarea unor noi rețete de aliaje pe bază de titan. E un material cu mare răspîndire pe care nu este exclus să îl aducem cîndva și de pe lună.

— Cu ce am putea încheia, decît cu faptul că viitorul va necesita și un anume om de știință, competent, cu anume calități. Cum vedeți această problemă?

— Într-adevăr, specialistul viitorului, deși va trăi într-o epocă a unor cuceriri ale cunoașterii superioare celor de azi, va avea mari responsabilități. El va trebui să aibă după părerea mea o formație de 40 la sută cultură generală, 40 la sută cultură tehnică generală și 20 la sută cultură de specialitate. Acest 40—40—20 va trebui asigurat de învățămînt și eforturile trebuie să înceapă de pe acum chiar. Cantonarea pe această formulă va permite o flexibilitate a celui 20 la sută într-un sens ori în altul, funcție de comanda socială. Să nu uităm totodată că dacă azi aceste readaptări intervin la 10—15 ani, în viitor ele vor apărea la 6—8 ani. Și nu în ultimul rînd, oricît de mari savanți am fi în specialitatea noastră, va trebui să fim și umaniști, pentru că nimic nu există în afara unei aplecări spre frumos, spre sensibilitate, spre relații cordiale între oameni.

ALEXANDRU STROE

3. CINCI PROBLEME DE R. SMULLYAN

I. Să presupunem că A este sănătos. Afirmatia sa este atunci adevărată, indiferent dacă este medic sau pacient, deci B este medic. Dacă B este nebun, am găsit astfel un medic nebun. Dacă B este sănătos, atunci afirmația sa este adevărată, deci A este pacient, un pacient care spune adevărul, deci unul sănătos. Invers, să presupunem că A este nebun, deci minte, deci B este pacient. Dacă B este sănătos, atunci am găsit un pacient sănătos. Dacă B este nebun, atunci el greșește atunci când spune că A este pacient, deci A este medic, unul nebun după cum am presupus.

II. Afirmatia celui cu care am stat de vorbă a fost „Eu sînt un pacient nebun.” Dacă el este un pacient sănătos, nu poate să se înșele spunînd că este nebun. Dacă este un pacient nebun, atunci nu poate să spună adevărul despre sine. Rezultă că avem de a face cu un medic. Dacă el ar fi sănătos, n-ar trebui să se înșele, deci că este pacient. În consecință, interlocutorul este un medic nebun, singura concluzie necontradictorie.

III. Răspunsul indică faptul că individul este sau un medic nebun sau un pacient sănătos. Într-adevăr, dacă stăm de vorbă cu o persoană sănătoasă, atunci avem de a face cu un pacient sănătos, pentru că așa sună afirmația lui. Dacă individul este nebun, atunci el nu poate fi pacient, pentru că ar trebui să se înșele, deci am întîlnit un medic nebun.

IV. Nu, pentru că, la fel ca pînă acum, în azil există fie un medic nebun, fie un pacient sănătos. Într-adevăr, individul **crede că el crede** că este pacient. Dacă este sănătos, el chiar crede că este pacient și nu se înșeală, așa cum nu se înșeală atunci când crede că asta crede. Pe scurt, răspunsul lui este echivalent cu „Da”. Dacă este nebun, ceea ce crede el despre ceea ce crede este neadevărat, deci, de fapt, el crede că nu este pacient. Dar, fiind nebun, se înșeală și în ceea ce crede despre sine însuși, deci, de fapt, el crede că **este** pacient; și în acest caz răspunsul lui este echivalent cu „Da”. Am revenit astfel la problema anterioară, deci avem de a face fie cu un pacient sănătos, fie cu un medic nebun.

V. Să presupunem că A și B sînt sănătoși. Din afirmațiile lor (adevărate), rezultă că și C și D sînt sănătoși. Dacă atît A cît și B sînt nebuni, atunci afirmațiile lor sînt false, deci B și C pe de o parte și A și D pe de altă parte nu sînt în aceeași stare mintală, deci C și D sînt amîndoi sănătoși. Dacă A este sănătos și B este nebun, atunci, conform celor spuse de A, C este nebun, iar conform celor spuse de B și D este nebun. La fel, dacă A este nebun și B este sănătos, atunci C și D sînt nebuni.

Pe scurt, dacă A și B sînt de același fel, atunci C și D sînt sănătoși, iar dacă A și B sînt diferiți, atunci C și D sînt nebuni. Să privim însă afirmația lui C. În primul caz, C spune adevărul, deci măcar unul dintre C și D nu este medic, deci există cel puțin un pacient sănătos. În al doilea caz, C nu spune adevărul, deci atît C cît și D sînt medici, deci în azil există doi medici nebuni.

4. DOUĂ GLUME CIFRATE

Pentru descifrarea primului text putem proceda în mai multe moduri: 1) comparînd frecvența literelor în textul cifrat cu cea din limba română (E, I, A, R, N etc), 2) încercînd să deducem direct cine poate fi, de exemplu, Z, care

apare și separat și în cuvintele „rare” ZSZ, R-Z, 3) încercînd pe rînd toate deplasările posibile în alfabet (26 înainte și 26 înapoi), sau 4) ... căutînd în almanahul de anul trecut o glumă care „seamănă” ca lungime a cuvintelor. Răspunsul este: „ — Dragă prietene, în ultima vreme soția mea a început să umble cam des prin crîșme.../ — Cum așa? S-a apucat de băutură?.../ — Nu, mă caută pe mine.”, deci deplasarea este foarte scurtă — o literă înapoi (atenție, „înainte” lui A se găsește Z, ultima literă a alfabetului).

Pentru cel de-al doilea cifru putem aplica oricare dintre metodele anterioare, plus una foarte eficientă: presupunerea că înainte de „1960” apare cuvîntul ANUL. Rezolvarea conduce la: „ — Ce vîrstă are o persoană născută în anul 1960?/ — Bărbat sau femeie?”

5. MASTERMIND

Prima problemă: A doua propunere a ghicit două piese, ultima le-a ghicit pe toate (culoarea, nu și poziția). Ultima propunere conține în plus față de cea de a doua pe R, deci există două piese roșii ascunse. Ele nu pot sta pe prima sau pe ultima poziție, deoarece s-ar obține atunci cite un a în propunerile 1 și 3. Dacă R face două ghiciri, din prima propunere aflăm că N, G și P nu sînt folosite; din a doua propunere aflăm acum că A și V fac două ghiciri. Rezultă că pe poziția a patra avem V (așa se obține a la propunerea a doua). Pe prima poziție nu poate fi tot V din cauza propunerii 3 (nu are nici un a). Rezultă că a fost ascunsă combinația A R R V și ghicirea se termină în 4 pași. Problema a doua: Din ultima propunere rezultă că P și N nu se folosesc. Comparînd propunerea a patra cu a doua aflăm acum că A se folosește o singură dată. Din prima propunere rezultă că și R apare tot o singură dată; din a treia propunere aflăm același lucru despre V, iar din a doua obținem că și G este folosit o dată. Pe ce poziții? Din propunerea 4 aflăm că R nu se găsește pe ultima poziție, deci în propunerea 1 răspunsul a a fost obținut de A. Prin urmare, la propunerea 3 s-a obținut a datorită lui V, care apare deci pe ultima poziție. În propunerea 2 nici V și nici R nu motivează răspunsul a, deci G se găsește pe poziția a doua. Nu rămîne decît ca R să apară pe poziția a treia, deci combinația ascunsă a fost A G R V.

6. DRUMUL LUI FĂT-FRUMOS

Răspunsul este

1 2 3 5 8 6 9 10 7 11

deci un itinerar care trece prin 10 dintre cele 11 puncte. O cale posibilă de a ușura găsirea soluției este să comparăm „viețile-plus” cu „viețile-minus” din întreaga hartă. Suma numerelor pozitive din cercuri este 19, suma numerelor negative este -18. Dacă găsim un itinerar care lasă deoparte un cerc cu +1 și care trece prin toate celelalte puncte, avem șanse să rezolvăm problema. Nu putem ignora decît cercul 4 (numai el și cercul 1 au +1 vieți înscrise în ele). Putem acum porni o căutare arborescentă, ramificînd drumurile ori de cîte ori se poate, ignorîndu-le pe cele pe parcursul cărora se pierd toate viețile și căutînd să ajungem în 11 cu exact 4 vieți. Soluția se va dovedi unică.

O ambiție imposibilă a lui Napoleon

EUROPA CU PORȚILE ÎNCHISE

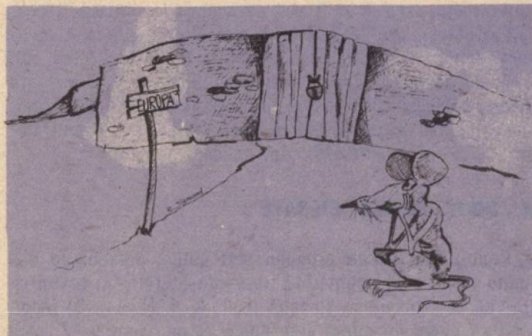
Timp de un sfert de secol, de la Marea Revoluție Franceză pînă la bătălia de la Waterloo, Europa a fost zguduită de puternice convulsii, schimbări și răsturnări. În centrul acestor evenimente s-a aflat o personalitate a cărei efigie a rămas inconfundabilă. Cu bicornul întors, mina dreaptă ascunsă în tunică, stînga îndoită la spate, ușor aplecat, chip de gips, privire impenetrabilă, pe jos sau călare... Napoleon. Marile reforme politice, sociale, administrative, economice, militare impuse de armatele franceze, au schimbat structura unui întreg continent. Dar un singur om nu putea învinge o lume. Edificiul, clădit cu atîta trudă și jertfe, pînă la urmă s-a năruit. Elanurile, aspirațiile și idealurile sale au fost primite cu generozitate, apoi cu rezerve și, la sfîrșit, hulite. Reformele nu i-au avantajat pe toți, măsurile inițiate au stîrnit reacții, idealurile s-au transformat în ambiții. Soarta i-a fost în final potrivnică. Nu se află în intenția noastră studiul acestei remarcabile personalități, ci unul dintre fenomenele — mai puțin cunoscute — de o amploare deosebită, pe care evoluția sa le-a generat. Este vorba de contrabandă. În vremea sa, ea a luat proporții uluitoare, ajungînd pînă la nivelul unei politici de stat.

Contrabanda a fost întotdeauna legată de interesele economice ale unui stat și de sistemul său vamal. Una dintre primele măsuri ale Revoluției a fost reorganizarea vămilor — știut fiind că ele aduc beneficii importante — și desființarea mult compromisei Societăți Generale a Fermelor. Aceasta luase încă de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, fiind constituită ca o companie pe acțiuni, arendată unor întreprinzători, care aveau obligația să verse un anumit procent din încasări statului. Cu timpul, această societate a luat proporții enorme. Ea dispunea de aproape 5 000 de birouri și peste 250 000 de angajați, organizînd un adevărat cordon vamal. Mai mult, avea dreptul la amenzi, percheziții și arestări, dispunînd de un tribunal propriu, asemănător Inchiziției. Fermele Generale ajunseră o adevărată plagă, obstrucționînd comerțul țării și deturînd sume uriașe. Revoluția le-a dizolvat, trecînd vămile în administrația statului, serviciile lor fiind modernizate, dar păstrîndu-și severitatea. Convenția iacobină a instituit o comisie specială pentru achetarea fraudelor și prejudiciilor financiare aduse statului. Cu toate acestea, contrabanda a fost considerată un delict minor, intrînd în competența tribunalelor de drept comun. Odată cu începutul războaielor, contrabandiștii de cereale suportau pedeapsa capitală. Sub aceeași legislație au intrat și alte materiale indispensabile: orice aliment, săpun, sodă, cărbune, oțel, stofe. În 1793, Convenția a prohibit intrarea oricărei mărfi fabricată în Anglia, Scoția sau Irlanda. Este începutul unui război comercial de lungă durată. Directoratul l-a continuat, iar Napoleon l-a ridicat la paroxism.

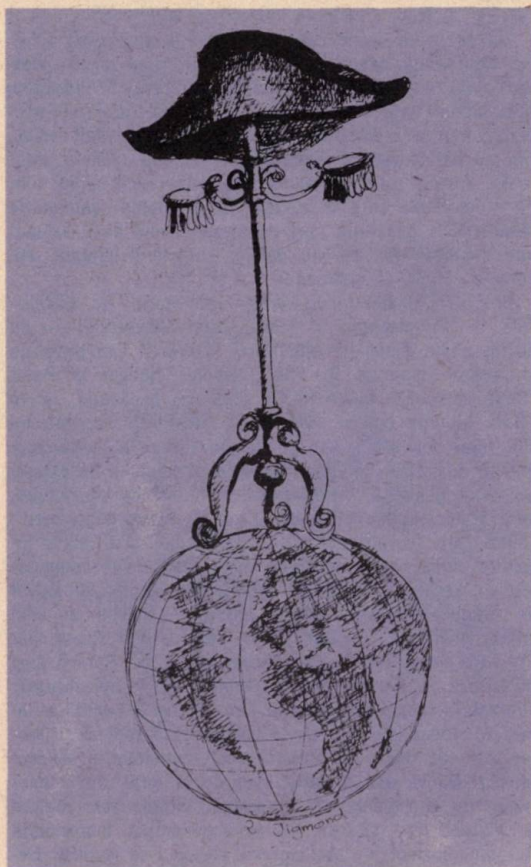
Ca un corolar al acestei politici, contrabanda a atins culmi nebănuite.

Nereușind să distrugă flota engleză, Napoleon și-a propus să o facă inutilă. În 1807, este promulgat celebrul Decret de la Milano care, printre altele, stipula: „va fi naționalizat și declarat sechestrat, în porturi sau în larg, orice vas care are contact cu britanicii, le atinge porturile sau le plătește taxe vamale”. Aceasta însemna închiderea Europei pentru navele engleze. Ca o consecință, aceștia au declarat blocada continentală. Măsura, urmîrind ruinarea industriei și comerțului englez, și-a avut și reversul. Franța, neputînd suplini produsele fabricate sau transportate de britanici, a apărut o „foame” de anumite mărfuri ceea ce a dus la o creștere galopantă a prețurilor. Porturile continentale blocate au decăzut. Pe altă parte, evident, decretul fiind aplicabil teritoriilor franceze și statelor satelit, existau încă mari fisuri. De aici necesitatea umplerii golurilor, noi cuceriri, permanenta stare de război și, în final, dezastrul.

Cu toată severitatea blocusului, contrabanda s-a desfășurat în permanență, avînd zone stabile unde se manipula cantități impresionante de mărfuri. În nord, Amsterdamul și Rotterdamul dețineau mari depozite de cereale de contrabandă. La Anvers, exista o importantă piață de mătase indiană și muselină engleză. Micile porturi germane se dovedeau puncte sigure pentru schimburi frauduloase. Marinarii englezi foloseau documente duble. Unele le prezentau autorităților britanice, altele celor franceze. La Liverpool, exista chiar un birou specializat în astfel de falsuri. Manchester deținea supremația în ambalarea mărfurilor după modelul francez. Se mai practica scufundarea mărfurilor care apoi erau pescuite de pescarii costieri. Porturile suedeze, neutre, se dovedeau ideale pentru flota comercială engleză. De aici, mărfurile intrau în Germania, ajungînd pînă la Leipzig. În Mediterana, englezii transformaseră insula Malta într-un uriaș antrepozit de bumbac și

mătăsurii. O altă bază de contrabandă era Gibraltarul. În Sardinia și Sicilia se debarcau însemnate cantități de materii prime. Valoarea lor s-a triplat în decurs de câțiva ani. O operație de represalii a unei flote franceze, pentru a stărpi aceste cuiburi, a rămas fără efect. Același situație exista în Adriatică, unde englezii ocupaseră insula Lissa și introduceau mărfuri prin Albania și Moreea. traficul a crescut și mai mult după încheierea unui tratat comercial anglo-otoman. Intrate prin Constantinopol sau Salonic, produsele erau transportate pe cătiri prin Belgrad și Triest spre Viena sau Leipzig. În ciuda interdicțiilor, niciodată nu se văzuse la Leipzig o asemenea bogăție de mărfuri coloniale. Viena devenise marea piață a bumbacului. Frankfurt pe Oder asigură legătura cu Rusia care devenise ostilă blocusului.

Bancherii elvețieni se întreceau în a acorda credite acestor operațiuni frauduloase. Mărfurile puteau fi asigurate, în caz de capturare, la 30—40 la sută din valoarea lor. Peste tot se formaseră societăți anonime care combinău abil comerțul cu contrabandă. Ele erau conduse de avocați, medici chiar funcționari ministeriali. Generalii trupelor de ocupație se îndeletnicesc cu vânzarea „licențelor” de comerț. Așa procedează Massena, în Italia. Generalul Jacobi este denunțat că ar fi vândut certificate false. La Hamburg, consulul Bourienne se face că nu observă traficul și primește bacșișuri grase. În întreg imperiul, contrabandă ia proporții de masă. Din Neapole, mareașalul

Murat se plîngea că „această practică nu are nimic dezono-rant în opinia publică”. Vameșii se lasă și ei corupți. Unii vînd informații contrabandiștilor pe unde să pătrundă. În Alsacia, frații Magnier, care conduc direcția vămilor, sînt în complicitate cu „antreprenorii” interesați. Bogați și pu-ternici, ei au autoritate deplină asupra angajaților. Cei suspecți de prea mult zel sînt îndepărtați. La Delémont, lângă frontiera elvețiană, președintele tribunalului este șeful unei bande de contrabandiști pe care îi coordonează și le trasează itinerarele. În această zonă acționează grupuri înarmate de 20—50 de oameni. Dacă sînt prinși și li se confiscă marfa, nu ezită să atace postul vamal. Așa se în-țimplă la Blanche Roche în 1806, unde 30 de contraban-diști, cu ajutorul citorva dezertori, iau cu asalt biroul va-mal și își împart prada. După datele oficiale, în jurul anu lui 1810, numărul celor care se ocupau exclusiv cu con-trabandă era cam la 100 000.

Bine informat asupra acestei stări de lucruri, Napoleon acționează energic, dar diferențiat. Permite să se stre-coare o anume cantitate de mărfuri peste Pirinei, în spe-cial pentru a menaja Barcelona, punct strategic de impor-tanță excepțională, gata oricînd să se revolte. În Germa-nia, unde se simte stăpîn pe situație, face o demonstrație de forță. În noaptea de 18 octombrie 1810, o divizie de cavalerie ocupă Frankfurt pe Main și trece la cernerea orașului. Sînt prinși peste două sute de negociatori care veniseră la o conferință pentru împărțirea pieței negre. Se sechestrează o mare cantitate de mărfuri, registre de con-turi etc. Printre cei arestați se află și un anume bancher Rotschild, cel care, mai tîrziu, aflînd primul rezultatul bă-tăliei de la Waterloo, va sparge bursa din Londra.

În același an se emite Decretul de la Trianon în legă-tură cu reorganizarea vămilor. Numărul vameșilor se ridică la peste 40 000. Ei acționează într-o manieră militară, în grupuri de cîteva sute de oameni, ocupînd localități, efec-tuînd razii severe. În tot imperiul se intensifică percheziți-ile. Se instituie tribunalele vamale care nu au curți de apel. Ele sînt în număr de 34, răspîndite în toată Europa, unul funcționînd chiar în Roma papală. Șefii contraban-diști și cei prinși înarmați sînt condamnați la moarte. Aceste tribunale, amintind de teroarea revoluționară, se dovedesc deosebit de active. În 15 zile, Curtea de la Hamburg pronunță 127 de condamnări, majoritatea la moarte. Colonialele capturate sînt revindute, produsele en-gleze sînt arse: un fabricant din Evreux, privind un astfel de autodafe public, nu-și poate ascunde satisfacția, no-tînd în jurnalul său: „Din toate părțile se aprind focurile răzbunării care transformă în cenușă aceste stoffe pe care o aviditate criminală a îndrăznit să le introducă pe un sol ce le refuză”. Decretul prevedea amenzi colective pentru așezările unde s-au refugiat contrabandiștii, acoperirea daunelor în caz de violență și incartiruirea trupelor de va-menși.

Cu tot acest ansamblu de măsuri drastice, contrabandă n-a încetat. Aventura din Rusia și retragerea progresivă a frontului au restrîns continuu teritoriul de acțiune al vămilor imperiale franceze. Europa rămăsese cu porțile închise, dar zidurile erau dărîmate. Imposibila ambiție a împăratu-lui eșuase. Toate aceste operațiuni de mare anvergură și risc au stat la originea unor mari averi. Îmbogățirii au ur-mărit, mai tîrziu, să-și aroge și puterea politică. Și au re-ușit. Căci morala capitalistă este extrem de îngăduitoare

IULIAN COSTANDACHE
Ilustrații de Romeo Jigmond

DRAMA ALIENĂRII

Cu câteva zile înainte de sfârșitul anului 1986, la New York și Los Angeles, era lansat pe ecrane, cu o minimă publicitate, filmul **PLATOON** — „PLUTONUL” al regizorului american Oliver Stone. Acesta nu era chiar un necunoscut în lumea filmului, dar nu se bucura nici de o cotă prea ridicată la box-office. În 1971 absolvise cursurile de regie ale Universității din New York, semnase scenariile filmelor **MIDNIGHT EXPRESS**, — *Expresul de la miezul nopții*, în 1978 (pentru care a fost recompensat cu Oscar), **SCARFACE**, — *Cicatrice* — în 1983 (un remake realizat de Brian De Palma); coregizor la **CONAN THE DESTROYER** — *Conan distrugătorul* — și **THE YEAR OF THE DRAGON** — *Anul dragonului* (acesta din urmă împreună cu Michael Cimino), și fusese autor — regie și scenariu (coscenarist Richard Boyle) al filmului **SALVADOR**, 1985.

În 1967, Oliver Stone a fost combatant în batalionul 25 infanterie în Vietnam. După câteva luni de război s-a ales cu trei răni, o decorație și, în special, cu o serie de amintiri atroce. O experiență teribilă care l-a marcat adânc. A dorit să facă un film-omagiul foștilor combatanți, un film-condamnare a războiului, în general și a celui modern în special. Încă din 1976 a bătut la ușile diverselor studiouri cinematografice, dar fără rezultat. Scenariul era considerat prea sumbru, prea violent, deprimant și chiar antiamerican. Nimeni nu era interesat de așa ceva. La un moment dat, Dino de Laurentiis se părea că va investi ceva bani în „povestioara” lui Stone, dar, neobținând garanții de la distribuitorii de film, n-a avut curajul să riște. S-a găsit altcineva, în cele din urmă, producătorul Arnold Kopelson, care a oferit numai 6,5 milioane de dolari — așadar, un buget mai mult decât modest. Regizorul împreună cu echipa de filmare — printre care nouă actori debutanți în film — pleacă în Filipine și după 54 de zile filmările sînt terminate. Urmează montajul, postsincronul și... sfârșitul lui decembrie, cînd filmul e lansat în rețeaua de distribuție. Încă din primele săptămîni, succesul este neașteptat. Săli pline, încasări vertiginoase, presă bună — deși Pentagonul are mari rezerve, considerîndu-l chiar nerealist, rasist, mincinos (vezi bine, o mare rușine nu se uită ușor!). După trei luni de la premieră, **PLATOON** ajunsesse la 100 milioane dolari încasări! Este prezentat la Festivalul Internațional al Filmului de la Berlin, unde — deși a pierdut Ursul de Aur, adjudecat de **TEMA** lui Gleb Panfilov — a fost primit cu entuziasm, fiind considerat drept „o dovadă de libertate din partea Statelor Unite.” Asociația Regizorilor Americani de Film îl declară pe Oliver Stone cel mai bun regizor al anului, filmul este etichetat drept primul (cu adevărat) „adevărat” despre războiul din Vietnam, mărturie brutală despre război, văzut prin ochii unui tânăr recrut. „Plutonul” e pe cale să devină filmul de referință despre „perioada” Vietnam: „E vorba probabil de cea mai bună operă despre războiul din Vietnam” — *New York Times*; „Este unul dintre filmele de război cele mai dure realizate vreodată” — *Wall Street Journal*; „Filmul este brutal, dar realist” — *Newsday*; „Filmul lui Stone este un document scris cu sînge, care de peste 20 de ani refuză să se usuce” — *Time*.

PLATOON întoarce definitiv spatele „retetelor” ultrapa-

triotice anterioare. Regizorul refuză net vrafurile de celuloid tip **RAMBO** sau **MISSING IN ACTION** — *Disparut în acțiune*, cu Sylvester Stallone și Chuck Norris, unde „supereroi imaginari se întorc în Vietnam pentru a repurta victorii tot atît de imaginare. Chiar și opere precum **THE DEER HUNTER** și **APOCALYPSE NOW** nu au reușit să reflecte pe deplin teribila conflagrație care continuă să obsedeze America.” Ca să înțelegem exact sensul acestor afirmații, este cazul, cred, să recurgem la un procedeu specific filmului: flash-back-ul, arcul peste ani.

Nu se poate spune că cinematografia americană a trecut indiferentă peste momentul istoric grav numit „Vietnam”. Au fost realizate sumedenie de pelicule, îndeosebi post factum, prin care se dorea o revanșă, fie ea și închipuită, pentru redresarea orgoliului național rînit adînc. Dar au fost create și filme-document, filme realiste, valoroase estetic, care au încercat să redea șocul teribil trăit de o generație care se salvase de la ultima conflagrație mondială, o generație care nu avea nevoie de o asemenea demonstrație, pe viu despre caracterul aberant, absurd și inutil al războiului.

În 1967, tînărul Mike Nichols realizează **THE GRADUATE**, — *Absolventul*, în 1969, John Schlesinger — un englez peste ocean — **MIDNIGHT COWBOY**, *Cow-boyul de la miezul nopții*, tot în 1969, Dennis Hooper și Peter Fonda semnează **EASY RIDER** *Călărețul nepăsător*, iar în 1973, George Lucas: **AMERICAN GRAFFITI**. Acestea nu sînt filme de război, sau nu despre război în sensul propriu al cuvîntului. Și ele înfățișează o luptă, o înclăștare, dar între generații, între moduri și norme de conviețuire, între stilul burghez, sufocant și cel al „young angry men”. Tinerii care se văd puși alături de „drumul spre înaltă societate” fiindcă sînt nonconformiști, fiindcă sînt contestatarii ai vechiului, rigidului, îmbăcșitului, putredului salvat de dragul aparenței, acești tineri — stăpîni ai unei uriașe energii — refuză tarele unui sistem social, dar sînt încă incapabili să ofere ceva clar în loc. Nefind puși să creeze, ei distrug: iau în deridere totul, ridiculizează, pozează în „lipsiți de educație”, vor să fie în centrul atenției, să atragă privirile, să se vorbească despre ei și pentru asta fac orice, nu importă cum, important e să reușească. Nu se dau în lături nici de la furat, de la minciună, de la violență, de la droguri. Strada este regatul lor, muzica beat și rock — imnul generației, motocicletă sau autoturismul — zeul agresiv căruia i se închină. Beția albă, beția sunetului, beția vitezei. Și peste tot, suflul lor tînăr, suflul lor uriaș, dar atît de fragil, suflul lor care simte nevoia să fie încălzit de iubire, suflul lor care nu-și găsește liniște. Atenție! Unu, doi, mai mulți eroi principali — nu contează numărul, fiindcă aceste filme creează grupul ca personaj. De acum EU devine Noi, tinerii de azi — tinerii de mîine. Care mîine? Mîine, în Vietnam!

Dar, pînă la „Vietnam” să mai amintim încă două realizări demne de atenție, care au pregătît atmosfera: **PATTON**, de Franklin Schaffner (coscenarist, Francis Ford Coppola — și nu întîmplător notăm acest amănunt!) și **MASH**, de Robert Altman (ambele filme turnate în 1970).

Primul, avînd în centrul atenției figura generalului George S. Patton, celebru în anii '40, tipul militarului înnăscut, s-ar fi vrut o pledoarie pentru „arta militară”, pentru noblețea și eleganța acestei „meserii” care cultivă sentimentul patriotic și spiritul de sacrificiu pentru țară. Spun s-ar fi vrut, fiindcă personajul, în cele din urmă, nu reușește acest lucru, dimpotrivă, creează repulsie, furie, dezgust. Nu întîmplător actorul George C. Scott, primind Oscarul pentru interpretare, dă naștere la un precedent răsunător: refuză premiul! Gest elocvent: pînă și el se dezicea de personajul întruchipat, emblemă a militarismului. MASH — adică Mobile Army Surgical Hospital — chiar dacă-și plasa acțiunea în timpul războiului din Coreea, era foarte transparent: se vedea Vietnamul deja. Soldați pletosi, prin nori de marijuana, psalmodiau „Sinuciderea fără dureri”. Glume, singe, explozii, ironii, fețe împietrite de spaimă, risete și sex, totul într-un amestec amețitor, singurul remediu psihic pentru a supraviețui în infernul violenței. Un film caustic, aidoma realizatorului său, primul film realmente antirăzboinic din istoria americană. Ambele producții, semn că societatea devenise receptivă, au fost încununate de Oscaruri, „doar” opt la număr împreună! Acum se poate spune într-adevăr că „filmul american și-a descoperit interesul față de propria realitate” (Robert Redford). Da, „conștiința” lui se ancorase puternic și definitiv în problematica socială, în peisajul cotidian. Dar ce era cotidian acum, în deceniul al șaptelea? Războiul! Vietnamul! Primele înfrîngerii. Începutul sfîrșitului. Adică: THE DEER HUNTER, APOCALYPSE NOW, COMING HOME.

Trei filme, trei reflectări ale aceluiași adevăr, trei conștiințe artistice profund implicate.

Primul dintre ele, THE DEER HUNTER — Vinătorul de cerbi (1977) este odiseea unui grup de prieteni (Mike — Robert De Niro, Steve — John Savage, Nicky — Christopher Walken) dintr-un mic oraș industrial, Airton, din statul Pennsylvania. Sfîrșit de săptămînă, venirea de la fabrică, infundarea într-un bar, la o bere și o partidă de biliard, cu prietenii. Unul dintre ei, Steve, se va căsători. Asistăm la pregătirile pentru nuntă: sala unde va avea loc petrecerea este împodobită sărbătorește: ghirlande de flori, mesele încărcate. Pe fundalul sălii rămine desfășurată o lozincă: „Serving God and Country proudly” — Servind pe Dumnezeu și patria cu mîndrie — (conținutul îi va fi bulversat mai tîrziu). Emoțiile tinerei mirese (Meryl Streep), albul rochiei de nuntă, costumul negru al mirelui — cam incomod pentru stilul blue jeans, cel de toate zilele; slujba re-

ligioasă, cascada de felicitări, de urări tradiționale, petrecerea — veselie, bună dispoziție la discreție, dansul cu mireasa, glumele deocheate. Tinerețe, vitalitate, poftă de viață! 45 de minute durează această introducere în narațiunea filmică! Minute de calm, de obișnuit, care nu au nimic comun cu ce se petrece, în același timp, la mii de km depărtare, undeva în Asia. Și totuși, cineva amintește: un intrus, un militar venit din Vietnam într-o permisie, ajuns întîmplător la barul localului unde are loc nunta. Tinerii nuntași încearcă să glumească cu el, îi oferă de băut, îi admiră șmecherește uniforma și decorațiile. Nici o reacție însă. O privire împietrită, o mască gravă, traumatizată, mortuară aproape. Dar cine are timp să bage de seamă?! Petrecerea durează o zi și-o noapte, iar în zori urmează o partidă de vinătoare de cerbi. Echiparea, drumul, risetele, cutiile goale de bere aruncate nepăsător în lături, din goana mașinii, scenele de cascadorie — tineri sîntem, viața e a noastră, nu ne-o ia nimeni! Locul terminus, admirarea peisajului cețos încă, ochiul lacului montan, răsăritul soarelui, un sandwich și încă o bere, verificarea armelor, primul foc tras în peisaj, de probă, drumul spre creste în căutarea cerbului (un pastel memorabil, panoramat pe largi, maiestuoase acorduri corale). Cerbul este prins în lunetă, împușcat (acordurile corului se frîng brusc, un gros-plan pe ochii cerbului care moare). Urmează sărbătorirea trofeului dobîndit, în același bar din cartier, din nou valuri înspumate de bere, cîntece, risete. Oboseala se face simțită, entuziasmul scade, toți cad parcă în transă: sunetele grave ale pianului înfioară, pregătesc trecerea pe nesimțite la mii de km, acolo, în Vietnam, în infernul războiului. Clapele alb-negre devin elicele elicopterului care lansează bombe, mitraliază un sat, îngrozește populația civilă, seamănă moartea printre femei, bătrîni, copii. Ochii (în gros-plan) unui vietnamez ucis amintesc de cei ai cerbului de acasă. Tonul filmului devine acuzator, patetic; eroii se dezumanizează, supuși legii războiului: aici nu-ți poți permite să privești, n-ai timp, de oriunde poți fi ucis; așadar, trebuie să uciți primul. În război, singura glorie e să supraviețuiești. Există și riscul ambuscadelor, cînd nu mai ții cont de camarad, important ești tu, să te salvezi pe tine. Dacă poți, totuși, ajută, dar fără să riști prea mult. Renunți repede. Există și riscul să cazi prizonier. Pentru că aici caruselul morții e lîngă tine, cu tine, al tău. Trebuie să ai nervi de oțel să rezisti. Dacă cedezi, o faci o singură dată. Aici, în infernul războiului, totul este putred, totul este moarte. Se trăiesc ultimele clipe. Dar nu-i ușor s-o faci printre afaceriști, nebuni, drogați, tîrfe, ucigași. Poți oare să trăiești cînd curtea spitalului american este „pavată” cu sicrie acoperite de drapelul național? — semn al onoarei ultime date eroilor ce vor fi trimiși acasă, spre a se odihni în pămîntul natal, înmormîntați cu tot fastul „regiei” unui asemenea spectacol. Fiindcă acasă totul este poză, clișeu, reclamă, ambalaj, iar aici, în infern, totul este moarte. Mutilarea fizică, mutilare sufletească, în cel mai fericit caz. Pînă și o feavă de echipament infundată te face să tresari și mîna alunecă rapid spre piedica pistolului. Coșmarul continuă. Haosul domnește, fiind doar la el acasă. Ultima zvîcnire și ambasada este evacuată. Toți vor să se salveze, și americani și filoamericani. Se agață disperati, ciorchine, de tălpile elicopterului, unii îi înfăură pe alții spre a prinde ei un loc, se strivesc între ei, se omoară realmente (pentru aceste scene regizorul a recurs la materialul de arhivă, documentar, pentru a păstra forța de convingere, pentru a sublinia autenticul — de altfel, introdu-

cerea se face din afară, ecranul unui televizor, prin translocare, devine cadrul însuși al filmului). Ajuns acasă, nu mai ești cel care ai plecat. Nu mai ești tu. Ești altcineva. Te-ai născut a doua oară, acolo, în infern, pe tărîmul morții. Nu mai poți nici zîmbi măcar, abia articulezi sunete, cuvinte. Într-o mintă a prietenului, Nicky, „căzut eroic, la datorie”, jertfindu-se, acolo, „pentru Dumnezeu și țară”, este urmată de o întâlnire a prietenilor rămași, la o omletă și o bere, un fel de praznic, după datină. Vezi, ascultă, dar nu ești aici, ai rămas acolo. Parcă distingi cuvintele unui cântec drag odinioară, dar care acum nu-ți mai spune același lucru: „God bless America, Land that I love, God bless America, My Home, sweet Home!” Ești ca paralizat. Nu poți să pricepi cum aici, acasă, totul a rămas la fel, cum nimeni nu cunoaște prin ceea ce ai trecut, nu pricepi cum pot să te admire în uniformă, să-ți laude decorațiile, curajul că ai ucis, să-ți mulțumească fiindcă ți-ai făcut datoria față de patrie, cu mîndrie! Care datorie? Să omori oameni nevinovați este o datorie? Să rămîi paraplegic, ca Steve, traumatizat psihic, să te simți golit de viață, să încărunești la 20 de ani, sau să fi murit „eroic” pentru ca alții să se îngrășe cu miliarde de dolari? Să-ți pierzi prietenii din copilărie era o datorie? Să ucizi într-o țară necunoscută, care nu ți-a făcut nici un rău, era o datorie? În zori, accepți să mergi la tradiționala vinătoare. Vinătoarea de cerbi. Aceeași dimineată ceoasă, același răsărit peste crestele semețe, cărunte ale munților, același lac sticlos. Berea, arma de vinătoare cu lunetă. Alt cerb, superb trofeu! Duci arma la ochi, ocheschi îndelung, mîna îți este fermă. Dar sufletul? Arma coboară lent, sigur, decis. Conștiința îți este alta. Acum refuzi crima. Nu mai ești solidar cu mîoarta, ci cu viața.

Regizorul Michael Cimino a creat un film de o extraordinară forță de sugestie, implicîndu-se pînă la identificare în destinele eroilor săi, ale generației sale. Un film zguduitoare. Un rechizitoriu la adresa celor care au dispus de tinerețea, de viața generației sale, fără pic de remușcare, de procese de conștiință. Un film în care realismul atroce este susținut de simbol și metaforă, într-un tot organic, complex. Un film-omagiu pentru o generație tină, sacrificată rușinos și inutil, absurd și gratuit. Un film cu o atitudine politică fermă, clară, în care, depășind unele imagini preconcepute, se regăsește o opțiune pentru pace.

Deși au existat voci care i-au negat calitățile artistice excepționale, l-au etichetat ca „lung și sălbatic”, plictisitor, antiamerican (firește!), filmul a fost recompensat cu nu mai puțin de cinci Oscar-uri, semn că, totuși, mesajul său profund umanist a atins conștiințe care „i-au ghicit” semnificația. „The Deer Hunter” a rămas un moment de referință în filmografia „vietnameză” americană. Un film realist, deloc sentimental sau teizist, un film despre prietenia curată, sinceră și despre sacrificiul inutil. Un film alături de care, dar nu pe aceeași treaptă — după părerea noastră — stă APOCALYPSE NOW — Acum apocalipsul (1978).

Creația lui Francis Ford Coppola — montare grandioasă, specifică mogulului italo-american, în care a fost investită exorbitantă sumă de 30 milioane dolari — este o „călătorie în inima tenebrelor” (așa cum sună titlul cărții lui Joseph Conrad după care s-a făcut ecranizarea). Subiectul este simplu: un căpitan US Army (interpretat de Martin Sheen — totodată și „vocea” naratorului) este înșărcinat cu găsirea și neutralizarea generalului american Kurtz (interpret, Marlon Brando), care se făcuse vinovat de trădare și trecere la inamic. Acest Kurtz fusese o figură

de excepție a armatei, un geniu militar înăscut, o personalitate autoritară, cu mare putere de convingere. Absolut al școlilor militare cu diplome de onoare, cunoscută o rapidă, spectaculoasă avansare în ierarhia cazonă. Ajuns în Vietnam se distinsese la început prin acțiuni tactice deosebite, care-l aureolaseră, vorbindu-se despre el ca despre un erou de legendă. Ulterior „s-a retras” într-o zonă „ireală”, mitică, aproape, unde și-a întemeiat un fel de imperiu al morții, al crimei — din el făcînd parte — ca „supuși” — pe lângă băștinași și numeroși americani dezertori, traumatizați psihic (unii), bolnavi de patima crimei, adevărați killeri sadici (alții).

„Cred că singurul mod de a arăta esența a ceea ce s-a petrecut în Vietnam este coșmarul” — afirma F.F. Coppola. Or, pentru redarea acestui coșmar, regizorul recurge la un stil aproape baroc, creînd o operă de mare rafinament, dar și de excepțională forță de sugestie. Obsesivă, în film, este privirea care vrea să rețină totul, să nu scape nimic (deseori apar în gros-plan ochii naratorului, cel care ne conduce în „eterno dolore... tra la perduta gente”). Privirea este avidă de a înregistra cît mai multe, de unde și minunata interferență a planurilor, aglomerarea lucrurilor pe rețină. Aș îndrăzni să afirm că personajul principal al filmului este aparatul de filmat — cronicar al evenimentelor, martor al memoriei. Chiar și atunci cînd un fundal sonor comunică „Ăsta sînt eu, sfîrșitul este prietenul meu, singurul!”, aceasta se vede. Ochii, elicea ventilatorului (de data aceasta) ce devine elicea elicopterului care atacă un sat, o școală, mitraliază și bombardează copiii, distruge templele antice (civilizație revolută, dar valoare culturală!). Urletele de groază, exploziile, fuga la întîmplare a oamenilor, îngroziți, rafalele automatelor, praf și fum — iată haosul, prin imagini ce glisează mereu. Și canalele din junglă, proba labirintului care va duce la „zona Kurtz” — cu temple sau doar statui înfricoșătoare, hidoase ca aspect, cu arbori arși de napalm, de crengile cărora atîrnă un craniu, un spînzurat sau un decapitat — peisajul pare conceput de mîna unui Goya sau a unui Hyeronimus Bosch. Este riscant să înaintezi — atacuri ale unor oameni nevăzuți se succed neconținut, cu arme moderne, arcuiri sau harpoane. Pe timpul nopții, un dans al torțelor morții menține atmosfera de groază, de teroare, de coșmar. Omul de lângă tine este ucis și tu nu vezi pe nimeni în jur, nu știi în cine să tragi, descarci încărcător după încărcător la întîmplare, într-o eliberare nervoasă. În sfîrșit, împreună cu naratorul-ghid-căpitan ajungem în „imperiul Kurtz”. O adunătură pestriță de caricaturi umane te întîmpină, drogați și beți, însetați de singe,

încovoiați de cartușiere și arme; ritualuri primitive, ruguri canibalice, țeste înfipte în pari trasează „drumul rătăcirii”, țarcuri-colvii, în care își așteaptă rîndul la tortură și moarte prinșii — totul violentează privirea și conștiința. Cel care a ajuns să cunoască taina puterii, să întemeieze un imperiu al puterii distructive, oficiază în vestimente albe; aidoma unui preot-mag. Vocea extrem de calmă, timbrul monoton, cuvintele ce ies greu din gură creează nesiguranță, neliniște. Jocul umbrelor, lucrurile lipsite de contur, cenușul ce trece în negru — totul amintește de misterul, straniețea filmelor expresioniste. Cîteva acorduri wagneriene subliniază dramatismul scenei. „Oroarea este în fața ta — spune Kurtz, omul cu mintea clară, dar cu sufletul bolnav —, ești prieten cu ea. Iată niște oameni normali care pot să ucidă cu instinctele lor primare, fără scrupule, fără judecată... Mergi acasă și spune-le toate acestea, fiindcă nu urăsc nimic mai mult decît falsitatea, ipocrizia.” Curios, Kurtz știe cu ce misiune a venit căpitanul, îi indică chiar el, din priviri, arma crimei, dar nu face nimic pentru a se apăra. De ce acceptă moartea? Un sfîrșit nefiresc, nedemn de inteligentul general, o viziune metafizică, pe care le propune Coppola vizavi de eroul său. Și iarăși, în final, interferența imaginilor, cu ochiul-martor, cu elicopterul care seamănă moartea. Ploaia. Se va spăla totul din memorie? Dar ochii care au văzut? „Eu cred că nu trebuie să uităm anumite lecții” — spunea Brando apropo de războiul din Vietnam.

„Cînd am realizat *Apocalypse now*, am dorit, înainte de toate, să creez o experiență cinematografică care să transmită spectatorilor oroarea, nebulia, absurditatea războiului din Vietnam, dilema morală pe care a constituit-o” mărturisea F.F. Coppola, care pentru a realiza acest film a renunțat la „stilul Coppola”, cu care ne obișnuise în creațiile sale anterioare. A rezultat o operă șocantă, contradictorie, violentă, care nu adeseori trimite cu gîndul și inima la un Visconti sau Fellini, o operă minunată filmată (meritul îi revine operatorului Vittorio Storaro, care și-a adjudecat unul din numai cele două Oscaruri cu care a fost aureolat filmul).

Filmele italo-americanilor Cimino și Coppola și-au plasat centrul de atenție asupra evenimentelor care s-au petrecut în Vietnam, acolo unde iadul, haosul (sau cum vreți să-i spuneți) erau realitate cotidiană, firească, acolo unde s-a modificat conștiința unei generații, și, se spera, politica unei țări. Dar cei care au reușit să supraviețuiască înclăștării? Ce s-a întîmplat cu ei, cum i-au primit cei de acasă, cum s-au reintegrat (dacă!) societății „tuturor posibilităților”? Un răspuns (chiar dacă parțial) încearcă să-l dea regizorul Hal Ashby în filmul său *COMING HOME* (1978) — „Întorcerea acasă”.

Jane Fonda, sex simbol la finele anilor '50 (perioada Roger Vadim), antistarul care și-a îmbogățit jocul prin „conștientizare”, femeia care și-a căutat identitatea pentru a nu eșua într-un nimic, actrița angajată politic, cea care a vrut să creeze un nou Hollywood (fapt pentru care împreună cu Bruce Gilbert a fondat societatea Eyewitness — „martor ocular”), Jane Fonda, deci, a fost sufletul acestui film. Implicată în campania antirăzboinică a anilor '60—'70, precum și în urma unei călătorii de „documentare” în Vietnam — unde a luat contact direct cu ceea ce însemna intervenția americană în Asia — ea a dorit să facă un film despre drama celor întorși acasă. „Nu putem, oricît am vrea, să închidem ochii” — afirma Jane Fonda. A găsit astfel „independentul” Jerome Hellman partenerul cu care a produs filmul și pe tînărul Hal Ashby, realizato-

rul său (de data aceasta un american sută la sută, care se făcuse cunoscut cu filmele sale anterioare, doar două, prin accentul critic, sarcastic uneori, la adresa tarelor societății americane de consum). Filmul se oprește asupra foștilor combatanți a căror conștiință a fost tulburată de război și care, în plus, au și un handicap fizic (în cazul nostru un „war hero” — cum stă scris pe spatele treninului — paraplegic, interpretat de Jon Voight). Într-un spital de recuperare, între acest „erou de război” și o asistentă (al cărei soț este în Vietnam) se naște un sentiment de iubire. Dar de vreme ce ai fost acolo înseamnă că ai ucis, iar acest lucru nu-ți dă pace, te frămîntă dureros și cînd joci baschet în căruciorul de handicapat, și cînd conduci mașina, și cînd vrei să privești la tv, și cînd, cu o floare în mînă, te îndrepți spre iubită. „Cînd am plecat acolo eram cu mintea înfierbîntată. Cînd m-am întors, eram doar mai deștept” — afirmă Luke. Așadar problema lui de acomodare acum este că a devenit mai „deștept”. Oare era nevoie? Trebuia să aibă coșmaruri (fiindcă acel „am fost cîndva acolo” a devenit memorie imperativă; un ochi este prezent, celălalt trecut), trebuia să meargă acum în cărucior, trebuia să poarte o etichetă pe spate ca o sticlă de Coca Cola golită? Trebuia? Luke nu poate uita sîcriele debarcate pe bandă rulantă la aeroport, acoperite de drapelul național; nu reușește să înțeleagă cum niște sloganuri s-au dovedit a fi iluzii, cum a devenit învinș spiritul american „democratic și invincibil”, cum rușinea este o realitate tristă, dureroasă, dar numai pentru cei care au fost acolo, pentru ceilalți însă... Luke este un „war hero” pentru care dezamăgirea a devenit coșmar. Tonul filmului este dur, dar nu violent, liric, dar nu dulceag. Ashby face un cinema al observației, tip reportaj (nota de indiscreție, de senzațional), deci clar, concis, deloc calofil — semn că regizorul provine din televiziune. Filmul s-a impus în primul rînd prin jocul celor doi actori (distinși cu Oscar) și prin problematica scenariului (Waldo Salt, Robert James, Nancy Dowd — alt Oscar).

După ce Hollywoodul a îngăduit atîta „risipă” de autocritică — respectiv, premierea celor trei filme mai sus pomenite, producții de referință despre un eveniment politic major și implicațiile sale umane, sociale, politice — a urmat o serie utopică, dar foarte comercială (tip „Rambo” unu, doi, trei...), pentru ca recent să înregistrăm o nouă întoarcere de 180 grade, prin acest *PLATOON*, evenimentul cinematografic al anului (venind, de altfel, pe fondul unor mari campanii pacifiste, ce pledează pentru dezarmare generală, pentru renunțarea la nebunia nucleară, la S.D.I., la rachete de orice fel). Pulsul omenirii indică o voință la unison: PACE.

PLATOON reia o temă veche (dar foarte actuală, într-o semnificație generală), pe care unii critici o numesc deja „sindromul Vietnam”, dezvoltată pe rănile niciodată cicatrizate, datorate războiului din Vietnam, implicațiilor sale politice morale, sufletești. Personal, cred că „Plutonul” este un „DU-TE ȘI VEZI” american — nu ca valoare estetică, ci ca mesaj, semnificație. Nu-i un film de-a dreptul nemaipomenit, impecabil. Dimpotrivă, din punct de vedere dramaturgic pare chiar ușor vulnerabil. Nu este nici chiar complet original, multe lucruri au mai fost văzute, dar totuși captivează, emoționează, te face să strîngi din dinți. Este un film fenomenologic, programat fără tramă și eroi — important este grupul — o microtragedie. O succesiune de masacre și violențe. Printre explozii și urletele muribunzilor, tórte vii și munți de cadavre, ne aflăm în mijlocul celor care fac războiul: călăi, nevrotici în delir,

dezorientați. Nu se comunică decît prin semne sau monosilabic, armele se descarcă singure și drogurile ajung să inunde creierile distruse de frică. Realitatea filmică este localizată undeva spre granița cu Cambodgia, într-un ținut unde te lupti cu un dușman, cel mai adesea invizibil și, în plus, cu teama, așteptarea, oboseala, clima tropicală, malarie, setea... Chris Taylor (interpretat de Charlie Sheen, fiul lui Martin Sheen, cunoscut din *Apocalypse now*), băiat de familie înstărită, decide să se înroleze ca voluntar, gest cîtot ulterior ca stupid și de neînțeles de către camarazi. Dar opțiunea morală a tînărului student este împotriva regulii curențe, mărginite, care a impus războiul din Vietnam doar celor săraci și marginalilor. Fiul narativ al filmului se desfășoară între momentul sosirii în Vietnam (cu imaginea dominantă, în aeroport, a cadaverelor care sînt expediate acasă în saci de plastic negru) și momentul întoarcerii lui Chris (rănit, citeva luni mai tîrziu, după ce și-a îngropat tinerețea și iluziile, dar dobîndind credința că războiul este ceva inutil, și înspăimîntător, destinat unui sfîrșit falimentar pentru SUA). Între aceste repere se dezvoltă tema centrală a „stigmatului junglei” (unde se pășește fantomatic), a ambuscadelor, bombelor, rafelelor de mitralieră, a drogurilor, a căminului îndepărtat, a morții camarazilor, a represaliilor asupra civililor — totul în fața unui dușman, care pare să se multiplice în întuneric și să lovească prin surprindere repetat, capabil să învingă și napalmul.

De la nivelul narativ se trece la cel psihologic, atunci cînd Chris Taylor mărturisește că-și va aminti de cei doi sergenți ca de adevărații părinți care l-au educat pentru viața adultă. Aceasta este de fapt și tema secundă (nu secundară!) a filmului: confruntarea, în cadrul plutonului, dintre cei doi sergenți, de fapt două grupări separate — „heads and juicers” — de uniforme, de cultură, de condiție socială, un conflict deci social obișnuit, pe care nici războiul n-a reușit să-l înlocuiască cu solidaritatea: Barnes (interpretat de Tom Berenger) — un „killing machine” cu aspect feroce și fața devastată de răni și platură; Elias (interpret, Willem Dafoe) — dominat de sănătoase principii umanitare și respect pentru regulamentul militar. Distrugerea satului Ly Mai este „obiectul discordiei”, care declanșează lupta psihologică de la nivelul plutonului dintre cele două grupări, moment cu semnificație mai amplă: războiul a fost pierdut din punct de vedere moral înaintea celui pe plan tactic (Barnes și Elias ajung să se vîneze reciproc!). Filmul dă măsura exactă a dezastrului fizic și moral al soldaților americani în Vietnam, avînd scene uneori de-a dreptul halucinante. Ceea ce surprinde (în

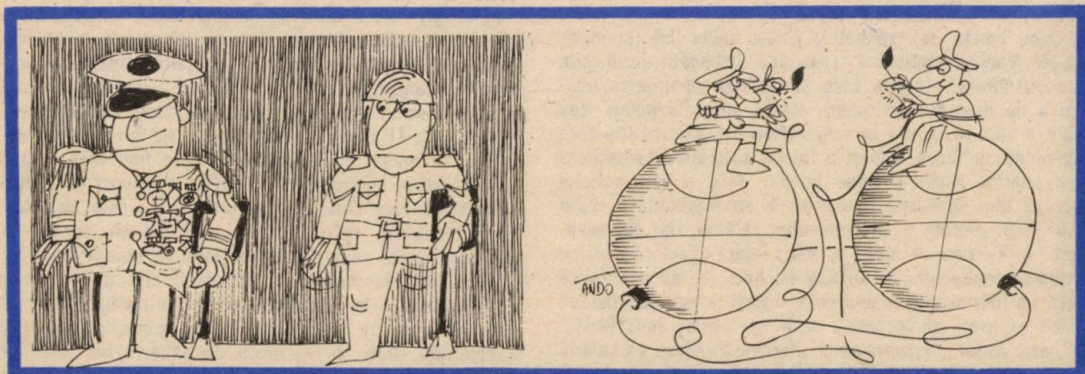
mod plăcut) la acest film sînt: imaginea (totul este filmat cu impetuoșitate, cu nerv; de semnalat viziunea claustrofobică pe care o propune regizorul, care a experimentat-o în infernul vietnamez, unde privirea nu străpunge la mai mult de doi pași, opacizată de mari pete verzi, galbene, maronii) și montajul (reușește să redea ca nou ceea ce pe ecran s-a văzut de sute de ori). Imaginea lui Robert Richardson și montajul Clarei Simpson sînt elemente fundamentale, o excelentă performanță, ale acestui careu de Oscaruri pe nume PLATOON.

„Sper — mărturisea Oliver Stone la premiera filmului — să învățăm că așa ceva nu trebuie să se mai repete, niciodată, în viața noastră, fiindcă ar fi îngrozitor. Tinerii americani ar muri inutil, dacă SUA nu vor învăța nimic din războiul din Vietnam”. Să sperăm că Statele Unite (și noi toți, omenirea întreagă) vor trage concluziile de rigoare. Pînă una alta însă, cei care conduc lumea business-show-ului au văzut în Oliver Stone și descoperirea sa, Charlie Sheen, o mină de aur. Toate cele trei mari rețele de televiziune americane studiază posibilitatea adaptării, ca serial pentru micul ecran, a „Plutonului” (ca acum cîțiva ani „MASH”, care a sfîrșit prin a plictisi telespectatorii, dar după ce buzunarele producătorilor erau pline cu bani).

De altfel, succesul temei în sine, redeschiderea „dosarului Vietnam”, a însemnat pentru următoarele luni investiții de aproape 1,5 miliarde dolari pentru producerea unor noi filme, dintre care amintim: *FULL METAL JACKET*, produs de Warner Brothers, (buget, 27 milioane), regizat de Stanley Kubrick și interpretat de Mathew Modine; *HANOI HOTEL* (titlu provizoriu) produs de Cannon Film, regizat de Lionel Chetwynd; *THE GARDEN OF STONE* semnat de F.F. Coppola, cu James Caan și Anjelica Huston; *HOME BEFORE MORNING* produs de Columbia Pictures — cu banii lui Sally Field —, povestea unei infirmiere în infernul vietnamez, avînd în rolul principal pe... Sally Field. În fine, pe micul ecran, în serial, vor fi proiectate: *THE LAST RAINBOW* și *THE LAST DAYS IN SAIGON*, patronaj ABC Network (cea care a mai produs *The Day After*, dar și... America). NBC va produce un film despre perioada de lagăr a generalului James Stockdale — figură de prim plan a armatei americane din acea vreme — pe un scenariu scos din sertar și scuturat de praf.

Explozia „sindromului vietnamez” pe micile sau marile ecrane înseamnă oare că lecția a fost învățată?

DAN FRANCESCO GERARDI

● — Cîți ani aveți? insista să afle un reporter de la o actriță care nu voia în nici un chip să-și spună data nașterii.

— 30, zice ea fără să clipească.

— Da?! se minunează reporterul, dar am discutat ieri cu fiul dumneavoastră, care spunea că are 28.

— Și de ce vă mirați? El are viața lui, eu o am pe a mea.

● O renumită tragediană daneză aflându-se în turneu în Statele Unite, a primit invitația să asiste la o seară organizată de o mică societate lipsită de importanță. Oaspeții o rugară să recite versuri.

Actrița obiectă că, dat fiind că cei prezenți nu cunosc limba daneză, nu vede utilitatea declamării.

— Cînd declamă o actriță ca dumneavoastră nu are importanță că ascultătorii nu-i înțeleg limba.

Artista începu. Nimeni n-o înțelegea, însă asistența părea profund emoționată. Cînd s-au potolit aplauzele, artista a fost întrebată ce a recitat.

— Nimic deosebit, răspunde ea. Pur și simplu am numărat pină la o sută...

● Un dialog între două mame:
— Aveți copii, doamnă?
— Da, trei fete.
— Și locuiesc împreună cu dv.?
— Nu, fiindcă nu sînt încă măritate.

● Un umorist a fost întrebat care sînt, după părerea lui, femeile cele mai credincioase: cele blonde, cele brune sau cele roșcate?
— Cele cărunte — a răspuns acesta.

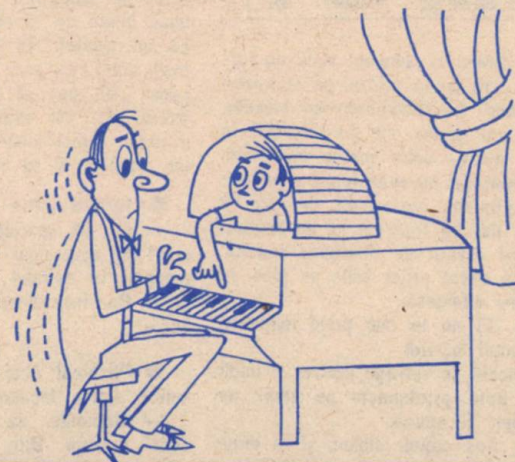
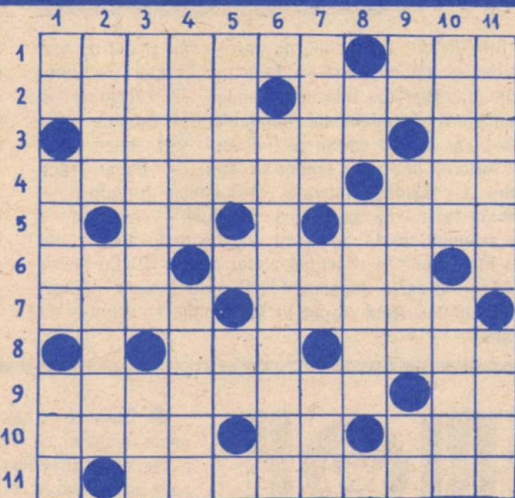
● Un turist a scrijelit pe perețele unei stînci următoarele:
„Am fost aici cu soția. A fost frumos.” Sub această inscripție, alt turist a scris: „Am fost aici fără soție. A fost și mai frumos.”

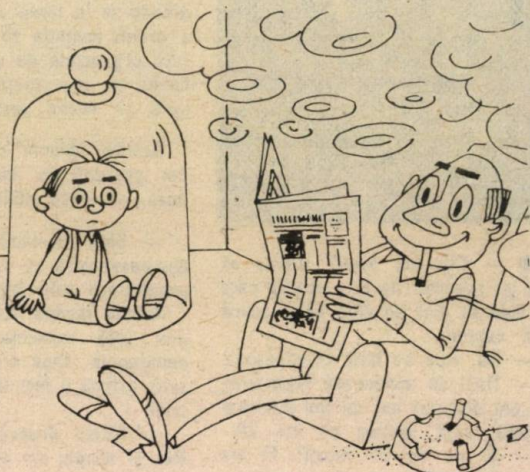
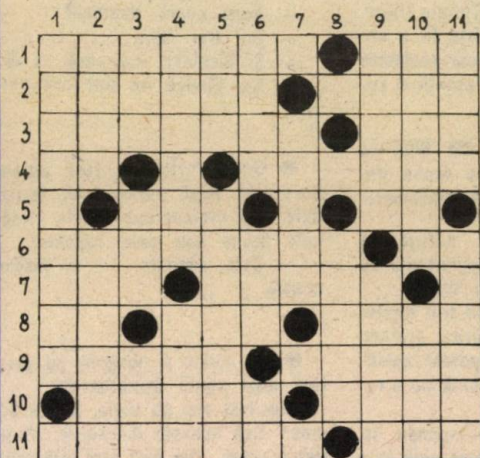
Orchestrație

ORIZONTAL: 1) Poet român (1786—1869), autorul unui **Imn al lăutei românești** — Bate toba. 2) Instrument de suflat, întâlnit în Grecia antică — Instrumente celebre create de Stradivari și Amati. 3) Instrument de suflat, răspîndit la unele popoare asiatice — Gem! 4) Scriitor român (1910—1965), autorul poeziei **Vioara** — Interjecție. 5) Udat — „Îmbrăcăminte” pentru un nou-născut. 6) Curs de apă în Algeria — Fluier mare, ciobănesc. 7) Credul — Pictor francez modernist, creator al lucrării „Acordeonul”. 8) Particulă de refren din cîntecele oltenesti — Oraș în U.R.S.S. 9) Bate toba — Prefix care dublează. 10) Oraș german (Niedersachsen) — Împreună — Particulă de refren din colindele populare. 11) Denumire populară a tobei

VERTICAL: 1) Piesă cabalină — Instrument muzical, obsesie a profesorului Udrea din **Steaua fără nume** de Mihail Sebastian — Voce sau instrument muzical cu timbrul grav. 2) Instrument de suflat cu timbru grav — Copăcel-copăcel! 3) Denumire generică a instrumentelor metalice de suflat — Localitate în Sudan. 4) Arbore din al cărui lemn se confecționează vioarele — Vechi instrument din familia vioarei. 5) Rîu în India — Perle! 6) Instrument popular rus, asemănător cu mandolina. 7) Închide poarta — Începe veselie! — Dede-subt. 8) Plantă textilă — Instrument de suflat confecționat din lemn, avînd registrul grav. 9) Introducere în botanică! — Fiecare din cele două părți metalice ale unui instrument de percuție — Lene! 10) Monstru fabulos cu 100 de ochi, ucis de Hermes după ce Zeus l-a adormit cîntîndu-i cu fluierul lui Pan (mit.) — Instrument de origine arabă, asemănător cu vioara. 11) Instrument de percuție din familia tobelor — Instrument muzical cu rezonanțe astralo-poetice.

Dicționar: RIR, OREL, ASEL, TEB, ASAL.

Ani

ORIZONTAL: 1) De mii de ani — Mii și mii de ani. 2) Un an din copilărie — Formație în zbor. 3) Întimplări pierdute în adâncurile anilor — Localitate în Franța. 4) Inițialele lui Caragiale — Rămîne scris peste ani. 5) Cu un an ar fi divan! — În orice sens! 6) Autorul poeziilor **Trecut-au anii...** și **De-or trece anii...** — Cămăși înflorate. 7) Veșnicie filozofică — Lumină la mii de ani-lumină. 8) Bine! — A se ivi — Se schimbă de la an la an. 9) „La mulți ani!” și iar „La mulți ani!” — Recrutul anilor apuși. 10) Cu ani în urmă — Oraș în Japonia. 11) Regizor francez, realizatorul filmului **Anul trecut la Marienbad** — Nuntaș de seamă.

VERTICAL: 1) Compozitor de muzică ușoară, autorul melodiei **Aș vrea iar anii tinereții**. 2) Un an marcat în trunchiul unui copac — Actriță americana (1926—1962), protagonistă a filmului **Șapte ani de chibzuială**. 3) Localitate în R.S.F. Iugoslavia — Dintre — Acțiune dinamic specifică (abr. med.). 4) Poet sovietic, autorul poeziei **Anii mei cei tineri** — Țară asiatică. 5) Prefix cu sens negativ — Rămasă peste ani. 6) A se mistui — Fel — Ani fără conținut! 7) Anii istoriei (sing.). 8) Ștafetă vie peste ani. 9) Ani de viață — Perioadă de mii și mii de ani (geol.). 10) O băutură peste ani! — Anul, luna, ziua. 11) Litera ebraică — Din moștenirea literară lăsată de aceasta poetă; face parte și poezia **Aștept anul unu**.

Dicționar: AME, AON, SETO, LIG, NON, ALEF.

● Într-o zi, Lincoln vede un fermier care își ia prânzul pe marginea drumului. La întrebarea lui Lincoln, fermierul spune că nu mănincă în casă fiindcă soba scoate mult fum.

Deoarece nu vede fumul ieșind pe coș, Lincoln, curios, dă să intre în casă, dar se trezește cu un linguroi trecind razant pe deasupra capului. Și, cu acest prilej aude un glas de femeie minioasă.

— Să nu te mai prind înăuntru, maimuțoi bătrîn!

Lincoln se retrage discret și după ce-l bate prietenește pe umăr pe fermier, îi spune:

— Sus capul, amice, și la mine acasă soba scoate uneori fum.

● Bernard Shaw, care avusese unele dispute cu Winston Churchill, îl invită la premiera uneia din piesele sale făcînd următoarea precizare în invitație: „V-am rezervat două bilete ca să veniți, dacă vreți, cu un prieten. În situația în care aveți unul”. La care Churchill a răspuns: „Nu pot să particip la premieră, dar voi veni la spectacolul următor. Dacă bineînțeles spectacolul următor o să mai aibă loc”.

● Șoferul către pasager:

— Ce, vă speriați că merg prea tare? Ați spus doar că vă grăbiți să ajungeți la spitalul de urgență.

— Da, însă n-aș vrea să rămîn acolo.

● Paznicul unui imobil, telefonă unuia dintre locatari:

— Domnule, un necunoscut v-a furat mașina. Dar, fiți liniștit: am notat numărul mașinii...

● — Uită-te atent la tabloul acesta, zice profesorul, și spune-mi care din cele două păsări e vrabie și care pițigoi.

— Pasărea de lingă pițigoi e vrabie, răspunde mindru elevul.

● Marius se întoarce dintr-un voiaj în Anglia și povestește cum fiind în tren a salvat onoarea politeței franceze, atît de vestite.

— Eram în compartiment cu Jean și deodată am văzut două englezoaice tinere, drăguțe și care arătau foarte obosite, stînd în picioare pe coridor.

— Și le-ai cedat locul?

— Nu. Am început să vorbim nemțește.

Istoria incredibilă dar adevărată a obiectelor cotidiene

JUDO

Este singurul sport care nu se limitează la grija obținerii unei plenitudini fizice sau la gustul victoriei, ci este o regulă de viață — perfecționarea permanentă în toate domeniile. Plecând de la jiu-jitsu, de două ori milenar în Japonia, dar care era o simplă tehnică de atac și de apărare cu mina goală sau, uneori, armat, judo-ul a fost inventat și perfecționat către 1880 de Jigoro Kano, student cu o constituție fragilă care a știut să găsească formule de eficacitate maximă în luptă, cu efort „minimum”. Avea 19 ani când a înfrânt propria sa școală, 23 când, în cursul a o serie de competiții, 15 dintre elevii săi au demonstrat superioritatea metodei sale față de celelalte școli, câștigând toate luptele.

LAMPA

Lampa cu ulei. Încă din antichitate lampa cu ulei a înlocuit torța folosită chiar de eroii lui Homer. Pe la sfârșitul secolului al V-lea î.e.n. lampa cu ulei era utilizată în mod curent și se va menține până în secolul al XIX-lea. Dar, chiar din Evul Mediu ea nu mai este folosită decât ca veioză, în bucătării sau pe culoarele hanurilor. La castele se foloseau candelabrele cu luminări. Trebuie să sosească secolul XVIII pentru ca lampa să coboare pe străzi; acum va avea un fel de reflector pentru a mări intensitatea luminii.

Lampa cu petrol și lampa cu benzină. „Ulei mineral” care vine din America în 1860, petrolul va înlocui uleiul vegetal; toate mecanismele complicate ale lămpii cu ulei dispar. Ca și lampa cu petrol, lampa cu benzină este foarte simplă și este adusă în Europa tot din America. **Lampa electrică.** Primul brevet pentru „bec electric cu incandescentă” a fost depus în 1841 de către englezul Frederick de Molomes. Primul bec cu filament care permitea folosirea becului pe o durată mai lungă, și deci co-

mercializarea lui, este cel al americanului Thomas Alva Edison (1879). Abia un an mai târziu, pachetotul Columbia era deja echipat cu becuri electrice.

LOCOMOTIVA

La 21 februarie 1804 funcționează pentru prima dată o locomotivă cu aburi între Penydaren și Abercynon, în Țara Galilor. Concepută de Richard Trevethick, ea fusese construită în 1803 și testată la Merthyr Tydvil la începutul anului 1804. Trevethick îi scria unui prieten în ziua următoare evenimentului: „Am cărat zece tone de fier, cinci vagoane și 70 de oameni pe tot traseul. Am străbătut nouă mile în patru ore și cinci minute dar a mai trebuit și să tăiem cîteva copaci și să mutăm niște stînci. Locomotiva s-a deplasat cu vreo 5 mile pe oră”. „Cea mai veche locomotivă păstrată încă este „Puffing Billy” care se află la „Science Museum” din Londra; a fost construită în 1813 de William Hedley pentru cărbunăriile din Wylam și a fost folosită pînă în 1864.

MANECHIN DE MODĂ

Englezul Frederick Worth, care după zece ani petrecuți la Paris ca vânzător de stofe la Gamelin, a înființat în 1860 propriile sale saloane de modă și a avut ideea de a prezenta modelele sale prin intermediul „manechinelor” vii. El refolosea astfel, printr-un artificiu mai elocvent, acele „păpuși de modă” atestate de anumite texte din secolul al XVI-lea, cum ar fi scrisoarea lui Frederic I către Izabela d'Este în care îi cerea o astfel de păpușă.

NASTURE

Etnograful și sociologul Marcel Mauss obișnuia să spună că specia umană se împarte în două categorii după felul cum se îmbracă: lumea drapată și lumea cusută. Lumea drapată (înfășurată) aparține zonelor calde. Oamenii din țările reci au

fost, fără îndoială, primii care au încercat să strîngă mai bine lîngă corp veșmintele, cusîndu-le. Nasturele este deci un complement necesar al acestei vestimentații. Deci, lumea cusută și „îmbumbată” constituie un punct culminant...

În valea Indusului s-au exhumat amulete datînd din mileniul al III-lea, făcute din scoici și avînd două găuri. Poate sînt nasturi. După o mie de ani, populația din Scoția și din nordul Angliei fabrica nasturi din lignit. În Evul Mediu nasturele poate fi găsit pe minciile hainelor, mai întîi ca element estetic. În secolul al XIV-lea devine utilitar și este fabricat din diverse materiale: metal prețios, cupru, cristal sau sticlă ori țesătură. Devine popular în secolul al XVII-lea, pentru că era foarte ieftin, și începe să fie fabricat la scară industrială, plecîndu-se de la fier, la Birmingham. În secolul al XIX-lea are mare succes nasturele din material cornos, mai ieftin, sau din fildeş vegetal, corozo, obținut din semințele unui arbore din America tropicală, *phytelephas*. (FERMOAR. Este inventat de americanul Withcomb. L. Judson în 1891 sub numele de „C-Curly”, dar nu are succes din cauza prea frecventelor defecțiuni. După mai mulți ani de căutări, în 1913, inginerul suedez Gideon Sundback pune la punct un model mai sigur, folosit în primul război mondial la portmoneele soldaților din Marină; apoi fermoarul va echipa costumele aviatorilor; în 1930, moda pariziană îl adoptă, la inițiativa lui Schiaparelli, consacîndu-l).

OBUZ

Proiectilele tunurilor din secolul al XIV-lea erau niște pietre rotunde. În secolul al XV-lea proiectilele primelor tunuri din bronz sînt din metal, dar tot sferice, sfere goale umplute cu alicie. La începutul secolului al XIX-lea, topitorii renunță la bronz în favoarea oțelului, ceea ce-i permite englezului Henry Shrapnel să pună la punct obuzul cu gloanțe ale cărui efecte ucigășe au putut fi simțite de

armatele franceze din Spania în 1812. În 1858 apare obuzul cilindric cu extremitatea în formă de ogivă; de atunci forma lui nu s-a mai schimbat.

OCHELARI

Un fizician arab, Ibn-al-Haytam, a observat, încă în anul 990 al erei noastre, puterea unor bucăți de sticlă cu fețele rotunjite, de a mări imaginile dar nimeni nu poate ști dacă a tras din această descoperire și foloase practice. Către 1285 sticlarii italieni constată că sticlele cu suprafețe convexe ameliorează vederea virșnicilor și putem considera că, deși au o origine nesigură, ochelarii au fost introduși atunci în Italia. Folosirea lentilelor convexe pentru corectarea prezbisimului este curentă în Europa înainte de mijlocul secolului al XIV-lea. Prima reprezentare picturală a ochelarilor se află pe o frescă din 1352. Corectarea miopiei prin lentile concave ar fi trebuit să fie o urmare logică a acestor descoperiri; și totuși, acestea apar mai târziu, primele mențiuni despre ele datînd de la finele secolului al XV-lea (papa Leon al X-lea, foarte miop, pictat de Rafael către 1517—1519 ține o lentilă concavă în mînă). Cu toate acestea în tabloul lui Jan Van Eyck „Fecioara între Sfîntul Gheorghe și Sfîntul Donatien”, pictat în anul 1436 și care se află la muzeul din Bruges, poate fi văzut canonicul Georges Van der Pale cu o pereche de ochelari puși pe cartea sa de rugăciuni; după deformările optice ale textului scris se poate vedea, fără riscul de a greși, că sînt ochelari de miop. (LENTILE DE CONTACT. Ideea lentilelor de contact este mult mai veche decît s-ar crede: Leonardo da Vinci se gîndise deja către 1508 să înlocuiască corneea cu altă suprafață de refracție. Metoda corectării ametropiilor prin sticle sau lichide refringente este cunoscută de mult: în a sa *Dioptrică* (Discurs asupra metodei, 1637) Descartes este primul care-i arată importanța. Pe acest principiu se fac mai multe încercări și se pare că F. Kalt din Paris este primul care a încercat o corectare a chertoconului prin lentile de contact (1888), iar apoi, August Müller la Kiel (1889). Începînd cu anul 1935, apariția maselor plastice, mulabile, se fac progrese remarcabile și, în 1947, apar lentilele corneene al căror inventator este considerat americanul Kevin Tuohy.

OGLINDA

Dacă încă din antichitate se foloseau oglinzi metalice, Pliniu pare a fi primul care a menționat folosirea unor oglinzi de sticlă fabricate la Sidon. Sub primii împărați, sticlarii din Roma și Brindisium au devenit celebri; în timpul invaziei barbarilor unii dintre ei s-au refugiat la Veneția; ulterior oglinzile, fabricate aici începînd cu secolul al XV-lea, au devenit o glorie a acestui oraș. Inventarul mobilelor Caterinei de Medicis cuprindea 119 oglinzi venețiene așezate toate într-o singură încăpere. Deoarece tehnica fabricării oglinzilor era secretă, Colbert a convins, în 1660, 18 sticlari venețieni să vină la Paris și a acordat multe privilegii și avantaje „Manufacturii de oglinzi a sticlarii venețieni”.

PÎINE (obținerea ei)

Hrana de bază cea mai răspîdită în neolitic era compusă din fierturi și din turte fierte prin contactul cu pietre calde sau de jar. Întîmplarea a făcut ca ebraicii să descopere că, lăsînd necopt niște aluat pentru turte, se obțin compoziții mai poroase, cu gust mai bun, care să umfle la copt. Așa a luat ființă pinea dospită. A doua mare descoperire a fost cuptorul; ea este datorată grecilor, care au abandonat cuptoarele individuale, din cauza cărora aveau loc numeroase incendii, adoptînd cuptoarele publice date în grija unui „fochist” și unde fiecare familie se ducea să-și coacă pinea. Tot grecii au fost primii care au organizat adevărate fabrici de pine unde se făceau aproape 72 de sortimente de pine, uneori cu adaosuri de arome pentru a le îmbunătăți gustul. Renumele lor era atît de mare, încît cucerind Grecia, romanii au adus la Roma, plătind cu aur, brutarii din Atena: sub Augustus existau 129 de brutării, ținute toate de greci.

PERIUȚA DE DINȚI

Scobitoarea a precedat desigur periuta. Pliniu cel Bătrîn o recomandă, iar Renașterea a folosit-o foarte mult. Un bețișor pentru mestecat exista la populațiile cele mai primitive; din acesta a derivat periuta. În India secolului al VI-lea î.e.n. se recomandă să se mestece extremitatea unei crenguțe și cu fibrele astfel de-

gajate se obținea ceva asemănător periutei. Periuta „clasică” cu minier de lemn și peri de mătase naturală a fost fabricată în China către anul 1500 al erei noastre și a venit în Europa 50-60 de ani după aceea. A fost prezentată curții Franței de ambasadorul Spaniei la 1570; a fost atît de bine primită încît unii nici nu mai apăreau în public fără să o poarte atîrnată la gît. Era considerată un articol de mare lux și era făcută din metale nobile, ornată cu pietre prețioase; corpul medical o considera o extravaganta recomandînd folosirea unguentelor și pomadelor pentru igiena bucală.

PASTE FĂINOASE

După o călătorie de 24 de ani în Extremul Orient, Marco Polo se întoarce în Veneția natală în 1295; aduce și principiul pastelor făinoase inventat în China. În secolul al XV-lea paste „le” au deja un loc, de seamă în alimentația italienilor; fabricarea lor la scară industrială începe la Neapole.

PATINAJ

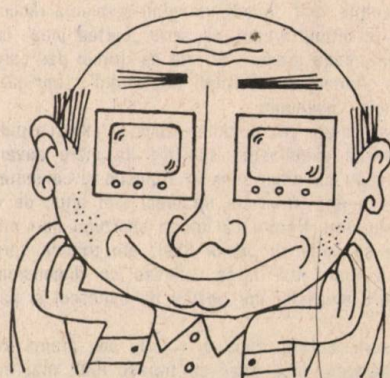
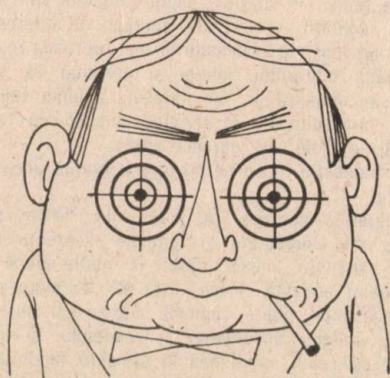
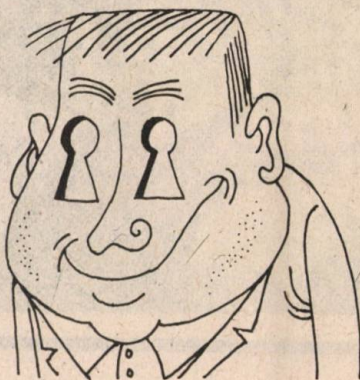
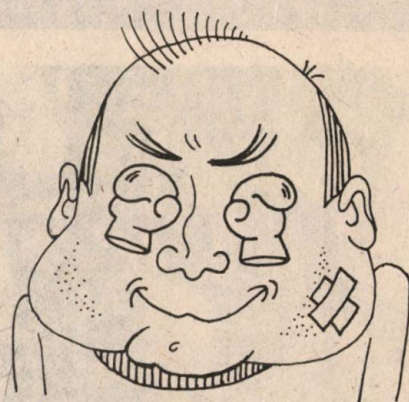
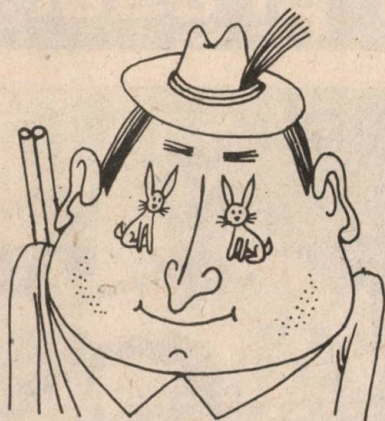
Este originar din Frise, provincie maritimă pe care o împart Olanda și Germania; au fost descoperite acolo patine din os vechi de două mii de ani. În Evul Mediu este un mijloc de locomotie curent, în Olanda, în timpul iernii; lemnul și fierul înlocuiesc acum osul. În 1876 este construit la Londra primul patinaj artificial. Un olandez, evident, a fost primul campion la patinaj viteză: Jaap Eden în 1893. Patinajul artistic este legat de invenția patinei de oțel încorporată în talpa ghetei, la mijlocul secolului trecut, de către americanul Jackson Haines. Dar compatrioții săi, ocupați cu războiul de secesiune nu i-au dat importanță. A plecat în Europa în 1864, avînd mare succes la Stockholm și Viena. Primul campionat mondial a avut loc în 1896.

SĂPUN

Dacă îl credem pe Pliniu, săpunul ar fi de origine galeză: „Acolo se servesc de săpun, o invenție a galilor pentru a face părul blond; se face din seu și cenușă de lemn de fag”.

Traducere de ILEANA BUSUIOC

PUNCTE DE...„VEDERE“

DINCOLO DE GAZONUL VERDE

Amintiri de la masa presei

● CONFESIUNE SENTIMENTALĂ

O idee încolțită mai demult, un gând care m-a răscolțit, mai ales în ultima vreme, să scriu „cartea mea” cu amintiri de la „masa presei”. Și iată că primul pas care se săvârșește. Almanahul „Scînteii tineretului”, îmi găzduiește primele însemnări.

Ar fi păcat, mi-am zis, și mi-au spus și alții, ca participînd la atîtea evenimente sportive de mare anvergură, să nu scriu ce n-am scris în cronicile și comentariile de sport legate strict de un meci sau altul, de o competiție sau alta. Pentru că lumea sportului nu-i numai ceea ce se vede cu ochiul liber, din tribună spre stadion, ci e mult mai largă, adesea cu dimensiuni umane și trăiri invizibile, dar posibil de cunoscut și pătruns.

Marile bucurii, euforia după o victorie sau drama înfrîngerii, disperarea după eșec se trăiesc mult mai intens în culisele arenei sportive decît în afara ei, căci ele, victoriile și înfrîngerile, reverberează într-o largă re-

țea de relații inter-umane. Și faptul că întreg acest univers de sentimente omenești este trăit, pe viu, de personaje reale — sportivi, marii campioni sînt actori pe scena realității — trezește, sperăm, un interes și mai mare, provoacă o rezonanță și mai profundă în inima și conștiința cititorului, iubitor și pasionat de sport. El vrea să cunoască și fața nevăzută a lumii sportive, să poată privi dincolo de rezultat, dincolo de tabela de marcaj, dincolo de gazonul verde...

Cu modestie în ce ne privește îi oferim această posibilitate.

Călătoriile sportive, pe meridianele Ferrei, sînt momente de cunoaștere și reflecție. Prezența sau mai exact existența „mesei presei” în marile arene sportive — uneori această „masă” este atît de mare și de extensibilă încît poate cuprinde cîteva mii de croniciari, acești vigilenți observatori ai condeiului și filozofi ai clipei, așa cum se-ntîmplă la turneele finale ale Campionatelor Mondiale de fotbal sau Jocurile Olimpice — a devenit o instituție publică. De-aici, prin mii de fire,

prin telex, telefon, imagini TV, se transmit, în direct, spre toate țările lumii, spre toate continentele globului pasionante relatări de la fața locului privind evenimentele sportive, fie că e vorba despre un meci de fotbal, un concurs olimpic sau o altă întrecere sportivă. „Masa presei” este, permanent, în legătură directă cu lumea sportivă, cu oamenii care nu se află, participanți, la manifestarea ce are loc într-un punct îndepărtat al pământului, dar sînt interesați să știe totul despre ea.

Aceste considerente, aceste rațiuni argumentează și tentația noastră de a scrie și altfel despre sport, despre un meci, despre o întrecere, adică de a valorifica tezaurul de informații prilejuate de participarea la un eveniment sportiv sau altul, de a prezenta „eroii” arenei sportive, și dincolo de barierele ei, dintr-o altă perspectivă.

Ce se petrece în timpul lungilor călătorii spre locurile de desfășurare a competițiilor? Cum își petrec sportivii zilele și nopțile, dinainte de meci? Cum arată orașele, locurile, oamenii cu care iau contact și cum se reflectează în oglinda conștiinței lor? Prin ce clipe de încordare și tensiune trec antrenorii și jucătorii înainte de o bătălie decisivă? Cine ar putea spune că răspunsurile la atîtea întrebări — și cîte altele nu mai sînt — n-ar interesa pe orice cititor! Pentru că dacă arena sportivă este acel loc unde se nasc eroi și se plămădesc legende nepieritoare, cronicarul de la „masa presei” este cel care, observînd și consemnînd viața din sport în plenitudinea ei, le conferă efigia eternității. Deci, la drum...

● PLEDOARIE PENTRU... TRICOLORI

Din lunga și interesanta istorie a participării echipei naționale la competiții de calificare, am ales, acum, doar trei momente, evident din cele mai recente, respectiv, meciurile de la Londra, cu Anglia (1—1), miercuri, 11 septembrie 1985, pe Wembley, meciul, de la București, 16 octombrie, cu Irlanda de Nord, de pe stadionul „23 August” din Capitală, din nefericire încheiat cu 0—1, rezultat ce a uimit lumea fotbalistică, și ultimul din campania pentru „El Mondialul” din Mexic '86, cel cu Turcia, de la Izmir (3—1), din 16 octombrie. Am optat pentru acestea din motive bine cunoscute: „egalul” de pe Wembley a fost o opțiune pentru a călători în Mexic, deci ne-a creat o stare de euforie și încredere, iar cel de la Izmir, era un meci fără miză, cum se spune, deoarece noi întîlneam o echipă — Turcia — care nu realizase decît un punct, deci ușor de depășit, iar destinul nostru se juca, în aceeași zi și la aceeași oră, pe... Wembley, unde echipa Angliei întîlnea norocoasa și imprevizibilă candidată la calificare — selecționata Irlandei de Nord, formația de șoc și surpriză a lui Billy Bingham, cu Whiteriside și de et comp., jucătorul care a strălucit la C.M. din Spania, cu patru ani în urmă, cînd nu avea decît 17 ani. Între Londra și Izmir, via București, s-a scris o istorie dramatică și, pînă la urmă, amară și tristă. Ea cuprinde secvențe extraordinare, cu destine umane neprevăzute și meandrele învolburate ale unor cariere și glorii sportive. A fost drumul de la euforie și extaz, la tristețe, la nopți de înșomnie și regrete. Întreagă această istorie, partea ei cea mai consistentă, „epica magna” nu s-a scris atît pe gazonul verde al stadioanelor, cît mai ales dincolo, în culisele

vieții echipei. Despre aceasta va vorbi reporterul de la „masa presei”, dar care nu este străin de nimic esențial ce este dincolo de terenul de fotbal. M-am apropiat totdeauna de sportivi și pe calea sufletului, fără să trădez, vreodată, secrete sau confesiunile intime încredințate. Ceea ce mi-a dat un credit ce mi-a asigurat mereu, în propriul beneficiu spiritual și profesional, o bogată și cât mai diversă și consistentă informație și de la sursa cea mai directă. Dar pentru că marile victorii, ca și marile înfringeri, au atâtea alte explicații, unele chiar mai adevărate decît cele ce le vezi cu ochiul liber, într-un meci, și care adesea se discută „cu ușile închise”, socotesc că retrospectivile nu-și pierd din farmec și savoare, pentru cititorul avid să cunoască cît mai profund această miraculoasă și fascinantă lume a sportului. Și cînd e vorba și de fotbal, de vedetele gazonului, de idoli tribunelor, ce să mai vorbim...

● ÎN DRUM SPRE ANGLIA, ȚARA CARE A INVENTAT FOTBALUL

De obicei lotul fotbalistilor tricolori călătorește cu curse charter. E mai comod, mai economic, echipa nu depinde de un alt orar, decît cel pe care și-l propune și-i convine mai mult, călătoria se desfășoară în liniște, toți pasagerii se cunosc, formează o adevărată familie. Inclusiv echipajul Taromului face parte din această familie restrînsă. Piloții și stewardesele sau stewardzii îi cunosc bine pe jucători și antrenori, au călătorit mult împreună și totul este O.K. Și dacă unul dintre pasagerii aflați, la bord se cheamă Rică, atunci buna dispoziție se resimte încă de la plecarea din Otopeni. Rică, adică Necula Răducanu, fostul mare internațional, jucătorul care a pornit de la Rapid și a terminat pe la Baia Mare, trecînd, e drept cam repede — știe el de ce — pe la Sportul Studentesc, Steaua, F.C.M. Reșița, apoi stacheta a coborît, avînd o viață mai mult pasageră la Autobuzul și Spartac București ca din 1983, Ricuță al nostru să devină antrenor la centrul de copii și juniori al clubului care l-a lansat și consacrat pe marea scenă a fotbalului românesc și internațional, uneori „secund” la Rapid, cu care a cunoscut atîtea momente de glorie: Pentru cei care nu știu, să spunem că „pe lîngă misiunea sa de la clubul de dincolo sau... dincoace de podul Grant — cum vreți, depinde unde vă aflați — Răducanu — acesta este numele lui mic, numele mare este Necula — el a fost investit de Mircea Lucescu cu funcția de antrenor al portarilor echipei naționale, responsabilitate cu care l-a preluat și mai noul antrenor al naționalei, Emerich Jenei. Ne-a reproșat mereu, nouă, ziariștilor, că nu-l menționăm și pe el, alături de antrenorii Mircea Lucescu și Mircea Rădulescu, sau Em. Jenei, ca avînd „contribuții” la pregătirea echipei, mai ales cînd a fost vorba de succese. Iată că o facem acum! Mai bine mai tîrziu decît niciodată, nu-i așa, Ricane? Hai că te pricipi la snoave și la zicale! Într-adevăr, Ricu — vedeți cite diminutive are Răducanu al nostru, porecle date de jucătorii care-l iubesc foarte mult — este un fac-totum al echipei. El este un fel de „hai să-i zicem, „gospodar” al lotului, poartă de grijă la avuția echipei — echipament, mingi, alimente etc. — îl ajută pe maseurul Liviu Bulus dar îl ajută și pe medicul Nicolae Andreescu. Adesea l-am văzut și în postura de port-parleur al echipei. Bineînțeles, aceasta prin propria acreditare de moment cînd nu era alt „oficial” prin preajmă și necesită-

tile au cerut-o cu stringență. Stînd la locul meu, m-am amuzat de multe ori privindu-l pe Rică și ascultîndu-l cum dialoghează cu străinii, cu polițiștii la „trecerea frontierei” sau cu vameșii în aeroporturi, explicînd în felul lui ce conțin imensele geamantane, „ori cu soferii autotocarelor care ne duc la hotel, în tururile orașelor sau la stadion, cu recepționerii hotelurilor, cu chelnerii restaurantelor, ori cu femeile de serviciu de pe etajele unde sînt camerele băieților, solicitînd, dacă nu totul în limba lor, atunci prin semne, dar de fiecare dată ajungînd perfect la rezultat, obținînd ceea ce dorește el, ce dorește un jucător sau alt membru al delegației. Niciodată, nu l-am auzit refuzînd că nu se poate! „Se poate, nenicule! Eu nu te servesc pe matală?” — Îți răspunde el cu înțelegere și prietenie. Dar despre Rică și rolul său la națională vom mai avea prilejul să vorbim — el fiind un personaj și util, dar și pitoresc — așa că, să spunem și faptul, deloc de ignorat, că Răducanu este amfitrionul care, prin stilul și șarmul său propriu, produce și asigură buna dispoziție în familia tricolorilor. El are în „tolba” sa povești hazoase, istorioare de un comic irezistibil care creează o atmosferă de destindere și calm.

Dacă Rică îți povestește, bunăoară, cum a ajuns el boxer, sau mai degrabă cum și-a încheiat repede cariera în ring, rîzi de te prăpădești, oricît ai fi de preocupat și stresat de efort și gîndul bătăliei ce vine. „Am vrut să mă fac boxer! Dar nu mi-a mers. La un meci, mi-a dat adversarul un pumn de mi-a mutat falcă. În trei minute am trecut și prin rai și prin iad! Cînd m-am dezmeticit mi s-a părut că vin de pe o altă lume! Îmi paradise fața de nu mă mai recunoșteam în oglindă! Mă întrebam dacă sînt eu, Rică, sau altul! Așa m-am lăsat de box și m-am apucat de fotbal!...” S-a apucat de fotbal unde și-a descoperit vocația, valorificîndu-și marele lui talent. A început să joace la înaintare, ca extremă, apoi a trecut prin toate posturile din echipă oprindu-se în poartă, al cărui inger păzitor a rămas. Sînt multe episoade din biografia sa pe care, incitat de băieți, le povestește cu mare talent și inspirație, creînd acele agreabile momente care nu numai că te dispun, la o lectură... orală, dar au în esența lor o serie întreagă de învățăminte, experiențe de viață folositoare. Poate ne mai referim la unele din ele. Deocamdată atât. Să reluăm secvențele inedite ale drumului spre Anglia, țara care a inventat fotbalul.

● SE PREGĂTEȘTE O MARE BĂTĂLIE

În aeroportul Otopeni, ca și mai târziu, în avion, stăruia o tăcere care punea pe gânduri. Doar Rică mai încercă să dezghețe apele: „Hai, tăticu, nu vrea nimeni nimic?” Ștefănescu, căpitanul echipei, citește. El este un taciturn în înțelesul adevărat al cuvântului. Băieții s-au grupat pe simpatii și afinități. Rednic și Băloni, prieteni la cataramă, un cuplu nedespărțit, deși sînt din cluburi rivale, își fac obișnuitul joc de cărți pentru a trece timpul mai ușor. Ca ei se distrează hunedorenii Gabor, Mateuș și Klein. Cămătaru discută cu Lung probleme ale clubului lor craiovean. Hagi pare să pună la cale ceva cu colegul lui de club, Iorgulescu. Deși singurul stelist, Marius Lăcătuș nu se simte deloc stingher. El are dialoguri aprinse cu cei din generația sa. Un lucru pe care l-am observat însoțindu-l pe tricolori în atîtea călătorii: băieții sînt adversari doar acolo, în bătăliile de pe gazon, aici, cînd se află în echipa reprezentativă a țării, chiar atunci cînd comentează unele litigii petrecute pe teren, în meciurile anterioare în care au fost rivali, ei sînt obiectivi, fair-play. Nu există sentimente de ranchiună, dușmănie, răzbunare... Chiar și într-un meci decisiv, cînd tribunele fierb, „adversarii”, care sînt prieteni, într-o clipă de „relanti” fixează o întâlnire, pun la cale ceva. Ceea ce unii suporterii înțeleg atît de greu. Încerc să aflu pulsul echipei, starea de spirit a jucătorilor înainte de un meci important și greu. Mezinul echipei, Gică Hagi, ne declară: „Ce-mi doresc, în această echipă, este să marchez gol! Ce-ă fi să devin golgeterul grupei?” Portarul Lung spune fără ocolișuri: „Ne cunoaștem adversarii, am jucat multe meciuri cu englezii, cu naționala sau echipe de club. Mezinul pregătit în consecință. Dacă voi juca — era alături și eternul său concurent la postul de goal-keeper, Moraru, voi fi atent la centrările înalte din fața porții unde ei sînt periculoși!” Cămătaru: „Nu știu de ce dar noi jucăm cel mai bine cu englezii! Așa a fost și în 1981, cînd am făcut 0—0, tot

pe Wembley, tot în calificări pentru C.M. avem șanse, sîntem hotărîți să luptăm pentru un rezultat favorabil, deși nu-i deloc ușor! Mă bat să marc un gol!”

Privesc prin hublouri, dedesubt un imens pod de vătă vălătucită, imposibil de zărit crestele ascuțite și înzăpezite ale Alpilor austriece și elvețieni. Peisajul este mirific... Antrenorul Mircea Lucescu pare marcat de „războiul” ce-l așteaptă, dar în mărturisirea pe care mi-o face, deși circumspect, vrea să fie optimist, încrezător că tradiția invincibilității la care și-a adus și el contribuția nu va fi răsturnată. Vă amintiți? „Căpitanul de pe Wembley”, cum a fost numit atunci, a jucat în memorabilul „amical”, din 1969, încheiat 1—1, cînd îi avea alături pe Dinu și Dumitrache... „Totdeauna un meci împotriva unei echipe ca Anglia este prin joc și rezultat unul de referință. Dincolo de ceea ce va fi pe tabela de marcaj, apare acel aspect al prestigiului. Pentru că nicodată lumea nu va uita că Anglia a descoperit și modernizat fotbalul. De aceea eu consider acest meci cel puțin la fel de important ca jocul România—Italia de la București cînd am obținut victoria în fața campioanei mondiale. Pentru că, indiferent de cine se succede la titlurile european sau mondial, Anglia rămîne... Anglia! Visul de a se confrunta, al oricărui tehnician sau fotbalist din lume, este cu fotbalul englez. Acesta este fondul, acestea sînt gândurile și considerentele de la care pornim în abordarea acestui meci. Știm că este o partidă extraordinară de grea. Cunoaștem faptul că fotbalul britanic și-a redus posibilitățile de afirmare internațională odată cu suspendarea echipelor de club din „cupele europene” după drama de pe Heysel; orgoliul și prestigiul au rămas să fie apărute doar la nivel de echipe reprezentative, ceea ce pentru noi constituie un handicap. Știm, de asemenea, că Anglia prezintă cei mai buni jucători, că Robson este în situația fericită în care-i vine greu să aleagă între titularii care au fost neînvinși încă în grupă și tinerii care s-au impus în turneul din Mexic: Dixon, Stevens, Woddle. Dar și noi ne-am pregătit pen-

tru a face față oricăror situații. Sint convîns că băieții vor trece cu bine peste tracul debutului pe Wembley și vor reuși să aducă la tăcere celebra galerie a celor 100 000. Doresc ca băieții mei să iasă cu fruntea sus, ca și din alte înclătări decisive, pe care le-am susținut cu succes pentru calificări."

Un diagnostic perfect al situației, o reflecție de mare profesionist.

● EXISTĂ UN „RĂZBOI” PSIHOLIC...

...Cele trei ore de zbor au trecut repede și iată-ne aterizînd pe aeroportul Heathrow din Londra. Formalitățile de la frontieră și vamă decurg repede, gazdele — în special ziaristii care, ca de obicei, ne întîmpină — sînt interesați și curioși să afle echipa care va juca, dacă sînt indisponibilități importante. Aceste indisponibilități ale unor vedete, reale sau fictive, sînt manevrate de antrenori și, în continuare, de comentatori pentru derută. E o parte integrantă din „războiul psihologic” ce are loc înainte de meci, război care a intrat, de-acum, în arsenalul tactic al tehnicienilor. Orice tactică se stabilește, în ședința tehnică, în funcție de cine joacă? M. Lucescu, nu le întinde ziaristilor care-l asaltează nici o capcană. „Toți cei 18 jucători ai mei cu care am venit sînt ați de joc puțînd fi, oricare dintre ei, titulari de bază”. Sinceritatea lui și faptul că răspunde, fără echivoc, oricăror întrebări într-o englezească de frumoasă ținută intelectuală, îi dezarmează pe ziaristi. Evident, toți cei 18 puțînd fi titulari, automat însemna că-i inutil să-l mai descoasă, să mai insiste asupra echipei pe care o aliniază între timp, fotoreporterii profită și iau zeci de imagini ale echipei și jucătorilor. Ne interesăm și noi de adversarii! Echipa lui Bobby Robson se află cantonată undeva în apropierea Londrei. A convocat din vreme lotul, are la dispoziție 23 jucători, dar este dat indisponibil fundașul Butcher, piesă importantă în angrenajul apărării. Aflăm de o declarație a lui Robson publicată în presa engleză: „Există sentimentul în toată țara că sîntem calificați! Dacă jucătorii mei au impresia aceasta este o eroare”. Și face apel la publicul de pe Wembley. „Aștept să primim încurajările spectatorilor pe Wembley, avem nevoie de acest lucru. Pentru că, chiar cu această partidă, vrem să revină entuziasmul publicului pentru joc. Și nu am vrea să pierdem această șansă. Țara noastră are nevoie de recîștigarea încrederii în fotbal. Internaționalii mei trebuie să o ajute. Am pierdut locurile noastre în „cupele europene” la nivelul cluburilor. Așa că singura șansă a suporterilor noștri de a vedea jucători europeni în acest sezon vine de la jucătorii noștri internaționali.”

Acestea erau principalele date înainte de meci. Era a treia oară cînd tricolorii evoluau pe „Wembley”. Nicio dată învinși! În 1969, 1—1! În 1981, 0—0! Va rămîne și-acum mitul invincibilității în picioare?

...Regăsim Londra mai limpede și mai însorită, ca niciodată. Așa că tricolorii noștri vor juca într-o atmosferă incendiară, specific englezească, cu tribune clocotînd de vacarm, cu explozii frenetice de bucurie și entuziasm. Cererea de bilete era în continuă creștere. Cu două zile înainte de meci se vinduseră peste 50.000! Dar trebuie știut că suporterul și iubitorul de fotbal englez se uită la cer și dacă este soare, timp frumos, își ia biletul de intrare în ziua meciului sau chiar la stadion. Așadar se contează pe cifra maximă, 100 000!

● INVITAȚI ÎN „TEMPLUL FOTBALULUI”

Am așteptat cu interes și chiar emoție ultimul antrenament, pentru că — ați ghicit, probabil — se desfășura pe terenul stadionului devenit atît de celebru, Wembley, denumit, pe drept cuvînt, „templu al fotbalului”. Drumul de la hotel, la stadion e lung, cred că am făcut cel puțin 10 km, Londra fiind un oraș care se-ntinde pe o suprafață imensă de peste 1 200 kmp. Din afară, imaginea marelui stadion nu te impresionează în mod deosebit. Totuși, nivelele cu multe ferestre ale ovalului de beton ce-ți dau senzația unor încăperi, chiar a unor locuințe, îi conferă dintr-o dată semnul distincției și originalității. Dar cînd pășești pe gazonul verde ai senzația reală că pășești pe un covor elastic, fermecat. Imensitatea tribunelor, copertina grea și impunătoare, sub care terenul și porțile par desprinse dintr-un joc — de copii, te impresionează profund! Revenind la antrenamentul tricolorilor, ultimul înainte de meci, pe stadionul unde urmau să evolueze, a doua zi seara, era într-o miercuri, nu sînt și lucruri aparte de spus. Evident, alergările pentru rezistență, cu exerciții de forță și îndeminare, apoi acea „miuță” cu porțile de-a latul terenului între două echipe de „nouă” au fost urmărite de mulți observatori, fixate pe pelicle foto și de televiziune. „Documentarea” asupra adversarului nu cunoaște limite, ea continuă pînă la primul fluier.

● TRIBUNE CARE ARD DE VUIET ȘI ENTUZIASM

Așa cum ne așteptam, Wembley, cu tribunele arhitecturale, într-un colorit viu și cu exuberanța dusă pînă la un vacarm de neînchipuit al celor 100 000 spectatori, înzestrat cu tot felul de instrumente de produs mai mult zgomot decît sunete muzicale, îți strecoară fiori reci, oricît de pregătit sufletește ai fi, viața clocotitoare și entuziasmul multîmii parcă te-ar strivi. Ora meciului a sosit, emoțiile cunosc cote maxime. Arbitrul vest-german J. Trischler fluiera startul. Orice acțiune a gazdelor este însoțită de tumultul tribunelor, orice replică — sînt multe desfășurate cu calm, inteligent, viguros de echipa noastră care înaintază, cu măiestrie tehnică spre poarta lui Shilton veteranul portarilor englezi: 39 ani — aduce tribunele la tăcere, iar ieșirea cu fața curată a echipei favorite din aceste atacuri periculoase purtate, cu dezinvoltură, de români, se încheie cu o răsufare adîncă, de ușurare, a celor o sută de mii de suflete. Se menține un echilibru, ba chiar, băieții noștri par să joace o carte mare, cum au promis, bara senzațională a lui Hagi de la începutul meciului anunțînd un deznodămînt pe care suporterii englezi nu-l prevesteau. Totul — prin declarațiile și comentariile din presă — fusese clădit pentru o victorie clară și la scor a insularilor... Dar n-a fost așa. Nu vom face cronica meciului, ar fi de prisos, am făcut-o la timpul potrivit, doar cîteva lucruri, de esență, trebuie neapărat spuse. După o repriză cu un avantaj minim pentru gazde — a marcat Hoddle dintr-o inexactitate a apărării noastre care a recurs la jocul la ofsaid — și cu două „bare” pentru noi, a urmat repriza a doua, cu aceeași fizionomie, de echilibru, a jocului, dar cînd destinul fericit îl face pe Cămătaru eroul meciului, înscrind, după ce, flancat de masivii Fenwick și Wriggt, impetuosul atacant craiovean, face o cursă irezistibilă de 40 de m., cu

mingea la picior, în stilul propriu, trecînd și de Shilton, și înscriind spectaculos un gol istoric și egalînd 1—1, tribunele cît erau ele de fierbinți devenind de gheață. Cu acest rezultat se încheie meciul. Un egal care valorează, în condițiile date, cît o mare victorie! Explozie de entuziasm în mică noastră galerie care flutura tricolorul românesc în „templul fotbalului”, devenind stăpînă în imensitatea mută a celor 100 000, entuziasm ce molipsește pînă și galeria engleză care-i aplaudă, în final, cu sportivitate, pe români. Jocul și măiestria lor au impus, demonstrînd valoare, iar o „remiză” pe Wembley, cu Anglia, țara care a născocit jocul cu balonul rotund, într-o competiție care nu iartă, nu-i la îndemîna oricui! Încep calculele, avem 7 puncte (englezii conduc în grupa a 3-a, în preliminariile pentru Mexic, cu 9 puncte), ca și irlandezii, pe care-i așteptăm, peste o lună, acasă în birlogul nostru, cum se zice, unde nu vizăm decît victoria ce ne va distanța, astfel, ca ultimul meci, cel cu Turcia, din noiembrie, să nu devină decît unul de prietenie și vacanță.

● O MASĂ FESTIVĂ DE LA CARE LIPSESC... GAZDELE!

Tribunele se golesc, într-o liniște mormuntală, în urma lor rămînînd mormane de hîrtii, fanioane rupte, pălării de suporteri făcute fărîniță, cutii de răcoritoare și altele alte semne ale unui imens consum nervos. După un bun și frumos obicei tradițional, urmează masa festivă, masa comună oferită de gazde în onoarea oaspeților! În uriașele holuri ale stadionului, prin panouri s-au amenajat, cu o mare repeziciune, săli în care s-au întins mese lungi, unde urmează să se așeze cei 500 de invitați în

frunte cu componenții celor două echipe. De la vestiar, pe măsură ce jucătorii noștri scăpau de interviuri și declarații, — în care s-au arătat plini de modestie, dar și de demnitate — veneau la masă unde erau așteptați de ceilalți membri ai delegației. S-a întîrziat această cină festivă, în așteptarea jucătorilor englezi. Dar, culmea, masa lor, cu steagul regatului Marii Britanii, continua să aibă scaunele neocupate. Afectați de rezultat, care era departe de ce gîdiseră și promisese jucătorii englezi, împreună cu antrenorul lor, au plecat, de la vestiare, direct acasă. Vestea că nu vor fi împreună la cina prietenească i-a făcut pe băieții noștri să se scoale de la masă, să se pregătească, luîndu-și pe umăr sacosele, de plecare. Li s-a părut nefiresc, chiar o ciudățenie să participe la o masă de la care lipseau... gazdele. Cineva are o idee: Ștefănescu, care a privit de la un etaj superior aspectul dezolant al tribunelor goale, doar gazonul verde strălucind feeric în lumina orbitoare a reflectoarelor, a propus să coborîm în stadion pentru cîteva fotografii în grup pe fundalul tablei de marcaj, immortalizînd rezultatul și... momentul! Destinși, de un entuziasm juvenil, băieții se aranjează pentru o fotografie istorică! Declanșatoarele nu reușesc să prindă decît o imagine-două pentru că uriașul stadion cade brusc, într-o beznă totală. Organizatorii și „oficialii” stadionului, deranjați, probabil, de exuberanța jucătorilor noștri, au stins, pe nepregătite toate luminile, noi de-abia mai reușind, prin întunericul negru să mai găsim porțile de ieșire. Un gest nepotrivit pentru niște gentlemanii, nu? Două episoade ce s-au petrecut, imediat după meci, dar pe care jucătorii noștri nu i-am mai auzit comentîndu-le. În drum spre hotel, în autocar, i-am surprins pe Ștefănescu și Bălăni mîngîind o șuviță de iarbă! La privirile

mele curioase, Bălăni s-a explicat: „Am smuls această iarbă de pe stadion ca s-o păstrez ca amintire pentru că nici eu și nici Costică (Ștefănescu) nu știu dacă vom mai prinde un meci pe Wembley!”

Normal, masa de seară, chit că trecuse de miezul nopții, s-a servit la restaurantul hotelului când pentru frumoasa evoluție și prestigiosul rezultat s-a închinat și o cupă de șampanie...

● „TOTUL E BINE CÎND SE SFÎRȘEȘTE CU BINE” SPUNE...

A doua zi, ziua plecării, am cunoscut, peste tot, o atitudine rece. Cît sînt ei englezii de reci, acum erau de gheață! Mai multă căldură și obiectivitate am simțit degajîndu-se din comentariile din presă, care, în cele mai multe cazuri, aduceau elogiul, desigur, meritate, echipei noastre! Ne-am procurat, firește, principalele cotidiane și după un popas de două ore la un supper-magazin aflat în drumul nostru spre aeroport, iată-ne urcînd în cursa Tarom care ne aștepta cuminte, printre „masto-donții” aerului, cum păreau Jumbo-jet-urile, acele Boeing-uri 747 de 500 de locuri, care traversează pămîntul de la un capăt la altul în cîteva ore! În avion, în drum spre casă, frunzărîm ziarile engleze, încercînd să dezlegăm „enigmele” cronicarilor. Spicuim, cîteva pentru aprecierile și semnificațiile pe care le conțin: „Fotbalul englez a fost zădărnicit de români, Robson i-a invitat pe suporteri pe Wembley să uite din neazurile fotbalului englez, dar rezultatul nu a fost cel dorit și promis” (The

Sun); „Românii au fost superiori din punct de vedere tehnic!” (Daily Mail); „Românii au început meciul cu dezinvoltură pentru a recurge, apoi, după golul marcat de Cămătaru, la o blocadă defensivă, greu de trecut” (Espresso); „Animatorul echipei României a fost Hagi care a manevrat cu ușurință pe ambele flancuri și care în primele 10 minute a șutat exploziv, mingea depășindu-l pe Shilton și lovind bara. Abia atunci Anglia a început să înțeleagă dificultățile jocului cu românii”. (Times); „Încă din start românii au lăsat să se înțeleagă că vor lupta mai mult decît pentru un punct! În această partidă nimic nu a fost negativ. Nu-i reproșăm lui Bobby Robson formula finală de echipă, a fost un joc disputat, de ridicat nivel tehnic. Românii nu au ieșit (!?) nici o clipă din joc și s-au bătut, cu ambiție și strășnicie, pînă la capăt” (Daily Telegraph)... Ar fi interesante de consemnat reflecțiile jucătorilor noștri, dar, ne-am întins și așa prea mult, dăm, cuvîntul, acum, spre final, celor doi antrenori, să judece meciul la rece, după ce se cunoaște rezultatul: Bobby Robson: „Nu sînt supărat! Este un rezultat echitabil! Românii au jucat foarte bine, și nici băieții mei n-au fost mai prejos. E drept că jucătorii mei au ținut mai mult mingea în aer, deasupra careului român, dar aceasta nu-i suficient. Nu ascund că ne-am propus să cîștigăm! Dar am întîlnit un adversar puternic, cu jucători tehnici, abili, care gîndesc mult în teren și leagă foarte bine pasele și jocul!” Mircea Lucescu: „Urmărim calificarea! Ceea ce ne-a interesat este să mergem în Mexic! Ceea ce ne-am propus la Londra am obținut! Cred că s-ar fi putut obține și mai mult...”

Dar nici Mircea Lucescu, nici jucătorii și nici noi nu știam ce ne așteaptă!

● UN EPISOD DE CARE NE AMINTIM CU AMARE REGRETE

...A fost meciul care a urmat, cel cu Irlanda de Nord, din 16 octombrie, încheiat, cum se știe, cu o înfrîngere la limită, 0—1, neașteptată și nescontată de nimeni. Văzut de toată lumea pe micul ecran, cunoscîndu-se reacțiile de după meci, nu mai insistăm asupra descrierii împrejurărilor în care s-a scris acest episod trist de care ne amintim numai cu regrete și amărăciune. Totuși, cîteva lucruri se cer spuse.

Echipa s-a retras pentru pregătirea meciului decisiv cu irlandezii la „cartierul” ei general, din Bistrița, unde s-au mai plămădit și alte victorii, pregătire care s-a încheiat cu un meci de verificare susținut de tricolori, pe stadionul municipal din Cluj-Napoca, în compania unei selecționate de tineret-bulgare. Victorie lejeră, cu 4—1, fără ca naționala noastră să forțeze scorul. Adversarul slab, fără replică, ne-a făcut să cădem în păcatul de a considera echipa noastră invincibilă la ora aceea! O stare de euforie diminuează concentrarea și mobilizarea exemplară ale echipei pentru meciul cu irlandezii, considerați, din start, învinși, după acel 2—3 de la Belfast, din primăvara lui '85, cînd echipa noastră, din motive care ne scapă, s-a prezentat cu lotul de titulari înjumătățit. Nici declarațiile antrenorului Billy Bingham că vine la București să cîștige, nu i-a pus în priză pe jucătorii noștri. Și iată, vine meciul... O victorie, sau chiar și o „remiză”, la egalitate de puncte — șapte — la golaverajul nostru mai bun — plus patru, față de un plus doi al irlandezilor — ar fi însemnat biletele pentru călătoria în Mexic. Bineînțeles, cu garanția victoriei în ul-

● O RAMURĂ DE MĂSLIN PENTRU LUCESCU

timul meci, cu Turcia, din 14 noiembrie, în deplasare. Calcule năruite de un meci de tristă amintire. Un public numeros venise pe stadionul „23 August” să aplaude... calificarea echipei României la CM din Mexic, după 16 ani de așteptare, când mai călătorise pe platourile „az-tece” antrenorul de azi, M. Lucescu purtând atunci, ca lider al selecțiilor, banderola de căpitan de echipă, încredințată de „profesorul” său Angelo Niculescu. La „masa presei” un ziarist irlandez are inspirația să se ne avertizeze: „Dacă marcăm primii, nu ne mai învingeți!” Parcă a avut gura aurită; așa a fost. După o pasă la adversar chiar la început de meci a lui Ungureanu și o bilă înaltă de diletanți a lui Iorgulescu și Iovan, atacantul Quinn profită și înscrie un gol care a adus o tăcere grea în tribune și o uluire ce s-a resimțit, ca un trăsnet, și la „masa presei”. Ziaristii irlandezi exultă, cronicarii români rămân cu pxiurile „împenitel”. „Nu se poate, dom’le” strigă Eugen Barbu! „E o nedreptate strigătoare la cer!” se vâlcărește și Fănuș Neagu ștergându-și cu mîna grea broboanele de sudoare de pe frunte... Plumbul din picioarele jucătorilor noștri se topește și dispare repede! Are loc un adevărat asediu la poarta bătrînului Jennings (41 ani)! Dar — cînd e să se aleagă praful de o muncă de patru ani... portarul respinge, miraculos, cu piciorul, cu pieptul, deviază, balonul, cu mîna în corner, cînd nu-i el la post, intervin apărătorii, mingea expediată de șuturile tricolorilor, nimerește orice, numai plasa porții adverse, nu! O canoadă de tiruri, cum n-am mai văzut, o dominare și o ofensivă pe nerăsuflăte, dar zidul irlandez și norocul îi salvează pe oaspeți, în timp ce pe noi ne ocălește, cu un zîmbet perfid, zeița Fortuna. Dar nimic nu se întîmplă. Jocul precipitat, mai mult încîlcăște decît limpezește și meciul se încheie, spre disperarea și tristețea generală, așa cum am mai spus; cu victoria irlandezilor. Tribunele se golesc, într-o tăcere de mormint. În vestiare fețe galbene, livide, lacrimi. Nu se schimbă nici o vorbă! S-a ratat o imensă șansă. O întîmplare care nu se poate petrece decît, poate, o dată în viața unei echipe. Dar, iată, ea s-a întîmplat cînd ne-a fost lumea mai dragă și eram atît de siguri de noi... De-acum, nimic nu mai depinde de noi, Irlandezii au două puncte avans, înainte de ultimul lor joc, cu Anglia, în deplasare, în aceeași zi în care echipa noastră joacă, în Turcia, la Izmir. Nouă ne trebuie neapărat victoria, ne trebuie neapărat înfrîngerea Irlandei de Nord, pentru a ne califica! În vreme ce adversarilor le este suficient un meci nul pe Wembley. Ce va fi? Nu știm! E greu de crezut că englezii vor juca pentru români și nu pentru irlandezi, împreună cu care viețuiesc pe insulă! Comentariile sînt aspre, criticile severe. Unii merg într-atîta cu verdictele încît cer capul lui Lucescu. I se reproșează că, în pauză, n-a cerut echipei să joace altfel, ca să obțină victoria! Parcă ar juca antrenorul... Se fac speculații că dacă n-ar fi fost atît de consecvent conservatorismului său, și ar fi mers pe grupul „Steaua”, care învinsese în marea bătălie de la Sevilla și cucerise „CCE”, soarta meciului și, implicit, a calificării, era alta! Dar acum totul e tardiv. Nu mai e nimic de făcut, decît să așteptăm partida cu Turcia, de la Izmir, din 13 noiembrie. Peste o lună se va ști totul. Nu vrem sub nici un motiv să credem, că din calificări siguri, la un moment dat, ajungem victime sigure ale hazardului. Cu acest gînd așteptăm ultima călătorie spre Izmir...

Din nou în avion, din nou călătorim spre alt tărîm de încredere și speranțe. În grupul de ziaristi, de data aceasta, și scriitorii Fănuș Neagu și Ion Băieșu. În separeul din spate al aeronavei, oficialii delegației și ziaristii. Fănuș Neagu îl prinde la înghesuială pe M. Lucescu și nu-l iartă. Reproșurile sînt presărate cu mult gustatele scînteieri de idei și limbaj, atît de savuroase, care-i dau o notă de distincție și de personalitate scriitorului; ele capătă adesea o tentă ironică, în timp ce antrenorul își construiește, cu abilitate și inteligență replicile, păstrînd tonul urban al dialogului. „Poate e încăpățînarea mea” se explică Lucescu; „Poate este incapacitatea mea de a alege” spune la un moment dat vrînd parcă înadins să se recunoască învins! „Antrenoratul e o meserie pe care n-o cunoaște și n-o înțelege decît cel ce o practică!” pozează tînărul tehnician, în victimă, dar în același timp, și învingător. Și, referindu-se la selecție, pentru a-și salva „elevii”, Lucescu spune: „Eu sînt de vină că i-am selecționat! Jucătorii nu sînt de vină!”. Oricum, un gest de noblețe. Apoi, adresîndu-se direct, scriitorului: „Spune, nea Fane, ce făceai în locul meu în meciul decisiv cu Irlanda? Eu am cerut să joc în provincie, unde publicul e unitar în a-și susține echipa. În București se împarte după proveniența jucătorilor de la cluburi. Nu mi s-a aprobat! Am cerut stadionul din Ghencea unde echipa simte mai puternic imboldul și răsuflarea tribunelor! Nici aici n-am fost înțeles! Am vrut, inițial, să mergem pe un meci nul. Mi s-a cerut victorie la scor! Un eșec trebuie analizat privind din perspectiva tuturor motivelor!”...

S-au spus multe atunci, s-au spus lucruri cu rost, pînă la urmă „altercațiile” verbale ale celor doi interlocutori de faimă încheindu-se sub semnul înțelegerii și prieteniei. Ba, mai mult, în ziua meciului, Fănuș care a făcut cu Băieșu o incursiune, la Efes, să viziteze relicvele străvechii cetăți ionice care cu sute de ani înaintea erei noastre, număra 250 000 de locuitori, și unde se află Templul Artemisei (Artemisionul), zeița fecundității, templu făcînd parte din cele șapte minuni ale lumii, i-a adus, în dar, lui M. Lucescu o ramură de măslin, ca să-i poarte noroc și pe stadionul din Izmir, dar mai ales, pe Wembley de care atîrna marea noastră speranță.

● CU PICIOARELE LA BALON ȘI CU URECHILE SPRE... LONDRA

Ne grăbim spre hotel, autocarele sînt postate deja în fața lui. Profitînd de aglomerație și învălmășeală, micii lustragii își fac apariția și pentru a te convinge, să-ți dai pe mîna lor pantofii — ei te imploră chiar dacă văd că ești încălțat cu adidași — îți arată prin semne că România va învinge Turcia cu 4—0! Poți să rezisti?

Ajungem la stadion repede, sîntem escortați de poliști cu motociclete și sirene. Stadionul olimpic — capacitate 82 000 locuri — poartă numele lui Atatürk, reformatorul și fondatorul Turciei moderne. Preludiul meciului îl constituie un spectacol folcloric. Grupul de dansatori, în strălucitoarele lor costume, băieții în pantaloni și vestă negre, cu fireturi, fetele cu șalvari roșii, arată

multă suplețe și armonie în mișcări. Dar cel mai interesant lucru este spectacolul galeriilor. Sînt două, așezate vizavi, în tribuna întâi și a doua. Lor li se asociază ad-hoc, aproape întreaga mulțime a tribunelor. Dialogul celor două galerii e unic, e uluitor. Totul e spus în versuri, numai în versuri. N-am mai întîlnit așa ceva pe nici un stadion din lume, pe unde-am fost. Am rugat să mi se traducă — evident o traducere liberă — ceea ce spun ei într-un cor impresionant. Pentru încurajarea jucătorilor proprii, care au ieșit la încălzire, prima galerie rostește: „Viața întreagă sîntem împreună cu voi”; a doua galerie răspunde: „Cînd vedem culorile voastre, sîntem fericiti!” Uneori în versuri — răzbate un patriotism violent: „Viața și singele cu totul echipei noastre naționale!” Apoi „Tur-ki-al!” repetat la infinit. Apariția jucătorilor noștri este primită deloc generos. Se scandează „Adio Mexico pentru România!” Or și turcii ceva? — ne întrebăm noi. Cu un sfert de oră înaintea începerii jocului are loc o mică festivitate. Celor doi antrenori, M. Lucescu și K. Ozari, cu prilejul celor 50 de meciuri susținute de fiecare echipă sub bagheta lor, li se oferă coșuri de nuiele pline cu petale de flori și plachete simbolice consemnînd evenimentul. Cînd arbitrul vest-german V. Roth se pregătește să fluiera începutul meciului, dialogul celor două tribune continuă la cote sonore și mai asurzitoare: „Çiştigăm!” se aude într-o parte, „Batem, băieți”, se răspunde din cealaltă. Se rostește numele fiecărui jucător al lor. Fanfara în bluze roșii, cu fireturi de argint, pantaloni negri și pantofi albi, intonează imnurile. Sînt la masa presei 50 de comentatori, iar la cele două porți 35 de fotoreporteri. Pe ta-

belă apare și numărul exact al spectatorilor: 19 477. Cam puțini la imensitatea stadionului! Cel puțin pentru gazele meciului nu mai are nici o miză. Cînd se intonează imnul Turciei, dirijorul se întoarce cu fața la tribuna întâi și conduce imensul cor al întregului stadion. Începe meciul... Contrar așteptărilor și informațiilor din presă că Turcia prezintă o echipă tină, de perspectivă, neînteresează rezultatul, pe teren apare formația cu cei mai experimentați jucători, în frunte cu Metin, Okan, Yusuf și Senol. Dar și așa, după primele minute ne dăm seama că gazdele se constituie într-un „unsprezece” naiv, iar echipa noastră, întărită de data aceasta cu un grup masiv de steliști, joacă la nivelul firmei sale europene. În ceea ce ne privește am tranșat destul de repede disputa în favoarea noastră, garantînd succesul final și fără echivoc prin cele două goluri semnate de Iorgulescu și Coraș. Previzibila înfrîngere și umilirea suferită de favoriții lor, în jocul de pe teren, au determinat galeriile să-și reconsidere repertoriul „Așa a început și ne e teamă că așa o să continue!” spun ele... În pauză are loc un „recital Rică”. Pentru a „încălzi” rezervele — la ce mai era nevoie? — el stă între buturi și face pe portarul eschibionist. Apără cu pumnul, deviază balonul peste poartă cu cotul, respinge balonul cu fruntea sau întinzînd un picior, și, evident, nu putea lipsi „numărul lui tare”, respingerea mingii, prin întoarcere, cu spatele, înălțîndu-se în cap, lovind balonul cu călcîiul, ceea ce aduce uimirea și aplauzele frenetice ale tribunelor. Totul a fost un fel de haz de necaz pentru că pe Wembley, la pauză, era 0—0, care nu ne convenea deloc! Dar cite nu se pot întîmpla în 45 de minute!

● CELE DOUĂ FEȚE ALE FIDELITĂȚII... GALERIEI!

Băieții reiau jocul; cu ochii mai mult spre banca de rezerve de unde aveau să fie informați ce se întâmplă la Londra. Aranjaseam un sistem propriu de informare. Din cabina de transmisie, Ion Ghiulescu, care asculta... transmisia de la Londra, prin semne, ne transmitea nouă, la masa presei, care-i rezultatul în meciul care ne interesa cel mai mult, Anglia—Iarlanda de Nord! Semnul lui zero repetat din cinci în cinci minute a sădit în noi teama și disperarea că tabela de marcaj de pe Wembley nu va suferi vreo modificare. Totuși, băieții noștri nu-și pierd calmul, păstrează distanța față de adversar, ținându-l după bunul lor plac, într-un „șah etern”, ba chiar mai marchează un gol, pentru orice eventualitate, prin Iovan, gol care rupe total „legăturile” de prietenie și afecțiune entuziastă dintre galeria din tribune și favoriții lor de pe gazonul verde. Aceasta cere, tot în

cor și tot în versuri: „Să-și dea demisia antrenorul!” Antrenorul pe care-l aplaudaseră doar cu o oră înainte pentru cele 50 de jocuri și meritele sale! „Scoateți tricourile de pe voi, că nu vă stau bine! Le faceți de rușine, nu le meritați!” „Cei mai fideli sînt spectatorii, jucătorii sînt falși!” (!?) Ciudate mai sînt galeriile fotbalului! Mai mult, incursiunile jucătorilor români la poarta echipei-gazdă au început să fie aplaudate. Dar cînd Metin, în ultimul sfert de oră, reduce din handicap, galeriile se împacă, brusc cu idoli lor și-i susțin, din nou, cu frenezie. Iată cele două fețe ale fidelității galeriei. Turcii înscriu pe fondul slăbirii motoarelor echipei noastre afectată vizibil de ce se întâmplă pe Wembley. Elanul lor scade pe măsură ce „dispeceratul” nostru nu poate să comunice vești bune! Jucătorii noștri par din ce în ce mai livizi, aleargă de parcă ar ara pe gazon — și așa destul de sărac și vălătucit de hîrtoape — și, probabil, trăiesc, cum trăim și noi, concetățenii lor din tribune sentimentul unei victorii triste.

O VICTORIE CU... LACRIMI DE TRISTEȚE

Într-adevăr meciul de la Londra se încheie cu un scor alb, cum ne temuserăm, chiar dacă n-am spus-o, pentru că, legea fair-play-ului funcționează în funcție de interesele majore. Tricolorii părăsesc terenul deși învingători, ca niște învinși decepționați. N-am văzut niciodată pe chipurile lor înlăcrimate tristețe mai mare! Era calea întoarsă de la extazul de odinioară, după egalul de la Londra, la agonia clipelor din urmă ale unei campanii de calificare care a cerut atîtea străduințe și eforturi ca ele să se irosească inutil, întorcîndu-ne dintr-un drum pe care pornisem atît de frumos și-l străbătuserăm aproape pînă la capăt fără să ne opintim. Dar a fost meciul cu irlandezii de la București...

Ne reamintim, acum, la spartul tîrgului, la o oră nefastă, de declarația perfidă a antrenorului Bobby Robson, făcută la Timișoara, care a spus că echipa sa, să nu avem nici o grijă, va marca multe „ghiulele” în poarta irlandezilor. Sînt atîtea motive pentru care soarta a fost împotriva noastră. Noi am pierdut pașaportul pen-

tru Mexic în București. În fond de ce să pretindem altceva să ne ajute, să lupte pentru noi?

Reîntoarcerea în țară a fost o călătorie monotonă, fără cuvinte și fără bucurie. Am ratat o mare șansă!

Totul, de-acum, a intrat în amintire. Timpul a estompat nemulțumirea și tristețea, succesele ulterioare ale steliștilor, care au devenit și super-campionii Europei, ale echipei naționale — trei victorii la rînd, cu scoruri de excepție și scoruri concludente, în noua campanie a lui „Euro '88” ne-au adus, din nou, pe terenul speranței și al încrederii în viitor. Fotbalul merge înainte, cu întregul său alai de bucurii și, cum am văzut, insatisfacții care la vremea respectivă dor, dar trăind mereu sub soarele lui, se vindecă repede! Niciodată însă și nimeni nu va putea deține „cheia”, secretul sau știința de a prevedea ce se va întîmpla, în viitor, în fotbal. El ascunde prea multe enigme și interese...

VASILE CĂBULEA

Fotografiile: Aurel Neagu,
Walter Zangl

Fapt divers pe mapamond

MULȚI MELOMANI mai întîmpină încă dificultăți în înțelegerea muzicii lui Arnold Schönberg (1874—1951), creatorul muzicii atonale, care uimește prin aparențele disonante haotice. De vină pentru această defecțuoasă receptare este numărul redus de opere publicate, lucru care atrage după sine și insuficiențele prezențe ale compozițiilor lui Schönberg în concerte de prestigiu. Aceasta este părerea muzicologilor de la Universitatea din Berlinul Occidental. Ei vor să trezească interesul pentru compozitorul născut la Viena și să contribuie, printr-o edi-

tare exhaustivă și comentată a operei lui, la înțelegerea acestei muzici, cel puțin neobișnuite.

Această ediție-mamut urmează să însumeze 60 de volume, iar elaborarea ei va necesita decenii de muncă.

ÎN CADRUL UNUI PROIECT de cercetare franco-vest-german, urmează să fie pus la punct în următorii cinci ani un vaccin împotriva malariei de care suferă în prezent circa 150 milioane de oameni. Cu un antigen obținut prin tehnologia genetică urmează să fie inițial protejate de îmbolnăvire maimuțele. Acest antigen va fi îmbunătățit în timpul cercetărilor, pînă se va obține un vaccin împotriva malariei. La

proiect iau parte o filială a Firmei Hoechst AG, Institutul Pasteur din Paris și Societatea de vaccinuri Pasteur.

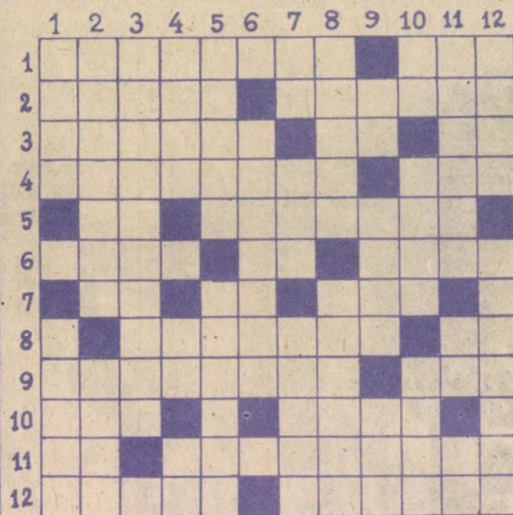
CEE A SCRIS Thomas Mann (1875—1955) în jurnalele sale a putut fi citit pînă nu demult numai în limba germană. Prestigioasa editură franceză „Gallimard” a publicat prima versiune într-o limbă străină a jurnalelor. Volumul se intitulează „Thomas Mann — Journal 1918—1921 și 1933—1939” (665 pag). este tradus în franceză de Robert Simon și comentat de Cristoph Schwerin. Editura „Gallimard” a publicat deja, în franceză, o parte din romane și ediția completă a scrisorilor lui Thomas Mann.

Fotografii de CONSTANTIN STAN

Agrară

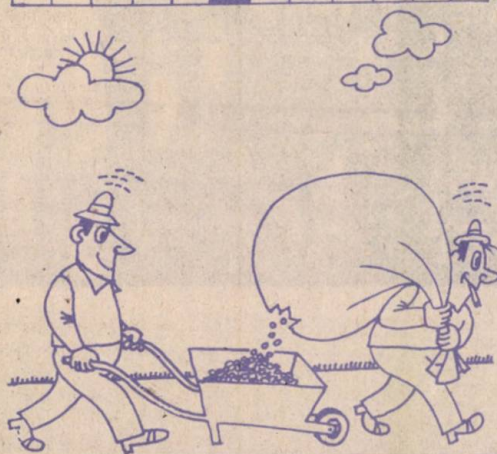
ORIZONTAL:

1) Amplă acțiune declanșată în perioadele de vîrf ale muncilor agricole — Adună rodul bogat 2) Ajutor la nevoie — A trage cu tractorul 3) Organizată în campanie la locurile de muncă — Animale crescute la stîină — Suprafață de arat! 4) Remedii contra secetei — Coceni rupți pe margini! 5) Stau în cale... la balotat! — Imperativul vremii 6) Cultură pusă toamna sub brazdă — Primele la semănat! — A utila (ca zestrel!) 7) Puse-n grămezi! — Intră-n saivan! — Persoanele din față! 8) Lucrări pregătitoare pentru viitoarele culturi — Încep recoltatul! 9) Transportă recolta din cîmp — Cel al recoltei, prilej de bucurie și satisfacție 10) Folosirea lor eficientă, imperativ al fiecărei campanii — Tras din... tulei! 11) Din plin! — Competiția frunțașilor 12) Pregătirile pentru acest anotimp se fac în zootehnie încă din timpul toamnei (pl.) — Sprijin acordat la ceas de recoltă

VERTICAL:

1) Cățina! — Ies cu copiii-n cîmp, la ajutor 2) Protejare contra dăunătorilor — Suprafață agricolă 3) Îndeamnă la participare exemplară 4) Se ridică-n cale — Stau în căruță! — Albastrul țarinei! 5) Chemat în cursă — Prezenți în totalitate, la muncile cîmpului 6) Bine legată 7) Ies la rîrit — Stau în cireadă! — A scăpa de greutate 8) Mod exemplar de acțiune la ceasul marilor confruntări — Ocazie obișnuită 9) Usturoi în traistă! — Gînduri bune — Puse-n ecuație! 10) Sac gol! — Cîste frunțașilor — Ca vai de el 11) Supus bolilor și dăunătorilor — Soare de vară! — Roata din față! 12) Duc greul recoltelor — Formație de intervenție pentru mijloacele mecanice din campanie

Dicționar: OCE, ECU

**CU CĂRȚILE PE FAȚĂ
DESPRE UN SUBIECT,
UNEORI DELICAT,
AL VIEȚII DE FAMILIE**

După mai multe insistențe telefonice, am reușit să discutăm, în sfîrșit, cu doctorul **Ionel Sinescu**. Și asta după 40 de ore de muncă în spitalul Fundeni, unde lucrează de mai mulți ani. Este un om tînăr și deja o speranță a chirurgiei urologice. Asistent universitar la IMF București și doctorand, dr. Ionel Sinescu evită cu obstinație detaliile biografice. Preferă să vorbească, mai degrabă, despre spitalul Fundeni și bunele rezultate ce s-au obținut aici într-o problemă, pe cît de ignorată pînă acum, pe atît de importantă: tratamentul sterilității masculine. Parte componentă a politicii demografice a statului nostru, tratamentul chirurgical al infertilității constituie de cîțiva ani încoace o premieră absolută pentru medicina românească și totodată, cum se va vedea, o reușită.

— După cum se știe, chirurgii nu se încurcă în introducerea plictoase și reverii de prisos. Nu vă contest dreptul la momentele dumneavoastră de slăbiciune poetică sau pur și simplu sentimentală, dar să intrăm direct în subiect — chirurgical, fără ocolișuri sau pudori inutile și să discutăm din perspectiva specialistului despre sterilitate. Este (și în ce măsură poate fi) o problemă medicală și eventual constituie ea un subiect care să intereseze pe cititorii noștri mai tineri sau mai în vîrstă?

— Bineînțeles, atîta vreme cît sterilitatea, pe lîngă consecințele demografice ușor de anticipat, implică înșiși sensul existenței noastre biologice, echilibrul sufletească al unui cuplu etc. Și o precizare: mă voi referi la sterilitatea masculină, ignorată pînă acum din diferite motive...

— N-ar fi lipsit de interes să le și numiți.

— Nu chiar pe toate. Două ar fi suficiente: mentalitatea de nuanță ușor misoginică, după care femeia poartă răspunderea infertilității și nu în ultimul rînd un anumit dezinteres manifestat de lumea medicală, prinsă pînă acum în probleme aparent mai importante. La asta se adaugă faptul că, medical vorbind, avem de-a face cu un domeniu greu de explorat și de tratat, că mîndria și agresivitatea masculină refuză adeseori evidența etc. Poate că pentru unii va constitui o surpriză, dar din 10 cazuri de cupluri infertile, 6 sînt din vina bărbatului. Pînă și atenția specialiștilor s-a orientat pînă acum spre sterilitatea feminină, drept pentru care avem deja o bună școală de combatere a acestui tip de sterilitate, reprezentată de prof. Panait Sirbu de la Maternitatea Giulești.

— Care e deci situația actuală? După cîte știm, medicina a făcut și în acest domeniu progrese remarcabile.

— Depistarea și tratarea sterilității masculine au devenit o problemă pe plan mondial. La o distanță de cîțiva ani, Spitalul Fundeni a reușit să se sincronizeze tuturor acestor eforturi. În principal, e vorba de o diagnosticare nuanțată și corectă a cauzelor. Ele pot fi, fără a intra în prea multe amănunte: congenitale sau dobîndite, de secreție sau excreție etc. Pînă nu de mult, cazurile erau tratate cumva nediferențiat, avînsîndu-se o mai veche prejudecată, cea a stimulării parenchimului testicular prin tratament cu hormoni (cu toate riscurile de rigoare) chiar și în cazul obstrucțiilor (congenitale sau nu) de căror rezolvare nu poate fi decît chirurgicală.

— Să revenim însă la cauze. Nu cumva, din ignoranță sau indiferență devenim propriii noștri dușmani sau măcar facilităm apariția bolii?

— Aveți dreptate. Sterilitatea nu este o fatalitate și actualmente medicina are posibilități de a o combate în mare măsură. Se întîmplă adeseori ca ea să fie consecința unei cu totul alte afecțiuni. De pildă, oreionul. Nedagnosticat la timp și fără un tratament corect, oreionul devine extrem de agresiv. La fel diabetul, insuficiența hepatică și cea renală, tuberculoza aparatului genital, dar și o banală infecție urinară ascendentă sau torsiunea cordului spermatic, generată de o întîmplare stupidă (o săritură, o mișcare mai bruscă a corpului, atît de obișnuite în joaca copiilor). Această torsiune, nedepistată la timp poate duce la urmări ireversibile, inclusiv necroza testiculară...

— Ținînd cont de gravitatea consecințelor nu trebuie să ne ferim de cuvinte și, bineînțeles, de sfaturi. Ce anume e bine să știe un părinte, pentru că am înțeles că o parte din aceste afecțiuni apar încă din copilărie.

— Să vă dau un singur exemplu — un testicol esto-

pic, necoborît deci în scrot, după trei ani suferă modificări ireversibile. Părinții trebuie să aibă minime cunoștințe anatomice, să sesizeze orice anomalie și să nu evite controlul medical periodic al copilului, să dea importanță oricărui traumatism genital, să știe că orice testicol estopic după niște ani poate genera anumite forme de cancer genital, că varicocelul (banal în aparență) este extrem de agresiv, ca și hidrocelul sau hernia inghinoscrotală.

— Înțeleg că dintr-o falsă pudoare știm prea puține lucruri despre noi înșine. Există și alte prejudecăți în domeniu?

— Nu multe, dar suficiente, mai ales dacă ele vin de la un medic de altă specialitate. Unii, de pildă, cred și acum că varicocelul are doar dezavantaje estetice. Nimic mai fals, dacă ne gîndim că peste un sfert din populația masculină suferă de această boală. Există, de asemenea, prejudecata că, în cazul unei afecțiuni, funcția unui organ este preluată de perechea lui, pentru ca mai nou să se descopere un fenomen asemănător oftalmiei simpatice, ce acționează prin intermediul anticorpilor. Orice afecțiune parțială duce la disfuncția întregului. O altă prejudecată indică sterilitatea masculină ca o boală intratabilă chirurgical, de vreme ce un tub epididimar nu măsoară mai mult de 0,2 mm — mai subțire decît ața chirurgicală. Dezvoltarea tehnologiei medicale de vîrf a deschis însă noi capitole în chirurgie. Pînă acum se opera sub microscop doar în neurologie, oftalmologie și ORL. Microchirurgia urologică a început să facă și la noi pași importanți, grație preocupărilor profesorului Proca, a condițiilor deosebite existente în spitalul Fundeni. Cu ajutorul acestei noi tehnici operatorii sînt actualmente posibile în premieră națională: autotransplantul testicular, chirurgia impotenței masculine din cauze vasculogice, chirurgia ramurilor de divizare a aortei renale, uretroplastia la copii (cazuri pînă acum considerate incurabile) etc.

— Un neinițiat își poate imagina microchirurgia ca pe o operație clasică, dar urmărită în anumite faze prin microscop.

— Nimic mai fals, dacă ne gîndim că pe un tub epididimar de 0,2 mm se „montează” 9 fire, într-un timp de lucru ce depășește ades 3 ore. Pentru asta, ai nevoie de un instrumentar adecvat, deosebit de cel clasic, și o îndemînare aparte, exersată îndelung. Ca să vă faceți o idee despre pregătirea unui microchirurg, am să vă spun că nu poți trece la operație pe om decît după cel puțin 200 de ore de lucru metodic pe țesut viu, animale de laborator etc. La Fundeni, în 5 ani există deja un stadiu avansat al microchirurgiei urologice. Avem aparatură modernă, o bună bază biologică de pregătire. Restul e pasiune și jertfă personală. Fără antrenament prealabil de laborator te pîndește spectrul eșecului. Dar asta-i de acum o altă poveste.

— De regulă, domeniul chirurgiei e mai conservator decît altele. Cum este privit noul la Fundeni?

— Așa cum trebuie — cu luciditate și curaj, alegîndu-se soluția cea mai optimă pentru bolnav. Așa se face că la Fundeni s-a realizat în premieră națională și printre primii în lume rezolvarea tensiunii arteriale cu cauză renală prin dilatare percutanată a stenozei de arteră renală, embolizări vasculare sau de tumori etc. datorate unui om de mare valoare profesională, dr. Radu Fotiade. La Fundeni, de asemenea, se realizează chirurgia coronariană (prof. Pop D. Popa), chirurgia endodigestivă (conf. dr. Oproiu) sau această teribilă de modernă tehnică endourolo-

gică (prof. Proca). Progresul tehnic și operator al medicinei românești este extraordinar. Așa se explică primul autotransplant testicular ce a avut loc în octombrie 1986 pentru prima oară la noi în țară. Tot pentru prima oară s-a realizat la Fundeni operația de revascularizare a corpiilor cavernoși, în impotențe organice de cauză vasculară (spre deosebire de cele neurologice), iar de 3 ani se operează sub microscop bolnavii de sterilitate.

— După experiența de până acum, ce concluzie puteți trage?

— Concluzie e mult spus. Mai degrabă impresie, și anume că oamenii suferinzi de sterilitate evită (adeseori din pudoare) tratamentul chirurgical. În SUA, 1 milion de americani cer refertilizarea chirurgicală. La noi subiectul continuă să fie jenant. Chiar și în lumea medicală cel ce suferă de sterilitate e privit ușor ironic, c-un zîmbet de condescendență, ceea ce, nu se întâmplă cînd e vorba de un abces, ză zicem. Așa cum afirmam la început, anumite afecțiuni ale aparatului genital masculin duc la modificări funcționale, la traume psihice din cele mai grave. În astfel de cazuri, medicul trebuie să dea dovadă de mult tact și înțelegere. În același timp, nu e bine să se acrediteze ideea că toate formele de sterilitate sînt tratabile, dar asta o va stabili doar specialistul și nu vecinul de palier sau propria intuiție. Chirurgia românească, prin progresele înregistrate în ultimii ani, prin dotarea tehnică modernă de care dispune poate aborda curajos această problemă cu mari implicații atât medicale, cît și sociale. Ca să găsim răspuns la o întrebare, trebuie mai întîi să ne-o punem. În secolul în care trăim, necunoașterea nu mai poate fi invocată drept scuză. Cu atît mai puțin ignoranța. Cîtă vreme microchirurgia aparține anului 2000, nu e normal ca mentalitatea unora să se situeze undeva, la început de secol XX.

— Am tot discutat despre chirurgie, dar, în definitiv, ce este un chirurg?

— Un om ca oricare altul. Personal nu cred în talent chirurgical. Munca și continuitatea sînt totul. Sincopete te aduc cu brutalitate în punctul de plecare. Adevărații meseriași știu asta și evită, de pildă, să-și programeze operațiile grele luna sau în prima zi de după concediu. Restul sînt vorbe și naivități. Îmi amintesc că în anul II de facultate am intrat pentru prima oară în sala de operație. Eram emoționat din cale-afară și foarte temător. Stăteam pe margine și, cu bruma de anatomie care o știam atunci, mă întrebam cum poți să cazi exact pe organul ce trebuie operat. Era o naivitate, cumplită din partea mea. Orice se învață, în afară de dăruire. Dacă nu ești în stare ca din prima clipă să renunți la ceva, devii funcționar și nu chirurg. Odată intrat în spital nu mai ai nevoie de ceas. Stai lîngă bolnav atît cît e nevoie. Chirurgia se învață mereu. Sansa mea e că am avut de la cine învăța: dr. Blidaru, conf. Ciurel, prof. Proca.

— Firea echilibrată și neimpresionabilă a chirurgului sînt proverbiale. Suportați o întrebare mai tăioasă? Ați mai dat un interviu pînă acum?

— Nu. Este primul și cred că și ultimul.

— A fost atît de dureros?

— Interviul e o exhibare verbală. Noi preferăm faptele. În plus, chirurgia te obligă la modestie. Nu întîmplător operăm cu masca pe figură. Sîntem niște soldați. După victorie soldații nu dau interviuri.

— Ați avut emoții?

— Oarecum.

— Atunci puteți fi liniștit. Operația noastră a reușit.

SORIN PEDA

Mozaic tehnico - științific

□ **ASCENSOR.** Ingineri sovietici au realizat pentru prima oară în lume un ascensor care nu mai are nevoie de mecanismele clasice de ridicare. Principiul de funcționare este cel al pernei de aer. Astfel, un ventilator creează la baza puțului o diferență de presiune, astfel încît cabina urcă sau coboară la nivelul dorit, precum o parașută.

□ **ALCHIMIE MODERNĂ.** O idee amintind de încercările alchimistilor din evul mediu de a obține aur din substanțe comune este pe cale de a

se realiza astăzi, transformînd însă... rugina în fier. Astfel, specialiștii elvețieni au realizat o instalație în care obiectul atacat de rugină este supus în vid, unui bombardament cu molecule de hidrogen. După cîteva ore rugina se transformă în metal, forma obiectului rămînînd neschimbată. Singurul dezavantaj este că prin această operație fierul se închide la culoare, pentru a i se reda strălucirea fiind necesare prelucrări suplimentare.

□ **LASER MEDICAL.** În ultimii ani, o dată cu punerea la punct a noilor tehnici de grefă de dermă și epidermă, tratarea arsurilor profunde a înregistrat progrese importante, datorită în special posibilităților pe care laserul le oferă în chirurgia plastică și reparatorie. Bunăoară laserul cu CO₂ a început a fi folosit în operarea arsurilor de gradul trei, diminuînd mult sîngerările și permițînd reduce-

rea la jumătate a transfuziilor. În plus, inciziile cu acest instrument nu afectează țesuturile vecine, spre deosebire de cele cu bisturiul electric care provoacă necrozarea lor. Un avantaj important este și acela că întrebuițînd laserul se realizează concomitent incizia și grefa, reducîndu-se durata de anestezie dar și de spitalizare. Reușitele semnalate mai sus au fost comunicate de către doctori de la centrul medical din Montpellier—Franța.

□ **SPĂLARE CU APĂ ȘI AER.** În Japonia a fost creată o mașină de spălat rufe care nu folosește nici un fel de detergent. Ea spală diferitele obiecte doar cu apă, introdusă de la rețea, dar în care, cu ajutorul unei pompe de o construcție specială, se introduc bule de aer. Această apă conținînd bule de aer plus acțiunea unui vibrator, face ca țesăturile să fie impecabil curățate.

NOILE FILIERE ALE DROGURILOR

GOANA DUPĂ PROFIT

Un grup de polițiști bolivieni porniți în căutarea unei echipe de cercetători științifici, dispărută misterios în junglă, au descoperit cel mai mare laborator de prelucrare clandestină a cocainei depistată vreodată în Bolivia. Cu acest prilej au fost găsite corpurile neînsuflite ale botanistului Noel Kempff Mercada și ale celor două ajutoare ale sale. S-a constatat că acești oameni de știință, ce s-au deplasat în jungla din apropiere de granița cu Brazilia pentru a studia specii de plante rare, au fost uciși de traficanții de cocaină. Un alt membru al expediției, spaniolul Vicente Castello a reușit să scape cu viață. El a fost descoperit de un avion de salvare după ce a petrecut timp de 24 de ore de unul singur în junglă. În incinta laboratorului părăsit nu s-a găsit cocaină. Se aflau însă 4500 litri de eter, substanță folosită de traficanți la prelucrarea cocainei. Au fost depistate, de asemenea, mai multe locuri unde obișnuiau să aterizeze avioanele traficanților. În cursul unui alt raid al poliției boliviene a fost descoperit încă un laborator clandestin pentru prelucrarea cocainei tot în junglă în apropierea râului Coni, zonă în care traficanții de droguri au doborât un elicopter militar ce efectua un zbor de inspecție. Cu acest prilej și-a pierdut viața un medic și au fost grav rănite patru persoane între care și pilotul elicopterului. Au fost declanșate ample cercetări pentru depistarea traficanților vinovați de acest incident. Cu ocazia descinderii la laboratorul din zona râului Coni au fost arestate o serie de persoane care au fost surprinse în timpul producerii acestui drog.

Într-o altă zonă a lumii, în Thailanda, poliția a arestat cinci persoane asupra cărora s-au găsit aproape 7 kilograme de heroină și o însemnată cantitate dintr-o substanță utilizată la rafinarea drogului menționat. Valoarea acestei capturi se ridică la 76 923 de dolari pe piața ilicită a stupefiantelor. Cei cinci suspecți au fost acuzați de posesie ilegală de droguri destinate vânzării. Conform legislației thailandeze împotriva narcoticelor, persoanele găsite vinovate de posesia a peste 100 grame de heroină sînt pasibile a fi condamnate la moarte sau la închisoare pe viață. Pe de altă parte, unități ale armatei thailandeze au reușit să distrugă cartierul general al „regelui drogurilor”, Kun Sa, situat într-o zonă greu accesibilă din vestul Thailande și să împrăștie „armata particulară” a acestuia.

În Statele Unite, poliția a descoperit cea mai importantă rețea de traficanți de cocaină care își desfășura activitatea în S.U.A. 12 persoane au fost arestate, fiind acuzate pentru aducerea pe căi ilegale, din 1980, în S.U.A., a peste 7,5 tone de cocaină de proveniență columbiană. Aceasta este, conform declarației ministrului american al justiției, cea mai mare cantitate de drog strecurată clandestin în S.U.A. Drogul a fost introdus în țară la bordul unor avioane ale companiei „Air America”, specializată în curse charter. Depistarea rețelei amintite a pornit de la constatarea că salariații companiei mențio-

nate deuceau o viață mult mai luxoasă decît le-ar fi permis veniturile. Cu ocazia cercetărilor, la domiciliul din statul Pennsylvania al unuia din inculpați a fost găsită suma de 42 milioane dolari, bani dobîndiți pe piața neagră a stupefiantelor. O adevărată stupefacție a produs încrederea a 16 funcționari ai celei mai mari companii aeriene a Statelor Unite, „Pan-Am”, în legătură cu apartenența la o bandă de narco-traficanți. Potrivit anchetei, traficanții își procurau materia primă din diferite zone latino-americane, îndeosebi Amazonia, după care o prelucrau în laboratoare clandestine la o fermă din Itapaceria, lângă Sao Paulo. Expediau, apoi, drogurile prin „poșta aeriană” la New York, iar de aici spre Boston, Denver, San Francisco, Los Angeles și Montreal. Complicitatea funcționarilor de la „Pan-Am” asigura transportul stupefiantelor fără control vamal.

Unul din principalele sedii ale traficanților de droguri este orașul Miami din Florida (S.U.A.). Spre acest oraș și zona sa înconjurătoare se îndreaptă numeroase avioane și nave particulare care ascund la bordul lor cantități însemnate de droguri. Cocaina și marijuana provin, în general, din Bolivia, Peru și Columbia. Numeroase laboratoare de prelucrare a drogurilor se află în Columbia. Cultivatorului de coca din țările amintite traficanții îi plătesc 1750 de dolari pentru un kilogram de cocaină. „Valoarea” acestui produs crește în urma rafinării sale cu predilecție în Columbia. Pentru un kilogram de produs rafinat, un traficant din Miami plătește 20 000 de dolari. De remarcat că orice traficant de droguri care se... respectă, poartă, în mod distinctiv o brățară, un ceas și un inel din aur masiv, dovadă a bunului mers al afacerilor sale. Sume însemnate încasează piloții sau proprietarii navelor care asigură traficul de droguri spre Florida. Astfel un pilot obține, pentru un singur zbor între 100 000 de dolari și 250 000 de dolari, mărimea sumei depinzînd de cantitatea de drog transportată. Valoarea cocainei în momentul în care ajunge pe teritoriul S.U.A. este de 60 000 de dolari kilogramul. Prețul pe care îl cere traficantul „consu-

matorului" de droguri cunoaște și el o creștere. Astfel, consumatorul plătește 80 de dolari pentru un gram de cocaină. Bandeile internaționale de narcotraficanți obțin venituri clandestine de 400 miliarde dolari pe an, ciștiguri pe ramură întrecute doar de cursa înarmărilor și de exporturile mondiale de petrol!

Traficanții din Florida încearcă să mascheze sursa reală a veniturilor lor. Astfel, apar, de pildă, la Miami numeroase companii al căror capital real provine din traficul de droguri. 80 la sută din aceste firme sînt considerate de autoritățile americane dubioase. După cum se obișnuiește să se spună la Miami, în Florida bandiții nu jefuiesc, băncile. Ei le cumpără. Deși autoritățile și-au intensificat măsurile represive, în Florida numeroși traficanți reușesc să scape de pedeapsă din cauza corupției poliției. Un agent federal trimis la Miami pentru investigații privind traficul de droguri declara în mod sugestiv unui ziarist de la „Miami Herald”: „Cînd stau la un motel țin tot timpul pistolul asupra mea. Mă tem mai mult de polițiști decît chiar de bandiți”. Pe polițiștii din acest oraș îi atrage în mod deosebit posibilitatea cîștigării a 800 de dolari pe zi în urma implicării în traficul de droguri. De altfel, în Miami au loc zilnic 200 de crime, din care 60 la sută sînt în strînsă legătură cu traficul de droguri.

ACEST COȘMAR AL LUMII OCCIDENTALE

Ca urmare a dezvoltării traficului de droguri, la sfîrșitul anului 1986 în lume existau 48 milioane de persoane care se drogau în mod curent. Numai în Statele Unite sînt înregistrate aproximativ 22 de milioane de persoane care recurg la cocaină în mod obișnuit iar 1,5 milioane la heroină. 18 milioane americani fumează țigări cu marijuana cu regularitate. Europa occidentală trăiește și ea acest coșmar. Experți ai Comisiei C.E.E. apreciază că există peste 2,5 milioane de drogați în țările Pieței comune. Stupefiantele provoacă, anual, moartea a circa 400 de persoane în R.F. Germania, 300 în Italia, 150 în Suedia, cite 100 în Franța, Danemarca și Elveția. Tinerii formează grosul acestei „armate de sinucigași”. Adolescenții sînt primii care sucombă. Producția și traficul ilicit de droguri sînt inițiate și finanțate de organizații criminale cu legături în cercurile financiare internaționale, iar în anumite regiuni ale lumii există o strînsă legătură cu traficanții de arme și terorismul internațional.

Examinînd situația existentă în domeniul consumului și traficului de droguri, Consiliul Internațional de Control al Narcoticelor a ajuns la concluzia că abuzul de droguri amenință în prezent toate secretele societății occidentale, inclusiv copiii. În fața acestei ofensive, autoritățile au inițiat acțiuni de contracarare, încercînd să stăvilească răspîndirea fenomenului. Sînt cunoscute inițiativele autorităților americane care au preconizat „o cruciadă națională contra drogului”. Camera Reprezentanților a adoptat un proiect de lege considerat a fi „o declarație de război contra drogului”. Acest proiect de lege prevede chiar pedeapsa cu moartea pentru traficanți și recurgerea la forțele armate în punctele de frontieră considerate a fi utilizate pentru traficul ilicit de stupefiant. Alături de Statele Unite, guvernele din țările Americii Latine duc o luptă susținută pentru descoperirea și distrugerea culturilor și laboratoarelor clandestine de prelucrare a cocainei și heroinei. Guvernul bolivian a solicitat sprijinul comunității internaționale avînd în vedere faptul că, în prezent, Boli-

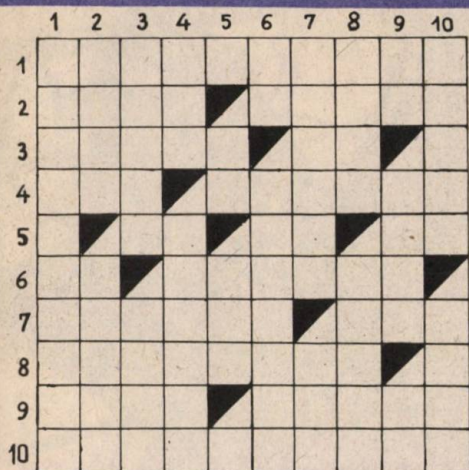
via este unul dintre principalii furnizori mondiali de materie primă pentru prepararea drogurilor. Scopul acestei acțiuni de amploare este înlocuirea culturilor de coca — ele reprezentînd sursa de venituri pentru o mare parte a țărilor bolivieni — cu plantații de fructe tropicale. Se estimează că suma necesară pentru aceste operații de înlocuire a culturilor se ridică la 300 milioane de dolari. Țările Europei occidentale au elaborat programe comune pentru combaterea și destrămarea rețelelor internaționale de trafic de stupefiant. Uriașele venituri obținute din traficul de droguri au efecte negative asupra structurilor economice și sistemelor financiare, deoarece sumele obținute servesc la finanțarea unor activități criminale. Oameni politici și reprezentanți ai unor organisme specializate atrag atenția asupra pericolului crescînd al acestui fenomen, menționînd că instrumentele juridice și resursele consacrate luptei împotriva drogurilor în lume au devenit insuficiente în fața extinderii flăcuelii.

Realitatea arată, însă, că dincolo de orice noi instrumente juridice sau alte măsuri de ordin legislativ trebuie eliminate cauzele care împing milioane și milioane de oameni — cu precădere tineri — spre acest paleativ periculos. De remarcă că la bursa neagră a stupefiantelor au apărut și s-au lansat așa-zisele „designer drugs” (compusi ai unor substanțe chimice primare, fabricați în mod clandestin de chimiști oneroși, nefiînd trecute de autorități pe lista oficială a drogurilor interzise!), „crack” (pe bază de cocaină) și alte „derivate” ale heroinei, extrem de nocive pentru sănătatea celor care le consumă. O tot mai largă răspîndire o are în Statele Unite așa-numitul „crack” — cocaină pură cristalizată. Utilizarea ei este deosebit

de periculoasă, deoarece drogul ajunge la creier în câteva secunde, produce o intensă euforie care dispare, apoi, la fel de rapid și-l determină pe „consumator” să aibă nevoie de cantități tot mai mari și tot mai dese, întrucât creează o dependență severă. Referindu-se la cauzele toxicomaniei, Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) arată că acest flagel are la origine „șomajul, insecuritatea socială, idealul neîmplinit...”. Este dovedit de statistici că toxicomania este frecvent întâlnită în rândul șomerilor, în special tineri, care din disperare apucă pe acest drum al visurilor și al pierzaniei. Proliferarea consumului de stupefiante este favorizată de nemulțumirile tinerilor, care își văd idealurile de viață spulberate în condițiile unei societăți în care banul este atotputernic. Rata șomajului ju-

venil în țările occidentale a crescut puternic în ultimii ani, peste jumătate din cei aproximativ 30 milioane de șomeri din țările membre ale Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (O.E.C.D.) fiind tineri. O altă cauză, dar nu și ultima, constată de sondajele sociologice, este legată de sentimentul de insecuritate pe care îl imprimă oamenilor cursa aberantă a înarmărilor și pericolul unei catastrofe nucleare. Or, în țările occidentale nu se anunță deocamdată nici un fel de alternativă la șomaj, la sărăcie, la exploatare, la marginalizare, la înstrăinare, adică la ceea ce generează, perpetuează și amplifică acest fenomen extrem de dăunător lumii occidentale în ansamblu

TUDOR PRELIPCEANU

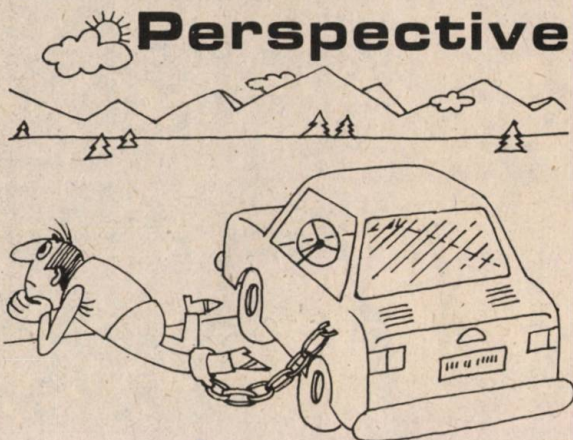

ORIZONTAL:

1) A face pe cineva să rămână pe loc 2) Plecarea familiei la iarbă verde — Luna printre stele (pl.) 3) Locul de slujbă al părinților — Lățite pe margini! 4) Creșt în port — Făcut alb cu apă și săpun 5) Miez de nucă! — Prinse în lateral, la rever! — Vorbă goală 6) Sprijinit în față! — În jurul ei se țeș tot felul de povești 7) Bun la analiză când e concentrat — Se anunță din prima clipă 8) Emisiuni radio pe unde ultrascurte 9) Bucată de material — Dinți incisivi de metal 10) Apreciere de valoare

VERTICAL:

1) Astea nu-s ce par a fi 2) Ajunge la uscat în bătaia vântului — Asta vine ca turnat 3) Numirea oficială într-un post — Se schimbă la vamă 4) Însoțește o mișcare făcută cu patul puștilor — Tinde spre exterior (sing.) 5) Au pete pe margini! — Omis din raid! 6) Corp de pază! — Organe de rezervă 7) Subansamburi de piese executate în regie — Formulă primitivă de petrecere 8) Termen... asemănător — Își are rostul ei 9) Timp cu soare — Avut în grijă pentru păstrare — Trimis înainte! 10) Unul arătat cu degetul — Componentă de bază a lotului național

● Reporterul unui ziar elvețian transmitea din sala tribunalului relația procesului. În încheiere, arăta: „Acuzatul a fost condamnat la închi-

soare pe viață. Perioada de arest preventiv de 191 zile i se va scădea din termenul de detențiune...

● — Dacă mai vii o dată beat acasă, nu-ți mai vorbesc toată viața!
— Iubito, nu mă ispit!

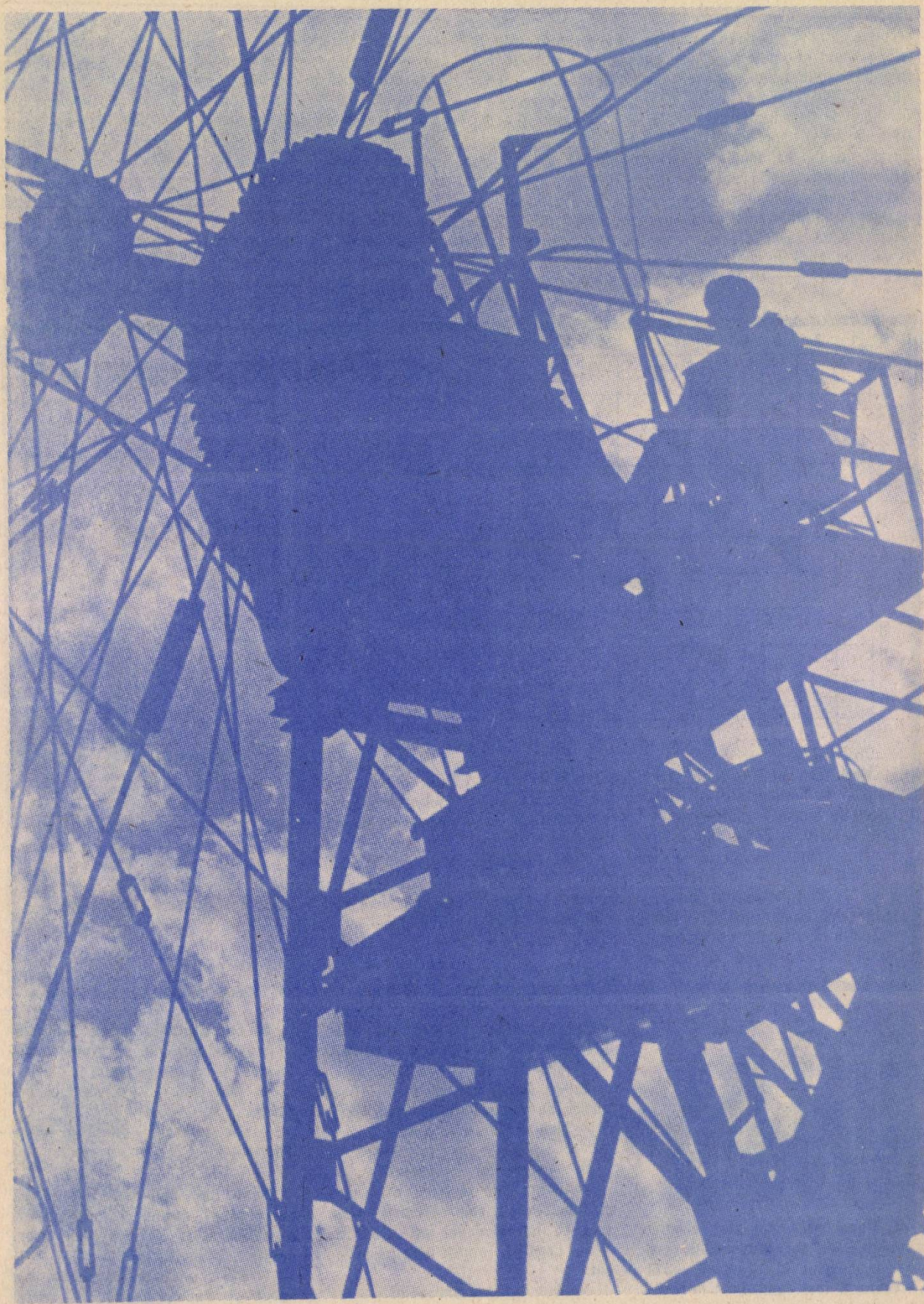
● — Cum îți e înșurat?
— N-am voie să beau, n-am voie să fumez, n-am voie să întârzii, n-am voie să întorc capul pe stradă...
— Cred că regreți mult pasul făcut.
— Nici asta n-am voie.

● Eh, când văd atâtea fete frumoase îmi pare rău să n-am cu douăzeci de ani mai mult!

— Mai mult?! Vrei să zici ani puțin.
— Nu, mai mult, ca să-mi fie indiferent.

● — Cum, ați îndrăznit să vă bateți soția? întrebă retoric judecătorul. Ați uitat că numai noi avem dreptul să pedepsim?

— Păi n-am nimic împotriva s-o bateți și dumneavoastră.

Fascinația descoperirii vieții

Lennart Nilsson lucrează la KAROLINSKA INSTITUTE, celebra clinică de cercetări medicale din Stockholm și este cunoscut în întreaga lume drept unul dintre cei mai buni fotografi în domeniul celulei, lucrările sale fiind considerate ca deschizătoare de drum nu numai în „arta fotografică în sprijinul științei” ci și, în sine, ca splendide și fascinante dovezi ale puterii genului uman de a surprinde viața în elementele sale primare, celulele...

Per Oqvist, un ziarist suedez care a făcut o prezentare in-extendo a vieții și preocupărilor lui Nilsson pentru revista SCANORAMA (material ce constituie baza documentară pentru acest articol) notează că prima impresie pe care o ai vizitând laboratoarele lui Nilsson este absolut extraordinară. Fiecare centimetru pătrat al camerei — efectiv, fiecare centimetru pătrat — este literalmente acoperit cu mai multe rânduri de hirtii, fotografii, aparate, telefoane, mesaje notate pe bucățele de bloc-notes: Nilsson, îmbrăcat într-un impecabil halat alb, pare că trăiește acolo de un veac. Sintem invitați să intrăm și cu foarte mult entuziasm se arată vizitatorilor microscopul electronic, SCANNER-ul, camera video și aparatul fotografic, toate gata de acțiune pentru a surprinde viața de o fracțiune de secundă a unui organism viu. Este vorba despre un MICROSCOP SCANNER — o noutate japoneză de ultimă oră care a necesitat trei ani de lucru intens, fiind prima creație de acest fel care lucrează efectiv într-un laborator de cercetări științifice... Poate să mărească imaginea unui virus de peste 300.000 de ori. Poate să facă vizibile linii care au o grosime mai mică decât a milioana parte dintr-un milimetru...

În momentul când Nilsson schimbă factorul de mărire de la 100.000 la 200.000 de ori, observi cu claritate mișcarea celulelor și a virusului SIDA, precum și faptul că microscopul are două ecrane de proiecție, unul pentru focalizare și compoziție, al doilea, cu o mare putere și claritate, fiind cuplat, în interiorul microscopului, cu un aparat de fotografiat tip HASSELBLADT. Fotogra-

fia medicală — la nivelul de înaltă performanță pe care-l practică Nilsson, este un lucru care necesită foarte mult timp, așa că el își petrece în fața acestor ecrane zile, săptămâni, luni întregi așteptând momentul exact al „instantaneului”. Tesuturile vii trebuie și ele schimbate fără încetare, iar așteptarea e luată de la capăt.

„Se întâmplă însă câteodată să văd ceva atât de interesant încât nu-mi mai permit să compun imaginea. N-am liniște pînă nu fotografiez totul la rînd, așa cum văd. Dar asta se întâmplă, de fapt, oricărui fotograf. Nu e un lucru propriu pentru micro-fotografie”.

Filmul alb-negru este dezvoltat și mărit conform tehnicilor tradiționale, dar poza în sine poate să fie colorată artificial cu ajutorul unui computer care poate traduce nuanțele de gri din scara alb/negru în culori. „Încercăm, și e foarte dificil, să păstrăm această colorație artificială cît se poate de aproape de culorile naturale”.

Ce a trezit însă această adevărată fascinație a lui Nilsson pentru atinele corpului uman? „Fascinat am fost într-adevăr, dintotdeauna, de natură. Cu mulți ani în urmă am făcut o serie de fotografii asupra evoluției unei semințe de condurul-doamnei. Apoi am realizat o carte despre furnici îmbinînd fotografia clasică tip ziaristică cu macrofotografia. Am umblat foarte mult prin toată Suedia, m-am documentat minuțios asupra vieții furnicilor. Cum mai aveam și niște lentile adiționale, am reușit să surprind momentul în care furnicile nașteau...”. Iar această serie de fotografii a avut un succes mondial uriaș, fiind reprodusă de mai toate săptămînalele de mare tiraj, inclusiv LIFE. În anii '50, Nilsson a vizitat pentru prima oară Institutul KAROLINSKA unde a văzut, embrionii umani păstrați în bocaluri. „Nu mai știu cît e de atunci. Să fie zece, douăzeci, treizeci de ani, zău că nu mai știu. Dar țin minte sentimentul de profundă fascinație și entuziasm pe care l-am resimțit atunci cînd am aflat că embrionul pe care-l priveam avea doar vîrsta de patru săptămîni. Vreau să spun, doar patru săptămîni,

dar îi puteam vedea cu claritate miinile, ochii și capul începînd să se formeze...” Din acel moment a început să realizeze fotografii prezentînd dezvoltarea embrionului uman, continuîndu-și, în același timp, munca în ziaristică. Seria de fotografii despre dezvoltarea fœtusului omenesc a apărut în revista LIFE, pe 16 pagini color. În cinstea acestei serii absolute senzationale, revista a tipărit ediția sa din luna respectivă în opt milioane de exemplare și a fost printre puținele cazuri în istoria revistei cînd a fost vîndută integral. Cu aceasta, Nilsson a cîpătat o recunoaștere internațională. Apoi a urmat o altă carte deosebită S-A NĂSCUT UN COPIL, publicată în 1965. Acum, cu peste 20 mai tîrziu, cartea încă se vinde foarte bine, iar Nilsson lucrează la o nouă ediție la care se vor adăuga fotografii obținute cu ajutorul noului său microscop.

Cea mai nouă carte a sa se numește CORPUL NOSTRU VICTORIOS, o lucrare căreia i-a dedicat peste zece ani de muncă intensivă. Publicată în suedeză, în acest an a fost tradusă în limbile engleză, germană și franceză. Fotografiile din care este alcătuită cartea încearcă să arate, cît mai complet posibil, complicatul proces al auto-apărării corpului uman împotriva bolilor.

Pentru Nilsson, așa cum scrie el în cartea despre care vorbim, sistemul imunitar de auto-apărare al corpului omenesc este o parte integrantă a unei bătălii între viață și moarte. Îi numește pe viruși teroriști, iar pe cromozomi și-i închipuie ca pe niște animale preistorice pe un sol lunar. Compară aparența exterioară a unei celule albe cu o caracatiță capturîndu-și prada, diferența fiind doar de mărime. „Trebuie să fii în stare să riți și să glumești cînd faci o treabă ca asta. N-am energia să țin toate astea la un ton foarte sobru, foarte profesional și academic. Risul este un lucru foarte important și sînt în stare să fiu un om foarte serios cînd lucrez”... Dar Nilsson nu fotografiază numai acest subiect. Acum cîțiva ani, spre exemplu, a realizat o serie de fotografii despre flori și alta despre ființari. A

mai fotografiat și flori fosile cu un diametru cuprins între 2 și 3 milimetri, flori care sînt în vîrstă de 78 de milioane de ani, precum și plante care pot avea o vechime de peste 200 milioane de ani. Foarte adeseori, culorile originale ale plantelor rămîn neschimbate. E foarte interesantă concepția lui Nilsson despre propria sa muncă, despre menirea cărților pe care le scrie. „Cărțile mele — spune Nilsson, — sînt scrise pentru oameni obișnuiți, oameni ca tine și ca mine. Uite, de exemplu, în ultima mea carte vezi ce

se întîmplă înlăuntru nostru... Cum viața curge mai departe... Ne sculăm de dimineață și îndeplinim micile noastre ritualuri cotidiene. Dar ce se întîmplă atunci cînd ne spălăm pe dinți sau fumăm? Ce se întîmplă cînd mergem pe stradă? Asta vreau să arăt. Prin intermediul acestor fotografii putem vedea care sînt funcțiile interne ale corpului omenesc și să cîștigăm un respect și mai mare față de puterea extraordinară a vieții”.

Este foarte frumos cînd un om poate gîndi astfel. E doar frumos

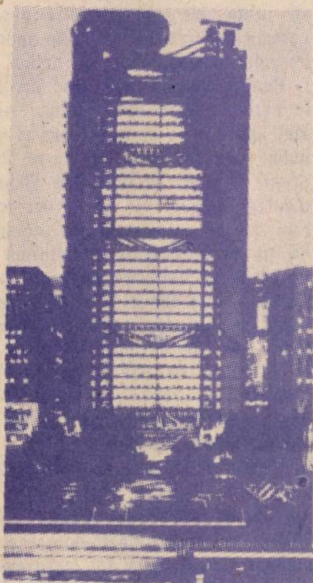
și important că un om își poate devota viața acestei nobile pasiuni.

„Vreau să arăt oamenilor toate ascunzișurile corpului nostru care muncește efectiv zi și noapte pentru a ne menține sănătoși. Cred că îi ajut pe ceilalți să capete un respect din ce în ce mai mare față de viață și le pot oferi o poartă de înțelegere a misterelor care o protejează”.

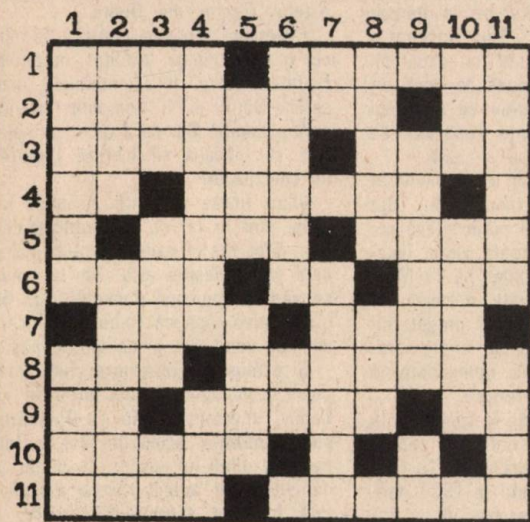
Traducere și adaptare
CRISTIAN UNTEANU

Fapt divers pe mapamond

Se vrea cea mai frumoasă clădire din lume care adăpostește o bancă: Banca din Hong Kong. Oricum ar aprecia specialiștii construcția monumentală a arhitectului britanic Norman Foster, ea este indiscutabil una a superlativelor: au fost prelucrate 27.000 tone de oțel și executați 93.000 de metri pătrați de placări exterioare, are, cea mai lungă scară rulantă din lume, degajă noaptea o lumină neobișnuit de puternică și are 180 de m în înălțime.

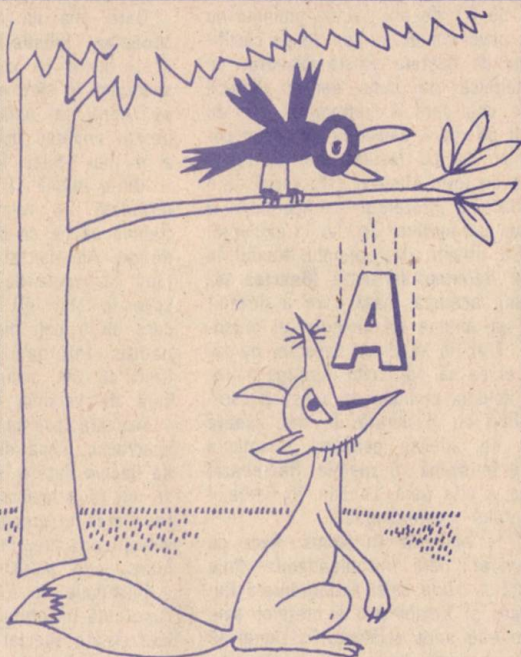
Căuta de ceasuri întregi înghețate de frig, prin lăzile de gunoaie ale orașului, o bucată de piine. De zile întregi nu mîncase nimic și iată, acum, mîinile murdare ale bătrînului Ramdan Korsef, aveau să emoționeze prin gestul lor întreaga Franță. Răscolind printre resturi și zdrențe aceste mîini înghețate și zdrențăroase aveau să scoată la iveală un copil aruncat de nu se știe cine, pe jumătate mort de frig. Printr-o minune copilul a rămas în viață. La spital a fost botezat Violette, fetița simțindu-se bine și dezvoltîndu-se normal. Ramdan — tatăl adoptiv — o vizitează de cîteva ori pe zi, făcîndu-i o plăcere deosebită să o privească. „Sînt mîndru de ea, declară el emoționat — de parcă chiar ar fi fiica mea. Violette mi-a adus fericire în viață. Am acum un sens în ceea ce fac. Înainte oamenii mă ocoleau, acum toți îmi întind mîna și mă felicită. Din toată Franța îmi sosesc bani. Mi s-a promis chiar casă și o pensie. Pentru mine toate acestea sînt totuși prea mult. Mai sper ca mama Violettei să revină și să o ia, redîndu-i astfel adevărata fericire pe care numai o mamă o poate da fiilor săi. Le-aș da lor două toți banii pe care i-am primit, mulțumindu-mă doar cu posibilitatea de a o vedea pe micuța fetiță, din cînd, în cînd. Tot ce doresc este ca ea să aibă o soartă fericită și pentru aceasta voi face totul”. (N.M.)

Un joc în „A“

ORIZONTAL:

1) Ansamblu cameral — Plata făcută în natură 2) Apropiat nouă — La bordul navei! 3) Ocazie pierdută — Pusă-n chenar 4) Dorință-n zadar! — Lider autoritar 5) Fel de fel de oameni — Plată adusă pentru un serviciu ireproșabil 6) A fost iubit, odinioară — Taiată la capete! — Mai puțin întâlnit 7) Îți dă toate asigurările conform cerințelor 8) Formulă de identitate — Bătut în apărare 9) Element de perspectivă! — Stă ciș... — Indicator de plan! 10) A bate la poartă 11) Mătură scena! — Taietoare de formă

VERTICAL: 1) Vas de capacitate redusă — Nu dă în lături 2) Dirijează intersecția — Ajunsă la mare-ngheșuală 3) Tinde prin evoluția sa să devină comună ca oricare alta — Apărată de coaste — Final în extaz! 4) Aflată la mare presiune — Închise cu lacătul! 5) Barcă de 2 + 1 — Vas cu apă-n cale 6) Bine servit — La capăt de cravasă! 7) Acuma-i! — Scos din apă 8) O fișie de pământ — Atlas fără poli! 9) Nu i se-ntimplă nimic — Perioadă de plan! 10) Repetat, iese cu zgomot (sic!) — Se vinde pe bani 11) Rău transmisibil — Bun pentru fiul meu

MAIA PLISETKAIA- REALITATEA UNUI MIT

Are 61 de ani. A rămas pe scenă, ca balerină, la o vîrstă absolut incredibilă pentru o balerină de mare performanță. Găsește mereu noi formule de expresie surprinzătoare prin noutate, chiar dacă, spre exemplu, dansează în Lacul lebedelor, baletul pe care l-a interpretat de peste 2 000 de ori în excepționala sa carieră.

Și-a sărbătorit 60 de ani de viață într-un mod neobișnuit, dansînd într-o premieră absolută, un balet creat anume pentru ea, **Doamna cu cățelul** bazat pe o schiță de A.P. Cehov. Din 1943 dansează pe scena care a devenit simbolul artei ei, cea de la Balșoi, din Moscova. Cam două decenii au trecut de la momentul în care ma-

rea dansatoare ar fi trebuit să se gîndească la clipa retragerii căci, în mod obișnuit, cariera unei balerine sfîrșește undeva între vîrsta de 40 și 50 de ani. Foarte puține mari balerine ale lumii au avut puterea de a continua, au găsit resursele de maturitate psihică și forță fizică pentru a dansa mai departe la nivelul cerut de

statutul teatrelor din care fac parte. O altă balerină sovietică, Galina Ulanovna, este una dintre acestea. Alta se numește Margot Fonteyn. Iar în Cuba, marea balerină Alicia Alonso încă mai dansează la vîrsta de 64 de ani.

Dar, așa cum remarca criticul muzical suedez Erik Näsland de la **Svenska Dagbladet** într-o subtilă analiză dedicată artei baletului și contribuției excepționale de valoroase pe care o aduce în istoria acestei arte balerina sovietică, nu este extraordinar

faptul că Plisețkaia dansează la vârsta de 61 de ani: „vârsta geniului nu are ceva comun cu cea de pe certificatul de naștere. Există dansatori cu o tehnică mai bună, dar nu tehnica este cea care îi diferențiază atât de mult pe marii dansatori de restul colegilor lor cu resurse mai modeste. Este cu totul altceva, este vorba de o calitate a prezenței scenice care o pune extraordinar de clar în evidență.

Să privim, de exemplu, modul în care balerina dansează **Moartea lebedei**, această piesă care a devenit într-un anume fel simbolul ei personal. Trebuie să fii un dansator de talia ei ca să poți reda întreaga măreție acestui moment de solistică coregrafică cu o durată de trei minute atât de adesea parodiat. Plisețkaia intră în scenă cu spatele. Recreează, oare a cita oară, Lebdă, în limbajul baletului contemporan.

Tine audiența în palmă. Căci, cu adevărat, iată inconfundabila linie frântă a minii sale, extraordinara fluiditate și flexibilitate a brațelor sale care i-au adus aclamații îndelungi pe toate scenele lumii, iată, reale, aripile lebedei. Fiecare deplasare, fiecare ușoară mișcare a corpului ei sînt încărcate de semnificații; intensitatea ei este, totodată, lirică și dramatică. Asemenea altor alți dansatori ruși, Plisețkaia este o perfectă balerină, dansînd cu tot corpul, participînd total la spectacol, niciodată în

stare de indiferență sau pasivitate.

Oare știe de cite ori a dansat **Moartea lebedei**? Am întrebat-o acest lucru în cabina ei după un spectacol în care murise de două ori pe scenă, iar aplauzele ce zguduiau pereții anunțau dorința publicului de a o mai vedea încă o dată...

«Mi-e teamă că nu le-am numărat niciodată — mi-a răspuns ea, dar trebuie să fie de cel puțin citeva mii de ori. Am dansat toată viața, începînd cu școala de balet de la Moscova în anii '40. Este o piesă pe care nu o poți niciodată pregăti dinainte. Întotdeauna o improvizez. Cred că am compus aproximativ o sută de versiuni diferite».

Aceasta face ca, de la spectacol la spectacol, piesa de balet să capete de fiecare dată o nouă viață. Te face să uiți că a fost creată în 1905 pentru marea ei predecesoare, Anna Pavlova, cea care, la rîndul ei, a uluit lumea prin marea sa talent.

Plisețkaia, la rîndul ei, este bine cunoscută în întreaga lume, avînd balet create special pentru ea anume de mari coregrafi ai lumii cum ar fi Maurice Béjart și Roland Petit. Atunci cînd ea și-a făcut debutul în 1972 în noua sa calitate de coregraf cu baletul **Karenina**, Pierre Cardin a venit la Moscova pentru a desena costumele, iar de atunci încoace colaborarea celor doi a continuat neîntrerupt. În anii din urmă a activat ca

director al unui mare balet din lume, baletul Operei din Roma.

Plisețkaia provine dintr-o familie cu o îndelungată tradiție muzicală. Fratele ei este, de asemenea, dansator. Soțul ei îi compune muzică pentru balet. Dar ce a făcut ca balerina să înceapă să lucreze propriile ei spectacole?

«Sînt foarte exigentă cu mine însămi, sînt la fel de exigentă cu ceilalți. Sînt foarte exigentă atunci cînd este vorba despre artă. Nu tot ceea ce vîd în domeniul dansului este pe gustul meu. Așa că trebuia să încerc un nou mod de a mă autodepăși».

Și a reușit să încarneze chiar complexa psihologie a unui erou al lui Cehov, spectacolul său cu **Pescărușul**, reprezentat acum doi ani la Göttingen, fiind un succes de public și de critică rar înîlțit. Și ea este dotată în mod extraordinar pentru a realiza acest tip de performanță unică, deoarece nu este numai o mare dansatoare, ci și o mare acrobată.

În 1969, atunci cînd Maia Plisețkaia a dansat la New York cu prilejul turneului Teatrului Bolșoi, Diana Vreeland, a exclamat, extaziată: „Iată un talent care domină lumea!“. Și, de atunci, milioane de oameni au confirmat, cu profundă admirație, acest adevăr.

Adaptare și traducere U. CRISTIAN

PANSEURI

● **Spiritul timpului.** Cărțile despre eșec au succes; cele despre succes sînt un eșec.

● Bărbații văd cu ochii, femeile atrag cu ei.

● Lumea-i formată doar din îndrăgostiți: foști, viitori și prea puțini actuali.

● Profesorii nu pot înțelege că elevii devin la rîndul lor profesori.

● Ce poate fi mai interesant decît o carte bună?! Fără îndoială, autorul ei.

● Un lucru început este pe jumătate terminat — se știe! Dar jumătatea a doua este mult mai mare...

● **Neîmplinire.** Și-a fixat idealul de viață tîrziu; n-a mai avut timp să-l comunice nimănui...

● Cel mai dificil drum este spre tine însuși.

● Vedem cu ochii minții și memorăm cu retina.

● Nu constituie un păcat să-ți ajuți pe alții și să dorești să se afle acest lucru!

● Chiar dacă rufele se spală în familie, tot afară, la soare se usucă.

● Adesea, confundăm „simțul realității” unei persoane cu „modestia” ei.

● În ordine spirituală, cînd împrumuți de la alții, sărăcești; cînd dăruiești, te îplinești!

● — Escu se laudă că a ajus mîna dreaptă a directorului...

— Nu-i de mirare; directorul este stingaci!

● **Psihologică**

— Memoria te lasă, așa, dintr-o dată?

— Nu, mai întîi te face de rușine.

● **Pedagogică**

Sanționăm greșeala, pentru că îi iubim pe cei ce greșesc.

● **Spirit autocritic**

Idealurile altora nu sînt decît meschine interese, în timp ce ale noastre...

● **Precizare**

— Gîndim diferit, nu mai avem ce discuta!

— De gîndit, gîndim la fel, interesele sînt diferite...

● **Împotriva lăcomiei**

Să ne gîndim mereu că nu noi înghițim pămîntul, ci pămîntul ne înghițe pe noi.

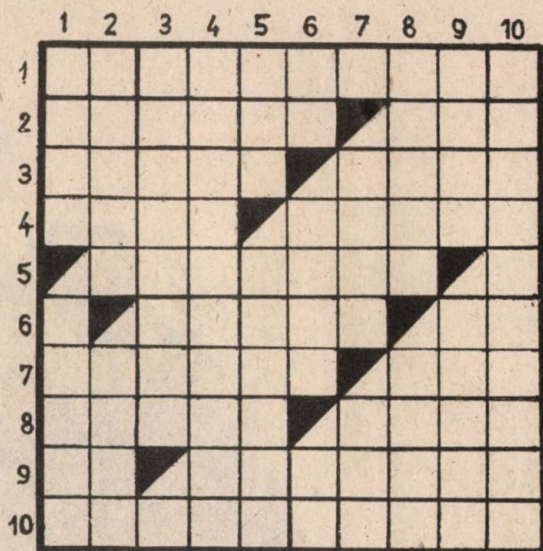
Replici

ORIZONTAL :

1) Utilizatori publici, în limbajul curent (sing.) 2) Vocea a doua (pl.) — Anunțate din prima clipă 3) Bază de lansare în lumea stelelor — Ridicat cu greutate într-un picior 4) Coloratura pădurii — Aut de poartă 5) Mișcare de accelerație 6) A pierde din bunul simț — La aceeași adresă... nouă 7) Cutia poștală (pl.) Traseu urmat de sudori 8) Încetul cu încetul — Venit nemeritat 9) Lumina rampei! — Repetă ca la carte 10) Schimb de locuri (pl.).

VERTICAL :

1) Merge la sigur — Arată o diferență de valoare (pl.) 2) Cuvinte de dor (sing.) — Un protector sus-pus 3) Cu nume comune (fem.) 4) Etapă pe drumul împlinirii 5) Nesuferitul printre oameni — Fugar în noapte 6) Începe să miște! — Prezențe în parte la datorie — Mijloc de precizat! 7) Tăietori de lemne — Vorbește din mișcare 8) Strălucirea mîinilor în noapte — Intervenție din aproape în aproape 9) Parțial meritorie! — Un tip plin de originalitate 10) Termen de refacere.

● Prietenia se întreține cu dovezi, așa cum focul se menține viu, punînd continuu lemne.

● Infatuare

— Și ce credeți că vă recomandă pentru ocuparea acestui post de conducere?

— Nu greșesc de două ori în același fel.

● Nu-i totul să fii om bun; important este...la ce!

● Autocunoaștere

Lungul drum spre tine însuși.

● Inspirația vine lucrînd, așa cum pofta vine mîncînd.

● La restaurant

— Vodcă, cincizeci sau o sută?

— Omul drept nu umblă cu jumătăți de măsură!

● Am auzit de atîtea ori oameni văcărîndu-se: „Ce să mă fac cu

tine?!”, dar niciodată: „Ce să mă fac cu mine?”

● Savantul

A munci toată viața pentru clipa întîlnirii cu descoperirea

● Școlară

Schimbarea sălilor de clasă, bucuria elevilor

● Om civilizat

A avea stil în relațiile interpersonale

● Țesătura de idei — cel mai rezistent material

● Matematică

— Ce te face să crezi că vei rezolva corect exercițiul la aritmetică?

— Am gumă bună, tovarășa!

● Îmbătrînim cu adevărat dacă începem să ne contabilizăm eșecurile.

● Cînd scriu despre om nu mă gîndesc la funcțiile sale metabolice; ele sînt un accident al naturii.

● — Nu te-ai schimbat, n-ai îmbătrînit deloc!

— Geniile nu au vîrstă! — acceptă conșensiv Mitică.

● Directorul crede că lumea nu poate trăi fără el; eu sînt convins că poate foarte bine exista fără mine

● Cu cît clădirea e mai înaltă, cu atît fundația este mai adîncă. Creația culturală urmează aceeași regulă: te ridici spre universal, cufundîndu-te în național.

● Formula succesului

Ușurință în scriere, greutate în scris.

SEPTIMIU CHELCEA

PANSEURI

Fotografie de EMIL PLECAN

Întîmplări cu tîle

CIINELE ȘI CAPRA

O capră se împrietenise cu ciinele ciobanului. Ciinele o păzea în truna. Pînă și noaptea moțăia în apropierea ei. Iarna dormeau spate în spate ca să le fie mai cald. Iar cînd ciobanul ieșea cu turma în pădure, ciinele era tot în preajma ei, apărînd-o de lupi.

Odată însă Vulpea o pîndi și gă-sind-o singură, îi zise:

— Degeaba îți închipui că tîe prieten. Ciinele tot ciine rămîne! Mai deunăzi l-am auzit chiar cu urechile mele cînd s-a vorbit cu lupul să te mînce amîndoi. Așteaptă doar momentul prielnic ca să-l poată chema!

Capra se miră, dar plecă urechea la vorbele vulpii și începu să fugă de

prietenul său. Nu-i mai răspundea nici la „bună ziua”. Ciinele se simți jignit și o lăsă de capul ei să se bage în toate hățșurile pădurii. Așa o găsi într-o bună zi lupul, departe de turmă și o înfulecă nestingherit de nimeni. Degeaba strigă ea la început jalnic după ajutor, ciinele nu-i mai sări în apărare, ba mai mult, le spuse și celorlalte capre:

— Cine se îndoieste de prieteni, se bate singur cu dușmanii săi...

PENTRU CINE SE COACE MĂRUL

Un om sădise un pui de măr în grădina sa și avea grijă de el ca de ochii din cap.

Veni vremea și pomul cel tinăr îi rodi un măr. Unul singur, ce-i drept, dar de o rară frumusețe. Omul nu mai putea de bucurie, și nu se în-

dura să-l rupă, deși era gata să cadă și singur de copt ce era. Dar tocmai atunci trecu pe-acolo un alt om, întinse mîna și-l rupse.

— Stai, hoțule! Stai, ticălosule! începu să strige gospodarul. De atîta vreme îi port de grijă, iar tu doar ai trecut și l-ai rupt. Frumusețea asta e a mea!

— Frumosul măr nu e al celui ce-l îngrijește, ci al celui ce-l rupe! îl contrazise celălalt.

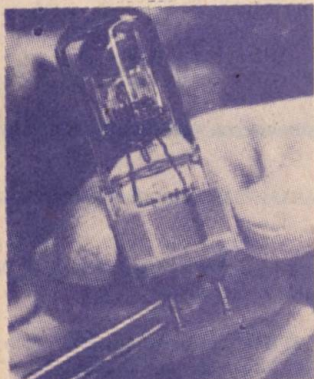
— Auziți-l, oameni buni, auziți-l ce prăpăstii vorbește! se infurie gospodarul. Pentru tine l-am crescut eu?

— Să întrebăm mărul să ne spună el pentru cine s-a copt! propuse trecătorul.

Nu era altă ieșire, întrebare mărul, și el le zise:

— Cit timp mă coc, tot nădăjdiesc să treacă cineva care să mă rupă și să mă încerce... Altfel de ce mai trăiesc?...

Fapt divers pe mapamond

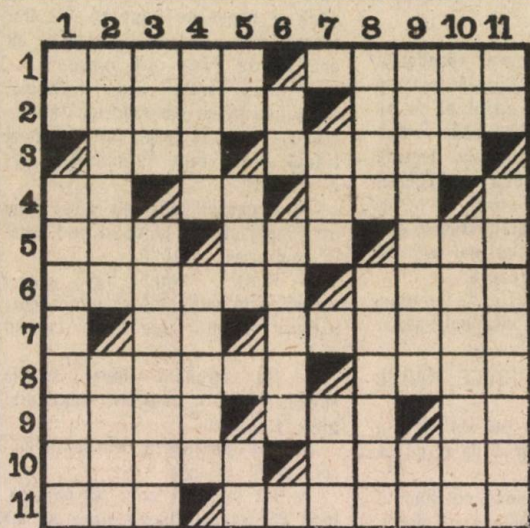
O nouă generație de becuri cu halogen fabricate de Osram-werk (Berlinul Occidental) și-a făcut intrarea în lume: fiecare bec luminează de șase ori mai puternic și are o fiabilitate tot de șase ori mai mare față de becul obișnuit. Se prevede ca micul bec să lumineze cel puțin 6.000 de ore. A fost denumit „Power-Star” și este foarte util în iluminatul vitrinelor, al scuarurilor și parcurilor, fiind deosebit de puternic.

Semnăturile clienților băncilor pot fi, de curînd, verificate de computer. În decurs de cîteva secunde se poate stabili dacă cel care a semnat cecul este și posesorul lui. Se introduce pe cale optică semnătura într-un „Scanner”. Datele obținute sînt transferate unui computer personal, care a înmagazinat semnătura și care o proiectează pe un ecran. Semnalmente grafice pot fi obținute nu numai în cadrul unei bănci, ci de la orice filială a acesteia prin computerul central al băncilor.

Nu începe de nicăieri și nu se termină nicăieri; uriașa panglică de granit — „Continuitatea” — considerată a fi una dintre cele mai mari sculpturi în piatră din lume, se află în fața turnurilor de sticlă ale Băncii germane din Frankfurt pe Main. Lucrarea, în greutate de 200 tone, aparține sculptorului elvețian Max Bill. A fost sculptată într-un monolit ce provine din cariera de la Scarraciana (Sardinia). Istoria ei artistică, dar și complicatul transport din Sardinia la Frankfurt sînt prezentate într-un album de fotografie apărut la editura Busch din Dortmund.

Max Bill, în vîrstă de 78 de ani, și-a visat „Continuitatea” încă de acum 40 de ani, dar abia acum și-a putut vedea realizat vi-sul.

Iarna

ORIZONTAL:

1) „La mulți ani!” — Revelionul de-a lungul timpului (pl.) 2) Ciocnite cu urări — Întinse la petreceri 3) Oferit la alegere — Ninge... 4) Primele răvașe! — Stau la masă! — Soți ce-și pierd capul! 5) Ieșit în centru! — Uitat în țarc! — Îmbrăcăminte albă de Revelion 6) Ajunsă-n acest loc — Bătaie obișnuită în timpul dansului 7) Luată din vad! — Suport pentru o friptură bună 8) Trupă de petrecăreți — Ornată de sărbătoare 9) Materialele din sac (sing.) — Trimis înainte! — Sărbătorit de Revelion 10) De-ale gurii, aduse-n discuție — Fac față unor femei frumoase 11) Se prinde-n periniță! — Bucuria petrecerii

VERTICAL:

1) Puse-n 'cupă! — Sărbătoarea Anului Nou 2) Epistole de Revelion — A da strălucire lucrurilor 3) Încep plugușorul! — Vin la masă (sing.) 4) Mac... pe varză — Exprimat în urări 5) Plin de bere! — Păstrător al obiceiurilor de iarnă — „La mulți ani!”... o dată 6) Femeia de aseară! — Cuprins de vrajă 7) Se manifestă cu căldură — Exprimarea veseliei 8) Pudră de Revelion — Semn de emoție 9) Pernă în formă de cerc! — Sătul până la urmă! 10) Stă... aiurea! — Expuneri în văzul lumii 11) Final de recepție! — Se manifestă zgomotos la miezul Revelionului

● Fiica unui om de afaceri a venit la întâlnirea cu logodnicul ei foarte abătută:

— Dragul meu, tata e complet ruinat...

— Nu mă miră, a răspuns tânărul. Am știut că va face totul ca să ne despartă.

● Telegrama omului de afaceri: „Telegrafiați urgent cum s-a terminat procesul”.

Telegrama avocatului: „Adevărul a triumfat”

Telegrama omului de afaceri: „Faceți recurs”.

● — Domnule director, cât timp ați lipsit, a venit un individ cu o nutră înspăimântătoare, care zicea că vrea să vă rupă oasele.

— Și tu ce-ai spus?

— Că îmi pare rău, dar că nu simteți în birou.

● La Roma, un american oprește pe stradă un trecător și-l întreabă, într-o italiană aproximativă:

— Supărați, unde e San Pietro?

— În cer, unde vrei să fie, răspunse inocent acesta, văzându-și mai departe de drum.

● Medicul către pacientă: spuneți-mi, doamnă, ce vă supără?

— Cel mai mult mă supără băia-tul meu, dar la dv. am venit din cauza reumatismului.

Fotografie de MARIN PETRESCU

**La ora cînd citiți aceste rînduri,
colectivul redacțional
pregătește noul Almanah 89
Vă propunem o posibilă copertă
și o întrebare:
„Așa va arăta coperta
almanahului nostru“?
Așteptăm cu nerăbdare sugestiile dvs!**

Prezentarea grafică și tehnoredactarea: GEORGE ECLISERESCU

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scintei” — București

sub comanda nr. 70 201

**BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU**

Almanah

Scînteia
tineretului

SCÎNTEIA TINERETULUI

23 LEI

ALMANAH '88